1978 ՆՈՐ ՏԱՐԻ ՇՆՈՐՀԱՒՈՐ ՆՈՐ ՏԱՐԻ 1978

ԿԻՐԱԿԻ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
1
DIMANCHE
1er JANVIER
1978

ՅԱՌԱՋ
ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C.C.P. Paris 15069-82 571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա Տար. 200 Ֆ. Վեցամսեայ 110 Ֆ.
Արտասահման Տար. 230 Ֆ. Հատը 1 Ֆ. 30

LE NUMERO 1,30 F

53ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 13.022 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 53e ANNÉE — Nº 14.022

ԹՈՂ Ո՛Չ ՄԻ ՁՈՒՆ ՉՊԱՀԱՆՋՈՒԻ ԻՆՁՆԻՑ ԲԱՑԻ,
ՈՒՐԻՇ ՈՏՔԵՐ ԿԱԽԱՂԱՆԻՆ ԹՈՂ ՄՕՏ ՉԳԱՆ.
ԵՒ ԹՈՂ ՏԵՍՆԵՆ ԻՄ ԱՉՔԵՐԻ ՄԷՋ ԿԱԽՈՒԱԾԻ
ԻՄ ԲՈ՛ՐԲ ԵՐԿԻՐ, ԼՈՒՍԱՊՍԱԿ ՔՈ ԱՊԱԳԱՆ:
Յունիս 1920

ՉԱՐԵՆՑ
ԾՆՆԴԵԱՆ 80ԱՄԵԱԿ
ՄԱՀՈՒԱՆ 40ԱՄԵԱԿ

ԶՐՈՅՑ

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՆԵՐ՝

ՅԱՐՈՒԹ ԿՈՍՏԱՆԴԵԱՆԻ ԵՒ ԶՈՒԼԱԼ ԳԱԶԱՆՃԵԱՆԻ ՀԵՏ

Հայ բանաստեղծութիւնը եւ ԵՂԻՇԷ ՉԱՐԵՆՑ

Գրեց՝ Կ. ՓՈԼԱՏԵԱՆ

— Սիրելի Յարութ, ահա՛ անգամ մը եւս ադուոր բլուրին վրայ, Զուլալն ու ես: Մեզի կը պակսի Բարգէնը:

Հայութենէ հեռու, մարդկութենէ հե-ռու այս «Ներշնչեալ բլուրին» վրայ: Նախորդ «Զրոյց»ս ալ տեղի ունեցած էր, չորս տարի առաջ, ուրիշ «ներշնչեալ բլուր»ի մը վրայ, Ազոլօ, Նորոգ համ-գուցեալ Հայր Վահանի հետ: Կը պատ-րաստուէին տօնել Ներսէս Շնորհալիի 800ամեակը: Քերթուածներ գրած եւ թարգմանութիւններ կատարած էր Մի-ջին Դարու մեր մեծ կաթողիկոս - բանաս-տեղծէն: Աւարտած էր այս աշխատանքը եւ սկսած ուրիշ մը — Գրիգոր Նարեկացի: Հայութեան մեծագոյն քերթողին, փօրմիտապլ քերթողին (այս վերջին ածա-կանը կը պատկանի Սէն - Ժոն Փերսին), ուրեմն Նարեկացիի 95 աղօթքներուն իւ-րաքանչիւրին վրայ փոքրիկ քերթուած մը գրելու վրայ էր Հայր Վահան: Անոնցմէ 35ը կարդաց ինծի: Ի՞նչ եղան Շնորհալիի եւ Նարեկացիի վերաբերեալ այդ գոր-ծերը, լուր չունիմ, իմ յանցանքովս:

Այս բոլորը՝ արդարացնելու համար եր-կու բլուրներուն մասին ըրած «ներշնչ-եալ» որակումս: Արդարեւ, այս բլուրին վրայ մկրտուեցան, ասկէ մեկնեցան դէպի հայ քերթողութեան ծաղկաստանը երկու արժէքաւոր հատորներ. Նախ քուկդ, սի-րելի Յարութ, «Բանաստեղծութեամբ» և քուկդ, սիրելի Զուլալ, «Արեւծագկի մը նման»:

Ես այն հաստատ հաւատքն ունիմ, որ այստեղ պիտի ծնին տակաւին ուրիշներ: Այստեղ բեղմնաւորուած, այս հրաշալի բլուրին վրայ ծնած՝ նոր քերթուածներ, որոնք հայութեան հոգիէն ժայթքող եւ մեր քերթողութեան երկնակամարին մէ-ջէն սուրացող՝ հրաշածին նոր «պատա-նեկիկ»ներ պիտի հանդիսանան եւ «աշ-կունք»ը որոնց պիտի ըլլան «արեգա-կունք»:

Երկու բանաստեղծները միաբերան կ՚աղաղակեն.

— Փօլատ, չե՞ս կարծեր որ կը չա-փազանցես:

— Մաղթանք մըն էր ըրածս, սիրելի-ներ, հաւատք մը նաեւ, կը կրկնեմ: Լա՛ւ, լա՛ւ, անցնինք հիմա մեր զրոյցի առաջին օրակարգին — Հայ արդի բանաստեղծու-թիւնը: Այս «արդի» բառին մէջ կը պար-փակեմ, արեւմտահայ բանաստեղծու-թեան համար՝ Մեծարենց, Վարուժան, Թէքէեան, Ահարոն, Սարաֆեան, մինչեւ ձեր երկուքը, Յարութ եւ Զուլալ: Իսկ արեւելահայ բանաստեղծութեան համար՝ Տէրեան, Թումանեան, Չարենց, մինչեւ Պարոյր Սեւակ:

— Մի՛ մոռնար, սիրելի Փօլատ, մի մոռնար Բ. Թօփալեանը, Գր. Ճիզմէ-ճեանը, մե՛ր խումբէն, ինչպէս նաեւ ու-րիշներ՝ սփիւռքի ամբողջ տարածքին:

— Չէի մոռցած, սիրելի Յարութ, եւ չեմ մոռնար: Բայց թոյլ տուր որ անուն մը տամ այդ ուրիշներէն.— Եդուարդ Պօ-յաճեանը: Իր վաղահաս մահէն քանի մը տարի առաջ միայն գրած ընդարձակ քեր-թուածներ «Բագին»ի մէջ, ձեւով մը կը միանան ֆրանսահայ բանաստեղծներուդ, բանաստեղծութեան մասին ձեր ըմբռնու-մին: Կը պարունակեն դոնէ անոր էական տարրերը:

— Տեղեակ չեմ, բայց քանի որ դուն ես ըսողը...

— Իսկ ինչ է քո՛ւ կարծիքդ, այս մա-սին, Զուլալ.

— Եդուարդ Պօյաճեան, նախակրթարա-նի իմ սիրելի ուսուցիչս, ըստ իս, աւելի մեծ է իր արձակով քան իր բանաստեղ-ծութեամբ:

— Լաւ, այժմ անցնինք մեր նիւթին, արդի հայ բանաստեղծութեան: Կը յի-շեցնեմ երկուքիդ ալ, որ մեր զրոյցին այս մասը մուտք մըն է միայն: Մեր բուն նիւթը Եղիշէ Չարենցն է:

— Այդ մուտքէն առաջ, կարեւոր ուրիշ բաներ կան ըսելիք:

– Կը կռահեմ միտքդ, Յարութ, հայ բանաստեղծութեան մասին խօսելէ առաջ, պէտք է ճշդենք մեր այսօրուան ըմբռնու-մը բանաստեղծութեան մասին: Ուրիշ խօսքով կ՚ուզես որ առաջին հարցումս ըլ-լայ.

— Ի՞նչ է քեզի համար բանաստեղծու-թիւնը, այսօ՛ր, 1977ին: Համաձա՞յն ես նաեւ դուն, Զուլալ:

— Այո՛:

— Հաւատացէք որ նոյն մտածումը ու-նեցած էի ես: Բայց վախցած որ չատ կը տարածուինք: Քանի որ կ՚ուզէք, ասկէ աւելի գեղեցիկ բան չկայ ինծի համար: Մանաւանդ որ իմս միայն կարճ հար-ցում մը պիտի ըլլայ իսկ պատասխան-ները պիտի տաք դուք, մանաւանդ դո՛ւն, սիրելի Յարութ: Կը յիշե՞ս արդեօք որ այդ նոյն հարցումը ուղղած եմ քեզի 25 տարի առաջ եւ պատասխանդ ալ արձա-նագրած «Անդաստան»ի մէջ: Շատ հե-տաքրքրական պիտի ըլլար մէջբերել 25 տարի առաջ բածդ եւ բաղդատել այ-սօրուան ըսելիքներուդ հետ: Այս վերջին տարիներու մեր զրոյցներու ընթացքին վերահաստ եղած էի արդէն թէ որքա՜ն խորացուցած էիր այս նիւթը, որքան պեղած, ո՛ւր հասած: Այստեղ կ՚ուզեմ ա-ւելցնել նաեւ հետեւեալը, — իմ ճանչցած հայ բանաստեղծներու մէջ, դուն ես, Յա-րութ, (ու նաեւ Ահարոնը), որ կ՚ապրիս բանաստեղծութիւնը ամբողջապէս, լիո-վին: Միւսներուն համար չեմ ըսեր թէ բանաստեղծութիւնը իրենց կեանքին կեն-սական հարցերէն մէկը չէ: Կը համար-ձակիմ, ըսելու սակայն որ քու մէջդ, ո՛չ միայն ամէնէն կենսականն է այն, այլ նաեւ ամբողջական, մշտատեւ, խորունկ ապրում մը: Դո՛ւն, Յարութ, բանաս-տեղծութեամբ կ՚ապրիս, բանաստեղծու-թեամբ կ՚իրագործես կեանքդ: Ուրկէ՛ քերթողական մատեանիդ խորագիրը, զոր նոր կը հասկնամ, եւ որուն մասին բո-լորովին սխալ մեկնութիւն տուած էի ես ինծի, ու նաեւ ուրիշներու: Քու մէջդ, Յարութ, բանաստեղծութիւնը մշտագոյ վիճակ մըն է, մշտագոյ ապրում մը: Զայն կ՚ապրիս նոյնիսկ երբ, օրինակի հա-մար, գլանիկ մը կը փաթթես, գինի կ՚ըմ-պես կամ ալ մետաղի կտոր մը կը մրճա-հարես: Եւ ա՛յս, ոչ միայն արթնութեան բոլոր պահերուդ այլ նոյնիսկ, պէտք է ը-սէի թերեւս մանաւա՛նդ եւ աւելի խո-րապէս, երազներուդ մէջ, ներաշխար-հիդ, ենթագիտակցութեանդ անիմանալի խորախորհուրդ ոլորտներուն մէջ:

— Զայն կ՚ուզեմ, Փօլա՛տ, ու կը շը-նորհաւորեմ քեզ. Յարութի մասին բոլոր ըսածներդ ճիշդ են. կը բաժնեմ զանոնք լիովին: Կը շնորհաւորեմ նաեւ քեզ, ո՛չ միայն հայ բանաստեղծներուն հանդէպ տածած սիրոյդ եւ գուրգուրանքիդ հա-մար, Ահարոնէն մինչեւ Թօփալեան, Յա-րութն ու ես, այլ նաեւ, անոնց ստեղծա-գործութեան մինչեւ թաքուն ակերը թա-փանցող ակնարկիդ համար:

— Կը տեսնեմ որ չափազանցողը միայն ես չեմ: Լա՛ւ, ինչեւիցէ, թոյլ տուէք որ քիչ մը առաջ յիշած մէջբերումս ընեմ Յարութէն:

— Խօսելով իբրեւ բանաստեղծ, կ՚ուզեմ չեշտել թէ նախ քան բանաստեղծներու ներքին մղումը, բանաստեղծ ըլլալու դեռ անգիտակից հակումն ու տենչը՝ կար բա-նաստեղծութեար յափշտակուած, բա-նաստեղծութիւնը իբրեւ հոգեկան վայելք բոլոր արուեստներից վեր դասող, ու-շադիր ու մոլեռանդ ընթերցող: Արդ, ի՞նչ էր բանաստեղծութիւնը ընթերցողի համար:

Նախ եւ առաջ, անձնամօլ ու զուտ զգայական վայելք, երբ մի քերթուածի մէջ գտնում էր իր անձնական փորձա-ռութեան՝ սիրոյ, վշտի, կարօտի, բերկ-րութեան, եւ կամ թաքուն յոյսերի ան-բարբառ գոյութիւնը՝ յայտնաբերուած մի քանի խօսքերի վեհ ու կախարդ յօ-րինուածքի մէջ՝ որոնք լուսաւորուած ու իմաստաւորուած, իր նեղ ու սահմանա-փակ կեանքի միջակութիւնը բարձրաց-նում էին մարդկային ճակատագրական մենութեան առեղծուածին:

2.— Ապա, բանաստեղծութեան մէջ նա գտնում էր կեանքի զուտ նիւթական կա-րիքներից ու ապրումներից վեր ձգտող մի ներաշխարհ, անհուն կարելիութիւն-ների մի անջրպետ, ուր բառերի հրա-շագործութեամբ, իր զգայական լոյծ ու մեղկ զեղումները յանկարծակի բիւրեղա-ցած՝ լուսացոլք գոհարներ էին, եւ ուր լերկ մտածումը ընդոստ երանգաւորուած, ժայթքում էր արեան բնազդական յոյ-զերով: Բանաստեղծութիւնը կարելիու-թիւնն էր մարդու հողածին ու գետնա-քարշ ծանրութիւնը բարձրացնելով հա-ղորդակից դարձնելու գաղափարի եւ գե-ղեցիկի ներդաշնակ ու անբաժան գո-յութեան: (Ներդաշնակ եւ անբաժան, երբ մարմինը գիտակից է հոգու կարելի-ութիւններին, եւ հոգին գիտակից է մարմնի կարեւորութեան):

3.— Ու վերջապէս, բանաստեղծութիւնն էր այն որ խանդավառում էր, որ յա-փշտակելով նրան իր կեանքի ամենօրեայ ու սովորական հունից, փոխադրում էր նրան իր խորունկ ինքնութեան, իր թա-քուն կարելիութիւնների, իր անգիտակից տենչերի ակնյայտ ներկայութեան:

Մոգական մի ոլորտ ուր այն ամէնը, որոնք մինչ այդ քաոսային էին ու շը-փոթ, տարտամ էին ու անորոշ՝ դառնում էին աւելի քան իրական, միակ իրականու-թիւնը որին արժէր գիտակցիլ ու հա-ւատալ...

— Լաւն է, Փօլա՛տ, նաեւ զարմանալի որ այդ օրերուն արդէն կարեւորը ըսած եմ, մէջբերումիդ վերջին մասին մէջ մա-նաւանդ:

— Այո՛, չատ լաւ է, կ՚ըսէ Զուլալ՝ գլանիկը շրթներուն եւ երկու թեւերը օ-դին:

— Թերեւս անհամեստութիւն է ըրածս. անակնկալի եկողներուն մէջ միակն էի ես, որ չզարմացայ: Հին մտերիմներէդ (որոք առ յաւէտ բաժնուած են մեզմէ), կ՚ըսեմ միակը էի, որ կը սպասէի «Բա-նաստեղծութեամբ»իդ, 25 տարիէ ի վեր, կը նախատեսէին զայն իմ հետս նաեւ հին մտերիմներէդ՝ Բարգէն Պոտոսեանն ու Թերեւս Որբունին: Ինչ որ զարմացուց զիս՝ մեր քերթողութեան անդաստանի այս ահաւոր տափակութեան եւ անտար-բերութեան մէջ՝ անմիջական եւ խան-դավառ կեցուածքն էր մեզմէ ամէնէն դժուարահաճներուն: Անոնց դրական ամ-բողջական գնահատանքը:

Անոնցմէ առաջինը՝ Շահան Շահնուր: Երկար տասնամեակներէ ի վեր ես չեմ կարդացած հայ քերթողական մատեանի մը մասին այնքան խոր վերլուծում:

Միայն բարձրագոյն մշակոյթի տէր, բարձր բանաստեղծութիւն ունեցող ժո-ղովուրդի մը լաւագոյն գրական քննա-դատները կրնան այդպիսի յօդուած գրել:

Շահնուր իր կեանքին մէջ, որեւէ հայ գիրքի մասին այսքան անվերապահ գնա-հատանք չէ ըրած, բացի թերեւս Ինտ-րայէն:

Ուղղակի հրաշալի էր «Նահանջը առանց Երգի»ի հեղինակին այդ «Բայց երազն էր գերիզօր»ը:

Աւա՜ղ, ան պիտի ըլլար իր վերջին գրուածքը: Ի՜նչ հրաշալի «կարապի երգ»:

Բանաստեղծութեան մասին երկուքիդ ալ մեծ հարցումը ուղղելէ առաջ, կ՚ու-զեմ այստեղ մէջբերել նոյն խնդրին մա-սին Ահարոնի մտածումներէն մաս մը, արտայայտուած այդ նոյն թուականնե-րուն:

Անոնց վրայ երբ քիչ յետոյ աւելցնենք ձեր այսօրուան ըսելիքները, կը յու-սամ որ աւելի լայն ծիրի մը մէջ դրած կ՚ըլլանք հարցը:

Ուրեմն Ահարոնն է ըսողը. — «Այսօր քերթուած մը սրտաճմլական չէ այլ հոգե-ծծական: Այլեւս բանաստեղծ — մարդուն ամբողջ իմացականութիւնն է որ, իր ներցոլացումներով եւ արտացոլացումնե-րով, կը մասնակցի քերթուածի մը յօ-րինման գաղտնածածուկ աշխատանքին: Սիրտը, հոգին եւ միտքը, համաձուլ-ուած բարկ կրակներու քուրային մէջ եւ թափուած նորաստեղծ աշխարհի մը կա-ղապարին մէջ: Այլեւս չկայ մերկամար-մին զգացում: Բայց նոյն մշտագոյ եւ անվախճան զգացումը կ՚անցնի հազարա-ւոր պրիսմակներէ, ընդունելով բիւրաւոր ձեւեր ու գոյներ, որոնք չկային մին-

Շար. էջ 3-4

le grand Tcharentz

par
Luc-André MARCEL

Tcharentz vécut la révolution d'Octobre. Il y crut. Il y participa de toutes ses forces, par les armes et la plume. Ce fut d'abord, pour lui, une histoire d'amour. Il s'y lança librement — si librement, par malheur, qu'il finit par être accusé de déviationnisme lors de la « grande purge » et jeté en prison, où il mourut. C'est qu'il se battit moins sous la tutelle de Lénine qu'à ses côtés. Il était moins l'homme d'un dogme que d'une libre recherche, plus un poète d'action que le servant d'une théorie. Et le poète ne fait très bien que ce qu'il aime et ce qu'il veut. Tcharentz fut un poète révolutionnaire par fonction naturelle. — C'est ce qui assure l'authenticité de son œuvre — Et ce qu'il annonçait était avant tout l'avènement du triomphe de l'homme contre tout arbitraire destructeur. Cela pouvait être peu, cela devint vite beaucoup trop.

Tcharentz — ce qui signifie le Mauvais, pseudonyme qu'il tint à prendre pour bien marquer qu'il était avant tout celui qui s'oppose à toute espèce de pharisaïsme — étonne par l'accumulation de contrastes, si tendus et si incompatibles entr'eux quelquefois qu'il paraît toujours au bord de l'explosion ou de l'écartèlement. Il est tout à la fois un condottière du communisme, un prophète sans Dieu mais non sans révélations, le plus familier des hommes de la rue, un amateur de drogues et d'excitants et un vieux sage oriental qui garderait toujours un pistolet dans sa poche. Il n'est dupe de rien, mais il espère tout. Il réussit la gageure d'être le plus logicien des poètes de l'avenir — étant étonnemment revenu des poètes du passé. Sa poésie construit l'histoire. Elle ne la rumine pas... L'artisan est robuste. J'ajouterai, adulte, en dépit de ses véhémences et de ses fantaisies. Il n'appartient pas du tout à la race des poètes qui vieillissent autour de leur enfance, ou du sens qu'ils en ont. Tcharentz se refait au jour le jour. De là, une surprenante variété de styles. Tour à tour, il brosse de larges fresques à touches rudes et hardies, laisse jaillir un lyrisme en rocaille, bouscule la langue et la métrique ou se plaît à de libres narrations familières, pleines de bonhomie, au ras du sol. Il excelle à rendre « épiques » les objets les plus prosaïques, et se plaît à crever le faux sublime par les prosaïsmes. Il jongle avec l'hyperbole ou se plaît aux sentences concises et abruptes. Mais sans naïveté, ni ces « rêveries » qu'il déteste, même et surtout lorsqu'il prophétise.

Il va sans dire que les fragments trop brefs que nous donnons ne peuvent représenter tous les aspects de son œuvre, mais peut-être les résument-ils assez bien — surtout ses « Rubbaïyat » qu'il écrivit dans les dernières années de sa vie, dont la substance est d'autant plus riche et pathétique qu'elle est retenue, concentrée et comme sous-tendue de litotes et de silences. Il y fait le bilan de ses expériences, sur un ton sentencieux, à l'emporte-pièce, narquois, tendre ou amer, d'autant plus saisissant qu'il semble ravaler je ne sais quel désir inassouvi, que nulle doctrine ne console, encore qu'elle le masque délibérément.

Son matérialisme y paraît être le fruit d'un examen métaphysique — lequel n'aurait eu d'autre solution que son échec ou la connaissance de sa vanité. On le voit bien dans le fait que Tcharentz pique droit sur l'affirmation la plus troublante qui soit sortie de têtes humaines : celle du non-être de l'univers et de sa non-solution tant que son existence n'est pas réalisée comme étant non-être. Tcharentz ne peut admettre cette tentative de dé-création. L'homme est pour lui une conjonction de phénomènes assumant un devenir à l'intérieur d'un univers. C'est ce devenir dont les modalités importent. Son acceptation et non pas son refus. Le poète ne consent pas à postuler que tout dérive d'un « Esprit immobile en essence » puisque le postulat lui-même implique, pour être formulé, des substances en mouvement. A quoi bon rêver sur un contraire que son contraire contient seul ? « Et la forêt où tout se consume et finit est pourtant inépuisable ». C'est une « inconnue » que l'on doit accepter, une organisation présentant une pluralité inconcevable de possibles qu'il faut, lentement, apprendre à discerner et à parfaire. Enfin et surtout, une terre à aimer, car elle est le jardin de l'homme. Tcharentz garde l'espoir qu'elle devienne belle et bonne. C'est rejoindre, à l'extrême, le messianisme judaïque, lequel doit se réaliser ici. L'imagination du poète exige de ne point se satisfaire de l'imaginaire. Car rien d'autre ne peut boucher les failles que la « réalité ». Il s'efforce, héroïquement, de se tenir nu devant les énigmes soulevées par le monde, nu devant ses propres interrogations. Il tentera de ne plus se servir de béquilles ou de systèmes, de tout ce qui n'est pas science véritable, mais palliatifs illusoires. Et, s'il reste une consolation autre que « cet ensemencement du sacrifice et de la mort », ce ne peut être encore que le poème. Celui qui approche le plus de Nature. Par quoi j'appréhende un « meilleur » d'autant plus désiré qu'il semble fuir sans cesse.

. .

De tous les poètes arméniens qui eurent pour souci la défense et illustration de la terre natale, Tcharentz, (pseudonyme qui signifie « le Mauvais »), fut sans doute celui qui se refusa le mieux à se faire illusion. Il ne croyait pas à la divinité des mythes. Aussi bien entendit-il, dès le départ, se réserver les parts ingrates de la poésie, celles dont on ne veut pas : charpies de beauté, scandales d'un nonconformisme où se puisent des fraîcheurs plus vraies, constats désabusés après des engagements fervents et féroces ; comportements qui le conduisent à modifier sans cesse son langage et à le tenir, ardemment, au point le plus risqué. De là cette brutalité des contrastes : en passe du poème-fleuve au poème gnomique, de la complainte populaire à l'ode savante. Mais en toutes choses se manifeste cette opposition que son nom même souligne et qui percute aussi bien les bastions politiques ou religieux, que les normes (toujours douteuses) d'une saine psychologie.

Il ne s'en tiendra pas aux exclusives nationalistes touchant sa patrie, encore qu'il soit très attaché, et avec une déchirante tendresse, au charme du sol natal ; très tôt il arrachera en lui cette borne des frontières, qui ne cesse de fomenter des désastres, pour adhérer aux idées de Marx et de Lénine, et participer à la grande aventure. De même son œuvre sera-t-elle toute marquée du besoin d'émancipation verbale. Elle fusait de toutes parts en Europe, encore que les motifs en fussent souvent contradictoires. Mais, à qui eût suivi de près l'aventure de Tcharentz, il eût été aisé de pressentir que le même mouvement qui le poussait à violenter les interdits détestables — et de tous ordres — le conduirait à se victimer lui-même et à se voir condamner par des dirigeants qu'offusquait une pureté semblable.

Il n'est pas étonnant que l'obsession de Tcharentz soit le feu. Je ne sais combien de fois il à celui-ci fit appel et le nomma. L'étrange est qu'il n'en réclame pas l'efficace. Il le réclame, il y croit Se brûler et que tout brûle, tel est le salut. Dite de go, la chose semble absurde ou maladive (et il est vrai que la maladie est en Tcharentz : ce fut effectivement un homme qui se droguait et il est évident que l'obsession du feu fut excitée par la drogue même...) Mais l'important chez lui est l'usage de l'accident, et ce serait escamoter sa réelle grandeur que de ne pas vouloir constater ce que cette obsession, par exemple, alimente et recouvre. Passant outre aux vues de clinique, on voit se soulever un autre visage, celui d'un homme qui plus qu'aucun autre crut au fait de l'esprit et qui fut astreint à constater qu'il était essentiellement celui qu'on refuse. Sauvagerie toute de conséquence. Par là se justifie son nom de Mauvais. Si tous croient un diamant détestable et dangereux quel nom donnera-t-on à qui le tient pour essentiel ? Et si l'objet même d'une liberté plus réelle se voit banni, que dira-t-on de celui qui s'en fit le servant, Voilà découverte cette racine de l'incendie heureux, de cette passion où l'illusoire ne peut brûler que lui-même. Il est très saisissant de voir la drogue en Tcharentz accroître la lucidité tant sa vie est tenue par le besoin des mutations justes. Et d'abord en gommant ses façons d'être successives. Nulle ne tient et toutes sont vraies. De là que Tcharentz ne redoute pas l'artifice. Il le dévore et le purge.

De tous les grands poètes arméniens, et il y en eut beaucoup, peut-être est-il le plus intelligent, et, par son art même d'endosser les chaînes, le plus délivré. L'homme, assurément est extraordinaire, et l'on va loin à marcher à son pas. Je ne sais si le personnage, comme on l'a dit, fut plus grand que son œuvre. La chose ne me semble pas vraie. Ce qui voile aux yeux de certains cette présence aiguë de l'esprit serait sa vertu première ; le dédain de tout intellectualisme habile à donner le change et qui est une des calamités des littératures de décadence.

. .

Sa vie ne se joua pas en chambre close. Certes. Peu de poètes unirent autant l'art de l'écriture à celui de l'action, et s'imaginer Tcharentz reclus en quelque tour pour mieux y subir les conflits d'une expérience intérieure serait cruellement faux. S'il est sans doute exact qu'il fut un instable, il le fut à la façon des ouragans. En tout violemment exposé et entendant l'être. Rien du chafouin subtil, qui spécule sur des bombes. Ce n'est pas l'homme des méandres, et il n'avait pas le goût des sublimités saugrenues. Son œuvre entière est imprudente. C'est là sa vertu essentielle et ce n'est pas peu. S'il bavarde, il bavarde et s'il crie, il crie. Ce débraillé fait tout son style, et, grâce à lui il fera tout son coup d'état littéraire. Car il en fit un. Il a libéré la poésie arménienne des usages rigoureux de la prosodie. Et je ne sais trop ce qu'en eût dit Varoujean, qui, à l'inverse, excelle à revivifier l'art savant et pour qui un mot est une chose importante. Ce sont les pulsions qui soulèvent la poésie de Tcharentz, comme un orage recouvert de paroles, ce sont elles qui comportent le phénomène verbal conjoint à celui de l'être ; c'est de ce mouvement sans cesse renouvelé du souffle que Tcharentz espère un renouveau. L'objet de poésie est un prétexte. Comme le feu, Tcharentz n'est pas architecte et ne croit pas à la durée. Cela est vrai chez lui à un degré surprenant et j'avoue ne connaître personne qui me donne à ce point l'impression d'être en proie à une métamorphose permanente sans qu'on sache toujours ce qui la nécessite. Si nous insistons sur cette identification surprenante avec le feu c'est qu'effectivement il finit par s'en dégager une sorte de philosophie dont le premier chapitre pourrait s'intituler : « Psychologie de la flamme ». S'ignorer comme sujet. N'exister que pour l'objet où le langage mène sa danse ambiguë... Car pourquoi tant de délires en tant de paroles ? Pour recréer ce phénomène qui naît de deux brandons. Et pouvons-nous nous penser sans que nous oublions d'être ? Une pensée ne peut que caricaturer les ligaments rigoureux de la créature, ceux de son corps, et ses fonctions... Et tout bonheur se devrait d'être plénitude et vacance et non point la conséquence d'une abstraite méditation sur les lois !

Je ne sais trop, à dire vrai, ce que peuvent penser les matérialistes de stricte obédience de ce type de révolutionnaires et du lyrisme qui les soulève. Peu conformes aux règlements sociaux imposés et peu aptes au service, tels devaient paraître les poètes de la révolution d'Octobre à un crâne stalinien. Tcharentz volait vers l'inévitable prison. Aussi bien, comme beaucoup qui prirent les armes était-il animé d'un esprit contraire à celui qui préside au bon fonctionnement des Républiques. On le voit mal installé en quelque ministère. La lutte avait trop de goût, ne serait-ce que de pouvoir tout en attendre. Le constat est plus amer, et la pesée des jours qui suivent plus intolérable. C'est là que pointe le feu et que se renouvelle le besoin des mutations. On ne peut enserrer Tcharentz, et toute tentative de réhabilitation qui n'aurait pour but que de démontrer sa stricte appartenance à la Doctrine est absurde d'avance. Le phénomène Tcharentz se joue bien au delà. Ce ne sera jamais sur terre assez de flammes, comme il le dit lui-même. Son esprit le voue à une permanente opposition. S'il est vrai qu'il fut le père de la jeune génération des écrivains d'Arménie soviétique, il est moins sûr qu'il les eût toujours approuvés. Son emprisonnement et sa mort préservent sa pureté. Mais en conséquence, suscitent-ils tant de modèles ? Il est aisé de parler grandement des grands morts. En fin de compte cepoète libre, et librement communiste, cognant ses mots sur le « cymbale du soleil », moralisateur à la façon des ronces, cet excellent et salutaire Mauvais, devient à sa manière un redoutable exemple de ce que doit être un vrai poète devant les conformismes d'Etat. Banni à jamais des places honorables et à qui les médailles officielles, tardives ou non, déplaisent.

Mais là encore, à brosser de trop loin ce qu'il put être, on s'abuse et la saveur vraie de ce tempérament se brouille. Il n'en voulait pas tant. A le traduire on voit sourdre sa tendresse et tout ce à quoi elle se brûla, et sa largeur d'âme. Elles allaient de soi. Et il n'était pas l'homme d'obscures malices. Sa vie fut simple, en dépit de tout ce qui put la déchirer.

Il était né en 1897, dans la ville de Makou en Arménie Perse ; et il faut noter qu'il garda toute sa vie la nostalgie du pays natal. De son soleil surtout, (ce qui explique aussi sa nostalgie du feu), dont l'absence, plus tard, sembla lui peser. — (On va chercher très loin, parfois, des causes fort simples. Il est évident que les jeunes années passées à Makou laissèrent au poète un éblouissement d'autant plus intense qu'il était celui de la première découverte). Mais sa famille émigra bientôt pour s'en venir à Kars, ville qui se trouvait sous la domination russe. C'est là que Tcharentz, de son vrai nom Soghomonian, (Salomon, — ce qui explique l'antithèse du pseudonyme), fit ses études primaires et secondaires. En 1915, à dix-huit ans, il

(Շար․ Ա․ էջէն)

չեւ հիմա եւ որուն ծնունդ տուաւ անշուշտ նոր բանաստեղծին արարչական ձեռքը։

Նոր բանաստեղծները բարդ մեքենայի մը կնճռոտ եւ առեղծուածային մեքենավարներն են։ Իմացականութիւնը հասած է կէտի մը, ուրկէ անդին գլխիչ անէութիւնն է, ժամանակէն ու միջոցէն դուրս։

«Մանրամասնօրէն նկարագրելէ, իր բոլոր դրսեւորութիւններուն մէջ տալէ ետք արտաքին աշխարհը, այժմ բանաստեղծութիւնը հետազօտութեան նոր դաշտեր կը փնտռէ, սուզուելով մարդկային էութեան գաղտնածածուկ խորութիւններուն մէջ»։

— Հիմա խօսքը քուկդ է, սիրելի Ցարութ, ի՞նչ Է բանաստեղծութիւնը քեզի համար, այսօր։ Ի՞նչ ունիս աւելցնելիք Ահարոնի եւ քու ըսածներուդ վրայ։ Քեզմէ յետոյ խօսքը պիտի տամ Զուլալին։

Ցարութ երկար պահ մը կը խոկայ, գլուխը հակած կուրծքին։ Ապա, հատիկ հատիկ, կանգ առնելով իւրաքանչիւր բառի վրայ.

— Շատ բաներ...։ Անսպառ նիւթ է, կարելի է օրերով խօսիլ, խորհրդածել, խոկալ։ Ինչպէս բոլոր միւս արուեստներուն մէջ, երաժշտութիւն, նկարչութիւն, բանաստեղծութեան մէջ ալ կայ մաս մը, կը հասնինք տեղ մը որ դժուար բացատրելի է։ Ահարոնն ալ, ես ալ, եւ բազմաթիւ ուրիշներ, շատեր, մեզմէ շատ աւելի մեծեր, շատ աւելի գեղեցիկ վերլուծումներով ջանացած են պատասխանել հարցումիդ — Ի՞նչ է բանաստեղծութիւնը։

Բացատրութիւն մը տամ, որ համեմատաբար նոր է. բացատրութիւն, զոր գտած եմ Ռօլան Տը ՌԷնէվիլի մէկ գիրքին մէջ։ Հաւանաբար ինքն ալ առած է ուրիշէ մը. ուրկէ՞, ո՞ր տեղէն, չեմ գիտեր։

Ենթագիտակցութիւնը կայ ամէն մարդու մէջ։ Շրջանակ մը գծենք, որուն ամբողջ մակերեսը սեւ է։ Ճիշդ կեդրոնին ճերմակ կէտ մը։ Այս ճերմակ կէտը ամէն անհատի արտաքին գիտակցութիւնն է։ Հետեւելիք երկու ընթացք կայ, արեւելեան եւ արեւմտեան։ Առաջինին մէջ անհատը, կեդրոնի այդ ճերմակ կէտը ուրեմն, կը զոհաբերէ իր Եսը այն ամբողջութեան, որ կը գտնուի իր չուրջը, կ'ընդելուզուի, կը միանայ այդ շրջանակի մակերեսի սեւին։ Ուրիշ ձեւով մը ըսենք՝ կը մերժէ գիտակցութիւնը, եւ կը միանայ բանի մը որ տիեզերքն է։ Ուրիշ խօսքով կը ջնջէ իր Եսը, հասնելու եւ միանալու համար ընդհանուր ենթագիտակցութեան, համամարդկայինին։

Ընդհանուր բառով մը կ'որակենք այս ընթացքը՝ արեւելեան միսթիսիզմ։ Արեւմտեանը կը հետեւի ուրիշ ընթացքի մը։ Միշտ նոյն սեւ շրջանակն է եւ կեդրոնի նոյն ճերմակ կէտը։ Այս վերջինը փոխանակ միանալու շուրջի սեւ մակերեսին, հետզհետէ կը ջանայ ընդլայնել իր արտաքին գիտակցութիւնը, նօսրացնել իր շուրջի սեւը։ Այս վերջինը հետզհետէ տեղի կուտայ կեդրոնէն տարածուող

s'engage avec maints de ses camarades comme volontaire dans les troupes de choc que levait la Russie pour aller combattre les Turcs. Les massacres avaient soulevé en tout Arménien un immense besoin de revendication et de justice. Tcharentz prend donc les armes et pousse jusqu'au lac de Van. Les affreux carnages qu'il vit et qu'il dépeint dans *l'aurore épique* n'ont rien de littéraire. En 18, c'est la proclamation de l'éphémère République Arménienne Libre, qui parut, un temps, consoler de six siècles d'occupations persane, turque et russe. Tcharentz se trouve alors à Erévan. Nigol Aghbalian, Ministre de l'Education Nationale, révèle au grand public, par un article éclatant, les dons du poète. Celui-ci devient secrétaire du Ministre, place tout honorifique, qui lui laisse le temps d'écrire comme il l'entend. Mais la République disparaît dès sa deuxième année d'existence. Les Turcs reprennent les anciens territoires, et Tcharentz, considérant que sa culture est insuffisante décide de partir pour Moscou. En 1920, il adhère au parti de Lénine. Il devient un de ses plus fidèles compagnons. Il avait emporté dans ses bagages deux livres de poème : *l'aurore épique* et la *légende dantesque*. Bientôt, modifiant son style, il va publier *Les foules en délire*. C'est le plus rocailleux de ses ouvrages. (A tout dire, l'unanimisme était alors à la mode en Europe, en conséquence des guerres ; et il était fatal qu'un poète aussi engagé aidât de toute sa fougue ce mouvement qui voulait avant tout retrouver « le sens de l'humain »). Le choc de Tcharentz sur la jeunesse fut très vif. Il devint chef d'école. Avec lui s'ouvrait une nouvelle littérature, celle de l'Arménie Soviétique, la seule qui resta du démembrement de la République. (Et, certes, il y aurait beaucoup à dire...) L'influence de Tcharentz sur les jeunes écrivains persista jusqu'en 1935. Beaucoup d'entr'eux ont raconté ce que fut l'homme et ce qu'il leur apporta. Il était revenu à Erévan. Et c'est là qu'il fut emprisonné sur ordre du Parti Communiste Arménien.

On ne sait trop quand il prit goût à la drogue. Il ne semble pas, en effet, que le succès, ou les combats politiques, aient pu apaiser les frustrations dont il souffrait. Son instabilité conjointe à son génie, je l'ai dit, brûlait plus loin, et l'on peut douter que ceux qui l'approchèrent

Tcharentz est avec Maïakovsky le plus grand poète de la révolution russe. Ce qui est bien dans les traditions de l'Arménie: elle hait le médiocre et se veut aux premiers rangs. Après avoir donné à Byzance quelques-uns de ses plus grands empereurs, elle se devait bien de fournir à Moscou certaines de ses plus fortes têtes.

l'aient réellement connu, et aient compris la singularité de ce qui le dévorait. (Plus on avance dans la découverte d'un être, plus on voit se troubler l'« histoire » et s'amenuiser nos certitudes. Le vrai exigerait un don d'ubiquité). En prison, privé de drogue, sa vie devint un supplice. Ses voisins de géôle racontèrent qu'ils l'entendaient hurler. Un matin, on le trouva mort près d'un pilier de ciment. Il s'y était brisé le crâne. C'était en 1937. Il laissait deux filles, qui vivent encore. Après la mort de Staline il fut réhabilité. (Le mot a je ne sais quoi de grotesque...) On réédita son œuvre. Outre les ouvrages cités. elle comportait *Ballades et Poèmes*, *Le Livre de route*, des poèmes divers et des quatrains non réunis en receuil, et deux écrits de prose, *La terre de Naïri*, qui est un roman, et des *Souvenirs de la maison de correction d'Erévan*.

On découvre peu à peu de nombreux inédits éparpillés dans diverses familles. Depuis que Mikoyan vînt proclamer à Erévan la grandeur du poète et fit la levée d'écrous de son œuvre la renommée de Tcharentz ne cesse de se répandre et de croître. On le traduit. Et le voici, de nouveau, un des maîtres de la jeune école.

Ce n'est pas, en ce qui me concerne, l'aspect politique de l'œuvre de Tcharentz qui me touche. Je n'y crois guère, ou, plus exactement, je vois trop, à la lumière des événements qui se déroulent, combien l'authenticité de tels engagements l'emporte en qualité sur l'inévitable ragoût de l'ordinaire. Mais encore n'est-ce pas à cette différence criarde qu'il faut, à mon sens, constater la grandeur de Tcharentz, mais bien au niveau de sa sagesse et j'oserai dire de son prophétisme natif. Cet homme trapu, laid, dit-on, est d'une trempe peu commune. Il casse le sens, d'abord, que l'Arménie se fit, à tort ou à raison, d'un poète. Ce n'est pas en vain que les frontières sautent en lui, qui fut pourtant le plus rivé des hommes au lieu natal, ni par assaut de démesure. Mais surtout parce qu'il veut modifier les références essentielles entre l'homme et lui, entre l'homme et l'univers. N'est-ce pas là ce qui angoisse tout véritable poète et se peut-il que l'un d'entre-eux puisse respirer, sans s'interroger sur la valeur de la face des dieux ? C'est dans cette quête que Tcharentz découvre sa race. On dit qu'il fut une sorte de mage du matérialisme, et c'est vrai. Son ambition secrète ne fut pas autre chose, peut-être, que de retrouver un art de vivre nouveau et, partant, une pensée nouvelle dont il lui parut que toute poésie, fatiguée de ses vieux pouvoirs était avide. Paradoxalement, et par simple conséquence, ce qui me frappe en lui c'est la présence des anciens — ceux qui pensaient le monde en même temps qu'ils en vivaient la musique. Omar Khayam ou quelque nouvel Héraclite, mais sans rigueur et comme par gourmandise. Un poète philosophe tout effréné de vivre et pour qui tout est toujours trop peu.

Toute politique sera toujours dépassée par le poète. Ce que Tcharentz a concédé, comme tant d'autres, à l'action sociale, c'est une occasion de lyrisme, et l'expérience qui la soutient. Mais il va sans dire que le poète préservait d'instinct ses risques de débordement. Amours, boissons, drogues proposaient d'autres duretés et d'autres disciplines. Ce sont là des diables rigoureux. De là cette générosité inlassable vis-à-vis d'autrui, qui compense cette stricte mise à sac et à cendre de lui-même. Est-il rien de plus ascétique que ce qu'on dit être un vice ? Et qui réclame plus d'affreuses vertus, et je dis affreuses dans le sens d'une surenchère d'exigences morales. On s'abuse étrangement quand on pense qu'un vice est chose qui se laisser aller. Voyez nos banquiers ! Est-il rien qui exige plus de sacrifices, d'assumations redoutables, de longs calculs, de préméditations complexes, de stratégies difficiles de soi à soi, de repentirs et de supputations infinis ? Est-il rien, somme toute qui exige de consommer autant d'intelligence ? Et pour peu que l'usage d'une passion soit tout alimentée des nécessités de l'esprit et de ses besoins de logique, et d'une logique qui veuille se vivre et non point tant se rêver, quel accroissement du génie et quelles découvertes ! N'est-il pas grands que la drogue ou l'alcool aient guéri Tcharentz des ambitions de César, cachées sous toute peau humaine, qu'elles se soient faites préférer aux honneurs ordinaires de quelque Académie où des gens confectionnent leur sens de l'humain « exemplaire » ? Imagine-t-on Tcharentz semblable à ses laudateurs officiels qui, excusant ses erreurs, se dilatent niaisement sur leur géniale contrepartie ?

Autre chose me touche. Le débridé mystérieux de son art, et sa science volontairement voilée. Il ne faut pas s'y tromper, Tcharentz avait couru beaucoup de routes. On le voit bien à lire les circonvolutions de ses styles. Chacun exige une remise en question. Chacun constitue un acte de désobéissance salutaire. Il n'inventorie pas, avec ferveur, comme Varoujean, les grandes rhétoriques et ne s'interroge pas sur leur bien-fondé.

Dès le départ, Tcharentz opte pour un style net, simple, privé d'images, ne redoutant pas le prosaïsme s'il dit bien la chose. Chez Varoujean, homme qui connut la contrainte, la vie couve sous le langage ; elle le modèle, l'excite et ne peut filtrer qu'à travers lui. De là le soin apporté aux mots porteurs de vie. En Tcharentz éclate le phénomène inverse ; la vie et ses événements ont débordé les mots. Dès lors, un souci de littérature pure n'est plus utile ni même concevable, il détruirait l'afflux des réalités extérieures. C'est comme par jeu que Tcharentz se voit artiste. On ne peut se cacher, du reste, que son appartenance originelle rattachait ses passions, quelles qu'elles fussent, à l'Orient natal. Qui cachait-il, au fond, sinon l'ombre de ce vieux pacha des légendes, traînant son harem de délectations tout autant que le sabre ? Il n'a pas caché dans ses poèmes son goût pour la poésie persane. Il lui emprunte des formes savantes pour y couler une substance très simple. Mais il flairait en cette Perse plus une chance et comme un besoin d'incarnation heureuse, qu'un excès de raffinement verbal. Ses premiers receuils montrent à travers quelques influences inévitables, (celles des poètes musulmans et celles de ses grands précédesseurs arméniens), ce libre jeu qui se satisfait moins à écrire qu'à vivre. C'est un fait que Tcharentz est sans cesse au delà de sa plume, et que lui, qui écrivit beaucoup, ne fut pas lié par l'écritoire. C'est important pour une vie d'homme et je ne doute pas que les revendications qu'il exposait aux jeunes gens, à Moscou ou à Erévan n'eussent beaucoup de poids. L'expérience avait longtemps frotté les mots, et ce n'est pas en vain que le poète en appelait aux libérations vraies des formes et des usages de son art. Toute sa vie avait été escortée d'excercices. Il connaissait les raisons de l'infidélité ou des désordres apparents. Savant de toutes ses cicatrices... il suffit d'écrire sur lui pour mesurer les repentirs, les dérobades, les élancements de sa vie, et combien il est difficile d'en parler sans trop de sottises...

Je ne cache pas que j'aime me pencher sur une telle nature et sur quelques autres, issues d'Arménie. Aussi bien, encourant volontiers des critiques, je dirai que j'ai aimé à ce qu'elles escortent mes années. Elles m'ont beaucoup appris et je les trouve grandes. Bien plus, je l'avoue, que celles de maints autres, plus célèbres. Je n'ambionnai rien de plus que d'attirer un peu d'attention, et selon mes moyens, qui sont courts, sur leur originalité. Elle débouchait sur des sacrifices effroyables. Il me semblait que la ferveur dont on entoure d'authentiques poètes se faisait rare, et qu'il y avait, pour un d'entr'eux, comme une nécessité toute sainte à tendre naïvement la main vers des œuvres qui furent payées d'un si grand prix. Ce qui fut une découverte exotique, et le fruit d'un voyage imaginaire, devînt peu à peu, une constance, sans même que fut fait un effort, tant surabondait le plaisir, et la tendresse. En vingt-huit ans d'échanges semblables on acquiert des habitudes et je ne dis pas qu'elles soient toujours bonnes. Mais quoi... encore que je ne sois spécialisé en rien, l'aventure des grands vivants d'Arménie m'est familière et le lecteur serait bien surpris si je lui découvrais tout ce qu'elle m'apporta de très doux... La récompense passa de loin ce qui pourtant n'exigeait aucune promesse... Ainsi Tcharentz, qui ne crut pas à la sagesse de Salomon, succède-t-il à Varoujean qui porta toute sa vie un conflit qui se voulait amoureux de sagesse, celle du sel, il est vrai. Et tout cela baigné en eux de jeunesse ; tout cela vécu au plus vif de soi... Au point que je ne crois plus au royaume des Ombres, même en rêve, tant celle-ci, comme on les nomma, et si mal, me firent leçon de réalité et de la plus tangible.

Nous énumérions, Poladian et moi, toutes les raisons de notre ferveur. Mais en est il une seule qui vaille le simple enchantement, alors qu'il s'éleva de vies aussi terribles ?.. au point que je ne sais plus conclure et ne le veux pour rien au monde...

ճառագայթումներուն, կը դառնայ մոխրագոյն, կ'ըլլայ աղօտ մոխրագոյն, մինչեւ որ դառնայ ամբողջովին ճերմակ: Այս արեւմտեան ընթացքն ալ ուրեմն կը հասնի գերագոյն գիտակցութեան: Նուաճելով իր շուրջի սեւը, կը հասնի տիեզերականին, համամարդկայինին:

Ես հետեւած եմ երկու ընթացքներուն ալ, արեւելեանին՝ Հնդկաստան, արեւմտեանին՝ Եւրոպա: Բնական է իմ կարելիութեանց սահմանին մէջ: Աւելցնեմ նաեւ թէ մարդ – անհատը, այդ ճերմակ կէտը, հետեւելով մէկ կամ միւս ընթացքին կը հասնի իր տաղանդը արտայայտելու բարձրագոյն ձեւին: Կ'ըլլայ բանաստեղծ, մեծ նկարիչ, երաժիշտ, փիլիսոփայ, ճգնաւոր... կամ որ եւ է ուրիշ բան մը: Նախապայման է տաղանդը: Այդ ճերմակ կէտը, մէկ կամ միւս ընթացքն ի վեր ճամբայ ելած, պէտք է ունենայ բնածին այդ ձիրքը, ըսենք այդ լոյսի նշոյլները, կայծերը:

Շահնուր իմ գրքիս մասին իր յօդուածին մէջ հպանցիկ կերպով կը շօշափէ այս կէտը: Երբ կը խօսի «սեւ արեւ»ի մը մասին, «Սօլէյ Նուար»:

Որովհետեւ քիչ մը առաջ յիշած երկու «ընթացք»ներուն մասին կ'ըսենք նաեւ «սեւ արեւ» եւ «ճերմակ արեւ»: Պէտք չէ կարծել թէ «սեւ»ը սեւ է: Երկուքն ալ լուսաւոր են, երկուքն ալ ճառագայթուն:

Շահնուրի յօդուածը գիս այնքան աւելի ուրախացուց, երբ նկատեցի թէ ան տեղեակ էր, այս բոլորին:

«Շափօ» գլխարկս կը հանեմ:

— Լա՛ւ, շա՛տ լաւ, հրաշալի նոյնիսկ: Եթէ կարենամ, սիրելի Յարութ, այս վերջին ըսածներդ ամփոփել, այս այնքան բարդ խնդիրը պարզագոյն ձեւով ներկայացնել հայ ընթերցողին, կատարած պիտի ըլլամ պուցագրի իմ պարտականութիւնս եւ շատ գոհ պիտի մնամ: Ձայնը քուկդ է հիմա, սիրելի Զուլալ,:

— Իր ընդհանուր գիծերուն մէջ բոլորովին համաձայն եմ Յարութի տուած սահմանումին՝ բանաստեղծութեան մասին:

Իմ կողմէս կ'ուզեմ պզտիկ յաւելում մը ընել: Ըստ իս բանաստեղծ – անհատը, որ կ'արտայայտուի, պէտք է ունենայ իր յատուկ շեշտը: Տաղ ու տաղաչափութիւն չէ բանաստեղծութիւնը, այլ մտքի եւ սրտի նոր կշռոյթ մը: Արդ, բանաստեղծին գործածած «լեզուն» կենսական կարեւորութիւն ունի...

— Զուլալ, կ'օրօրէ գլուխը Յարութ, իւրաքանչիւր լեզու ունի իր յատուկ հանճարը:

— Համաձա՛յն. շարունակէ՛ ուրեմն, Զուլալ: Արդէն կը մօտենանք արդի հայ բանաստեղծութեան, ուստի եւ Զարենցին:

— Հայ բանաստեղծին մէջ ամէնէն առաջ ես կը փնտռեմ հայկականութիւնը: Հայութեան միայն յատուկ՝ ուրիշներէ տարբեր զգայարանք մը, տարբեր աշխարհայեացք մը, ուստի՝ տարբեր ապրում մը: Ինծի համար հայ իրականութիւնը կը բխի, մանաւանդ բանաստեղծին համար, հայ լեզուէն...:

Այո՛, հայկականութիւնը: Շատ բան ունիմ ըսելիք, կրնամ ուսումնասիրութիւն մը գրել կամ դասախօսութիւն մը ընել այս մասին:

— Առիթը կը ստեղծենք որ ընես այդ դասախօսութիւնը, հիմա, եթէ կ'ուզէք...

— Չվերջացուցի ըսելիքս, սիրելի՛ Փոլատ, աւելի չտարածուելու համար ըսեմ միայն որ այդ հայկականութիւնը մեզի կուգայ մեր հին գրականութենէն: Արդի հայ բանաստեղծութենէն օրինակ մը տամ, բացատրելու համար միտքս. Վարուժան եւ Մեծարենց: Վարուժանի մէջ հայկականութիւն դրեթէ չկայ: Միջազգային է Վարուժան: Մեծարենց՝ ամբողջովին հայկականութիւն է: Միայն մէկ անգամ կը ծնի այսպիսի անուշութիւն:

— Մեծարենցի համար համաձայն կրնամ ըլլալ, Զուլալ, բայց Վարուժանի համար ըսածդ ամբողջովին չեմ բաժներ: Վարուժանի իրապաշտ քերթուածները, օրինակ՝ «Օրհնեալ ես դու ի կանայս»ը, ընկերային քերթուածները, օրինակ՝ «Մաջիս մէկ»ը, հովուերգական քերթուածները, օրինակ՝ ամբողջ «Հացին Երգը» իրենց համապատասխանը չունին օտար գրականութեանց մէջ: Հարցո՛ւր Լիւք – Անտրէ Մարսելին, որ դուրսէն, վերէն կը դիտէ մեր բանաստեղծութիւնը: Որեւէ արդի բանաստեղծութիւն, ֆրանսականը, անգլիականը, գերմանականը «Հացին Երգը» չունին: Վիրգիլիոսէն ի վեր այդ նիւթի մասին այդ գեղեցկութեամբ բան չէ գրուած:

— Կրնայ ըլլալ: Վարուժանի արուեստին արժէքը չէ խնդրոյ առարկան: Վարուժան այդ բոլորը կրնար ֆրանսերէն կամ իտալերէն գրել, որեւէ բան չէր պակսեր անոնց արժէքէն: Բայց Մեծարենցի քերթուածները մի միայն հայերէնով կրնային զգացուիլ, գրուիլ. ոչ մէկ ուրիշ լեզուով: Կրցա՞յ հասկցնել միտքս:

— Այո՛, եւ հարցը ա՛յս ձեւով դրուած՝ ամբողջովին համաձայն եմ քեզի: Ուրիշ ի՞նչ ունիս ըսելիք արդի հայ բանաստեղծութեան մասին:

— Հայաստանի մէջ, կէս դարէ ի վեր, մեր բանաստեղծները դժբախտաբար չեն կրցած ձերբազատուիլ Զարենցէն եւ իրենց սեփական երգը յօրինել: Բացառութիւն կը թուի գուցէ կազմել Պարոյր Սեւակ: Ինքնատիպ է, տաղանդ ունի բայց զոհն է իր շաղակրատութեան: Իր քերթուածներուն մէջ՝ բանաստեղծը զոհն է լաւ մարդուն, լաւ հայուն:

Արեւելահայերուն մօտ շատ անգամ հայկական շեշտը կը շփոթուի ժողովրդականութեան հետ: Ասոր ամէնէն պէչ օրինակը Աւետիս Իսահակեանն է իր «Հօնֆուր, հօնֆուր կուլամ»ներով:

Արեւմտահայ բանաստեղծութիւնը նոյնպէս չէ կրցած ձերբազատուիլ Վարուժան – Թէքէեան ազդեցութենէն:

— Բացի ֆրանսահայ բանաստեղծներէն:

Այո՛, բացի անոնցմէ:

— Իսկ դուն, Յարութ, ի՞նչ ունիս ըսելիք մեր արդի բանաստեղծութեան մասին. քեզմէ ետք պիտի անցնինք Զարենցին:

— Այն բոլորը որ ըսուեցաւ ճիշդ է: Ահարոնի ըսածները, իմիններս՝ ենթագիտակցութեան, ներհայեցողութեան մասին, գալ հասնելու մեր արդի բանաստեղծութեան: Անոր կը պակսի ներաշխարհը:

Այն հիմնական տարրը որ կայ իմ սիրած մեծերուն մէջ, Էտկար Փօ, Մալարմէ, Պօտըլէր, Վալէրի, Քլօտէլ, Սէն – Ժօն Փերս:

— Կը յիշեցնեմ ձեզի որ ունինք այդ քու գործածած բառդ, ներաշխարհ իբրեւ խորագիր գիրքի մը, Ինտրայի «Ներաշխարհ»ը:

— Արձա՛կ, բայց իմ փնտռա՛ծս, սիրելի Կարօ, ա՛յո, Ինտրան:

— Նոյնպէս, այդ քու փնտռածդ կայ, վսեմ ու ահաւոր, ամենախոր ուժգնութեամբ Նարեկացիի մօտ: Եւ ա՛յս, վերը յիշուած մեծերէդ հազա՛ր տարի առաջ...

— Օ, խայտառակ Կարօ, ե՛ս պիտի ասէի, բերնիցս խլեցեր...

— Ներողութի՛ւն, Յարութ: Կա՛յ նաեւ, զանազան չափերով մեր արդի բանաստեղծութեան մէջ, Մեծարենց, Տէրեան, ինչպէս ըսինք, Ինտրա, Թէքէեան, Ահարոն, Սարաֆեան, դո՛ւն, Յարութ, եւ դեռ Թօփալեան, Ճիմէճեան, Զուլալ...: Տարօրինակը այն է որ շատ պզտիկ չափով միայն կայ՝ արդի հայ բանաստեղծութեան երկու մեծագոյններուն մօտ, Վարուժան եւ Զարենց:

— Այո՛, ճիշդ է ըսածդ, Կարօ, անոնց մօտ կան ուրիշ բաներ...

— Զուլա՛լ, դէմքէդ կը հասկնամ ,որ բոլորովին համաձայն չես այս վերջին ըսուածներուն:

— Վարուժանի մասին ըսի ըսելիքս, միջազգային չափանիշով բանաստեղծ է, բայց ոչ իմ սիրած բանաստեղծներէն, մանաւանդ հա՛յ բանաստեղծներէն, իր քով ապրումը թէ ձեր բառով բանաստեղծական ներաշխարհն իսկ աւելի լեզուական է, գեղարուեստական: Իսկ ինչ կը վերաբերի Զարենցին՝ ունի ե՛ւ ներաշխարհ, ե՛ւ հայու դրոշմ: Ներաշխարհ՝ բաւական մեծ թիւով քերթուածներու մէջ որոնք անծանօթ կը մնան հայ հասարակութեան մեծամասնութեան: Անոնց համար Զարենցը՝ »Ես իմ անոյշ» է, «Տանդէական առասպել», «Մօրս համար Գազէլ», առաւելն «Սոմա» եւ քանի մը ուրիշներ: Հապա՞ միւսները... կարդացէք «Մահուան տեսիլ»ը, որուն չորս տողերը միասին ընտրեցինք՝ այս բացառիկին ճակատը զետեղելու համար...

«Որպէս լքուած թաւչութակի ձգուած
մի լար՝
Դողում է սիրտս կարօտով մի անհարկու.
Կարօտներիս գագաթն է այն՝ վերջին
քնար՛. —
Մի պիրկ պարան ու երկնուղէշ փայտեր
երկու:

— Այնքա՜ն աւելի յուզիչ, ողբերգականօրէն վսեմ, որ ան գրուած է 1920 – ին, մեր հայրենիքին մէջ տեղի ունեցած քաղաքացիական կռիւներուն ընթացքին: Զարենց իր անձը կ'ուզէ զոհել, քաւութեան նոխազ դառնալ, պայմանով որ դադրին եղբայրասպան կռիւները: Ինչպէս փախաք կը յայտնէր Պապը, դեռ քանի մը ամիս չկայ, Մոկատիշեոյի պատանդները ազատելու համար... իսկ հայկականութիւնը, Զուլա՛լ:

— Շատ մը քերթուածներ, յիշեմ մէկ հատը. — «Լուսամփոփ պէս աղջիկ»ը: Հայու զգայնութիւն է, անկրկնելի, մանաւանդ անթարգմանելի...

— Ներէ՛ ինծի որ ընդմէջեմ քեզ, Զուլալ, բայց դուն Զարենցի մասին ըսելիքներդ մի՛ մոռնար... Անթարգմանելի՛, այո՛: Առիթն է որ հոս պզտիկ մեղք մը քաւեմ: Իրաւունք ունիս, Զուլալ, քերթուածներ կան, զորս պէտք չէ ուրիշ լեզուի մը թարգմանել: Ամէն լեզուի մէջ կան այդպիսիներ: Կ'ընդունիմ որ Լիւք – Անտրէ Մարսելն ու ես պէտք չէ փորձէինք թարգմանել «Լուսամփոփի պէս աղջիկ»ը, չպէինք մանաւանդ: «Լուսամփոփ»ի գիւտը բանաստեղծական գոհար մըն է, միայն հայերէնի մէջ սակայն:

Այդ մէկ տողը ամբողջ քերթուած մը կ'արժէ: Իրաւունք ունիս, Զուլալ, զուտ հայկականութիւն է: Բայց երբ անոր համապատասխանող ֆրանսերէն Ապա Լ- ժուրը դնենք (որեւէ ուրիշ բառ չկայ այս վերջինը փոխարինող) կը ստանանք ահաւոր տափակութիւն մը, կը գործենք սրբապղծութիւն մը գրեթէ: Նոյնը «արեւահամ»ին համար: Զօպանեան թարգմանած է Անսօլէյէ: Արեւոտ եւ արեւահամ նոյն բաները չեն: Մենք դրինք, Լիւքն ու ես «օ կու սօլեր»: Իմաստով աւելի ճիշդ թերեւս բայց տափակ, չինծու: 30 տարուան փորձառութիւնս՝ թարգմանութեան, մարզին մէջ գիս բերին այն եզրակացութեան որ շատ մը քերթուածներու ամէնէն գեղեցիկ մասերը անթարգմանելի են, որովհետեւ անբաժանելի լեզուէն, որով այս աշխարհ եկած են անոնք:

Զարենցէն լաւ թարգմանութիւններ ունինք, առանձին հատորով լոյս տեսած եւ արժանացած Հայկ Սերէնկիւլեան գրական մրցանակին: Նոյնքան յաջողներ Վարուժանէն, նոյնպէս արժանացած մրցանակի (Գ. Մելիտինեցի):

Լա՛ւ, հիմա շարունակէ, Զուլալ:

— Զարենց միակն է որ մի՛շտ, ամէն մատեանով կը վերանորոգուի: Նաեւ Վարուժան: Զարենց հասաւ հո՛ն (Գ ի ր ք ճ ա ն ա պ ա ր հ ի) որ այլեւս երգը տարաւ այն ապառութեան, որ արձակը կը յիշեցնէ: Եւ ըստ իս, ա՛յս է ներկայ միջազգային բանաստեղծութեան յատկանիշներէն մէկը: Ծննդեան 80 եւ մահուան 40ամեակը առիթ մը պէտք է ըլլայ լրջօրէն վերահաստատելու իր գործը, ի՛նչ որ ցարդ ես չեմ տեսած:

— Քեզ դա՛րձեալ կ'ընդմիջեմ, սիրելի Զուլալ: Ինչո՞ւ այս լռութիւնը, առ առաւելն հպանցիկ յիշատակում մը միայն՝ Զարենցի մահուան 40ամեակին: Երեւանի մէջ հասկնալի է: Մէկու մը մահուան պատճառ եղողները պատճառ չունին խօսելու: Աւելի ճիշդը պատճառ ունին լռելու: Սփիւռքը սակայն, ո՛չ: Այդ մահուան դէմ եղողներու լռութիւնն է, անոնց յանկարծակի անտարբերութիւնն է որ հասկնալի չէ: Ըստ իս մեզի համար, մեր արուեստագէտներուն համար մանաւանդ, ինչպէս, բանաստեղծ, վիպագիր, երաժիշտ, աշուղ, աւելի կարեւոր է մահը քան թէ ծնունդը: Ըսել կ'ուզեմ, սխալ չհասկցուիմ. ինծի համար եւ արար աշխարհի համար, աւելի կարեւոր է գիտնալ թէ Վարուժանը, Սիամանթօն, Ինտրան, Կոմիտաս Վարդապետը, Բակունցը, Զարենցը, Պարոյր Սեւակը, աւելի հեռուն երթալով Խաչատուր Աբովեանը, Սայաթ-Նովան ե՞րբ մեռաւ, ո՞ր տարիքին մեռաւ, ի՞նչպէս մեռաւ, քան գիտնալ անոնց ծննդեան թուականներն ու ծննդավայրերը:

Գիտնալ մանաւանդ թէ ինչո՞ւ մեռան անոնք:

— Ես գրեցի այս մասին:

— Գիտեմ, կարդացի. կարդացի ուրիշ թերթեր ալ, ներկայ եղայ հանդէսներու կամ անոնց նկարագրութիւնները կարդացի: Այդ պատճառով ալ արդէն քեզ ընդմիջեցի, Զուլալ: Զարենցի համար՝ թուաբանօրէն ալ դժուար չէ միտք պահել... 80ը կը բաժնուի 2ով... առանց մնացորդի...: Ականջ մի՛ տար այս բաներս, Զուլալ. դուն շարունակէ խօսիլ Զարենցի մասին:

— Շատ գրուած է Զարենցի մասին. բոլորն ալ մակերեսային, առանց գրական լուրջ խորացման ու վերլուծումի: Անհրաժեշտ է, եւ ուշ չէ տակաւին, ներկայացնելու Զարենցի կեանքը նաե՛ւ իր բոլոր բացասական կողմերով: Ան է որ լաւագոյնս պիտի բացայայտէ եւ պարզաբանէ մեր գրականութեան մէջ մշակուած գուցէ միակ անկապաշտութիւնը (տէքատանս): Աւելի ճիշդ է ըսել այդ անկապաշտութիւնը բարձր բանաստեղծութեան վերածողը (Գիշերային պչրուհին, Պրինցեսա մահ, Տրիոլետներ, Տաղ ծօնուած խեղախ ճանապարհորդին, եւայլն): Զարենցի որոշ քերթուածներուն մէջ Պոտլէրեան շունչ մը կայ:

— Սիրելի բանաստեղծներ, Յարութ եւ Զուլալ, չէ՞ք կարծեր որ...

— Ի՞նչ ըսել կ'ուզես:

— Չէ՞ք կարծեր որ, «Չարին ծաղիկները» եւ Զարենց տարօրինակ եւ անսպասելի զուգորդութիւն մը կը կազմեն... Զարենցի մասին շատ բան կարդացած եմ, մանաւանդ 1957էն ի վեր: Ամէն պարագայի Զարենց ծանօթ է Պոտլէրի, Վէրլէնի, Հայնէի, ի հարկէ մեծ դասականներուն Շէյքսփիր, Տանթէ, Կէօթէ: Էտկար Փօ, թերեւս, բայց չեմ կարծեր Մալարմէ, Վալէրի, Քլոտէլ, Սէն – Ժօն Փերս: Արձակագիրներէն Պալզաք, Ֆլոպէր, Ռուսօ, բնական է նաեւ ամբողջ ռուս գրականութիւնը՝ Պուշկինէն Թօլսթոյ եւ Տոստոյեւսկի: Ու նաեւ ուրիշներ: Հոս չմոռնամ ըսելու որ սովետահայ լաւագոյն գրական քննադատներէն՝ Սուրէն Աղաբաբեան հետաքրքրական ուսումնասիրութիւն մը ունի, (Սովետական գրականութիւն 1975 թիւ 11) Զարենցի մասին, հետեւեալ խորագրով՝ Ճանապարհի Գիրքը եւ հետեւեալ ենթախորագրով՝ Հայոց Պատմութիւնը՝ Զարենցի մեկնաբանութեամբ: Աղաբաբեան կը մէջբերէ նաեւ Զարենցի հետեւեալ չորս տողերը, միշտ իր յօդուածին գլուխը.

«Դու գիտես, որ քո մատեանն այս վերջին
Ոչ թէ օրերի համար ես գրել,
Այլ տարիների՝ հեռակայ ու ջինջ,
Եւ գուցէ, անգամ, դարերի համար:»

Ապա, Աղաբաբեան, Գէորգ Էմինի վկայութեամբ կ'ըսէ թէ այս խորագիրը Զարենց առած է չին փիլիսոփայ Լաօ – Ցըէն:

Աղաբաբեան կ'ուսումնասիրէ եւ ցայտուն մէջբերումներով կը հաստատէ Զարենցի կրած ազդեցութիւնները՝ Նարեկացի, Տանթէ եւ Սիամանթօ: Լա՛ւ, կարծեմ յոգնեցանք, եզրակացնենք ու վերջացնենք:

— Կարօ ջան, ես քաղցել եմ, կը բաւէ այսքան «երկնային սնունդ». անցնինք քու պատրաստած համեղ «երկնային սնունդներ»ին:

— Լա՛ւ, Յարութ, բան մը ըսէ վերջացնենք:

— Եզրակացութիւնը պուցագիրն է որ կ'ընէ:

— Բան մը դուն ըսէ, բան մըն ալ ես կ'ըսեմ:

— Ատոր ալ լա՛ւ... Զարենց 1915էն ետք յայտնուող հայ բանաստեղծներուն մեծագոյնն է: Եւ ա՛յս, հակառակ իր թերութիւններուն: Հրաբխային բանաստեղծ է Զարենց, հեղեղային:

— Այո՛, Յարութ, Զարենցն ա՛յդ է: Հայոց սէգ լեռներէն ժայթքող հրաբուխ, այդ նոյն լեռներէն թափալող հեղեղ:

— Մենք բոլորս, Հայաստանէն սփիւռք, մինչեւ այսօր, իր ազդեցութեան տակ կ'ապրինք:

— Եզրակացնելու համար, թոյլ տուր այդ «ազդեցութեան» բառիդ կցեմ ուրիշ մըն ալ՝ «իշխանութեան» տակ: Իշխան է որովհետեւ Զարենց, մեր բանաստեղծութեան մեծագոյն իշխաններէն մէկը: Իր քնարին հուժկու լարերուն վրայ կը հնչէ «արքայական» մեր լեզուն:

ԿԱՐՕ ՓՕԼԱՏԵԱՆ

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH» 83, rue d'Hauteville, 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
3
MARDI
3 JANVIER
1978

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C.C.P. Paris 15069-82 571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա Տար. 200 Ֆ. Վեցամսեայ 110 Ֆ.
Արտասահման Տար. 230 Ֆ. Հատը 1 Ֆ. 30

LE NUMERO 1,30 F

53րդ ՏԱՐԻ — Թիւ 14.023 Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN 53e ANNÉE — N° 14.023

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ԹՈՒՐՔԻԱ

ԷՃԷՎԻՏ ՊԻՏԻ ՓՈՐՁԷ ԿԱԶՄԵԼ ՆՈՐ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

ՏԷՄԻՐԷԼԻ ԱՆԿՈՒՄԷՆ ԵՏՔ

Վախճանը անխուսափելի էր եւ ինչպէս կ'ակնկալուէր Շաբաթ օր, երկու օրուան նիստէ ետք, Ազգ. Ժողովը տապալեց Տէմիրէլի կառավարութիւնը: Ծանօթ է, որ նահանգային եւ գաւառական ընտրութիւններէն ետք, ուր ծանր պարտութիւն կրած էր, Տէմիրէլ մերժած էր հրաժարիլ եւ Հալքի պարագլուխը արգելքի բանաձեւ մը ներկայացուցած էր մինչ 11 աталեթական երեսփոխան կը հրաժարէին իրենց կուսակցութենէն եւ փոքրամասնութեան մէջ կը ձգէին կառավարութիւնը: Ասոնք կը չեշտէին սակայն թէ «հաւատարիմ անդամ կը մնան արդարութեան (Ատալէթ) կուսակցութեան եւ միայն կ'ընդդիմանան Տէմիրէլի»: Ասիկա կը նշանակէ նաեւ թէ պիտի չքուէարկեն ի նպաստ Էճէվիտի: Առաջին տագնապը չէ, զոր Թուրքիա կ'ապրի բայց ծանրակշիռներէն մէկն է եթէ ոչ ամէնէն ծանրակշիռը: Մէկ կողմէ երկիրը կ'ապրի, ամիսներէ ի վեր բռնութեան, ահաբեկչութեան եւ մահափորձներու ծանր մթնոլորտ մը, միւս կողմէ տնտեսական վիճակը մինչեւ սնանկութեան դուռը հասցուցած է երկիրը: Դրամահոսութիւնը 30 առ հարիւրը անցած է եւ անշուշտ, աւելի քան երբեք պէտք ունի միջազգային դրամական օժանդակութեան բայց Թուրքիա բնաւ վստահութիւն չի ներշնչեր: Արդէն միջազգային Դրամական Ֆոնտը մերժած է հարիւր միլիոն տոլարի օժանդակութիւնը, Իրաք եւ Ճափոն դադրեցուցած են քարիւղի եւ ճարտարարուեստական նիւթերու իրենց արտածումները ցորչափ Անգարա պարտքերը վճարած չըլլայ, Միացեալ Նահանգներն ալ կը մերժեն մէկ միլիառ տոլարի կանխավճարը (զինուորական օժանդակութեան ծիրին մէջ, այդ դրամով Թուրքիա կը գնէ ամերիկեան զէնքեր, զորս Քոնկրէսը կը մերժէ):

Այս պայմաններուն մէջ է որ Էճէվիտ պէտք է վերցնէ երկրին ճակատագիրը եւ եթէ նոյնիսկ յաջողի դահլիճ կազմել, տարիներու պէտք ունի որպէսզի երկիրը ոտքի դնէ եւ կարենայ սկսիլ գործադրել իր քաղաքականութիւնը: Երեսփոխանական ընտրութիւնները շահեցաւ, քանի անցեալ Յունիսին ստացաւ ձայներու 42,09 առ հարիւրը մինչ Ատալէթը կը գոհանար 37,18ով: Բայց չկրցաւ դահլիճ կազմել եւ կրկին Տէմիրէլն էր որ երկու աջ եւ ծայրայեղ-աջ կուսակցութիւններով (Թիւրքէշ եւ Էրպագան) համախմբական կառավարութիւն մը կազմեց, որ չկրցաւ վեց ամիսէն աւելի դիմանալ:

Երբ այս է կացութիւնը, Մոսկուա անշուշտ ջանք չի խնայեր սիրաշահելու համար իր դրացին եւ արդէն դարակը միշտ պատրաստ կը պահէ ոչ-յարձակողական դաշինք մը: Եթէ ստորագրուի, բոլորովին աւելորդ կը դառնայ Ատլանտեան կազմակերպութեան Միջերկրականի արեւելեան թեւը, ռազմավարական գետնի վրայ: Թէեւ դեռ երկու օր առաջ, Զօր. Հէյկ հոն նշանակեց երկու Թուրք զօրավար, Իզմիրի դաշնակից սպայակոյտին գլուխը: Զաղլայանկիլ յայտարարած էր այս առթիւ, որ նման բան մը անհրաժեշտ դարձած էր քանի որ Յունաստան քաշուած էր ՕԹԱՆի զինուորական բաժնէն:

Առ այժմ Մոսկուա կը գոհանայ տալով ինչ որ կ'առնուի այսինքն դրամագլուխ եւ Ծնունդի վաղորդայնին իսկ զետեղումի հինգ համաձայնագիր ստորագրուած է երկու երկիրներու միջեւ:

Եւրոպայի աւելի քան երբեք հիւանդ մարդուն ճակատագիրը այսօր Էճէվիտի ձեռքն է, որ պատասխանատուութեան մը տակ է եւ դիւրութեամբ ալ չի կրնար հարկ եղած մեծամասնութիւնը ապահովել Ազգ. Ժողովին մէջ:

ՔԱՄՊՈՃ

ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐ՝ ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐԻ ԴԷՄ

Թերեւս Հնդկաչինի երրորդ պատերազմն է եւ ամէնէն ինքնատիպը քանի որ համայնավար համայնավարի դէմ է, այսինքն կարմիր դրօշ կարմիր դրօշի դէմ, աւելի ճիշդ մղուող կռիւները դէմ առ դէմ հանած են Վիէթնամ – Քամպոճ պետակին տակ՝ Մոսկուա եւ Փեքին:

Ի՞նչ պատահեցաւ յանկարծ: Քամպոճ աջի օր կ'ամբաստանէր Վիէթնամը, որ իր երկիրը սկսած է գրաւել, քանի մը զօրաբաժին սահմանը անցած ըլլալով: Վիէթնամ կ'առարկէր թէ ձեռք առած միջոցները զուտ ինքնապաշտպանութեան միջոցներ են: Ամէն պարագայի մէջ, երկար չեն կրնար տեւել կռիւները, քանի դէմ դիմաց գտնուող ուժերը որեւէ համեմատութիւն չունին, Վիէթնամ քանի մը ժամէն կրնայ կլլել Խմէրներու երկիրը: Ուրեմն, մղուող պատերազմը, պատմութեան մէջ առաջին անգամ ըլլալով զուտ մարքս – լենինեան պատերազմեան մըն է, ինչպէս կը շեշտէ Լիպերասիոն, որ կ'աւելցնէ. «Զինացի խորհրդատու եւ հրացան խորհրդային փորձագէտներու եւ հրասայլերու դէմ»:

Երկու երկիրներու ցեղային ատելութիւնն ալ դարաւոր է եւ « գաղափարակից » ըլլալը չէ բաւած կացութիւնը փրկելու համար: Գլխաւոր հարցը, որ ծագած է հիմա սահմանային է եւ Հանոյ քանիցս ուզած է բանակցութեամբ լուծել հարցը բայց Փնոմ – Փէն մերժած է:

Ներկայիս Փնոմ – Փէն խզեց Հանոյի հետ եւ բաւական կ'ազմկէ ինչ որ իր շահը կը պահանջէ:

ՖՐԱՆՍԱ

ԵԹԷ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԲՈԼՈՐ ՏՂԱՔԸ…

Նախագահին աւանդական « Շնորհաւոր Նոր Տարի »ն ունկնդրուեցաւ Շաբաթ իրիկուն եւ Ժիսքար երջանկութիւն եւ առողջութիւն մաղթեց Ֆրանսայի, առաջինը ինքնավստահութիւնն ըլլալով եւ երկրորդը՝ գործունէութիւն եւ արդիւնաւէտութիւն: Նախագահը յիշելով երգը՝ եթէ աշխարհի բոլոր տղաքը ուզէին իրարու ձեռք տալ յայտնեց թէ կը մաղթէ որ Ֆրանսայի բոլոր տղաքը իրարու ձեռք տան:

Նոյն իրիկունը Էլիզէ ճաշի ընդունեցաւ անկարները:

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ ՀԵՌԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Դեկտ. 26–29)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՏԱՍԸ ԼԱՒԱԳՈՅՆ ՄԱՐԶԻԿՆԵՐԸ

Ըստ սովորութեան, ամէն տարի Հայաստանի լրագրողները կ'ընտրեն տասը լաւագոյն մարզիկները: Անցնող տարուան Հայաստանի տասը լաւագոյն մարզիկներ հռչակուած են հետեւեալները՝ լենինականցի ծանրաբարձ Եուրի Վարդանեան, որ նուաճած է աշխարհի, Եւրոպայի եւ Խորհ. Միութեան ախոյեանի կոչումը, Վարդան Միլիտոսեան, դարձեալ լենինականցի, որ կէս միջին կշիռքի մէջ շահած է խորհրդային բաժակը, ախոյեանի կոչումը եւ հաստատած համաշխարհային մրցանիշներ: Գուրգէն Բաղդասարեան, որ Խորհ. Միութեան ազգային խումբին կազմին մէջ մասնակցած էր Սոֆիայի մէջ տեղի ունեցած ուսանողական համաշխարհային խաղերուն, շահած է ախոյենութեան ոսկէ մետալը, իսկ Միացեալ Նահանգներու մէջ դարձած է աշխարհի բաժակակիր: Դաւիթ Համբարձումեան գրաւած է չորրորդ տեղը, մինչ Նարինէ Անտոնեան հինգերորդ եւ Եդուարդ Ազարեան վեցերորդ գիծի վրայ կուգան: Եօթներորդ տեղը գրաւած է ազատ ոճի ըմբշամարտիկ Բենուր Փաշայեան, ութերորդ՝ Խորէն Ինճէյեան, կռփամարտիկ: Արշակ Սանոյեան՝ ազատ ոճի ըմբշամարտի աշխարհի բաժակակիր, գրաւած է իններորդ տեղը, իսկ Հայրապետ Մինասեան, դասական ոճի ըմբիշ, 10րդ տեղը գրաւած է Հայաստանի տասը լաւագոյն մարզիկներու ցանկին վրայ:

×

Հայաստանի լաւագոյն խումբը ճանչցուած է Լենինականի « Շիրակ » ոտնագնդակի ակումբը, որ իրաւունք ստացած է մասնակցելու Խորհ. Միութեան բաժակի մրցումներուն:

×

ԳՐՔԻ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ԶԱՐԵՆՑԻ

Երեւանի Ալ. Միասնիկեան գրադարանին մէջ բացուած է գիրքի ցուցահանդէս մը, նուիրուած Զարենցի: Ցուցադրութեան դրուած են բանաստեղծի երկերուն բոլոր հրատարակութիւնները սկսեալ 1915ին լոյս տեսած « Կապուտաչեայ հայրենիք »էն մինչեւ 1934ին հրատարակուած « Գիրք ճանապարհի » վերջին հաւաքածոն: Մեծ հետաքրքրութիւն ստեղծած է ցուցահանդէսը այցելուներու մօտ: Յատուկ բաժիններ տրամադրուած են Զարենցի երկերու ռուսերէն եւ այլ լեզուներով թարգմանութիւններուն, ինչպէս նաեւ իր գործերուն մասին կատարուած ուսումնասիրութիւններուն՝ որոնց հեղինակներն են Գուրգէն Մահարի, Սիմոն Յակոբեան, Յակոբ Սալախեան, Արշալոյս Բաբայեան, Նորայր Դաբաղեան, Հրանտ Թամրազեան, Սուրէն Աղաբաբեան:

×

ԲԱԲԿԷՆ ՆԵՐՍԻՍԵԱՆԻ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ԵՐԵԿՈՅԹ ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԷՋ

Թիֆլիսի մէջ նշուած է դերասան Բաբկէն Ներսիսեանի ծննդեան 60ամեակը եւ գործունէութեան 45ամեակը: Ողջոյնի խօսք արտասանած է Վրաստանի թատերական ընկերութեան նախագահի տեղակալ Կոբախիձէ: Բաբկէն Ներսիսեանի կեանքին ու գործին մասին խօսած է Բենիկ Սէյրանեան, Վրաստանի Գրողներու Միութեան հայկ. բաժնի նախագահ: Յոբելեարի շնորհակալութեան խօսքերէն ետք հանդիսականները դիտած են տեսարաններ Բաբկէն Ներսիսեանի մասնակցութեամբ ներկայացումներէ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՔԱՐԹԸՐ կը շարունակէ իր քաղաքական շրջապտոյտը ամերիկացի զբօսաշրջիկի նման, ամէն մէկ քաղաքը երբեմն 24 ժամ իսկ չմնալով: Այսպէս Վարշաւայէն (36 ժամ) անցաւ Թեհրան (16 ժամ) ուր Շահէն զատ, տեսնուեցաւ նաեւ Հիւսէյնի հետ, զոր չկրցաւ սակայն համոզել որ մասնակցի Եգիպտոս – Իսրայէլ բանակցութեանց: Հոնկէ գնաց Տելհի (ուր կը մնայ 48 ժամ) ուրկէ պիտի երթայ Ասուան տեսնելու համար Սատաթը: Քարթըր, ապա կուգայ Փարիզ, ուր պիտի տեսնուի նաեւ Միթերանի հետ:

ՀՆԴԿԱԿԱՆ առեւտրական օդանաւորդութիւնը ամէնէն ծանր կորուստը կրեց աջի օր երբ Պօյինկ 747 մը Էռ-Ինտիայի պայթեցաւ օդին մէջ եւ ծովն ինկաւ իր 190 ճամբորդներով եւ անձնակազմի 23 անդամներով:

ՍՊԱՆԻԱ Նախ – ինքնավարութիւն շընորհեց Պասքերուն, վերջնական կ'ըլլայ երբ Քորթէսը (Խորհրդարան) վաւերացնէ: Պասքերը անցեալին ալ ինքնավար էին բայց Ֆրանքօ ջնջած էր այդ իրաւունքը:

ՏԽՐՈՒՆԻ.- ԳՐԻԳՈՐ ԱՃԷՄԵԱՆ

Ցաւով կ'իմանանք թէ տարուոյն վերջին օրը, Դեկտ. 31ին իր մահկանացուն կնքած է ընկ. Գրիգոր Աճէմեան, Լիոնի մէջ:

Ողբացեալը ծնած էր Էտէնճիկ 1901ին եւ ինչպէս իր սերունդի մեծամասնութիւնը ճաշակած տեղահանութիւն եւ աքսոր: Ռաքքա արդէն պիտի կորսնցնէր իր մայրն ու ընտանիքին մեծամասնութիւնը եւ յետագային Յունաստան ալ՝ հայրը: Մէկը՝ Ապրիլեան որբացած սերունդին, ինչպէս շատեր, պիտի հասնէր Ֆրանսա (1925ին) նախ Առլ, ապա Լիոն ուր իր նուիրեալ մասնակցութիւնը պիտի բերէր տեղւոյն ազգային եւ կուսակցական կեանքին: Կանուխէն մտած Հ. Յ. Դ. շարքերը, անդամ էր Վարանդեան կոմիտէի:

Մեր ցաւակցութիւնները իր այրիին եւ զաւկին:

1977ը

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԸՆԴՄԷՋԷՆ

Պատրաստեց՝ ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ

ՅՈՒՆՈՒԱՐ

ՎԱՂՈՐԴԱՅՆՆԵՐ ՈՐ ԿԸ ՏԺԳՈՒՆԻՆ

ՖՐԱՆՍԱ

Յունուար մէկ:

Խրախճանք, կերուխում:

Շնորհաւոր Նոր Տարի: Նուէրներու եւ մաղթանքներու փոխանակութիւն:

Բայց, հազիւ լապտերները մարած արդէն վրայ կուգան տժգոյն վաղորդայններ: Մարդիկ դարձեալ կը գտնուին դէմ յանդիման իրենց առօրեայ մտահոգութիւններուն եւ դժուարութիւններուն հետ:

Նախագահ՝ Վ. Ժիսքար տ'Էսթէն իր ամանորեան խօսքերուն մէջ կը մաղթէ որ՝ « Ֆրանսան ըլլայ միացեալ, արդար, գործունեայ եւ խելացի »: Նախագահին միութեան խօսքերը կը մնան առանց արձագանգի: Ընդդիմութեան պարագլուխները՝ Միթերան եւ Մառշէ կը շարունակեն իրենց քննադատութիւնները ընդհանուր քաղաքականութեան դէմ: Իսկ մեծամասնութեան մէջ ապդեցութեան պայքարը միշտ սուր է նամանաւանդ Փարիզի քաղաքապետարանի ընտրութիւններու շուրջ ուր Շիրաք – Տ'Օրնանօ մենամարտը ուղղակի մարտահրաւէր մըն է ուղղուած Հ. Հ. Հ.ի կողմէ Նախագահ Ժիսքար տ'Էսթէնի: Սակայն, Հ. Հ. Հ.ն առաջին պարտութիւն մը կը կրէ Լոռէնի մէջ շրջանային Խորհուրդի նախագահի ընտրութեամբ ուր Ժ. Ժ. Սերվան Շրէպէր կը վերընտրուի ընդդէմ Կօլիստ Մէսմէռի:

Ֆրանսական կառավարութիւնը միշտ կը պայքարի գիներու յաւելումին եւ գործազրկումին դէմ, մինչ բանջարեղէնը կը սղէ: Նախարարապետ Պառ կը սկսի դաւառական շրջապտոյտ մը դիմաւորելով ցոյցեր՝ 2000 գիւղացիներ կը պտըտցնեն «Սոլենեի հողագործութեան» դագաղը: Ընկերային մթնոլորտը կը ծանրանայ գործադուլներու շարքով մը՝ երկաթուղիի, թղթատարի եւ Իլ–Ֆրանսի մէջ:

Այս Յունուար ամսուան ընթացքին Ֆրանսան կը յուզեն յատկապէս երկու դէպքեր:

Թրուայի մէջ, Փաթրիք Անրիի ձառավարութեամբ մահապատիժի հարցն է որ կը ծեծուի: Ոճրագործը գլուխը կը փրկէ:

Հազար չորս օրուան գերութենէ մը ետք, Ֆրանսուհի ցեղագէտ՝ Ֆրանսուազ Գլօսթր եւ իր ամուսինը ազատ կ'արձակուին:

Նոյնպէս, Քորսիքայի ինքնավարապաշտ պարագլուխ՝ Տոքթ. Սիմէոնիի ազատ արձակումը, Պլիւշի յայտարարութիւնները մասնաւորապէս ռուսացման մասին Խորհրդային Միութեան մէջ եւ մամուլի մեծերէն՝ Էմիլէն Ամօրիի մահը, զոհ արկածի մը, կը գրաւեն նաեւ հանրութեան ուշադրութիւնը:

Արտաքին ճակատի վրայ, համաշխարհային Նզովք մը Ֆրանսայի գլխուն վրայ պաղեստինցի ղեկավար՝ Ապու Տաուտի ձերբակալութեամբ եւ ապա ազատ արձակումով:

Վերջացնենք այս ամիսը, պատմական կէտով մը: Ժիսքար տ'Էսթէնի այցելութիւնը Սաուտի Արաբիոյ: Առաջին անգամն է որ Ֆրանսացի պետական ղեկավար մը պաշտօնապէս կ'ընդունուի Ռիատ:

Չմոռնանք ըսել նաեւ որ Յունուար ամիսը տեսաւ մեկնումը Ֆրանսական շարժանկարի եւ թատրոնի մեծերէն՝ բեմադիր Անրի–Ժորժ Գլուզոյի, դերասանուհի Իվոն Փաէնթանի եւ շարժանկարազարդարանի սեղծագործ՝ Անրի Լանկուայի:

ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԷՋ

Այս նոր տարիով, Սպանիոյ մէջ կը բացուի անկասկած նոր դարագլուխ մը: Համայնավար պարագլուխ՝ Քարիյօ եւ եօթը ընկերները ազատ կ'արձակուին: Կը ջնջուի նաեւ բացառիկ ատեանը զոր Ֆրանքօ հաստատած էր 1963ին: Սպանիա ազատականութեան ճամբուն վրայ է:

Երկիր մը որ բոլոր երկիրներէ աւելի յուսահատութեամբ կը դիմաւորէ 1977ը, էր ապաղան, Իտալիան է ուր տնտեսական, քաղաքական, ընկերային եւ այլ տագնապները չափազանց ծանր են:

Սակայն Միջին Արեւելքը կը մնայ միշտ անմար հրաբուխը:

Գահիրէի եւ Աղեքսանդրիոյ մէջ ծանր միջադէպեր կը ցնցեն Եգիպտոսը: Սադաթ տեղի կուտայ, ամբաստանելով Քատաֆին որ Մոսկուայի հրահանգով կազմակերպած էր Եգիպտոսի ցոյցերը, եւ կը դառնայ դէպի Արեւմուտք:

Իսրայէլ – պաղեստինեան մերձեցման փորձեր տեղի կ'ունենան, որոնք կը մնան սակայն անհետեւանք, Իսրայէլի Խորհրդարանը լուծուած ըլլալով:

Սակայն Մերձաւոր Արեւելքի ամէնէն անկայուն երկիրը, այս նոր տարուան սեմին, կը մնայ դարձեալ Լիբանանը ուր համեմատաբար տիրող հանդարտութիւնը վերջին շրջանի խաղաղեցման ջանքերէն վերջ միշտ խախուտ է: Գործադուլներ, մամուլի գրաքննութիւններ, ռումբերու պայթումներ հակառակ արաբական տարհամոզման ուժերուն մթնոլորտը կը պահեն միշտ լարուած:

Խորհ. Միութեան սահմաններէն ներս տեղի կ'ունենան արտասովոր միջադէպեր: Եղեռնափորձ Մոսկուայի մեթրոյին մէջ եւ պայթումներ Հոկտեմբեր 25ի փողոցին մէջ, որոնք կը գրաւեն Արեւմըտեան աշխարհի ուշադրութիւնը: Բայց, ըստ սովորականին, խորհրդային մամուլը կը մնայ լուռ:

Միացեալ Նահանգները կ'ողջունեն իրենց 39րդ նախագահը՝ Ճիմի Քարթըր:

Թուրքիոյ մէջ, աջի եւ ձախի միջեւ բախումները, ծայրայեղ աջերու եղեռնափորձերը, ուսանողական խլրտումները մթնոլորտը կը պահեն միշտ լարուած: Բայց այս ներքին հարցերը արգելք չեն որ Թուրքերը Կիպրոսի մէջ միշտ տեղահան ընեն Յոյները: Սըննէյ Թայմզի մէջ լոյս տեսած Եւրոպայի Խորհուրդին Մարդկային Իրաւանց յանձնախումբի գաղտնի տեղեկագիրը Թրքական անորակելի վայրագութեանց մասին Կիպրոսի մէջ, անգամ մը եւս կը հաստատէ որ Թուրքիան կը մնայ հաւատարիմ 1915ի իր ղեկավարներու քաղաքականութեան եղանակներով:

1977ի, այս առաջին օրերուն, հրաժեշտ կ'առնեն՝ գիտնագիտական եւ երաժըշտական աշխարհի երկու մեծերէն՝ անգլիացի գիւտագէտ՝ Իսըն եւ ճազի աշխարհահռչակ դաշնակահար՝ Էրոլ Կառնըր:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Յունուարի առաջին օրերուն, Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի ծննդեան քարոզը, խօսուած Ս. Էջմիածնի Մայր տաճարէն միշտ ազգային եւ քրիստոնէական վերանորոգուած շունչ մը կը բերէ Արարատի ձիւնափայլ գագաթներէն, տարասփիւռ Հայութեան:

Հայաստանի Նոր Նախարարապետ նշանակուած է՝ Ֆադէյ Տաճատի Սարգսեան որ կը փոխարինէ Գրիգոր Արզումանեանը, մեռած Նոյեմբեր 1976ին:

Գերասիմ Ա. Մարտիրոսեանի յանձնուած է Հայաստանի Վերահսկողութեան Կոմիտէի նախագահութիւնը:

Երեւանի Մատենադարանը հարստացած է 16 հայկական ձեռագիրներով, որոնց մէջ աչքի կը զարնէ Է. դարու Աւետարանը, որ կ'ամբողջացնէ հայ խոնարհ գրիչներու եւ ծածկողներու ստեղծած մատենագրական հրաշալիքներու հաւաքածոն: Ներկայիս, Երեւանի Մատենադարանի գանձերուն թիւն է՝ 15.670 միաւոր:

Հայաստանի այլ պարծանք մը եւս, Բիւրականի աստղադիտարանը որ պարգեւատրուած է պատուոյ գիրով եւ «Խորհրդային Միութեան եւ Արեւելեան Գերմանիոյ գիտական համագործակցութեան 25ամեակը» յոբելենական կրծքանշանով:

Մարզական կեանքի մէջ, Խորհ. Միութեան ոտնագնդակի Դաշնակցութիւնը 1976ի բարձրագոյն խումբի տասը լաւագոյն խաղարարներու մէջ դրած է՝ Մաթեւոս Մկրտիչեան՝ Երեւանէն: Իսկ Նազար Պետրոսեան, միշտ Երեւանէն, Խորհ. Միութեան ոտնագնդակի Դաշնակցութեան 1976ի 33 լաւագոյն մարզիկներուն մէջ է:

1977ի սեմին, Հայաստանի պետական թատրոնը կը կորսնցնէ իր բացառիկ ուսուցիչներէն եւ բեմավարներէն՝ Վարդան Աճէմեան:

ՍՓԻՒՌՔ

Սփիւռքը կը դիմաւորէ նոր տարի մը բայց իր հարցերը կը մնան նոյնը: Ազգապահպանում՝ զարկ տալով մշակութային կեանքի բոլոր երեսներուն, քաղաքական պայքար՝ տէր կանգնելով մեր անժամանցելի եւ անքննարկելի իրաւունքներուն:

Ամէն գաղութ ունի իր սեփական հարցերը, բայց մասնաւորապէս Հայութեան աչքերը ուղղուած են դէպի Միջերկրականի արեւելեան ափերը ուր երկիր, ազգային իմաստով, ծաղկուն Լիբանահայութիւնը դուրս չէ եկած դեռ իր մղձաւանջէն:

Ուրիշ գաղութ մը եւս միշտ ունի դամոկլեան սուրը իր գլխուն վրայ՝ Թրքահայութիւնը, ուր Շնորհք Պատրիարքի 1976ի տեղեկագիրը անգամ մը եւս ճնշումը կը դնէ Հայութեան ամբողջական իրաւունքներու պաշտպանութեան վրայ:

Յունուարի այս առաջին օրերուն, Գահիրէի մէջ իր մահկանացուն կը կնքէ մեծատաղանդ ծաղրանկարիչ Ալեքսանդր Սարուխան:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅՈՒԹԻՒՆ

Յատկանշական տարեդարձ մը՝ Շաւարշ Միսաքեանի մահուան 20ամեակ: Իր մամուլով, իր հանրային – կուսակցական կեանքով, Ֆրանսահայութեան նկարագիրը կերտող այս առաքեալը, կը վայելէ հաւասարապէս երախտագիտութիւնը համայն գաղութին:

Ֆրանսայի Հայ Կաթողիկէ համայնքին էկզարք ընտրուած է Գերպ. Գրիգոր Կապրոյեան, տիտղոսաւոր Եպս. Ամիտոյ, փոխարինելով Նիկողոս Ծ. Վ. Թէհեանը, առաքելական կառավարիչ:

ԹԱՓԱՌԱԿԱՆ ՔԱՀԱՆԱՆ

(ԻՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ)

Մութը վար իջած էր, Փերիկ եւ քահանան դէպի ժամ սկսան երթալ. ճամբան կանչեցին նաեւ Արշակը: Թող Աննային հետ գայ ըսին: Ժամին առջեւ իրար միացան. մութին ժամերն ամէնէն ազատ տեղերն են: Քահանան համարձակութեամբ բացաւ եկեղեցիին դուռը: Դարձեալ մոմ մը վառեցին, երեքն ալ բարեպաշտ ծնրադրեցին. Հայր Մեր մը ըսին:

Քիչ մը կարգի դրին մոմերը, խորանները, սպասները:

— Փերիկ մայրիկ, ըսաւ տէր Կարապետ, շատ խորհեցայ, շատ աղօթեցի թէ այս ժամը որո՞ւն ձգեմ, ես ժամէ ժամ պիտի երթամ, չեմ գիտեր թէ ո՛ւր: Խորհեցայ քեզ դպիր եւ սարկաւագուհի ձեռնադրել. առաքելոց ատենն ալ այդպէս էր: Ծնրադրէ խորանին աստիճանին վըրայ: Աննա մայրիկին հագուեցուր այս դպիրի շապիկը:

Աննա զարմացած կատարեց քահանային հրամանները. մայրիկին ձախ ուսէն կախեց ուրարը, ապա երկու ձեռքերն անոր գլխուն դնելով.

— Աստուածային եւ երկնաւոր շնորհ, ես ձեռս դնեմ եւ դուք աղօթեցէք, Փերիկ մայրիկը սարկաւագուհի ձեռնադրելու:

Արշակ եւ երկու կիները զարմացան. իրենց համար բոլորովին նորութիւն էր:

— Մի զարմանաք, ըսաւ քահանան, պէտք է Արշակին տայի այդ պաշտօնը, բայց անոր կեանքն ալ քիչ մը իմինիս կը նմանի, այնքան ապահով չէ: Դուն Փերիկ մայրիկ, բացի սուրբ խորհուրդներէն եկեղեցիին մէջ ամէն բան կրնաս ընել. մկրտել, օրհնել ժողովուրդը, Աւետարան կարդալ:

— Ես ի՞նչպէս համկցնեմ մեր հաւատացեալներուն թէ գիս սարկաւագուհի ձեռնադրեցիր:

— Ահա Աննան եւ Արշակը. թող անոնք վկայ ըլլան: Տանօթ ու վստահելի մարդիկ են: Մեր եկեղեցին պահապան պէտք էր ունենար: Կամաց – կամաց ժամը կը մօտենայ որ Յուդա մը գիս շարերուն մատնէ: Չիս մինակ թողուցէք որ խորանին առջեւ տարածուիմ եւ վերջին աղօթքս ընեմ:

Իսկապէս տարածուեցաւ աստիճաններուն վրայ, լա՞ց էր թէ աղօթք էր, չեմ գիտեր, հեծեծա՞նք էր, ո՞ղբն էր ամբողջ հաւաքականութեան մը որ մէկ հատիկ բարի հովիւ ունէր եւ զայն կը սպաննէին՝ ոչխարներ ցրուելու համար:

— Երթանք, ըսաւ Փերիկ մայրիկ դուռը գոցէ, Արշակ դուք ձեր տունը գացէք, մենք մայրիկին հետ վեր մեր տունը կը բարձրանանք:

Ով գիտէ, թերեւս դրացիներ ալ կային որ այդ խեղճ մարդուն նիստ ու կացը կը քննէին: Քաղաքին մէջ թափառական մատնիչներ շատ կային, Հայեր էին, Վրացիներ եւ Ռուսներ: Մարդ մարդու չէր կրթնած, տուն՝ տան քովէն հեռացած էր: Այդ չէն քաղաքը իր սրտով դատարկուած էր: Մարդ մարդէ հեռացած էր:

Մէկ օր ալ սպասումի մէջ մնացին: Արտաւազդ գնաց եկաւ կապ հաստատելու համար: Արշակին տունն ալ չէին քնացած ամբողջ գիշերը, կարծես թէ մահամերձի մը վերջին վայրկեանին կը սպասէին:

Յաջորդ գիշեր ժամը երեքն էր, այդ ժամն էր որ դրան մը ծանր հարուածով սրտերուն դանակ կը խօթէր:

Քահանան չէր քնացած, կ'աղօթէր իր սենեակին մէջ: Փերիկ մայրիկն ու Շուշանիկ, դեռ բաներ մը կը պատրաստէին. իրենք ալ չէին գիտեր ի՛նչ ընել, ի՛նչ վեր առնել: Պալէլ Արտաւազդին քով կը դըտնուէր:

Ժամը երեքը զարկաւ Հայոց Ս. Գէորգ եկեղեցիին ճակատին ժամացոյցը: Հեռուէն լսուեցաւ խուլ ձայնը: Այդ տանը մէջ սիրտեր եւ ուշքեր բռնած, մահուան ձայնին կը սպասէին:

— Փոքրիկ դրան վրայ ուժով հարուած մը իջաւ. խոպոտ ձայն մը գոչեց.

— Բացէք, ոստիկանութիւնն է:

Հեզօրէն դուռը բացին: Երեք զինուորականներ ներս խուժեցին:

— Քահանան, տէր Կարապետ Գափոյեանը կ'ուզենք, ըսաւ հայերէն խօսողը:

— Ինչո՞ւ կ'ուզէք, հարցուց Փերիկ մայրիկը:

— Չենք գիտեր, ոստիկանապետը զինքը կը կանչէ:

— Ես եմ, պատասխանեց Տէր Կարապետ:

— Պէտք է չուանով ձեռքերը կապենք եւ այնպէս տանինք, ըսաւ ոստիկանը:

— Ոճրագո՞րծ է, մարդասպա՞ն է, գո՞ղ է, պատասխանեց Փերիկ:

— Հրամանը հրաման է, ըսաւ ռուս զինուորը իր լեզուով:

Հ. ՎԱՀԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

(Շար. – 10)

ԽՄԲՀ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ՏՆՏԵՍՈՒԹԵԱՆ 1978-Ի ԾՐԱԳԻՐԸ

Կրեմլինի մէջ գումարուեցաւ, Դեկտեմբերի կէսին, «ՍՍՀՄ իններորդ գումարման Գերագոյն Սովետի ութերորդ նըստաշրջանը»:

Պետպլանի նախագահը՝ Ն. Բայբակով ներկայացուց Խորհ. Միութեան 1978ի ծրագիրը, տնտեսութեան այլազան բնագաւառներուն մէջ:

Արդիւնաբերութեան արտադրութեան յաւելումին համար 4,5 տոկոս սահմանուած է, երբ 1977ինը եղած էր 5,8: Համեստ աճին բացատրութիւնը պէտք է փնտռել նախ այն իրողութեան մէջ, որ խորհրդային վարիչները նկատի առնելով 9րդ, այսինքն նախորդ հնգամեակի ծրագիրներուն կարեւոր մասին ձախողութիւնը, ընթացիկ 10րդ հնգամեակին համար (1976 – 1980) իրագործելի եւ, հետեւաբար, համեստ առաջադրութիւններ հրապարակ դրին: Միւս կողմէ իրենց ուշադրութիւնը կեդրոնացուցին ո՛չ թէ ծաւալական ընդլայնումին վրայ՝ նոր ձեռնարկութիւններու հաստատումով, այլ եղածին որակը բարձրացնելուն վրայ: Արդէն Բայբակով յստակ ճշդեց հետապնդուած նպատակը յայտարարելով, թէ «այն գլխաւորը, որին նպատակամղուած է 1978 թուականի պլանը, արտադրութեան ինտենսիվացումն է... Կապիտալ ներդրումները ամէնից առաջ յատկացւում են գործող ձեռնարկութիւնների տեխնիկական վերազինմանը: Այդ նպատակներով յատկացուած է 8,7 միլիարդ ռուբլի, կամ 26 տոկոսով աւելի, քան հնգամեայ պլանով նախատեսուած է այդ տարուայ համար: Պլանը մշակելիս մեծ աշխատանք է կատարուել նաեւ նոր ակսուող կառոյցների թիւը կրճատելու ուղղութեամբ» (*):

Սահմանուած 5,8 տոկոս աճին մէջ ճարտարարուեստին «Ա.» ճիւղը, այսինքն՝ ծանրը, կ՚ապահովէ 4,7 տոկոսը, իսկ «Բ» ճիւղը, թեթեւ ճարտարարուեստը՝ 3,7 տոկոսը: Ճշդենք, որ անցեալ տարի այս ճիւղին համար աճի 4,9 տոկոս սահմանուած էր: Թէեւ տարիներէ ի վեր իշխանութիւնները կ՚ըմբռնեն կարեւորութիւնը ընթացիկ սպառումին ծառայող արտադրութեանց յաւելումին, քանի ժողովուրդին առօրեային ծառայող ապրանքներու պահանջը շատ մեծ է, այսուհանդերձ նախապատուութիւնը կու տան միշտ ծանր ճարտարարուեստին: Անիկա արդէն կը համապատասխանէ ներկայ հնգամեակի հիմնական առաջադրութեան:

Բայբակովի յայտարարութեան համաձայն՝ «բնակչութեան մէկ շնչին ընկնող ռէալ եկամուտները 1978 թուականին կը բարձրանան 3 տոկոսով»: 1977ին աւելի բարձր էր եւ կը կազմէր ծրագրով 3,8 տոկոս:

Այս աճը բանուորներու եւ պաշտօնեաներու համար 2,2 տոկոս է, որով ծրագրով միջին աշխատավարձը 159 ռուբլիի կը հասնի: Պէտք է նկատի ունենալ սակայն, թէ բանուորներու եւ այսպէս կոչուած ծառայողներու, այլ խօսքով պաշտօնեաներու աշխատավարձքին մէջ մեծ տարբերութիւն կայ, առաջինները նկատուելով արտադրող ուժեր: Կոլտնտեսականներու միջին աշխատավարձքը 107 ռուբլիի կը հասնի ըստ ծրագրին, տոկոսի հաշուով չորսի աճ: Տարբերութիւնը միշտ բարձր կը մնայ բանուորին եւ գիւղացիին միջեւ, հակառակ այն խոստումներուն, թէ քաղաքի եւ գիւղի միջեւ գոյութիւն ունեցող բացը արդէն իսկ պէտք է գոցուած ըլլար:

Մեզի հետաքրքրող կէտերէն մէկն այն է, որ ըստ պետպլանի նախագահին, Անդրկովկասի Հանրապետութիւններուն մէջ նախատեսուած է ելեկտրուժի, քիմիական արտադրութեան որոշ տեսակներու, բնակչութեան առօրեայ սպառումին ծառայող արտադրութիւններու արագ թափեր: Աճ կ՚արձանագրեն մեքենաշինութիւնը եւ արդիւնաբերութեան միւս ճիւղերը: Կը նախատեսուի զարկ տալ խաղողագործութեան:

Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ

(*) Տե՛ս «Սով. Հայաստան» օրաթերթ, 1977 Դեկտ. 15:

Ընդհանրապէս Ֆրանսահայութեան աչքերը եւ քայլերը ուղղուած են դէպի կեդրոնական Ֆրանսա ուր Լիոն – Տէսինի Հ. Մ. Ը. Մ.ը փայլուն արդիւնքներ արձանագրեց Ֆրանսայի բաժակի մրցումներու մէջ: 32րդ ասարտականներուն պիտի մրցի Նիմի խումբին դէմ, որ կը պատկանի Ա. կարգի:

Անկէ զատ, այս Յունուար ամսուան ընթացքին գաղութը ըստ սովորականին կը սարքէ իր ընթացիկ ձեռնարկները եւ ի մասնաւորի հայերէնի դպրոցներու ամանորեան հանդէսները, տօնածառերը կամ այլ որակումով «Մանուկներու Օր»երը:

ԷՍԱՅԵԱՆ ՍԱՆՈՒՑ ՏՕՆԱԾԱՌԸ

Որոշ թուականներ միութենական հանդրուաններ են որոնք տարիներու միջով աւանդոյթներ կը դառնան: Տօնածառը մին է անոնցմէ Էսաեան Սանուցին համար, որ այս տարի եւս խմբեց իր շուրջ անդամ ու համակիրներու փունջ մը Դեկտեմբեր 24, Շաբթօնքի գիշերը Փալմա սրահին մէջ, ուր հաճոյքով ողջունուեցաւ ներկայութիւնը Խորհ. Միութեան Փարիզի դեսպանատան Ա. քարտուղար Ռուբէն Սահակեանի, Պոլսոյ «Մարմարա» օրաթերթի հրատարակութեան տնօրէն՝ Պր. Ռոպէր Հատտէճեանի եւ Տիկին Հատտէճեանի:

Սրահի մէկ անկիւնը յատկապէս յարդարուած, բազմափիկ լոյսերով «Պառ»ը մասուրի մը պատրանքը ունէր:

Արաքս համոյթը իր առաջին հունչով իսկ, ցնցեց սրահը եւ տակաւ մագնիսացուց ներկաները: Իր պետը՝ համակրելի Արման Տալար, հրապոյր տածեց իր շուրջ երբ, բարձրախօսը ձեռքին, ման կուգար սեղաններուն միջով իր տոհմիկ ու ռիթմիկ հայ երգերով:

Տօքթ. Հ. Գալուստեան, Միութեան նախագահուհին, ողեւորեց մթնոլորտը իր ուղերձով: Ծաչասեղանի մը շուրջ տասը երեւանցի երիտասարդներ հմայուած կը հետեւէին Տալարի երգերուն:

Ուշ ժամերուն բոլորը բախտաւորուեցան վիճակահանութեան ճոխ ընծաներով, իսկ փարթամ քոթիյոններու բաշխումը, ձեռամբ շքեղօրէն զգեստաւորուած ալեւոր կաղանդ պապի հօր, որու տարազը պատրաստած էր Տիկին Մառի Մարտիկեան, կատարին հասցուց ոգեւորութիւնը. դիմակներ, զանազան սոյլերով, սերփանթէններու ոլորտներու մէջ, կը ձուլուէին Տալարի երգերուն մէջ: Եռուզեռի մէջ բացուեցաւ Երեւանի քոնեակի շիշը, որ նուիրած էր դեսպանատան քարտուղարը եւ փոքր բաժակներով ումպ մը համտեսեցին հայրենի կենսահիւթը:

Պարերը, քոչարիները տեւեցին մինչեւ առաւօտ, բայց Դեկտեմբերի լուսաբացը շատ ուշ կ՚ողջունէ հանդիսականները, երբ արդէն անոնք կը ննջեն...:

ԽՍԱԵԱՆՑԻ

ԽՈՐԷՆ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ

ԱՆԹԻԼԻԱՍ ՎԵՐԱԴԱՐՁԱԾ Է

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոս Խորէն Ա., որ Նոյ. 21ին Պարսկաստան գացած էր իր քահանայական ձեռնադրութեան քառասնամեայ յոբելեանի հանդիսութիւններուն ներկայ ըլլալու, Դեկտ. 20ին վերադարձած է Անթիլիաս: Թեհրանի, Թաւրիզի եւ Նոր Ջուղայի մէջ տեղի ունեցած յոբելենական հանդէսներէ եւ տրուած ճաշերէ ետք՝ Դեկտ. 18ին, Թեհրանի Թեմական Խորհուրդը ողջերթի ընդունելութիւն մը կազմակերպած է Հայ Ակումբին մէջ, ուր ներկայ եղած են Թեհրանի քահանայից դասը, ազգ. իշխանութեանց եւ միութեանց ներկայացուցիչները, բարերարներ, դպրոցի տեսուչներ: Դեկտ. 19ին, Խորէն Ա. Կաթողիկոս, ընկերակցութեամբ Թեհրանի Հայոց առաջնորդ Արտակ Արք. Մանուկեանի այցելութիւն մը տուած է Իրանի Շահին եւ կէս ժամուան խօսակցութիւն ունեցած: Շահը, յայտնելէ ետք թէ Հայերը գործունեայ տարր են երկրին մէջ, գոհունակութեամբ յիշատակած է որ Ամերիկա իր այցելութեան առթիւ Հայերը սիրալիր և համակրական արտայայտութիւններ ունեցած են իր անձին հանդէպ(*): Ան հետաքրքրուած է նաեւ Ս. Թադէի ուխտագնացութեամբ եւ իր գոհունակութիւնը յայտնած, որ այս տարի Ֆրանսայէն ուսանողներ ալ եկած են եւ մէկ ամիս մնացած վանքի շրջափակը: Խորէն Ա. յանուն Իրանահայութեան իր երախտագիտական զգացումները արտայայտած է Շահին:

(*) «Այդ սիրալիր եւ համակրական արտայայտութիւններու» ընթացքին, հինգ վիրաւոր ալ տուած են այդ երանելի Հայերը, որոնց մեծ մասը (2000ի վրայ 1100) հնուոր Քալիֆորնիայէն եամբայ եղած է, շնորհիւ անշուշտ «մի բարեսրրական Լաստատութեան» ինչպէս պարզուած էր այդ առթիւ լոյս տեսած ազդէն (տե՛ս «Յառաջ», Նոյ. 17):

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Առնուվիլի եւ շրջանի հայ հասարակութեան կը տեղեկացուի թէ, Վարագայ Ս. Խաչ եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը վերակազմուած է հետեւեալ անձերով.—

Ատենապետ Արա Շիրինեան
Բ. Ատենապետ Գալուստ Զատիկեան
Ատենադպիր Արա Գորդիկեան
Գանձապահ Ցարութիւն Սինանեան
Անդամներ Ժիրայր Սողիկեան, Եդուարդ Գավաֆեան, Մանուկ Հիսարլեան:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (488)

ՀԱՌԱՉԱՆՔԻ ԿԱՄՈՒՐՋԸ

ՀԱՌԱՉԱՆՔԻ ԿԱՄՈՒՐՋԸ

Ռոլան դուքսին առջեւ կանգ առաւ եւ կատարեալ պաղարիւնութեամբ գործածելով այն ոճը զոր գործածած էր Ֆուքարի ինը տարի առաջ գինքը ձերբակալած միջոցին, ըսաւ.

— Ֆուքարի, ձեզ դաւաճան եւ խռովարար հռչակելով կը ձերբակալեմ:

Ֆուքարի այս անգամ իր մէջքի փոքր դաշոյնը քաշելով անձնասպան ըլլալ ուզեց, բայց քանի աւելի բազուկներ զայն կաշկանդելով՝ ակնթարթի մը մէջ պինաթափ ըրին:

Ապա, յիսունի մօտ զինեալ պատամբներ զայն շրջապատելով, սոխպեցին որ դքսութեան պալատը մտնէ:

Ֆուքարի պալատին հսկաներու Սանդուխէն վեր ելած ատենը դլուխէն դքսութեան թագը առնելով զայրացկոտ շարժումով մը գետին նետեց եւ ապա ոտքերովը ջախջախեց փառամոլութեան այն խորհրդանիշը որ պատճառ եղած էր այդքան դժբախտութեանց եւ իր իսկ կորստեան:

Երբ պալատէն ներս մտաւ, Ռոլանի մարդիկը զայն առաջնորդեցին բանտի նմանող սենեակ մը եւ հոն փակելով պահակներ զետեղեցին շուրջը:

Դուրսը ժողովուրդը կատաղի ծովու մը պէս կը մռնչէր... Ժողովուրդին ցասումը ալիք – ալիք կուգար կը զարնուէր բռնութեանց եւ բռնաբարութեանց բանտին, դքսութեան պալատին մարմարակերտ պատերուն եւ կը սպառնար այն ոըջը, որ դարերէ ի վեր մի միայն բռնակալներ ու փառամոլներ պատսպարած ու պաշտպանած էր:

— Ազատութիւն, ազատութիւն:

Չկայ անիրաւութիւն մը որ չպատժուի, չկայ անգթութիւն մը որ բարի վախճան ունենայ:

Աշխարհի մէջ ամէն բան փոխադարձ է...: Մարդկային ընկերութեան մէջ ապրող անհատը ինչ որ տայ ընկերութեան, ան կ՚առնէ, ինչ որ ցանէ ընկերութեան հողին վրայ, զայն կը հնձէ:

Երբ Աստուած չպատժէ յանցաւորը, մարդիկ կը պատժեն, իսկ երբ մարդիկ չպատժեն, յանցաւորը ինքն է որ կուտայ ինքզինքին իր արժանի պատիժը:

Այս սկզբունքը բնական օրէնք մըն է: Ինչպէս որ բնութեան մէջ ամէն գոյավիճակ կը կերպարանափոխուի՝ առանց բնաւ ոչնչանալու, նոյնպէս ալ մարդկային ընկերութեան մէջ ամէն գոյավիճակ կը կերպարանափոխուի՝ առանց բնաւ ոչնչանալու: Եւ ահա այդ կերպարանափոխութեան միջոցին է որ յանցաւորը կը ստանայ իր պատիժը անպայման:

Մարդկութեան կեանքին հետ բաղդատելով՝ անհատ մարդուն կեանքը ակնթարթէ մըն ալ նուազ ժամանակամիջոց մը կ՚ընդգրկէ, հետեւաբար, անհատ-մարդը պէտք է գիտնայ ակնթարթը դարերու վերածել եւ ատիկա միայն ապրիլ գիտնալով է որ կ՚ըլլայ, ապրիլ գիտնալ, այսինքն՝ դարերուն հետ ապրիլ, կամ ուրիշ բառով՝ նոյնանալ բոլոր անոնց հետ որոնք իր հետը եւ իրմէ վերջը պիտի ապրին, մէկ բառով՝ բարիք ընել:

Ի՛նչ բան է որ կ՚ուզես ու կը ցանկաս դուն քեզի համար գիտցիր որ ուրիշն ալ կ՚ուզէ ու կը ցանկայ նոյն բանը ինքզինքին համար:

Ահա այս նախադասութեան մէջն է ընկերային անհաւասարութեան դաղտնիքին բանալին:

Մեզի չէ ներուած սակայն խօսիլ մեր ընթերցողին այս մարզին մէջ:

Անցնինք մեր նիւթին:

. .

Ռոլան հրաման տուաւ Վենետիկի քանի մը գլխաւոր կէտերը հսկողութեան տակ առնել:

Հարիւրի չափ պատրիկներ առաջ անցնելով իրենց հպատակութիւնը յայտնեցին: Ծերակուտականներուն մէկ մասն ալ հաւատարմութիւն յայտնեց:

Ահա այսպէս վերջացաւ Վենետիկի յեղափոխութիւնը, որ միայն քանի մը ժամ տեւած էր:

ՄԻՇԷԼ ԶԵՎԱՔՕ

(Շար.)

ԼԻՈՆ.— Այրի Տիկին Արմաւենի Աճէմեան, Տէր եւ Տիկին Ժան Աճէմեան եւ զաւակները, այրի Տիկին Սարգիս Աճէմեան, Տէր եւ Տիկին Դանիէլ Աճէմեան (Անըմաս), այրի Տիկին Էլիզ Քէօսէեան եւ աղջիկը, Տէր եւ Տիկին Րաֆֆի եւ Խոստոմ Քէօսէեան (Մեքսիքօ), Տէր եւ Տիկին Ժորժ Գէորգօֆ Թայեան, ինչպէս նաեւ Ադամեան եւ Վարդանեան (Պուլկարիա) եւ Սեֆէրեան ընտանիքները խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծ-հօր եւ ազգականին՝

ԳՐԻԳՈՐ ԱՃԷՄԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Դեկտ. 31ին:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այս Երեքշաբթի, Յունուար 3, ժամը 15-ին Լիոնի Ս. Յակոբ եկեղեցին, ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի Կիյոթիէռի նոր գերեզմանատունը:

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՓՍԱԿԻ

Տիկին Իսկուհի Անտոնեանի մահուան տխուր առթիւ, Օր. Մարի Իւսթատ 100 ֆր. կը նուիրէ «Յառաջ»ին, փոխան ծաղկեպսակի:

×

Պուա – Քոլոմպէն Տիկին Աննիկ Փափազեան 100 ֆր. կը նուիրէ «Յառաջ»ին Սարգիս Տէր-Յովսէփեանի մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի:

ՏՕՆԱԾԱՌ

Սեւրանի Կապոյտ Խաչի տօնածառը Յունուար 8ին:

Imprimé sur les Presses
du Journal «Haratch»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ԱԹՈՌԱՆԻՍՏ Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

13, Rue du Perche — Paris (3e)

ԿԻՐԱԿԻ, ՅՈՒՆՈՒԱՐ 8

Ժամը 11ին Հայրապետական պատարագ եւ Մկրտութիւն Տեառն մերոյ Յիսուսի:

ՏՕՆԱԾԱՌ

Վալանսի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը կազմակերպած է տօնածառի հանդէս մը Ուրբաթ, Յունուար 6, գիշեր ժամը 9ին, պետական թատրոնին մէջ:

Սիրով կը հրաւիրուին Վալանսի եւ շրջանի Հայերը քաջալերելու Դաւիթեան դպրոցի աշակերտները:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ Մարսէյլ քաղաքի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը տեղի կ'ունենայ ամէն ամսու առաջին Հինգշաբթին, Հայ Մշակոյթի Տան մէջ ժամը 3ին: Յունուար 5ի ժողովին, բոլոր ընկերուհիներէն կը խնդրուի որ ներկայ ըլլան ժողովին: Շատ կարեւոր հարցերու լուծման համար:

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

Կապ. Խաչի Տէսինի մասնաճիւղը, մանուկներու օրը կը տօնէ Յունուար 8ին, Կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 14.30ին, Տէսինի Հայ Մշակոյթի Տան մէջ: Գեղարուեստական բաժին դպրոցի աշակերտներուն կողմէ:

Կը հրաւիրուին բոլոր կազմակերպութիւնները եւ ծնողքները անխտիր:

ԾՆՈՒՆԴ

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ

ՓԱՐԻԶ Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ

Հինգշաբթի, Յունուար 5, Ճրագալոյց Ծննդեան եւ Աստուածայայտնութեան Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի:

Սկիզբ երեկոյեան ժամերգութեանց եւ ընթերցուածներու՝ ժամը 4.30ին: Ճրագալոյցի պատարագ՝ ժամը 5.30ին: Կը պատարագէ՝ ԳԻՒՏ ԵՊՍ. ՆԱԳԳԱՇԵԱՆ:

Ուրբաթ, Յունուար 6, Տօն Ծննդեան եւ Աստուածայայտնութեան Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի: Սկիզբ ժամերգութեանց՝ ժամը 8.30ին բազմաձայն պատարագ ժամը 10ին: Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝

ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ
Կաթող. Պատուիրակ Հայոց Եւրոպայի

Պատարագի աւարտին՝ Ջրօրհնէք կը կատարուի:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Ս. ՍԱՀԱԿ-ՄԵՍՐՈՊ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Յունուար 7, Շաբաթ, Ճրագալոյց Ս. Ծննդեան եւ Աստուածայայտնութեան: Պատարագը կը մատուցանէ Հմայեակ Քհնյ. Համբարձումեան: Սկիզբ արարողութեանց ժամը 16.30ին:

Յունուար 8, Կիրակի, Տօն է Ս. Ծննդեան եւ Աստուածայայտնութեան: Պատարագը կը մատուցանէ Յակոբ Եպս. Վարդանեան: Սկիզբ ժամերգութեան 8ին, պատարագ 9.45ին: Ընթերցում Հայրապետի շնորհաւորագրին եւ քարոզ 11ին, Ջրօրհնէք 11.45ին:

Յունուար 9, Երկուշաբթի, Մեռելոց: Ժամերգութիւն ժամը 8.30ին, պատարագ 10ին:

Վարչութիւնս կը շնորհաւորէ բոլորին Ս. Ծնունդը եւ իր շնորհակալութիւնները կը յայտնէ եկեղեցւոյ պայծառութեան համար եղած եւ ըլլալիք նուիրատուներուն համար:

ՍԷՆ ԺԵՌՈՄԻ ԵՒ ՇՐՋԱԿԱՅՔԻ Ս. ՍԱՀԱԿ – ՄԵՍՐՈՊ ԵԿԵՂԵՑԻ

Յունուար 5, Հինգշաբթի, Ճրագալոյց Ծննդեան: Սկիզբ երեկոյեան ժամերգութեան ժամը 5, ընթերցուածներ 5.30, Ճրագալոյցի պատարագ 6:

Յունուար 6, Ուրբաթ, Տօն Ծննդեան եւ Աստուածայայտնութեան: Սկիզբ 8.30, պատարագ 10: Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ Յակոբ Եպս. Վարդանեան:

Յունուար 8, Կիրակի, Յիշատակ Մեռելոց: Սկիզբ 8.30ին, պատարագ 10: Պատարագի աւարտին Ջրօրհնէք եւ ապա Հոգեհանգիստ վասն համօրէն ննջեցելոց:

ՊՈՒԼ. ՕՍՍՕ — Ս. ՅԱԿՈԲ ԵԿԵՂԵՑԻ

Շաբաթ, Յունուար 7, Ճրագալոյց Ծննդեան: Սկիզբ ժամը 5ին, պատարագ 6ին:

Կիրակի, Տօն Ծննդեան եւ Յայտնութեան Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի: Սկիզբ 8.30ին, պատարագ 10ին, քարոզ 11.30ին, Ջրօրհնէք 12ին:

ՇԱՎԻԼ Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Այս Ուրբաթ, Յունուար 6, Ծնունդի առթիւ պատարագ եւ Ջրօրհնէք:

ՍԷՆ ԼՈՒԻ — Ս. ԳԷՈՐԳ ԵԿԵՂԵՑԻ

Շաբաթ, Յունուար 7, ժամը 17ին գիրքերու ընթերցում եւ Ս. Ծնունդի Ճրագալոյցի պատարագ:

Կիրակի, Յունուար 8, Ծնունդ եւ Աստուածայայտնութիւն: Ժամը 9ին ժամերգութիւն, 10ին պատարագ, 11.30ին Ջրօրհնէք: Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝ Շահան Խաչակիր Քհնյ. Տէտէյեան:

ԾԱՆՕԹ.— Ըստ տարիներու սովորութեան, եկեղեցւոյ դպրաց դասը պիտի շրջագայի թաղերը եւ տունէ տուն աւետէ Քրիստոսի ծնունդը:

ՎԱԼԱՆՍ — Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Շաբաթ, Յունուար 7, երեկոյեան ժամը 5.30ին Ճրագալոյց:

Կիրակի, Յունուար 8, առաւօտեան ժամը 9ին ժամերգութիւն, 10ին, պատարագ, 11ին քարոզ իսկ 11.45ին Ջրօրհնէք:

ԱՌՆՈՒՎԻԼ ՎԱՐԱԳԱՅ Ս. ԽԱՉ

Յունուար 5, Հինգշաբթի, Ճրագալոյց Ծննդեան եւ Աստուածայայտնութեան: Սկիզբ 18ին, պատարագ 19ին:

Յունուար 6, Ուրբաթ, Տօն Ծննդեան եւ Աստուածայայտնութեան: Սկիզբ 9.45, պատարագ 11, պատարագի աւարտին Ջրօրհնէք:

Յունուար 8, Կիրակի, Յիշատակ է Մեռելոց: Պատարագ 10.30, երգեցողութիւնք եկեղեցւոյ երգչախումբին կողմէ, Կոմիտասեան քառաձայն, առաջնորդութեամբ Պր. Տէվէճեանի:

ԻՍԻ Ս. ՄԱՐԻԱՄ ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ

Յունուար 5, Հինգշաբթի, Ճրագալոյց Ծննդեան եւ Աստուածայայտնութեան: Սկիզբ 17ին, պատարագ 18ին:

Յունուար 6, Ուրբաթ, Տօն Ծննդեան եւ Աստուածայայտնութեան: Սկիզբ պատարագի 10ին: Յաւարտ պատարագի կը կատարուի Ջրօրհնէք:

Յունուար 7, Շաբաթ, Յիշատակ Մեռելոց: Սկիզբ պատարագի ժամը 10ին:

Երգեցողութիւնները կը կատարուին «Անի» երգչախումբին կողմէ, խմբավարութեամբ Պր. Հրանդ Աճէմեանի:

ՍԷՆԹ ԱՆԹՈՒԱՆԻ Ս. ԿԱՐԱՊԵՏ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կիրակի, Յունուար 8, պատարագ կը մատուցանէ եւ օրուան խորհուրդին մասին կը քարոզէ Գարեգին Վրդ. Պեքճեան: Սկիզբ ժամը 8.30ին, պատարագ 10ին:

Կէսօրէ վերջ ժամը 4.30ին, դպրոցի սրահին մէջ՝ տօնածառի հանդէսը եւ նոր տարուան խրախճանքը:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Պօմոնի Ս. Գր. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ Թաղականութիւնը սրահի բացումը կը կատարէ Յունուար 15ին, ճաշով:

COMMUNIQUÉ

RADIO-FRANCE

FRANCE-CULTURE - PROGRAMME MUSICAL

CYCLE DE MUSIQUE ORIENTALE

1 - Arménie

Le Programme Musical diffusé par France-Culture organise un « cycle de musique orientale » consacré aux musiques traditionnelles et aux musiques liturgiques des peuples proche et moyen-orientaux — Grèce, Arménie, Russie, Coptes, Slovènes etc. Ces musiques, parfois mal connues ou méconnues, souvent très belles, seront présentées avec un court «dossier» les situant parmi les autres arts orientaux, voire parmi le monde « occidental »

Les premiers enregistrements de ce cycle sont consacrés à

l'ARMÉNIE

9 janvier 1978
21 h. église St-Germain des Près
(ouvert au public)
diffusion 23 Avril, 16 h. 05

Motets et cantiques. MESSE
recueillie et harmonisée par le R. P. KOMITAS
grand musicologue de la tradition arménienne, mort en 1935
Chorale SIPAN-KOMITAS de Paris
soliste Sonia NIGOGHOSSIAN, soprano
direction Garbis APRIKIAN

24 février 1978
Studio Maison de la Radio-France
(non public)
diffusion 21 Avril, 16 h. et 23 Avril, 12 h. 45

TABLE RONDE
sur l'art et la musique arméniennes, autour de Mme Hourie IPEKIAN, professeur agrégé de lettres, romaniste et arméniste

21 avril 1978
20 h. 30 Eglise St-Germain des Près
(ouvert au public)
diffusion 24 Avril, 21 h.

"ORATORIO pour les peuples de la terre"
de Ara BARTEVIAN, pour double chœur, soli, orgue et orchestre (création)
chœurs : Elisabeth Brasseur/C. BRILLI
chœurs de l'Eglise Arménienne de Paris
sous la direction de l'auteur

PROCHAINEMENT : MUSIQUE LITURGIQUE GRECQUE

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԾՆՈՒՆԴ

Կազմակերպուած Իսիի Մշակոյթի Տան կողմէ
Շաբաթ, Յունուար 7, ժամը 20.30ին

ՃԱՇ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

SOFITEL — SEVRES
2, Rue Grognet — Métro Porte de Versailles
Orchestre LES ARMENIAN'S SUNSHINE
—— Direction ROBERT PAPAZIAN ——
AMBIANCE — COTILLONS

Տոմսերու համար կարելի է հեռաձայնել
Gulian — 626-42-48 — Hovsepian — 736-28-70 — Essayan 645-37-08

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
4
MERCREDI
4 JANVIER
1978

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE NUMERO 1,30 F

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա Տար. 200 Ֆ. Վեցամսեայ 110 Ֆ.
Արտասահման Տար. 230 Ֆ. Հատը 1 Ֆ. 30

53ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.024
Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
53e ANNÉE — N° 14.024

ՍԱՐԳԻՍ ՊԱՐԱՃԱՆԵԱՆ

ԱԶԱՏ

ԿԸ ՀԱՆԳՉԻ ԹԻՖԼԻԶ

Անհուն ուրախութեամբ է, որ կ'իմանանք Սարգիս Պարաճանեանի ազատ արձակումը, Ամանորի այս առաջին օրերուն Երեքշաբթի առաւօտ, Իւմանիթէ Մոսկուայի իր թղթակցին ստորագրութեամբ հետեւեալ լուրերը կուտայ, Յունուար 2 թուակիրով.— « Սերժ Պարաճանով բեմադիրը ազատ արձակուեցաւ այս օրերս եւ ներկայիս կը հանգչի իր ընտանիքին մօտ, Թիֆլիզ, կ'ըսուի բեմադիրին մօտ շրջանակներուն մէջ »։

Ապա, համայնավար պաշտօնաթերթը կը յիշէ Պարաճանովի ձերբակալութիւնը, չնշելով թէ հինգ տարուան բանտարկութեան կը դատապարտուէր (1974 Մայիսին) հակառակ անոր որ ամբաստանութիւնները լաւ ճշդուած չէին։ Թերթը ապա կը յիշէ կենսագրականը, գլխաւոր ֆիլմերը եւ կը ծանրանայ այդ առթիւ Սայաթ-Նովայի ճակատագրին վրայ եւ կ'անդրադառնայ այն բոլոր դիմումներուն եւ աշխատանքներուն, որոնք կը տարուէին տարիներէ ի վեր ի խնդիր մեծ արուեստագէտին ազատագրման եւ կը գրէ.— « Ս. Պարաճանովի ձերբակալութեան ատեն իսկ, համայն աշխարհի բեմադիրներ եւ անձնաւորութիւններ իր ազատագրումը պահանջած էին։ Ցանուն արտայայտութեան եւ ստեղծագործութեան ազատութեան, մեր կուսակցութիւնը քանիցս միջամտած էր իրեն ի նպաստ։ Դեռ Նոյեմբերին Լուի Արակոն, Մոսկուա իր այցելութեան ատեն խորհրդային իշխանութիւններուն դիմած էր բեմադիրին ազատագրումն ուզելով։ Դեկտեմբեր 16ին ալ Իւմանիթէն (*) մեր ընկերոջ Լուի Տաքէնի գրիչով արձագանգ կը հանդիսանար ցուցաբերուած մտահոգութեան շարժանկարի ֆրանսացի արուեստագէտներուն մօտ »։

Լիպերասիոն ալ լուրը կուտայ (նկարով) իր առաջին էջին վրայ եւ կը գրէ.— « Աղուոր լուր մը տարւոյն այս առաջին օրերուն, Սերգէյ Պարաճանով, հայ բեմադիրը ազատ արձակուած է» ու կարգ մը տեղեկութիւններ տալէ ետք արուեստագէտին կեանքին ու գործին մասին, կը վերջացնէ հետեւեալ պարբերութեամբ.— « Այս առտու, Իւմանիթէն կը բացատրէ որ ֆրանսական Համայնավար կուսակցութիւնն ալ միջամտած էր իրեն ի նպաստ։ Աւելի՛ լաւ։ Եթէ կ'ուզէ շարունակել, դեռ արգելափակուած բանտարկեալները, Խորհ. Հայաստան թէ այլուր, չեն պակսիր »։

×

Ուրախ լուր մը, ինչպէս։ Եւ բնական է որ բոլոր անոնք, որոնք աշխատեցան այս ազատագրման համար, ուզեն որ իրենց աշխատանքը դեր կատարած ըլլայ ու մանաւանդ ընտրութիւններուն նախօրեակին, արդար է որ Համայնավար կուսակցութիւնն ալ « վերմակը իրեն քաշէ »։ Բայց խորքին մէջ այդ չէ կարեւորը։ Կարեւորը միայն ու միայն մէկ բան է՝ ՍԱՐԳԻՍ ՊԱՐԱՃԱՆՈՎ ԱԶԱՏ Է։
Վերջա՛պէս։ Եւ... վերջակէտ։

(*) Տես «Յառաջ» Դեկտ. 17–18։

ՏԽՐՈՒՆԻ.-

ՍՈՒՐԷՆ ՃԵՐՄԱԿԵԱՆ

Ցաւով կ'իմանանք որ յետ կարճատեւ հիւանդութեան, Յունուար 2ին, իր մահկանացուն կնքած էՍուրէն Ճերմակեան։

Ողբացեալը ծանօթ եւ սիրուած դէմք մըն էր մեր գաղութին մէջ տասնեակ տարիներէ ի վեր եւ վերջին անգամ, քանի մը ամիս առաջ էր, Մայիս 29ին, որ զինքը կը տեսնէինք Փէր-Լաշէզի յուշարձանին հիմնարկէքի հանդիսութեան։

Սուրէն Ճերմակեան ծնած էր Շապին-Գարահիսար 1897ին։ Կանուխէն, 1914ին ծնողքը զինքը Ֆրանսա կը ղրկէր ուսանելու բայց առաջին համաշխարհային պատերազմը կը ծագէր եւ Ճերմակեան կամաւոր կ'արձանագրուէր, տարիով մը խարդախելով տարիքը ընդունուելու համար։ Ամբողջ պատերազմի ընթացքին, Սուրէն Ճերմակեան մասնակցած է գըլխաւոր կռիւներուն Ֆիմ, Բրասո, Շըմէն տէ Տամ եւ Շամփանեի ճակատամարտին։ Սոմի ճակատին վրայ երեք անգամ վիրաւորուած է գլուխէն, սրունքէն եւ ձեռքէն։ Արժանացած է բազմաթիւ շքանշաններու, որոնց կարգին յիշենք զինուորական շքանշանը, պատերազմական խաչ, ռազմիկի խաչ, կամաւոր ռազմիկի խաչ եւայլն, եւայլն։ 1917ին պերծ կը մնայ զինուորական պարտաւորութիւններէ եւ կ'արձակուի (ռեֆորմէ)։ 1939ի պատերազմին կը ներկայանայ Փարիզի շրջանի սպայակոյտը եւ իրեն կը յանձնուի պատասխանատու պաշտօն մը Ազգ. Պաշտպանութեան համար աշխատող գործատան մը մէջ։

Գրաւման շրջանին, իր գրասենեակը գրաւած էր Հայ Գերիներու Օգնութեան Մարմնին տրամադրութեան տակ։ Հոնկէ է որ հազարաւոր ծրարներ ղրկուած են հայ գերիներուն։ Աշխատած է նաեւ գերիներ փախցնել տալու կամ արգելք հանդիսանալու Պարտաւորիչ Աշխատանքի (էս. Թէ. Օ.) եւ քանիցս ձերբակալուած է այդ պատճառով։ Ս. Ճերմակեան հիմնադիրներէն էր Հայ Նախկին Ռազմիկներու Միութեան, հիմնադիր եւ նախագահ՝ Հայաստանի Սուրբ, նախագահ Բոցի Բարեկամներուն եւ նախաձեռնողը՝ Փէր-Լաշէզի յուշարձանին։

Սուրէն Ճերմակեան տասնեակ տարիներ իր գործօն մասնակցութիւնը բերած է այս գաղութին ազգային բոլոր ձեռնարկներուն, մասնաւորաբար ամէն անգամ որ Հայ Նախկին Ռազմիկներու Միութեան մասնակցութիւնը կար, հաւատարմօրէն ներկայ էր Ճերմակեան, Եռագոյնին հետ։

Իր սրտին ամէնէն մօտ ձեռնարկն էր Փէր-Լաշէզի մէջ յուշարձանի մը կառուցումը հայ ռազմիկին նուիրուած։ Եւ հաւանաբար իր կեանքին վերջին երջանիկ օրն էր Մայիս 29ի այդ գեղեցիկ կիրակին երբ բազմաթիւ անձնաւորութիւններու՝ ֆրանսացի, հայ թէ օտար եւ խուռներամ բազմութեան մը ներկայութեան կը կատարուէր հիմնարկէքի արարողութիւնը։ Իր կողմէ ալ կարճ ուղերձ մը կը կարդացուէր, ուր Ճերմակեան կ'ըսէր թէ այս յուշարձանը կոչուած է յիշեցնելու գալիք սերունդներուն նախնեաց զոհողութիւնը։ Ամէնէն մօտը իր սրտին այդ յուշարձանն էր եւ այդ իսկ պատճառով, կը գրէինք այդ օրերուն.— «Վերջացնելէ առաջ եւ տալու համար Կեսարին ինչ որ կը պատկանի Կեսարին, պարտինք ըսել որ այս նախաձեռնութեան բուն ոգին եղած է Պ. Սուրէն Ճերմակեան, որ տարիներէ ի վեր յամառ եւ տքնաջան աշխատանքով կրցաւ իրականութիւն դարձնել ինչ որ նախապէս տարտամ ծրագիր մըն էր։ Սուրէն Ճերմակեան վերջին վկաներէն է անգիր պատմութեան մը եւ այս յուշարձանի կառուցումը տեսակ մը կտակ էր զոր ուզեց թողուլ եկող սերունդին »։

Արդարեւ, վերջին վկաներէն էր անգիր պատմութեան մը ու օրէ օր կը մեկնին մեր վերջին վկաները։ Սուրէն Ճերմակեան չտեսաւ յուշարձանին լրումը բայց գիտէր, որ այլեւս միայն ժամանակի հարց է։ Քանի մը օրէն, ինք ալ պիտի երթայ հոն, Փէր-Լաշէզ, վերջին հանգիստը գտնելու, արդար գոհունակութեամբը անոնց որոնք գիտեն թէ կատարած են իրենց պարտականութիւնը։

× Ցուղարկաւորութեան մանրամասնութիւնները մեր յաջորդ թիւով։

Մեր ցաւակցութիւնները Տիկին Զապէլ Ճերմակեանի եւ զաւակներուն։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԹՈՒՐՔԻՈՅ Ատալէթ կուսակցութեան անդամ այն երեսփոխանները, որոնք հրաժարած էին կուսակցութենէն, յայտարարած են թէ տրամադիր են մասնակցելու Էճէվիտի կազմելիք կառավարութեան։ Հալքի պարագլուխը 226 ձայնի պէտք ունի (450 երեսփոխան կայ) մեծամասնութիւն ապահովելու համար։ Իր կուսակցութիւնը արդէն 213 ձայն կ'ապահովէ, նախկին ատալեթականներն ալ՝ 11, կ'ընէ 224։ Հիւրրիէթ եւ Կիւնայտըն կոչ կ'ընեն Էճէվիտի, որ կառավարութեան մէջ առնէ տասնեակէն ալ, ապահովելու համար անոնց ձայները։

ՔԱՄՊՈՃ անզիջող կը մնայ եւ կը մերժէ Հանոյի առաջարկը՝ նստիլ խօսելու սահմանային հարցերուն մասին։

ՖՐԱՆՍԱՅԻ Հանրապետութեան Նախագահը ընդունելով դիւանագիտական ամանորեան մաղթանքները յայտարարեց թէ Ֆրանսացիք կ'ուզեն կենդանի եւ զօրծունեայ ժողովրդավարութիւն մը կառուցանել»։

ՆԱԽԱՐԱՐԱՊԵՏ ՊԱՌ տեսակցութեան մը ընթացքին, յայտարարեց թէ իր նպատակն է գիներու ազատութեան վերադառնալ 1978ին։

ՔԱՐԹԸՐ Չորեքշաբթի օր Ասուան կը հասնի տեսնուելու համար նախագահ Սատաթի հետ։ Հնդկաստանի մէջ պարզուած է որ Միացեալ Նահանգներն ու Հնդկաստանը տարակարծիք են հիւլէական հարցերու շուրջ։

ԵՐԵՒԱՆ ⟷ ՓԱՐԻԶ
ՀԵՌԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Դեկտ. 26–29)

ՌՈՒՄԱՆԱՅԻ ԸՄԲԻՇՆԵՐԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Երեւանի « Հրազդան » մարզադաշտին վրայ տեղի ունեցած է դասական ըմբշամարտի միջազգային հանդիպում մը Հայաստանի եւ Ռումանիոյ ազգային խումբերու միջեւ։ Հայաստանի ազգային խումբը յաղթած է, շնորհիւ Սամուէլ Կարապետեանի, Յարութիւն Ազուրեանի, Արսէն Կօթիկեանի, Նիկոլա Բաբխաշուիլի, Մանուէլ Սահրադեանի եւ Հայրապետ Մինասեանի որոնք յաղթանակի միաւորներ ապահոված են իրենց խումբին։

×

ԳԻՆԻԻ - ՔՈՆԵԱՔԻ ՄԱՍԻՆ ՍԵՄԻՆԱՐ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ

Հայաստանի սնունդի արդիւնաբերութեան Նախարարութիւնը, « Արարատ » գինեգործութեան եւ քոնեաքի արդիւնաբերութեան հայկական արտադրական ձեռնարկութիւնը Երեւանի մէջ կազմակերպած են քոնեաքի արտադրութեան նուիրուած սեմինար-դպրոց մը, որուն մասնակցած են Հայաստանի, ինչպէս նաեւ խորհրդային այլ երկիրներու գինիի-քոնեաքի արտադրութեան մասնագէտները։ Սեմինարի ընթացքին զեկուցումներ կարդացած են Լենինգրադի գինիի-քոնեաքի գործատան ծրագրային-արտադրական բաժնի վարիչ Ի. Զեմակով եւ Երեւանի քոնեաքի գործատան գլխաւոր ճարտարագէտ Գ. Սարգսեան։ Սեմինարին մասնակցողները հաղորդումներ լսած են աշխատանքի ճիշդ կազմակերպման եղանակներու, գինիի եւ քոնեաքի որակի բարձրացման եւ արտադրութեան մէջ գիտական նորութիւններու ներմուծման մասին։

×

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԾՆՈՒՆԴՆԵՐՈՒ ԵՒ ՄԱՀԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

Հայաստանի բնակչութիւնը հետզհետէ « կը ծերանայ » եւ իր կազմին մէջ կը մեծնայ թոշակի տարիքի անձերու բաժինը։ «Ծերացման» այդ ընթացքին, ինչպէս պարզած են ազգագրագէտները, կը նպաստէ առաջին հերթին կեանքի միջին տեւողութեան յաւելումը։ 1979ին Խորհ. Միութեան մէջ տեղի կ'ունենայ Յրդ համամիութենական մարդահամարը։ Այդ առթիւ, Հայաստանի մասնագէտները հանրութեան յետագայ զարգացման նախատեսութիւններ կ'ընեն։ Անոնց ընդհանրացած տուեալները ազգագրական հետաքրքրական պատկեր մը կը ներկայացնեն։ Այսպէս, երկրորդ աշխարհամարտէն առաջ Հայաստան երախաներու ծնունդով կը գերազանցէր խորհրդային բոլոր Հանրապետութիւնները։ Մինչեւ 1960 Հայաստանի մէջ կը նկատուէր ծնունդներու զգալի աճ մը, թէեւ այժմ ծ ն ո ւ ն դ ն ե ր ո ւ մակարդակով Հայաստան Միջին Ասիոյ Հանրապետութիւններէն ետ կը մնայ, այդուհանդերձ իր ցուցանիշը բարձր է Խորհ. Միութեան միջին ցուցանիշէն։ Ծնունդներու որոշ նուազումը կը բացատրուի անով որ կիները հետզհետէ աւելի կը մասնակցին հանրային տնտեսութեան, կը բարձրանայ մարդոց մշակութային մակարդակը, կը բարելաւուին կեանքի պայմանները եւ կ'աճին մարդոց հետաքրքրութիւնները։ Միւս կողմէ, Հայաստանի մէջ մահերու թիւը ամէնէն ցածն է աշխարհի մէջ՝ հազարէն հինգ հոգի։

ՄԵՐ ԱՅՑԵԼՈՒՆԵՐԸ

Խմբագրատուն այցելեց.— Քալիֆորնիոյ «Նոր Օր»ի խմբագրապետ՝ Անդրանիկ Անդրէասեան, որու հրապարակագրային եւ գրական գործունէութեան յիսնամեակը տօնուեցաւ վերջերս Հայաստան եւ Սփիւռք։

1977ը «ՅԱՌԱՋ»Ի ԸՆԴՄԷՋԷՆ

Պատրաստեց՝ ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ

ՓԵՏՐՈՒԱՐ

ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԷՋ

Փետրուարը ծանր կը կշռէ Իտալիոյ վրայ որ կ՚ապրի տագնապեցուցիչ օրեր: Դպրոց, համալսարան գործադուլի մէջ են: Հռոմի համալսարանը դարձած է բուռն բախումներու թատերաբեմ: Հորիզոնին վրայ կը բարձրանայ «68 Մայիս»ի մը ուրուականը:

Միացեալ Նահանգներու մէջ ցուրտն է որ աւերներ կը գործէ: Սրտի տագնապէ մեռնողներու թիւը կը հաշուուի հարիւրներով, իսկ գործազուրկները միլիոններով՝ երկու միլիոն:

Եւրոպայի մէջ առանց ցուրտի գործազուրկներու թիւը կ՚անցնի վեց միլիոնը:

Հակառակ եղանակին Խորհրդային Միութիւնը կը կորէ 38 տարուան սառոյց մը Սպանիոյ միջեւ, վերահաստատելով դիւանագիտական յարաբերութիւնները նոյնպէս մօտեցումներ ցոյց կուտայ Հարաւկաց Շուկային: Մոսկուայի մէջ, կրկնուած հրդեհները ազատ ընթացք կուտան արեւմտեան լրագրողներու երեւակայութեան որ աւելի կը գրաւին վարկածի պատճառներով քան բուն դէպքով: Հակառակ տիրող «ջերմութեան» թուրքեւխորհրդային ոչ յարձակողական դաշինքի ստորագրութիւնը կը յետաձգուի, սակայն մինչ այդ տնտեսական օգնութեան համաձայնագիր կը ստորագրուի:

Դրամ, միայն դրամ: Ֆրանսան նաւ 111 միլիոն կուտայ Թուրքիոյ, յատկացնելու համար այն ծրագիրներուն որոնց պիտի օժանդակէ Ֆրանսական ճարտարարուեստը:

Միջին Արեւելքը եւ յատկապէս Լիբանանը կը գրաւեն միջազգային ուշադրութիւնը: Շրջապտոյտներ, տեսակցութիւններ, ժողովներ իրարու կը յաջորդեն վերջնական խաղաղութիւնը եւ ապահովութիւնը վերահաստատելու համար: Սակայն, մինչ հոս ու հոն եւ մանաւանդ Հարաւ. Լիբանանի մէջ բախումներ տեղի կ՚ունենան, հակառակ Արաբական Խաղաղապահ Ուժերու ներկայութեան:

Գրեթէ նոյն ջուրերու մէջ, ոչ շատ հեռու, Կիպրոսի ժողովուրդը իր աչքերը յառած է դէպի Վիէննա, ուր տեղի կ՚ունենայ Մակարիոս – Տէնքթաշ Բ. հանդիպումը ներկայութեամբ Վալտհայմի: Կողմերը կ՚ընդունին Կիպրոսի համար դաշնակցային, միացած, երկհամայնական, անկախ եւ ոչ-ուղեկից Պետութեան մը բնոյթը: Սակայն կը մնան լուրջ հարցեր՝ հողամասին բաժանումը, երթեւեկի ազատութիւնը, հաստատուելու եւ սեփականութեան իրաւունք կզղին որեւէ մէկ տեղը:

Սէ. Ի. Ա.ն դարձեալ օրակարգի վրայ: Գումարներ ստացեր են պետական դէկավարներ՝ Հիւսէյն, Մակարիոս, Պըրանտ...: «Ուաշինկթըն Փոսթ»ի այս ռումբը կը հերքեն բոլորն ալ:

Տարօրինակ պիտի թուէր չխօսիլ Ամին Տատայի մասին որ կը շարունակէ իր անխնայ ջարդերը եւ նոյն ատեն կը պատրաստուի երթալ Լոնտոն ներկայ ըլլալու համար, թէ՛ Հասարակապետութեան ժողովին եւ թէ Մեծն Բրիտանիոյ թագուհիին գահակալութեան 25ամեայ յոբելեանի հանդիսութիւններուն:

Աշխարհի բնակչութեան թիւը 1975ին է՝ 3·967·000·000:

ՖՐԱՆՍԱ

Քաղաքապետական ընտրութիւնները առաջին գիծի վրայ են: Ամէնէն շատ հոլովուած բառերն են՝ կարծիքի քննութիւն, համաձայնութիւն, տարակարծութիւն, մեծամասնութիւն եւ ընդդիմութիւն: Սակայն Փարիզի աթոռին շուրջ եղած կռիւները աւելի բուռն են եւ չորս թեկնածուները իրարու երկխօսութեան եկած են: Ամբողջ Ֆրանսան կը սպասէ Շիրաք – տ՚Օրնանօ մենամարտին արդիւնքին Նամանաւանդ Փարիզի Խորհուրդի Նախագահ Պերնար Լաֆէյի յանկարծական մահէն վերջ, որ նոր կացութիւն մը կը ստեղծէ: Մէկ ընտրութիւնները չաւարտած, հորիզոնին վրայ արդէն յաջորդը տեղ գրաւած է: «Եթէ վաղը ձախը», խորագիրն է Կաստոն Տըֆէրի գիրքին ուր կը պարզուի վաղուան Ֆրանսան եթէ ձախը շահի 1978ի երեսփոխանական ընտրութիւնները:

Այս լարուած մթնոլորտին մէջ Նախագահը եւ Նախարարապետը կը ջանան պահել իրենց կարգը, հեղինակութիւնը եւ իշխանութիւնը: Ժիսքար չի վարանիր Պըրթանեը իր այցելութեան առթիւ դըժգոհութիւն յայտնել ձախի անկրթութեան շուրջ եւ վճռական շեշտով ձաղկել ներսի թէ դուրսի ընդդիմութիւնը: Իսկ Պառ բաղդատելով ձեռք ձգուած արդիւնքները եւ նախատեսուածը կը խորհի թէ իր ծրագիրը յաջողութեան մէջ է:

Այս ներքին հողերէն զատ ամբողջ Ֆրանսան իր նախագահով եւ պարագլուխներով կը զբաղի Ամալրիքի հարցով:

Արտաքին ճակատի վրայ, Ֆրանսա կը շարունակէ իր մերձեցումը Խորհրդային Միութեան հետ աւելի զարկ տալով ֆըրանքեւխորհրդային մշակութային փոխանակութիւններուն: Նոյնպէս Արեւմըտեան Գերմանիա եւ Ֆրանսա 29րդ հանդիպում: Հելմուտ Շմիտ գոհ է Ժիսքարէն եւ Պառէն:

Զզեւլով քաղաքականութիւնը ըսենք որ մահապատիժը դարձեալ օրակարգի վրայ է: Տուէի երդուեալները, կը հաստատեն Սէնթ Օմէրի դատարանին վճիռը մահուան դատապարտելով 8 տարեկան աղջնակի մը մարդասպանը: Մահապատիժի դէմ եղողները Թրուայի «յաջողութենէն» վերջ դարձեալ բանավէճի մէջ են:

Փետրուար 1977ը պիտի մնայ յիշատակելի: Փարիզի սիրտը Պօպուրի հրապարակին վրայ կը կատարուի բացումը «Ժորժ Փոմփիտու Մշակութային կեդրոն»ին: Ոմանց համար արդիական եւ ապագայապաշտ գեղեցիկ իրագործութիւն մը, ուրիշներու համար քարիւղի զտարան, մշակոյթի գործատուն, ծանօթութեան գեր-շուկայ կամ արուեստի հանկառ: Ամէն պարագային, Ֆրանսացիները անտարբեր չմնացին:

Ալէն Փէյրըֆիթ կը դառնայ 40րդ անմահը Ֆրանսական Ակադեմիայի, Փօլ Մորանի աթոռը գրաւելով: Իր կարծիքը չենք գիտեր «Ժորժ Փոմփիտու Մշակութային կեդրոն»ին մասին:

Ֆրանսայի համար, վերջացնենք այս փետրուար ամիսը քիչ մը անսովոր կերպով: Ֆրանսայի ոտնագնդակի Ազգ. խումբը կ՚արձանագրէ երկու յաղթանակներ: Առաջինը Ռումանիոյ դէմ 0ի դէմ 2 կէտով, իր երկրորդ աւելի անակնկալ, մինչեւ իսկ անսպասելի Գերմանիոյ դէմ 0ի դէմ մէկ կէտով:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

1976ին, 80 հազար զբօսաշրջիկներ, որոնց մէջ 12 հազար Հայեր, այցելած են Հայաստան:

Երեւանի Միասնիկեան գրադարանին մէջ բացուած է ցուցահանդէս մը նուիրուած՝ Պետրոս Դուրեանի ծննդեան 125ամեակին: Նոյնպէս Դ. Դեմիրճեանի ծննդեան հարիւրամեակի առթիւ Երեւանի մէջ՝ ցուցահանդէս եւ յոբելեան:

Երեւանի մէջ մեռած է գրագէտ Արաս Իսահակեան, Աւետիք Իսահակեանի մեծ եղբօր որդին: Ի մէջ այլոց իր գործերուն մաս կը կազմեն՝ «Աբու Լալա Մահարի»ի առանձին հատուածներու խնքնատիպ եւ ուշագրաւ մեկնաբանութիւնները: Միշտ Ա. Իսահակեանի մասին ըսենք որ իր բանաստեղծութիւնները թարգմանուած են հունգարերէնի:

Արագած լերան ստորոտը, Շամիրամ գիւղի բլուրին մէջ կատարուած պեղումներու ընթացքին գտնուած է 4000 տարուան հնութիւն ունեցող իշխանական հարուստ դամբարան մը:

Հայաստանեան լուրերը վերջացնենք Ս. Էջմիածնի Աթոռի Մայր Դիւանի հաղորդագրութեամբ: Հաղորդագրութիւնը կը յայտնէ հանրութեան թէ Նորին Սրբութիւն Տ. Տ. Վազգէն Ա. Կաթողիկոսի հովանաւորութեան ներքեւ կատարուած հանգանակութենէն, լիբանահայ կարօտեալներու համար, մինչեւ 1976 Դեկտ. 31 գոյացած է 311·169,54 տոլար: Այս գումարին մէջ Ֆրանսահայութիւնը մասնակցած է 210·000 տոլարով:

ՍՓԻՒՌՔ

Հակառակ շատերու՝ լռութեան, բարեբախտաբար դեռ մի քանի ազգ. հաստատութիւններ կուտան իրենց տարեկան տեղեկագիրը: Այսպէս, Գալուստ Կիւլպէնկեան Հիմնարկութեան Հայկ. Բաժինը, 1976ի իր գեկոյցով կը յայտնէ որ Հիմնարկութիւնը 1·051·875 տոլար յատկացուցած է Հայկ. ձեռնարկներու ի նպաստ: Իսկ ընդհանուր գումարը 24 միլիոն 021·283,82 տոլար, Հիմնարկութեան կողմէ մինչեւ 1976 Դեկտ. 31 յատկացուած է հայկական ձեռնարկներուն:

Մնալով միշտ միլիոններու, միլիառներու մէջ, ընդգծենք որ Հ. Բ. Ը. Միութեան ցկեանս նախագահ՝ Ալեք Մանուկեանի վերջին իշխանական նուէրը Հ. Բ. Ը. Մ.եան եղած է 2·126·100 տոլար:

Հայկական Դատի հետապնդման ճամբուն վրայ, Յունաստանի Հայկ. Դատի Յանձնախումբը հեռաքրքրական հանդիպում մը ունեցած է Կիպրոսի Խորհրդարանի նախկին նախագահ Քլերիտէսի հետ: Հայկական Դատի եւ ընդհանրապէս Հայութեան ծառայելու համար 40 երիտասարդներ մուտք գործած են Հ. Յ. Դաշնակցութեան շարքերը, Լիբանանի մէջ (Պէյրութ եւ Այնճար):

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոս Խորէն Ա. Ֆրանսայի Հանրապետութեան Նախագահ Ժիսքար տ՚էսթէնի կողմէ պարգեւատրուած է Պատուոյ Լեգէոնի հրամանատարի շքանշանով, զոր յանձնած է Ֆրանսայի Լիբանանի դեսպանը:

Արամ Խաչատրեան Լոնտոնի մէջ դեկավարած է երկու նուագահանդէսներ: «Ինթերնէշընըլ Հերըլտ Թրիպիւն»ի երաժըշտական քննադատը խորագրած է՝ Արամ Խաչատրեան կը շփոթեցնէ, կ՚ապշեցնէ Լոնտոնը:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսահայութեան կեանքը կը շարունակուի նոյն կշռոյթով, իւրաքանչիւր կազմակերպութիւն կամ միութիւն բերելով իր բաժինը: Հ. Յ. Դաշնակցութեան Նոր Սերունդի ձմեռնային բանակում, Խասեանի բաժակի օր, Փետրուար 18ի տօնակատարութիւն, Վարդանանք, Քաթըրայի Ուրբաթները, Արա Պարթեւեանի ղեկավարութեամբ Փարիզի Ս. Յովհան-

ԹԱՓԱՌԱԿԱՆ ՔԱՀԱՆԱՆ

(ԻՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ)

— Ի՞նչ կ՚ըսէ այս մարդը, հարցուց մայրիկը:

— Քառորդ ժամ ժամանակ ունիք, շուտ ըրէք:

— Երթանք, ըսաւ քահանան:

Ուսը զարկաւ իր պարկը ուր հագուստ եւ ուտելիք դրած էին:

— Սալտաթ, կեցիր, դեռ չելաւ, ըսաւ մայրիկը, գուլպայ եւ կօշիկ ալ պիտի դնենք, հապա բոպիկ պիտի չքալէ:

— Զուանէ չըթան ձեռքերն անցուր, հրամայեց Ռուսը Վրացիին:

— Մայրիկ մի զարմանաք, սախկա օրէնք է, վստահ եմ որ ձեր զաւակը անմեղ մէկն է, արդէն շարժումներէն հեզ զառնուկի կը նմանի:

— Դժբախտաբար հիմա, հեզ զառնուկները բանտ եւ Սիպիր կը քշեն, ըսաւ Փերիկ:

Շուշանիկ ցաւէն քարացեր էր, ձեռքն հազիւ առաջ կ՚երթար բաներ մը քահանայի տոպրակին մէջ դնելու: Իրենք ալ շփոթած էին, ո՞ւր պիտի տանէին, ո՞ղջ պիտի դառնար թէ մահը պիտի լսէին:

Կարծես թէ այդ կիներու կաշին քաշեցին իրենց կռնակէն հանեցին այնպիսի վիշտ եղաւ երբ քահանան նետեցին աղտոտ ինքնաշարժին վրայ եւ սուրացին դէպի վար:

Մետեխի բանտին հսկայ բակը տաբաղբեալներով լեցուն էր:

— Պահականոց նետեցէք, հրամայեց ռուս սպայ մը, վաղը դատը կը տեսնենք: Ձեռքերը կրնաք արձակել, հոս բանտ է, փախուստի ճամբայ չկայ:

Այդ պատմականօրէն արիւնոտ բանտը դեռ կը գործէր. Թիֆլիզէն աւելի անուանի էր. հայ վրացի անուանի բանաստեղծներ հոն տարիներ անցուցեր էին:

Դուռ մը բացին եւ խեղճ քահանան ներս հրեցին. փոքրիկ նուէթէ կանթեղ մը լոյս կուտար լայն սենեակին, իրար կողքին պառկած էին, սպասելով վաղուան վճիռին: Բոլորն ալ անմեղ էին, արդար էին, ինչպէս Տէր Կարապետ Գաւիոյեան:

Տէր Կարապետ անձուկ տեղ մը գտաւ, նստեցաւ իր ոտքերուն վրայ: Օրուան բացուելուն սպասեց: Թերեւս մէկ – երկու ժամ քնացած ըլլայ: Օրը կամաց – կամաց բացուեցաւ: Աշնան սկիզբներ էին: Սենեակին մէջ ինկաւ առաջին շողը. պատուհանները նեղ էին. բարձր էին:

Թերեւս մեր գրագէտներն ալ ժամանակին այդտեղ տանջած էին: Օրը լուսցաւ ու լուսցաւ, բացին դռները. գարշահոտ հարկաւորները լեցուեցան. մարդկային էր. կեանքի ցաւերէն մէկն էր:

Քահանան չորս կողմ նայեցաւ, արդեօք ծանօթ մէկը կա՞ր: Կարծես թէ աչքերն աղօտ կը տեսնէին:

— Դուրս ելիր, պոռաց կոպտօրէն պահակ մը. գնա պատրաստուէ. մէկ ժամէն դռները նորէն կը գոցուին:

Տէր Կարապետ իր պարկը շալակն առած շրջեցաւ բակին մէջ, տեսաւ մարդիկ որ ռունգերը բացած, առատօրէն մաքուր օդ կը շնչէին: Ո՞վ էին. չճանչցաւ, թերեւս ուրիշ գաւառներէ բերուած էին:

Դատարանները շատ արագ առաջ կ՚երթային. շատ էին ձերբակալուածները, պէտք էր պարպել եւ լեցնել, Տէր Կարապետ աւելի քան շաբաթ մը մնաց այդ գարշահոտ վայրին մէջ: Շատ քիչ անգամ մաքուր օդին կը հանէին: Կիսամութ սենեակի մը մէջն էին, լոյսին կարօտ էին:

Հ. ՎԱՀԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

(11 – Շար.)

ԵՐԵՔ ՆԱՄԱԿ ԲՐԵԺՆԵՒԻ

Ա.

Խորհրդային քաղաքացի մը, որ ինք–զինք կը նկատէ անիրաւուած պատկան մարմիններուն կողմէ, ի՞նչպէս կրնայ իր իրաւունքները պաշտպանել: Ի՞նչ ճամբով կրնայ իր կրած վնասին դարմանումը, սրբագրումը պահանջել, օրինակ՝ վերահաստատուիլ իր պաշտօնին գլուխը, ճամբորդութեան վիզա ստանալ, բնա – կարան ձեռք ձգել եւայլն: Բոլոր ճամ – բաները փորձելէ ետք (մամուլին ուղ – ղուած նամակներ, դիմումնագրեր նա–խարարութիւններու, աղերսագրեր կու – սակցական մարմիններու), ի վերջոյ կը հարկադրուի, ճարահատ, նամակ գրել Բրեժնեւի: Ցաճախ է, որ դժգոհ քաղա–քացիներ գիտել կուտան.— « Եթէ Լէոնիդ Իլիչ Բրեժնեւ գիտնար ասիկա, թոյլ չէր տար: Իր շրջապատի մարդիկն են, որ կը ծածկեն իրողութիւնը, բուն պատասխա–նատուները անոնք են»:

Ժամանակին նոյնը կ'ըսէին Ստալինի համար: Ա՜հ, եթէ Ստալին գիտնար ան–ցած – դարձածը, թոյլ պիտի չտար:

Այսօր, գիտենք, թէ Ստալին տեղեակ էր ամէն բանի. աւելին՝ ինքն էր բռնատի–րական միջոցներու ահարկու գործադրի–չը: Գալով Բրեժնեւի, ի՞սկապէս չի գի–տեր, թէ ինչ կ'անցնի կը դառնայ իր շուրջը...:

Այսպէս կամ այնպէս, ամէն տարի Բրեժնեւ պէտք է ստանայ տասնեակ հա–զարաւոր նամակներ: Պատասխան չստա–ցողները պիտի շարունակեն կրկնել.— «Նորէն շրջապատն է պատասխանատուն»: Միայն յամառներն են, որ պիտի շարու–նակեն: Պիտի գրեն նոյնիսկ ՄԱԿի ընդհ. քարտուղարին, Պելկրատի ժողովին մաս–նակիցներուն, իրենց նամակներուն պատ–ճէնները պիտի ղրկեն Մոսկուայի արեւ–մտեան թղթակիցներուն: Նամակագիր–ները այլախոհներ չեն: Ցամենայն դէպս ոչ դեռ: Իրենք զիրենք կը զետեղեն խոր–հրդային օրինականութեան սահմաննե – րուն մէջ, նոյնիսկ, երբ պատրանքներ չեն անուցաներ: Երեք նամակ ցայտուն կը դարձնէ այս իրողութիւնը:

×

« ... Մինչ կ'աշխատէի Արտաքին նա–խարարութեան մօտ, 1967էն 1975, երկու անգամ քարտուղարի տեղակալ ընտրուե–ցայ դիւանագիտական տեղեկատուու – թեանց եւ հրատարակութեանց կուսակ–ցական բջիջին մէջ »: Այս նամակը գրողը 38 տարեկան է, կը կոչուի Վլատիմիր Կորչ եւ չորս տարի աշխատած է Փարիզի խորհրդային հիւպատոսարանը: Ի՞նչ է իր դանգատը: « Քա. Ժէ. Պէ.ն փորձեց, ոպլէսզի լրտեսեմ, հսկեմ համայնավար–ները: Ապա կուսակցութիւնն է, որ պա–հանջեց »: Վլատիմիր Կորչ կը մերժէ: « 1975 Փետրուար 15ին գրեցի ընկեր Պել–չէի, անդամ խորհ. Միութեան Համայ–նավար կուսակցութեան Կեդր. Կոմիտէի քաղաքական բիւրոյի, նախագահ հսկո – ղութեան կեդրոնական յանձնախումբի: Փոխանակ նամակս քննութեան առնելու, այս յանձնախումբին պաշտօնատարները զայն ղրկեցին Արտաքին նախարարու – թեան, ուր զիս տեղն ու տեղը արտաք–սեցին կուսակցութենէն, պաշտօնազրկելէ առաջ »:

Կորչ պէտք է հսկէր Պակհոմովի մը վրայ, խորհրդատու Արտաքին նախարա–րութեան մէջ: Այս վերջինը 1971ին «գրած է ձեզի, բայց ապարդիւն: Վրէժ կը լու–ծեն իրմէ, որովհետեւ նամակներ ղրկած է Կեդր. Կոմիտէին՝ մատնանշելով պաշ–տօնի չարաշահումները Կեդր. Կոմիտէի եւ Մոսկուայի Կոմիտէի կարգ մը մար–դոց, մէջն ըլլալով նաեւ քաղաք. բիւրոյի անդամներու և վրէժ կը լուծեն ինձմէ, որովհետեւ մերժեցի լրտեսել, ո – րովհետեւ գրեցի Պելչէի, դատապարտե–լով լրտեսութեան կիրարկումը խորհրդա–յին Համայնավար կուսակցութեան շար–քերէն ներս »:

Նամակին հեղինակը հիւա՞նդ է: Բրեժ–նեւի յղած իր նամակին մէջ կը գրէ.– « Կը խօսին ինծի մտային – հոգեկան հի–ւանդութեան մասին, կը սպառնան վռնտ–տել Մոսկուայէ » կը ճչէ.— «Կը մե – ղադրեն, թէ Փարիզի մէջ կասկածելի Ֆրանսացիի մը հետ յանախած եմ մեր–կասէրներու ցանցիշ մը: Կուսակցական բազմաթիւ ժողովներու մէջ բացատրեցի, թէ այս կասկածելի Ֆրանսացին՝ Ֆռան–սուա Ֆեյձեր, համայնավար մըն է, նախկին օդանաւորդ Նորմանտի – Նիէ – մէնի, տէր՝ խորհրդային պատուանշան–ներու... Ֆեյձեր վկայեց ինծի, թէ վերջ–ջինշեալ ցանցիշը առաջնորդած է խորհր–դային նախարարներ: Փարիզի մէջ, ինծի նոյնիսկ վինակուեցաւ խորհրդային դես–պան եւ Կեդր. Կոմիտէի անդամ ընկեր Զօրինի հրահանգով, Պետութեան ծախ – քով (վճարելով ծանր տարադրամ) մերկ պարուհիներու վայրեր առաջնորդել Գե–րագոյն Խորհուրդի դեպուտատներ եւ, նոյնիսկ, խորհ. Միութեան Գերագոյն Խորհուրդի Պրեզիտիումի նախագահին մէկ տեղակալը »:

Կորչ կը խնդրէ Բրեժնեւէ, վերջ դնել տալ « կուսակցութեան եւ Պետութեան դէմ կիրարկուող այս սովորութիւննե – րուն »: Կը խնդրէ, վերստանձնել իր պաշ–տօնը Արտաքին նախարարութեան մօտ:

Հեղինակը միաժամանակ գրած է Խորհ. Միութեան Համայնավար կուսակցութեան 25րդ համագումարի պատգամաւորնե – րուն, արեւմտեան Համայնավար կուսակ–ցութիւններուն եւ Պ. Վալտհայմի:

Թ. Ա. Թ.

ԱԶԳ. ԿԵԱՆՔԸ ՇԱՒԻԼԻ ՄԷՋ

Վերջերս, Շաւիլի Հայոց ազգային կեանքին մէջ նոր ոգեւորութիւն մը ստեղ–ծուեցաւ. ասիկա շատ ուրախ երեւոյթ մըն է որուն կը սպասուէր երկար ժամա–նակէ ի վեր:

×

Ամիսէ մը ի վեր կազմուած է դպրոց մը որ շաբաթը մէկ օր կանոնաւոր եր–գեցողութեան փորձեր կը կատարէ, ղե–կավարութեամբ Տիկ. Ա. Տէօքեանի եւ երգէոնի ընկերակցութեամբ Տիկին Ս. Փափազեանի, մասնակցելու համար քա – ռաձայն պատարագներուն որոնք ասկէ ետք տեղի պիտի ունենան ամէն 15 օր: Ներկայիս, տասը հոգինոց խումբը մեծ յոյսեր ունի եւ կը յուսացուի որ շատ մօտ ապագային Շաւիլի Հայութիւնը պի–տի կարենայ տեսնել եւ վայելել այս գե–ղեցիկ նախաձեռնութեան յաջող ար – դիւնքը:

×

Ամսոյս 18ին Շաւիլի Ս. Գրիգոր Լու–սաւորիչ եկեղեցւոյ ուխտի օր է: Եպիս–կոպոսական պատարագ մատուցուեցաւ եկեղեցւոյ վերաշինութեան եւ օծման 20–րդ տարեդարձին առիթով: Պատարագեց Սերովբէ Արք. Մանուկեան՝ Եւրոպայի Հայոց Կաթող. Պատուիրակ եւ Փարիզի առաջնորդ, որ աւուր պատշաճի քարոզ մըն ալ խօսեցաւ: Կատարուեցաւ նաեւ հոգեհանգստեան արարողութիւն մեզմէ առ յաւէտ բաժնուած այս եկեղեցւոյ հան–գուցեալ հիմնադիրներուն եւ բարերար – ներուն:

Պատարագէն ետք, եկեղեցւոյ կից սրա–հին մէջ տեղի ունեցաւ ճաշ մը, որուն ներկայ էր Շաւիլի Հայութիւնը, գրեթէ ամբողջութեամբ: Ստեղծուած տաքուկ մթնոլորտէն քաջալերուած, փափաք յայտնուեցաւ որ այսպիսի ձեռնարկներ յաճախ տեղի ունենան որպէսզի ժողո – վուրդը իրարու հանդիպելու առիթներ գտնէ եւ աւելի զօրաւոր կերպով կապուի իր եկեղեցիին:

Իր փակման խօսքին մէջ Սերովբէ Արք. ցաւ յայտնեց որ իր բազմազբաղ պայ–մաններուն պատճառաւ երկար ատենէ ի վեր հնարաւորութիւն չէր ունեցած այ–ցելելու այս հայկական փոքր գաղութը, խոստացաւ միշտ ի մտի ունենալ Շաւիլի եկեղեցին եւ օգտակար ըլլալ անոր իր կարելիութեան սահմաններուն մէջ: Այս յայտարարութիւնը ընդունուեցաւ բուռն ծափահարութեամբ:

Եղան սրտաբուխ նուէրներ ի նպաստ ե–կեղեցիին որոնց շնորհակալութիւն յայտ–նուեցաւ Թաղականութեան կողմէ:

×

Այս տարի, Շաւիլի եկեղեցւոյ շաբա–թական միօրեայ վարժարանը իր դռները բացաւ նոր կարգադրութեամբ եւ նոր ու–սուցչական կազմով: Աշակերտութեան թիւը այսօր զարմանալիօրէն հասած է 26ի: Դպրոցը կը շարունակէ իր կանոնա–ւոր ընթացքը Սեպտեմբեր 21էն ի վեր եւ առաջին դպրոցական ամանորի հանդէ–սին ներկայ եղանք անցեալ Ուրբաթ Դեկ–տեմբեր 23ին:

Ժամը 20.30ին, եկեղեցւոյ կից սրահը արդէն ամբողջութեամբ լեցուած էր ա–շակերտներու ծնողքներով եւ բարեկամ – ներով: Ցայտագիրը բաղկացած էր արտա–սանութիւններէ, պարէ, երգերէ եւ փոքր «սքէչ»է մը:

Աշակերտներ՝ որոնք առաջին անգամ բեմ կ'ելլէին, յարաբերաբար կարճ ժա–մանակի մէջ, բաւական համարձակու – թեամբ եւ լաւ առոգանութեամբ կատա–րեցին իրենց դերերը: Գնահատանքի ար–ժանի են նոր ուսուցչուհի Տիկ. Դ. Տէ–օքեանի թափած ջանքերը եւ իրեն ա–ջակցող Տիկ. Ն. Մալխասեանի օգտա – կարութիւնը: Կաղանդ պապան անմասն չէր մնացած այս հանդէսէն եւ բոլոր ա–շակերտներուն բաշխեց իր նուէրները:

Իր «երկու խօսք»ին մէջ Տիկ. Տէօքեան խնդրեց ծնողքներէն որ ներողամիտ գըտ–նուին եթէ թերիներ գտնուած են կարճ ժամանակի մէջ պատրաստուած այս ա–ռաջին հանդէսին, եւ թելադրեց անոնց որ յաճախ չփման մէջ մտնեն Թաղականու–թեան եւ ուսուցչական կազմին հետ որ–պէսզի ձեռք ձեռքի տալով եւ չինիչ ու օգտակար թելադրութիւններով բարձր մակարդակի հասցնեն այս դպրոցը եւ հայ լեզուն ու պատմութիւնը լաւապէս ծա – նօթացնեն աշակերտներուն:

Հոս ալ եղան նուէրներ ի նպաստ հայ մանկական գրադարանի մը հաստատման համար, իսկապէս գեղեցիկ եւ լաւ մտած–ուած նախաձեռնութիւն մը:

Հանդէսէն վերջ տեղի ունեցաւ հիւրա–սիրութիւն, որու ընթացքին ներկաներուն հրամցուեցան աշակերտներու ծնողաց կողմէ պատրաստուած եւ նուիրուած՝ կարկանդակներ, անուշեղէններ եւ խմիչք–ներ:

Շնորհաւորելի են Շաւիլի Հայոց եկե–ղեցւոյ Թաղական Խորհուրդը եւ դպրոցի ուսուցչական կազմը որոնց կը մաղթենք յարատեւութիւն եւ ամէն յաջողութիւններ:

ԹՂԹԱԿԻՑ

նէս Մկրտիչ Մայր եկեղեցւոյ երգչա – խումբի 300րդ բազմաձայն պատարագի նշում եւայլն...:

Ամիս չկայ որ պարապութիւն մը եւս չբացուի: Ֆրանսահայ կաղ. Խաչի հիմ–նադիրներէն՝ Հռիփսիկ Խոնդկարեան, այրին Արշամ Խոնդկարեանի, կը փակէ իր աչքերը փարիզեան մէկ հիւանդանոցի մը անշուք անկիւնը:

Մահը իր ճամբով, կեանքը իր ճամբով: Նափոլէոն Պիլիպեան եւ Ժաք Շանսէլ, մէկ ժամուան ելոյթ մը որ նպաստեց Հայութեան:

Զմոռնանք յիշատակել հայրենի արձա–կագիր Սերօ Խանզադեանի այցը Ֆրան – սա: Սերօ Խանզադեան հեղինակն է՝ Մխիթար սպարապետ, Քաջարան, Մատ–եան եղելութեանց, Խօսքէ Հայաստանի լեռներ եւ այլ վէպերու եւ պատմուածք–ներու:

Սխալած չենք ըլլար եթէ ըսենք, որ փետրուարի երկրորդ Կիրակին Ֆրանսա–հայութեան սիրտը եւ շունչը կեդրոնա–ցած էր Վալանս, ուր Լիոն - Տէսինի Հ. Մ. Ը. Մ.ի ֆութպոլի խումբը, ֆութ–պոլի Ֆրանսայի Բաժակի 32րդ ասպար–էզներուն, կը հանդիպէր Նիմի Փրոֆե–սիոնէլ խումբին: Դասակարգերու տար–բերութիւնը շատ մեծ էր: Հակառակ բուռն ընդդիմութեան, վերջ գտաւ Լիոն–Տէսինի Հ. Մ. Ը. Մ.ի երազը, յաղթա–նակը ձգելով Նիմի խումբին 0ի դէմ 1ով: Բարոյական յաղթանակ մը սակայն, ինչ–պէս յաճախ մեր կեանքին մէջ...:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (489)

ՀԱՌԱՉԱՆՔԻ ԿԱՄՈՒՐՋԸ

ՀԱՌԱՉԱՆՔԻ ԿԱՄՈՒՐՋԸ

Մինչդեռ Ռոլանի տուած հրամանները մէկ կողմէն կը կատարուէին, մինչդեռ պալատին բոլոր թղթածրարները կը դը–րաւուէին եւ նկուղներուն ու զնտանն – րուն դռները կը բացուէին չուարած բան–տարկեալներու եւ շղթայուած մահա – պարտներու առջեւ, մինչդեռ Նաւատոր – մին գլխաւոր սպաները նոր դուքսին հա–ւատարիմ ըլլալու երդում կ'ընէին եւ քա–ղաքը ցնծութեան երգերով կը սկսէր խայտալ, մինչդեռ Ֆուքարի բանտար – կել տուած անմեղները բանտէն արձակ – ուելով ուսամբարձ քաղաքին շրջանը կ'ը–նէին եւ մինչդեռ ժողովուրդն ու նաւա – վարները աննախընթաց լուսավառութիւն մը կը կազմակերպէին, Ռոլան, յաղթա–կան, վար կ'իջնէր այն Հառաչանքի Կա–մուրջէն ուրկէ վար իջած էր ինը տարի առաջ իբրեւ մահապարտ:

Ցուզում մը իր սիրտը կը ճմլէր:

Դուքս եղած էր, իր թշնամիները իրա–րու ետեւէ պարտուած էին...: Միայն վերջինը իր ձեռքը մնացած էր, վերջինը, ամէնէն զօրաւորն ու կատաղին:

Բայց ինչ օգուտ իրեն համար այս բո–լորը, յաղթանակը իրեն պիտի կրնա՞ր վերադարձնել իր սէրն ու երջանկութիւ–նը... իր Լէոնորը...:

Ահա այդ վայրկեանին իսկ Լէոնորի վրայ մտածեց ան:

— Ո՜հ, ի՞նչ պիտի ըլլայ ան, փափաց խեղճը: Ի՞նչպէս պիտի կրնայ հանդուր–ժել իր ընտրած մարդուն գլխուն իջած հարուածին...:

Կամուրջ հասաւ:

Ռոլան շրջապատուած էր իր հրոսա – պետներէն: Այս մարդիկը ամէնքն ալ գիտէին Ռոլանի պատմութիւնը եւ Ֆու–քարի կատարած դերը:

Անոնց դէմքը խիստ էր. դատաւորնե – րու կերպարանքը առած էին, քամնելի վճիռ մը արձակելու պատրաստուող դա–տաւորներու նայուածքը ունէին բոլորն ալ:

Ֆուքարի կապուած էր այն քարէ աթո–ռին որուն վրայ ինը տարի առաջ կուրա–ցուցած էին ծերունի Քանտիանօ դուքսը:

Ռոլան անոր կողմը քալելով ըսաւ.

— Ֆուքարի, մենք հոս եկած ենք ձեզ դատելու եւ ձեր արարքներուն վրայ խոր–հրդակցելու համար: Ես, իմ մասիս, կը ներեմ ձեզի. բանտարկուած ըլլալուս հա–չիւը պիտի չպահանջեմ ձենէ. բայց պի–տի դատենք ձեզ Քանտիանօ դուքսին աչ–քերը կուրացնելու ոճիրը գործած ըլլա–նուդ համար...:

.

Այժմ անհրաժեշտ է քանի մը վայրկեա–նի համար փոխադրուիլ մեր հռչակաւոր բանաստեղծ Փեթրոս Արեթինօսի պա – լատը:

Պալատին մէջ ամէն կողմ եւ ամէն անցք փակուած, կղպուած, պատնէշուած, շղ–թայուած եւ երկաթէ ձողերով կամ փայ–տէ գերաններով ռազմավայելօրէն ամ – րապնդուած էր:

ՄԻՇԵԼ ԶԵՎԱՔՕ

(Շար.)

Այրի Տիկին Վիրժինի Թաթարեան, Տէր եւ Տիկին Մարսէլ Գիլմեան, Տէր եւ Տիկին Ժաք Գարաքաթունեան եւ զաւակները, Պ. Ժորժ Թաթարեան եւ ընտանեկան բոլոր պարագաները խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց եղբօր, մօրեղբօր եւ ազգականին՝

ԳՐԻԳՈՐ ՀԻՐՄԻՒԶԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Յունուար 1ին:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Հինգշաբթի, Յունուար 5, ժամը 10·30ին, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին եւ մարմինը կը փոխադրուի Սէն Ժերմէն ան-Լէի հին գերեզմանատունը, ամփոփուելու համար ընտանեկան դամբարանը:

Մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Ժինէթ Պալթայեան եւ զաւակները՝ Թամար եւ Յասմիկ կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի այս Շաբաթ (Մեռելոց) Յունուար 7, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝

ՎԱՀԷ ՊԱԼԹԱՅԵԱՆԻ

մահուան 5րդ տարելիցին ութիւ:

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն:

×

Պ. Մորիս Էլ Հուն, զաւակները, Տիկին Աղնիւ Մկրեան եւ ընտանեկան պարագաները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի այս Կիրակի, Յունուար 8, Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս-Պետրոս եկեղեցին՝

ՏԻԿԻՆ ՄԱՐԻԱՆ ԷԼ-ՀՈՒՆԻ

(ծնեալ Մկրեան)

մահուան քառասունքին առթիւ:

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Պ. Ստեփան Գապայեան (Անտոււա) իր սիրելի դաստիարակին՝

Հ. Մանուէլ Վ. Թաշճեանի

յիշատակին, փոխան ծաղկեպսակի 100 Ֆր. կը նուիրէ «Յառաջ»ին

×

Կարապետ - Միշէլ Մուրատեանի ընկերը Ժ. Գ. 50 Ֆր. կը նուիրէ «Յառաջ»ին, փոխան ծաղկեպսակի:

ԱՄԱՆՈՐԻ ԱՌԹԻՒ ՏՕՆԱԾԱՌԻ ՀԱՆԴԷՍ Ս. ԹԱԴԷՈՍ ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ ՄԷՋ

Հ. Բ. Ը. Միութեան Սէնթ Անթուանի Ս. Թադէոս եկեղեցւոյ առընթեր հովանաւորած դպրոցին աշակերտներուն կողմէ տօնածառի հանդիսութիւն Կիրակի, Յունուար 8, կէսօրէ ետք ժամը 16ին, հովանաւորութեամբ

ՅԱԿՈԲ ԵՊՍ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆԻ

Աշակերտներու կողմէ խմբական երգեր, արտասանութիւններ եւ զանազան անակընկալներ, ղեկավարութեամբ Վաչէ Ծ. Վրդ. Իգնատիոսեանի:

Աշակերտներուն պիտի բաշխուին կաղանդչէքներ Կաղանդ պապային կողմէ:

Ամանորի առթիւ "ՅԱՌԱՋ" կը նուիրեն

Ինչպէս ամէն տարի, Ամանորի առթիւ Օր. Մոնիք Լալայեան մէկ տարեկան «Յառաջ» կը նուիրէ իր մօր՝ Տիկին Շ. Լալայեանի:

×

Ամանորի առթիւ Րաֆֆի Սոլաքեան, մէկ տարեկան «Յառաջ» կը նուիրէ իր մեծ հայրիկին՝ Խորէն Համբարձումեանի (Պօմոն):

×

ՄԱՐՍԷՅԼ – ՍԷՆ ԼՈՒԻ Ս. Գէորգ եկեղեցւոյ Թաղական Խորհուրդը կը նուիրէ 200 Ֆր. «Յառաջ»ի բարգաւաճման համար, Ամանորեան լաւագոյն մաղթանքներով:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Պ. Պարոյր Թուրեան Ամանորի առթիւ 60 Ֆր. կը նուիրէ:

×

Պ. Պուլանեան 30 Ֆր.:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կապ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղը ցաւակցութիւն կը յայտնէ ընկերուհի Հայկուհի Թովմասեանի եւ զաւակներուն իրենց ամուսնոյն եւ հօր, Պ. Արա Թովմասեանի մահուան տխուր առթիւ եւ այս առթիւ ընկերուհիները 130 Ֆր. կը նուիրեն կայանին, փոխան ծաղկեպսակի:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱԳԻՐ ՖՐԱՆՍ. ՁԱՅՆԱՍՓԻՒՌԷՆ

Այս Կիրակի, Յունուար 8, ժամը 17·30-էն 18·30 «Հանդիպում Ալէն Փափազեանի հետ»ի Բ. մասը Ֆրանս - Քիւլթիւրի վրայ:

Le Perron

Restaurant

6, Rue Perronet — 75007 PARIS
Métro St. Germain des Prés
Tél. : 548-62-97

un nouveau restaurant

Ouvert jusqu'à 2 heures du matin, fermé le Dimanche

Noël Arménien

Réveillon le 5 janvier

Direction Arménienne

ՏՕՆԱԾԱՌ

Սեւրանի Կապոյտ Խաչի տօնածառը Յունուար 8ին:

UNION GENERALE ARMENNIENNE DE BIENFAISANCE

Sous le haut patronage de Mgr S. MANOUKIAN
la présidence d'honneur de Monsieur N. FRINGHIAN
et la présidence de Madame E. ITCHKALATZIAN

Dîner de Noël Arménien traditionnel

Organisé par la Section des Dames, le Vendredi 6 Janvier, à 20 heures
au Centre Culturel Alex Manoogian 118, rue de Courcelles, 75017 Paris
Frais de participation : 120 F.

×

Samedi 7 Janvier de 20 h. 30 à l'aube

Réveillon de Noël Arménien à l'UGAB

(118, rue de Courcelles, 75017 Paris)
organisé par le Comité des Jeunes
AMBIANCE — MUSIQUE — DANSES — COTILLONS
animé par ARMAND et son ensemble ARAX et avec HAROUT et VIGUEN
Frais de participation : 100 F. (dîner inclus) 35 F. après 23 h.
Membres UGAB et étudiants 30 F.

Tous renseignements et réservations :
UGAB : 118, rue de Courcelles, 75017 Paris — Tél. 924-86-71 ou 227-12-26

ԾՆՈՒՆԴ

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ

ՓԱՐԻԶ Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ

Հինգշաբթի, Յունուար 5, Ճրագալոյց Ծննդեան եւ Աստուածայայտնութեան Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի:

Սկիզբ երեկոյեան ժամերգութեանց եւ ընթերցուածներու՝ ժամը 4·30ին: Ճրագալոյցի պատարագ՝ ժամը 5·30ին: Կը պատարագէ՝ ԳԻՒՏ ԵՊՍ. ՆԱԳԳԱՇԵԱՆ:

Ուրբաթ, Յունուար 6, Տօն Ծննդեան եւ Աստուածայայտնութեան Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի: Սկիզբ ժամերգութեանց՝ ժամը 8·30ին բազմաձայն պատարագ ժամը 10ին: Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝

ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

Կաթող. Պատուիրակ Հայոց Եւրոպայի

Պատարագի աւարտին՝ Ջրօրհնէք կը կատարուի:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Ս. ՍԱՀԱԿ-ՄԵՍՐՈՊ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Յունուար 8, Կիրակի, Տօն է Ս. Ծննդեան եւ Աստուածայայտնութեան: Պատարագը կը մատուցանէ Յակոբ Եպս. Վարդանեան: Սկիզբ ժամերգութեան 8ին, պատարագ 9·45ին: Ընթերցում Հայրապետի շնորհաւորագրին եւ քարոզ 11ին, Ջրօրհնէք 11·45ին:

Յունուար 9, Երկուշաբթի, Մեռելոց: ժամերգութիւն ժամը 8·30ին, պատարագ 10ին:

ՊՈՒԼ. OSSO — Ս. ՅԱԿՈԲ ԵԿԵՂԵՑԻ

Շաբաթ, Յունուար 7, Ճրագալոյց Ծննդեան: Սկիզբ ժամը 5ին, պատարագ 6ին:

Կիրակի, Տօն Ծննդեան եւ Յայտնութեան Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի: Սկիզբ 8·30ին, պատարագ 10ին, քարոզ 11·30ին, Ջրօրհնէք 12ին:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ Մարսէյլ քաղաքի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը տեղի կ'ունենայ ամէն ամսու առաջին Հինգշաբթին, Հայ Մշակոյթի Տան մէջ ժամը 3ին: Յունուար 5ի ժողովին, բոլոր ընկերուհիներէն կը խնդրուի որ ներկայ ըլլան ժողովին: Շատ կարեւոր հարցերու լուծման համար:

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

Կապ. Խաչի Տէսինի մասնաճիւղը, մանուկներու օրը կը տօնէ Յունուար 15ին, Կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 14·30ին, Տէսինի Հայ Մշակոյթի Տան մէջ: Գեղարուեստական բաժին դպրոցի աշակերտներուն կողմէ:

Կը հրաւիրուին բոլոր կազմակերպութիւնները եւ ծնողքները անխտիր:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Պօմոնի Ս. Գր. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ Թաղականութիւնը սրահի բացումը կը կատարէ Յունուար 15ին, ճաշով:

ՇԱՎԻԼ Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Այս Ուրբաթ, Յունուար 6, Ծնունդի առթիւ պատարագ եւ Ջրօրհնէք:

ՍԷՆ ԺԵՌՈՄԻ ԵՒ ՇՐՋԱԿԱՅՔԻ Ս. ՍԱՀԱԿ – ՄԵՍՐՈՊ ԵԿԵՂԵՑԻ

Յունուար 6, Ուրբաթ, Տօն Ծննդեան եւ Աստուածայայտնութեան: Սկիզբ 8·30, պատարագ 10: Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ Յակոբ Եպս. Վարդանեան:

Յունուար 8, Կիրակի, Յիշատակ Մեռելոց: Սկիզբ 8·30ին, պատարագ 10: Պատարագի աւարտին Ջրօրհնէք եւ ապա հոգեհանգիստ վասն համօրէն ննջեցելոց:

ՍԷՆ ԼՈՒԻ — Ս. ԳԷՈՐԳ ԵԿԵՂԵՑԻ

Շաբաթ, Յունուար 7, ժամը 17ին գիրքերու ընթերցում եւ Ս. Ծնունդի Ճրագալոյցի պատարագ:

Կիրակի, Յունուար 8, Ծնունդ եւ Աստուածայայտնութիւն: Ժամը 9ին ժամերգութիւն, 10ին պատարագ, 11·30ին Ջրօրհնէք: Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝ Շահան Խաչակիր Քհնյ. Տէտէյեան:

ԾԱՆՕԹ.— Ըստ տարիներու սովորութեան, եկեղեցւոյ դպրաց դասը պիտի շրջագայի թաղերը եւ տունէ տուն աւետէ Քրիստոսի ծնունդը:

ՎԱԼԱՆՍ — Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Շաբաթ, Յունուար 7, երեկոյեան ժամը 5·30ին Ճրագալոյց:

Կիրակի, Յունուար 8, առաւօտեան ժամը 9ին ժամերգութիւն, 10ին, պատարագ, 11ին քարոզ իսկ 11·45ին Ջրօրհնէք:

ԱՌՆՈՒՎԻԼ ՎԱՐԱԳԱՅ Ս. ԽԱՉ

Յունուար 5, Հինգշաբթի, Ճրագալոյց Ծննդեան եւ Աստուածայայտնութեան: Սկիզբ 18ին, պատարագ 19ին:

Յունուար 6, Ուրբաթ, Տօն Ծննդեան եւ Աստուածայայտնութեան: Սկիզբ 9·45, պատարագ 11, պատարագի աւարտին Ջրօրհնէք:

Յունուար 8, Կիրակի, Յիշատակ է Մեռելոց: Պատարագ 10·30, երգեցողութիւնք եկեղեցւոյ երգչախումբին կողմէ, Կոմիտասեան քառաձայն, առաջնորդութեամբ Պր. Տէվէճեանի:

ԻՍԻ Ս. ՄԱՐԻԱՄ ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ

Յունուար 5, Հինգշաբթի, Ճրագալոյց Ծննդեան եւ Աստուածայայտնութեան: Սկիզբ 17ին, պատարագ 18ին:

Յունուար 6, Ուրբաթ, Տօն Ծննդեան եւ Աստուածայայտնութեան: Սկիզբ պատարագի 10ին: Յաւարտ պատարագի կը կատարուի Ջրօրհնէք:

Յունուար 7, Շաբաթ, Յիշատակ Մեռելոց: Սկիզբ պատարագի ժամը 10ին: Երգեցողութիւնները կը կատարուին «Անի» երգչախումբին կողմէ, խմբավարութեամբ Պր. Հրանդ Աճէմեանի:

ՍԷՆԹ ԱՆԹՈՒԱՆԻ Ս. ԿԱՐԱՊԵՏ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կիրակի, Յունուար 8, պատարագ կը մատուցանէ եւ օրուան խորհուրդին մասին կը քարոզէ Գարեգին Վրդ. Պեքճեան: Սկիզբ ժամը 8·30ին, պատարագ 10ին:

Ս. ՅԱԿՈԲ — ԼԻՈՆ

Շաբաթ, Ճրագալոյց: Սկիզբ ժամը 16ին, պատարագ 17ին:

Կիրակի, Տօնն Ծննդեան եւ Աստուածայայտնութեան: Առաւօտեան ժամերգութիւն ժամը 8·30ին, պատարագ 10ին, Ջրօրհնէք 11·30ին:

Ծննդեան տօնին առթիւ կը պատարագէ եւ կը քարոզէ

ԴԱՒԻԹ ԵՊՍ. ՍԱՀԱԿԵԱՆ

Երգեցողութիւնները կը կատարուին «Կոմիտաս երգչախումբ»ին կողմէ, ղեկավարութեամբ Պ. Օֆլազի:

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
5
JEUDI
5 JANVIER
1978

ՅԱՌԱՋ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա Տար. 200 Ֆ. Վեցամսեայ 110 Ֆ.
Արտասահման Տար. 230 Ֆ. Հատը 1 Ֆ. 30

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE NUMERO 1,30 F

53ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.025 Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN 53e ANNÉE — Nº 14.025

ՊԱՐԱՃԱՆՈՎԻ ԱԶԱՏԱԳՐՈՒՄԷՆ ԵՏՔ

ԱՏԵՆԷ ՄԸ Ի ՎԵՐ ԱՐԴԷՆ ԲԱՆՏԷՆ ԵԼԱԾ ԷՐ

« Պարաճանով Քոլեկթիֆ »ը (Մարսէյլ) զեկոյցով մը, որուն արձագանգ եղած է Լիպերասիոն (զեկոյցը ղրկուած է Ա. էֆ. Փէ.ին) կը յիշեցնէ թէ Պարաճանովի ազատագրումը, ինքնաբերաբար չեղաւ այս վերջին օրերը: Պարաճանով արդէն ելած էր արգելափակման կայանէն եւ կը գտնուէր Ուկրանիոյ մէկ գիւղը՝ Բոմնի, Կիեւէն շուրջ 300 քիլոմեթր: Հոն պարտէր բնակիլ ինչպէս օրէնք է բանտէն յետոյ: Պաշտօնեայ էր քիմիական արտադրութեանց հաստատութեան մը մէջ, առանց անշուշտ կարելիութիւն ունենալու Կիեւի իր բնակարանը երթալու:

Լիպերասիոն կ'աւելցնէ թէ ցաւալի է անշուշտ որ Իւմանիթէ լուռ մնացած ըլլայ չորս տարուան արգելափակման մը վրայ եւ իր առաջին յօդուածը տպէ միայն Դեկտ. 16ին երբ արդէն կէս-ազատ էր: Կարելի է աւելցնել նաեւ՝ իսկ միւսնե՞րը: Դեկտ. 23ին Հելսինքիի համաձայնագրի հսկողութեան հայկ. խումբի անդամներ ձերբակալուեցան: Ասոնցմէ երկո՞քը միշտ առանձնացուած են բանտը՝ Ռոպէր Նազարեան եւ Շահէն Յարութիւնեան:

Լիպերասիոն կը գրէ թէ «Խորհրդային վարչակարգի դէմ բացայայտ կերպով, ընդդիմութիւնը արտայայտուած է առաջին անգամ 1915ի օսմանեան կայսրութեան գործած ցեղասպանութեան յիսնամեակին առթիւ: Ինքնաբուխ ցոյց մը աւելի քան 200 հազար հոգի համախմբեց Երեւանի փողոցները: Այդ ցոյցէն ետք է որ հիմնուեցաւ Ազգ. Միացեալ Կուսակցութիւնը, որ կը պահանջէ Հայաստանի վերամիացումն ու անկախութիւնը: Յընցուեցաւ 1970ի եւ 1974ի դատավարութեանց ընթացքին եւ իր գլխաւոր դէմքը՝ Հայրիկեան յաջորդաբար դատապարտուած էր չորս տարուան բանտարկութեան (70ին), յետոյ եօթը տարի խիստ պայմաններով արգելափակման կայանի (74ին): Եւ 65էն 74 աւելի քան 80 հոգի դատապարտուած էին հայկ. ազգային շարժումին բերած իրենց մասնակցութեան համար»:

ԹՈՒՐՔԵՒԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՀԱՄԱՁԱՅՆԱԳՐԻՆ ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԼՈՅՍՆ ԱԼ ԽՈՐՀ. ՄԻՈՒԹԵՆԷՆ ՊԻՏԻ ԳԱՅ

Ինչպէս գրած էինք առջի օր (Յունուար 3) Ծնունդի վաղորդայնին, Անգարայի մէջ ստորագրուեցաւ Թուրք-խորհրդային տնտեսական համաձայնութիւն մը, որուն մանրամասնութիւնները կուտանք ստորեւ (Պոլսոյ Թերթերէն Դեկտ. 28 Թուականով):

Անգարա.— Թուրքեւխորհրդային տնտեսական խառն յանձնաժողովը լրացուց իր աշխատանքները եւ կարեւոր շինութեանց մասին համաձայնութիւն գոյացաւ: Տասը միլիառ տոլար պիտի ծախսուի, բազմաթիւ հիմնարկութիւններ կանգնելու համար Թուրքիոյ մէջ: Համաձայնագիրը երէկ իրիկուն ստորագրուեցաւ հանդիսաւորապէս, Հանրօգուտ Շինութեանց նախարարութեան մէջ:

Թուրք եւ խորհրդային փորձագէտները մինչեւ կէսօր աշխատեցան եւ վերամշակեցին համաձայնագիրը, եւ վիճելի բոլոր կէտերը հարթուեցան:

Թուրք եւ խորհրդային փորձագէտներու գործակցութեամբ, պիտի ընդարձակուին Իզմիրի Ալիաղա զտարանը, Սէյտիշեհիրի ալիւմինիումի գործատուները, Արփաչայի ջրաթումբը, Զանի եւ Օրհանէլիի լինեիթի արտադրավայրերը եւ ելեկտրական կայանները, Գարատէնիզի զտարանը, Սինթէր Մանեէզիթ եւ ապիսի գործատուները, Գաւչաքի, Զաթալանի եւ Գըլըճըի ջրելեկտրակայանը: Եւ ամբարտակը, Մուղլայի լինեիթի գործատունները, Գայսէրիի ջրածին եւ քէրոզսիթ գործատունը:

Համաձայնութիւն գոյացած է նոյնպէս Իսքէնտէրունի երկաթ-պողպատեղէնի հիմնարկութեանց ընդարձակման եւ Հասան Չէլէպի երկաթի ձողերու արտադրութեանց շուրջ, որ կը շահագրգռէ մասնաւորաբար Ճարտարարուեստի նախարարութիւնը: Քիմիական աղբի եւ այլ նիւթերու գործատուներու շինութիւնն ալ նախատեսուած է, յարմարագոյն Թուականի մը:

Թուրքխորհրդ. տնտես. խառն յանձնաժողովը նկատի առած է նոյնպէս երկու երկիրներու առեւտրական յարաբերութեանց զարգացումը եւ ընդարձակումը եւ այս մասին ալ հասկացողութեան յանգած է:

Թուրքիա Խորհ. Միութենէն պիտի առնէ նաեւ ելեկտրականութիւն, 150 մեկավաթ զօրութեամբ: Թուրքիա պիտի աւելցնէ իր արտածումները դէպի Ռուսիա:

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ ՀԵՌԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Դեկտ. 26–29)

Ա. ՓԱՓԱՅԵԱՆԻ ԹԱՏԵՐԱԽԱՂԻ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

Խարկովի Պուշկին ակադեմական տրամաթիք Թատրոնին մէջ Արամաշոտ Պապայեանի «Աշխարհն, այո, շուռ է եկել» թատերախաղի բեմադրութիւնը Ուկրանիոյ մէջ անցեալ տարուան լաւագոյն ներկայացումներէն մէկը համարուած է: Ներկայացումը ստեղծուած է Ուկրանիոյ եւ Հայաստանի արուեստագէտներու համագործակցութեամբ: Թատերախաղը բեմադրած են Խարկովի Թատրոնի գլխաւոր բեմադիր Ա. Բարսեղեան, նկարիչ Վ. Վարդանեան, Զ. Մուրադեան եւ երաժիշտ Ս. Շահնազարեան: Ա. Բարսեղեան յայտնած է որ Թատերախաղը հարիւր անգամ ներկայացուած է Խարկովի, Լվովի, Կիեւի մէջ: Ներկայիս խումբը կը պատրաստուի Արամաշոտ Պապայեանի կատակերգութիւնը ներկայացնելու Մոսկուայի հանդիսականներուն:

×

ՅԱԽՃԱՊԱԿԻԻ ԳՈՐԾԱՏԱՆ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ

« Հայճենապակի » արտադրական ձեռնարկութեան յախճապակիի գործատան մէջ անընդհատ նոր ապրանքներ կը պատրաստուին: Վերջերս մեծաքանակ ապրանք տրուած են ձեռնարկութեան յախճապակիէ սպասները՝ թէյի, սուրճի, շաքարի համար, ինչպէս նաեւ այլազան ձեւերով ու նախշերով թէյամաններ: Գործատան նկարիչները յաջողութեամբ կատարած են « Օլիմպիադա 80 »ի կազմակերպիչ կոմիտէի կողմէ հաստատուած յուշանուէրներու արտադրութիւնը: Խորհրդային Միութեան մէջ լայն պահանջ ունին « Հայկական յուշանուէրներ եւ ժողովրդական գեղարուեստական արհեստներ » ձեռնարկութեան շուրջ 300 արտադրական տեսակները, որոնց կարեւոր մէկ մասը կը կազմեն կանանց եւ աղջիկներու արդուզարդի առարկաները:

×

ԳՈՐԾԱՏԱՆ ԳՐԱԿԱՆ ՄՐՑՈՒՄԻ ԴԱՓՆԵԿԻՐՆԵՐԸ

«Հայելեկտրալոյս» տնտեսութեան ձեռնարկութիւններու մէջ տեղի ունեցած գրական մրցումին դափնեկիրները դարձած են Երեւանի ելեկտրական լապտերներու գործատան երկու պաշտօնեաները: Գործատան «Իլիչի լամպերը» թերթին մէջ մէկ տարուան ընթացքին հրատարակուած տասնեակ գործերէն լաւագոյնները համարուած են Պետրոս Սարգսեանի «Տանջանքներում ծնուող ազատութիւնը», «Կարմիր Մայիս» պատմուածքները եւ Ռազմիկ Արտեմեանի բանաստեղծութիւններու շարքը:

ԼՈՆՏՈՆ ԵՒ ՊՐԻՒՍԷԼ

ԵՐԿՈՒ ԵՂԵՌՆԱՓՈՐՁ ԹՐՔԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆՑ ԴԷՄ

ՈՐՈՆՑ ՏԷՐ Կ'ԸԼԼԱՅ «ՀԱՅԿ. ՆՈՐ ԴԻՄԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ»

Յունուար 2էն 3ի գիշերը երկու եղեռնափորձեր կատարուած են Լոնտոնի եւ Պրիւսէլի մէջ, առաջինը Թրքական դրամատան մը դէմ, միւսը՝ Թրքական դեսպանատան եւ զինուորական սպասարկութեան գրասենեակին: Երկու եղեռնափորձերէն ետք, Պրիւսէլի ֆրանսական Մամուլի Գործակալութեան (Ա. էֆ. Փէ.) գրասենեակը հեռաձայն մը ստացած է «Հայկ. Նոր Դիմադրութեան» անունով խօսող անձէ մը, որ զեկոյց մը կարդացած է: Այդ զեկոյցին մէջ, կը գրէր Լիպերասիոն, Զորեքշաբթի առտու, « Հ. Ն. Դ. »ն կ'ըսէ որ որոշած է «ցոյց տալ Թուրք ֆաշիստ Պետութեան եւ արեւմտեան աշխարհակալութեան հայ ժողովուրդին գոյութիւն ունենալու անժամանցելի իրաւունքը» եւ կոչ կ'ընէ «բոլոր Հայերուն, որ զէնք վերցնեն եւ զինուորագրուին դիմադրութեան մէջ՝ միացեալ, անկախ եւ ընկերվարական Հայաստանի մը համար»:

Այս նոյն արարքներուն առթիւ, Զորեքշաբթի առտու Ինթերնէշընըլ Հէրըլտ Թրիպիւն իր տուած տեղեկութիւններու կարգին կ'ըսէր թէ երկու շէնքերուն մէջ ալ միայն նիւթական վնասներ կան: Առաջին արարքը, Լոնտոնի արուարձան Հէրինճէյի Թրքական դրամատան դէմ կատարուած է, պայթումը տեղի ունեցած է դրամատան պատուհաններուն մէջ, փոքրիկ հրդեհ մըն ալ ծագած է բայց ոչ մէկ վիրաւոր կայ: Ոստիկանութիւնը կ'ըսէ թէ քննութիւն բացած է բայց բացայայտ պատճառ մը չկայ դէպքը կապելու նոր տարուան գիշերը պատահած ռումբի պայթումի մը հետ, որ սպաննած էր սուրիական դեսպանատան երկու պաշտօնական անձնաւորութիւններ: Թրքական դրամատան ալ վարիչը Մահմուտ Նուրի յայտարարած է թէ որեւէ գաղափար չունի թէ ինչո՞ւ ահաբեկչական թիրախ եղած են, ոչ մէկ սպառնալիք ստացած են ոչ ալ որեւէ տեսակի որեւէ խռովութիւն: Նուրի կ'աւելցնէ, որ դրամատան յաճախորդներուն մեծ մասը Թուրք Կիպրացիներ են եւ թէ իրենց կեդրոնատեղին Կիպրոս է: Լոնտոնի Հայոց եկեղեցւոյ մէկ բանբերը, կը գրէ ամերիկեան օրաթերթը կ'ըսէ թէ չի ճանչնար որեւէ կազմակերպութիւն որ Հայկ. Նոր Դիմադրութիւն կոչուի»:

Պրիւսէլի մէջ ռումբը պայթած է Թրքական դեսպանատան եւ զինուորական սպասարկութեան շէնքին մուտքին, միայն նիւթական վնասներ պատճառելով:

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՔԱՄՊՈՃԻ կառավարութիւնը կը շարունակէ մերժել որեւէ բանակցութիւն ցորչափ վիէթնամեան զօրքերը չեն քաշուած իր հողէն: Եւ մինչ Քամպոճի նախարարապետը, որ նաեւ Համայնավար կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարն է առանձին նամակներով կը տեղեկացնէ բարեկամ երկիրներու այն յարձակումը, որուն զոհ է իր երկիրը, Հանոյի կուսակցական օրաթերթը կը գրէ թէ Քամպոճի կարմիր Խմերները «յետադիմականներ» են:

ՆԱԽԱԳԱՀ ՔԱՐԹԸՐ Ասուանէն ետք Փարիզ կը հասնէր Զորեքշաբթի օր եւ օդակայանը կը դիմաւորուէր Նախագահ Ժիսքարի կողմէ: Հակառակ աւանդութեան, նախատեսուած չէ որ Միացեալ Նահանգներու նախագահը Օթէլ-տըՎիլ այցելէ, ինչ որ շատ կը նեղէ Շիրաքը, որ կը սպառնայ չմասնակցիլ այլ ընդունելութեանց:

ԲՐԵԺՆԵՒԷՆ զատ կ'ըսուի թէ Կոսիգինն ալ ծանր հիւանդ է: Երկու ղեկավարներն ալ ներկայ չեն եղած Կիեւի Կեդր. Կոմիտէի նիստին:

ԱՆՁՆԱԿԱՆ ԲՈՒԺԱՐԱՆՆԵՐՈՒ սակերը պիտի բարձրանան Փետր. մէկէն սկսեալ, օրական 6, 6,50 կամ 3 ֆր. ըստ բաժիններու: Բժիշկներու պատուագիններն ալ բարձրացած են Յունուար մէկէն ի վեր: Ընդհանուր բժիշկի այցելութիւնը 47էն 49 ֆրանքի կ'անցնի, մասնագէտինը՝ 64էն 66ի:

ՏԱՆԻԷԼ ՀԷՇԹԷՐ հակայարձակողականի անցնելով հանդերձ, սովլուեցաւ կէս բերան խոստովանիլ թէ տոմսերու կրկնավաճառք եղած է բայց ինք լուր չունէր եւ իր վարչական քարտուղարին «կերած ապուրն է», ան ալ ուղեր է օգտակար ըլլալ իր գործատիրոջ որպէսզի շատ տուրք չվճարէ: Հէշթէր միտք չունի հրաժարելու Փարի Սէն-Ժերմէնի նախագահութենէն, որովհետեւ կ'ըսէ «դէմ պիտի դնեմ բոլոր պարտաւորութիւններուս»: Բայց ուրիշներ կը պնդեն որ պարտի հրաժարիլ, որովհետեւ խարդախութիւնը ներելի չէ արհեստի ֆութպոլին մէջ:

1977ը

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԸՆԴՄԷՋԷՆ

Պատրաստեց՝ ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ

ՄԱՐՏ

ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԷՋ

Միջազգային գետնի վրայ Մարտ ամիսը հարուստ է կարեւոր դէպքերով:

Մատրիտ եւ Սոֆիա եղան քանի մը օրերու համար համայնավարութեան մայրաքաղաքներ: Թէեւ Սոֆիայի մէջ ընտանեկան որակուեցաւ համայնավար 9 երկիրներու հանդիպումը, բայց Մատրիտի մէջ Եւրոպահամայնավարութեան պարագլուխներու՝ Մարշէի, Պերլինկուէրի եւ սպանացի Քարիլյի հանդիպումը եղաւ պատմական, նամանաւանդ նիւթը ըլլալով՝ Ազատութիւնը:

Վեհաժողով նաեւ Գահիրէի մէջ Ափրեւարաբական երկիրներու միջեւ, ուր «պզտիկ պատմութեան» համար ըսենք որ ներկայ էր «Ափրիկէի մեծը» Ամին Տատա:

Ուրիշ հանդիպում մը, այս անգամ Մոսկուայի մէջ՝ Զաղլայանկիլ – Բրեժնեւ: Կը ստորագրուի Թուրքեւխորհրդային տնտեսական, գիտական, թեքնիք եւ օգտաչէնութեան համաձայնագիր, սպասելով բարեկամական եւ զինուորական դաշինքի մը կնքումին: Զաղլայանկիլ, բստ սովորութեան, կը վերադառնայ Անգարա մէկ միլիառ 230 միլիոն տոլարով: Սակայն ոչ ռուսական եւ ոչ ալ ամերիկեան տոլարները կը բարելաւեն Թուրքիոյ տընտեսական եւ ընկերային ծանր վիճակը: Երկրի ընկերային մթնոլորտը խաթարուած է: Փրկութեան ծրագիր անունին տակ կը հաստատուի ելեկտրականութեան սեղմում: Ցոյցեր եւ բախումներ կը բազմանան ծայրայեղ աջերու կողմէ մանաւանդ, ընելով զոհեր ասդին – անդին:

Մինչ հանդիպումներու չարքին, նշենք, Փորթուկալի վարչապետ Սուարէսի շրջապտոյտը, Փարիզէն – Պոն եւ այլ եւրոպական երկիրներ, Փորթուկալի անդամակցութիւնը յաջողցնելու համար Հասարակաց Շուկային:

Հնդկաստանը եւս կ'ապրի ներքին քաղաքական ծանրակշիռ դէպքեր: Իր պատմութեան մատեանի էջ մըն է որ կը դարձուի Ինտիրա Կանտիի եւ Քոնկրէի կուսակցութեան ծանր պարտութեամբ երեսփոխանական ընտրութիւններուն: Նոր վարչապետն է, Մորաժի Տէսայ, 81 տարեկան:

Պելժիացիները եւս, Ապրիլին պիտի երթան քուէատուփ նոր Խորհրդարան մը ընտրելու համար:

Իտալիոյ վիճակը միշտ լուրջ է: Բախումները կը շարունակուին: Հռոմ եւ Պոլոնիա ըլլալով ամէնէն բուռն միջադէպներու վայր:

ՄԱԿի Մարդ. Իրաւանց Յանձնախումբը միշտ անզօր: Ուկանտայի ջարդերը, դըլխատումները, բռնաբարումները եւ սպանութեանց տեսակները կրնան շարունակուիլ: Ամին Տատա ազատ ընթացք կրնայ տալ իր հարուստ երեւակայութեան քանի բստ Տիկին Քարթըրի, խելացի մարդ է եւ տէր մտաւորական կարողութիւններու:

Այս պարագային, ուրիշներու կը մնայ պաշտպանել մարդկային իրաւունքները: Զինաստան կուգայ առաջին գիծի վրայ, ամբաստանելով Խորհ. Միութիւնը իր յիմարանոցներով եւ Ամերիկան իր բանտերով: Գուցէ Զինաստանէն բարձրացած ձայնին համար է որ Լենինկրադի յիմարանոցը կը կորսնցնէ իր նշանաւոր պատըսպարեալներէն մէկը՝ Վլադիմիր Բուքով: Նոյնպէս ազատ կ'արձակուի Տոքթ. Շթերն:

Լիբանանը միշտ օրակարգի վրայ է, եւ ի՛նչ օրակարգ: Քամալ Ճոմպլաթ, պարագլուխ լիբանանեան ձախին եւ պաշտպան պաղեստինեան դատին, կը սպանուի: Ոճիրը զոր կը դատապարտեն բոլոր կողմերը կը խախտէ Լիբանանի խախուտ խաղաղութիւնը եւ Հարաւ. Լիբանանի վատթարացած կացութեան վրայ կ'աւելնայ այս նոր տագնապը, տալով Պէյրութին քաղաքացիական պատերազմի ամէնէն սեւ օրերու դիմագիծը:

Զանազան դէպքերու չարքին, յիշենք Ռումանիոյ ուժեղ երկրաշարժը որ քարուքանդ ըրաւ Պուքրէշի կեդրոնը, խլելով շուրջ երեք հազար զոհեր: Աւելցնենք որ Ռումանիոյ Հայերը ոչ մէկ վնաս կրած են: Հողը նաեւ շարժած է Պարսկաստան, Պանտար – Աբբասի շրջանը, ընելով 150 մեռեալ: Դարձեալ աղէտ մը, Քանարեան կղզիի մէջ օդանաւային ամէնէն ահաւոր արկածը 570 մեռեալով:

ՖՐԱՆՍԱ

Մարտին Ֆրանսան ապրեցաւ թաղապետական ընտրութիւններու ջերմով: Միւս բոլոր դէպքերը անցան երկրորդական, երրորդական գիծի վրայ:

Որոշ չափով Մարտ 13ին, վերջնական կերպով Մարտ 20ին, ժողովրդական ճակատը ինկաւ կառափնատի նման, մանաւանդ մեծամասնութեան գլխուն, որ բացի Փարիզէն ուր յաղթեց Շիրաք, ծանր պարտութիւններ արձանագրեց գրեթէ ամէն տեղ եւ մանաւանդ Սէնթ Էթիէն, Պեզիէ, Լիլ:

Գլխաւոր յաղթականները եղան՝ ընկերվարականները եւ մեծ պարտեալը՝ Ժիսքար տ'Էսթէն:

Նախագահը այս պարտութենէն յետոյ, կ'ուզէ այլեւս տեսնել մեծամասնութեան կողմերու միջեւ «անկեղծ եւ պարկեշտ համաձայնագիր» մը:

Որպէս հետեւանք, Պառ կազմեց նոր դահլիճ մը, որուն մէջ մեկնողները աւելի կարեւոր են քան եկողները:

Շիրաքի մուտքը Փարիզի քաղաքապետարան եղաւ պատմական, քանի 1871էն ի վեր Փարիզ չունէր քաղաքապետ: Որպէս Փարիզի քաղաքապետ, Հ. Հ. Հ.եան նախագահին առաջին այցը եղաւ Անծանօթ Զինուորի շիրիմին: Այս առթիւ Յաղթական Կամարի շուրջ հազարաւոր փարիզցիներ յայտնեցին իրենց համակրութիւնը նախկին վարչապետին:

Աւելի դառ, Ֆրանսացիներուն նայուածքը ուղղուած էր դէպի Սէնթ Էթիէն: «կանաչները» յուսախաբ ըրին միլիոններով մարզասէրներ եւ ոչ մարզասէրներ, պարտուելով Լիվըրփուլէն մէկի դէմ երեք կէտով: Սէնթ Էթիէնի եւրոպական ասպարէզը վերջ գտաւ Եւրոպայի բաժակի կէս–աւարտական մրցումներուն:

Նոր օրաթերթ մը ծագեցաւ «Փարիզի առաւօտը»: Անկուսակցական, բայց դէպի ձախ հակումներով:

Քոնքորտ – Նիւ Եորք թերթօնը կը չարունակուի:

Իրենց աչքերը փակեցին՝ Պերթ Պովի, Քոմէտի Ֆրանսէզի մեծ դերասանուհին 90 տարեկանին եւ «Սեւ Շարք»ի հիմնադիրը՝ Մարսէլ Տիւհամէլ, 77 տարեկանին:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Եղիշէ Չարենցի ծննդեան 80ամեակին առթիւ, բանաստեղծին տուն – թանգարանին մէջ տեղի ունեցած է ցերեկոյթ մը: Այս առթիւ խօսք առած են՝ Նուարդ Բաղդասարեան, Սիլվա Կապուտիկեան, Լուիզա Սամուէլեան, Սահակ Քալեան, Գուրգէն Յովնան, Արամայիս Սահակեան եւ բանաստեղծին մեծ աղջիկը՝ Արփենիկ Չարենց: Մնալով մշակութային մարզին մէջ, ընդգծենք դափնեկիր միջազգային մրցանակներու դաշնակահար Եուրի Հայրապետեանի բարձրացումը ժողովրդական արուեստագէտի կոչումին Հայաստանի Գերագոյն Խորհուրդի նախագահութեան հրամանագրով:

Սփիւռքի արուեստագէտները կը գնահատուին Հայաստան: Այսպէս, ֆրանսահայ երգչուհի Սոնիա Նիկողոսեան գնահատուած է Հայաստանի ձայնասփիւռէն եւ հեռատեսիլէն, Փարիզի Սփիւռ – Կոմիտաս երգչախումբի զոյգ սալերու, նուիրուած Կոմիտասի եւ Բ. Կանաչեանի, ուշագրաւ մեկնաբանութեան համար:

Հայաստանի կառավարութեան մէջ նոր նշանակումներ: Նախարարաց Խորհուրդի նախագահի առաջին տեղակալ նշանակուած է Ալեքսան Մաթեւոսի Կիրակոսեան եւ տեղակալ՝ Հրանտ Արամի Հայրապետեան:

Արարատ ֆութպոլի խումբը անտարբեր չի ձգեր ե՛ւ Հայաստանը ե՛ւ սփիւռքը: Խորհրդային Միութեան ֆութպոլի 40րդ ախոյենութիւնը կը սկսի Ապրիլ 2ին: Այս նոր տարեշրջանի նախօրեակին Արարատ բարեկամական հանդիպումի մը ընթացքին յաղթեց 0ի դէմ 2 կէտով Վորոշիլովգրադի Զարիային:

Մարտ ամիսը տեսաւ մեկնումը Հայաստանի Գիտութեանց Ակադեմիայի անդամ, Արարատ Ղարիբեանի, ականաւոր եւ հմուտ լեզուաբան:

ՍՓԻՒՌՔ

Այս Մարտ ամսուան ընթացքին հայկական սփիւռքի սիրտը քիչ մը ամէն տեղ է:

Իտալիա.— Միլանօ ուր կատարուեցաւ հայկ. արուեստի երաժշտութեան, ճարտարապետութեան, բանաստեղծութեան, նկարչութեան, թատերգութեան նուիրուած է փառատօն մը հովանաւորութեամբ Միլանոյի քաղաքապետարանի եւ Մշակոյթի նախարարութեան:

Կեդրոնական Եւրոպա.— Վիէննա՝ հայկական բացառիկ համերգ եւ Պուտափեշտ՝ հայկական գործերու ցուցադրութիւն:

Հարաւ. Ամերիկա.— Սան Փաւլոյի քաղաքապետութեան որոշումով՝ քաղաքի կարեւոր փողոցներէն մէկը մկրտուած է ողբացեալ Լեւոն Արովեանի անունով, ի գնահատութիւն իր ունեցած օգտակար ծառայութեանց: Մոնթեվիտէօ, Պուէնոս Այրէս ուր կայ կրթական բեղուն կեանք:

Միացեալ Նահանգներ.— Եուաթըրի մէջ կը կազմակերպուի հետզհետէ հայկ. գաղութ մը: Ներկայիս 230 հոգի կը հաշուէ շրջանի հայկական գաղութը: Կը գործէ Հ. Ց. Դ. Երիտասարդական Միութիւնը որ մղում կուտայ գաղութի կեանքին: Մոնթեպելլոյի մէջ, իր մահկանացուն կնքած է ընկ. Ներսէս Ֆնտըգեան: Նուիրեալ, ողջմիտ եւ նախանձախնդիր հանրային կեանքի մէջ, աշխատակցած է «Հայրենիք»ին:

Արաբական աշխարհ.— Պաղտատի մէջ, արար օրէնսդրական կազմակերպութիւնը պատուած է Լեւոն Քէշիշեանը շքանշանով մը, երբ գնահատանք Արաբական Դատի իր ծառայութեան: Միացեալ Արաբ Իշխանապետութեան մէջ հետզհետէ կ'աճի Հայութիւնը: Ներկայիս 3000 Հայեր կ'ապրին, մինչ երկու տարի առաջ՝ հա-

ԹՂԹԱԲԵՐԱԿԱՆ ՔԱՀԱՆԱՆ

(ԻՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ)

ի՞նչպէս իր աղօթքները կարդար. մատը ժամագրքին մէջ դրած, մէկ բառ կը կարդար, միւսները չէր տեսներ:

Երեք օր յետոյ, իր մաշած զգեստներով, գզգզուած մօրուքով մարդը կանչեցին դատաւորին առջեւ: Լսած էին անունը բայց չէին ճանչնար: Դատաւորն առջեւն առաւ անոր ամբաստանագիրը:

— Անունդ ի՞նչ է, հարցուց:

— Տէր Կարապետ Պօղոսի Գափոյեան, պատասխանեց քահանան:

— Դուն ծնած ես Արտանոյշ, 1894ին, հոս գրուած է, ըսաւ դատաւորը:

— Ճիշդ է:

— Մէկ Սեպտեմբերին:

— Հայրդ տէրտէր, ուսուցիչ էր, ըսաւ դատաւորը:

— Ոչ իմ հայրս գրավաճառ էր, պատասխանեց Տէր Կարապետ:

— Ի՞նչ ըրիր այն տոլարները որ Հռոմէն ստացար, հարցուց դատաւորը չատ խստութեամբ: Կ'ուզէք յեղափոխութի՞ւն կազմել:

— Ես տոլարներ չեմ ստացած, եւ ոչ ալ տեսած եմ այդ դրամը:

— Սուտը ձեր բերնէն կը վազէ, պատասխանեց դատաւորը: Անշուշտ, պիտի մերժէիր, պիտի ուրանայիր. դուն ալ չատերուն պէս Պետութեան թշնամին ես, մեզ չես օգներ չարերը, աւազակները մէջտեղէն մաքրելու համար:

— Ես փողոցի աւելածու չեմ, պատասխանեց Տէր Կարապետ:

— Գրէ, դարձաւ դատաւորն իր քարտուղարին — Կարապետ Գափոյեան Պօղոսի, ծնած Արտանոյշ Սեպտեմբեր 1, 1894ին. կը դատապարտուի ցկեանս Թիֆլիսի փողոցներն անցընելու իր կեանքը, ոչ մէկ տուն, ոչ մէկ տեղ կը հիւրասիրուի. իր տունն իսկ գրաւման տակ կը մնայ: Ով որ զինքը հիւրասիրէ, Սիպիր կը վերջանայ:

Քահանան դատարանէն դուրս ելաւ գըրեթէ կէս մեռած: Յոյսն իսկ սրտին մէջ չատ նուազ էր: Բանտին բակին մէջ ընկերները վրան թափեցան:

— Ի՞նչ տուին, ի՞նչ տուին, հարցուցին հետաքրքրութեամբ:

— Ցկեանս Թիֆլիսի փողոցներուն մէջ թափառիլ, պատասխանեց ան:

— Ինչ տարօրինակ պատիժ, ըսին ընկերները:

Գնաց նստեցաւ իր տախտակին վրայ. գինքը բանի ներս հրեցին: Այդ մութ տեղը դարչահոտութեան մէջ, ողբեր, հայհոյանքներ կը լսէր, որո՞ւն խրատ տար, որուն աղօթարարէր:

Հազիւ թէ սենեակէն դուրս պիտի ելլէին, ներս մտաւ թուխ մազերով, առնացի տիպարով, բարձրահասակ եւ լեցուն կին մը:

— Զաւակիս համար է, ըսաւ եւ զինուորականին առջեւը դրաւ խոշոր ծրար մը:

— Մայրիկ, ալ մի չարչարուիր ծրար բերելու, ձեր զաւակն այլեւս հոս չէ:

— Տարի՞ն, սպաննեցի՞ն, Սիպի՞ր քշեցին, հարցուց լալագին:

— Չեմ գիտեր մայրիկ, պատասխանեց հայ զինուորը. ցանկին մէջ իր անունը ջնջուած է:

— Ախ, Արշօ, զաւակս, հառաչեց այնպիսի ողբով որ սենեակը լեցուեցաւ: Մարդիկ կային, ի՞նչպէս մխիթարէին: Ողբը ողբ կը բերէ. ի՞նչ խօսքերով կըրնային մխիթարել մօր մը սիրտը:

Եկան ոստիկաններ, հէք կինը դուրս տարին եւ իրեն տեղ Շուշանիկ լացաւ: Եթէ իրեն ալ ըսէին թէ, ալ մի գար երկինք վրան պիտի փլէր:

Փերիկ մայրիկն ալ արտասուեց, ով չէր լար արցունքի երկիր էր: Փերիկ եւ Շուշանիկ աշխարհէն լուր չունէին, իրենց կեանքն Խալապարի մէջ եղած է, հիմա տեսան չարութիւնն ինչ բան է:

Երկու կիներն եկան ու գացին, հայ զինուորը Շուշանիկին կընայէր, եւ կամացուկ մը լուրեր կուտար: Գեղեցկութիւնն ալ յաճախ ձգողական ուժ ունի:

Բայց այդ կնոջ լացը իրենց սրտերն ալ ալեկոծեց:

Տէր Կարապետ երկար օրեր իրենները չտեսաւ: Իր սենեակին ընկերներն ստէպ կը փոխուէին եւ ինքը 15 օր եղաւ, դեռ Մետեխի բանտն էր:

— Այդ նեղ ու մութ սենեակին մէջ կը հառաչէր. օդ, օդ կը կանչէր:

— Երկինք, երկինք կը կանչէր, ամէն անգամ որ այն բարձր եւ նեղ պատուհանին կը նայէր:

Հ. ՎԱՀԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

(12 – Շար.)

գար: Պէյրութ.— Մեր պաշտօնակիցը «Ազդակ» կը թեւակոխէ իր հիմնադրութեան յիսնամեակը:

Կապելով Սփիւռքին, ըսենք որ Թրքական թերթերը, Թուրք դեսպաններու ըսպանութիւնը կը վերագրեն Հայերուն: կուտան անուններ, կը խօսին «Հայկական Շարժում»ի մը մասին: Զուիցերական մամուլը նիւթ կը հայթայթէ:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅՈՒԹԻՒՆ

Փարիզի հռչակաւոր Թանգարան Լուվրի մէջ, յատուկ հանդիսութեամբ կը դետեղուի 13րդ դարու հայկական խաչքար մը, նուէր Հայաստանի: Այս առթիւ հայ-

կական կառավարութիւնը կը ներկայացնէ Մշակոյթի նախարար Ռուբէն Պարսամեան:

Քաթրա, իր հիմնադրութեան 5րդ տարեդարձին առթիւ կուտայ բացառիկ եւ աննախընթաց փառատօն մը: Արտասահմանէն թէ Հայաստանէն տաղանդաւոր արուեստագէտներ կը պանծացնեն հայկ. երաժշտութիւնը, բանաստեղծութիւնը, նկարչութիւնը, մանրանկարչութիւնը, լուսանկարչութիւնը, շարժանկարը:

Շահան Շահնուրի «Պճեղ մը անոյշ սիրտ» գործը հրատարակած է ֆրանսերէնով «Նուվէլ Ռըվիւ Ֆրանսէզ»: Թարգմանութիւն՝ Արփիկ Միսաքեանի:

Փարիզը ձգելէ առաջ, նշենք Հայ Արիներու Միութեան 46րդ տարեկան հանդէսը եւ «Հայ պայքար», ծայրայեղ ձախ եւ յեղափոխական ձգտումով նոր ֆրանսատար հայ ամսաթերթի մը ստեղծումը:

Մարսէյլի հայկ. գաղութը կ'ապրի ազգ. եւ մշակութային կեանք շնորհիւ իր Մշակոյթի Տան: Այս յարկէն ներս յատուկ հանդիսութեամբ կը կատարուի բացումը Շաւարշ Միսաքեան սրահին եւ զետեղումը իր կիսանդրիին: Նոյնպէս Տարօնի Հայր. Միութիւնը, իր անունը կուտայ սրահներէն մէկուն:

Մարսէյլի Խորհ. Միութեան նոր ընդհանուր հիւպատոս նշանակուած է՝ Սերգէյ Շահվերդեան:

Ֆրանսահայ գաղութ, մասնաւորապէս Հայ Կաթողիկէ համայնքը կ'ողջունեն ժամանումը Գրիգոր Եպս. Կապրոյեանի, նորընտիր առաջնորդ Ֆրանսայի Հայ Կաթողիկէ համայնքին:

Ի՞նչպէս մոռնալ Հայկանոյշ Թորոսեանը, որ տասնեակ տարիներ շարունակ արբեցուցած է հայ երգը բոլոր բեմերուն վրայ եւ որ կը լռէ վերջնապէս:

Վերջին լուրը, սրտաճմլիկ եւ զօտեպնդիչ: Շնորհիւ «Յառաջ»ի կոչին, որ չմնաց անպատասխան, Ֆրանք Պիրակոսեան, 12 տարեկան մանչուկ մը, երկու սրունքներով անդամալոյծ, Կարշի մասնայատուկ վարժարանի աշակերտ, պիտի կարողանայ սորվիլ հայերէն:

ԵՐԵՔ ՆԱՄԱԿ ԲՐԵԺՆԵՒԻ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Է. Բիելաքա 40 տարեկան է: Ուսողագէտ է, հեղինակ՝ քանի մը աշխատութիւններու եւ հանրամատչելի գիտական աշխատասիրութեան մը: Կ'աշխատի հետազօտական հիմնարկութեան մը մէջ: Կինը, որ պաշտօն ունէր այլ հիմնարկութեան մը մէջ, պաշտօնէ հեռացուեցաւ անցեալ տարի: Կը մեղադրուի «գաղափարական գաղջ» կեցուածքին համար: Բիելաքաները մերժած են իրենց զաւակները արձանագրել Կոմսոմոլի շարքերը: Ցիշատակուած իբրեւ օրինակելի ընտանիք խորհրդային օրաթերթի մը մէջ (բազմանդամ ընտանիքները շատ հազուադէպ են մտաւորական շրջանակներու մէջ) Բիելաքաները այսօր թշուառութեան մատնուած են: Կը գրեն Բրեժնեւի. «Մեր բարոյական եւ ֆիզիքական ուժերուն քայքայման սահմանին հասած ենք: Եթէ մեր խնդրանքը (տնտեսական օժանդակութեան) կարելի չէ գոհացնել, թող թոյլ տրուի մեզի հաստատուիլ եւրոպական որեւէ երկիր, որուն օրէնքը կը թոյլատրէ բազմանդամ ընտանիքներուն օժանդակութիւնը»:

Ուսողագէտներու երիտասարդ զոյգը կ'եզրակացնէ.— «Կ'ուզենք լաւ հասկցուիլ: Պատրանքներ չենք սնուցաներ, այլ վստահ ենք, թէ մեր աշխատանքը գիտութեան եւ հետազօտութեան մէջ հնարաւորութիւն կուտայ մեզի գոհացնելու մեր եւ մեր զաւակներուն առօրեայ պահանջները: Ցարդ այս էր եղած: Այս իրաւունքին համար է, որ այսօր կը պայքարինք եւ պիտի շարունակենք պայքարիլ ապագային ալ...»:

Նամակը թուագրուած է Ապրիլ 30:

Պատասխան չստանալով Բրեժնեւէ, Բիելաքաները Դեկտ. 1ին դիմում կատարած են արտասահման երթալու վիզա ձեռք ձգելու համար: Բիելաքա Հրեայ է: Հայրը մեռած է ճակատը, 1941ին:

×

Վադիմ Կոզովոյ 40 տարեկան է: Թարգմանիչ է ֆրանսերէնէ ռուսերէնի: Հեղինակ է դիմադրական շրջանի ֆրանսական բանաստեղծութիւններու ծաղկաքաղի մը, ինչպէս նաեւ գրաքննադատական գիրքի մը՝ նուիրուած Վալերիի արուեստի գրութիւններուն:

Ցուլիս 13ին կը գրէ Բրեժնեւի.— «Կը դիմեմ ձեզի, շատ յարգելի Լէոնիդ Իլիչ, հրահանգել նոր քննութիւն մը իմ վերջին դիմումնագրիս կապակցութեամբ. խնդրած էի անցագիր ձեռք ձգել Ֆրանսա երթալու համար: 14 տարի է,, որ ֆրանսական գրականութեամբ կը զբաղիմ...»: Կոզովոյ տարիներէ ի վեր ի զուր կը փորձէ իրաւունք ձեռք ձգել Ֆրանսա երթալու, ընդառաջելով Փէն Քլիւպի հրաւէրին, ինչպէս նաեւ բազմաթիւ բանաստեղծներու, որոնց քերթուածները ժողովրդականացուցած է Խորհ. Միութեան մէջ: «Կ'ուզեմ ըսել, թէ մեր երկիրը մեր ծննդավայրն է եւ ոչ ոք իրաւունք ունի զայն կղպելու: Կը մտածեմ, թէ այլեւս հարկ չկայ մտիկ ընելու վիրաւորական բացատրութիւնները Օվիրի (վիզաներու սպասարկութիւն) պաշտօնեաներուն: Անձամբ կը դիմեմ ձեզ: Կը համարձակիմ յուսալ, թէ ձեր տեղակալներէն մէկը կը զբաղի այս հարցով, եւ վստահ եմ, որ մեր գերագոյն առաջնորդը լաւ իրազեկ չէ իրողութեանց, իր ստորադաս ատեանաւորներուն կողմէ»:

Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, Կոզովոյի վիզային հարցը քննութեան տակ է:

Թ. Ա. Թ.

(*) Ք. Ֆելձեր Մոնտի յղած նամակով (Դեկտ. 23ի թիւ) իր վրդովումը կը յայտնէ, որ Բրեժնեւի հասցէագրուած երեք նամակներէն (հրապարակուած Մոնտի Դեկտ. 9ի թիւով) մէկուն մէջ իր անձը «ծանրօրէն խնդրոյ առարկայ դարձած է: Կարելի չէ ջնջել գրպարտութեանց հետքերը. կարելի է թեթեւցնել անոնց տպաւորութիւնը բարեկամեցողութեան տէր ընթերցողներուն մօտ, ցոյց տալով իրականութիւնը»: Ապա կարգ նօթերով կը թուէ իր ծառայութիւնները դաշնակից ուժերու մէջ՝ ֆրանսական, անգլիական, ամերիկեան եւ խորհրդային:

Մոնտ կը ճշդէ, թէ նամակին ընկերացած փաստաթուղթերը կը հաստատեն բովանդակութեան իրականութիւնը:

[illegible]

Վերջերս լոյս տեսաւ շատ գեղատիպ հրատարակութիւն մը, նուիրուած հայերէն Այբուբենին: Հայերէն տառերը, զորս կարելի է գունաւորել, արուեստագէտի իւրայատուկ տաղանդով գծած է Սեդա Փափազեան: Այս շարքը, որ կը պատկանի Քլէն տ'էօյ տը լա Լեթր հաւաքածոյին, յաջորդաբար լոյս կ'ընծայէ օտար Այբուբեններ: Գնահատելի ձեռնարկ մը, միաժամանակ օգտակար:

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՊՈՒՐՃ ՀԱՄՈՒՏԻ (Պէյրութ) «Յակոբ Տէր-Մելքոնեան» թատերասրահին մէջ, Դեկտ. 18ին, տեղի ունեցած է Նիկոլ Աղբալեանի մահուան 30ամեակին նուիրուած յուշատօնը, կազմակերպութեամբ Համազգայինի Անթիլիասի մասնաճիւղին: Բացումը ըրած է Սարգիս Զոլոյեան: Աղբալեանի կենսագրական գիծերուն ընդմէջէն, Գառնիկ Բանեան ներկայացուցած է գրագէտին անձին ու գործին զանազան երեսները: Օրուան երկրորդ բանախօսը՝ Յ. Գեղարդ, ներկայացուցած է գրական քննադատը, Սայաթ-Նովայագէտը, հանրային գործիչ — դաշնակցականը, բանասէրը եւ ուսուցիչը:

ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ Հայ Կաթողիկէ համայնքի «Ամինեան» սրահին մէջ, Դեկտ. 4ին, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսարանի «Շնորհալի» երգչախումբը, ղեկավարութեամբ Գէորգ Գանտահարեանի, համերգ մը տուած է, ընդառաջելով Դամասկոսի Համազգայինի հրաւէրին: Երգացանկը բաղկացած է Բ. Կանաչեանի, Ա. Բաբաջանեանի, Է. Յովհաննիսեանի, Ալ. Յարութիւնեանի, Գ. Մ. Ալէմշահի, Եկմալեանի կրօնաշունչ, ազգայնաշունչ, մարտաշունչ եւ ժողովրդական երգերէ: Խումբին դաշնակով ընկերացած է Արփի Եազուպեան:

ԹԵՀՐԱՆԻ «Արարատ» կազմակերպութեան սրահին մէջ, Նոյեմբեր 26ին, տեղի ունեցած է հրապարակագիր եւ հանրային — կուսակցական գործիչ Տոքթ. Բագդիկ Մինասեանի յիշատակին նուիրուած երեկոյթը: Օրուան բանախօսը՝ Նորայր Պահլաւունի, ներկայացուցած է Տոքթ. Մինասեանի կեանքը եւ գործերը:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (490)

ՀԱՌԱՉԱՆՔԻ ԿԱՄՈՒՐՋԸ

ՀԱՌԱՉԱՆՔԻ ԿԱՄՈՒՐՋԸ

Մեր բանաստեղծը այնպէս կարծած էր թէ Վենետիկի ժողովուրդը միայն իր բռնակալութենէն եւ կամ իր գործած նախճիրներէն ազատելու համար էր որ ապստամբած էր:

Իր պալատին ճիշդ կեդրոնի սենեակներէն ամէնէն ապահով ու ամէնէն գաղտնի մէկ խորշին մէջ կծկտած երեք կղպանքի եւ վեց բանալիի ետեւ, մեր հերոս Արաթիմոսը ծովէն նոր ելած ձուկի պէս կը դողդղար ու մահուան քրտինք կը թափէր:

Արաթիմոսուհիները մէյ մէկ պատուհան գրաւած՝ փողոցին մէջ անցած դարձը լրտեսելով մխիթարել կը ջանային իրենց տէրը, բայց ինչ որ ալ ընէին, դարձեալ չէին կրնար հանդարտեցնել զայն:

— Գացէք,, կորսուեցէք, շան սատակ ըլլալիք վոթկածներ, շնթռկեցէք, պառկեցէք, հիմա ոսկորնիդ կը կոտրեմ հա, կը գոռար մեր հերոսը մէկ կողմէն դողդղալով եւ միւս կողմէն սպառնալով: Դուք իմ գլուխս փորձա՞նքի պիտի խոթէք, ուրդնոտ շուներ... ի՞նչ բռնկեր էք, ներսերնիդ կրա՞կ կը վառի որ այս ցուրտ օդին առանց կուրծքերնիդ, փորերնիդ բաց չորցուելիք անկողիններու պէս մինչեւ կէս մէջքերնիդ պատուհանէն վար կախուեր էք հէ՞...: Բժիշկին ու դեղերուն տալիք դրամ չունիմ, չունիմ, պաղ պիտի առնէք, հիւանդ պիտի ըլլաք, ներս մտէք:

Բայց, հետաքրքիր Արաթիմոսուհիները բնաւ կարեւորութիւն չտուին իրենց տիրոջ սրտայոյզ երեմիականին եւ շարունակեցին յագուրդ տալ իրենց հետաքրքրութեան:

Տունին բոլոր սպասաւորները հրաման ստացած էին պաշտպանելու մուտքի դուռը: Բոլորն ալ հրացաններով, տարճանակներով եւ սուրերով զինուած էին: Արաթիմոսի քով մնացած էր հաւատարիմ սպասաւոր մը, որ մինչեւ ակռաները զինուած, մեր բանաստեղծին թանկագին անձը կը պաշտպանէր:

— Արիւններուդ մինչեւ վերջին կաթիլին հոսիլը պէտք է կռուիք որ փախչելու ժամանակ գտնեմ, ապա թէ ոչ ամէնքդ ալ սուրէ կ'անցընեմ, կը գոռար մեր քաջ բանաստեղծը իր սպասաւորին երեսն ի վեր, միշտ ձուկի պէս դողալով սակայն:

— Մի վախնաք, տէր իմ, բան մը չկայ, մեզի համար չէ, պատասխանեց Ճանեթթօ, Արաթիմոսի հաւատարիմ սենեկապանը: Յեղափոխութիւն է, ժողովուրդը դուքսին դէմ ապստամբած է:

Բայց ի զուր: Արաթիմոս, փողոցէն բարձր ձայն մը լսած ըլլալով, երեսի վրայ գետին փռուեցաւ ու գետնին վրայ սողալով, կամացուկ մը իր մահճակալին մօտեցաւ եւ վերմակներուն տակ մտնելով հրամայեց որ երկու - երեք վերմակ եւս նետեն վրան... որպէսզի ցուրտէն չսարսռայ...:

Բայց յանկարծ դրան առջեւէն աղաղակներ լսուեցան:

— Էհ, այս անգամ վերջերնիս հասաւ, մռլտաց Արաթիմոս ինքզինքը գրեթէ կորսնցուցած:

Պահ մը յետոյ փողոցին դուռը ճռնչեց եւ աղաղակները պալատին մէջի կողմէն սկսան արձագանգել:

— Ձիները գլխուս, մեռած եմ, մեռած, հեծկլտաց Արաթիմոս...:

Եւ վերմակներուն տակ անշարժանալով շունչը բռնեց...:

Սենեակին դուռը զարնել սկսան:

— Մեղա՛յ, մեղա՛յ, շնոր՛հ, մռնչեց Արաթիմոս: Ո՜հ, Աստուած իմ, ես բան չըրի, բան մը չըրի:

Ուշագրաւ է որ Արաթիմոս կեանքին մէջ առաջին անգամն էր որ Աստուծոյ անունը կ'արտասանէր... եւ ան ալ... թերեւս ինքզինքը մահամերձ կարծելուն համար...:

Ճանեթթօ դուռը բացաւ... եւ... Արաթիմոսուհիները խմբովին ներս խուժելով եւ ծափ զարնելով սկսան պոռչտալ:

— Քանտիանօն, Քանտիանօն... Ռօլան Քանտիանօն յաղթեր է...:

— Շնորհ, շնորհ, մեղայ, ես բան մը չըրի, պոռաց Արաթիմոս վերմակներուն տակէն խեղդուկ ձայնով մը:

— Կեցցէ Քանտիանօ, կեցցէ Քանտիանօ, պոռացին Արաթիմոսուհիները:

ՄԻՇԷԼ ԶԵՎԱՔՕ

(Շար.)

Այրի Տիկին Սուրէն Ճերմակեան, Տէր եւ Տիկին Ժան – Ֆրանսուա Ճերմակեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Կզավիէ Սանս եւ զաւակները ինչպէս նաեւ Փափազ – եան, Ֆիօ, Պեկէ, Նատէր, Սանս, Մխաքեան, Գալուստեան ընտանիքները ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծ-հօր, խնամիին, քեռայրին, հօրեղբօր, մօրեղբօր, ազգականին՝

ՍՈՒՐԷՆ ՃԵՐՄԱԿԵԱՆԻ

Նախագահ Հայաստանի Սուրբ,
Նախագահ Բոցի Բարեկամներուն,
կամաւոր 1914 – 1918 պատերազմի
զինուորական շքանշան
Պատերազմական խաչ 14 – 18
Հիմնադիրներէն
Հայ Նախկին Ռազմիկներու Միութեան

մահը, որ պատահեցաւ Յունուար 2ին:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այս Շաբաթ, Յունուար 7 ժամը 13·45ին Փարիզի Ս· Յովհ· Մկրտիչ եկեղեցին, ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի Փէռ – Լաշէզի գերեզմանատունը:

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել:

×

Հայ Նախկին Ռազմիկներու Միութիւնը կ'ողբայ՝

ԸՆԿ· ՍՈՒՐԷՆ ՃԵՐՄԱԿԵԱՆԻ

մահը եւ կը հրաւիրէ ռազմիկ ընկերները ներկայ ըլլալ յուղարկաւորութեան, որ կը կատարուի, Շաբաթ, ժամը 13·45ին Փարիզի Ս· Յովհ· Մկրտիչ եկեղեցին:

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Մալաքոֆէն Տէր եւ Տիկին Դանիէլ Տէր-Սահակեան 1978ի Նոր Տարւոյ եւ Ս· Ծննդեան կրկնակ տօներուն առթիւ, ի յիշատակ իրենց ընտանիքին հոգւոյն՝ Չիլինկիրեան եւ Տէր-Սահակեան, *կը նուիրեն.— 50 Ֆր· Փարիզի Մայր եկեղեցիին, 50 Կարմիր Խաչին (սատնալ «Յառաջ»էն) եւ 50 Ֆր· «Յառաջ»ին:*

Ամանորի առթիւ "ՅԱՌԱՋ" կը նուիրեն

Պ· Վահագն Կարապետեան մէկ տարեկան «Յառաջ» կը նուիրէ Տիկին Սիրա – նոյշ Պօյաճեանի (Պուլոներ):

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Պ· Յարութիւն Շիրվանեան փոխան ծաղկեպսակի իր հօրեղբօր որդւոյն Ոսկիան Շիրվանեանի *մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի 100 Ֆր· կը նուիրէ «Յառաջ»ին:*

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Կապոյտ Խաչի Պօմոնի մասնաճիւղը Ամանորի առթիւ 150 Ֆր· կը նուիրէ «Յառաջ»ին:

ԳՈՅԱՄԱՐՏ ՕՐԱՑՈՅՑ 1978

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Հ· Յ· Դ· ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋԱՆ

Գունաւոր կողք, պատկերազարդ եւ գունաւոր էջերով

Գին 20 Ֆր·

Դիմել Հ· Յ· Դ· Նոր Սերունդի տեղական խումբերուն:

ՓԱՐԻԶԻ մէջ՝ նաեւ Մշակոյթի Տուն՝ 17, Ռիւ Պլէօ:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ մէջ՝ Մշակոյթի Տունը:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱԳԻՐ ՖՐԱՆՍ. ՋԱՅՆԱՍՓԻՒՌԷՆ

Այս Կիրակի, Յունուար 8, ժամը 17·30-էն 18·30 «Հանդիպում Ալէն Փափազեանի հետ»ի Բ· մասը Ֆրանս – Քիւլթիւրի վրայ:

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

Կապ· Խաչի Տէսինի մասնաճիւղը, մանուկներու օրը կը տօնէ Յունուար 15ին, Կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 14·30ին, Տէսինի Հայ Մշակոյթի Տան մէջ: Գեղարուեստական բաժին դպրոցի աշակերտներուն կողմէ:

Կը հրաւիրուին բոլոր կազմակերպութիւնները եւ ծնողքները անխտիր:

ՏՕՆԱԾԱՌ

Սեւրանի Կապոյտ Խաչի տօնածառը Յունուար 8ին:

ԱՄԱՆՈՐԻ ԱՌԹԻՒ ՏՕՆԱԾԱՌԻ ՀԱՆԴԷՍ Ս· ԹԱԴԷՈՍ ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ ՄԷՋ

Հ· Բ· Ը· Միութեան Սէնթ Անթուանի Ս· Թադէոս եկեղեցւոյ առընթեր հովանաւորած դպրոցին աշակերտներուն կողմէ տօնածառի հանդիսութիւն Կիրակի, Յունուար 8, կէսօրէ ետք ժամը 16ին, հովանաւորութեամբ

ՅԱԿՈԲ ԵՊՍ· ՎԱՐԴԱՆԵԱՆԻ

Աշակերտներու կողմէ խմբական երգեր, արտասանութիւններ եւ զանազան անակընկալներ, ղեկավարութեամբ Վաչէ Ծ· Վրդ· Իգնատիոսեանի:

Աշակերտներուն պիտի բաշխուին կաղանդչէքներ Կաղանդ պապային կողմէ:

ԾՆՈՒՆԴ

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ

ՓԱՐԻԶ Ս· ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ

Ուրբաթ, Յունուար 6, *Տօն Ծննդեան եւ Աստուածայայտնութեան Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի: Սկիզբ ժամերգութեանց՝ ժամը 8·30ին բազմաձայն պատարագ ժամը 10ին: Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝*

ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ· ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

Կաթող· Պատուիրակ Հայոց Եւրոպայի

Պատարագի աւարտին՝ Ջրօրհնէք կը կատարուի:

Շաբաթ, Յունուար 7, *Բ· օր ծննդեան: Յիշատակ է Մեռելոց: ժամը 10ին պատարագ կը մատուցուի: Կը պատարագէ* Գրիգորիս Վրդ· Բունիաթեան: *Պատարագի աւարտին հոգեհանգիստ կը կատարուի վասն համօրէն ննջեցելոց:*

Կիրակի, Յունուար 8, *Գ· օր ծննդեան: Սկիզբ ժամերգութեանց ժամը 8·30ին: Բազբաձայն պատարագ 15ին:*

ՇԱՎԻԼ Ս· ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Այս Ուրբաթ, Յունուար 6, Ծնունդի առթիւ պատարագ եւ Ջրօրհնէք:

ՍԷՆ ԺԵՌՈՄԻ ԵՒ ՇՐՋԱԿԱՅՔԻ Ս· ՍԱՀԱԿ – ՄԵՍՐՈՊ ԵԿԵՂԵՑԻ

Յունուար 6, Ուրբաթ, *Տօն Ծննդեան եւ Աստուածայայտնութեան: Սկիզբ 8·30, պատարագ 10: Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ* Յակոբ Եպս· Վարդանեան:

Յունուար 8, Կիրակի, *Յիշատակ Մեռելոց: Սկիզբ 8·30ին, պատարագ 10: Պատարագի աւարտին Ջրօրհնէք եւ ապա հոգեհանգիստ վասն համօրէն ննջեցելոց:*

ԱՌՆՈՒՎԻԼ ՎԱՐԱԳԱՅ Ս· ԽԱՉ

Յունուար 6, Ուրբաթ, *Տօն Ծննդեան եւ Աստուածայայտնութեան: Սկիզբ 9·45, պատարագ 11, պատարագի աւարտին Ջրօրհնէք:*

Յունուար 8, Կիրակի, *Յիշատակ է Մեռելոց: Պատարագ 10·30, երգեցողութիւնք եկեղեցւոյ երգչախումբին կողմէ, Կոմիտասեան քառաձայն, առաջնորդութեամբ Պր· Տէվէճեանի:*

ԻՍԻ Ս· ՄԱՐԻԱՄ ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ

Յունուար 6, Ուրբաթ, *Տօն Ծննդեան եւ Աստուածայայտնութեան: Սկիզբ պատարագի 10ին: Յաւարտ պատարագի կը կատարուի Ջրօրհնէք:*

Յունուար 7, Շաբաթ, *Յիշատակ Մեռելոց: Սկիզբ պատարագի ժամը 10ին:*

Երգեցողութիւնները կը կատարուին «Անի» երգչախումբին կողմէ, խմբավարութեամբ Պր· Հրանդ Աճէմեանի:

Ս· ՅԱԿՈԲ — ԼԻՈՆ

Շաբաթ, *Ճրագալոյց: Սկիզբ ժամը 16ին, պատարագ 17ին:*

Կիրակի, *Տօնն Ծննդեան եւ Աստուածայայտնութեան: Առաւօտեան ժամերգութիւն ժամը 8·30ին, պատարագ* 10ին, *Ջրօրհնէք 11·30ին:*

Ծննդեան տօնին առթիւ կը պատարագէ եւ կը քարոզէ

ԴԱՒԻԹ ԵՊՍ· ՍԱՀԱԿԵԱՆ

Երգեցողութիւնները կը կատարուին «Կոմիտաս երգչախումբ»ին կողմէ, ղեկավարութեամբ Պ· Օֆլազի:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Սոնա Տօնէրեան եւ զաւակները, այրի Տիկին Նուարդ Տօնէրեան եւ զաւակները (Պորտօ), Տէր եւ Տիկին Ներսէս Աննայեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի այս Կիրակի (Յունուար 8) Փարիզի Ս· Յովհ· Մկրտիչ եկեղեցին իրենց ամուսնոյն, հօր, զաւկին եւ եղբօր՝

ՍԱՐԳԻՍ ՏՕՆԷՐԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին եւ իրենց հօր, մեծ-հօր եւ ամուսնոյն՝

ԿԱՐՕ ՏՕՆԷՐԵԱՆԻ

մահուան 10րդ տարելիցին առթիւ:

Ի գիտութիւն ողբացեալներուն յիշատակը յարգողներուն:

×

Այրի Տիկին Ժինէթ Պալթայեան եւ զաւակները՝ Թամար եւ Յասմիկ կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի այս Շաբաթ (Մեռելոց) Յունուար 7, Փարիզի Ս· Յովհ· Մկրտիչ եկեղեցին իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝

ՎԱՀԷ ՊԱԼԹԱՅԵԱՆԻ

մահուան 5րդ տարելիցին առթիւ:

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն:

×

Պ· Մօրիս էլ Հուն, զաւակները, Տիկին Ագնիւ Մկրեան եւ ընտանեկան պարագաները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի այս Կիրակի, Յունուար 8, Ալֆորվիլի Ս· Պօղոս – Պետրոս եկեղեցին՝

ՏԻԿԻՆ ՄԱՐԻԱՆ ԷԼ-ՀՈՒՆԻ

(ծնեալ Մկրեան)

մահուան քառասունքին առթիւ:

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Մարսէյլի Մայր եկեղեցւոյ Կրօն· Ընկերակցութիւնը շնորհակալութեամբ ըստացած է սրահի շինութեան համար հետեւեալ նուէրները.— Կարապետ Սողոմոնեանի *Թաղման առթիւ այրի Տիկին Պ· Սողոմոնեան 1000 Ֆր·, Տէր եւ Տիկին Լ· Խօքսիւզեան 1000, Տէր եւ Տիկին Ժ· Սողոման, Տէր եւ Տիկին Ա· Սողոմանեան, Հ· Բ· Ը· Միութեան Կանանց մասնաճիւղ 500ական, Մայր եկեղեցւոյ Տիկնանց Միութիւն, այրի Տիկին Պուճատեան 200ական:* Տիկին Մարի Գըրճիշարեանի *(ծն· Մէմարեան) Թաղման առթիւ Տէր եւ Տիկին Պ· Վարժապետեան 200, Տէր եւ Տիկին Վ· Արապեան, Տէր եւ Տիկին Լ· Սրմաքէշեան 100ական:*

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ Անիէռ – Պուա Քոլոմպի մասնաճիւղը իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Տիկին Վերժին Խաթանասեանի կսկծալի մահուան առթիւ, բժիշկ Երուանդ Խաթանասեանի, զաւակներուն եւ քրոջը՝ Տիկին Ս· Զատըրճեանի:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԾՆՈՒՆԴ

Կազմակերպուած Իսիի Մշակոյթի Տան կողմէ
Շաբաթ, Յունուար 7, ժամը 20·30ին

ՃԱՇ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

SOFITEL — SEVRES
2, Rue Grognet — Métro Porte de Versailles
Orchestre LES ARMENIAN'S SUNSHINE
—— Direction ROBERT PAPAZIAN ——
AMBIANCE — COTILLONS
Տոմսերու համար կարելի է հեռաձայնել
Gulian — 626-42-48 — Hovsepian — 736-28-70 — Essayan 645-37-08

UNION GENERALE ARMENNIENNE DE BIENFAISANCE
Sous le haut patronage de Mgr S. MANOUKIAN
la présidence d'honneur de Monsieur N. FRINGHIAN
et la présidence de Madame E. ITCHKALATZIAN

Dîner de Noël Arménien traditionnel

Organisé par la Section des Dames, le Vendredi 6 Janvier, à 20 heures au Centre Culturel Alex Manoogian 118, rue de Courcelles, 75017 Paris
Frais de participation : 120 F.

×

Samedi 7 Janvier de 20 h. 30 à l'aube

Réveillon de Noël Arménien à l'UGAB

(118, rue de Courcelles, 75017 Paris)
organisé par le Comité des Jeunes
AMBIANCE — MUSIQUE — DANSES — COTILLONS
animé par ARMAND et son ensemble ARAX et avec HAROUT et VIGUEN
Frais de participation : 100 F. (diner inclus) 35 F. après 23 h.
Membres UGAB et étudiants 30 F.

Tous renseignements et réservations :
UGAB : 118, rue de Courcelles, 75017 Paris — Tél. 924-86-71 ou 227-12-26

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH» 83, rue d'Hauteville, 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ՈՒՐԲԱԹ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
6
VENDREDI
6 JANVIER
1978

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա Տար. 200 Ֆ. Վեցամսեայ 110 Ֆ.
Արտասահման Տար. 230 Ֆ. Հատը 1 Ֆ. 30

LE NUMERO 1,30 F

53ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.026 Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN 53e ANNEE — N° 14.026

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ ԾՆՆԴԵԱՆ ՔԱՐՈԶԸ

ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԱԾ Ս. ԷՋՄԻԱԾՆԻ ՄԱՅՐ ՏԱՃԱՐՈՒՄ — ՅՈՒՆՈՒԱՐ 6, 1978

Յանուն Հօր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ ամէն: «Քրիստոս ծնաւ եւ յայտնեցաւ»

Գոհութիւն բարեաց պարգեւատու մեր Աստծուն, որ մեզ բոլորիս արժանացնում է մի անգամ եւս ողջունելու Նոր Տարին, մեծ աւետաւոր Փրկչին մեր Յիսուսի Քրիստոսի հրաշալի ծննդեան: Հազար եւ ինը հարիւր եօթանասունութերորդ տարեդարձն է Նազովրեցի Յիսուսի աշխարհ գալուն:

Անցել են ահա մօտ երկու հազար տարիներ, սակայն ողջ մարդկութիւնը չի մոռացել այն երանելի օրը, երբ երկինքը բացուել էր աշխարհին, համայն մարդկութեան բարի լուրը տալու, թէ ծնւում է «Արեգակն արդարութեան» եւ «Իշխանը խաղաղութեան» իր հետ բերելով պատգամը Աստուծոյ՝ «Յերկիր խաղաղութիւն, ի մարդիկ հաճութիւն», դարերի երազանքը բոլոր ազգերի, բոլոր սերունդների: Այդ եղաւ դարերի երազանքը նաեւ արդարութեան ծարաւի մեր ժողովրդի, որ խոշտանգուած մարմնով հազիւ փրկուած, անցնող դաժան դարերի հրից եւ սրից, ահա աւելի քան կէս դարից ի վեր իր վերածնունդն է ապրում իր մայր հողի, բայց եւ սփիւռքի տարածքի վրայ: Հայրենի յարատեւ վերաշինութեան եւ ծաղկման պայծառ իրականութիւնը, մեր օրերի խաղաղ ու ապահով պայմաններում, գերագոյն մխիթարութիւն է հայ ժողովրդի, եւ միակ գրաւականը ապագայի նորանոր նուաճումների ու արդար սպասումների կենսագործման:

Ահա թէ ինչու այս Նոր Տարւոյ լուսարացին, ծնրադիր աղօթում ենք մարդացած Աստուածորդու մսուրի առաջ եւ հայցում մարդկութեան Փրկչից՝ «Տուր աշխարհիս խաղաղութիւն, ազգիս Հայոց սէր, միութիւն»:

Հայցում ենք նաեւ, որ Տէրը իր կենարար հովանին տարածեալ պահի մեր Մայր Եկեղեցու՝ Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցու եւ համայն մեր ազգի անխտիր բոլոր զաւակների վրայ, զօրացնելով նրանց հաւատն ու յոյսը եւ պտղաբեր դարձնելով նրանց առաքինի գործերը, յառաջ տանելով մեր հոգեւոր, մշակութային ու ազգային կեանքի, մեր օրերին եւ գալիք ժամանակներին:

Անցնող տարին խաղաղ ու շինարար առաջընթացի տարի եղաւ մեր մայր հայրենիքի համար, առաւել ամրացումովը նրա տնտեսական ու արդիւնաբերական հիմքերի, առաւել զարգացումովը գիտական ու կրթական գործունէութեանց, առաւել ճառագայթումովը ազգային մշակոյթի նորաստեղծ արժէքների:

Անցնող տարին խաղաղ ու շինարար առաջընթացի տարի եղաւ նաեւ մայր Աթոռիս համար: Ի մասնաւորի ջերմ ուրախութիւն պատճառեց Մեզ, Ս. Էջմիածին պատմական այցելութիւնը՝ Անկլիքան քոյր Եկեղեցու Պետ՝ Տոքթ. Ֆրետերիք Տոնալտ Գոկան» Քենթըրպըրիի Արքեպիսկոպոսի, որով աւելի խորացան մեր երկու եկեղեցիների միջեւ վաղուց ի վեր սկիզբ առած՝ ի Քրիստոս սիրոյ եւ եղբայրութեան յարաբերութիւնները: Քենթըրպըրիի Արքեպիսկոպոսը մեր ժողովրդին ու անձամբ Մեզ հոգեկան մեծ մխիթարութիւն պատճառեց, մեզ հետ աղօթելով հայ նահատակաց հոգիների համար, իր հեղինակաւոր խօսքը ասելով 1915ի Հայոց ցեղասպանութեան ողբերգութեան նկատմամբ:

Անցեալ Մայիս ամսին, մեր եկեղեցու կեանքում խոստումնալից իրադարձութիւն հանդիսացաւ նաեւ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Տ. Տ. Գարեգին Բ. Աթոռակից Կաթողիկոսի ընտրութիւնը, որին մասնակցեցին Մայր Աթոռիս երկու ներկայացուցիչները: Այս առթիւ, Մեր եւ Տանն Կիլիկիոյ գահակալների միջեւ փոխանակուած նամակները եւ արուած հաւաստիացումները յոյս են ներշնչում Մեզ, որ մօտ ապագայում հնարաւոր կը դառնայ լիպառ վերացնել այն տաղնապալի իրավիճակը, որն ստեղծուել էր սփիւռքի մեր եկեղեցական կեանքում 1956 թուականից սկսեալ: Մէկ ու անբաժան եկեղեցի ու ժողովուրդ լինելու եւ մեր ազգային հիմնական ու տեւական շահերի գիտակցութիւնը, թելադրում են բոլորիս վերահաստատել մեր նուիրապետական Աթոռների միջեւ օրինական կարգն ու կանոնը եւ համերաշխ գործակցութեան պայմանները: Մայր Աթոռս, ինչպէս միշտ ու տեւապէս, այսօր էլ լաւատեսութեամբ սպասում է Կիլիկեան Աթոռի գործնական միջոցառումներին:

Այս Նոր Տարւոյ սեմին, հոգեկան գոհունակութիւնը ունենք մեր հաւատացեալ ժողովրդին յայտնի դարձնելու նաեւ, թէ անցնող երկու տարիների ընթացքում Մայր Աթոռիս նախաձեռնութեամբ ու հովանաւորութեամբ կազմակերպուած լիբանահայ կարօտեալների եւ վարժարանների օգնութեան գործը իր աւարտին հասաւ, շուրջ չորս հարիւր քսան հազար տոլարի արդիւնքով, որը բաշխուեց նախատեսուած ծրագրի համաձայն, մեր հրաւէրով Պէյրութում կազմուած «Օգնութեան Յանձնախմբի» միջոցաւ, օրինակելի բարեխղճութեամբ ու անաչառութեամբ:

Սիրելի հաւատացեալներ,

Նոր սկիզբ առնող 1978 տարին, ազգային – եկեղեցական բացառիկ նշանակութիւն ունեցող տարի է լինելու, որովհետեւ մեր Եկեղեցին ու ժողովուրդը ոգեկոչելու են անմոռաց յիշատակն ու վաստակը երկու մեծ հայրապետների՝ երջանկայիշատակ Ներսէս կաթողիկոս Աշտարակեցու եւ Յովհաննէս պատրիարք Կոլոտի, որոնք մեծագործ նախակարապետներն եղան հայ ժողովրդի հոգեւոր, կրթական եւ ազգային վերածննդի: Ներսէս Աշտարակեցու պայծառ յիշատակը պիտի ոգեկոչենք Արեւելեան Հայաստանի ազատագրման եւ Ռուսաստանի միացման հարիւր եւ յիսունամեայ տարեդարձի առթիւ: Մի պատմական իրադարձութիւն, որ ճակատագրական դեր կատարեց Հայոց պատմութեան մէջ, ճանապարհը բացանելով հայ ազգի եկեղեցական, մշակութային, հասարակական, այլեւ քաղաքական զարթօնքի եւ յետագայ հայ ազատագրական շարժման:

Այդ փոթորկալից ժամանակաշրջանում, նախախնամական դեր կատարեց Աշտարակեցի մեծագործ հայրապետը, եւ ինքը եւս բախտորոշ գործօն հզօր ուժ հանդիսացաւ իբրեւ՝ Արեւելահայաստանի ազգային հիմքերը ամրացնող հայահաւաք առաքեալ, իբրեւ եռանդուն բարեկարգիչ եկեղեցու եւ Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի, իբրեւ լուսամիտ ու անյոգնաբեկ կազմակերպիչ Հայոց ազգային դպրութեան եւ մշակութային նոր կեանքի: Բաւական է յիշել, թէ Նա եղաւ հոգեւոր հայրը եւ ներշնչող ոգին՝ նոր ժամանակների լուսաւորիչ Խաչատուր Աբովեանի:

Երջանիկ զուգադիպութեամբ, գրեթէ նոյն դարաշրջանում, վեց – եօթը տասնամեակներ աւելի վաղ, տարբեր պայմաններում, նման նախախնամական դեր կատարեց Կ. Պոլսի պատրիարք Յովհաննէս Կոլոտ հայրապետը Արեւմտահայութեան ծոցում, որի ծննդեան երեքհարիւրամեակը պէտք է նշեն մեր Եկեղեցին ու ժողովուրդը նոյնպէս 1978ին:

Յովհաննէս Կոլոտ եւ Ներսէս Աշտարակեցի մեր Մայր Եկեղեցու հայրապետները, տասնեւութերորդ դարում եւ տասնեւիններորդ դարի արշալոյսին, հանդիսացան եկեղեցու այն երկու սիւները, հայաշունչ ու հայրենաշէն արիացեալ հայրապետները, որոնք լուսաւորեցին Հայոց մթագնած երկնակամարը եւ հայ ժողովրդին առաջնորդեցին դէպի ինքնաճանաչում, դէպի ինքնակազմակերպում եւ վերածնունդ՝ հոգեւոր – եկեղեցական, կրթական, մշակութային ու ազգային քաղաքական իմաստով:

Հայաստանեայց Մայր Եկեղեցու այս երկու լուսաւոր դէմքերը հանդիսանում են՝ առաջինը Արեւելահայութեան, եւ երկրորդը Արեւմտահայութեան հոգեւոր ու ազգային զարթօնքը սկզբնաւորող առաջնորդները, որոնց նուիրական գործը փայլուն կերպով շարունակեցին ապա նրանց աշակերտները եւ յաջորդող սերունդները Հայոց մայր հողի վրայ, թէ՛ արեւելեան եւ թէ արեւմտեան հողամասերում:

Եւ որովհետեւ վերջերս արժանավայել կերպով նշուեց ծննդեան երեքհարիւրամեակը Մխիթար Սեբաստացի աբբահօր, անկ է չմոռանալ թէ նոյն այդ պատմաշրջանում, թէեւ հեռաւոր օտար հողի վրայ, սակայն նոյն հայաշունչ ոգով Նա եւ իր միաբանութիւնը իրենց նպաստը բերեցին հայ ժողովրդի վերածննդի զարգացմանը, իրենց գիտական, գրական եւ կրթական վաստակով:

Սիրեցեալ ժողովուրդ մեր հարազատ, այս յոյզերով ու այս սպասումներով շնորհաւորում ենք բոլորիդ Նոր Տարին եւ աղօթում, որ լուսաշող շնորհները Փրկչի սուրբ ծննդեան, բաշխուեն ամէնքիդ առատապէս, ի շինութիւն ձեր հոգեւոր բարոյական կեանքի: Երկնառաք այդ շնորհներով թող լոյս ու խաղաղութիւն իջնեն ձեր սրտերում, ձեր ընտանեկան յարկերից ներս, ձեր եկեղեցական ու ազգային կեանքում:

Եւ մանաւանդ աշխարհը համայն, թող մի անգամ եւս լցուի Միածին Փրկչի խաղաղարար օրհնութեամբ, եւ մարդիկ ու ազգութիւններ թող ողջունեն միմեանց բարի կամեցողութեամբ, իբրեւ զաւակները միեւնոյն երկնային Հօր, իբրեւ միատեղ բնակուող եղբայրներ, որոնք ապրում են միեւնոյն յարկի տակ որ մեր երկրագունդն է, որոնք ապրում են միեւնոյն մարդկային ճակատագրով, որոնք մեռնում են միեւնոյն՝ հոգիների փրկութեան յոյսով:

«Զի ո՛չ առաքեաց Աստուած զՈրդի իւր յաշխարհ՝ թէ դատեսցի զաշխարհ, այլ զի փրկեսցի աշխարհ նովաւ» (Յովհ. Գ. 17):

Արդ, ցնծացէք եւ ուրախ եղէք՝ զի Փրկիչն աշխարհի Քրիստոս՝ ծնաւ եւ յայտնեցաւ:

Սուրբ Էջմիածնից եւ մեր հայրական սրտից բոլորիդ՝ որ ի Հայաստան եւ ի սփիւռս աշխարհի, բոլորիդ անխտիր բիւր օրհնութիւն եւ խաղաղութիւն: Ամէն:

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՐԹԸՐ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ՇԻՐԱՔ ՇԱՏ ԴԺԳՈՀ Է

Զորեքշաբթի օր, Փարիզի ժողովուրդն ալ ջերմ ընդունելութիւն մը ըրաւ Միացեալ Նահանգներու նախագահին, որ ամենայն պարզութեամբ քալելով իջաւ Շան զ'Էլիզէներէ եւ չվարանեցաւ երկարած ձեռքերը սեղմել: Նոյն իրիկունը Փալէ տէ Քոնկրէի մէջ է որ Քարթըր կարեւոր որակուած ճառ մը խօսեցաւ: Շեշտեց թէ Ամերիկա միշտ զօրավիգ պիտի մնայ Հասարակաց Շուկային «Որովհետեւ, աւելցուց Քարթըր, Միացեալ Նահանգներուն համար միացեալ եւ զօրաւոր Եւրոպա մը սպառնալիք մը չէ այլ՝ բարիք մը»:

Քարթըր Ռիատէն անցած էր Ասուան, ուր օդակայանին մէջ իսկ մօտ ժամ մը տեսնուած էր Սատաթի հետ, ապա օդանաւէն հեռաձայնով խօսած Պեկինի հետ բայց շատ բան յայտնի չէր:

Ցիշենք որ Փարիզի քաղաքապետը շատ դժգոհ է ամերիկացի նախագահէն, որ մերժած է Թաղապետարան այցելել :Ցայտարարութեամբ մը, Շիրաք կը յայտնէ թէ ինք ալ ոչ մէկ հանդիսութեան կը մասնակցի: Հինգշաբթի օր, Նախագահ Քարթըր Նորմանտի կ'երթար, Օմահա Պիչ խոնարհելու ամերիկացի զինուորներու շիրիմներուն առջեւ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄԻԹԵՐԱՆ այլեւս խոկապէս սկըսաւ ընտրապայքարը մամուլի ասուլիսով մը, ուր նաեւ ձեւով մը ձեռք երկարեց համայնավարներուն քանի ընդունեցաւ որ իր կուսակցութիւնը սրամադիր է «Աճումի միջարհեստակցական նուազագոյն աշխատավարձը (smic) 2400ի հասցնել եթէ Ձախը շահի: Ծանօթ է որ տարակարծութիւններէն մէկն էր համայնավարներուն հետ (ընկերվարականները՝ 2200 կ'ըսէին, համայնավարները 2500): Ազգայնացումներուն մասին ալ աւելի «ճըկուն» է եւ կ'ըսէ թէ դեռ կարելի է խօսիլ բայց Հինգշաբթի առտու, Իւմանիթէի մէջ, Ռընէ Անտրիէօ մասնաւոր խանդավառութիւն մը ցոյց չէր տար եւ լուրջ հիմերու վրայ բանակցութիւնը վերահաստատելու կամք մը չէր տեսներ: Ընկերվարական պարագլուխը շատ խիստ էր Ժիսքարի համար, որ պէտք է իրաւարար ըլլայ եւ ոչ՝ կողմնակից:

ԼՈՆՏՈՆԻ մէջ սպաննուած է ՊԱԿի ներկայացուցիչը՝ Սայիտ Համմամի, որ նաեւ կողմնակից էր Իսրայէլի հետ համակեցութեան: Կը կարծուի որ պաղեստինեան աւելի կարծր շարժումի մը զոհն է եւ սպաննուած է իր հայրենակիցներուն կողմէ իսկ: Անձնական բարեկամն էր Արաֆաթի:

ԷՃԷՎԻՏ յայտարարած է թէ իր քաղաքականութիւնը պիտի ըլլայ նախ եւ առաջ զբաղիլ Կիպրոսի հարցով եւ կը խորհի թէ աւելի լաւ կ'ըլլայ եթէ այդ հարցին մէջ, ուրիշները չխառնուին եւ Թուրքիան եւ Յունաստանը առանձին ձգեն լուծելու համար այդ խնդիրը:

1977ը

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԸՆԴՄԷՋԷՆ

Պատրաստեց՝ ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ

ԱՊՐԻԼ

ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԷՋ

Զատկուան առթիւ Հռոմէն, Երուսաղէմէն, Լենինգրատէն... բարձրացող խաղաղութեան եւ եղբայրութեան կոչերը չեն հալեցներ քարացած սիրտերը: Խռովութիւններ, բռնութիւններ, առեւանգումներ եւ արիւնահոսութիւններ կը շարունակուին հոս–հոն, մտահոգիչ ընթացքով մը:

Կարլսռուհի մէջ (Դաշնակցային Գերմանիա) ահաբեկիչներ, Պատէրի խմբակէն, կը սպաննեն ընդհանուր դատախազ՝ Պուպաք:

Լիբանանի մէջ, երկու տարիներու անխնայ պատերազմէն յետոյ ուր 50 հազար մեռեալներու քով չի հաշուուիր հաշմանդամներու, վիրաւորներու, տեղահաններու թիւը, կարծեցեալ հրադադարէ մը յետոյ դարձեալ տեղի կ'ունենան բուռն բախումներ: Հարաւ Լիբանանի մէջ, քրիստոնեաներ, յառաջդիմականներ, Պաղեստինցիներ հերթով կը յարձակին, կը գրաւեն, կը հակայարձակին, կը լքեն...:

Վիէննայի մէջ, Կիպրոսի ժողովը տեղքայլ կ'ընէ, հակառակ ՄԱԿի ընդհ. քարտուղար՝ Վալտհայմի ջանքերուն: Կողմերը կը մնան իրենց դիրքերուն վրայ, մինչ երկրի ժողովուրդին համար օրէ օր կեանքը կը դառնայ քիչ մը աւելի անտանելի:

Թուրքիոյ մէջ, ներքին սաստիկ ընդդիմութիւնները ամէն օր կ'ընեն զոհեր, մանաւանդ ուսանողական շրջանակներու մէջ: Կանխահաս ընտրութիւններու որոշումը աւելի կը գինէ կողմերը:

Գուցէ, յարութեան, այսինքն վերանորոգումի միակ նշոյլը կուգայ Մատրիտէն, ուր քառասուն տարուան Ֆրանքիզմէն յետոյ, ազատութիւնը կը սկսի բարձրանալ հորիզոնին վրայ: Ատոլֆօ Սուարէս օրինաւոր կը յայտարարէ Սպանիոյ Համայնավար կուսակցութիւնը:

Ասկէ զատ, դիւանագիտական ճամբորդութիւնները, տեսակցութիւնները կը շարունակուին: Մոսկուա կը ժամանեն՝ Ֆ. Քասթրօ, Ասատ, Ե. Արաֆաթ: Խորայէլի Աշխատաւորական կուսակցութեան գլուխը՝ Ռապինը կը փոխարինէ Փարէս: Պելժիոյ մէջ, Ընկերային Քրիստոնեայ կուսակցութիւնը կը յաղթէ երեսփոխանական ընտրութիւններուն եւ վարչապետ Թինտէմանս կ'ամրապնդէ իր դիրքը:

Մոսկուայէն ետք՝ Ուաշինկթըն: Ամերիկացիները կ'ուզեն կապը ամրացնել Թուրքիոյ հետ: Ասոր համար, գոնէ մասամբ, պիտի վերցուի զինարգելը եւ 175 միլիոն տոլարի վարկ մը պիտի բացուի ընթացիկ տարուան համար:

Պաքիստանի մէջ, հարաւ – արեւմուտքը, դարձեալ երկարաշարժ: 500 մեռեալ:

ՖՐԱՆՍԱ

Թաղապետական ընտրապայքարէն յետոյ, մեծամասնութիւնը եւ կառավարութիւնը կը վերադառնան իրենց հոգերուն:

Պառի նոր դահլիճը եւ թիւ 2 ծրագիրը մասնաւոր խանդավառութիւն չեն ստեղծեր, նոյնիսկ մեծամասնութեան մօտ: Լորէնի մէջ (Իւզինոր) եւ Փարիզ, ուր ագրերը բանակն է որ կը հաւաքէ, ընկերային շարժումները կ'ընդլայնին եւ հանրային սպասարկութեանց ընդհ. գործադուլը աւելի կը ծանրացնէ արդէն խաթարուած մթնոլորտը: Տիկ. Սիմոն Վէյլի Ընկերային Ապահովութեան Բարեփոխման օրէնքը չէ որ պիտի սատարէ կացութեան բարելաւման:

Միւս կողմէ ձախը կը մնայ բաւական համեստ իր յաղթանակին մէջ, սպասելով, պատրաստուելով Մարտ 1978ի գլխաւոր հանդիպումին: Արդէն, ժորժ Մարշէ եւ Համայնավար կուսակցութիւնը, որ նոր լեզու կը գործածեն Եւրոպայի Խորհուրդի ընտրութեան շուրջ, կը հրաւիրեն ձախի իրենց ընկերները Հասարակաց Ծրագրի վերայժմէականացման: Միթերան համաձայն է վերայժէականացման, բայց ոչ նոր բանակցութիւններու: Չմոռնանք որ Միթերանի դիրքը դժուար է իր կուսակցութեան մէջ ուր տարակարծութիւնները Սէրէսի հետ բաւական լուրջ բնոյթ ստացած են:

Արտաքին ճակատի վրայ, Ֆրանսայի, այսինքն՝ ժիսքար տ'Էսթէնի միջամտութիւնը Զայիրի մէջ կը բարձրացնէ քննադատութիւններու ալիք մը: Ինչ որ չի խանգարեր նախագահին ծրագիրները, որ կը պատրաստուի երթալ Սենեկալ:

Զանազան եւ այլազան դէպքերու շարքին ըսենք որ Ֆրանսան կը «հարստանայ» նոր յիսուննոցով մը՝ Մօրիս Քանթէն որ լա Թուրի նկարով, սակայն կը կորսնցնէ ժողովրդական, սիրուած մեծ բանաստեղծ մը, դերերապաշտ Ժաք Փրեվէրը: Բռնութեան արարքները այլեւս այնքան հասարակ դարձած են, որ պիտի մոռնայինք նշել Ֆիաթ - Ֆրանսի տնօրէնին առեւանգումը:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Հելսինքիի համաձայնագրի գործադրութիւնը հսկելու համար կազմուած է, Հայաստանի մէջ մարմին մը, որուն անդամներն են՝ Ե. Յարութիւնեան, Ռ. Նազարեան, Ս. Օսեան: Այս մարմինը հաստատելէ ետք թէ 18 հայ հերձուածներ դատապարտուած են 1973ին եւ 1974ին, վեցէն տասը տարուան բանտարկութեան, կը պահանջէ քանի մը բանտարկեալներու, զոր «քաղաքական» կ'որակէ, ազատագրումը: Անոնց կարգին՝ Պաւել Այրուկեան, Ռազմիկ Զաքրապեան, Ռազմիկ Մարկոսեան եւ Բագրատ Շահվերդեան:

Արարատի համար, խորհրդային 40րդ ֆութպոլի ախոյենութեան մրցումները սկսան միջակ կերպով: Մէկ յաղթանակ Կոփլիս Սովետովի դէմ (2-1), մէկ հաւասար խաղ (2–2) Զէնիթի հետ եւ մէկ պարտութիւն (0–2), Հրազդանի մէջ, Մոսկուայի Դինամոյին դէմ: Իսկ խորհրդային բաժակի 1/16 աւարտական մրցումներուն խսկ Արարատ պարտուեցաւ Իվանօ – Ֆրանկովսկիի Սպարտակէն (1–1) եւ 5ով – 4 փենալթիով: Մնալով միշտ մարզականին մէջ, ըսենք որ Սոֆիայի մէջ տեղի ունեցած ըմբշամարտի մրցումներուն, Երեւանէն Հայրապետ Մինասեան ոսկէ մետալ շահած է:

Հայաստան այցելած են դանիացի ուսանողներ, «Էնթերփոլ»ի անդամներ, ինչպէս նաեւ Արեւմտեան Գերմանիոյ ուսումնական հաստատութիւններու խումբ մը դասախօսներ եւ ուսանողներ որոնք այցելած են ուսումնական հաստատութիւնները եւ ծանօթացած դասախարակչական եղանակներուն: Նոյնպէս խտալացի լրագրող Էնցօ Ռավա, Հայաստան այցելած է տեղւոյն կեանքին ու մշակոյթին ծանօթանալու: Պաշտօնական այցելուներու շարքը փակած է Անգլիոյ Խորհրդարանի պատուիրակութիւն մը:

Հայկական գեղարուեստը ի պատուի Մոսկուայի, Պելկրատի եւ Չեխոսլովաքիոյ մէջ: Կրեմլինի համագումարներու պալատին մէջ՝ համերգի մը ընթացքին հնչած են Հայաստանի դասական եւ ժամանակակից երաժշտութեան լաւագոյն գործերը, ինչպէս նաեւ մեկնաբանուած են ժողովրդական երգեր եւ պարեր: Պելկրատի շարժանկարի փառատօնին լաւագոյն դերասանը նկատուած է Արմէն Ջիգարխանեան: Իսկ հայկ. երաժշտութեան շաբաթ մը ներկայացուած է Չեխոսլովաքիոյ մէջ:

Քաղաքական մարզէն ներս, Գէորգ Արշակի Մելքոնեան նշանակուած է ճամբաներու շինութեան նոր նախարար: Նախապէս այս պաշտօնը կը վարէր Հրանտ Հայրապետեան:

Իր մահկանացուն կնքած է՝ հայրենի նկարիչ Խաչիկ Եսայեան:

ՍՓԻՒՌՔ

Ապրիլ է: Թուրքերը անգամ մը եւս կը գրենց Հայոց պատմութիւնը, կարդալով միշտ նոյն մասալները Թուրքահայ յարաբերութիւններու մասին եւ միշտ մոռնալով 1915ին իրենց գործած ոճիրը որ «Ինթէրնէշընըլ Հերըլտ Թրիպիւն»ի մէջ Սալցպերկէր կը վերյիշեցնէ գրելով «Թուրքերը պէտք է ընդունին իրենց յանցանքը»: Թրքական մամուլին համար «այդ տեսրակը» վաղուց փակուած է եւ հաշիւները կարգադրուած եւ յիմարութիւն են բոլոր հայկական սպառնալիքները, հայկական բոլոր պահանջները: Հայկ. սպառնալիքներու մասին թրքական մամուլը կը թուի ըլլալ «լաւատեղեակ», քանի կը յիշէ, կուսակ քաղաքներու, անձերու, կազմակերպութիւններու անուններ: Իսկ մեր հին ծանօթը՝ ժան Սավար, որ շատ կը սիրէ թրքական լոխումն ու բախլաւան, «անիմաստ դատ» կ'որակէ Հայկ. Դատը վերագրելով զայն ծայրայեղ եւ մրէժխնդիր փոքրամասնութեան մը, քանի Հայերու մեծամասնութիւնը իբրեւ լաւ քաղաքացիներ կ'ապրի իրենց «ընտրած» երկիրներու մէջ:

Ապրիլեան տարեդարձի եւ հայկական ցոյցերէն ետք, թրքական մամուլը եւ մասնաւորապէս Հիւրրիէթ, իր ախոյով, կը նկարագրէ Աթէնքի, Փարիզի, Մարսէյլի... եւ այլ հայաշատ քաղաքներու մէջ եղած դէպքերը եւ կ'ուզէ բոլորովին օտար մնալ անցուդարձէն, գործածելով անտարբեր ոճ մը: Բայց, բայց թրքական անպարկեշտ հակազդեցութիւնը միշտ կը

ԹԱՓԱՌԱԿԱՆ ՔԱՀԱՆԱՆ
(ԻՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ)

Իր սենեակին բնակիչները գրեթէ չէր ճանչնար, անոնք շուտով կուգային եւ կ'երթային: Բայց ցաւը սիրտ սրտի շուտով կը կապէ. կը հարցնէր, խրախոյս կուտար: Ո՞վ էր այդ պատառոտուն հագուած, մօրուքը գզուած մարդը որ այնքան կորով ունէր: Չէին գիտեր թէ ան քահանայ է, իր խօսքերն Աւետարանի աղբիւրէն խմած էր: Անոյշ կը խօսէր, ներողամիտ էր, Բերիայի դէմ վատ բառ մը չէր արտասաներ: Անոնցմէ ամէն մէկը թերեւս մայր մը ունէր, կին մը, զաւակներ որոնց անունները կուտար եւ ինքն անմեղ կերպով բանտուած էր: Ոչ ոք գիտէր իր ապագան. թերեւս վաղն հրացանի բռնուէր, թերեւս Սիպերիոյ սառնամանիքներն երթար եւ ալ չդառնար:

Անդին ուրիշ մեծ սենեակի մը մէջ կիներու բաժինը կար. ծծկեր տղաքներ ալ կային. փողոցներու մէջ Բերիայի դէմ խօսած էին. ըմբոստ հայ կիներ էին. սրբապղծութիւն ըրած էին. մահէն չէին վախնար:

Քահանան մնաց այդ բանտին մէջ: Իր հացը ինքը պիտի հոգար, կաթիլ մը ջուրով պիտի լուացուէր, ապա կարգի պէտք է կենար. կը համրէին եւ թող կուտային, սալայատակ բակին մէջ մէկ ժամ քալել, օդ առնել, կապոյտը տեսնել: Հսկողութիւնը շատ խիստ էր. զինուած ոստիկաններ պաշարած էին Մետեխը դուրսէն եւ ներսէն: Մէկ ցարի դէմ, հազարաւոր ցարեր աշխարհ մը ափերուն մէջ կը պահէին:

Քահանան երկար օրեր բանտուած մընաց: Տունը լուր չունէին թէ ան ուր էր, տակաւին Մետե՞խ թէ աքսոր էր:

Արշակ երբեք չեկաւ բան մը բերելու համար. Աննա եւ Արտաւազդ սակէպ ծըրարներ կը տանէին եւ հայ զինուորականը սիրով կ'առնէր նշան թէ քահանան որեւիցէ տեղ մը ողջ էր:

— Ախ, յաճախ կը հառաչէր Շուշանիկ, անգամ մը դէթ եղբայրս տեսնէի, հետը խօսէի, համբոյր մը տայի: Կարելի բան չէր. հաստ պատեր երկու սրտեր կը բաժնէին եւ իրենք չէին գիտեր թէ մէկը միւսէն քանի մը թիզ հեռու էր:

Քահանան առատ ուտելիքներ ունէր, Շուշանիկ եւ Փերիկ մայրիկը Աննա եւ Արտաւազդ առատ ծրարներ կը տանէին:

Առաւօտ մը շատ կանուխ, ոստիկաններ սենեակ մտան, պոռացին – կանչեցին, ոտքերով հրեցին այդ տաքութեան մէջ թմրածները:

— Ելէք ոտքի, պիտի մեկնիք, կանչեց հայերէն ոստիկան մը:

Ոտքի ցատքեցին գիշերային սարսափի ճիրաններուն մէջ:

Պէտք էր մեկնիլ, դէպի մա՞հ, դէպի աքսո՞ր, թէ բռնի աշխատանքի:

Բանտարկեալները թմրած էին, անգիտակից աճապարանքի մը մէջն էին: Շալկեցին իրենց ծրարները: Տէր Կարապետ ամէնէն վերջ գնաց դէպի դուռը:

— Դուն չէ, ըսաւ ոստիկան մը. գնա՛ տեղդ կեցիր:

Խեղճ մարդը դարձեալ բանտ նետեցին, դռները գոցեցին, նոր պահակ դրին եւ գացին:

— Ցուսանք քիչ տեւէ այս խեղկատակութիւնը, ըսաւ Տէր Կարապետ:

Երեք օր յետոյ քահանան դարձեալ դատարան կանչեցին: Հարցուցին իր թիւն ու անունները, ապա զինուոր մը անոր վիզն անցուց թիթեղէ տախտակ մը վրան հայերէն, վրացերէն եւ ռուսերէն գըրուած.— ԿԱՐԱՊԵՏ ՊՕՂՈՍԻ ԳԱՓՈՅԵԱՆ դատապարտուած է փողոցներուն մէջ ապրիլ, ով որ ապաստան տայ, կամ մահ կամ Սիպիր կը վերջանայ. իր տունին իսկ գրաւման տակ կնքուած կը մնայ:

Երբ դատավճիռը կարդացին, զինուոր մը զայն առաւ եւ կախեց վիզէն. այնպէս մը կապուած էր որ փրցնել, հանել իր վրայէն շատ դժուար էր:

Քահանան չհասկցաւ թէ այս ինչ տեսակ պատիժ է, ո՞ր քարին, ո՞ր ծառին տակ ամառ – ձմեռ պիտի անցընէր:

Երկու պահակ զինուորներ կանչեցին եւ ըսին.

— Դուք այս մարդուն վրայ պիտի հըսկէք գիշեր – ցերեկ. արգիլուած է տուներն երթալ, մարդերու հետ յարաբերութիւն ունենալ:

Զինուորները զէնքն առին, — շակէ պարկդ առին, եւ մեզի հետեւէ:

Շուտով բարձրացան Հաւլապարը. ժայռի կտորներ շատ կային: Երկու զինուորները մեծ քարի մը տակ կեցան. դեռ շատ մութ էր:

— Հոս թող կենայ, ըսաւ մէկը միւսին: Նստէ ըսին եւ կեանքդ անցուր. մենք այս տեղերն ենք, քու վրադ կը հսկենք. արտօնակի կը բռնուիս եթէ հրամաններէն դուրս ելլես: Հեռու պիտի կենաս աշխարհէն եւ մարդերէն:

Հ. ՎԱՀԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

(Շար. - 13)

չարունակուի։ Թօփգափուլի մէջ, Թուրքերը կը փորձեն այրել Լեւոն Վարդուհեան վարժարանը։

Ճիշդ է որ Ապրիլին, հայկ. Սփիւռքի բոլոր ճիգերը կ՚երթան դէպի Ապրիլեան Եղեռնի ոգեկոչումներուն, սակայն նաեւ հոս ու հոն տեղի կ՚ունենան այլ ձեռնարկներ։ Այսպէս Սոֆիայի մէջ, «Երեւան» երգչախումբը տուած է շատ յաջող համերգ մը։ Միլանոյի մէջ տօնախմբուած է Հ. Բ. Ը. Միութեան 70ամեակը։ Պէտք է ըսել որ Միլանոյի գաղութը կ՚ապրի զգալի զարթօնք մը այս վերջին ամիսներուն։

Հայկական յաղթանակ մը, Լուֆթանսա օդանաւային ընկերութեան կազմակերպած ճատրակի մրցումներուն մէջ, ուր Արման Տապճեան առաջնութիւն շահած է։

Տխրունիներու շարքին՝ Լեւոն Թիւթիւնճեան (Լօզան) եւ Լոնտոնի մէջ ընկ. Հայրիկ Թամրազեան, Իրանի Հ. Յ. Դաշնակցութեան պատասխանատու եւ ծանօթ ընկերներէն։

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅՈՒԹԻՒՆ

Ապրիլ 24։ Խորագիրն է Հրանտ Սամուէլի խմբագրականին, որ քանի մը շաբաթներ յետոյ, պիտի դառնար, իր վերջին խմբագրականը։

— Փարիզի մէջ՝ ցոյց եւ տողանցք, միջադէպեր եւ վիրաւորներ։ Պատարագ Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին եւ Նոթր Տամի մէջ։ Հանդիսութիւն Սալ Կավօ։

— Մարսէյլի մէջ՝ փառատնկար, ելոյթներ, հսկում Նահատակաց Յուշարձանին եւ 6000 հոգի Քանըպիէրի վրայ։

— Լիոնի մէջ՝ հայկ. ցեղասպանութեան տեղեկատուութիւն։

Ապրիլ 24՝ Վալանսի, Վիէնի, Տէսինի ... եւ այլ քաղաքներու մէջ։

Ամէն տեղ, բոլոր սրահներու մէջ, բոլոր հրապարակներու վրայ օրուան նշանախօսքն է՝ մեր հողերը, մեր հողերը, առաջնորդութեամբ Հայ Դատի Պաշտպան Յանձնախումբին։ «Քոթիտիէն», «Լիպերասիոն», «Ռուժ», «Մոնտ»... եւ «Փրոկրէ», «Մերիտիոնալ», «Փրովանսալ» լայն արձագանգ տուին թէ՛ Փարիզի եւ թէ գաւառի ցոյցերու մասին... Հրանտ–Սամուէլ կը վերջացնէր իր խմբագրականը ըսելով «Պատմութիւնը վկայ», ինչ որ Տոքթ. Իվ Թեռնոն իր հատորին մէջ «Հայերը, ցեղասպանութեան մը պատմութիւնը», հարազատ եւ անաչառ կերպով կուտայ այդ վկայութիւնը։

Այս Ապրիլ ամսուն, Փարիզի Հայութիւնը ոգեկոչեց, շնորհիւ Կեդրոնականի Սանուց Միութեան, Հրաչեայ Աճառեանի ծննդեան հարիւրամեակը։

Ինչպէս ամէն տարի, անշեղ հաւատարմութեամբ, Վասպուրականի Հայրենակցական Միութեան Կեդր. վարչութիւնը տօնախմբեց, Մարսէյլի Մշակոյթի Տան Վասպուրական սրահին մէջ՝ իր յաղթական հերոսամարտի 62րդ տարեդարձը։ Այս գեղեցիկ օրինակը պէտք է վարակէ նաեւ միւս հայակեդրոն քաղաքները։

Այլ նշանակալից տարեդարձ մը։ Հ. Յ. Դաշնակցութեան Շաւիլի « Արղութեան » խումբը տօնեց իր հիմնադրութեան յիսնամեակը։ Արղութեան խումբի անդամներ եղած են Սիմոն Վրացեան, Վահան Փափազեան (Կոմս), Կարօ Սասունի, եւ անշուշտ Իշխան Յովսէփ Արղութեան, Սաթենիկ Արղութեան։

Մեծարանք Կարօ Մեհեանի որ Քոնտորսէ լիսէի տնօրէնութեան կողմէ կը ստանայ պատուանշան, որպէս հայերէն լեզուի դասախօս, իր երկարամեայ եւ արդիւնաւոր աշխատանքին համար։

Քաթրան իր փառատօնէն յետոյ, առիթը կուտայ ունկնդրելու ֆրանսահայ տաղանդաւոր երգչուհի Անժէլ Կարապետեանը։

ՄԵԾԱՆՈՒՆ ԳԻՏՆԱԿԱՆԸ
ԱՇՈՏ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ԽՄԲ.— 1977ի, Օգոստոսի վերջերուն, Անգլիոյ Էտինպուրկ քաղաքին մէջ տեղի ունեցած գիտութեան պատմութեան 15րդ միջազգային համագումարին՝ Գիտութիւններու պատմութեան եւ փիլիսոփայութեան միջազգային Միութեան նախագահ ընտրուած էր Փրոֆ. Աշոտ Գրիգորեան։ Ընտրութիւնը կատարուած էր միաձայնութեամբ։ « Սովետական Ղարաբաղ » օրաթերթի Սեպտ. 23ի թիւէն արտատպելով կուտանք մեծանուն գիտնականի կենսագրութեան հիմնական գիծերը, արեւմտահայերէն։

Աշոտ Տիգրանի Գրիգորեան ծնած է 1910ին՝ Լեռնային Ղարաբաղի Ինքնավար Մարզի Մարտունիի շրջանի Քերթ գիւղը։ Մանկութենէն ցոյց տուած է մասնաւոր հակում մը դէպի թուաբանութիւնն ու ուսողութիւնը։ Համագիւղացիները կը պատմեն, որ գիւղը գտնուած եղած միջոցին Աշոտ Գրիգորեան զարմանալի հաշիւներ կ՚ընէր։ Թուաբանական ամէնէն դժուար խնդիրները ակնթարթի մը մէջ կը լուծէր։

1931ին, միջնակարգ ուսումը ստանալէ ետք, ան փայլուն քննութեամբ մը կ՚ընդունուի Մոսկուայի պետական համալսարանի ուսողագիտութեան ճիւղը, զոր կ՚աւարտէ գերազանց յաջողութեամբ։

1939էն մինչեւ Բ. աշխարհամարտի ըսկիզբը Աշոտ Գրիգորեան վարած է Ռուսաստանի Դաշնակցային Հանրապետութեան Լուսաւորութեան Ժողովրդական Կոմիսարիայի կազմակերպչական բաժնի վարիչի պաշտօնը։

Կը պայթի Բ. աշխարհամարտը։ Աշոտ Գրիգորեան ռազմաճակատ կը մեկնի։ 1942ին ան գործող բանակի շարքերուն մէջ էր եւ Բրեանսկի ռազմաճակատի քիմիական մեծ զօրամասի կոմիսար։ 1943ին ան կը նշանակուի նոյն ռազմաճակատի յատուկ զօրամասի քաղաքական բաժնի պետ, իսկ յետագային՝ կարմրադրօշ 15րդ հրաձգային բաժնի վերակացու։ 1946ին ան տասէ աւելի շքանշաններով կը վերադառնայ Մոսկուա եւ կը նուիրուի գիտութեան զարգացման։

Աշոտ Գրիգորեան կը նշանակուի Խորհ. Միութեան բարձրագոյն դպրոցներու նախարարութեան գլխաւոր վարչութեան պետի տեղակալ եւ 1954էն ի վեր վարիչն է Խորհ. Միութեան Գիտութիւններու Ակադեմիայի բնագիտութեան ու արուեստագիտութեան պատմութեան հիմնարկութեան ուսողագիտութեան բաժնի։ Այդ տարիներուն դասախօսական բեղնաւոր աշխատանք ծաւալելով Մոսկուայի պետական համալսարանին եւ միութենական Բազմարուեստի հիմնարկութեան մէջ Աշոտ Գրիգորեան դաստիարակած է սերունդ մը որ ներկայիս յաջող աշխատանքներ կը տանի Խորհ. Միութեան բարձրագոյն ուսումնական հաստատութիւններու եւ գիտական հիմնարկութիւններու մէջ։

1960ին ուսողագէտ Աշոտ Գրիգորեան ընտրուած է Փարիզի միջազգային ակադեմիայի գիտութեան պատմութեան թղթակից-անդամ, իսկ երկու տարի ետք՝ նոյն ակադեմիայի իսկական անդամ։

1962 Օգոստոս 24ին Նիւ Եորքի Քորնելի համալսարանին մէջ տեղի ունեցած համագումարին խորհրդային գիտնականներու պատուիրակութիւնը գլխաւորող Աշոտ Գրիգորեան փոխ-նախագահ ընտրուած է այդ պատկառելի համագումարին։ Հայ գիտնականը նոյն ատեն Խորհրդային Միութեան ներկայացուցիչն է համաշխարհային գիտութեան եւ փիլիսոփայութեան պատմութեան գործադիր կոմիտէի մէջ։

Աշոտ Գրիգորեան, բազմաթիւ անգամներ գլխաւորելով խորհրդային գիտնականներու պատուիրակութիւնը Ֆրանսայի, Սպանիոյ, Անգլիոյ, Միացեալ Նահանգներու, Իտալիոյ, Արեւելեան Գերմանիոյ, Չեխոսլովաքիոյ, Լեհաստանի մէջ եւ այլուր, այդ երկիրներու համալսարաններուն մէջ կարդացած է դասախօսութիւններ, որոնք արժանացած են միշտ ալ ջերմ գնահատութեան եւ գրաւած են գիտական շրջանակներու ուշադրութիւնը։ Իր գործերը հրատարակուած են ռուսերէն, անգլերէն, գերմաներէն եւ ֆրանսերէն։

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՄԱՔՍԱՅԻՆ ՕՐԻՆԱԶԱՆՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Պարտք՝ խղճի հանդէպ խորագիրին տակ, Գ. Տիգրանեան « Սով. Հայաստան » օրաթերթին մէջ (*), երկար յօդուածով մը անդրադարձած է մաքսային օրինազանցութիւններու հարցին, յիշատակելով դէպքեր՝ անուն-մականուններով։

Յօդուածագիրը ներկայացուցած է պարզապէս երեւոյթը, որ, անկասկած, օրինակելի չէ։ Աննկատ ձգած է սակայն դրդապատճառները, որոնց հիմնականը որակեալ ապրանքներու, իրերու պակասն է խորհրդային շուկային մէջ։

1976ին 15.500 հոգի արտասահման ճամբորդած է Հայաստանէ։ Պատուիրակութիւններու եւ զբօսաշրջիկներու խումբերուն մէջ գտնուած են « հասարակական գործիչներ, կուսակցական, սովետական ու կոմերիտական մարմինների աշխատողներ, արտադրութեան առաջաւորներ, գիտութեան, տեխնիկայի ու կուլտուրայի ներկայացուցիչներ »։ Յօդուածագիրը ապա ընդգծած է, թէ ասոնք արտասահմանի մէջ բարձր պահած են խորհրդային մարդուն կոչումը, արուեստագէտներու ելոյթները շատ լաւ գնահատուած են։ « Նոյնիսկ բուրժուական մամուլը, օրինակ, այնպիսի ազդեցիկ թերթ, ինչպիսին է «Մոնդ»ը Ֆրանսիայում, մեր կուլտուրայի գործիչների մասնակցութեամբ տրուած համերգներին տուել է բարձր գնահատական, նշել արտիստների պրոֆեսիոնալ բարձր վարպետութիւնը »։

Հակառակ ասոր, աւելցուցած է յօդուածագիրը, զբօսաշրջիկութիւնը շահադիտական նպատակներու ալ կը ծառայէ։ « Ցաճախակի են դարձել մեր Հանրապետութեան բնակիչների կողմից մաքսային կանոնների խախտումները։ Միայն 1976 թուականին արհմիութիւնների (արհեստակցականներ) գծով արտասահման մեկնած տուրիստները թոյլ են տուել մօտ 80 խախտում։ Ո՞վքեր են դրանք »։ Հարցումին պատասխանած է տասնեակ մը օրինակներ թուելով, յականէ անուանէ յիշելով անունները ու պաշտօնները։ Շատեր առնըմէ փորձած են կարեւոր գումարներ փոխադրել իրենց հետ՝ 500էն հազար, հազար եօթը հարիւր ռուբլի եւայլն։ Նման օրինակները շատ են։

« Կը կամենայինք ընդգծել եւս մի հանգամանք։ Մաքսային օրէնքները չարամտօրէն խախտողների շարքերում, որքան էլ տարօրինակ է, քիչ չեն այնպիսի մարդասիրական մասնագիտութեան տէր մարդիկ, ինչպիսիք են ուսուցիչները »։

Մաքսային կանոններու խախտումներու շարքին են արծաթեղէն, պատմական եւ գեղարուեստական իրեր դուրս հանելու փորձերը։ Տանտիկինի մը մօտ գտնուած է 1.712 ռուբլի ոսկեղէն։

Ետ վերադարձողներ ալ իրենց հետ կը բերեն կարեւոր քանակութեամբ իրեր։ Մէկուն մօտ գտնուած է 1.200 ռուբլի արժողութեամբ 13 ժամացոյց. ուրիշի մը մօտ գտնուած է 25 բուրդէ « գլխաշոր ու շպարանքի 343 հաւաքածու »։

ՔԱՂՀԱՆ

(*) Նոյեմբեր։

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՊՈՒԷՆՈՍ ԱՅՐԷՍԻ մէջ, Դեկտ. 16–18ին տեղի ունեցած է Արմենիա Երիտ. Միութեան արծուիկներու 4րդ շարաթը, որուն մասնակցած են մօտ երկու հարիւր արծուիկներ եւ Գորտոպայի ու Մոնթէվիտէօյի մասնաճիւղերու ներկայացուցիչներ։ Շարթուան ընթացքին կազմակերպուած են մարզական խաղեր եւ մշակութային ձեռնարկներ։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (491)

ՀԱՌԱՋԱՆՔԻ ԿԱՄՈՒՐՋԸ

ՀԱՌԱՋԱՆՔԻ ԿԱՄՈՒՐՋԸ

— Ի՞նչ, դո՞ւք էք եղեր, բացագանչեց այս անգամ Արաթիմոս գլուխը վերմակին տակէն դուրս հանելով։

Արաթիմոսուհիները իրենց տիրոջ այդ ծիծաղելի վիճակը տեսնելով սկսան քըրքիջներ արձակել։

— Ի՞նչ կը խնդաք, վոթկածներ, ես հոս ձեզ պաշտպանելու համար թող ես մեռնիմ, դուք ալ վրաս խնդաք, հէ՞, գոռաց Արաթիմոս։ Փոխանակ վրաս լալու, փոխանակ հացի դանակ մը առած զիս պաշտպանելու, խնդաք հէ՞...։ Ապերախտ ջորիներ, վախկոտ արարածներ։

Արաթիմոսուհիները զայն շրջապատելով անկողինէն հանեցին, ոմանք սկսան մարձել անոր մարմինին զանազան մասերը, ոմանք գիրկը նետուեցան, ոմանք մօրուքը շոյել սկսան եւ ոմանք ալ Քանտիանոյի յաղթանակը պատմել սկսան։

— Տասը հազար հոգինոց բանակի մը գլուխն անցած Վենետիկ մտեր է, խօսք առաւ Փերինա։

— Եւ Ֆոսքարի անունով դայլը իր որջը թխեր է, աւելցուց Մարկարիթա։

— Տէր պապաները ծակէ ծակ մտեր են, վրայ տուաւ Քիարա։

— Տասներու Խորհուրդը ճերմակ դրօշակ պարզեր է, աւելցուց Անճելինա։

— Եւ իբրեւ վերջաբան, Ռոլան Քանտիանօն դքսութեան թագը գլուխը անցուցեր է, վերջախօսեց Փաօլինա։

Արաթիմոս այս վերջաբանը հազիւ թէ լսած, տեղէն վեր ցատքեց եւ ձեռքը ճակտին զարնելով փփսաց.

— Տանտոլոյի նամա՛կը։

Ապուշ կտրած, եղած տեղը պահ մը ապշահար մնաց, ապա դարձեալ դողալ սկսելով մռլտաց.

— Ինտո՞ր այդ նամակը իր ձեռքը պիտի հասցնեմ։ Եթէ ես անձամբ տանելու ըլլամ, ճամբան զիս ոչխարի պէս կը մորթեն...։

Ապա նայուածքը Ճանեթթոյի դարձնելով փփսաց.

— Արդեօք սըսոր հետ ղրկե՞մ...։ Բայց միլիոննե՞րը... պիտի թողնի...։

Մտածելով սակայն որ ի ներկայութեան իր գեղանի մուսաներուն պիտի չկրնար որոշում մը տալ, բարկաճայթ գոռաց.

— Կորսուեցէք սըկէ, կորսուեցէք, կեղծաւոր արարածներ։

Բոլոր Արաթիմոսուհիները բազէ տեսած թռչուններու պէս ցիրուցան եղան։

Ասոր վրայ, Արաթիմոս Ճանեթթօն իր քովը կանչելով եւ գզրոցէ նամակ մը հանելով ցած ձայնով ըսաւ.

— Այս նամակը տեսա՞ր։

— Այո, տէր իմ։

— Վազէ ուրեմն եւ նայէ որ ճամբան չսպաննուիս, հասկցա՞ր, սրիկայ, եթէ գլխուդ փորձանք մը գայ եւ տոքերդ տնկելու ըլլաս, ձեռքէս ազատելիք չունիս...։

.

Սքալապրինօ ծովակալութեան պրահաւորին վառօդի մթերանոցին կրակ տալէ յետոյ կամրջակ ելաւ։ Իրարանցումին մէջ, բոլոր նաւազները շփոթած ու զարհուրած, բնաւ ուշադրութիւն չըրին իրեն։ Արդէն ինքն ալ պետական նաւազի զգեստ հագած ըլլալուն ուշադրութիւն չհրաւիրեց իր վրայ։

Սքալապրինօ կամրջակ ելած էր ճիշդ այն միջոցին երբ Ալթիէրի վարէն ցամաք ելլելու նշան կուտար եւ պրահաւորին սպաները՝ զինուորները ցամաք կախուած սանդուխին կողմը կը հրէին։

Բայց Սքալապրինօ փոխանակ սանդուխին կողմը երթալու, հակառակ կողմը վազեց եւ պրահաւորին բազրիքին վրայ ցատքելով ծով նետուեցաւ։

— Կ՚երեւի թէ դեռ ուտելիք հաց ունիմ եղեր, մռլտաց այս միջոցին։

Հինգ վայրկեան յետոյ, ծովակալին պրահաւորը մէջտեղէն պայթելով երկուքի կը բաժնուէր։

Սակայն Սքալապրինօ արդէն հեռացած էր ջուրին հոսանքէն։

Երբ ցամաք հասաւ, գլուխը չորս կողմը պտըտցնելով հասկցաւ թէ Ալթիէրին էր կորսնցնողը։

ՄԻՇԷԼ ԶԵՎԱՔՕ

(Շար.)

Այրի Տիկին Սուրէն Ճերմակեան, Տէր եւ Տիկին Ժան – Ֆրանսուա Ճերմակեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Կըպլիէ Սանս եւ զաւակները ինչպէս նաեւ Փափազ – եան, Ֆիօ, Պեկէ, Նատէր, Սանս, Մխաք – եան, Գալուստեան ընտանիքները ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծ-հօր, խնամիին, քեռայրին, հօրեղբօր, մօրեղբօր, ազգականին՝

ՍՈՒՐԷՆ ՃԵՐՄԱԿԵԱՆԻ

Նախագահ Հայաստանի Սուրբ,
Նախագահ Բոցի Բարեկամներուն,
կամաւոր 1914 – 1918 պատերազմի
զինուորական չքանշան
Պատերազմական խաչ 14 – 18
Հիմնադիրներէն

Հայ Նախկին Ռազմիկներու Միութեան մահը, որ պատահեցաւ Յունուար 2ին։

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այս Շաբաթ, Յունուար 7 ժամը 13·45ին Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցիէն, ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի Փէռ – Լաշէզի գերեզմանատունը։

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայ իբրեւ այդ նկատել։

Տիկին Ալիս Մանուկեան ցաւով կը ծանուցանէ իր ամուսնոյն՝

ՍՈՒՐԷՆ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

մահը, որու յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ մտերիմ շրջանակի մէջ, ըստ ողբացեալին փափաքին։

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Այրի Տիկին Վ. Վարդապետեան ի յիշատակ Եազըճեան, Տէր-Սիմոնեան եւ Վարդապետեան ընտանիքներու ննջեցելոց կը նուիրէ, փոխան հոգեհանգիստի, 100 ֆր. Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ իբրեւ մոմագին, 100 ֆր. Որբերու Օգն. Մարմնին, 50ական Կարմիր եւ Կապոյտ Խաչերուն (ստանալ «Յառաջ»էն) եւ 50 ֆր. «Յառաջ»ին։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Փարիզի Մայր եկեղեցւոյ դպրաց դասը կը ծանուցանէ թէ Կիրակի, Յունուար 8, հոգեհանգիստ կը կատարուի տարիներու ընթացքին վախճանեալ դպիրներու յիշատակին։'

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ԼԻՈՆ.— Կ'ողբանք կորուստը մեր սիրելի ընկ. Գրիգոր Աճէմեանի եւ ցաւակցութիւններ կը յայտնենք իր ընտանեկան պարագաներուն, եւ այս առթիւ փոխան ծաղկեպսակի 270 ֆր. կը նուիրենք իր շատ սիրած «Յառաջ»ի բարգաւաճման համար։

ԽՈՒՄԲ ՄԸ
ԴԱՇՆԱԿՑԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՆԵՐ

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Տիկին Իսկուհի Անտոնեանի մահուան տխուր առթիւ Տէր եւ Տիկին Թաթուլ Ինճէեան կը նուիրեն Սամուէլ – Մուրատ վարժարանին 100 ֆր. փոխան ծաղկեպսակի (ստանալ «Յառաջ»էն)։

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ
ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Հրապարակային հանդիպում
ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆԻ
հետ — գրող, հանրային գործիչ եւ «Նոր Օր» թերթի խմբագիր,
Ուրբաթ, Յունուար 13 ժամը 20ին Ֆրանսահայ Մշակութային Միութեան կեդրոնը՝

6, Cité Wauxhall — 75010 PARIS

(Métro : République)

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ ՍԱԿԱԳԻՆ

ՅՈՒՆՈՒԱՐ ՄԷԿԷՆ

Մահազդ	140 ֆր.
Հոգեհանգիստ	75 ֆր.
Շնորհակալիք	75 ֆր.
Հարսնիք, նշանտուք	75 ֆր.
Ծնունդ	75 ֆր.
Կը փնտռուի	25 ֆր.
Կ'ուզուի	40 ֆր.

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ սովորական ծաւալով ազդերու համար են, չորրորդ էջ։ Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է։

Առեւտրական եւ եւայլ ազդերու մասնաւոր պայմաններու համար, դիմել թերթին վարչութեան։

ԱՄԱՆՈՐԻ ԱՌԹԻՒ ՏՕՆԱԾԱՌԻ ՀԱՆԴԷՍ Ս. ԹԱԴԷՈՍ ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ ՄԷՋ

Հ. Բ. Ը. Միութեան Սէնթ Անթուանի Ս. Թադէոս եկեղեցւոյ առընթեր հովանաւորած դպրոցին աշակերտներուն կողմէ տօնածառի հանդիսութիւն Կիրակի, Յունուար 8, կէսօրէ ետք ժամը 16ին, հովանաւորութեամբ

ՅԱԿՈԲ ԵՊՍ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆԻ

Աշակերտներու կողմէ խմբական երգեր, արտասանութիւններ եւ զանազան անակընկալներ, ղեկավարութեամբ Վաչէ Ծ. Վրդ. Իգնատիոսեանի։

Աշակերտներուն պիտի բաշխուին կաղանդչէքներ Կաղանդ պապային կողմէ։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱԳԻՐ ՖՐԱՆՍ. ՁԱՅՆԱՍՓԻՒՌԷՆ

Այս Կիրակի, Յունուար 8, ժամը 17·30էն 18·30 «Հանդիպում Ալէն Փափազեանի հետ»ի Բ. մասը Ֆրանս – Քիւլթիւրի վրայ։

ԾՆՈՒՆԴ

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ

ՓԱՐԻԶ

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ

Շաբաթ, Յունուար 7, Բ. օր Ծննդեան։ Ճրագալոյց։ Յիշատակ է Մեռելոց։ Ժամը 10ին պատարագ կը մատուցուի։ Կը պատարագէ Գրիգորիս Վրդ. Բունիաթեան։ Պատարագի աւարտին հոգեհանգիստ կը կատարուի վասն համօրէն ննջեցելոց։

Կիրակի, Յունուար 8, Գ. օր Ծննդեան։ Սկիզբ ժամերգութեանց ժամը 8·30ին։ Բազմաձայն պատարագ 10ին։

ՏՕՆԱԾԱՌ

Սեւրանի Կապոյտ Խաչի տօնածառը Յունուար 8ին։

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

COMMUNIQUÉ

RADIO-FRANCE

FRANCE-CULTURE - PROGRAMME MUSICAL

CYCLE DE MUSIQUE ORIENTALE

1 - Arménie

Le Programme Musical diffusé par France-Culture organise un « cycle de musique orientale » consacré aux musiques traditionnelles et aux musiques liturgiques des peuples proche et moyen-orientaux — Grèce, Arménie, Russie, Coptes, Slovènes etc. Ces musiques, parfois mal connues ou méconnues, souvent très belles, seront présentées avec un court «dossier» les situant parmi les autres arts orientaux, voire parmi le monde « occidental »

Les premiers enregistrements de ce cycle sont consacrés à **l'ARMÉNIE**

9 janvier 1978
21 h. église St-Germain des Près
(ouvert au public)
diffusion 23 Avril, 16 h. 05

Motets et cantiques. MESSE
recueillie et harmonisée par le R. P. KOMITAS
grand musicologue de la tradition arménienne, mort en 1935
Chorale SIPAN-KOMITAS de Paris
soliste Sonia NIGOGHOSSIAN, soprano
direction Garbis APRIKIAN

24 février 1978
Studio Maison de la Radio-France
(non public)
diffusion 21 Avril, 16 h. et 23 Avril, 12 h. 45

TABLE RONDE
sur l'art et la musique arméniennes, autour de Mme Hourie IPEKIAN, professeur agrégé de lettres, romaniste et arméniste

21 avril 1978
20 h. 30 Eglise St-Germain des Près
(ouvert au public)
diffusion 24 Avril, 21 h.

"ORATORIO pour les peuples de la terre"
de Ara BARTEVIAN, pour double chœur, soli, orgue et orchestre (création)
chœurs : Elisabeth Brasseur/C. BRILLI
chœurs de l'Eglise Arménienne de Paris
sous la direction de l'auteur

PROCHAINEMENT : MUSIQUE LITURGIQUE GRECQUE

UNION GENERALE ARMENNIENNE DE BIENFAISANCE

Samedi 7 Janvier de 20 h. 30 à l'aube

Réveillon de Noël Arménien à l'UGAB

(118, rue de Courcelles, 75017 Paris)
organisé par le Comité des Jeunes
AMBIANCE — MUSIQUE — DANSES — COTILLONS
animé par ARMAND et son ensemble ARAX et avec HAROUT et VIGUEN
Frais de participation : 100 F. (dîner inclus) 35 F. après 23 h.
Membres UGAB et étudiants 30 F.

Tous renseignements et réservations :
UGAB : 118, rue de Courcelles, 75017 Paris — Tél. 924-86-71 ou 227-12-26

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԾՆՈՒՆԴ

կազմակերպուած Իսիի Մշակոյթի Տան կողմէ
Շաբաթ, Յունուար 7, ժամը 20·30ին

ՃԱՇ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

SOFITEL — SEVRES
2, Rue Grognet — Métro Porte de Versailles
Orchestre LES ARMENIAN'S SUNSHINE
—— Direction ROBERT PAPAZIAN ——
AMBIANCE — COTILLONS
Տոմսերու համար կարելի է հեռաձայնել
Gulian — 626-42-48 — Hovsepian — 736-28-70 — Essayan 645-37-08

ENTREPRISE GENERALE DU BATIMENT

Peinture — Décoration — Papier peint — Vitrerie — Ravalement — plastiques et moquettes

HAYRABEDIAN

DÉCOMURSOL

78, Rue des Rosiers — 93400 ST-OUEN
Tél. : 254-17-89

Electricité — Sanitaire — Agencement

ՇԱԲԱԹ–ԿԻՐԱԿԻ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ 7-8
SAMEDI-DIMANCHE 7-8 JANVIER
1978

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա Տար. 200 Ֆ. Վեցամսեայ 110 Ֆ.
Արտասահման Տար. 230 Ֆ. Հատը 1 Ֆ. 30

LE NUMERO 1,30 F

53ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.027
Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
53e ANNÉE — No 14.027

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԹՈՒՐՔԻԱ

ԷՃԷՎԻՏ ԿԱԶՄԵՑ ԻՐ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Նախկին վարչապետ, ժառանգորդ Իսմէթի կուսակցութեան, ան որ «գրաւեց» Կիպրոսը, Պիւլէնտ Էճէվիտ կրկին գրաւեց կառավարութեան պետի աթոռը, Տէմիրէլի կառավարութեան տապալելէն ետք։ Նոր կազմած կառավարութեան մէջ, Էճէվիտ 35 հոգի առած է, այսինքն նախորդէն վեց աւելի, իր կուսակցութեան — Հալքին — վերապահելով 22 նախարարութիւն։ Նոր եկածներու կարգին կան երեք փոխ–վարչապետ.— Օրհան Էյուպօղլու, Թիւրհան Ֆէյզիօղլու եւ Ֆարուք Սիւքան։ Էճէվիտ ստեղծած է նաեւ երկու նոր նախարարութիւն մէկը՝ տեղական վարչական հարցերու եւ միւսը՝ տնտեսական հաստատութեանց պետական հակակշռի։ Կարեւոր նախարարութեանց գլուխն են Հալքեաններ, այսպէս Արտաքին նախարարութիւնը յանձնուած է Կիւնտիւզ Օքչունի, միջազգային իրաւարանութեան փրոֆեսէօր, Ներքին նախարար նշանակուած է Զօր. Իօզայտընլը, Պաշտպանութեան նոր նախարարն է Հասան Ըշըք, որ դիւանագիտական ծանօթ անցեալ մը ունի միջազգային բեմին վրայ, մանաւանդ այն օրէն (1973 Փետրուար) երբ Փարիզը ձգեց եւ շունչը Անգարա առաւ բողոքելու համար Մարսէյլի Ապրիլեան յուշարձանին բացման առթիւ, ֆրանսական իշխանութեանց եւ մանաւանդ նախարար Քոմիթիի մասնակցութեան։ Ուժանիւթի եւ բնական հարստութեանց նախարարն է Տէնիզ Պայքալ, Գիւղատնտեսութեան՝ Մեհմէթ Եունճէլէր։

Էճէվիտ հեռատեսիլէն յայտարարած է թէ նախապատուութիւն կուտայ Կիպրոսի հարցին, ապա պիտի ջանայ վերականգնել երկրին տնտեսութիւնը եւ վերջ տալ բռնութեանց եւ ահաբեկչութեանց։

ՆԱՐՄԱՆՏԻԻ ԾՈՎԱՓԷՆ ՎԵՐՍԱՅԼԻ ՊԱԼԱՏԸ

ՔԱՐԹԸՐԻ ՅԱՋՈՐԴ ՀԱՆԴՐՈՒԱՆԸ՝ ՊՐԻՒՍԷԼ

Միացեալ Նահանգներու նախագահը, Ժիսքարի հետ, Նորմանտի գնաց եւ Օհամա Պիչի ամերիկեան շիրիմներուն առջեւ խոնարհեցաւ։ Ֆրանսական այդ հողամասը այլեւս ամերիկեան է, արդարեւ ֆրանսական կառավարութիւնը Ամերիկացիներուն շնորհած է այդ շերտ մը հողը, ուր 9386 ճերմակ խաչեր կը յիշեցնեն այն Ճի–Այները, որոնք ինկան 1944ի Յունիս 6ի ցամաքահանման օրը։ «Անոնք որոնք հո՛ս կը հանգչին, ըսաւ Քարթըր, մեր երկու ազգերը կը կապեն իրարու ընդմիշտ»։ Ապա, երկու նախագահները, տիկինները եւ շքախումբը անցած են Պայէօ, ուրկէ կառախումբով վերադարձած Փարիզ։ Եւ ճամբու ընթացքին է, որ խօսակցութիւնները շարունակուած են։

Նոյն իրիկունը, Վերսայլի Մեծ Թրիանոնին մէջ է, որ Տէր եւ Տիկին Ժիսքար տ'Էսթէն կ'ընդունէին նախ ճաշի 130 հոգի, ապա 5000 հոգի ճաշէն ետք, ընդունելութեան։ Ճաշացուցակը՝ բացառիկ, բացառիկ նաեւ պնակները, Սեւրի յախճապակի, 1875ին շինուած եւ որու ամէն մէկը կ'արժէ 3000 Ֆր (ներկայ)։ Կը բացակայէր՝ Շիրաք։

Ուրբաթ օր, Փարիզի ամերիկեան դեսպանատան մէջ, Քարթըր յաջորդաբար կ'ընդունէր Միթերանը, Ֆապրը եւ Լըքանիւէն, Պրիւսէլ մեկնելէ առաջ։

ԼՈՆՏՈՆԻ ԵՒ ՊՐԻՒՍԷԼԻ ԵՂԵՌՆԱՓՈՐՁԵՐՈՒՆ ԱՌԹԻՒ

ՀԱՅԿ. ԴԻՄԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ԶԵԿՈՅՑԸ

Գրած էինք Յունուար 5ի մեր թիւով որ Հայկ. Նոր Դիմադրութիւնը տէր եղած էր Թրքական հաստատութեանց դէմ կատարուած ահաբեկչական արարքներուն Լոնտոն եւ Փարիզ եւ այդ առթիւ զեկոյց մը հեռաձայնած Պրիւսէլի Ա. Էֆ. Փէ.ի գրասենեակը։ «Յառաջ»ի խմբագրութիւնն ալ նոր ստացաւ այդ զեկոյցը, որ կ'ըսէ.–

ԶԵԿՈՅՑ ԹԻՒ 3

«Լոնտոնի եւ Պրիւսէլի գործողութիւնները Թուրք ֆաշիստ վարչակարգի նպատակակէտերու դէմ, իրագործուած են Հայկ. Նոր Դիմադրութեան ժողովրդական ցանցերուն կողմէ։ Այս արարքներով, Հ. Ն. Դ.ն կ'ուզէ ցոյց տալ որ Թուրք ֆաշական Պետութիւնը եւ մեղսակից արեւմտեան աշխարհակալութիւնը ծանրօրէն կը սխալին խորհելով թէ մեր ժողովուրդը մոռցած է 1915ին ջարդուած մէկուկէս միլիոն Հայերը եւ հրաժարած է ազատագրելէ գրաւուած հողերը։ Ի տես միջազգային մարմիններու յամառ մերժումին նկատի առնելու մեր ժողովուրդին անժամանցելի իրաւունքները եւ այն զսպումին, որուն զոհ են Թուրքիոյ Հայերը, մեզի իբրեւ միակ ելք կը մնայ զինեալ պայքարը։

«Հայկ. Նոր Դիմադրութիւնը ակն ընդ ական պիտի պատասխանէ այն բոլոր հարուածներուն որոնք կը տրուին հայ ժողովուրդի իրաւունքներուն։ Կոչ կ'ընենք բոլոր Հայուհիներուն և Հայերուն զէնք վերցնել եւ զինուորագրուիլ դիմադրութեան մէջ միացեալ, անկախ եւ ընկերվարական Հայաստանի մը համար»։

«ՀԱՅԿ. ՆՈՐ ԴԻՄԱԴՐՈՒԹԻՒՆ»

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԼԻԲԱՆԱՆ, իր նախարարապետին բերնով բոլորովին մերժեց այն ծրագիրը որ կը նախատեսէ Պաղեստինցիներու Լիբանան մնալը։ Սելիմ Հըս ճշդած է.— «Նըման ծրագիր մը հարուած մըն է պաղեստինեան դատին, քանի որ դէմ է պաղեստինցի ժողովուրդին բաղձանքներուն»։

ՖՐԱՆՍԱՅԻ մէջ ալքոլը 50.000 հոգիի մահուան պատճառ կ'ըլլայ տարին, ըստ Սոֆրէսի կատարած հանրային կարծիքի մէկ քննութեան։ Ֆրանսա, որ 1974ին 230 հազար սրճարան ունէր, այսօր 375 հազար ունի։ Ոգելից ըմպելիի 69 առ հարիւրը՝ գինի է։

ՎԱԼՏՀԱՅՄ ընդունուեցաւ Նախագահ Ժիսքարի կողմէ եւ յայտնեց թէ կորսուած միւս Ֆրանսացիները սպաննուած են Փոլիսարիոյին կողմէ։ Ընտանիքներուն ծնողքները չեն հաւատար այս բացատրութեան։

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ ՀԵՌԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Դեկտ. 26–29)

ԿԱՌԱՎԱՐԱԿԱՆ ՊԱՐԳԵՒՆԵՐՈՒ ՅԱՆՁՆՈՒՄ ԲԱԲԿԷՆ ՍԱՐԿԻՍՈՎԻ ՁԵՌԱՄԲ

Հայաստանի նախագահը՝ Բաբկէն Սարկիսով, կառավարական պարգեւներ յանձնած է գիտութեան եւ մշակոյթի գործիչներու։ Այսպէս, Լենինի շքանշան տուած է Ակադ. Հ. Բունիաթեանի, իբրեւ գնահատութիւն կենսաբանական գիտութեան զարգացման եւ վարիչներու պատրաստութեան մարզերէն ներս իր տարած աշխատանքներու։ Երաժիշտ Գ. Եղիազարեանի տրուած է Խորհ. Միութեան ժողովրդական արուեստագէտի կոչում։ Հայաստանի Գերագոյն Խորհուրդի պատուոյ գիրեր ստացած են կուսակցութեան Նոյեմբերեանի շրջանային կոմիտէի Ա. քարտուղար Գ. Նախշքարեան, վարչապետի տեղակալ Ռ. Սվետլովա, Սնունդի Արդիւնաբերութեան նախարար Ս. Առաքելեան, Ուժի եւ Ելեկտրականացման գլխաւոր վարչութեան պետ Ս. Վարդանեան, Պետական շինարարութեան նախագահի առաջին տեղակալ Լ. Երզնկեան, Մ. Դաւթեան, «Հայհիդրօէներգաշին» վարչութեան պետ Կ. Մարութեան։

×

ԿՈՅՐԵՐՈՒ ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԻՆ ՀԱՄԵՐԳԸ

Տարի մըն է արդէն որ Երեւանի մէջ կազմուած է կոյրերու երգչախումբը, որ կոյրերու հաստատութեանց սրահներու եւ գործատուներու մէջ քանի մը երգահանդէս տալէ ետք՝ Հայաստանի Երաժիշտներու տան մէջ ունեցած իր անդրանիկ համերգը, որ մեծ հետաքրքրութիւն ստեղծած է երգացանկի բազմազանութեամբ։ Երգչախումբը մեկնաբանած է հայկական եւ ռուսական ժողովրդական երգերու մշակումները, Կոմիտասի, Եկմալեանի, Կանաչեանի, Հենտըլի, Պելլինիի, Ռոսինիի, Շոստակովիչի եւ Ալ. Յարութիւնեանի գործերը։ Այդ կարգին, Կոմիտասի «Առաւօտ լուսաբեր» եւ Կանաչեանի «Նարօ ջան»ը առաջին անգամ ըլլալով մեկնաբանուած են։ Ներկաներու կողմէ ջերմ գնահատանքի արժանացած են մեներգիչներ՝ Լեւոն Խաչատրեան, Բորիս Յակոբեան, Գրիշա Իսրայէլեան եւ Անահիտ Սուրէնեան։ Համերգի յաջողութեան մէջ իրենց կարեւոր դերը ունեցած են խմբավարներ՝ Կոմիտաս Քէշիշեան, Կարօ Ալեքսանեան, դաշնակահար Արմէն Ահարոնեան եւ երգչախումբի գեղարուեստական ղեկավար՝ երաժիշտ Սիմոն Յովհաննիսեան։

×

ՀԱՅ ԿԻՆ ԳԻՏՆԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ

Երեւանի մէջ բացուած է Հայաստանի կին գիտնականներու համագումարը, որուն մասնակցած են բարձրագոյն ուսումնական հաստատութիւններու, Ակադեմիայի եւ իր հիմնարկութիւններու ներկայացուցիչները, ինչպէս նաեւ հիւրեր՝ Մոսկուայէ, Լենինգրադէ, Թիֆլիսէ, Բաքուէ եւ այլ քաղաքներէ։ Համագումարին կարդացուած են մօտ 250 զեկուցումներ։ Այդ առթիւ Ակադ. Արաքսիս Բաբայեան «Արմէնփրէս»ի թղթակցին յայտնած է թէ ներկայիս Հայաստանի ժողովրդական տնտեսութեան մէջ կ'աշխատին մօտ 120 հազար կիներ՝ բարձրագոյն եւ միջնակարգ մասնագիտական կրթութիւն ունեցող բոլոր մասնագէտներու կէսը։ Անոնցմէ աւելի քան եօթը հազարը կը զբաղի գիտութեամբ. կան 1400 տոքթէօրներ եւ թեկնածուներ։ Հայ կին գիտնականներու հետազօտութիւնները մշակոյթի, գիւղատնտեսութեան, ուսողագիտութեան, տարրալուծութեան, կենսաբանութեան եւ բնագիտութեան մարզերէ ներս ծանօթ են Խորհ. Միութեան մէջ եւ արտասահման։ Բազմաթիւ կին գիտնականներ կը կրեն ակադեմականի, թղթակից անդամի կոչում, ինչպէս նաեւ արժանացած են Լենինի եւ պետական մրցանակներու։

×

ՀՈՂԱԳԷՏՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ

Հռոմի մէջ գումարուած է գիւղատնտեսութեան հարցերով զբաղող ՄԱԿի յանձնախումբի նիստը, որուն մասնակցած են Խորհ. Միութեան, Հունգարիոյ, Ռումանիոյ, Սպանիոյ, Ֆրանսայի, Հոլանտայի, Քանատայի, Վենեզուէլայի, Հնդկաստանի, Սուրիոյ, Թունուզի ներկայացուցիչները։ Ժողովին ընթացքին քննութեան առնուած են հողերու կրկնակ աղակալման եւ անոնց բարելաւման եղանակներու հարցերը։ Խ. Միութեան կողմէ զեկուցում մը կարդացած է Հայաստանի Գիւղատնտեսութեան նախարարութեան Հողագիտութեան գիտա–հետազօտական հիմնարկութեան տնօրէն Հրանտ Պետրոսեան։

×

Լայպցիկի մէջ տեղի ունեցած ճատրակի միջազգային մրցաշարքին, Պերլինէն Բ. Մալիխ շահած է քաղաքին մրցանակը։ Խորհ. Միութեան խումբէն լաւագոյն արդիւնքը ձեռք ձգած է Երեւանցի Արշակ Պետրոսեան (8 միաւոր) գրաւելով երկրորդ տեղը։

×

Հիմա երկրում իմ բարձրիկ,
Սարերում այն հեռավոր
Ամայութիւն է լռիկ,
Գիշեր է ահեղ ու խոր։

Բայց վառ է ահա մի շող,
Մի ճամբորդ է շրջում անտուն,
Ճակատը պատած փոշով,
Մահու չափ — դէմքը — տրտում։

Անցնում է անօթեւան
Երկրում այն միշտ հիւրասէր,
Անցնում է գիւղ ու աւան,
Բոլորը — լուռ ու աւեր։

Բուքն է, մրրիկն է կոծում,
Դառն է քախիծը նրա...
Վարդեր են անվերջ բացւում,
Վարդեր — ձիւնի վրայ։

Եւ լալիս է Անցորդը — լոյս,
Եւ գնում է դառը լացով. —
Օրհնի՛ր, օրհնի՛ր, Յիսուս,
Երկիրն իմ երկունքի ծով...։

ՎԱՀԱՆ ՏԷՐԵԱՆ

ՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ Ժ. – ԺԲ. ԴԱՐԵՐՈՒՆ

ԳՐԻԳՈՐ ՆԱՐԵԿԱՑԻ

Գ.— ՆԱՐԵԿԱՑԻԻ ԵՐԿԵՐԸ

Նարեկացիէն մեզի հասած է բաւական հարուստ գրական ժառանգութիւն։ Ինչ որ անոր երկերէն թուագրուած են հնագոյն ձեռագիրներու մէջ՝ գրեթէ ամբողջութեամբ հասած են մեզի, անոնք են՝

Ա) Գանձեր (երեք հատոր),

Բ) Տաղեր եւ մեղեդիներ (20է աւելի),

Գ) Թուղթ մը Թոնդրակեցիներու դէմ,

Դ) Մեկնութիւն Երգոյ երգոյն, որ գրըուած է Վասպուրականի Գուրգէն իշխանի հրամանով 977ին, եւ որ Նարեկացիի երիտասարդ հասակի նախընծայ երկն է։

Ե) Պատմութիւն Ապարանից Խաչի, որու առընթեր երկու ներբող՝ Ս. Խաչին եւ Ս. Աստուածածնին։

Զ) Ուրիշ առանձին երկու ներբողներ՝ նուիրուած առաքեալներուն եւ Յակոբ Մծբնայ հայրապետին։

Է) Մատեան ողբերգութեան, որ մեր բանաստեղծի ամէնէն մեծ երկն է, գըրուած 1002 թուին։ Անոր գրական ստեղծագործական կեանքը տեւած է մօտաւորապէս 25 տարի։

Նարեկացիի գրական երկերը, բացի Մատեան ողբերգութենէն, եւ տաղերէն, նիւթով եւ ձեւով նոյնն են՝ նախորդ դարերուն եւ իր ժամանակի զարգացած գրականութեան հետ, այսինքն՝ մեկնութիւն, ներբող եւ հոգեւոր երգ։

Երգ երգոյի մեկնութեան մէջ, օրինակ՝ ան չի տարբերուիր իր նախորդներէն առանձնապէս, միայն թէ այստեղ կը դրսըւուի իր մտածման պայծառութիւնն ու գեղեցկութիւնը։ Նոյնը կարելի է ըսել, նաեւ, ներբողներու համար. Ս. Խաչի ներբողը օրինակ՝ սկիզբը խաչի զօրութեան վերաբերեալ սովորական մեկնութիւն մըն է, որու ձեւերն ու նիւթը մեծ մասամբ, նախորդներու վրայ է մշակուած։ Հին ներբողներու եւ ճառերու յատուկ ձգձգուած երկարաբան լեզուն ու ճոռոմ արտայայտութիւնը կը գտնենք, նաեւ, Նարեկացիի մօտ։ Նարեկացիի ներբողներու մէջ կայ, նաեւ, քնարական մաս, յատկապէս այն մասերուն, որոնց մէջ բանաստեղծական եւ ճարտասանական ձեւերով՝ կը գովաբանէ ներբողի անձը։ Այստեղ բանաստեղծն, արդէն, ինք – զինք ազատ կը զգայ։ Հին ձեւերն ու նիւթը զինքը երբեք չեն կաշկանդեր, եւ տողերը կ'արտայայտեն օրհնաբանական բանաստեղծութեան ձեւ։ Այս բոլորով հանդերձ, ատոնք բանաստեղծական ներշնչման արդիւնք չեն, այլ յօրինուած են ուսուցողական նպատակներով։

Անոր Գանձերը, թիւով երեք հատ, որոնց ամէն մէկ տունի գլխագիրները կը կազմեն «Գրիգորի երգ» գլխաբանը, կը սկսին Գանձ բառով, իսկական գանձ (հարստութիւն) բառի նշանակութեամբ։ Ատոնք տօնական օրերու յատուկ մաղթանքներ են՝ ուղղուած Ս. Հոգւոյն, Եկեղեցիին եւ Խաչին։ Ատոնք ունին աւելի դաւանաբանական բովանդակութիւն, որոնց մէջ խնդրուածքներ կան՝ քահանայապետի, հոգեւոր դասի, վարժապետներու, թագաւորներու համար եւայլն։ Այս գանձերու մէջ, նոյնպիսի բանաստեղծական իսկական շնորհք չի տեսնուիր։ Իսկական բանաստեղծ՝ Նարեկացին ի յայտ կուգայ իր Մատեան ողբերգութեան եւ որոշ չափով՝ Տաղերուն մէջ։

Դ.— ՆԱՐԵԿԱՑԻԻ ՄԱՏԵԱՆ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԵԱՆ ԵՐԿԸ

Նախ պարզենք, թէ ինչ է նպատակն ու էութիւնը Ողբերգութեան Մատեանի։

Հեղինակը անփոփոխ կրկնուող վերնագիրներով, զորս կը դնէ իւրաքանչիւր «Բանի» մասի համար, շատ լաւ կը բացատրէ երկը՝ «Ի խորոց սրտից խօսք ընդ Աստուծոյ»։ Սրտի խորքը կուտակուած է մեղքը, Աստուած անաչառ դատաւոր մըն է, բայց եւ՝ ներող ու գթառատ Հայր։ Բանաստեղծին խօսքն Աստուծոյ հետ՝ տեսակ մը աղօթախառն զղջում մըն է ու հեծութիւն։ Նպատակն է փրկութիւնը։ Ահա, այս կը կազմէ Ողբերգութեան էութիւնը. այս է եղած ժամանակի քրիստոնէական հոգեպաշտութիւնը, որ ցայտուն արտայայտութիւն գտած է Նարեկացիի մէջ։

Նարեկացիի այս երկին մէջ կը տեսնենք, ընդհանրապէս, հին քրիստոնեայի եւ, մասնաւորաբար, մենակեացի ողբերգական վիճակը՝ իր ամբողջ պատկերով։ Ինչ է եղած Նարեկացիի աշխարհայեցողութիւնը։ Մարդը, արարածներու մէջ, Աստուծոյ ամէնէն սիրելին է։ Աստուած ամէն ինչ ստեղծած է միայն մարդուն համար, նոյնիսկ՝ հրեշտակներն ու սատանաները։ Անոր հոգացողութեան միակ առարկան մարդն է։ Աստուած, սակայն, անմիջապէս չի խառնուիր մարդոց գործերուն, որովհետեւ ստեղծելով մարդը՝ անոր տուած է ինքնիշխանութիւն, ազատ կամք՝ գործելու բարին կամ չարը, եւ արժանանալ դրախտին կամ դժոխք երթալ։ Թէպէտ, մարդ իր գործերով անարժան էր, բայց Աստուած միշտ կը խնամէր զայն, կը կամենար, որ մարդը փրկուի. եւ նոյնիսկ՝ Աստուծոյ որդին մարդացած է՝ այդ իսկ նպատակին համար. եւ մարդը կրնար փրկուիլ, որովհետեւ չկար որեւէ մեղք, որ անկեղծ ապաշխարութեամբ չքաւուէր։ Այս է, ահա, Նարեկացիի եւ անոր նման ուրիշներու աշխարհահայեացքը։

Տիեզերքի, մահուան և հանդերձեալ աշխարհի «առեղծուածը» սկիզբէն եւ եթ՝ քնարերգութեան վսեմ նիւթ կը դառնայ, եւ Նարեկացիի հանճարով՝ կրօնական երգը կը դառնայ արտայայտութիւն անհատական երազանքներու, կրօնական ուժեղ անհանգստութիւններու, այլ եւ՝ մահուան ու յաւիտենականութեան խընդիրներու։

Սովորական մարդը համոզած էր ինքզինք, թէ եկեղեցին կը հոգայ զինքը։ Ուստի ան հանգիստ կ'ապրէր, որովհետեւ ան այնպէս գիտէր, որ բաւական է, որ մեռնելէ առաջ խոստովանէր եւ հաղորդուէր՝ կը հաւատար, որ մեռնելէ յետոյ կ'արդարանայ՝ դրախտ կ'երթայ։ Բայց Նարեկացիի նման խոհուն եւ ուժեղ մարդիկ ճիշդ այդ աշխարհայեացքի մէջ կը գտնէին հոգեկան տանջանքներու աղբիւր։ Ըստ Նարեկացիի՝ մարդու վախճանը պէտք չըլլար միայն արդարանալ, այլեւ ձեռք բերել բարձրագոյն Բարիքը, այն է՝ անբաժանելիօրէն միանալով Աստուածութեան հետ՝ ստանալ հոգւոյ աստուածային անդորրութիւն։ Այս է, ահա, իսկական փրկութիւնը, որուն կը ձգտէին, նաև մարդիկ, ինչպէս՝ Նարեկացին։ Այս էր ահա, որ խորապէս կը ցնցէր մեր բանաստեղծի ամբողջ էութիւնը, եւ ան ուրիշ հայրաւուրներու պէս անձնատուր կ'ըլլայ ճգնութեան եւ հոգեպաշտութեան։ «Զի ես ոչ ի տուրսն, այլ ի տուողն յուէտ կարօտիմ»։

Ոչ փառքն են ինձ անձկալի, այլ
փառաւորեալն է համբուրելի.
Ոչ կենաց փափաքանօք, այլ կենսարարին
յիշատակաւն միշտ հեծեծեմ.
Ոչ քաւութեան միայն հասանել, այլ զնոյն
ինքն տեսանել… (Բանն ԺԲ.)

«Շնչոյս ողջունին կապեալ ընդ շնորհիդ՝
ի քեզ միանալ անբաժանելի» (Բանն ԻԴ)։

Մարդն Աստուծոյ մէջ, եւ Աստուած ինքը մարդու մէջ, այս է, ահա փրկութիւնը. եւ այս փրկութիւնը կ'ըլլայ միայն Աստուծոյ շնորհքով, զոր Ան կը բաշխէ մարդոց, բայց ոչ բոլորին. սակայն մարդն ինքն ալ պէտք է աշխատի այդ շնորհքին արժանանալու. իսկ անոր համար, ան պէտք է ունենայ, ամէն բանէ առաջ, հաւատք, յոյս եւ մանաւանդ՝ սէր։ Առանց անոնց, զղջումը ինչքան ալ ուժեղին ըլլայ, միայն կորստեան կը մատնէ մարդը։ Անգամ մը, որ հոգեպաշտն ունի, փրկութեան համար անհրաժեշտ, այս երրորդութիւնը — հաւատք, յոյս սէր — անոր կը մնայ, այնուհետեւ, գործադրել փրկութեան միակ միջոցը՝ ամբողջապէս նուիրուիլ Աստուծոյ, այսինքն անտեսել անձը, մոռնալ մարմինը, միայն Աստուծմով եւ Աստուծոյ մէջ ապրելու համար։ Ան պէտք է խորասուզուի ինքնիր հոգիին մէջ, չարունակ զիտէ, քրքրէ ու վերլուծէ զայն. պէտք է չարունակ աշխատի ազատիլ ու կտրուիլ աշխարհէն, մարմնի պահանջներէն եւ կիրքերէն եւ աշխարհէն։ Այս անհնարութիւնն ահա, կը դառնայ, Նարեկացիին համար, ներքին յուզումներու աղբիւր եւ մարմնապէս զինքը կը կեղեքէ։ Բայց այդ, միաժամանակ, իսկական քնարերգութեան աղբիւր է. աղբիւր մը այնպիսի բանաստեղծութեան, ուր ապաշխարողը կը պատկերուի իր հոգեկան ձգտումներով, իր ողջ զգայնութեամբ ու սարսուռներով։

ՏԱՐՕՆԱՎԱՐԴ

(Շար.)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՏՆՏԵՍՈՒԹԵԱՆ 1978Ի ԾՐԱԳԻՐԸ

«Հայկական ՍՍՀ իններորդ գումարման Գերագոյն սովետի վեցերորդ նստաշրջանին» բացումը կատարուեցաւ Դեկտեմբեր 20ին։

Օրակարգը ունէր վեց կէտեր։ Հիմնականները՝ Հայաստանի տնտեսութեան 1978ի ծրագիրն ու պիւտճէն, պատմութեան եւ մշակոյթի յուշարձաններուն պահպանութեան եւ օգտագործման նոր օրինագիծին վաւերացումը եւ Հայաստանի Գերագոյն դատարանին կազմութիւնը։

Դեկտ. 21ի նիստին է, որ 1978ի տնտեսութեան ծրագիրը ներկայացուց Պետպլանի նոր նախագահը՝ Հրանտ Սարգսեան։

Այս առիթով անհրաժեշտ է նկատի ունենալ, Խորհ. Միութեան եւ, հետեւաբար, նաեւ Հայաստանի ներկայ 10րդ հնգամեակին ծրագիրը, որ կեանքի կոչուեցաւ 1976ին եւ վերջ պիտի գտնէ 1980ին, բաղդատմամբ նախորդին, զարգացման համեստ առաջադրութիւններ հրապարակ դրած է։ Ընդհանրապէս նկատի առնուած են 9րդին իրագործումները, իբրեւ կարելիութիւններ։ Այսպէս, օրինակ, արդիւնաբերութեան ճիւղին մէջ, Խորհ. Միութեան համար աճ սահմանուած է 36 տոկոս, երբ նախկինը 47 էր։ Ասոր Ա. ճիւղը նախորդին մէջ 46 տոկոսէն աւելի էր, իբրեւ առաջադրութիւն. այժմու նշանակալէտն է 38 տոկոս։ Բ. ճիւղինը համապատասխան ձեւով 48,6 եւ 32 տոկոս։ Գիւղատնտեսութեան մէջ աճի սահմանումը 20–22 էր նախորդին պարագային, իսկ ներկայ հնգամեակին համար՝ 16 տոկոս ճշդուած է։ Նոյնը բնակչութեան անձ գլուխ բաժին ինկող ռէալ եկամուտներուն համար։ Ծրագրով 1980-

ԹԱՓԱՌԱԿԱՆ ՔԱՀԱՆԱՆ

(ԻՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ)

Տէր Կարապետ նստեցաւ քարին տակ, քիչ մը երկարեցաւ, պարկը գլխուն տակ դրաւ. ալ վարժուած էր հողին ու քարին. մինակ ըլլալու, համբերել աշխարհիս ամենամեծ մարդուն պէս։

Առաւօտեան արեւը շուտով կը զարնէ Հալէպարին կողերը, իր շողերով քահանային աչքերը բացաւ. նստեցաւ սպասելով որ մէկն անցնի. տղաներ եկան։

— Աղքատ մըն է, ըսին ու գացին։

Քիչ յետոյ լաւ հագուած տիկին մը եկաւ, նայեցաւ եւ անցնելու եղաւ։

— Աղնիւ տիկին, ըսաւ քահանան ողորմագին ձայնով, խնդրեմ ինձ կանչէ Օր. Շուշանիկ Գափոյեանը։

Կինը չէր ճանչնար Շուշանիկը. մարդ եկաւ. — աղուոր աղքատ է ըսաւ ու գընաց. տղաք եկան եւ քար նետեցին ոտքերուն. Թափառական չունէր անցան եւ խեղճ քահանան կը սպասէր որ բարի ձայն մը իր քոյրը կանչէր։

Երբաւ իր տեղէն եւ յուշիկ – յուշիկ քալելով վեր բարձրացաւ. ո՞վ կրնար երեւակայել թէ այդ պատառոտուն, աղտոտ զգեստներուն տակ Տէր Կարապետ Գափոյեանը կար։

Ժամանակ էր որ մարդ մարդու երես չնայէր, վախը սատրիկ էր ամէն ամէն տան մէջ, սրտի մէջ։

Վերջապէս մէկը լուր տուաւ Շուշանիկին որ Արշակին տունն էր։

— Աղքատ, շատ աղքատ մէկը քեզ կը կանչէ վերի պարտէզին մէջ, Հայոց գերեզմանատան մօտ։

Կէս ժամ չանցած Շուշանիկ արդէն Տէր Կարապետին քովն էր. ճանչցաւ այդ թափառական մարդը։

— Քոռ ըլլամ, եղբայրս, ըսաւ ու վիզն ինկաւ։

— Կիներ եկան ու կանգնեցան. այրեր եկան եւ կանգնեցան. տղաներ եկան եւ կանգնեցան. զարմացան որ գեղեցիկ աղջիկ մը մրոտ մարդու մը հետ կը համբուրուէր։

Ներաւ ծանօթ մէկը — խնդրեմ, ըսաւ, գնա Աղամալեան Արշակը կանչէ, աս իմ եղբայրս է, Տէր Կարապետը. մեռած էր, ողջ գտնուեցաւ։ Ուրիշէ մը խնդրեց, — դուն ալ գնա Փերիկ մայրիկը կանչէ։

Գրեթէ ամբողջ Հալէպարը այդ քարին մօտ հաւաքուեցաւ։ Զարմացան ու բացագանչեցին.

— Տէր Կարապետն է, Տէր Կարապետն է։ Խեղճ մարդ, ըսին ուրիշներ ցաւէն խենթեցեր է։

— Տուն երթանք սոխպեց քոյրը։

— Չէ, իմ տունս այս քարին տակն է. մենք տուն չունինք։ Կարդա կուրծքիս վրան գրուածը։

Այդ վայրկեանին եկաւ Փերիկ մայրիկը. գրկեց, համբուրեց, լացաւ հայ մայրերու նման։

Մէկը բարձրաձայն կարդաց կուրծքին վրան գրուածը։ Բոլորն ալ սարսափած ետ – ետ գացին. հիմա զինուորը կրնար գալ եւ ձերբակալել։

Բայց քոյրն ու Փերիկ մայրիկը մտիկ չըրին, մէկը թեւէն բռնեց, միւսը տաբրակն առաւ, քաշեցին, քաշքշեցին։

— Տուն երթանք եղբայր, կ'աղաչէր քոյրը։

— Զիս այս քարին տակ թողուցէք. ես տուն չունիմ. դուն ալ քոյրիկ տուն չունիս, ուրիշին քով պիտի ապաստանիս։ Քեզի կրնան սեղան մը եւ անկողին մը տալ, ինձ ոչ. ես փողոցի բնակիչ եմ։

Երբ իրենց տունն հասան, դուռը միայն բանալիով դոց գտան. բացէն, ներս մտան, խկոյն տաք ջուր պատրաստեցին։ Ան պէտք է լուացուէր, սրբուէր։

Բոլորին սրտէն վախը քիչ մը փարատած էր. եկաւ Արշակ, եկաւ Աննա։ Արտասուօղ տունէ տուն կը թաչէր։ Հագուեցուցին կերպարանք տուին։

— Քոռ ըլլամ քեզի, որդի, ադ ի՛նչ կերպարանք էր, ըսաւ Փերիկ. դուն ասկի խաղող էիր, չամիչի կը նմանիս։

Շատեր եկան քահանան տեսնելու, կարեւորութիւն չտուին ոստիկանական հրամաններուն. կարօտցեր էին իրենց քահանային, տասնըհինգ օրեր շատ էին. այդ փափուկ մարդուն համար։ Անմեղ գառնուկ մը չարչարեր ու տանջեր էին։ Ան հումէն փող չէր առացած. ան յեղափոխութիւն հանելու գիտակցութիւն չունէր։

Երբ տան շրջանակը քիչ մը հանդարտեցաւ, ժողովուրդին կարօտն անցաւ սրտէ սիրտ։

— Քոյր իմ, ըսաւ Շուշանին, երթանք այս տունէն, լաւ ապաստանարան մը փնտռենք։ Եթէ զիս հոս գտնեն, մարդու հետ գտնեն ես, կամ Արխանկէլ, կամ Սիպերիա կը վերջանամ։ Ես շատ լսեր եմ այդ սարսափելի երկիրներուն մասին։

Հ. ՎԱՀԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

(Շար. 14)

րն 21 տոկոս բարձրացում պէտք է ունենայ, իսկ նախորդ ծրագրով պէտք է ունենար գրեթէ 31, եւայլն։

Հայաստանի համար եւս սահմանուած ցուցանիշները, ներկայ հնգամեակին, գործնական տեսակէտով իրականանալի կը նկատուին, քանի սոնք արձանագրուած էին արդէն իբրեւ արդիւնք 1975ին։ Երկու օրինակ՝ արդիւնաբերութիւն եւ գիւղատնտեսութիւն, ի շարս այլոց, յըստակ կը դարձնեն սահմանումը։ Ներկայ հնգամեակին արտադրութեան աճ կը նախատեսուի արդիւնաբերութեան մէջ 46 տոկոս։ Նախկինը՝ 64 տոկոս էր։ Արձանագրուած աճը եղած էր 45։ Գիւղատընտեսութեան արտադրութիւններու ծաւալը տարեկան միջին հաշուով 24էն քիչ մը աւելի պէտք է արձանագրէ։ Նախորդը սահմանած էր 32 տոկոս եւ իրագործած էր 22։

Ցիշեցումի երկրորդ կարեւոր կէտն այն է, որ Հայաստանի արդիւնաբերութեան եւ գիւղատնտեսութեան ներկայ հնգամեակի աճի տոկոսները, բաղդատմամբ խորհրդային միւս 14 Հանրապետութիւններուն, դոյդ մարզերուն մէջ առաջին երեք աստիճաններուն վրայ կը մնան։ Արդիւնաբերութեան մէջ միայն Մոլդավիան է, որ 47 տոկոսի իր սահմանագիծով յառաջ կ'անցնի Հայաստանէն, որուն տոկոսն է, ինչպէս ըսուեցաւ, 46։ Գիւղատնտեսութեան մարզէն ներս Հայաստանէ առաջ կուգան Մոլդաւիա եւ Վըրաստան 37 եւ 29 տոկոսներով, Հայաստանինը ըլլալով 24։ Ասոր բացատրութիւնը պէտք է փնտռել մեր հայրենիքին գիտական եւ մասնագիտական քատրերու կարեւոր թիւին, հիմնարկութիւններու ցանցին եւ, ընդհանրապէս, տնտեսութեան զարգացման լայն կարելիութիւններուն մէջ։

Պետպլանի նախագահին ներկայացուցած ծրագիրը՝ 1978ի տնտեսութեան համար, երկու կէտ յստակ կը դարձնէ։ Առաջին՝ առաջադրութիւնները ընդհանուր գիծերով կը համապատասխանեն 10րդ հնգամեակի ծրագիրին նշանակէտերուն։ Երկրորդ՝ առաւել բարձր ցուցանիշներ կը կրեն։ Քանի մը թիւեր յստակ կը դարձնեն մասնանշումը։

Արդիւնաբերութեան արտադրութեան ծաւալը, բաղդատմամբ անցեալ տարուան, պէտք է աւելնայ մէկ տոկոս եւ կազմէ 7։ Մինչ Խորհ. Միութեան 1978ի ընդհանուր ծրագիրին մէջ արդիւնաբերութեան Ա. ճիւղին սահմանուած աճը Բ. ճիւղէն աւելի է, Հայաստանի ծրագրին մէջ հակառակն է։ Երկրորդինը 8,3 է, իսկ առաջինը՝ 6,4։ Աւելցնենք, թէ բոլոր պարագաներուն ալ Հայաստանի ցուցանիշները խորհրդայինէն բարձր են։

Յատուկ ուշադրութիւն կը դարձուի բնակչութեան սպառման ապրանքներուն արտադրութեան թէ՛ յաւելումին (7,1 տոկոս) թէ՛ անոնց որակին ու այլազանութեան վրայ։ Թէեւ այսպէս կոչուած կուլտուր - կենցաղային եւ տնտեսական գործածութեան ապրանքներուն աճը, անցեալ տարեշրջանէն մօտ 2,5 տոկոս նուազ է, ըստ ծրագրին։

Նախատեսուած է ելեկտրուժի արտադրութիւնը հասցնել 12 միլիառ քիլովաթ - ժամի, մօտ 10 տոկոս բարձր 1977ի մակարդակէն։ Հիւլէական ելեկտրակայանին մէջ զգալի կերպով կ'աւելնայ ելեկտրուժի արտադրութիւնը եւ կարելի կը դառնայ Հայաստանի տնտեսութեան պահանջները գոհացնել։ Աւելին՝ մաս մըն ալ Անդրկովկասի միւս կայաններուն փոխանցել։

Այլ ճիւղերու արտադրութիւնները կարեւոր կը մնան.— գունաւոր մետաղագործութիւն, մեքենաշինութիւն, սնըն - դարդիւնաբերութիւն, շինանիւթեր եւն.։

Գիւղատնտեսութեան համախառն արտադրութեան սահմանուած աճը՝ 4,3 տոկոս, կը համապատասխանէ հնգամեայ ծրագրին։

Կը կառուցուին՝ Պետութեան եւ այլ միջոցներով, մէկ միլիոն 295.000 քառ. մեթր ընդհանուր մակերեսով բնակելի տուներ։ Անցեալ տարեշրջանէն 51.000 քառ. մեթր աւելի։

Բնակչութեան անձ գլուխ հաշուով ռէալ եկամուտներու աճը 3,5, շատ աննշան յաւելում կը կրէ։ Բանուորներու եւ պաշտօնեաներու ամսական միջին աշխատավարձքը կը բարձրանայ 1,6, իսկ կոլտնտեսականներուն միջին վարձատրութիւնը՝ 1,1։ Բանուորներն ու պաշտօնեաները անցեալ տարի 2 տոկոս յաւելում ձեռք ձգած էին։

1980ին, հնգամեակին վերջաւորութեան, բանուորներուն եւ պաշտօնեաներուն միջին աշխատավարձքը պիտի կազմէ 162 ռուբլի, իսկ կոլտնտեսականներունը՝ 124։ Անգոհացուցիչ եկամուտներ։

Գերագոյն դատարանը կ'ընտրուի Գերագոյն Խորհուրդին (սովետ) կողմէ, պաշտօնավարութեան հինգ տարուան ժամանակամիջոցով։ Վերջին ընտրութիւնը կատարուած ըլլալով 1972ին, կազմուած է նորը, հետեւեալ կազմով՝ Նախագահ՝ Գ. Քոչարեան, տեղակալներ՝ Ի. Աղբաշեան եւ Մ. Սարգսեան, 31 անդամներ եւ 325 ատենակալներ։

Գերագոյն Խորհուրդը վաւերացուց «Պատմութեան եւ կուլտուրայի յուշարձանների պահպանութեան եւ օգտագործման մասին» օրինագիծը։ Գործադրութեան կը դրուի Մարտ մէկին։

Նախկինը՝ «Կուլտուրայի յուշարձանների պահպանութեան մասին», մշակուած էր 1969 Յուլիս 17ին։

Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ

ՍՈՒՐԷՆ ՃԵՐՄԱԿԵԱՆԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Դեռ նոր հողին յանձնած էինք Ալեքս Ալեքսանեանը, երբ կը հասնէր ուրիշ գոյժ մը՝ ոչ եւս է Սուրէն Ճերմակեան եւ ահա քանի մը շաբթուան տարբերութեամբ միայն կ'երթային միանալու յաւիտենականութեան մէջ, երկու ընկերներ, որ կամաւոր եղած էին առաջին համաշխարհային պատերազմին։

Հայ Նախկին Ռազմիկներու մեր Միութիւնը կ'ողբայ երկու մահերն ալ քանի եթէ նոյնիսկ իրենց յառաջացեալ տարիքը տրամաբանական կը դարձնէ անոնց կորուստը, հակառակ այդ տարիքին անոնք երբեք չէին դադրած իրենց գործօն մասնակցութիւնը բերելէ մեր Միութեան բոլոր աշխատանքներուն, ձեռնարկներուն եւ զանազան արարողութիւններուն։ Միշտ պատնէշին վրայ էին եւ իրենց յիշատակը վառ պիտի մնայ մեր բոլորիս սըրտին մէջ։

Սուրէն Ճերմակեանի կեանքը համակ նուիրում եղած է մեր Միութեան։ Ինչպէս յիշուեցաւ, գրաւման շրջանին հաբիւրաւոր ծրարներ ղրկուեցան մեր հայ գերիներուն, իր ջանքերով։ Երկար ժամանակէ ի վեր Միութեանս բաղձանքն էր արժանավայել յուշարձան մը կառուցանել երկու պատերազմներու ընթացքին զոհուած, նոյնպէս գերմանական կայաններու եւ ճամբարներու մէջ մահացած մեր հայրենակիցներու յիշատակին, որպէսզի անմոռաց մնայ հայ անունը ասպետական Ֆրանսայի հողին վրայ։ Լիազօրուած Միութեան կողմէ, մեր ողբացեալ ընկերը կրցաւ Փէռ–Լաշէզի մէջ իսկ հող ունենալ, ձրի տրամադրուած մեծի պատկան իշխանութեանց կողմէ, որպէսզի հոն կառուցանենք յուշարձանը ու ինք ալ տեսաւ հիմնարկէքը, անցեալ Մայիսին։

Մեր այս երկու կարուստները ծանր կը կշռեն մեր Միութեան վրայ ու յարգանքով կը խոնարհինք բոլորս ալ իրենց շիրիմին առջեւ։

Հայ Նախկին Կամաւորներու, Ռազմիկներու եւ Դիմադրականներու Միութիւնը կը վստահեցնէ իր ողբացեալ նախագահներու ընտանիքները, որ անոնց սուգը է՛ նաեւ իր սուգը։

ԳԷՈՐԳ ՊԱԳԸՐՃԵԱՆ

ՉՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ ՉԵՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁՈՒԻՐ

ԴՈՂԵՐՈՒԹԻ ԴՈՂԵՐ

ՊՈՒՐՃ ՀԱՄՈՒՏԻ «Յ. Տէր–Մելքոնեան» հանդիսասրահին մէջ, Դեկտ. 20ին, տեղի ունեցած է Թադուհի Թէքեանի երգահանդէսը, որու ընթացքին երգչուհին մեկնաբանած է Մոցարթի, Շուպերթի, Վերտիի գործերը։ Հայ հեղինակներէն մեկնաբանուած են Կանաչեանի, Կոմիտասի եւ Այվազեանի երգերը։ Երգերուն դաշնակով ընկերակցած է Արփի Եագուպեան – Ալահայտոյեան։

ՊԷՅՐՈՒԹԻ մէջ Դեկտեմբեր 18ին Հ. Յ. Դ. «Դրօ» կոմիտէի նախաձեռնութեամբ, կէսօրէ առաջ այց մը կատարուած է Հ. Յ. Դ. Պանթէոնին, իսկ կէսօրէ ետք՝ տեղի ունեցած է Հ. Յ. Դ. Մուրատ Պատանեկան Միութեան հիմնադրութեան 50ամեակի տօնակատարութիւնը։

×

Նոյն օրը Գարեգին Բ. Աթոռակից Կաթողիկոս հայրապետական իր առաջին այցելութիւնը տուած է Էշրէֆիէի Հայութեան, Ս. Յակոբի տօնին առիթով։ Պատարագած է Լիբանանահայոց Առաջնորդ Տաճատ Արք. Ուրֆալեան։ Քարոզած է Գարեգին Բ.՝ շէշտը դնելով Ս. Յակոբի կամքին վրայ, որուն շնորհիւ պարզ մահկանացու մը մեր ժողովուրդին կողմէ դասուած է սուրբերու շարքին։ Աթոռակից Կաթողիկոսը մաղթած է որ հայ մարդը միշտ իրեն օրինակ դարձնէ Ս. Յակոբի կամքը եւ հաւատքով փարի մարդկային մնայուն արժէքներուն։

ՖՈՐԹԱԼԷԶԱՅԻ մէջ (Պրազիլիա) կ'ապրի հայ ընտանիք մը՝ Ֆերմանեան, որ հաստատուած է 1916էն ի վեր։ Հակառակ անոր որ շրջանին մէջ Հայեր չկան, Տէր եւ Տիկին Ֆերմանեան պահած են հայկական աւանդութիւնները։ Անցեալ տարի, Ֆորթալեզա իրենց հաստատման 50ամեակին առթիւ, անոնք տեղական մամուլին տեղեկութիւններ տուած են Հայոց պատմութեան մասին։ Իսկ այս տարի, Օգոստոս 22ին, իրականացած է Ֆերմանեան ընտանիքի մեծ փափաքներէն մէկը.— Քաղաքապետութեան թիւ 6227 որոշումով Ֆորթալէզայի պողոտաներէն մէկը կոչուած է Արմենիա։ Անուանակոչութեան հանդիսութեան առթիւ, տեղական մամուլը դարձեալ անդրադարձած է Հայութեան։

ՄՈՆՐԷԱԼԻ մէջ, Դեկտ. 9ին, քսան նորագիր երիտասարդ - երիտասարդուհիներ, կնքահայրութեամբ ընկ. Մինաս Թէօլէօլեանի, կազմակերպական իրենց երդումը ընելով մտած են Հ. Յ. Դաշնակցութեան շարքերը։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (492)

ՀԱՐԱՋԱՆՔԻ ԿԱՄՈՒՐՋԸ

ՀԱՐԱՋԱՆՔԻ ԿԱՄՈՒՐՋԸ

Բայց հազիւ թէ ոտքը ցամաք դրած, արիւնլուայ մարդ մը տեսաւ որ վազելով կը հեռանար։
Սքալապրինօ ճանչցաւ զայն։
Ալթիէրին էր։
Եւ անոր ետեւէն իյնալով ակռաներուն տակէն մըլտաց.
— Այս անգամ ձեռքէս պիտի չազատիս այլեւս։
Ալթիէրի վազելով իր պալատը հասաւ։ Քանի մը ոստումով Լէոնորի յարկաբաժինը ելաւ եւ ոտքի հարուածով մը դուռը կոտրելով բոլոր սենեակները աչքէ անցուց։
— Մեկներ է, մեկներ է, մռնչեց։
Բայց յանկարծ միտքը ինկաւ որ Լէոնոր հօրը դագաղին հետեւած էր։
Այս միջոցին սպասաւորները վազելով ներս կը մտնէին։
— Տիկինը ո՞ւր է, գոչեց ընդհանուր հրամանատարը։
— Օլիվոլօ կղզին գնաց, պատասխանեցին սպասաւորները իրենց տէրը արիւնաթաթաւ վիճակի մէջ տեսնելով ահաբեկած։
Ալթիէրի դուրս նետուելով Օլիվոլօ կղզին վազեց։ Երբ Տանտոլոյի նախկին տան առջեւ հասաւ, առանց բնաւ աջ ու ձախ հաշուելու, պարտէզէն ներս խոյացաւ. Ծերունի Ֆիլիփը դիմացը ելլելով ճամբան կտրել ուզեց, բայց Ալթիէրի բռունցքի հարուածով մը զայն գետին փռելով սեղանատուն մտաւ։
Լէոնոր ծերունի դուքսին գիրկը նետուելով գոչեց.
— Պաշտպանեցէք զիս, հայր իմ։ Արթընցէք, վսեմաշուք դուքս... օգնութիւն...։
Ծերունին մէկ թեւովը Լէոնորը գրկեց եւ միւս թեւն ալ առաջ երկարելով գոչեց.
— Ո՞վ է ան...։ Ո՞վ է այդ սատանան որ այսպէս կին մը կ'ահաբեկէ։
— Ես եմ, ես, Ալթիէրին, գոռաց ընդհանուր հրամանատարը։
— Ի՞նչ կ'ուզէք։
— Կինս։
— Ձեր կի՞նը, բացագանչեց նախկին դուքսը զարմանահար։
Եւ երկարատեւ քունէ մը արթնցող մարդու մը պէս շուարած մնաց...։
Այո... այս յանկարծական ցնցումները, այդ հեռաւոր վայնասունները, Լէոնորի աղաղակները, իր սրտակեղէք ձայնը, բոլորը, բոլորը մէկ խորունկ ու սաստիկ յուզում մը վերջին յեղափոխութիւն մը, վերիվայր մը յառաջ բերած էին ծերունիին հոգիին մէջ եւ արթնցնել սկսած էին իր յիշողութիւնը...։
— Այո, կինս, կրկնեց Ալթիէրի սաստկօրէն։ Ետ քաշուէ, ծերուկ, ետ քաշուէ եւ փառք տուր երկինքին որ խելագար մըն ես... ապա թէ ոչ...
Բայց Ալթիէրի տակէ աւելին չկրցաւ ըսել։
Ծանր ձեռք մը հսկայ գերանի մը պէս իր ուսին վրայ ինկած էր։
Ընդհանուր հրամանատարը կատաղութեան աղաղակ մը արձակելով ետին դարձաւ...։
Սքալապրինօ իր դէմը ելաւ...։
— Ի՞նչ կ'ուզէք ինծմէ, հարցուց Ալթիէրի խեղդուկ ձայնով մը։
— Ձեզ սպաննել կ'ուզեմ, պատասխանեց Սքալապրինօ։
Եւ մէկ ոստումով պատէն կախուած զինատախտակի մը առջեւ վազելով, երկու դաշոյն խլեց հոնկէ, որոնցմէ մին Ալթիէրիի ոտքերուն առջեւ նետեց եւ միւսն ալ ինքը բռնած, սպասեց որ հակառակորդը ինքնապաշտպանութեան դիրք։
Ալթիէրի դաշոյնը գետնէն վերցուց։
Սքալապրինօ, արագ շարժումով մը Լէոնորի եւ Քանտիանոյի դարձուց կռնակը եւ Ալթիէրիի դառնալով յարձակումի պատրաստուեցաւ։
Ծերունի դուքսը թիկնաթոռի մը մէջ նետեց ինքզինքը եւ լուսազուրկ աչքերը սկսաւ շուրջը պտըտցնել։
Լէոնոր ծնրադրեց եւ տեղի ունենալիք դաշունամարտը չտեսնելու համար գլուխը ծերունիին ծունկերուն մէջ պահեց։
Ալթիէրի դաշոյնը խլելով գլուխը վեր բարձրացուց։
Ահա այս անգամ միայն տեսաւ իր հակառակորդին ով ըլլալը։

ՄԻՇԷԼ ԶԵՎԱՔՕ

(Շար.)

Տէր եւ Տիկին Միհրան Օտաղեան, Տէր եւ Տիկին Արա Օտաղեան, Տէր եւ Տիկին Ճիմ Շօ, Պ. Ալէն Մալխասեան, Պ. Փաթրիք Մալխասեան խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց եղբօր, մօրեղբօր եւ ազգականին՝

ԿԱՐԱՊԵՏ ՕՏԱՂԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Դեկտ. 29ին եւ թաղումը կատարուեցաւ Յունուար 2ին Անկէնի գերեզմանատան ընտանեկան դամբարանը:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Փարիզի Մայր եկեղեցւոյ դպրաց դասը կը ծանուցանէ թէ Կիրակի, Յունուար 8, Հոգեհանգիստ կը կատարուի տարիներու ընթացքին վախճանեալ դպիրներու յիշատակին:

ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ

ՄԱՐԻ ՆՈՒՊԱՐ ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ՏԱՆ ՄԷՋ

(57, Պուլվար ժուռտան)

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆԻ ՀԵՏ

Այս Կիրակի (Յունուար 8) ժամը 20·30ին

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՎԵՐԱԲԱՑՄԱՆ ՃԱՇ

ՊՈՄՈՆԻ ՄԷՋ

Պոմոնի Ս. Գր. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ կից սրահին կատարեալ վերանորոգումը լրացած ըլլալով, եկեղեցւոյ Թաղականութիւնը Պոմոնի Կապոյտ Խաչի եւ Նոր Սերունդի օժանդակութեամբ կազմակերպած է ճաշ մը, Յունուար 15, Կիրակի ժամը 13ին:

Համադամ հայկական կերակուրներ:
Երգ, արտասանութիւն, բաժակաճառ:
Կը մասնակցի Քոչարի նուագախումբը:
Հայկական մթնոլորտ: Սպասարկութիւն Նոր Սերունդին կողմէ:

Ճաշագին 50 ֆր.

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

Կապ. Խաչի Տէսինի մասնաճիւղը, մանուկներու օրը կը տօնէ Յունուար 15ին, Կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 14·30ին, Տէսինի Հայ Մշակոյթի Տան մէջ: Գեղարուեստական բաժին դպրոցի աշակերտներուն կողմէ:

Կը հրաւիրուին բոլոր կազմակերպութիւնները եւ ծնողքները անխտիր:

«ՅԱՌԱՋ»Ի

ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

ԱՄԱՆՈՐԻ ԱՌԻԹԻ

Կռանժ լէ վալանս.— Պ. Լեւոն Տէր-Սարգիսեան 50 ֆր.:

ՓԱՐԻԶ.— Պ. Ժաքերեան 50 ֆր.:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Մարսէյլի Մայր եկեղեցւոյ Կրօն. Ընկերակցութիւնը շնորհակալութեամբ ըստացած է եկեղեցւոյ պայծառութեան համար հետեւեալ նուէրները.—

Անդրանիկ Տէր-Բարսեղեանի սարկաւագ ձեռնադրութեան կնքահայր Ա. Յակոբեան 1000 ֆր., Կարապետ Սողոմոնեանի թաղման այրի Տիկ. Պ. Սողոմոնեան եկեղեցւոյ Տիկնանց Միութեան 200, Տէր եւ Տիկ. Յ. Պէրպէրեան, Տէր եւ Տիկ. Փ. Պուճաղեան, Տէր եւ Տիկ. Ժ. Գալփաքեան, Ա. Առաքելեան 100ական, եկեղեցւոյ վարչութիւն դպրոցին 300, Տէր եւ Տիկ. Ա. Ջրբաշեան, Տէր եւ Տիկ. Հ. Թէրզեան 200ական, Պ. Պ. Վ. Պօղաճեան, Ա. Հոլոփիկեան, Տիկ. Զ. Պէտոյեան եւ զաւակները, այրի Տիկ. Մէնչուրեան, Տէր եւ Տիկ. Ե. Զաքարեան 100ական, Տէր եւ Տիկ. Բ. Մաշոյեան, Տիկ. Վ. Թուլլաճեան, Տիկ. Բ. Փալամուտեան, Տիկ. Կիրակոսեան, Տէլէրեան ընտանիք 50ական, Տէր եւ Տիկ. Մէթր Կարապետեան 200, Տէր եւ Տիկ. Շ. Կուրտիկեան, Տէր եւ Տիկ. Ժ. Մելքոնեան 100, Ց. Փափազեան, Տէր եւ Տիկ. Ա. Միսաքեան 50ական դպրոցին, Տէր եւ Տիկ. Ա. Պապայեան 100 երգչախումբին, Տէր եւ Տիկ. Վ. Գրիգորեան, Տէր եւ Տիկ. Ք. Թէրզիպաշեան 100ական, այրի Տիկ. Վ. Մկրեան, Տէր եւ Տիկ. Գ. Ստեփանեան, Պ. Արթինեան, Պօլոյեան 50ական:

Երուանդ Սէմէրճեանի մահուան քառասունքի հոգեհանգստեան առթիւ Տէր եւ Տիկ. Վ. Սէմէրճեան արժէքաւոր ծաղկաման մը կը նուիրեն խորանին համար, այրի Տիկ. Մ. Սէմէրճեան, Տէր եւ Տիկ. Օ. Սէմէրճեան, Տէր եւ Տիկ. Ռ. Կէօնճեան, Վ. Լուսարարեան 50ական, Տէր եւ Տիկ. Ա. Տէր-Բարսեղեան 100 ֆր.:

Cercle d'Echecs du Yan's

(4ème saison)

Tous les Mardis de 20 h. 30 à 23 h. 30

Initiation - Perfectionnement

Rencontre avec d'autre cercles

5, Ave. Reille, 75014 Paris

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ԾՆՈՒՆԴ

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ

ՊՕՄՈՆ

Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Շաբաթ, Յունուար 7, Ճրագալոյց: Սկիզբ ժամը 16·30, պատարագ 17·30:

Կիրակի, Յունուար 8, Ծնունդ: Սկիզբ ժամերգութեանց 8·30, հանդիսաւոր պատարագ 10, Ջրօրհնէք 11·30ին:

Երկուշաբթի, Յունուար 9, Մեռելոց: Սկիզբ ժամերգութեանց 9, պատարագ 10: Արարողութեանց կը նախագահէ, կը պատարագէ եւ կը քարոզէ ՄԱԿԱՐ ՔՀՆՅ ՆԱԶԱՐԵԱՆ:

Երկուշաբթի, Մեռելոցի օրը, ժամը 14·30էն սկսեալ տէր հայրը պիտի գտնուի գերեզմանատունը:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Ֆիդանեան Ֆիդան Յովհաննէսի, ծնած 1918ին հայկական ՍՍՀՄի Համամլուի շրջան գիւղ Քիւվուշան (այժմ՝ Ալիտակի շրջան, գիւղ Սարահարթ), ծնողքը՝ հայրը Ֆիդանեան Յովհաննէս, մայրը՝ Ֆիդանեան Շուշան: Զինքը փնտռողն է եղբօր որդին Ֆիդանեան Սպարտակ Խաչատուրի. հասցէ.— Հայկական ՍՍՀՄ Պարոյր Սեւակ փողոց, տուն թիւ 35, Երեւան 69:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Հրապարակային հանդիպում

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆԻ

հետ — գրող, հանրային գործիչ եւ «Նոր Օր» թերթի խմբագիր,

Ուրբաթ, Յունուար 13 ժամը 20ին Ֆրանսահայ Մշակութային Միութեան կեդրոնը՝

6, Cité Wauxhall — 75010 PARIS

(Métro : République)

ՆԱՅԻՐԻ

խմբագիր՝

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԾԱՌՈՒԿԵԱՆ

Սեպտ. մէկէն ի վեր, կանոնաւորաբար լոյս կը տեսնէ

Փարիզի մէջ՝ կը ծախուի

ԲԱԼՈՒԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆԸ

9, Rue de Trévise — Métro Cadet

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆԻ ՇՔԵՂ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

GRAND BAL du MARDI GRAS

Շաբաթ, 4 Փետր. ժամը 20էն մինչեւ արեւածագ

Ճաշի սպասարկում՝ ճիշդ ժամը 21ին

dans les salons de l'Hôtel MÉRIDIEN

81, Bld. GOUVION SAINT CYR, PARIS (17e)

Մասնակցութեամբ

ՊԵՐՆԱՐ ՏԷՏԷՃԵԱՆԻ եւ իր ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲԻՆ

Բացառիկ յայտագիր — Քոթիյոն

Մասնակցութիւն ճաշին՝ 200 ֆր.

Etudiants et moins de 25 ans : Entrée : 30 F. à partir de 23 h.

Այժմէն իսկ կրնաք ձեր սեղանները վերապահել, հեռաձայնելով հետեւեալ թիւին.— 878·02·99

Chèques à l'ordre de C.C.P. 10 775 28 G PARIS

ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ ԵՒ ՍՐԲԱՎԱՅՐԵՐԸ

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ ՀԱՅՈՑ ԶԱՏԿԻ ՏՕՆԻՆ ԱՌԹԻՒ

1978

Երկուշաբթի Ապրիլ 24էն Մայիս, 5 Ուրբաթ

կազմակերպութեամբ եւ առաջնորդութեամբ Լիոնի

Ս Ե Ւ Ա Ն

ՃԱՄԲՈՐԴԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԻՆ

Տնօրէն՝

ՎԱՐՈՒԺԱՆ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆԻ

Կը մասնակցի նաեւ ԴԱՒԻԹ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՍԱՀԱԿԵԱՆ

Առաջնակարգ պանդոկ (տըմի - փանսիոն) եւ պտոյտներ

Ճամբորդութեան վերաբերեալ մանրամասնութեանց եւ յայտագրերու համար դիմել

Catalogues à votre disposition sur demandes pour toutes destinations

RENSEIGNEMENTS ET INSCRIPTIONS :

Varoujan SARKISSIAN

sevan voyages

50, Cours de la Liberté — 69 Lyon — Tél. : 60-13-66

Tél. : 60-13-66 — Télex 900287

Licence organisatrice : A 529

Տեղերը սահմանափակ ըլլալով, կը խնդրուի անյապաղ արձանագրուիլ

PELERINAGE A JERUSALEM ET AUX LIEUX SAINTS

du 24 avril au 5 mai

Départs par avion de PARIS — MARSEILLE ET LYON

Places limitées

A PARIS — MONDOTOURS

(Peruz Melkonian et Lévon Baghdassarian)

2, Rue de Sèze, 75009 PARIS — Téléph. : 073-30-64

Tél. : 073-30-64

RESTAURANT EREVAN

ՃԱՇԱՐԱՆ

ԵՐԵՒԱՆ

26, RUE BERGÈRE PARIS 9e Tél. 770 85 81

Հայկական մաքուր խոհանոց — Հայկական ջերմ մթնոլորտ

Մատչելի գիներ

Երկուշաբթի՝ կարսի տէօնէր

Չորեքշաբթի իրիկուն՝ ձիթապուր — մանթը

Հինգշաբթի իրիկուն՝ պատուէրին վրայ լահմաճուն ու չի-քէօֆթէ

Ուրբաթ իրիկուն՝ Սու-պէօրէկ

Եւ ամէն Կիրակի առտու, պատուէրի վրայ՝ խաշ:

ՓԱԿ Է ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
10
MARDI
10 JANVIER
1978

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C.C.P. Paris 15069-82 571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա Տար· 200 Ֆ· Վեցամսեայ 110 Ֆ·
Արտասահման Տար· 230 Ֆ· Հատը 1 Ֆ· 30

LE NUMERO 1,30 F

53ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14·028 Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN 53e ANNÉE — No 14.028

ԸՆՏՐԱՊԱՅՔԱՐԸ ՍՈՒՐ ԲՆՈՅԹ ԱՌԱՒ ՍԿԻԶԲԷՆ

ՊԱՌ·— ՆՈՐ ԽՈՍՏՈՒՄՆԵՐ

———o———

ՄԻԹԵՐԱՆ·— Մառշէ իր կուսակցութեան շահուն կը զոհէ Ձախը

———o———

ՄԱՌՇԷ·— Պէտք է 21 առ հարիւրէն աւելի առնենք Ա· շրջանին

———o———

Պատկերը գեղեցիկ չէ եւ ամենէն ողբալին այն է, որ չորս մեծ հոսանքներուն իւրաքանչիւրը աւելի շահագրգռուած է իր «դինակցին» դէմ պայքարելով քան հակառակորդէն: Այսպէս է մեծամասնութեան մօտ, ուր Հ· Հ· Հ· եւ Հանրապետական կուսակցութիւնը հիմնական տարակարծութիւն ալ չունին և չես գիտեր ի՛նչ է, զոր չեն կրնար բաժնուիլ, մինչ նոյնին Ձախի պատկերը աւելի տխուր է քանի ան յոյսերու ծնունդ տուաւ ու այսօր ամէն մէկ ելոյթի մէջ, ընկերվարական թէ համայնավար աւելի զբաղած է երէկի իր դաշնակիցով քան Ձախի դատով: Հոս, սակայն տարբերութիւն մը կայ անշուշտ մեծամասնութեան հետ, տրուած ըլլալով որ երկու կուսակցութիւնները սկզբունքի հիմնական տարբերութիւններ ունին, իրենց տեսակէտներուն մէջ իսկ:

Ամէն պարագայի մէջ, այս անգամ ալ բան չէ փոխուած եւ ձայներու կռիւ մըն է եւ խորքին մէջ, բոլորը մոռցած են այլեւս քաղաքացիին շահն ու փափաքը:

Նախ Պառն էր, որ խոստումներու շարան մը պարզեց Պլուայի մէջ: Երեսուն հեռանկարներ ներկայացուց որոնց շնորհիւ բոլորիս ապագան փայլուն պիտի ըլլայ: Ասոնց շարքին յիշենք·— անհատին իրաւունքներու երաշխաւորութեան կատարելագործումը, ամրապնդում քաղաքացիին իրաւունքներուն վարչական մեքենային առջեւ, ստեղծել միջնորդին պատուիրակ մը իւրաքանչիւր նահանգի մէջ, զարկ տալ տեղական իշխանութեանց, Ֆրանսացիներու ապահովութիւնը աւելցնել, դադար մը ստեղծել ընկերային եւ հարկային տուրքերու, քաջալերել հաստատութեանց ստեղծումը, ամրապնդել հողագործական ձեռնարկութիւնները, պահպանել ապրուստի մակարդակը եւ աւելցնել ամէնէն համեստ եկամուտները, նպաստել ընտանիքին, բարելաւել կիներու կեանքը, բարելաւել աշխատանքի տեւողութիւնը (օրինակ 40էն 38ի իջեցնել ծանր աշխատանքի պարագային), ամրապնդել հարկային արդարութիւնը եւ պարզացնել անոր դրութիւնը եւայլն, եւայլն: Պարզ է որ մասնաւոր նորութիւն մը չկայ եւ առանց ընտրութեանց հեռանկարին իսկ, եղած առաջարկները տարրական հեռանկարներն են որեւէ կառավարութեան:

Կայ Ձախը: Հոս յուսախաբութիւնը մեծ է եւ Մառշէի յայտարարութիւնները, ըստ կան հաստատելու, եթէ հարկ էր, որ դատը չէ կարեւորը, այլ ձայները: Ցըստակօրէն ըսաւ թէ ընտրական ոչ մէկ համաձայնութիւն կրնայ ըլլալ առաջին շրջանէն առաջ, իսկ որպէսզի ըլլայ երկրորդ շրջանին, պէտք է որ առաջին շրջանին Համայնավար կուսակցութիւնը ձայներու 21 առ հարիւրէն աւելի ստանայ: Ասիկա նախապայման է, այսինքն Մառշէ կը թաղէ Ձախի միութիւնը: Մառշէի ըսածը շատ պարզ է, արդարեւ համայնավար պարագլուխը չի ծածկեր որ խորքին մէջ կը նախընտրէ մեծամասնութեան յաղթանակը քան Ձախի այնպիսի յաղթանակ մը, ուր տիրապետէ Ընկերվարական կուսակցութիւնը: Պատրաստ է պարտութեան, կարելի է ըսել կ'ակնկալէ նոյնիսկ պարտութիւնը: Այս խրոզութիւնները աւելի յստակ դարձան Շաբաթ — Կիրակի Համայնավար կուսակցութեան ազգ· համագումարին, Փալէ տը Քոնկրէ:

Նոյն ատեն ընկերվարականներն ալ ազգ· համագումար մը ունէին, որու գըլխաւոր օրակարգն էր պաշտպանութեան հարցը, այսինքն կուսակցութեան դիրքը հիւլէական զէնքին առջեւ: Եզրակացութիւնն այն եղաւ որ ձախի կառավարութիւն մը չի կրնար չպահպանել հիւլէական զինում մը, զոր պիտի ժառանգէ: Բայց պէտք է ջանք տարուի, յետագային, ի նպաստ հիւլէական ապազինման:

Կիրակի իրիկուն, Եւրոպա Մէկ ձայնասփիւռի կայանին «Մամուլի Ակումբ»ին էր որ Միթերան անգամ մը եւս ճշդեց իր կուսակցութեան դիրքը, համայնավարներու նկատմամբ: Հարցապնդող լրագրողներու կարգին էր նաեւ Իւմանիթէի խմբագրապետը՝ Ռընէ Անտրիէօ եւ զրոյցը Միթերանի հետ միայն տխուր կրնար ըլլալ անոնց համար, որ պահ մը գոնէ մոռնալով Համայնավար կուսակցութեան բուն դիմագիծն ու նպատակը, հաւատացին Ձախի միութեան մը: Միթերան կ'ըսէ թէ Համայնավար կուսակցութիւնը չի ներեր Ընկերվարական կուսակցութեան որ իրմէ առաջ հասնի քուէարկութեան մտադրութեանց մէջ (քննութիւնները 21 առ հարիւր կուտան համայնավարներուն, մինչ որ Մառշէ բաւարար չի նկատեր երբ աւելի քան 25 առ հարիւր կը տրուի ընկերվարականներուն):

Միթերան կը խօսի նաեւ Պառի մասին, կարեւոր չի նկատեր Պլուայի ճառը եւ ձախողութիւն կը գտնէ կառավարութեան քաղաքականութիւնը: Պառի համար կ'ըսէ·— «Ամէնէն յատկանշական ներկայացուցիչն է ամէնէն դասական եւ ամէնէն մաշած աջի մը, առանց երեւակայութեան եւ որ ինքզինքը կը կրօնցնէ»:

Այս էր պատկերը զոր հոսանքները պարզեցին շաբաթավերջին, ինչ որ «ընդհանուր փորձ» կ'որակէ Լիպերասիոն, «համայնավար ընկերվարականի դէմ, վերջնական պայքարը... ձայներուն համար»՝ Քոթիտիէն տը Փարին:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԻՏԱԼԻՈՅ մէջ մթնոլորտը երբեք այնքան ծանրացած չէր որքան Շաբաթ եւ Կիրակի, ուր արիւնալի դէպքերը իրարու յաջորդեցին: Հռոմի մէջ երկու նոր ֆաշական երիտասարդներու սպանութիւնը ծայր տուաւ շատ ծանր բախումներու եւ ահաբեկումներու այլ քաղաքներու մէջ: Ուրիշ երկու երիտասարդներ ալ, մէկը ծայրայեղ աջ, միւսը ծայրայեղ ձախ սպաննուած են եւ միջադէպերը շատ արիւնալի եղած են Հռոմ, Թորինօ, Միլանօ, Պոլոնեա: Կառավարութիւնն ալ ճար չունի եւ չի կրնար համախմբման դահլիճ մը կազմել Համայնավարներու մասնակցութեամբ, քանի մեծամասնութեան կուսակցութիւնը՝ Տեմօ-Քրիսթիանի մօտ 80 երեսփոխան ունի, որոնք դէմ են: Կանխահաս ընտրութիւններ աւելի հաւանական են:

ԷՄԻԼ ՓՈԼԱՔ, մեծ դատերու պաշտպան փաստաբանը, խորապէս դէմ մահապատիժի, մեռաւ առջի օր, 63 տարեկանին: Կատաղի պայքարող մըն էր եւ առիթ ունեցաւ իր խառնուածքը ցոյց տալու մանաւանդ երբ կը պաշտպանէր Տոմինիչին եւ նման ամբաստանեալներ, ուր ոճիրը երբեք չէր հաստատուած խակապէս:

ԼԻԲԱՆԱՆԻ նախագահը յայտարարեց թէ իր երկիրը կը մերժէ Մերձաւոր Արեւելքի որեւէ կարգադրութիւն որ կը յաւերժացնէ պաղեստինեան ներկայութիւնը Լիբանանի մէջ:

ԵԳԻՊՏՈՍ – ԻՍՐԱՅԷԼ յարաբերութիւնները վատթարանալու վրայ են քանի կը պարզուի որ Պեկին յետքայլ կ'ընէ եւ մինչ Սատաթ կ'ըսէ որ Իսրայէլ ընդունած է Սինայի ամբողջական պարպումը, Պեկինի կառավարութիւնը կը ծրագրէ նոր հաստատութիւններ ընել հոն:

ՏԱՆԻԷԼ ՀԷՇԹԷՐ վերջնապէս արտաքսուեցաւ արհեստի ֆութպոլէն «Հինգերու Կոմիտէ»ին կողմէ: Փարի Սէն-Ժերմէնի նախագահը, որ կ'ամբաստանուէր «սեւ գործառնութեանց» համար, տոմսավաճառի եւ այլ վճարումներու գայթակղութիւն մը կը նկատէ եղածը: Վրէժը մասամբ լուծեց Կիրակի երբ իր նախկին խումբը 1ի դէմ 5 կէտով պարտութեան մատնեց Մարսէյլը եւ իր խումբին մարզիկներն ալ գնդակը իրեն նուիրեցին:

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ ՀԵՌԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Դեկտ 3–Յուն· 2)

«ՉԱՐԵՆՑԵԱՆ ԸՆԹԵՐՑՈՒՄՆԵՐ »ՈՒ Գ· ՀԱՏՈՐԸ ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

Երեւանի պետական համալսարանի հրատարակչութիւնը լոյս ընծայած է «Չարենցեան ընթերցումներ» շարքի Գ· հատորը, որուն մէջ տեղ գտած են Հրանտ Թամրազեանի «Չարենցի եօթ խորհուրդը», Սուրէն Աղաբաբեանի «Դերենիկ Դեմիրճեանը եւ Եղիշէ Չարենցը», Գառնիկ Անանեանի «Չարենցը պատերազմի վայրերում», Սամուէլ Մուրադեանի «Չարենցը եւ Ցարութիւն Սուրխաթեանը», Արտաշէս Մխիթարեանի «Պայքար Ե· Չարենցի համար Թբիլիսում» ուսումնասիրութիւնները: Հաւաքածոն կ'ընդգրկէ նաեւ բանաստեղծի «Ամբոխները խելագարուած» պոէմի եւ «Երկիր Նաիրի» վէպի մասին Ժենիա Քալանթարեանի, Հենրիկ Ցարութիւնեանի եւ Ռուբէն Մաքսապետեանի յօդուածները: Հատորը խմբագրած են Հրանտ Թամրազեան եւ Ցարութիւն Ֆելեքեան:

×

ՆՈՐ ԵՐԶՆԿԱ ԳԻՒՂԸ

Արագածի լանջին 13 տարի առաջ ծաղկուն ոստան մը հասակ առաւ· զայն կոչեցին Նոր Երզնկա: Ոստանի ստեղծումը արդիւնք է շրջանին մէջ քանի մը տնտեսութիւններու հաստատման եւ այդ ատթիւ բանուորներու բնակավայրերու: Գիւղատնտես Ջանիբեկ Կարապետեան որ այդ ժամանակ բանուորական խումբի մը ղեկավարն էր, կը պատմէ թէ երկու տարուան մէջ մօտ 60 հեկտար խաղողի այգի հիմնած են: Այգիները հետզհետէ շատցած են եւ կանաչ գօտի կապած 118 հեկտարի վրայ: Թեք լեռնալանջերուն ճիւղեր արձակած են խնձորենին, տանձենին, դեղձենին, ծիրանենին, սալորի, ընկոյզի դալար ծառերը: Նոր Երզնկայի տնտեսութիւնը, որ կարեւոր տեղ կը գրաւէ Նայիրիի շրջանին մէջ, իններորդ հնգամեակի բոլոր առաջադրանքները կատարած է չորս տարուան մէջ՝ Պետութեան յանձնելով ծրագրէն աւելի քանակութեամբ խաղող, պտուղ, բանջարեղէն, հացահատիկ:

Հակառակ անոր որ լեռնային ցուրտ օդը այնքան ալ նպաստաւոր չէ այգեգործութեան եւ պտղաբուծութեան զարգացման համար, այդուհանդերձ գիւղացիները յամառօրէն կը պայքարին բնութեան քըմայքներուն դէմ եւ արդիւնաբերական զանազան տեսակներ կ'աճեցնեն ու լաւ բերք կը ստանան:

Նոր Երզնկան ունի նաեւ զարգացած անասնապահութիւն: Երեք տարի առաջ հարիւր գլուխ կովկասեան սեւ-խայտաբղէտ երինջներ ձեռք բերուեցան, որոնք յարմարեցան տեղական պայմաններուն եւ առատ կաթ տուին:

Խաղողի ու պտղատու այգիներու, հացահատիկի ցանքսի տարածութիւններու յաւելումին, անասնապահութեան զարգացման շնորհիւ կ'աճին տնտեսութեան դրամական եկամուտները, բանուորի միջին աշխատավարձքը: Հոս բանուորի միջին աշխատավարձքը 200 ռուբլի է, իսկ մասնագէտինը՝ 400 ռուբլի: Նոր Երզնկայի տնտեսութեան ղեկավարն է Սուրէն Մելքոնեան, որ քսան տարի շրջանի Սաբալանջ գիւղի կոլտնտեսութեան նախագահը եղած է:

Նոր Երզնկա աւանի հին բնակավայրին մէջ կը բանին 27 տնտեսութիւններ, իսկ վարը կը տարածուի ժամանակակից բարեկարգ քաղաք յիշեցնող նոր աւանը որ ունի բազմայարկ շէնքեր վարդատուֆ քարէ շինուած, մանկապարտէզներ, մըշակոյթի տուներ:

×

ԵՐԵՒԱՆԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ՆՈՐ ՇԷՆՔԻՆ ԲԱՑՈՒՄԸ

Երեւանի պետական համալսարանի նոր շէնքը իր դռները բացած է ուսանողներու եւ հետազօտողներու առջեւ: Նոր մասնաշէնքի կառուցմամբ ամբողջացած է համալսարանի համադրոյթը: Հայկական բանասիրական, ռուսերէնի եւ ռուս գրականութեան, արեւելագիտութեան հիմնարկութիւնները, ինչպէս նաեւ հրատարակչութիւնն ու հայագիտական կեդրոնը տեղաւորուած են նոր շէնքին մէջ, որ ունի 100 լսարան, 4 դահլիճ, որոնցմէ իւրաքանչիւրին մէջ կրնան հարիւրէ աւելի ուսանողներ հետեւիլ դասախօսութեանց: Երկրորդ յարկին վրայ կը գտնուի ընթերցասրահը, որ կրնայ 150 ուսանողներու սպասարկել: Նոր շէնքի բացումը տեղի ունեցած է հանդիսաւոր շուքով:

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ ԵՐԵՒԱՆ

«Սովետական Հայաստան» օրաթերթը, Յունուար 3ի իր թիւով կը հաղորդէ որ նախորդ օրը առաւօտեան 10ուկէսին թեթեւ երկրաշարժ մը տեղի ունեցած է Երեւան: Ճշդուած է որ կեդրոնը Վրաստան եղած է: Ոչ մէկ վնաս կայ:

1977Ը «ՅԱՌԱՋ»Ի ԸՆԴՄԷՋԷՆ

Պատրաստեց՝ ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ

ՄԱՅԻՍ

ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԷՋ

Մայիս մէկը, վաղուց կորսնցուցած է իր իմաստը: Ի՛նչ աշխատաւորութիւն, ի՛նչ աշխատաւոր, ի՛նչ աշխատանքի տօն: Այսօր, այս ամբողջը առիթ է ցոյցերու: Բայց մասնաւորապէս Պոլիս, Պէյրութ, Մատրիտ... եւ Ատիս Ապապա ցոյցերը տեղի տուին ծանր միջադէպերու: Մեռեալներու, վիրաւորներու եւ ձերբակալութիւններու թիւը կը հաշուուի տասնեակներով: Մանաւանդ Պոլիս որ ճանչցաւ արիւնալի Մայիս մէկ մը եւ Եթովպիա ուր մօտ 700 ձախ ուսանողներ սպաննուեցան: Բայց պատկերը բոլորովին տարբեր է Մոսկուա եւ Փեքին: Հոս պահանջներ չկան: Մոսկուայի մէջ օրուան միակ նշանախօսքն է՝ «Համայնավարութիւնը պիտի յաղթէ»: Իսկ, Փեքին, Մայիս մէկը առիթ է ոգեկոչելու Մաօն եւ փառաբանելու անոր յաջորդը՝ Հուա: Մնալով մռայլ թիւերու մէջ, ըսենք որ ըստ իրաւագէտներու միջազգային յանձնախումբին, Ուկանտայի մէջ, վերջին վեց տարիներու ընթացքին 80էն 120 հազար հոգի սպաննուած են: Առանց մեկնաբանութեան:

Ճիպութի եւս ընտրեց անկախութիւնը: Չմոռնանք որ Մայիս ամսուան մէջ ենք:

Լոնտոնի վեհաժողովը, եօթը մեծերու միջեւ, որպէս գլխաւոր մտահոգութիւն ունեցաւ՝ գործազրկութիւնը: Մինչ գործազուրկներու բանակը կը հաստանայ ամիսէ ամիս, նորագրեալներով, եւ ա՛յս քիչ մը ամէն երկիրներու մէջ:

Ամերիկեան Քոնկրէսը չմոռցաւ Թուրքիան, քուէարկելով 175 միլիոն տոլարի զինուորական վարկ մը 1978ի համար:

Միջին Արեւելքը կը վերցնէ դարձեալ միջազգային ուշադրութիւնը: Իսրաէլ, որ ազգ. բանակ մը վերահաստատելու աշխատանքներով տարուած է, ստիպուած է նաեւ դիմադրել մէկէ աւելի ճակատներու վրայ: Ասատ եւ Քարթըր Ժընեւի մէջ կը յայտնեն իրենց լաւատեսութիւնը: Իսրայէլի մէջ, Պեկին կը յաղթէ. երեսուն տարուան իշխանութենէ ետք, Փերէսի աշխատաւորականները կը պարտուին: Բայց Մոշէ Տայեանի պիտի տրուի Արտաքին Նախարարութիւնը:

Եթէ Խորհրդային Միութիւնը նոր փառերգ մը կ'ընտրէ իր 257 միլիոն 900 հազար բնակիչներուն համար, այս նոր փառերգը պիտի չպատուէ Ն. Պոդգորնին որ կը հեռացուի Պոլիտպիւրոյէն: Պատճառը, ըստ սովորութեան անորոշ է, բայց կը թուի ըլլալ խորհրդային նոր Սահմանադրութիւնը, քանի ան որակուած է՝ «Բրեժնեւեան Սահմանադրութիւն»:

Ամէն ամիս ունի իր յաւէտ անհետացողներու թափօրը: Լուտվիկ Էհրարտ, Արեւմտեան Գերմանիոյ վարչապետը մեռաւ 80 տարեկանին: Մօտիխօ Բայթ՝ Մալիի նախկին նախագահը: Ժոն Քրաֆորտ՝ չարժանկարի ամէնէն փայլուն աստղերէն մէկը, Հոլիվուտի թագուհիներէն, մեռաւ 69 տարեկանին:

Ուրիշ յաւիտենական հանգիստ մը, Օրիան – Էքսփրէսի հանգիստը որ իր հետ կը տանի դրեթէ դար մը պատմութիւն եւ պատմութիւններ:

Վերջացնենք մարզականով. Լիվըրփուլ շահեցաւ Ֆութպոլի Եւրոպայի բաժակը:

ՖՐԱՆՍԱ

Ֆրանսայի համար 1968էն ի վեր Մայիս կը խորհրդանշէ ցոյցերու, ընկերային տագնապներու, ուսանողական խռովութիւններու «մենաշնորհեալ ամիսը»: 1977 Մայիսը եկաւ հաստատելու:

Բացի Մայիս մէկի աւանդական ցոյցէն, ուր այս անգամ կիներ եւ միասեռականները պահանջներ կը ներկայացնէին, տեղի ունեցաւ, ամբողջ ամսուան ընթացքին մասնակի գործադուլներ մանաւորապէս Թղթատարի գտումի սպասարկութիւններուն մէջ, որոնք պատրաստեցին Մայիս 24ի ընդհանուր գործադուլը որ ստացաւ մեծ ծաւալ: Բայց ոչ ան, աչ ալ այս «չեն կրնար յուզել Պառի կառավարութիւնը որ կը շարունակէ հետեւիլ իր ուղեգիծին»:

Մեծամասնութիւն եւ ընդդիմութիւն շարունակեցին իրենց պայքարները: Բայց հորիզոնին վրայ կը բարձրանան դժուարութիւններ Հասարակաց Ծրագիրը ստորագրողներուն համար: Այժմէականացնե՞լ թէ նոր ծրագիր մը մշակել: Այս մասին ապագան խօսուն է:

Միւս կողմէ, Անկախ Հանրապետականները հետեւելով Շիրաքի օրինակին, կը դառնան՝ Հանրապետական Կուսակցութիւն, Փիէռ Սուտոնի գլխաւորութեամբ:

Չմոռնանք Սերվան Շրէպէրի երթուդարձերը: Լոռէնի երեսփոխանը դարձեալ կ'առնէ Արմատականներու գլուխը:

Փարիզ ունի միջազգային կոչում: Երրորդ աշխարհի 19 երկիրներու եւ ութ հարուստ երկիրներու միջազգային ժողովը օրակարգի վրայ ունի «համաշխարհային տնտեսական նոր կարգը»:

Վերջապէս, ամէն լոյս, Ֆրանսայէն կը ծագի: Վերջինը՝ խաղաղութեան հիւլէի գիտը: Առ այժմ այսքան գիտենք:

Եղանակներու յեղաշրջո՞ւմ: Հարաւային Ֆրանսան սաստիկ փոթորիկներէ եւ հովերէ ետք, տեղատարափ անձրեւներու տակ կը մնայ: Հսկայ ողողումներու վնասները անդարմանելի են: Նիւթական կորուստներէ անդին, կան մեռեալներ եւ բազմաթիւ վիրաւորներ:

Վերջաւորութեան պահեցինք «Մայիսեան ռումբ»ը: Եղեռնափորձ Շան գ'Էլիզէի Թրքական դրասենեակին դէմ: Արարքին պատասխանատուութիւնը կը պահանջէ «Հայկ. Նոր Դիմադրութիւնը»: Այս առթիւ անշուշտ Թրքական մամուլը իր սովորական թոյնը կը թափէ Հայերուն վրայ:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Հայկական մշակոյթը եւ արուեստը կը ցուցադրուին, կը ներկայացուին Մոսկուա, Կիեւ, Լեհաստան, Փրակա:

Երեւանի մէջ, կը սարքուի Դ. Դեմիրճեանի նուիրուած յոբելենական հանդիսութիւն, իր ծննդեան հարիւրամեակին առթիւ, եւ տեղի կ'ունենայ յուշարձանի հիմնադրութիւն Երեւանի օղակաձեւ պուրակին մէջ:

Մխիթար Սեբաստացիի ծննդեան 300ամեակի առթիւ Երեւանի Գիտական Ակադեմիան կը նուիրէ բացառիկ նստաշրջան մը, Հողզարի զաւկին կեանքին, վաստակին, առաքելութեան եւ հիմնած Միաբանութեան այսօրուան հմայքին:

Օտարները միշտ յատուկ հետաքրքրութեամբ կ'այցելեն Հայաստան: Առաջին անգամ ըլլալով Անգլիոյ խորհրդարանական պատուիրակութիւն մը կ'այցելէ Հայաստանի տեսարժան վայրերը, մշակոյթի կեդրոնները եւ Էջմիածին:

Մայիսին Արարատ արձանագրած արդիւնքները կը մնան միշտ միջին: Մէկ յաղթանակ Կարպատներու դէմ (1–0) եւ մէկ հաւասար խաղ (0–0) Կայրաթի դէմ Հրազդանի մարզադաշտին վրայ, իսկ մէկ պարտութիւն (1–0) Դոնեցի մէջ տեղւոյն Շախտեորի դէմ:

ՍՓԻՒՌՔ

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Աթոռակից Կաթողիկոսի ընտրութիւնը ամէնէն կարեւոր դէպքն է որ շուքի մէջ կը ձգէ սփիւռքի միւս «ընթացիկ կոչուած» անցուդարձերը: Մայիս 22ին է որ Գարեգին Արք. Սարգիսեան՝ առաջնորդ Միացեալ Նահանգներու արեւմտեան թեմի, 166 հոգեւորական եւ աշխարհական պատգամաւորներու վրայ 151 քուէով, կ'ընտրուի Աթոռակից Կաթողիկոս Մեծի Տանն Կիլիկիոյ, Գարեգին Բ. անունին տակ: Օծումը կը կատարուի Մայիս 29ին, Անթիլիասի Մայր Տաճար Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ, փառաշուք հանդիսութեան եւ ժողովրդական մեծ խանդավառութեան մէջ (շուրջ 15 հազար հոգի): Հմուտ միտք, խոր պարզամիտ տէր, օժտուած գրական շնորհով, Գարեգին Բ. Աթոռակից Կաթողիկոսը, անկասկած, ժամանակակից հայ եկեղեցւոյ ամէնէն աչքառու դէմքերէն է:

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը կը ներկայացնէին, այս առթիւ, Սերովբէ Արք. Մանուկեան եւ Ներսէս Եպս. Պօզապալեան:

Սփիւռքեան միւս լուրերը, ըսինք, շուքի մէջ կը մնան, բայց ընդգծենք որ հայ կեանքը «գաղութէ գաղութ» կ'եռայ մանաւանդ Ապրիլեան Եղեռնի տարեդարձի առիթով:

Ցիշենք սակայն Սիտնէյի նորահաստատ գաղութի մէկ կարեւոր իրագործումներէն մէկը: 1976էն ի վեր Սիտնէյի մէջ կայ հայկական ռատիօհաղորդում մը:

Իսկ Իտալիոյ Հայութիւնը, որ մշակոյթի գետնին վրայ նկատելի գործ կը կատարէ, Հռոմի Մխիթարեան ուսանողական վանքին մէջ ոգեկոչելով Մխիթար Աբբահօր ծննդեան 300ամեակը, կը հաստատէ անգամ մը եւս, որ գիտէ յարգել ազգային մեծարժէք դէմքերը:

Նիւ Եորքի մէջ, իր մահկանացուն կը կնքէ ազգային բարերար՝ Հայկ Գավուքճեան:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅՈՒԹԻՒՆ

Մայիս: Մեր պատմութեան մէջ խորհրդանիշ՝ Ազատութեան: Հայաստանի Անկախ Հանրապետութեան 59րդ տարե-

ԹԱՓԱՌԱԿԱՆ ՔԱՀԱՆԱՆ

(ԻՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ)

⁂

Քահանան առաւ իր լաթերը, քիչ մը ուտելիք եւ կամաց – կամաց Հալլապարէն վար իջաւ, ճամբուն վրայ մեծ քարը գտաւ, տակը նստեցաւ:

Այդ քարն ուր զինուորը զինքը նետած էր, շատ յարմար չէր, չոր տեղ էր, ջուրը կը պակսէր, ճամբաներուն վրան էր. ալ կեանքն հոն պիտի անցընէր: Ցանկարծ լացը կուգար:

— Ի՞նչպէս ապրիլ հողին վրայ, քարերուն տակ. ոչ մէկուն հետ բնակիլ, բարեկամ ըլլալ, շուներու ընկերութիւնը փնտռել:

Նորէն այն մեծ քարը որ կարծես թէ հայկական թաղին միջնաբերդն էր, լաւագոյն տեղն էր:

Եղանակները դեռ լաւ էին. տաք էին, անձրեւը չէր գար, բայց երբ ցուրտն հասնէր կամ անձրեւ տեղար, ի՞նչ պիտի ընէր խեղճ քահանան: Պահակ զինուորներն երբեմն կուգային ու կ'անցնէին: Իսկ իրենց տունը, ի՞նչպէս կղպէին. Շուշանիկը կար, մայրիկը կար: Սպասեցին նոր կարգադրութեան: Դիւրին բան չէր Փերիկ մայրիկը տունէ մը դուրս նետել. ամբողջ տունը պայքարի կ'ելլէր:

Քահանան արեւուն եւ աստղերուն տակ անցուց իր կեանքը. մինակ չէր. կուգային ու կ'երթային, նոյնիսկ Արշակն եկաւ, եկան ծխականներ, բայց ամօթով կը զգային իրենց քահանան այդ վիճակին մէջ տեսնելով: Ի՞նչ կրնային ընել. ամէն օր վրան հսկողութիւն կար:

Ճաշերու ժամանակ ան մինակ չէր. իր շուրջը կը հաւաքուէին թաղին ծանօթ շուները, մեծ ու պզտիկ, բոլորած կը նստէին դիմացը, նախ քիչ էին, յետոյ շատցան, մինչեւ եօթը ութի հասան. ան ամէնուն պատառ մը կը նետէր, հացի կտոր մը, կամ պանիրի շերտ մը: Իւրաքանչիւրին անուններ դրած էր. թոյլ չէր տար որ հացի պատառի մը համար զիրար գզէին:

Ամբողջ քաղաքը գիտէր այդ քահանային կեանքը. այն սակաւ կրօնաշրջիկները որ կային, Դաւիթի բերդէն աւելի զինքը կ'ուզէին տեսնել: Բայց ինքը մտահոգ էր ապագային մասին. եթէ անձրեւ գար, հով ու բուք ըլլար, ի՞նչ պիտի ընէր, ծածքի մը պէտք ունէր: Շատեր կային զինքը հիւրասիրելու համար, բայց վախը զանակի նման իրենց վրան էր: Օրը մէկ երկու անգամ Հալլապարը վեր ու վար կ'ընէր, խոտէ խշտեակը քարին տակ կը ձգէր. շուներէն ոմանց կը պատուիրէր պահապան կենալ, մտիկ կ'ընէին, դրեթէ ապահով էր թէ մարդ չէր դպչէր. յետոյ ի՞նչ պիտի ընէին. հողտ էր, ցեխտ էր. արցունքով ալ կարելի չէր լուալ:

Շրջեցաւ թաղին բոլոր կողմերը, ծածկ մը գտնէր, լքուած հիւղակ մը. տուն մը որ մէկուն մը չըլլար, գային ոստիկանները, դուռը բաց գտնէին, անտէր թըշուառ մը տեսնէին:

Քոյրն ու Փերիկ մայրիկն ամէն բան ըրին զաւակի մէկ կամ միւս տունը տանիլ, բայց ան սարսափած էր Սիպերիոյ պատմութիւններէն: Տուներու, փողոցներու մէջ, այն տասնըհինգ օրերը որ անցուց Մեթեխի բանտը զատապարտեալներուն մէջ, զինքն ահուդողի մատնած էին. հազար անգամ փառք կուտար Տիրոջ որ բացօթեայ էր եւ երբեմն սիրելիները կը տեսնէր:

Շատ շրջեցաւ յարմար տեղ մը գտնել, իր քոյրը, մայրիկը, Արշակը ջանացին պարապ հիւղակ մը ճարել, կարելի չեղաւ: Քահանան ինքը գտաւ յարմար տեղը. իջաւ Հալլապարէն վար, հասաւ գետը, Մեթեխի բանտին տակ խոշոր կամուրջ մը արծուի թեւերը տարածած էր Կուր գետին մէկ ափէն միւսը, լայն էր, տակը մեծղի ժայռեր կային, անոնց վրայ կը հանգչէին անխորտակելի հիմերը: Քահանան քննեց, զննեց, կարելի է չոկել, անկողնի տեղ մը բանալ: Կուզէ կուզ պէտք է մտնել, այնտեղ եթէ գետն ալ յորդի ջուրը չի հասնիր: Մանուկի պէս ուրախացաւ: Առիթ գտաւ իր քրոջը, մայրիկին եւ Արշակին իմացնել: Խնդրեց որ չակեն, տափակցնեն, անկողինի ձեւ տան, ոսկոր ոսկորէ չքաշնուի:

Երեկոյ մը, բաւական մութ էր, Արշակ խշտեակը շալկեց, Արտաւազդ տապրակն առաւ, քոյրն ու Փերիկ մարդուն թեւը մտան. Անհաւ քարիւղի ճրագն առաւ, մէկ շարքով վար իջաւ, իջան եւ մարդու չհանդիպեցան: Շուները իրենց ետեւէն եկան: Տուն մը կը փոխադրուէր:

Տէր Կարապետ ուրախացաւ այս յաջողութեան վրայ, դէթ ոստիկաններուն ցոյց տալ թէ ուր կը բնակէր, թէ կուրծքին վրայ կը կրէր իր զատապարտութեան ցուցակը:

Հ. ՎԱՀԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

(Շար. – 15)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԹԱՆԳԱՐԱՆ ՓԵՇՏԱՅԻ ՄԷՋ

Փեշտայի Բուտա թաղամասին մէջ, հայկական գողտրիկ թանգարան մը բացուած է։ Երկյարկանի առանձնատուն մըն է, ուր համախմբուած են Հունգարիոյ հայ հին գաղութին պատմութիւնը արտացոլող նիւթեր։

Հունգար աղբիւրներու համաձայն, Հայերու բնակութեան սկզբնական թուականը Ժ. – ԺԱ. դարերուն մէջ կ'իյնայ։ Տեղացիները յօժարակամ ընդունած են եկուորները եւ կարգ մը արտօնութիւններ շնորհած են անոնց։ Հայերը ապրած են Հունգարիոյ եւ Թրանսիլվանիոյ բազմաթիւ շրջանները եւ ասոր հետեւանքով ալ աշխարհագրական շարք մը անուններ մինչեւ հիմա արմէն բառով կազմուած են կամ՝ պարզապէս հայերէն են։ Առանձնապէս մեծ թիւով Հայեր գաղթած են Հունգարիա ԺԵ.–ԺԷ. դարերուն։ Թրանսիլվանիոյ Կեռլա եւ Եղիսաբեթուպոլիս քաղաքներուն մէջ, որոնց բնակչութիւնը կազմուած էր միայն Հայերով, ԺԸ. դարուն գոյութիւն ունեցած է հայկական ինքնավարութիւն։ Հայերը դատարաններ ունեցած են նաեւ Զուրջով եւ Սեպվիղ քաղաքներուն մէջ։ Հայկական դպրոցներ, արհեստաւորներու եւ այլ բնոյթի կազմակերպութիւններ գոյութիւն ունեցած են։

Հայ բնակչութիւնը գործօն մասնակցութիւն բերած է երկրին մշակութային կեանքին։ Տուած է բազմաթիւ արժանաւոր գրագէտներ, հրապարակախօսներ, ճարտարապետներ, բժիշկներ եւ այլ մասնագէտներ։

Հունգարիոյ Հայերը եռանդով մասնակցած են երկրին անկախութեան պայքարներուն։ Յատկապէս կարեւոր եղած է անոնց դերը 1848 – 1849ի յեղափոխութեան ժամանակ։ Հազարաւոր կամաւորներ զէնք ի ձեռին մարտնչած են Հունգարիոյ ազատագրութեան համար։ Թրանսիլվանիոյ հայկական գաղութը նիւթական կարեւոր օժանդակութիւն ապահոված է Աւստրիոյ դէմ ապստամբած հայրենասէրներուն։ Հունգար բանակի աչքի զարնող հրամանատարներուն մէջ գտնուած են հայ զինուորականներ։ Զօրավար Եանոշ Ցեց հունգար բանակի սպայակոյտին պետը եղած է։ Բարձր դիրքեր գրաւած են նաեւ զօրավարներ Էրնէ Կիշ եւ Վիլմոշ Լազար, որոնք յետագային մահապատիժի են – թարկուած են Աւստրիացիներուն կողմէ։ Այժմ փողոցներ կան Փեշտայի մէջ անոնց անունով։

Յեղափոխութեան պարտութենէն ետք, ի թիւս հունգար բազմաթիւ բնակավայրերու, աւերուած են նաեւ Թրանսիլվանիոյ հայաքաղաքները։ Հոնկէ հեռացածները բնակութիւն հաստատած են երկրին այլ վայրերը եւ աստիճանաբար ձուլուած են տեղացիներուն հետ։ 1904ին, Կեռլայի սահմանափակ թիւով Հայերը հիմնած են հայկական թանգարան, ուր կեդրոնացուցած են Հայերու պատմութեան եւ կենցաղին աղերսող շատ իրեր ու փաստաթուղթեր։ 23 տարի ետք աւհաստատուած է Դանիէլ Վարուժան անունով մկրտուած գրադարանը. սկսած է լոյս տեսնել «Կեռլայի ձայն» խմորատիպ լրաթերթը։

Պատմութեան այդ երեսներուն պար – զաբանման նուիրուած է Փեշտայի հայ – կական թանգարանին նիւթերուն մէկ կարեւոր մասը։ Այցելուները շատ բան կրնան տեղեկանալ Հունգարիոյ Հայերուն կեանքին եւ կենցաղին մասին։ Ազգագրական առումով կարեւոր հետաքրքրութիւն ներկայացնող բազմաթիւ առարկաներուն հետ ներկայացուած են հայկական տարազներ, ժանեակներ, ոսկերչական իրեր։ Մեծ արժէք ունին գլխաւորաբար Հունգարիոյ քաղաքները գրուած հայերէն շուրջ տասնեակ մը ձեռագիրները, հայ համայնքներուն մէջ գոյութիւն ունեցած կազմակերպութիւններուն եւ անձերուն վերաբերեալ պատմական փաստաթուղթերը։ Թանգարանին պատերը զարդարուած են Հունգարիոյ մէջ հիւսուած հայկական գեղեցիկ գորգերով ու կարպետներով։ Առանձին պահարաններու մէջ տեղաւորուած են հայերէն, հունգարերէն, ռումաներէն, ֆրանսերէն եւ այլ լեզուներով գրուած մեծ թիւով գիրքեր եւ տպուած հանդէսներ, որոնք կը վերաբերին գաղութին անցեալի պատմութեան։

Թանգարանը ձեռք ձգած է 1887–1907ին Կեռլա հունգարերէն լոյս տեսած «Արմենիա» հայագիտական ամսագիրին բոլոր թիւերը։ Հանդէսը, որու խմբագիրներէն եղած են անուանի հայագէտ Գրիգոր Գովրիկեան եւ Հունգարիոյ հայ պատմաբան Խաչիկ Սոնկոտեան, նշանակալի դեր խաղցած է հայ – հունգար մշակութային յարաբերութիւններուն մէջ։ Հանդէսին մէջ պարբերաբար նիւթեր զետեղուած են Հայոց պատմութեան, հայկական արուեստին եւ գրականութեան, հայ–հունգար կապերու վերաբերեալ, հունգարերէն թարգմանութեամբ հրատարակուած են հայ արձակագիրներու եւ բանաստեղծներու ստեղծագործութիւնները։

Թանգարանին այլ սրահներուն մէջ շատ նիւթեր կան ներկայ Հայաստանի եւ հայ այժմու մշակոյթին վերելքին մասին։ Կարելի է տեսնել Հայաստանի տեսարժան վայրերը, պատմական յուշարձանները, ինչպէս նաեւ քանի մը հայ անուանի գիտնականներու եւ արուեստագէտներու նըկարները, երեւանեան արտադրութեան իրեր, զանազան յուշարնուէրներ։

Թանգարանը կը գտնուին հունգար անուանի արձակագիրներու եւ բանաստեղծներու ստեղծագործութիւններէն կատարուած հայերէն թարգմանութիւններ։ Այցելուները կրնան ծանօթանալ նոյնպէս հունգար հայագէտներու գործերուն եւ հայերէնէ հունգարերէնի թարգմանուած գրական կտորներուն։ Թանգարանը ունի ժամանակակից հունգարացի հայագէտներ՝ Փրոֆ. Էդմոն Շլուցի եւ Պալ Սալմաշիի հրատարակութիւնները։

Փեշտայի հայկ. թանգարանը հաստատուած է տեղւոյն հայ գաղութին եւ անոր առաջնորդ Հ. Դանիէլ Կատարեանի եռանդուն ջարքերով։

Վ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

գարձը, նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դաշնակցութեան, հաւատքով եւ ապագայի յոյսերով տօնուեցաւ Ֆրանսայի հայաշատ կեդրոններու մէջ։ «Յառաջ» նուիրեց իր Մայիս 28–29ի թիւը։

Հայկական Դատի Յանձնախումբը, Փարիզի մէջ, կազմակերպեց Մայիս 17ին, հանրաժողով մը, բողոքելու՝ Ապրիլ 24ի Փարիզի մէջ պատահած միջադէպերուն համար։ Խօսք առած են Հայկ. Դատի Յանձնախումբէն Արա Գրիգորեան եւ Հըրայր Թորոսեան, ինչպէս նաեւ Ալֆորվիլի քաղաքապետ – երեսփոխանը Ժողէֆ Ֆրանչեսքի։ Այդ առիթով ներկայացուած է Հայկ. Դատի Յանձնախումբի ֆիլմ մը նուիրուած ցեղասպանութեան։ Յաջող փաստանկար մը։

Մնալով միշտ Հայկ. Դատի գծին վրայ, ըսենք որ Իվ Թեռնոնի «Հայերը, ցեղասպանութեան մը պատմութիւն» հատորին առթիւ բազմաթիւ գրախօսականներ լոյս տեսան ֆրանսական մամուլին մէջ։ Յիշենք նաեւ որ Ալֆորվիլի մէջ Փլաս Քարնոյի եզրը ծրագրուած է բարձրացնել նահատակաց յուշարձան մը։

Հիմնարկէք, Փէռ – Լաշէզի մէջ, հայ ռազմիկին նուիրուած յուշարձանի մը։

Տէսինի հայ գաղութը պաշտօնական բացումը կատարեց իր վերանորոգուած Մշակոյթի Տան։

Խաեան Սանուց Միութիւնը ոգեկոչեց Յակոբ Մնձուրին իր 90ամեակին առթիւ։

Անշուշտ, գաղութը ունեցաւ իր գանազան ձեռնարկները, թէ անոնք ըլլան դասախօսութիւններ, տարեդարձներ, հացկերոյթներ, կալաներ, ուխտի օրեր, ցուցահանդէսներ, գեղարուեստական եւ այլ ձեռնարկներ։

Մայիսին մեզմէ բաժնուեցաւ ողբացեալ Թորոսեան Հայկանոյշի քոյրը Զարուհի Թորոսեան։ Իսկ յաւիտենական հանգիստ, Յովհաննէս Ծ. Վ. Զուհաձեանի, Մար – սէյլի Հայ Կաթողիկէ նախկին առաջնորդ։

ՀՈՂԱՐԹԻՔ
ԸՆԿ. ԳՐԻԳՈՐ ԱՃԷՄԵԱՆ

ԼԻՈՆ.— Յունուար 3ին ցուրտ հողին յանձնեցինք հաւատաւոր ընկեր մը եւս յանձին՝ Գրիգոր Աճէմեանի։ Մեր ողբացեալ ընկերը այն սերունդէն էր, որ ճաշակեց Միջագետքի անապատը ուր թողուց իր հարազատներուն մեծ մասը։

1925ին ոտքը կը դնէր ֆրանսական հողին վրայ եւ ժամանակ մը Առլ աշխատելէ ետք, վերջնապէս կը հաստատուէր Լիոն։ Կանուխէն անդամակցած էր Հ. Յ. Դաշնակցութեան, եղած էր Շրջ. Կոմիտէի եւ տեղական կոմիտէի անդամ։ Խառնուածքով խիստ բծախնդիր էր կուսակցական գետնի վրայ եւ կուսակցութեան վարկն ու հմայքը պէտք է միշտ մնային իրենց բարձրութեան վրայ։ Երբ որեւէ բան չհամապատասխանէր գաղութին կենսական եւ իրական շահերուն, խորապէս կ'ազդուէր։

Յունուար 3ին, բոլորը եկած էին Ս. Յակոբ եկեղեցին իրենց վերջին յարգանքը մատուցանելու մեր սիրելի ընկերոջ։ Աղօթքի ատեն, Դաւիթ Եպս. Թըլեց հանգուցեալին բարեմասնութիւնները որպէս ճշմարիտ ու սրտցաւ Հայ։

Յանուն Հ. Յ. Դաշնակցութեան Լիոնի, Տէսինի եւ Սէն–Մօրիսի խումբերուն դամբանական մը կարդաց ընկ. Դուրգէն Պօյաճեան, ոգեկոչելով մեր ողբացեալ ընկերը որպէս պատուական Հայ մը, Դաշնակցական մը եւ վերջացուց.— «Մեր շրջանի բոլոր ընկերներու անունով կուգանք խոնարհելու իր դագաղին առջեւ»։ Դագաղը ծածկուած էր իր պաշտած Եռագոյնով։

Սիրելի Գրիգոր, այս քանի մը տողերը թող ըլլան քու սիրած եւ քեզ սիրող ընկերներուն կողմէ որպէս անթառամ ծաղկեպսակ մը։

Հողը թեթեւ, սիրելի ընկեր։

ԿԱՐԱՊԵՏ ՅՈՎԱԿԻՄԵԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԴԱՇՆԱԿԱՀԱՐՈՒՀԻ ԿԱՐԻՆԷ ՕՀԱՆԵԱՆԻ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

Երեւանի Սենեկային Երաժշտութեան տան մէջ տեղի ունեցած է դաշնակահարուհի Կարինէ Օհանեանի նուագահանդէսը, որու ընթացքին մեկնաբանուած են Սքարլաթիի, Շոփէնի, Փրոքոֆիեւի եւ Ռաւէլի գործերը։ Դաշնակահարուհին ձայնագրած է Սքարլաթիի, Խաչատրեանի, Շոփէնի, Պրամսի եւ Լիսթի գործերը, որոնք «Մելոդիա» ձեռնարկութեան կողմէ սալի պիտի վերածուին։

×

ԴԱՇՆԱԿԱՀԱՐՈՒՀԻ Մ. ՂԱՄԲԱՐԵԱՆԻ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

Երեւանի Սենեկային Երաժշտութեան տան մէջ նուագահանդէս մը տուած է դաշնակահարուհի Մարիա Ղամբարեան, Մոսկուայէն։ Նուագացանկին մաս կազմած են Պախի, Շուպէրթի, Լիսթի եւ Ռաւէլի գործերը, ինչպէս նաեւ Շոփէնի 15 փրելիւտները եւ լա մինէօր մազուրքան։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (493)

ՀԱՌԱՉԱՆՔԻ ԿԱՄՈՒՐՋԸ

ՀԱՌԱՉԱՆՔԻ ԿԱՄՈՒՐՋԸ

Սքալապրինօ իր հսկայակերտ հասակը ցցած, պաղարիւն ու անտարբեր սառնասփազդու նայուածքով մը ու մազերը ծովուն ջուրէն ճակտին փակած, դաշունամարտին սկսելուն կը սպասէր։

Ալթիէրի իր հակառակորդին վրայ խոյանալու համար յանկարծական շարժում մը ըրաւ։

Բայց չկրցաւ իր մտադրութիւնը գործադրել եւ մէկէն ի մէկ կանգ առաւ։

Ի՞նչ մտածելով արդեօք այդպէս կանգ առած էր։

Թերեւս հասկցած էր թէ վերջը հասած էր այլեւս, թերեւս Սքալապրինոյի պէս մէկու հետ գլուխ չկարենալ ելլելը գուշակելով վհատութեան մատնուած էր։

Լէոնորի կողմը դարձաւ եւ ջղային ձողով սարսռալով, եղերական կերպով մը, մարած ձայնով ըսաւ.

— Ահա կը մեռնիմ, քանի որ դուն իմ մահուընէս վերջ միայն երջանիկ պիտի ըլլաս, ուրախացիր...։ Բայց մեռած միջոցիս ահա կ'անիծեմ քեզ... երջանիկ եղիր, բայց անիծեալ ըլլաս...։

Յուսահատական նայուածք մը պտըտցուց չորս կողմը եւ դաշոյնը վեր բարձրացնելով, ուղղակի կուրծքը մխեց...։

Պահ մը, ահեղավառ նայուածքով մը Լէոնորի նայելով, ոտքի մնաց, յետոյ, մէկէն ի մէկ իր վրայ գառնալով, առանց բերանը բանալու գետին փլաւ։

Աչքերը բաց մնացին որոնց մէջ ատելութեան եւ սպառնալիքի այլանդակ արտայայտութիւն մը բիւրեղացած էր։

Սքալապրինօ դաշոյնը ձեռքէն նետեց եւ ընկճուած ու խոնարհած Լէոնորի մօտենալով մեղմ ձայնով մը ըսաւ.

— Տիկին, ամէն բան լմնցաւ... ազատեցաք...

— Ո՞վ էք դուք, հարցուց ծերունի Քանտիանօն։

— Վսեմաշուք Ռօլան Քանտիանոյի եւ Տիկնոջ բարեկամը, որ միանգամայն ձեր ալ բարեկամն է, պատասխանեց Սքալապրինօ։

— Ի՞նչ ըսիք, Ռօլա՞ն, Ռօլա՞ն, կակազեց ծերունին դողդոջուն ձայնով մը։ Ո՞ւր է, զաւակս ո՞ւր է։

— Ոհ, տէր իմ, զաւակնիդ կը ճանչնա՞ք, հասկնալ սկսա՞ք, բացագանչեց Սքալապրինօ ուրախութեամբ։

Ծերունիին թռած այտերուն վրայ երկու կաթիլ արցունք նշմարուեցաւ։

— Ոհ, երանի թէ յիշողութիւնս չգըտնէի, թօթուեց ան գլուխը խոնարհեցնելով։ Սակայն, աւաղ, ամէն բան կը յիշեմ... եւ մթնցած յիշողութեանս մէջ արթնցող արշալոյսը կսկիծէ, սուգէ եւ տառապանքէ ուրիշ ոչ մէկ բան ցոյց կուտայ ինծի...։ Զաւակս, զաւակս, արդեօք ո՞ր նկուղին խորը նետուած կը հեծկլտայ այժմ... Զաւակս, Ռօլանս, իմ մէկ հատիկ յոյսս, իմ միակ ապաւէնս ու նեցուկս, ո՞ւր ես, որդեակ իմ, արդեօք ի՞նչ եղար...։

Սքալապրինօ պիտի խօսէր, պիտի պատմէր, ամէն բան պիտի պատմէր անոր, Ռօլանի բանտէն փախչիլը, ռոնակալներուն դէմ կռուիլը, զանոնք մոխիրի վերածելը, յեղափոխութիւնը եւ վերջապէս Վենետիկի առումը։

Բայց այս միջոցին երկու հոգի ներս մտած ըլլալով, ժամանակ չունեցաւ։

Մին ծերունի Ֆիլիփն էր, միւսը՝ Ճանեթթօն։

Այս վերջինը ուղղակի Սքալապրինոյի մօտենալով ըսաւ.

— Ստիպողաբար մեր տէրը տեսնել կ'ուզեմ։

— Ի՞նչ կայ, ի՞նչ պիտի ընես, հարցուց Սքալապրինօ։

— Այս նամակը իրեն պիտի տամ։

— Ինծի տուր, ըսաւ Սքալապրինօ։

Եւ Արամթիմոսի ձեռքով գրուած Տանտոլոյի նամակը բանալով ծայրէ ծայր կարդաց։

Ուրախութեան մռնչիւն մը արձակել ուզեց, բայց ձայնը կոկորդին մէջ խեղդուեցաւ։

ՄԻՇԷԼ ԶԵՎԱՔՕ

(Շար.)

Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Դաւիթեան, Տէր եւ Տիկին Պերճ Թադէոսեան եւ զաւակը Ժան-Ժաք, Տէր եւ Տիկին Ժաք Դաւիթեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Ֆիլիփ Թավերնիէ եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Արմէն Թադէոսեան, Տէր եւ Տիկին Յակոբ Թերզեան եւ զաւակները, Օր. Լինա Թադէոսեան, Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Այտապիրեան ցաւով կը ծանուցանեն իրենց մօրաքրոջ եւ ազգականին՝

ՕՐ. ԸՆԾԱՅ ՏԷՐ-ՍՏԵՓԱՆԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Յունուար 2ին:

Յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ Երկուշաբթի, Յունուար 9, ժամը 15ին Լիոնի Ս. Յակոբ եկեղեցին:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Տէր եւ Տիկին Արամ Տարօնեան, Տէր և Տիկին Վահէ Օզթէյին, Օր. Լիլիան Տարօնեան, Գարսադլեան, Տարօնեան եւ Տէր-Յովսէփեան ընտանիքները շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք ծաղկեպսակով, անձամբ կամ գրաւոր ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց եղբօր, մօրեղբօր եւ ազգականին՝

ՍԱՐԳԻՍ ՏԷՐ-ՅՈՎՍէՓԵԱՆԻ

մահուան առթիւ:

ՆԱՅԻՐԻ

խմբագիր՝
ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԾԱՌՈՒԿԵԱՆ

Սեպտ. մէկէն ի վեր, կանոնաւորաբար լոյս կը տեսնէ
Փարիզի մէջ՝ կը ծախուի
ԲԱԼՈՒԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆԸ

9, Rue de Trévise — Métro Cadet

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ ՍԱԿԱԳԻՆ

ՅՈՒՆՈՒԱՐ ՄԷԿԷՆ

Մահազդ	140 ֆր.
Հոգեհանգիստ	75 ֆր.
Շնորհակալիք	75 ֆր.
Հարսնիք, նշանտուք	75 ֆր.
Ծնունդ	75 ֆր.
Կը փնտռուի	25 ֆր.
Կ'ուզուի	40 ֆր.

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ սովորական ծաւալով ազդերու համար են, չորրորդ էջ: Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է:

Առեւտրական եւ եւայլ ազդերու մասնաւոր պայմաններու համար, դիմել թերթին վարչութեան:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կապ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղը ցաւակցութիւն կը յայտնէ ընկերուհի Արմաւենի Աճէմեանի, Տէր եւ Տիկին Վարուժան Աճէմեանի իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝ Գրիգոր Աճէմեանի մահուան առթիւ եւ փոխան ծաղկեպսակի 100 ֆր. կը նուիրէ «Յառաջ»ին:

×

Մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է ընկ. Աճէմեանի մահուան առթիւ 200 ֆր. Հ. Յ. Դ. Հրաչ Փափազեան կոմիտէէն, փոխան ծաղկեպսակի:

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւղը, ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր ընկերուհիները Շաբաթ, Յունուար 14, կէսօրէ վերջ ժամը 4ին, Մշակոյթի Տունը: Կարեւոր օրակարգ:

47 ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Կազմակերպուած Հայ Արիներու Միութեան Փարիզեան շրջանէն

ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ՝ ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԵԱՆ 50ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ

Կիրակի, Մարտ 5 կէսօրէ վերջ ժամը ճիշդ 14.30ին

SALLE DE LA CHIMIE

28 bis, Rue Saint Dominique, Paris — Métro Invalides

ՆԵՐԿԱՅՈՒԹԵԱՄԲ

Sir WILLIAM GLADSTONE, Bt.

Ընդհ. պետ, Անգլիոյ սկաուտներուն

Մասնակցութեամբ Հայ Արիներու Միութեան բոլոր շրջաններուն

Բացառիկ սկաուտական եւ գեղարուեստական յայտագիր հայերէն, պատրաստուած Արիներուն, Արենոյշներուն, Գայլիկներուն եւ Թեւիկներուն կողմէ

ՄՈՒՏՔ 20 ՖՐԱՆՔ — ՊԻՖԷ

ՎԵՐԱԲԱՑՄԱՆ ՃԱՇ

ՊՕՄՈՆԻ ՄԷՋ

Պօմոնի Ս. Գր. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ կից սրահին կատարեալ վերանորոգումը լրացած ըլլալով, եկեղեցւոյ Թաղականութիւնը Պօմոնի Կապոյտ Խաչի եւ Նոր Սերունդի օժանդակութեամբ կազմակերպած է ճաշ մը, Յունուար 15, Կիրակի ժամը 13ին:

Համադամ հայկական կերակուրներ:

Երգ, արտասանութիւն, բաժակաճառ:

Կը մասնակցի Քոչարի նուագախումբը:

Հայկական մթնոլորտ: Սպասարկութիւն Նոր Սերունդին կողմէ:

Ճաշագին 50 ֆր.

ENTREPRISE GENERALE DU BATIMENT

Peinture — Décoration — Papier peint — Vitrerie — Ravalement — plastiques et moquettes

HAYRABEDIAN

DÉCOMURSOL

78, Rue des Rosiers — 93400 ST-OUEN

Tél. : 254-17-89

Electricité — Sanitaire — Agencement

ԱՊԱՀՈՎԵՑԷ՛Ք ՕՐԻՆԱԿ ՄԸ

ԴԱՐ ՄԸ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՄԻՆԱՍ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

Արեւմտեան Եւրոպայի մէջ, այն անձերը որոնք կը փափաքին օրինակ մը ունենալ պարտին ապսպրել եւ կանխիկ վճարել՝

«ՅԱՌԱՋ»ի

Գին 100 ֆր.

(Թղթատարի ծախքով 115 ֆր. ՕԴԱՅԻՆ Թղթատարով՝ 140 ֆր.):

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

ՏԷՍԻՆ

Կապ. Խաչի Տէսինի մասնաճիւղը, մանուկներու օրը կը տօնէ Յունուար 15ին, Կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 14.30ին, Տէսինի Հայ Մշակոյթի Տան մէջ: Գեղարուեստական բաժին դպրոցի աշակերտներուն կողմէ:

Կը հրաւիրուին բոլոր կազմակերպութիւնները եւ ծնողքները անխտիր:

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Յունուար 15, Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Լիոնի Ազգ. Տան սրահին մէջ՝ 40 Ռիւ տ'Առմէնի (295 Ռիւ Պուալոյի անկիւնը), կազմակերպութեամբ Կապոյտ Խաչի Լիոնի մասնաճիւղին:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Փոքրիկներու կողմէ երգեր, արտասանութիւններ, գեղջկական պարեր, հաճելի անակնկալներ: Կաղանդ պապան զանազան նուէրներ եւ համադամ ուտելիքներ պիտի բաժնէ ներկայ մանուկներուն:

Մուտքը ազատ է:

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Կապ. Խաչի Վիէնի մասնաճիւղը մանուկներու օրը կը տօնէ Յունուար 15ին, Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 15ին, Գասպար Իփէկեան ակումբին մէջ՝ 40 Ռիւ Վիքթոր Ֆօժիէ:

Գեղարուեստական բաժին.— երգ, արտասանութիւն, պար՝ դպրոցի աշակերտներու կողմէ: Ներկայ կ'ըլլայ Կաղանդ պապան իր նուէրներով:

ՏԻՐԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

Ճաշարաններ

PIZZA OSKIAN — ընդարձակ սրահով, յարմար խմբական խրախճանքներու եւ ընկերական հաւաքոյթներու:

139, rue St. Honoré Paris 1er tél. 260 23 80

ILE DE CRETE — հայկական եւ յունական խոհանոց

10, rue Mouffetard Paris 5e tél. 326 31 37

ARCHE DE NOE

42, rue Descartes Paris 5e tél. 329 68 83

Խանութներ — արեւելեան ուտեստեղէններու

ՏԻՐԱՆ Ա. — 26, rue de Trévise Paris 9e, tél. 770 38 63

ՏԻՐԱՆ Բ. — 18, rue de Chabrol Paris 10e, tél. 770 26 55/6

Ծանօթ. Տիրան Բ. իր դռները բացաւ Նոյեմբեր 7ին Հաստատութիւնը՝ որ միակ ներածողն է կրետական գինիներու, իր յարգոյ յաճախորդներուն մէկ շիշ կրետական գինի կը նուիրէ առաջին գնումին:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Հրապարակային հանդիպում

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆԻ

հետ — գրող, հանրային գործիչ եւ «Նոր Օր» թերթի խմբագիր, Ուրբաթ, Յունուար 13 ժամը 20ին Ֆրանսահայ Մշակութային Միութեան կեդրոնը՝

6, Cité Wauxhall — 75010 PARIS

(Métro : République)

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Միջին տարիքի հայ կին մը, տնական գործերու եւ տարեց կնոջմով մը զբաղելու համար: Բնակութիւն եւ ուտելիք ապահովուած:

Առաւօտները հեռաձայնել՝ 702.62.40

Cercle d'Echecs du Yan's

(4ème saison)

Tous les Mardis de 20 h. 30 à 23 h. 30

Initiation - Perfectionnement

Rencontre avec d'autre cercles

5, Ave. Reille, 75014 Paris

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH» 83, rue d'Hauteville, 75010 Paris

Commission Paritaire : N° 55935

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
11
MERCREDI
11 JANVIER
1978

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE NUMERO 1,30 F

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար. 200 Ֆ.	Վեցամսեայ	110 Ֆ.
Արտասահման	Տար. 230 Ֆ.	Հատը	1 Ֆ. 30

53ՐԴ ՏԱՐԻ — Թիւ 14.029
Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
53e ANNÉE — No 14.029

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԷՃԵՎԻՏ յանձնարարած է Միացեալ Նահանգներուն, որ Կիպրոսի հարցը եւ Թուրքիոյ զէնքերու վրայ դրուած արգելքը իրարու չխառնեն։ Հիւրրիէթի տըւած տեսակցութեան մը մէջ, Հալքի պարագլուխը, որ նոր վարչապետն է Թուրքիոյ, կը պնդէ որ Թուրքիա դիրք պիտի չփոխէ այդ ուղղութեամբ եթէ նոյնիսկ Միացեալ Նահանգները իրարու կապեն երկու հարցերը իբրեւ հետեւանք իրենց ներքին քաղաքականութեան մասնայատկութիւններուն։

ՊՈԼՍՈՅ մէջ ահաբեկչական արարքները կը շարունակուին եւ Կիրակի իրիկուն պատահած չորս եղեռնափորձերու ընթացքին երեք հոգի վիրաւորուած է, այս արարքներու պատասխանատուութիւնը կը պահանջէ «Զինեալ քարոզչութեան մարքս - լենինեան Միութիւնը» թերթերու եղած հեռաձայններու առեն։

ԱՆՏՐԷ - ՖՐԱՆՍՈՒԱ ՓՈՆՍԷ, նախկին դեսպան եւ ֆրանսական դիւանագիտական աշխարհի ամէնէն աչքառու դէմքերէն մէկը, մեռաւ 91 տարեկանին։ Բ. աշխարհամարտի վաղորդայնին գլխաւոր աշխատողներէն եղած է ֆրանքեւգերմանական հաշտութեան։

ԵԳԻՊՏՈՍԻ ԵՒ ԻՍՐԱՅԷԼԻ միջեւ կացութիւնը կը շարունակէ վատթարանալ։ Պարսից Շահը Ասուանի մէջ տեսնուելէ ետք Սատաթի հետ Ռիատ անցաւ միշտ փորձելով որ յաջողութեամբ պսակուի Եգիպտոսի Նախագահին փորձը։ Իսրայէլի մէջ ալ Պեկին մեծ դժուարութիւններու կը բախի իր իսկ կուսակցութեան աջ թեւին հետ։ Իր կամքը պարտադրելու համար, խիստ եղաւ Սատաթի այն յայտարարութեանց նկատմամբ, որոնք կը մերժեն որեւէ հրէական ներկայութիւն եգիպտական հողի վրայ։

ԼՈՆՏՈՆԻ մէջ սպաննուած Պաղեստինցիին Համմամիի մարմինը Ամման փոխադրուեցաւ, ուր եւ տեղի ունեցաւ թաղումը, մինչ յուղարկաւորութիւնը կատարուած էր Պէյրութ, Արաֆաթի ներկայութեան։ Ապու Այատ ալ, որ մտերիմ գործակիցն է Արաֆաթի կ'ըսէ թէ այդ սպանութիւնը «հերձուած պաղեստինեան խմբակներու» գործն է։ Նոյն առթիւ անգլիական Կուարտիըն օրաթերթը կ'ըսէ թէ ծայրայեղներու այդ խմբակը Ֆրանսա ղըրկուած է «հերձուած» պարագլուխ Ապու Նիտալի կողմէ։ Նախկին անդամ Ֆաթի, մահուան դատապարտուած է անոր կողմէ եւ Իրաք կ'ապրի։

ԱԼԺԵՐԻԱ քանի մը շաբաթէ սկսած է պակսեցնել իր գնումները Ֆրանսայէն։ Ալժերական իշխանութիւնները կը բացատրեն այս դիրքը, ըսելով թէ Ֆրանսա շատ ջանք չի թափեր հաւասարակշռելու համար փոխանակութիւնները երկու երկիրներու միջեւ։

ՖՐԱՆՍԱՅԻ տագնապը, 1974էն ի վեր տարեկան երեք հազար սնանկութեան կը նստի ֆրանսական տնտեսութեան։

ԾՆՈՒՆԴԻ ՕՐՈՎ ՌՈՒՄԲԵՐ ՊՈԼՍՈՅ ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԻՆ ԵՒ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՎՐԱՅ

ՈՉ ՄԷԿ ՎՆԱՍ, ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆԸ ԿԱՏԱՐՈՒԱԾ Է

Պոլսոյ թերթերը Յունուար 7 թուականով հետեւեալ տեղեկութիւնները կուտան.

Երէկ առտուան կանուխ ժամերուն, երբ քանի մը ժամ վերջ ամբողջ հայ ժողովուրդը պիտի տօնէր Ս. Ծնունդը, անծանօթներ երկու ռումբեր նետեցին Գում-գափու, Մայր եկեղեցիի եւ Ազգ. Պատրիարքարանի վրայ։ Այս անակնկալ դէպքը մեծ ցաւ եւ վրդովում պատճառեց համայնական շրջանակներու։

Ռումբերը բաւական զօրաւոր էին եւ մեծ աւերներ գործեցին երկու կողմն ալ, մանաւորաբար Պատրիարքարանի մուտքի մասին մէջ եւ տակնուվրայ ըրին Պատրիարք Սրբազանին աշխատասենեակը։ Բարեբախտաբար մարմնական վնաս չպատճառեցին։ Դէպքը պատահեցաւ հետեւեալ կերպով։

Ժամը մօտաւորապէս 2.30ին Պատրիարքարանի պաշտօնեաները եւ Սրբազան Հայրը ահաւոր պայթում մը լսելով ցատքեցին իրենց անկողիններէն։ Տակաւին չէին կրցած հասկնալ թէ ինչ կը պատահի երբ երկրորդ եւ շատ աւելի ուժեղ պայթում մը լսուեցաւ։ Իսկոյն վար վազեցին եւ շուտով հասկցան որ ռումբ նետուած էր Պատրիարքարանի վրայ։ Անծանօթներ, պողոտայէն արագութեամբ անցնելով նախ ռումբ մը նետած էին եկեղեցիի մուտքին վրայ։ Ռումբը նետուած էր բարձրադիր դրան վրայէն եւ պայթած էր մուտքի տանիքին վրայ ջախջախելով բոլոր ապակիները եւ վնասներ պատճառելով մուտքի դրան շուրջբոլորը։ Նոյն ձեռքերը անմիջապէս ռումբ մըն ալ նետած էին Պատրիարքարանի մուտքին։ Ռումբը պայթած էր ճիշդ մայր դրան առջեւ, խոշոր ծակ մը բանալով մարմարներուն վրայ եւ քանդիչ ազդեցութիւն գործած էր նաեւ ներքնամասը, ուր վար եկած էին պատերուն կիրերը եւ ջախջախուած էին մայր դրան փայտէ քանդակներն ու մանաւորաբար ներսի թանկարժէք ապակիներէն մին, որ անփոխարինելի արժէք ունէր իր տեսակին մէջ։ Ռումբը ջարդուփշուր ըրած էր նաեւ Պատրիարք հօր աշխատասենեակին ապակիները եւ տակնուվրայ ըրած էր աշխատասենյակը եւ ներսի կարասիները։

Դէպքէն անմիջապէս վերջ լուր տրուեցաւ Ապահովութեան պաշտօնեաներու, որոնք իսկոյն եկան եւ քննութիւններ կատարեցին, առանց բնականաբար կարենալ գտնելու չարագործները։ Աւելի վերջ, ըստ մեր քաղած տեղեկութիւններուն, գաղտնի կազմակերպութիւն մը Ապահովութեան Տնօրէնութեան եւ կարգ մը գործակալութիւններու հեռաձայնելով ըստանձնեց դէպքին պատասխանատուութիւնը եւ ըսաւ թէ այս դէպքը պատասխան մըն էր Լոնտոնի եւ Պելժիոյ մէջ թրքական շէնքերու վրայ երկու օր առաջ արձակուած ռումբերուն։

Դէպքը առաջին վայրկեաններուն խոր ցնցում պատճառեց Պատրիարքարանի անմիջական շրջանակին մէջ։ Բայց աւելի վերջ փառք տրուեցաւ Աստուծոյ, որ աւելի ծանրակշիռ հետեւանքներ չէր ունեցած ան։

Նետուած ռումբերը ոչ մէկ կերպով խանգարեցին երէկուան կրօնական արարողութիւնները։

Պատրիարք Հայրը մատոյց օրուան պատարագը եւ կատարեց Ջրօրհնէքի արարողութիւնը։

Եկեղեցին լեցուն էր հաւատացեալ ժողովուրդով։

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ
ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԻ ՄԷՋ

Կէսօրէ վերջ, ինչպէս ամէն տարի այս տարի ալ ժամը 15էն սկսեալ Պատրիարք Հայրը ընդունեցաւ շնորհաւորութիւնները օտար եկեղեցիներու եւ համայնական մարմիններու ներկայացուցիչներուն։ Այցելութեան եկան Յունաց Տիեզերական Պատրիարքը, Անկլիքան Եկեղեցիի ներկայացուցիչը, Հայ Կաթողիկէ Եկեղեցւոյ վիճակաւոր Զօլաքեան Գերապայծառ եւ իր հետեւորդները, Հրէից Րապունապետը, Սուրիանի Եկեղեցւոյ ներկայացուցիչները, Վիէննական Մխիթարեան Միաբանութեան Մեծաւոր Հայր Գաբրիէլ Վ. Այանեանն ու իր հետեւորդները եւ ուրիշներ։ Բոլորն ալ զարմանքով եւ ցաւով լսեցին դէպքին մասին, տեսան աւերուած մասերը եւ «անցեալ ըլլայ» ըսին մեր հոգեւոր պետին։

Հիւրերուն մեկնումէն վերջ Սրբազան Հայրը իր գնահատանքն յայտնեց համայնական ներկայացուցիչներու, իրենց հոգեւոր պետին շնորհաւորութեան փութացած ըլլալու համար։ Նախ անդրադարձաւ ռումբի դէպքին եւ ըսաւ թէ գործուած չարիքը անպատասխանատու մարդոց գործ է, եւ մենք չենք կրնար անբարեացակամ զգացումներով լեցուիլ անոնց դէմ, խորհելով թէ անոնք սխալ ուղղութեամբ կը մեկնաբանեն արտասահմանի մէջ տարուած հակաթուրք կարգ մը գործունէութիւնները։ Մենք ամէն առթիւ, սկսեալ մեր Ամենայն Հայոց Հայրապետէն, միշտ դատապարտած ենք ահաբեկչական արարքները։ Աւելին ըլլալով, համոզուած ենք որ այդ արարքներն ալ գործուած չեն անպայման Հայերու կողմէ։ Ամէն պարագայի, մենք գործուած արարքներու դէմ ենք, ուստի անարդար գործ է որ անոնց հակազդեցութիւնները կեդրոնացուին Թուրքիոյ հաւատարիմ Հայերուն վրայ։

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Նոր Տարւոյ առթիւ Եւրոպայի Հայոց Կաթողիկոսական Պատուիրակը՝ Բարձր. Տ. Սերովբէ Արք. Մանուկեան այս տարի եւս Ֆրանսայի Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ եւ հայ համայնքին անունով շնորհաւորութեան եւ բարեմաղթութեանց հեռագիր մը ուղղեց Ֆրանսայի Հանրապետութեան Նախագահին՝ Նորին Վսեմութիւն Ժիսքար տ'Էսթէնի, մաղթելով անոր յաջողութիւն եւ բարեբեր տարի մը Ֆրանսայի ժողովուրդին եւ Ֆրանսայի համար։

Ուրախութեամբ կը յայտնենք նաեւ, թէ Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու նախագահին՝ Պր. Քարթըրի ու անոր կնոջ ի պատիւ Ֆրանսայի Հանրապետութեան Նախագահին կողմէ Վերսայլի պալատին մէջ տրուած ընդունելութեան հրաւիրուած էր նաեւ Եւրոպայի Հայոց Կաթողիկոսական Պատուիրակը՝ Բարձր. Տ. Սերովբէ Արք. Մանուկեան։

Հինգշաբթի, 1978 Յունուար 5ի երեկոյեան ժամը 21.30ին, Հայրապետական Պատուիրակ Սրբազանը, ընկերակցութեամբ իր փոխանորդին՝ Գերշ. Տ. Գիւտ Եպս. Նագդաշեանի ներկայ գտնուեցաւ ընդունելութեան։

Հակառակ հրաւիրեալներու բազմութեան, Հայրապետական Պատուիրակը առիթն ունեցաւ ողջունելու երկու նախագահներն ու անոնց կիները, եւ բարեմաղթութիւններ ընելու յանուն Հայ Եկեղեցւոյ, եւ բարի գալուստ ու յաջողութիւն մաղթելու։

Մասնաւորաբար Ֆրանսայի Նախագահը հետաքրքրուեցաւ Հայ Եկեղեցիով ու հայ համայնքով եւ անոնց ուղղեց իր սրտագին բարեմաղթութիւնները։

ԴԻՒԱՆ ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ
ՀԵՌԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Դեկտ 3-Յուն. 2)

ԼԵՀԱԿԱՆ ԴԵՂԵՐԸ

Հայաստան աւելի քան քառասուն տեսակ լեհական դեղ կը ներածէ տարեկան։ Նախատեսուած է աւելցնել ներածումներու քանակը։ Վերջերս Երեւան գացած են Լեհաստանի «Դեղօրայք եւ քիմիական նիւթեր» արտաքին առեւտրական ձեռնարկութեան ներկայացուցիչները, ինչպէս նաեւ բժշկագիտութեան ճիւղի աշխատողներ։ Այցելութեան նպատակը եղած է տեղեկութիւններ քաղել լեհական դեղերու օգտագործման մասին, ինչպէս նաեւ ներկայացնել նորերը։ Լեհ հիւրերը Երեւանի մէջ դասախօսութիւններ տուած են նոր դեղերու մասին։

×

ԵՐԵՒԱՆ ՖՐԷԶԷՕԶՆԵՐԸ

Երեւանի ֆրէզէօզի հաստոցներու գործատան արտադրած իւնիվերսէլ հաստոցները կը ղրկուին Հայաստանի եւ Խորհ. Միութեան աւելի քան երկու հազար արդիւնաբերական ձեռնարկութիւններուն, ինչպէս նաեւ արտասահմանի 25 երկիրներ։ Ներկայիս լուրջ աշխատանքներ կը տարուին նոր տեսակներ պատրաստելու եւ անոնց որակը բարելաւելու ուղղութեամբ։

×

ՁՄԵՌՆԱՅԻՆ ԱՐՁԱԿՈՒՐԴՆԵՐԸ

Նոր տարուան արձակուրդներուն առթիւ Հայաստանի զանազան քաղաքներէն ու գիւղերէն 800 աշակերտներ գացած են Մոսկուա, Կիեւ, Վիլնիւս, Տալլին եւ այլ քաղաքներ ձմեռնային արձակուրդները անցընելու համար։ Աշակերտները արձակուրդի օրերուն այցելած են յիշեալ քաղաքներու տեսարժան վայրերը՝ թանգարան, պատկերասրահ, ցուցահանդէս, եւայլն։

1977ը

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԸՆԴՄԷՋԷՆ

Պատրաստեց՝ ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ

ՅՈՒՆԻՍ

ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԷՋ

Յունիս 15ը, պիտի մնայ պատմական թուական մը Սպանիոյ համար։ 41 տարուան Ֆրանքիստ վարչակարգէ մը ետք, տեղի կ'ունենան ազատ ընտրութիւններ։ Մեծ յաղթականներն են՝ Սուարէզ եւ Թաղաւորը։ Այս վերջինը յաջողեցաւ, առանց մեծ ցնցումներու, ժողովրդավարութեան ճամբուն վրայ առաջնորդել երկիր մը որ մոռցած էր ազատութիւն բառին իմաստը եւ տարողութիւնը։

Ուրիշ երկիր մը եւս կ'ապրի ճակատագրական օրեր՝ Թուրքիան։ Յունիս 5ի երեսփոխանական ընտրութիւնները Հալք կուսակցութիւնը դրին առաջին դիրքի վրայ։ Տէմիրէլը կը փոխարինէ Էճէվիտ որ պիտի փորձէ կազմել փոքրամասնութեան դահլիճ մը որուն մէջ կայ հին ծանօթ մը՝ Հասան Ըշըք։ Այս անունը կապուած կը մնայ Մարսէյլի Նահատակաց Յուշարձանին հետ։

Խորհրդային Միութեան նոր Սահմանադրութիւնը խիստ քննադատուած է Փեքինի կողմէ ըսելով. «Մէկդի դրուած են լենինեան հիմնական սկզբունքները եւ կ'օրինականացուի ֆաշական մենատիրութիւն»։ Ամէն պարագային Բրեժնեւ կ'ընտրուի Գերագոյն Խորհուրդի պրեզիտիումի նախագահ, այսինքն նախագահ Խորհ. Միութեան, մնալով հանդերձ կուսակցութեան Ա. քարտուղարը։ Այս զոյգ հանգամանքներով է որ Ֆրանսան ընդունեցաւ Բրեժնեւը 101 թնդանօթի հարուածներով։ Այս այցելութենէն ոչ մէկ դրական կէտ դուրս եկաւ, զոնէ եղած միացեալ յայտարարութիններուն համաձայն։

Վատիկանի Թուրք դեսպանը՝ Թահա Ճարըմ, 62 տարեկան, սպաննուած է Հռոմի մէջ։ Լուրը ինկաւ ռումբի մը նման։ Արարքին տէր կ'ելլայ հայկական ցեղասպանութեան կազմակերպութիւնը որ կը պահանջէ ցեղասպանութեան ճանաչումն եւ հայկական հողերը։ Դարձեալ անուշտ, Թուրք մամուլին նզովքը կը թափի Հայերուն վրայ։ Պոլսոյ մէջ կը պատահին եղեռնափորձեր... որոնք կը վերագրուին Հայերուն։

Պապը կը դատապարտէ բռնութիւնը յիշելով Մոլուքուացիներու առեւանգումի միջադէպը, Եթովպիոյ մէջ ի գործ դրուած ճնշումները ու Վատիկանի Թուրք դեսպանին սպանութիւնը «առանց դրդապատճառի»։

Պելկրատ, Հելսինքիի շարունակութիւնը։ Ժողովը կրնայ յաջողիլ եթէ մարդկային իրաւանց խնդիր չըլլայ։ Տարօրինակ մեկնաբանութիւն, յարգուած մարդկային ազատութիւններու, որ կուտայ Թաս գործակալութիւնը։

Մինչ Լիբանանի հարաւը կացութիւնը կը ծանրանայ բախումները ծաւալ կ'առնեն, Լոնտոնի մէջ, Եւրոպայի Իննըը համաձայն կը գտնուին պաղեստինեան հայրենիքի մը սկզբունքին վրայ։

Տխրութիւններու կարգին յիշենք, շարժանկարի մեծերէն՝ Ռոպերթօ Ռոսելլինի եւ հրթիռներու հայրը՝ Վերնըր Ֆոն Պրաուն։

Ամին Տատայի թերթօնը կը շարունակուի։ Օր մը մեղրալուսնի մէջ, օր մը անհետացած, օր մը մահափորձէ ազատած եւ օր մըն ալ անշուշտ նոր ջարդերու ձեռնարկած։

Վերջացնենք զուարթ կէտով մը։ Կիներ կան եղեր որ դեռ ծեծ կ'ուտեն իրենց ամուսիններէն։ Գիտէ՞ք ուր։ Միացեալ Նահանգներու մէջ։ Գիտէ՞ք ծեծ ուտող կիներու թիւը՝ 28 միլիոն։ Արդեօք հայ կիներ կա՞ն այս թիւին մէջ։

ՖՐԱՆՍԱ

Ճնշումի դէմ պայքարող Միջազգային Կոմիտէն, ըստ Քոթիտիէն տը Փարիի, կոչ ուղղած է խորհրդային բեմադիր Սերգէյ Պարաճանովի «անմիջական» ազատ արձակման համար։ Պարաճանով ձերբակալուած է 1972ին, մերժած ըլլալով վկայել ուկրէն «այլախոհ»ի մը դէմ։ Դատապարտուած է հինգ տարուան բանտարկութեան։ Խորհ. Նոր Սահմանադրութեան հրապարակման առթիւ, Ակադ. Անդրէյ Սախարով կոչ ուղղած է խորհրդային իշխանութիւններուն, որպէսզի ընդհանուր ներում շնորհուի քաղաքական բանտարկեալներուն։ Կոչը Սախարովէն զատ ստորագրած են 56 «այլախոհներ»։ Ֆրանսական Հեռատեսիլի Ա. կայանը կարճ հատուած մը ներկայացուցած է բեմադիրին «Նռան գոյնը» ժապաւէնէն, անդրադառնալով Պարաճանովի կացութեան վրայ։ Այս առթիւ, Մարսէյլի մէջ, կազմակերպուած է Քոլեքթիվ Պարաճանովը որ հինգ հազար հոգիի ստորագրութեամբ դիմումնագիր մը յանձնեց Ֆրանսայի Արտաքին նախարար Լուի տը Կէրէնկոյի, զայն ներկայացնելու համար Պելկրատի ժողովին։

Վերադառնալով Ֆրանսայի բուն հողերուն, ըսենք որ կառավարութեան պատասխանատուութիւնը խնդրոյ առարկայ դարձնելով, Պառ վերջնականապէս լուծեց Եւրոպայի Խորհրդարանի ընտրութեան հարցը, որուն գլխաւոր ընդդիմադիրներէն մէկն է Միշէլ Տըպրէ։

Ընկերվարական – Համայնավար լեզկծու խօսքերը կը շարունակեն փոխանակուիլ եւ Մառշէ միշտ դժգոհ է Միթերանէն, յետաձգել կուտայ Հասարակաց Ծրագրի վերայժմէականացումը։ Սակայն Միթերան, իր կուսակցութեան մէջ, Նանթի համագումարէն վերջ կ'ամրապնդէ իր դիրքը յաջողելով, հակառակ ներքին բուռն տարակարծութիւններու, մէկ ճակատ դուրս գալ։

Բրեժնեւ –Ժիսքար հանդիպումները կը յանգին վեց միացեալ զեկոյցներու ստորագրութեան։ Երկու կողմերը կը հաստատեն որ «Մարդկային իրաւանց եւ հիմնական ազատութեանց յարգանքը բոլոր Պետութեանց կողմէ իրենց փոխադարձ յարաբերութիւններու բարելաւման հիմերէն մէկը կը կազմէ»։

Հռոմէական եկեղեցիի ծանր տագնապը կը շարունակուի։ Գերպ. Լըֆէվր, պարագլուխ աւանդապաշտ եկեղեցւոյ, դարձեալ ասպարէզ կը կարդայ Պապին, քահանաներ ձեռնադրելով Էքոնի մէջ։ Խզումը Վատիկանի հետ կատարուած է։

Ֆրանսայի Ֆութպոլի Ազգ. խումբը «յաղթանակ» մը տարաւ Պրազիլիոյ դէմ, 2ով 2ի հաւասար արդիւնք մը արձանագրելով։

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Ինթէրնէշընըլ Հերըլտ Թրիպիւն հաշուեկշիռ մը կը ներկայացնէ Խորհ. Միութենէն արտագաղթողներուն համար, Հելսինքիի ժողովէն ի վեր։ Հայերը ամէնէն մեծ թիւը կը կազմեն։ Մրցանիշ մը որուն պէտք չունէինք։

Զբօսաշրջիկութիւնը կը զարգանայ Հայաստանի մէջ։ Հայաստան կ'այցելեն աշխարհի 80 երկիրներէ զբօսաշրջիկներ։ Ծրագրուած է այս տարի աւարտել Կիրովականի, Իջեւանի պանդոկներու կառուցումը։

Վազգէն Ա. Կաթողիկոս Պուքրէշ գացած է մասնակցելու համար Ռումանիոյ պատրիարք Ճուստենի պահակալութեան։ Նոյնպէս Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը գլխաւորած է պատուիրակութիւն մը որ ներկայ եղած է Մոսկուայի մէջ համաշխարհային համագումարի մը, մասնակցութեամբ շուրջ 700 պատուիրակներու, որոնք քննութեան ենթարկած են խաղաղութեան ամրապնդման, զինաթափման եւ Պետութիւններու միջեւ խաղաղ յարաբերութիւններու հաստատման հարցերը։

Իր մահկանացուն կնքած է Սեդրակ Մարջանեան՝ դասախօս Երեւանի գիւղատնտեսական համալսարանին։ Նոյնպէս Ի. Կէորկով՝ Հայաստանի Նախարարներու Խորհուրդի առընթեր գործող արտասահմանի Զբօսաշրջիկութեան վարչութեան պետ։

Յունիսը համեմատաբար ժպտեցաւ Արարատին որ արձանագրեց երկու յաղթանակներ, երկու հաւասար խաղեր եւ մէկ պարտութիւն։

ՍՓԻՒՌՔ

Լիբանանի մէջ Հայը կը սկսի վերստին շնչել։ Ճիշդ Մայիս 28ի օրը, ներկայութեամբ Խորէն Ա. Կաթողիկոս Մեծի Տանն Կիլիկիոյ եւ Գարեգին Բ. Աթոռակից Կաթողիկոս կը կատարուի հիմնարկէքը Համազգայինի «Մելանքթոն Արսլանեան» ճեմարանին։ Այս առթիւ խօսք առած են՝ Տոքթ. Եղիկ Գոնեալեան, ընկ. Հրաչ Տասնապետեան՝ տեսուչ Նշան Փալանճեան ճեմարանին, Տոքթ. Յ. Գայանճեան եւ Խորէն Ա. Կաթողիկոս։

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան միաբանական ժողով տեղի ունեցած է նախագահութեամբ Խորէն Ա. եւ Գարեգին Բ. Աթոռակից Կաթողիկոսներու։ Միաբանական ժողովը զբաղած է, ի մէջ այլոց, միաբանական կանոնագրի վերամշակման հարցով, միաբանութեան նկարագիրը, կեանքն ու առաքելութիւնը, ստեղծուած նոր պայմաններու եւ զգացուած նոր կարիքներու գիմաց սահմանելու կամ կազմակերպելու առաջադրութեամբ։

Շարլ Ազնաւուր պարգեւատրուած է Խորէն Ա. Կաթողիկոսին կողմէ, իբրեւ գնահատանք մշակոյթի կալուածէն ներս արձանագրած անոր նուաճումներուն։

Նշենք նաեւ որ ընկ. Էպլիղաթեան հանդիպում մը ունեցած է Լիբանանի վարչապետ՝ Հըսի հետ բացատրելու համար հայ համայնքի դերը երկամեայ պատերազմի ընթացքին, վերջ տալու համար սխալ եւ գրգռիչ մեկնաբանութիւններու եւ յայտարարութիւններու։

Լիբանանէն անդին, հայ կեանքը եռուն է զանազան ափերու վրայ՝ իր ազգային, մշակութային, եկեղեցական, դաստիարակչական, քաղաքական կեանքով, ինչպէս՝ Միլանօ, Հալէպ, Քուէյթ, Պոսթըն, Ուաշինկթըն, Նիւ Եորք, Մեծագոյն Պոսթըն, Տուպա, Պոլիս, Հռոմ, Գահիրէ, Սելանիկ։

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅՈՒԹԻՒՆ

Հակառակ անոր որ բնութիւնը կը սկսի խայտալ ամառուան տաք ճառագայթներուն ներքեւ, մեր սրտերուն մէջ ցուրտ հով մը կը փչէ։ Ոչ եւս է՝ Հրանտ Սամուէլ։ «Յառաջ» կը կորսնցնէ իր վերջին վկան, Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը իր վերջին ռահվիրաներէն մէկը։ Հայ հրապարակագրութիւնը կը մերկանայ աստիճան մը եւս։ Հայ հոգին կը տխրի։ Հրանտ Սամուէլ կը ներկայացնէր ամբողջ սերունդի մը յուզումներու, խռովքներու, պայքարներու, ուրախութիւններու, յուսահատ հոգեկան եւ նիւթական զրկանքներուն։

ԹԱՓԱՌԱԿԱՆ ՔԱՀԱՆԱՆ

(ԻՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ)

Հիմա ապահով էր ցուրտէն, անձրեւէն, փոշիներէն. անկողնին վրայ նստելու տեղ կար. շուները կրնային չորս կողմը տարածուիլ։

Լուրը տարածուեցաւ, թէ Տէր Կարապետ ուր կը բնակէր, ծանօթ տեղ էր, շատ անգամ փողոցի աղքատներ ալ այդ կամուրջին տակ լոյսին սպասեր էին։

Բարեկամներ, ծխականներ, քոյրը, մայրիկը կերակուրն առատօրէն կը բերէին, շուներն ալ գոհ էին։

Քանի մը շաբաթ յետոյ երկու աղքատներ եկան. հի՞ւր էին թէ հետաքրքիրներ. նստեցան անկողինի եզերքը, խօսեցան Թիֆլիզի վարին խաւերուն մասին. իրենց ապրուստը կախուած էր ունեւորներէն. գոհ էին Հալապարի ժողովուրդէն, բայց իրենք Հայու չէին նմաներ. Հայերը աղքատներ չունէին որեւէ աշխարհի մէջ. հայերէն կը խօսէին, Թիֆլիզի ժողովրդական լեզուն էր։

Ասոնց մեծ մասը կինտօներ էին. ձկնորսներ, որոնք ձուկ կ'որսան Կուրի մէջ, կը ծախեն, եւ սրճարանէ սրճարան ժամանակ կ'անցընեն։

Կամաց – կամաց քահանային մօտեցան, մտերմացան, զարմանահրաշ պատմութիւններ ունէին։ Քահանային բնակարանը անանուն սրճարան եղաւ։ Կարծես թէ կ'ուզէին որ այդ խեղճ կղերականը քիչ մը զուարթ երես ունենար։

Խոնարհ բաներու վրայ կը խօսէին, չէին հասկնար բարձր քաղաքականութենէ. չէին գիտեր թէ պետական բարձր մարդերուն անունները ինչ էին, թերեւս Բերիային անունը գիտնային. չար մարդը մարդերու մտքին մէջ կը մնայ ժանգոտած զամի նման։

Քահանան զարգացած մարդ էր. գիտէր թէ հսկայ Ռուսաստանն ինչպէս կը կառավարուի, բայց իր փոքրիկ եռանկիւնէն դուրս չէր ելլեր։

Կինտօներուն խումբը բազմացաւ. հաճոյքով կը նստէին այդ ցած կամուրջին տակ. անոնցմէ մէկը քամանչայ ունէր, իր աչքերը լաւ չէին տեսներ, բայց ականջներ ունէր, զեղեցիկ ձայն ունէր. կը նուագէր ու կ'երգէր։

Աշխարումըս ախ չիմ քաշի
Քանի վուր ջան իս ինձ ամէն
Անմահական ջըրով լիքըն
Ոսկէ փընփընջան իսկ ինձ ամէն...

Կամուրջին տակէն անոյշ երգ մը ալիքներուն հետ կ'ելլէր ու կ'իջնէր. եթէ Արտաւազդ հոն ըլլար, կրնային հազար սիրտ ալ իրենց քաշել։ Բոլոր Թիֆլիզը գիտէր Սայաթ – Նովային երգերը։ Ան ամէնուն համար էր՝ Հայ, Վրացի թէ Թուրք. անոր սիրոյ աղբիւրէն կը խմէին։

Որքան յուզում կը տիրէր այդ ստորերկրեայ աշխարհին մէջ. ոստիկաններն ալ յաճախ կայնած մտիկ կ'ընէին։

Ամէն տեղ այսպէս չէ որ ուրախութիւնն ու վիշտը այսքան գիրար գրկած ապրին. բայց Թիֆլիզն ուրիշ բան է. Կովկասի սիրտն է։

Թիֆլիզի մէջ շատ էին զանազան պատիժ առնողները, գաւառներէն, Հայաստանէն Պաքուէն կը քաշէին եւ հոն կը թափէին, ապա տարածելու համար ապխտակ աշխարհները։

Բայց ոչ ոք այնքան անուանի էր ինչպէս Տէր Կարապետը. քաղաքին տանջուած մարդերուն ամէնէն յետինը։

Եթէ Շուշանիկ, մայրիկը կամ Տիկին Աննան չըլլային, քահանան չէր դիմանար հոգեկան եւ նիւթական զրկանքներուն։

Աստուած օրհնէ իր ծխականները. իրեն եւ շնիկներուն ուտելիք չէր պակսեր. վրան – գլուխը քիչ թէ շատ մաքուր էր։

Քահանան ամէն օր կը մաշէր խոտէ անկողինին վրայ խոնաւ ու ցած կամուրջին տակ։ Երբեմն, ով գիտէ ինչ կը պատահէր հեռու Մոսկուայի կողմերը, կամ Կրեմլինի ցարադէմ պատերուն մէջ, որ հսկողութեան սարսուռը կը հասնէր Թիֆլիզի աղքատ փողոցներն ալ։ Ոստիկանութիւնը թոյլ չէր տար կամուրջին տակ հաւաքուիլ, քամանչան կը լռէր. մարդիկ ամէն կողմ կամաց կը խօսէին. իրարմէ քիչ մը բաժնուած կը նստէին։ Քահանան ծանր հսկողութեան տակ կը մտնէր։ Արդեօք յեղափոխութենէ՞ կը վախնային, տեղ մը ապստամբութի՞ւն կար։ Աղքատներն ի՞նչ գիտնային. Տէր Կարապետ ուսկի՞ց լսէր այդ անդրագէտ ճամբաներուն վրայ։

Հ. ՎԱՀԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

(16 – Շար.)

Բարձր Հայքի Հայրենակցական Միութեան վախճանը

Բարձր Հայքի Հայրենակցական Միութիւններուն առաջինը հիմնուեցաւ Պոլսոյ մէջ, ուրկէ դրամական օգնութիւն եւ հակերով հագուստ կը ղրկուէին Հայկ. Եղեռնէն մազապուրծ ազատած մանուկներուն եւ ծերերուն:

Մենք ալ, շատերու նման, հրաշքով ազատած ու տեղէ տեղ թափառելով 1917ին հասանք Այնթապ, որ Անգլիացիներու հոգատարութեան տակ կը գտնուէր եւ ուր Թուրքերը սկսած էին վախով անցընել իրենց կեանքը, քանի որ կը տեսնէին թէ ինչպէս անոնք սկսած էին հաւաքել բոլոր որբ մանուկները: Ամերիկեան քոլէժները որբանոցի վերածուած էին: Հոն մնացինք երկու տարի: Երբ Անգլիացիները հեռացան՝ Ֆրանսացիները եկան, որոնց յանձնուած էր շրջանը: Ֆրանսական բանակին մէջ կային հայ կամաւոր զինուորներ՝ որոնք կորսնցուցած իրենց ծնողքն ու ազգականները, վրէժով լեցուած էին Թուրքին դէմ: Թուրքերը հասկնալով որ Ֆրանսացիները Անգլիացիներուն չափ ուժ չունին, սկսան պատրաստուիլ զանոնք հեռացնելու. խլրտումներ տեղի ունեցան, զորս Ֆրանսացիները չկրցան զսպել: Հայերը՝ Ատուր–Լեւոնի առաջնորդութեամբ, քառասուն օր կռուեցան եւ երբ Ֆրանսացիները սկսան քաշուիլ, Հայերն ալ՝ քիչ թէ շատ տունտեղ եղած, անոնց հետ ճամբայ ելան:

Բանակը հասաւ Քիլիս, ուր մնացինք երկու շաբաթ: Ապա, Ֆրանսական բանակին հետ երկաթուղիով գացինք Պէյրութ: Ամերիկացիները Ճպէյլի մէջ երախաներու եւ անչափահաս տղոց ու աղջկանց որբանոց մը ունեցան Կրաֆթ Պոնարի ջանքերով: Որբանոցին մէջ չափահաս դարձած աշակերտները կրնային աշխատիլ իրենց համար բացուած կօշիկի արհեստանոցին մէջ: Եղբայրս անոնց վարպետը եղաւ:

Այնուհետեւ փոխադրուեցանք Հալէպ, ուր ամուսինս՝ Ահարոն պատուելիի որբանոցի աշակերտներուն կօշկակարութեան արհեստը կը սորվեցնէր, իսկ ես Հայկազեան աղջկանց վարժարանի ուսուցչուհի դարձայ: 1925ին որոշեցինք հեռանալ ու Ֆրանսա երթալ: Փարիզի մէջ գտանք քոյրս, քեռայրս եւ զաւակները, ինչպէս նաեւ եղբօրս կինը՝ զաւակներով եւ բաւական հայրենակիցներ:

Հոս ալ կազմուած էր Հայրենակցական Միութիւնը, որուն վարչական անդամները Սանասարեանի սաներն էին՝ Վահագն Քրմոյեան, Ղուկաս Տէր–Ազարեան, Արիս Ղենեվիզեան, Օննիկ Գավաֆեան, Սենեքերիմ Քրմոյեան: Ծնողական ես ալ մաս կազմեցի վարչութեան:

Մեր յարաբերութիւնը դարձեալ Պոլսոյ հետ էր: Հոս ալ քանի մը անդամներ հագուստի հակեր ղրկեցին կարիքաւորներու բաշխելու համար: Փարիզի մէջ Միութիւնը լաւ կ՚աշխատէր. հանդէսներ, պարահանդէսներ կազմակերպելով սրահներ կը լեցնէր: Հանդէսներուն ներկայ կ՚ըլլային անուանի դէմքեր՝ Ահարոնեան, Խատիսեան, Շաւարշ Միսաքեան, Ջամալեան, Նշան Պէշիկթաշլեան: Ի՜նչ խանդավառ օրեր էին: Ափսո՜ս, շուտ անցան. մեծերը մէկիկ–մէկիկ մեկնեցան:

Միութեան հիներն ալ հետզհետէ մեկնեցան, բայց մնացողները շարունակեցին օգնութիւն հասցնել իրենց հայրենակիցներուն:

ԱՐՄԵՆՈՒՀԻ ԽԱՉԻԿԵԱՆ

սախարութիւններու եւ յոյսերու աշխարհը: Ոչ միայն Ֆրանսահայութիւնը, այլ նաեւ Սփիւռքը ամբողջ, զգաց Հրանդ Սամուէլի կորուստը, վկայ « Յառաջ »ի ուղարկուած ցաւակցութիւններու տարափը:

էջ մըն է որ կը դարձուի: Կը դարձնենք այդ էջը տխրութեամբ, բայց նաեւ վճռակամութեամբ շարունակելու համար Հրանդ Սամուէլի գաղափարներու իրականացման պայքարը, ծառայելու համար այն արժէքներուն որոնց կը հաւատար Հրանդ Սամուէլ, որոնց համար տուաւ իր անձին լաւագոյնը:

Որպէս տխուրի նաեւ յիշենք մահը Բժ. Ռուբէն Տէր–Դաւթեանի:

Ցունիսին դպրոցական հանդէսները, մրցանակաբաշխութիւնները իրար կը հրմշտկեն:

Ալֆորվիլի մէջ, նորակառոյց Մշակոյթի Տունը կը գործէ կանոնաւոր կերպով եւ ունի իր զանազան գործունէութիւնները:

Կը վերջացնենք Ցունիսը, ընդգծելով Սամուէլ Մուրատեան վարժարանի մէջ տեղի ունեցած հանդիսութիւնը նուիրուած Մխիթար Աբբահօր ծննդեան 300ամեակին, նախագահութեամբ Կարդինալ Ֆ. Մարթիի:

ԼՈՒՌ Է ՈՒՂ ՔՈՆ ԵՐԲԵՔ ԲԱՑՑ...

(Ալէմշահի արխիւներուն մասին)

———О———

ԽՄԲ. — « Հայրենիքի Ձայն » շաբաթաթերթը Դեկտ. 7ի իր թիւով կը հաղորդէ — վերջապէ՛ս — Գուրգէն Ալէմշահի արխիւներու ժամանումը Երեւան: Ստորեւ՝ այդ մասին Մանուէլ Նադրեանի գրութիւնը որ լեցուն է, դժբախտաբար սխալներով սկսեալ ծննդեան վայրէն ու թուականէն մինչեւ երգահանի «քոյրը Միքայէլա Ալէմշահ»(այս վերջինը եղբօրն աղջիկն է):

Ինչ որ սակայն ցաւ կը պատճառէ այն է որ երբ մարդիկ հարուստ արխիւներն ալ ունին իրենց տրամադրութեան տակ, կը « յաջողին » այսքան անճիշդ բաներ գրել, ան ալ թերթի մը մէջ որ *էքսփորթ*ի ապրանք է: Քանի մը ամիս առաջ էր, նոյնն էր Շահնուրի համար:

Լուրջ գործ է՞:

ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ԿԱՐՕՏԸ ՍՐՏՈՒՄ

Երգահան եւ խմբավար Գուրգէն Ալէմշահը գիտակցական ողջ կեանքը նուիրել է հայ երգին ու երաժշտութեանը:

Ծնուել է 1908ին, Պարտիզակում: Հայրենակ այս գիւղը կարեւոր դեր է ունեցել Ալէմշահի կեանքում(*) :Այստեղ էր, որ նա մանուկ հասակից սիրեց հայ ժողովրդական երգն ու երաժշտութիւնը: Տեղի հայկական վարժարանն աւարտելուց յետոյ նա ուսումը շարունակում է Վենետիկի Մուրատ–Ռափայէլեան վարժարանում: Դպրոցի երաժշտութեան դասատուն նկատում է պատանու տաղանդը, եւ նրա խորհրդով եւ օգնութեամբ Ալէմշահը ընդունւում է Միլանի երաժշտանոց: Աւարտելուց յետոյ հրաւիրւում է արեւ՝ որպէս Սամուէլ–Մուրատեան վարժարանի երաժշտութեան ուսուցիչ: Այստեղ նա ղեկավարում է վարժարանի սաներից կազմուած երգչախումբը, միաժամանակ իր շուրջն է համախմբում երաժշտասէր երիտասարդների եւ կազմում « Կիլիկիա » երկսեռ երգչախումբը: Նա յաճախ համերգներով հանդէս է գալիս Փարիզում, Եգիպտոսում, Սիրիայում, Լիբանանում, Կիպրոսում՝ տարածելով հայ երգն ու երաժշտութիւնը: Իր խմբով մասնակցելով Նիս քաղաքում ժողովուրդների երաժշտութեան միջազգային մրցանակահանդէսին, Ալէմշահը ներկայացնում է սեփական ստեղծագործութիւններից մէկը՝ «Հայկական հարսանիքը Հայաստանի մէջ» երաժշտական թատերգութիւնը, որը շահում է երկրորդ մրցանակը՝ երգերի, պարերի եւ հայկական ժողովրդական տարազների համար: Բալէ–կի–նոյի ընկերութիւնը Ալէմշահի այս գործը կինոժապաւէնի վրայ նկարահանելով, յաճախակի ցուցադրում է Ֆրանսայի զանազան կինօսրահներում:

Գուրգէն Ալէմշահի լաւագոյն երաժշտական գործերից է « Աւարայրի պատերազմը » խոշոր կտաւի երկը՝ գրուած սիմֆոնիկ նուագախմբի ու երգչախմբի համար: Նա հեղինակն է բազմաթիւ մեներգների, խմբերգների, ժողովրդական պարերի, սիմֆոնիկ գործերի եւայլն: Նրա լաւագոյն երգերից են՝ « Անուշիկ եար ջան », « Մեր պարտէզում », « Ես սիրեցի », « Աղուորներուն », « Նազեր », « Ծաղիկ էի » եւայլն:

Իբրեւ խմբավար եւ նուագարար Ալէմշահը հնչեցրել է մեր դասական երաժշտութեան լաւագոյն ստեղծագործութիւնները՝ Կարա Մուրզայի ու Կոմիտասի խմբերգները, Տ. Չուխաջեանի « Լէբլէ–բիջի »ն, Ալ. Սպենդիարեանի սիմֆոնիկ գործերը: Խորհրդային Հայաստանի տարեդարձի հանդէսներին իր երգչախմբով նա ելոյթներ էր ունենում՝ ներկաներին խանդավառելով հայաստանեան երգերով:

Ալէմշահը 40ն էլ չէր բոլորել երբ կեանքից հեռացաւ՝ թողնելով բաւական հարուստ երաժշտական ժառանգութիւն:

Վերջերս, փարիզաբնակ հասարակական գործիչ Կարպիս Զբրաշեանը Երեւանի Ե. Չարենցի անուան գրականութեան եւ արուեստի թանգարանին յանձնեց Ալէմշահի մի շարք տպագիր եւ ձեռագիր գործեր, թերթեր, ձայնապնակներ, նրա երկու դիմանկարը (իւղաներկ եւ մատիտանկար), խմբավարական զգեստը: Այդ ամէնը թանգարանին է նուիրել երգահանի քոյրը՝ Միքայէլա Ալէմշահը:

Հայրենասէր երգահանի ու խմբավարի երաժշտական ստեղծագործութիւնները այսօր էլ հնչում են սփիւռքում եւ հայրենիքում՝ աղնիւ յոյզեր ու գեղագիտական վայելք պատճառելով ունկնդիրներին, քանի որ դրանք բխում են հայ երգի ժողովրդական ակունքներից:

ՄԱՆՈՒԷԼ ՆԱԴՐԵԱՆ

(*) Ուր ոչ միայն չէ ծնած, այլ ապրած իսկ չէ···:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Երեւանի ճատրակի տան մէջ տեղի ունեցած է բարեկամական մրցում մը Թիւրքմենիոյ եւ Հայաստանի ազգային խումբերու միջեւ: Հայաստան յաղթած է:

×

Մոսկուայի մէջ տեղի ունեցած է ճատրակի Խորհ. Միութեան ախոյենութեան մրցումները խուլ խաղացողներու միջեւ: Մասնակցած են քսան հոգի, որոնցմէ երեքը՝ վարպետներ:

Ախոյեան հանդիսացած է Թիֆլիսէն Կարէն Բաբախանեան, որ 19 հնարաւորութիւնէն շահած է 15,5 միաւոր

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (494)

ՀԱՌԱՉԱՆՔԻ ԿԱՄՈՒՐՋԸ

ՀԱՌԱՉԱՆՔԻ ԿԱՄՈՒՐՋԸ

Ապա, Ճանեթթոյի եւ Ֆիլիփի դառնալով սա հրամանը արձակեց.

— Դուք երկուքդ հոս Տիկինին վրայ հսկեցէք, թող մի տաք որ դուրս ելլէ··· եւ բնաւ զինքը առանձին մի ձգէք:

Եւ ծերունի Քանտիանոյի թեւէն բռնելով ըսաւ.

— Եթէ ձեր զաւկին ուր ըլլալը գիտնալ կ՚ուզէք, եթէ ձեր ձեռքերովը եւ ձեր համբոյրներովը զայն շօշափել կ՚ուզէք, եկէք, հետս եկէք···:

— Զաւակս, զաւակս, հեւաց դուքսը:

— Եկէք, հետս եկէք:

— Հայր իմ, զիս մինակ մի ձգէք, գոչեց Լէոնոր հեծկլտալով:

— Եկէք, եկէք, կրկնեց Սքալապրինօ:

Եւ ծերունին իր հետը քաշելով նշան ըրաւ Ճանեթթոյի եւ Ֆիլիփի որ արթուն ըլլան:

Լէոնոր, միշտ ծնրադրած, գլուխը թիկնաթոռին դրաւ եւ ուժաթափ, սկսաւ արտասուել:

Ֆիլիփ եւ Ճանեթթօ Ալթիէրիի դիակը գրկելով դուրս հանեցին···:

ՀԻՆ ՀԱԽԱՏԱՔՖՆԻՋԸ ՆՈՐ ՀԱԽԱՏԱՔՆՆՈՒԹԵԱՆ ԱՌՋԵՒ

Այժմ դառնանք Հառաչանքի Կամուրջը: Ինչպէս որ գիտենք, Ֆոսքարի կապուած էր այն քարէ աթոռին որուն վրայ կուրացուած էր ինը տարի առաջ Քանտիանօ դուքսը:

Բայց Ֆոսքարի մահապարտներու յատուկ հաւատաքննական այդ աթոռին վրայ իսկ չէր մերկացած դեռ իր հպարտութենէն:

Վայրագ ատելութեամբ լեցուն նայուածքով մը ան Ռոլանի կը նայէր: Վեհապետական հանդարտ ու խաղաղ նայուածքով այն դիմակը, զոր երկար տարիներ պահած էր դէմքին վրայ, այս անգամ վար առնուած էր այլեւս:

Գոռոզութիւնը եւ փառամոլութիւնը իր դէմքին վրայ այս անգամ այլեւս ընթեռնլի կը դառնար:

Իր արծիւի նայուածքը չխոնարհեցուց Ռոլանի նայուածքին առջեւ: Այդ յաղթուած, շղթայուած դուքսին կեցուածքին մէջ այնպիսի վայրագ մեծութիւն մը կար որուն նշոյլը չունեցաւ իր իշխանութեան երկար օրերուն:

Բայց Ռոլան իր պարզ եւ հանդարտ կեցուածքով Ֆոսքարիի վրայ իշխեց:

Դատաւորն ու ամբաստանեալը իրարու արժանի մարդիկ էին:

— Ֆոսքարի, ձեզի խօսիլը աւելորդ է, խօսք առաւ Ռոլան: Ես հոս կը ներկայացնեմ այն մարդը որուն երջանկութիւնը խորտակեցիք ձեր ինքնակալական ծառայելու համար: Ես Քանտիանոյի որդին եմ, այն Քանտիանոյին զոր դուք բռնեցիք, կուրացուցիք եւ փողոց նետելով մուրալու դատապարտեցիք: Քանտիանօն ձեր երեսէն խենթեցաւ: Ըսածս լաւ մտիկ ըրէք, ես հոս դատաւոր չեմ, այլ խաչուած հօր մը զաւակը: Ի՞նչ պատասխան պիտի տաք սոոր:

— Միայն մէկ պատասխան ունիմ, ձեր հօրը վրէժը առնելը ձեր իրաւունքն է, պատասխանեց Ֆոսքարի:

— Ֆոսքարի, ես ձեզ խղճապէս կ՚ատեմ, որովհետեւ դուք անպաշտպան ծերունիի մը դժբախտութեան պատճառ եղաք···: Ինչպէս որ տանջեցիք հայրս, նոյն տանջանքով պիտի տանջուիք այժմ: Ահա այս է իմ կամքս···: Ֆոսքարի, ինծի լաւ նայեցէք: Երբ պահ մը յետոյ աչքերնիդ կուրանայ, ձեր գիշերային կեանքը այնպիսի խղճահարութիւնով մը պիտի լուսաւորուի, որուն մէջ յաւիտենապէս պիտի նշմարէք իմ դէմքս: Ֆոսքարի, քիչ յետոյ այլեւս աչքերու լոյսէն պիտի զրկուիք, պիտի կուրացուիք եւ հօրս պէս պիտի նետուիք փողոց մը ուր մուրալով ու անառակ տղոց ծաղր ու ծանակ ըլլալով պիտի ապրիք···:

Ֆոսքարի սարսռաց:

ՄԻՇԷԼ ԶԵՎԱՔՕ

(Շար.)

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՓՍԱԿԻ

Տիկին Թ. Բագումեան հետեւեալ նուիրատուութիւնները կ'ընէ.—

Տիկին վեհանոյշ Բագումեանի մահուան առթիւ «Յառաջ»ի 50 Ֆր., Սամուէլ Մուրատեան վարժարանի 50 Ֆր.:

Տիկին Իսկուհի Անտոնեանի մահուան առթիւ «Յառաջ»ի 50 Ֆր., Սամուէլ Մուրատեան վարժարանի 50 Ֆր.:

Օրիորդ Ընծայ Տէր-Ստեփանեանի մահուան առթիւ «Յառաջ»ի 50 Ֆր., Սամուէլ Մուրատեան վարժարանի 50 Ֆր.:

Պետրոս Պայրամեանի մահուան առթիւ «Յառաջ»ի 50 Ֆր.:

(Ստանալ «Յառաջ»էն):

×

Տիկին Իսկուհի Անտոնեանի մահուան առթիւ Տիկ. Սրբուհի Մըսըրլը կը նուիրէ 50 Ֆր. «Յառաջ»ի:

×

Տէր եւ Տիկին Ժիրայր Գարաճեան կը նուիրեն 200 Ֆր. ի նպաստ Հայ Կարմիր Խաչի օգափոխութեան կայանին, փոխան ծաղկեպսակի, իրենց մօրեղբօր Գալուստ Զատիկեանի (Պուլկարիա) մահուան տխուր առիթով:

Տէր եւ Տիկին Թ. եւ Մ. Ինճէեան կը նուիրեն 100 Ֆր. ի նպաստ Հայ Կարմիր Խաչի օգափոխութեան կայանին իրենց անմոռանալի ծնողաց յիշատակին:

ՊԱՏԱՐԱԳ ՍԷՆ - ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ

Սէն - Շամոնի Հայաստանեայց Հայ Առաք. Եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը սիրով կը հրաւիրէ գաղութիս անդամները, Ծնունդի եւ Աստուածայայտնութեան պատարագին, Յունուար 15, Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 4ին, Սէն Շամոնի Սէն-Փիէռ եկեղեցւոյ մէջ:

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ

ԴԱՒԻԹ ԵՊՍ. ՍԱՀԱԿԵԱՆ

Միաժամանակ կը կատարուի ջուրի օրհնութիւնը եւ հոգեհանգստեան պաշտօն ննջեցելոց հոգիներու համար:

ՓԱՐԻԶ
Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ

Ուրբաթ, Յունուար 13, Ը. օր Ծննդեան տօն անուանակոչութեան Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի: Ժամը 10ին պատարագ կը մատուցուի: Պատարագի աւարտին՝ Առաջնորդարանին մէջ տնօրհնէք կը կատարուի:

Կիրակի, Յունուար 15, Ա. Կիրակի զկնի Ծննդեան: Բարեկենդան առաջաւորաց պահոց: Եկեղեցւոյ անուան տօնին առիթով, այսօր մասնաւոր հոգեհանգիստ կը կատարուի Ս. Յովհ. Մկրտիչ Մայր եկեղեցւոյ եկեղեցաշէն բարերար՝ Աղեքսանդր Մանթաշեանի համար:

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ

Կեսարիոյ եւ շրջանի Հայր. Միութիւնը սիրով կը հրաւիրէ ձեզ հանդերձ ընտանեօք, Ամանորի եւ Ս. Ծնունդի առթիւ կազմակերպած ընդունելութեան, Յունուար 15 ժամը 16ին Ա. Մանուկեան մշակութային կեդրոնը՝

118, Rue de Courcelles, 75017 PARIS

Հիւրասիրութիւն եւ զուարթ մթնոլորտ Պ. Մ. Էլմաեան, Օր. Սվաճեան իրենց երգերով, Տոքթ. Գ. Մոստիչեան իր անակնկալներով:

Հեռաձայն 242.14.81 եւ 887.99.06

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՃԱՇ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Մարսէյլի Հ. Բ. Ը. Միութեան Տիկնանց Օժանդակ Մարմինի կողմէ: Տեղի կ'ունենայ Յունուար 28, Շաբաթ գիշեր ժամը 20.30էն մինչեւ առաւօտեան ժամը 3, Փալմ պիչ Քոնֆորտի սրահին մէջ: Ընտիր նուագախումբ՝ ղեկավարութեամբ Ժորժ ՊՈԼՈՇԵԱՆԻ:

Տոմսերը ապահովել՝ Բարեգործականի գրասենեակէն, 33 Քուր Փիէր Փիւժէ, եւ Աժանս Վէխթէլ՝ 67 Լա Քանըպիէր:

Ընտիր սպասարկութիւն եւ հայկական մթնոլորտ:

«ՅԱՌԱՋ»Ի
ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՓԱՐԻԶ.— Ամանորի առթիւ Արմենակ Գնեաղեան 200 Ֆր. կը նուիրէ:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Կարապետ Թիւթէլեանի հոգեհանգստեան առթիւ՝ Պ. Սահակ Գաբրիէլեան կը նուիրէ 50 Ֆր.:

Նոյն առթիւ՝ Տէր եւ Տիկին Կարօ Յովսէփեանէ 100 Ֆր.:

Եւ Տէր եւ Տիկին Բժ. Զաւէն Գաբրիէլեանէ 100 Ֆր.:

Ողբացեալ Տիկին Սաթենիկ Համբարձումեանի թաղման առթիւ իր ամուսինը կը նուիրէ 100 Ֆր.:

Ֆիլոր Կարապետեանի թաղման առթիւ Տիկին Թագուհի Գուլումեան եւ զաւակները 50 Ֆր.:

Տիկին Սաթենիկ Համբարձումեանի հոգեհանգիստին առթիւ Պ. Սիմոն Համբարձումեան 50 Ֆր.:

Նոյն առթիւ Տիկ. Ռեփիկա Ուզուրլեան 50 Ֆր.:

×

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Եաղճեան եւ Լոժէ ընտանիքներէն Հռիփսիմէ Թարգմանեանի հոգեհանգիստին առթիւ 50 Ֆր.

Պր. Յովհաննէս Սրապեանէ, Գրիգոր Ժամկոչեանի թաղման առթիւ 50 Ֆ.:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւղը, ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր ընկերուհիները Շաբաթ, Յունուար 14, կէսօրէ վերջ ժամը 4ին, Մշակոյթի Տունը: Կարեւոր օրակարգ:

×

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ Պանեէօ - Քաշանի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամուհիները, Ուրբաթ Յունուար 13ին, ժամը ճիշդ 20.30ին իր սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

×

ՓԱՐԻԶ. — ՏԱՐՕՆ - ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆԻ Հայր. Միութեան ընդհ. ժողովը Ուրբաթ, Յունուար 13, ժամը 20.30ին, Պարոյր Սեւակ գրադարանը, 32 Ռիւ տը Թրէվիզ: Կարեւոր օրակարգ: Հայրենակիցներէն կը խնդրուի անպայման ներկայ գտնուիլ:

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆԻ ՇՔԵՂ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

GRAND BAL du MARDI GRAS

Շաբաթ, 4 Փետր. ժամը 20էն մինչեւ արեւածագ

Ճաշի սպասարկում՝ ճիշդ ժամը 21ին

dans les salons de l'Hôtel MÉRIDIEN

81, Bld. GOUVION SAINT CYR, PARIS (17e)

Մասնակցութեամբ

ՊԵՐՆԱՐ ՏԷՏԷՃԵԱՆԻ եւ իր ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲԻՆ

Բացառիկ յայտագիր — Քոթիլյոն

Մասնակցութիւն ճաշին՝ 200 Ֆր.

Etudiants et moins de 25 ans : Entrée : 30 F. à partir de 23 h.

Այժմէն իսկ կրնաք ձեր սեղանները վերապահել, հեռաձայնելով հետեւեալ թիւին.— 878.02.99

Chèques à l'ordre de C.C.P. 10 775 28 G PARIS

A L'OCCASION DE SON 10ème ANNIVERSAIRE

l'ensemble folklorique arménien

NAVASART

AU PALAIS DES CONGRES

soirée unique SAMEDI 18 MARS

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Հրապարակային հանդիպում

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆԻ

հետ — գրող, հանրային գործիչ եւ «Նոր Օր» թերթի խմբագիր,

Ուրբաթ, Յունուար 13 ժամը 20ին Ֆրանսահայ Մշակութային Միութեան կեդրոնը՝

6, Cité Wauxhall — 75010 PARIS

(Métro : République)

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

ՏԷՍԻՆ

Կապ. Խաչի Տէսինի մասնաճիւղը, մանուկներու օրը կը տօնէ Յունուար 15ին, Կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 14.30ին, Տէսինի Հայ Մշակոյթի Տան մէջ: Գեղարուեստական բաժին դպրոցի աշակերտներուն կողմէ:

Կը հրաւիրուին բոլոր կազմակերպութիւնները եւ ծնողքները անխտիր:

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Յունուար 15, Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Լիոնի Ազգ. Տան սրահին մէջ՝ 40 Ռիւ տ'Առմէնի (295 Ռիւ Պուալոյի անկիւնը), կազմակերպութեամբ Կապոյտ Խաչի Լիոնի մասնաճիւղին:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Փոքրիկներու կողմէ երգեր, արտասանութիւններ, գեղջկական պարեր, հաճելի անակնկալներ: Կաղանդ պապան պանազան նուէրներ եւ համադամ ուտելիքներ պիտի բաժնէ ներկայ մանուկներուն:

Մուտքը ազատ է:

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Կապ. Խաչի Վիէնի մասնաճիւղը մանուկներու օրը կը տօնէ Յունուար 15ին, Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 15ին, Գասպար Իփէկեան ակումբին մէջ՝ 40 Ռիւ Վիքթոր Յոժիէ:

Գեղարուեստական բաժին — երգ, արտասանութիւն, պար՝ դպրոցի աշակերտներու կողմէ: Ներկայ կ'ըլլայ Կաղանդ պապան իր նուէրներով:

ՎԵՐԱԲԱՑՄԱՆ ՃԱՇ
ՊՕՄՈՆԻ ՄԷՋ

Պօմոնի Ս. Գր. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ կից սրահին կատարեալ վերանորոգումը լրացած ըլլալով, եկեղեցւոյ Թաղականութիւնը Պօմոնի Կապոյտ Խաչի եւ Նոր Սերունդի օժանդակութեամբ կազմակերպած է ճաշ մը, Յունուար 15, Կիրակի ժամը 13ին:

Համադամ հայկական կերակուրներ:

Երգ, արտասանութիւն, բաժակաճառ:

Կը մասնակցի Քոչարի նուագախումբը:

Հայկական մթնոլորտ: Սպասարկութիւն Նոր Սերունդին կողմէ:

Ճաշագին 50 Ֆր.

ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ
ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ ԵՒ ՍՐԲԱՎԱՅՐԵՐԸ

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ ՀԱՅՈՑ ԶԱՏԿԻ ՏՕՆԻՆ ԱՌԹԻՒ
1978

Երկուշաբթի Ապրիլ 24էն Մայիս, 5 Ուրբաթ

Կազմակերպութեամբ եւ առաջնորդութեամբ Լիոնի

ՍԵՒԱՆ

ՃԱՄԲՈՐԴԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԻՆ

Տնօրէն՝

ՎԱՐՈՒԺԱՆ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆԻ

Կը մասնակցի նաեւ ԴԱՒԻԹ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՍԱՀԱԿԵԱՆ

Առաջնակարգ պանդոկ (տըմի - փանսիոն) եւ պտոյտներ

Ճամբորդութեան վերաբերեալ մանրամասնութեանց եւ յայտագրերու համար դիմել

Catalogues à votre disposition sur demandes pour toutes destinations

RENSEIGNEMENTS ET INSCRIPTIONS :

Varoujan SARKISSIAN

sevan voyages

50, Cours de la Liberté — 69 Lyon — Tél. : 60-13-66

Tél. : 60-13-66 — Téléx 900287

Licence organisatrice : A 529

Տեղերը սահմանափակ ըլլալով, կը խնդրուի անյապաղ արձանագրուիլ

PELERINAGE A JERUSALEM ET AUX LIEUX SAINTS

du 24 avril au 5 mai

Départs par avion de PARIS — MARSEILLE ET LYON

Places limitées

A PARIS — MONDOTOURS

(Peruz Melkonian et Lévon Baghdassarian)

2, Rue de Sèze, 75009 PARIS — Téléph. : 073-30-64

Tél. : 073-30-64

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
12
JEUDI
12 JANVIER
1978

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE NUMERO 1,30 F

HARATCH
Le Seul Quotidien Arménien en Europe Occidentale
Directrice : Arpik Missakian
83, Rue d'Hauteville, 75010 Paris
— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C.C.P. Paris 15069-82 571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա Տար. 200 Ֆ. Վեցամսեայ 110 Ֆ.
Արտասահման Տար. 230 Ֆ. Հատը 1 Ֆ. 30

53րդ ՏԱՐԻ — Թիւ 14.030 Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN 53e ANNÉE — No 14.030

ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՏԳԱՄ ԱՄԱՆՈՐԻ ԵՒ Ս. ԾՆՆԴԵԱՆ ՏՕՆԻ ԱՌԻԹՈՎ

Հաւատացեալ հայորդիք,

Նոր Տարի մը ահա կը բացուի ձեր կեանքին մէջ:

Նոր Տարին գեղեցիկ առիթ մըն է նորոգեալ ոգիով, վերապրկեալ կամքով եւ յառաջատեսական հայեցողութեամբ շարունակելու ձեր կեանքն ու գործը՝ ի խնդիր երջանկութեան, որ գերագոյն իղձն է ամէն մարդու, աշխարհի չորս ծագերուն:

Նոր Տարուան կը յաջորդէ անձնական ներքին նորոգութեան, հոգեկան պայծառացման ամէնէն գեղեցիկ շրջանը՝ մեր Տիրոջ եւ Փրկչին՝ Յիսուս Քրիստոսի Ծննդեան եւ Աստուածայայտնութեան տօնին առիթով: Հրեշտակներ հեղ մը եւս երկինքէն դէպի երկիր կը հեղուն աստուածային Թովիչ մեղեդին՝

փա՜ռք ի բարձունս Աստուծոյ
Եւ յերկիր խաղաղութիւն,
ի մարդիկ հաճութիւն...
(Ղուկ. Բ. 14)

Բարեբաստիկ այս առիթներով քաղցր է Մեզ համար ողջունել ձեզ բոլորդ հայրական ամենաջերմ սիրով եւ Հայրապետական այս պատգամով:

Սիրելի՛ք,

Նոր Տարին իբրեւ ժամանակ ոչինչ ունի նոր ինք իր մէջ: Նոյն արեւն է որ կը ծագի նոյն երկրագունտին վրայ ինչպէս 1977 Դեկտեմբեր 31ին այնպէս եւ 1978 Յունուար 1ին: Նոր Տարուան առիթով նորութիւնը պէտք է փնտռել, ստեղծել եւ ապրիլ մե՛ր հոգեկան աշխարհին մէջ: Ժամանակը կ'ընդարմացնէ, կը մաշեցնէ մարդը եւ երբեմն նոյնիսկ ժանգ կը կապէ անոր հոգիին մէջ ու կեանքին վրայ: Ամանորի տօնախմբութիւնը այն խորայատուկ արժէքն ունի որ առիթ կ'ընծայէ մեր բոլորին մտածելու մեր անձին վրայ թէ՛ իբրեւ անհատ, եւ թէ իբրեւ անդամ մեր Սուրբ Եկեղեցւոյ եւ դարաւոր Ազգին: Սոսկ կերուխումի, զուարճութեան առիթ մը չի կրնար ըլլալ ան: Մի՞թէ կը պակսի՞ն մեզի խրախճանութեան պահեր տարուան միւս օրերուն: Նոր Տարին չէ կարելի անցընել միայն խրախճանքի սեղաններուն շուրջ կամ շուկաներու մէջ՝ գնումներով տարուած: Պէտք է Նոր Տարին ապրիլ նաեւ եկեղեցիներուն մէջ: Ինքնամփոփումի վերանորոգիչ պահով մը, ներհայեցողութեան լինքնատես, ինքնաճանաչ քննութեամբ եւ նոր որոշումներու եւ գեղեցիկ ու ավնուացուցիչ, կըրթիչ, հրճուեցուցիչ գործերու ծրագրումով:

Հացով ու հաճոյքներով միայն մի՛ շրջագծէք ու լեցնէք ձեր կեանքը: Հացն ու հաճոյքը ձեռք բերէք քրտինքով, արդար վաստակով, չարքաշ աշխատանքով: Բայց հացէն ու հաճոյքէն անդին՝ փնտռեցէք իսկակա՛ն երջանկութիւնը, եւ ձեր անհատական կեանքին մէջէն եւ կեանքէն վեր՝ նուիրուեցէ՛ք նաեւ ձեր առաքելահիմն, Լուսաւորչահաստատ եւ Մեսրոպաշունչ Եկեղեցիին եւ խորարմատ, կաղնենման Հայկազեան ցեղին:

Ս. Ծննդեան եւ Աստուածայայտնութեան տօնը հեղ մը եւս մեր գիտակցութեան մէջ կ'արթնցնէ եւ կ'արծարծէ Աստուծոյ սէրը հանդէպ մարդկութեան. « Զի այնպէս սիրեաց Աստուած զաշխարհ մինչեւ զՈրդին իւր Միածին ետ, զի ամենայն որ հաւատայ ի նա՝ մի՛ կորիցէ, այլ ընկալցի զկեանս յաւիտենականս » (Յովհ. Գ. 16): Առանց այդ սիրոյն՝ մենք չենք կրնար ըմբռնել մարդեղութեան խորհուրդը, այսինքն՝ այն հրաշալի եղելութիւնը որով Աստուած, Ստեղծիչը տիեզերքի, Արարիչը մարդուն, յանկարծ յանձն կ'առնէ խոնարհ, անշուք, համեստ պայմաններու տակ ծնիլ եւ մարդուն պէս ըլլալ՝ մարդը բարձրացնելու եւ Աստուծոյ մօտեցնելու, Աստուծոյ պէս ընելու համար:

Որքա՜ն մարդկութիւնը կարիքն ունէր աստուածային այդ սիրոյն եւ հայրախնամ հոգածութեան: Մեղքի, ատելութեան, չարութեան բաւիղներուն մէջ տուայտող մարդկութիւնը որքա՜ն ծարաւն ունէր խաղաղութեան, հաճութեան՝ այսինքն համեղբայրութեան, համերաշխութեան, երջանկօրէն եւ ստեղծագործօրէն կարենալ ապրելու եւ գործելու համար:

Բարի հովիւները եղան առաջին ունկընդիրները հրեշտակային մեղեդիին եւ ընդունողները աստուածային պատգամին: Հասկցան, հոգեկան իմացումով, թէ՛ ծնող մանուկը Փրկիչն էր, «Զի ծնաւ ձեզ այսօր Փրկիչ» (Ղուկ. Բ. 11): Հասկցան՝ որովհետեւ իրենց սիրտերը մաքուր էին, հոգիները՝ վճիտ: Հասկցան՝ որովհետեւ կը սպասէի՛ն Մեսիային, կը հաւատային Աստուծոյ խոստումին եւ իրենց այդ հաւատքը կ'արտայայտէին իրենց կեանքով ու գործով՝ հաւատարիմ մնալով Աստուծոյ կամքին ու ճշմարտութեան:

Մեր հայրերն ալ հաւատացին եւ իրենց կեանքը պերճախօս վկայութեան մը վերածեցին Քրիստոսի սիրոյն եւ ճշմարտութեան: Իբրեւ ազգ՝ առաջինը եղանք բոլոր ազգերու մէջ մեր Հայաստան աշխարհը մասուրի վերածող Քրիստոսի ծննդեան: Քրիստոսի հաւատքը շաղախեց միտքն ու սիրտը մեր ժողովուրդին եւ անոնց մէջէն շաղախեց ողջ պատմութիւնը Հայոց Ազգին: Բացէ՛ք մագաղաթեայ էջերը մեր պատմութեան — Քրիստոսի Աւետարանը պիտի գտնէք իբրեւ աղբիւրը մեր կեանքին: Շրջեցէ՛ք քարերը Հայաստանի — Քրիստոսի պատկերը հայադրոշմ անուններով պիտի գտնէք անոնց վրայ: Քրիստոս ծնաւ, յայտնեցաւ Հայ Ազգի կեանքին մէջ եւ վերածննդեան շունչով միշտ առողջ, արթուն եւ կանգուն պահեց հայ ժողովուրդը: Միածինը իջաւ հայկական հողին վրայ եւ հողէն անցաւ ու բնակեցաւ Հայու սրտի՛ն մէջ, եւ այդ սիրտը մի՛շտ կապուած մնաց մեր Սրբութիւն Սրբոցին՝ յաւերժաւուրբ Էջմիածնին:

Այսօր, ողջ աշխարհի վրայ, կրօնական վերարթնութեան յուսալից շարժում մը կը նշմարուի: Գիտութեամբ, ճարտարարուեստական աննախընթաց յառաջդիմութեամբ տիրապետուած եւ յանկանշուած այս դարուն, մարդկութիւնը կարօտն ունի իսկական, հիմնաւոր եւ տեւական խաղաղութեան: Թշնամութեանց, անիրաւութեանց, բռնատիրութեան, անարդարութեան երեւոյթները, պատերազմի կամ խռովութեան պարագաները ակնյայտ են աշխարհի զանազան մասերուն, եւ յատկապէս Միջին Արեւելքի մէջ: Այստեղ, Լիբանանի մէջ, որքա՜ն անձկութեամբ կը սպասենք խաղաղութեան եւ կեանքի բնականոն պայմաններու ապահով ու տեւական հաստատումին: Հրեշտակային երգը « Եւ յերկիր խաղաղութիւն, ի մարդիկ հաճութիւն » մասնայատուկ արձագանգ պէտք է գտնէ մեր բոլորի հոգիներուն մէջ, այսօր, եւ պէտք է վերածուի կեանքի՛, գործնական, շօշափելի տուեալներով:

Հայ ժողովուրդը որքա՜ն անմիջական եւ ստիպողական կարիքն ունի «ի մարդիկ հաճութիւն»ը, իսկական համեղբայրութիւնը անկեղծ ու անվերապահ համերաշխութիւնը, մէկ խօսքով՝ ճշմարիտ եղբայրութիւնը, անխտրական միասնութիւնը գործնական արտայայտութեամբ կեանքի վերածելու:

ԽՈՐԷՆ Ա.
Կաթողիկոս Մեծի Տանն Կիլիկիոյ

ԳԱՐԵԳԻՆ Բ.
Աթոռակից Կաթողիկոս

(Մնացեալը յաջորդով)

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԿԻՊՐՈՍ, ՎԱԼՏՀԱՅՄ ԵՒ ԷՃԷՎԻՏ

Միացեալ Ազգերու ընդհ. քարտուղարը լաւատես է Կիպրոսի մասին, Անգարա կատարած իր այցելութենէն ի վեր: Թուրքիայէն անցաւ Թեհրան ուրկէ Աթէնք կ'երթայ: Վալտհայմի տպաւորութիւնը այն է, որ Էճէվիթ տրամադիր է «անհրաժեշտ նախաձեռնութիւններն» առնելու Կիպրոսի հարցին մասին: Նոր (թէեւ դեռ չվաւերացուած Ազգ. Ժողովին կողմէ) վարչապետը նախ կ'ուզէ որ դուրսէն մարդ չխառնուի այդ հարցին, վոր յոյն եւ Թուրք աւելի դիւրին կրնան կարգադրել: Էճէվիթի ծրագիրը սա է.— Նախ ինք համոզուած է «դաշնակցային, անկախ, ոչ—ուղեկից երկշրջանային եւ երկհամայնական» Պետութեան մը անհրաժեշտութեան: Վերջնական լուծումը, ըստ Էճէվիթի պէտք է.— Ցարգէ կղզիին երկու կողմերուն շահերը: — Համապատասխանէ Յունաստանի եւ Թուրքիոյ շահերուն: — Նկատի առնէ արեւելեան Միջերկրականի ռազմագիտական հաւասարակշռութիւնը: — Ապահովէ տեւական եւ ոչ ժամանակաւոր խաղաղութիւն մը: — Երաշխաւորութիւններ նախատեսէ որ անցեալի միջադէպերը չկրկնուին:

Մամուլի ասուլիսի մը ընթացքին է որ Էճէվիթ պարզած է այս հինգ կէտերը եւ Արտաքին Նախարարը՝ Օքչուն ալ կ'աւելցնէ թէ «գնդակը հիմա Աթէնքի ձեռքն է» եւ անոնց կը մնայ քայլ մը առնել դէպի խաղաղութիւն: Բայց ի՞նչ նորութիւն կայ Էճէվիթի առաջարկներուն մէջ: Նախ առաւելութիւն մը ունի էրպագան եւ Միլլի Սելամէթը գործ չունին կառավարութեան մէջ, այսինքն « ազգայնամոլ եւ ծաւալապաշտ » տարրեր չունի գործը խանգարելու համար: Բայց եւ այնպէս չմոռնանք որ Կիպրոսի 40 առ հարիւրը (եւ ամէնէն հարուստ շրջանը) գրաւողը Էճէվիթն էր, այսինքն ձախ նկատուած Հալքի պետը: Նոյն Էճէվիթը կ'ուզէ որ անպայման զանազանուի ամերիկեան զէնքերու եւ Կիպրոսի հարցը: Տէմիրէլ ալ, թէեւ պարտուած, չի լռեր եւ կ'ըսէ որ « Թուրքիա զիջում չի կրնար ընել Կիպրոսի մէջ ցորչափ ամերիկեան զինարգելքը չէ վերցած»:

Այս կացութեան մէջ, Վալտհայմ կը խորհի որ լաւագոյն դերը կրնայ խաղալ ժամանակը, որպէսզի կողմերը «մարսեն» նոր հեռանկարները:

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ ՀԵՌԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Յունուար 3–9)

ԱՐՓԻ – ՍԵՒԱՆ ՋՐԱՏԱՐԸ 47.414 ՄԵԹՐԻ ՀԱՍԱԾ

Արփի – Սեւան Ջրատարը կառուցանող շինարարները մեծ դժուարութիւններու հանդիպած են անցնող տարուան վերջին ամիսներուն: Կլիմայական աննպաստ պայմաններու մէջ, Եղէգնաձորի եւ Վարդենիսի շրջանի աշխատաւորները աւարտած են լեռնաշղթայի տակէն անցնող փապուղիի հորատումը. այդպէսով թիւ 6 եւ 7 փապուղիները միացած են եւ այդ մասին մէջ յետագային տարուելիք աշխատանքներուն համար նպաստաւոր պայմաններ ստեղծած: Թիւ 8 փապուղիի (Մարտունիի շրջան) աշխատաւորները 183 մեթր եւս յառաջացած են: Թիւ 9 փապուղիի շինարարները դժուար աշխատանքներ տարած են լեռնային ճնշումի բարձրացման եւ ընդերքի ջուրերու հոսանքի ուժեղացման պատճառով յառաջացած բարդութիւնները չէզոքացնելու համար, որպէսզի կարելիութիւն ստեղծուի աշխատանքները շարունակելու: Նոյն հատուածի աշխատաւորները աւարտած են փապուղիի վերջին մասի աւրուած պատերու վերակառուցումը: Հանուած է ն լեռնային բարձր ճնշումին պատճառով ջարդուած մետաղէ բոլոր շինութիւնները եւ զանոնք փոխարինած՝ համապատասխան ամրութիւն ունեցող շինանիւթերով: Յունուար 1ի պատկերով Ջրատարի երկարութիւնը հասած է 47.414 մեթրի: Կը մնայ 900 մեթր հորատելու, 86 մ. թիւ 8 եւ 814 մ. թիւ 9 փապուղիներու մէջ: Թիւ 1, 2, 3, 10 եւ 11 փապուղիներու, ինչպէս նաեւ Ջրատարի պատնէշի կառուցումը լրիւ աւարտած է:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՔՈԹ Տ'ԻՎՈՒԱՌ մեկնելէն առաջ Նախագահ Ժիսքար քիչ մը աւելի «իգականացուց» իր կառավարութիւնը: Նախ նախարարի տիտղոսին բարձրացուց Ալիս Սօնիէ–Սէյթէն, որ ցարդ համալսարաններու ենթանախարար էր: Մ. Փելըթիէ, որ պաշտօն ունէր թմրեցուցիչներու հարցը ուսումնասիրելու, ենթանախարար նշանակուած է Արդարութեան նախարարութեան մօտ, Ն. Փասքիէ որ պատուիրակ էր «կանացի կացութեան», ենթանախարար է այլեւս Աշխատանքի նախարարին մօտ: Պառի կառավարութիւնը այլեւս վեց կին ունի:

1977ը «ՅԱՌԱՋ»Ի ԸՆԴՄԷՋԷՆ

Պատրաստեց՝ ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ

ՅՈՒԼԻՍ

ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԷՋ

Կիպրոսի մէջ, 1974ի պատերազմէն վերջ, դեռ խաղաղութիւնը չէ հաստատուած: Յոյն – կիպրացի գաղթականներ հազարներով միշտ առանց երդիքի են, բնութեան արարքներ միշտ անպակաս, կղզիին 40 առ հարիւրը գրաւուած է Թուրքերուն կողմէ որոնք ուրիշին հողին վրայ (վարժ են) խակական Պետութիւն ստեղծած են, ամէն ինչ Թրքացնելով: Սակայն, Մակարիոս դեռ յոյս ունի Միացեալ Ազգերուն վրայ, կը փորձէ հարցը միջազգայնացնել, բայց Թուրք – Կիպրացիներու կողմէ ոչ մէկ դրական առաջարկ կայ վերջ տալու համար տագնապին:

Խեղճ Թուրքիան ինչպէս ըսէ, իր երկրին տագնապը արդէն ծանր է եւ երկար շաբաթներէ ի վեր կառավարութիւն չունի: Էճէվիտ ձախողեցաւ, կը մնայ դարձեալ Տէմիրէլին կառավարութիւն մը կազմել, այս անգամ մեծամասնութեան դաշինք մը, դիմելով Միլլի Սելամէթի մասնակցութեան: Տէմիրէլ կը յաջողի կազմել, այո, համախմբական աջ կառավարութիւն մը, բայց Թուրքիան օրէ օր կը յետադիմէ: Ներքին կացութիւնը ծանր է: Բախումները Պոլսէն Անգարա եւ մինչեւ արեւելեան մասերը կը բազմապատկուին, կը սաստկանան: Պոլսոյ մէջ յարձակում կը կատարուի Ֆրանսական դեսպանատան վրայ: Որոշ ժամանակ մը Հայերուն համար Թուրքիոյ սահմանները կը փակուին: Քսաներորդ դարու վերջին քառորդն ալ բան պիտի չփոխէ Թուրք ժողովուրդի սկզբունքներուն մէջ: Ինչո՞ւ Թուրքիան փոխէ իր քաղաքականութիւնը երբ ամէն կողմէ ոչ միայն աչք կը գոցուի, այլ նաեւ նպաստներ կը հասնին: Համաշխարհային դրամատունը 75 միլիոն տոլարի վարկ մը կը բանայ Թուրքիոյ որուն մեծ մասը պիտի յատկացուի եղեր արեւելեան եւ միջին արեւելեան Անատոլուի մէջ ծրագիրներ իրագործելու համար:

Միջին Արեւելքի վրայ ամառուան ահեւը ուժգին կը զարնէ: Եգիպտոս – Լիբիա կռիւներ կը ծագին, Գահիրէի մէջ Սատաթ լուրջ դժուարութիւններու կը բախի, Լիբանանի հարաւը միշտ հրաբուխային վիճակի մէջ է, Արաֆաթ կը հրահանգէ վերջ տալ միջ–պաղեստինեան կռիւներու, մինչ միւս գիծին վրայ Իսրայէլի նոր վարչապետը՝ Պեկին, Ամերիկայի համաձայնութեամբ, կը պատրաստէ ծրագիր մը Մերձաւոր Արեւելքի կացութեան վրայ: Բայց Պեկին Պաղեստինցի չուզեր Ժընեւի մէջ:

Փաքիստանի մէջ պետական հարուած մը որ իշխանութեան գլուխ կը բերէ բանակը:

1977ի արձակուրդները աժան են Սպանիոյ մէջ: Սուարէզ փեսեթան 25 առ հարիւր համեմատութեամբ արժեզրկեց:

Խորհրդային Միութիւնը միշտ նոյն ըմբռնումները ունի մարդկային իրաւանց հանդէպ եւ ուկրանացի գրագէտ Հելի Անելիրեւի նամակը ուղղուած խորհրդային կառավարութեան պարզ յիշեցում մըն է «մէկ ծայրէն միւսը, ձեր Սահմանադրութիւնը սուտ է»: Փաստ, հազար փաստերու մէջ, Էմնըսթի Ինթերնէշընըլի Մոսկուայի ճիւղին հիմնադիրը՝ Վալանթէն Թուռչի կը ձերբակալուի:

Ջինաստանի մէջ, Թէնկ - Յիաօ - Փինկի վերադարձը երեք օր եւ երեք գիշեր կը տօնուի:

Լուքինօ - Ռեվէլլի Պօմօն, Ֆրանս – Ցիաթի ընդհ. նախագահ – տնօրէնը երեք ամսուան առեւանգումէ մը ետք, ազատ կ'արձակուի, առանց քօղը վերցնելու այս կնճռոտ խնդրին վրայէն:

ՖՐԱՆՍԱ

Անբնական կլիմայ մը եղանակին համար: Փոթորիկներ եւ ողողումներ Ֆրանսայի հարաւ – արեւմուտքը մեռեալներով, հազարաւոր աղէտեալներով, ձիւնելեռնային շրջաններու վրայ, ջերմաչափը 16 աստիճան Փարիզի մէջ, ինչ որ չէր պատահած հարիւր տարիէ ի վեր: Միակ մենաշնորհեալ շրջանը՝ միջերկրականեան հարաւն է, ուրկէ ոչ շատ հեռու՝ Քորսիքա եւ մանաւանդ Պասթիայի շրջանը բոցերու մէջ է:

Սակայն այս պատճառ չէ որ երկրի քաղաքական կլիման ըլլայ համեմատաբար տաք: Ժիսքար Տ'Էսթէնթրայի իր ճառով կը բանայ ընտրապայքարը ճշդելով իր դիրքն ու դերը: Ընդդիմութեան մէջ հակադրեցութիւնները անմիջական են: Միթերան « աջի նախագահ » եւ « դրամատիրութեան մարդ » կ'որակէ Ժիսքարը: Միւս կողմէ, մեծամասնութեան հոսանքները կ'որոշեն միացեալ ուղեգիծ մը ճշդել նախ քան ընտրութիւնները: Նախարարապետ Պառ, արձակուրդներու նախօրեակին լաւատես է ապագայի տեսակէտէն: Գործազրկութիւնը պիտի նուազի, գիները բնական ընթացքի մէջ պիտի մտնեն: Սակայն յայտնի է որ Պառին համար ալ այլեւս կարեւորը կը մնայ քաղաքական ճակատը եւ ընտրապայքարը: Հոս ալ ընդդիմութիւնը եւ մանաւորապէս Միթերան բառերը չեն ծամեր եւ տնտեսական սնանկութիւն կ'որակեն Պառի տնտեսական քաղաքականութիւնը: Համայնավարները եւս, խիստ կ'արտայայտուին մեծամասնութեան դէմ, սակայն կը թուի թէ իրենց այժմեան պայքարը ընկերվարականներու դէմ է: Տարակարծութիւններ ունին Միթերանի հետ պաշտպանութեան շուրջ եւ Հասարակաց Ծրագրի վերայժմէականացման ուշացումը կը ջղայնացնէ զիրենք: Բայց արդեօք Համայնավար կուսակցութիւնը կ'ուզէ՞ իշխանութեան գլուխը անցնիլ: Հարցական է: Թէ ոչ, ինչո՞ւ տէր կը կանգնի ցուցարարներու խուժումի աւարքին հեռատեսիլի Ա. կայանին վրայ:

Արդարութեան նախարարը, Ալէն Փէյրըֆիթ Հանրապետութեան Նախագահին ներկայացուց իր տեղեկագիրը բռնութեան դէմ եւ 105 միջոցներ առաջարկեց անոր դէմ պայքարելու համար: Նախարարը կ'առաջարկէ մահապատիժը փոխարինել արգելափակումով, չեղչելով սակայն ժամանակաշրջանը:

Էքոլոժի, կանաչ արշաւանք: Քրէյս – Մալվիլի հիւլէական կեդրոնին շինութեան դէմ խաղաղ ցոյցը շուրջ երեսուն հազար ցուցարարներով, դարձաւ կարմիր արշաւանք: Մէկ մեռեալ եւ հարիւր վիրաւոր:

Փարիզի մէջ՝ մահափորձ Մաւրիտանիոյ դեսպանին դէմ: Ահմէտ Ուլտ Ղանահալահ միայն վիրաւորուեցաւ: Այս արարքը կը վերագրուի Փոլիսարիոյին:

Ժաք Տիւհամէլ, նախկին նախարար, մեռաւ 53 տարեկանին:

Փարիզէն Լիպերէի տագնապը վերջ գտաւ 28 ամսուան անելէ մը յետոյ:

Ֆրանսայի շրջանը հեծանիւով վերջ գտաւ Շան զ'Էլիզէի վրայ, Պեռնար Թեվընէի յաղթանակով:

Յուլիս 14ին, Նախագահը բացաւ Էլիզէի դռները ժողովուրդին առջեւ:

Վերջապէս ճշմարիտ հայկական յայտագիր մը ունեցանք ֆրանսական հեռատեսիլէն: Անթէն 2 «Պատուհան Հայերուն վրայ», իրագործում՝ Ալէն Փափազեանի:

Լը Մոնտ կ'անդրադառնայ Հայկ. Դատի զանազան երեսներուն վրայ մեկնելով Թուրքիոյ բռնած դիրքէն ֆրանսահպատակ եւ օտարահպատակ Հայերու հանդէպ, Թուրքիա մտնելու համար:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

44 ոսկէ մետալ, 10 արծաթէ և 1 պրոնզէ: Ահաւասիկ մրցանակները հայկական քոնեակին, որուն համբաւը համաշխարհային է, իր 90ամեայ պատմութեան մուտքին:

Վոլկայի վրայ կը նաւարկէ Հայկ Բժըշկեանց անունով նաւ մը, Խորհ. Միութեան գերագոյն նաւատորմի նախարարի հրամանով:

Խորհ. Միութեան Գերագոյն Խորհուրդի նախագահութեան հրամանագրով, Խորհ. Միութեան ժողովրդական սրուեստագէտի կոչումին արժանացաւ Գրիգոր Եղիազարեան:

Վազգէն Ա. Կաթողիկոս, ռումէն Օրթոտոքս Եկեղեցւոյ հրաւէրով մասնակցեցաւ, Պուքրէշի մէջ, օրթոտոքս ռումէն եկեղեցւոյ Նորընտիր հովուապետին գահակալութեան:

Սակայն, Վազգէն Ա. Կաթողիկոսին, խաղաղութեան համաժողովին արտասանած ճառը (6 Յունիս 77) ունի բացառիկ բնոյթ նամանաւանդ հետեւեալ տողերը՝ « Անկախ քաղաքական – ընկերային վարչակարգերից եւ վեր այդ բոլորից, մարդիկ այսօր պահանջում են՝ խաղաղ ապրելու իրաւունք, աշխատանքի իրաւունք, հաւասարութեան իրաւունք, ազգային ազատ ինքնորոշման իրաւունք: Առանց այս հիմնական իրաւունքների կենսագործման, հիմնապէս վտանգուած կը լինեն նաեւ մարդկային ազատութիւնները: Ահա, մեր կարծիքով, Հելսինքիի պատմական փաստաթղթի գերագոյն իմաստն ու նպատակը »:

Իր մահկանացուն կնքած է, Երեւանի մէջ, Բժ. Աշոտ Կարապետեան, 66 տարեկան:

Ջենք կրնար մոռնալ Արարատը: Բայց պէտք է ըսել որ մեզ քիչ մը յուսախաբ կ'ընէ: Յուլիսին արձանագրած է մէկ յաղթանակ, մէկ պարտութիւն եւ երեք

ԹՇՓԱՌՈՒԱԾ ՔԱՀԱՆԱՆ

(ԻՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ)

Ամէնէն աւելի քաջարին Արտաւազդն էր. ան գեղեցիկ ձայն ունէր, այդ հայ Թաղին սոխակն էր, ոչ միայն Սայաթ – Նովայէն կ'երգէր, այլ մեր ժողովրդական երգերն ալ իր սրտէն կը բխէին. ամէնէն աւելի կը սիրէր երգել Աւետիք Իսահակեանի Որսկան ախպերը. լաց կը բերէր, սիրտ կը մարեցնէր:

Հակառակ որ տխուր օրեր էին, բայց տղան իրենց պարտէզէն ձայնը ձգած կ'երգէր. դետէն անդին պատուհաններ կը բանային — Արտաւազդն է, ըսելով:

Յաճախ քաղաքին վրայ հսկողութիւնը կը թուլնար. քահանային շրջանակն ալ քիչ մը չունչ կ'առնէր. տէպ մայրիկին կամ Արշակին տունը կ'երթար, կ'անցնէր մաքուր Թաղերէն, կուրծքէն կախ էր իր դատապարտութեան հրամանը. ամօթը կախողինն էր. աշխարհ գիտէր թէ ինքն անմեղ էր:

Որքան կը փափաքէր իր ժամն երթալ, ձեռքը խորանին վրայ դնել եւ Հայր Մեր մը մրմնջել, բայց բազմաթիւ աչքեր կը հսկէին այդ սրբավայրին վրայ: Իրեն համար վտանգաւոր էր ներս մտնել, Տիրամօր ոտքերն համբուրել:

Ազատ էր օրուան մէջ փողոցները թափառիլ, իր ծխականներուն երթալ. ամէն դուռ իրեն համար բաց էր. ակնարկի մը չափ մնալու համար, միայն չտեսնէին իր լուռ քայլերը որ դռնէ դուռ կ'անցնէին: Ամէնէն շատ մայրիկին տունը կ'երթար, իր սիրած վայրն էր, իր սրտին բոյնն էր. մայրիկ կ'ուզէր որ իրմէ չբաժնուէր, բայց պահակներն ետեւէն էին. թափառիլ ճամբայէ ճամբայ եւ տան մը հիւրը ըլլալ: Իր կեանքին պատիժն էր թափառիլ, տուն չունենալ, ճամբաներուն վրայ կեանքը մաշեցնել:

Կ'երթար երբեմն հարուստ Թաղեր ալ. գմբէթաւոր ժամերը կը տեսնէր, բայց իր ժամը, հոգիին բոյնը, չէր կրնար մտնել հալածուած աղաւնիի պէս:

Դուրսէն կը լսէր Շարաթ երեկոյեան աղօթքները, կը լսէր Արտաւազդին ձայնը. մայրիկը որ աղօթքները կը կարդար կը լսէր տղուն ձայնը երբ Լոյս զուարթ կ'երգէր:

Խեղճ քահանան հին օրերը կը յիշէր, երբ ժամի դասին մէջ բազմաթիւ հաւատացեալներու հետ, իր սիրտն ու աչքերը երգ ու աղօթքի կը փոխուէին:

Ախ, այն պատարագի սքանչելի երգերը, չեմ գիտեր քանի տարիներ եղան որ չէր լսած: Ինչ հաճոյք լռիկ մրմնջել, շրթունքներուն թրթռումը պիտի չըլլէր: Ինչ օգուտ ան դատապարտուած էր թափառիլ, ոչ Աստուծոյ եւ ոչ մարդերուն հիւր ըլլալ: Ժայռերուն վրայ նստիլ կամ կամուրջին տակ խոտէ մահիճի մը վրան ոտքերն երկարել:

Փերիկ մայրիկն ալ պառաւցեր էր, յոգնած էր. խեղճ կինը կարծես թէ սեփական տուն չունէր, կամուրջին տակն էր իր բնակարանը. ամէն օր ոտքը հոն էր. Շուշանիկ չէր կրնար յոյսերով երթալ եւ լացով ետ դառնալ:

Ժողովուրդին վրայ հսկողութիւնը նորէն խստացեր էր, ի՞նչ կար խորհրդային անսահման տարածութեան մէջ: Քաղաքին փողոցները յանկարծակի ամայի դարձած էին. միայն տարագաւոր ոստիկաններ կը շրջէին: Տուներուն դռները փակ էին, վեղկերը գոց էին չարախօս բերաններու հետ: Արշակ պատուիրած էր իր մանչուն ոչ ափէ ափ երդել, ոչ մութին ժամ երթալ:

Սոսկալի էր ոստիկանական լռութիւնը. ան ուրուրի պէս թեւերը կը տարածէր: Ոչ ոք կը տեսնուէր ճամբաներուն վրայ, միայն Տէր Կարապետը, գաւազանը ձեռքը. քիչ մը կոր, աւելի յոգնած, քան թէ ծերացած էր. մէկ քարէն միւսը կը նըստէր. քրօջը քով պիտի երթար, իր դուռը բաց ձգած էին, հոն հէք աղջիկ մը դատապարտուածի մը հետ պիտի տանջուէր, պատիժին տարիներն համրելով:

Խեղճ Շուշանիկ կարծես թէ մահամերձ հիւանդի մը հոգ կը տանէր: Եղբայրը կուզար գգալ մը ապուր ուտելու, բուրդէ անկողինի մը վրայ վայրկեան մը հանգչելու:

Քահանան զրեթէ լալով կը բաժնուէր այդ հարազատ տունէն:

— Խեղճ քոյրիկ, խեղճ քոյրիկ, բացագանչելով, զոհը դուն ես ոչ թէ ես:

— Եթէ հազար կեանք ունենամ, հազարն ալ քեզի կը նուիրեմ, կը պատասխանէր Շուշանիկ:

Լաւ որ Փերիկ մայրիկն ունէր, այդ անսպառ սէրը, նահատակներու սրբութիւնն աստուածացնող կինը: Գրեթէ ամէն օր քահանային քովն էր կամ Շուշանիկին հետ անոր տունը կը բարձրանար ուտելիք պատրաստելու համար քահանային եւ իր անտուն շրջանակին:

Հ. ՎԱՀԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

(17 – Շար.)

հաւասար խաղեր: Յուլիս 15ի դասաւորման մէջ, Արարատ կը գրաւէ 7րդ տեղը 5 թիւ տարբերութեամբ առաջինին հետ:

ՍՓԻՒՌՔ

Սփիւռքի մասին խօսիլ գրական վերածուտի կամ գրական կեանքի մասին, քիչ մը մեծ բառեր կը թուին, այսօր գոնէ: Սակայն, 1977ի Ա. Մանուկեան գրական մրցանքը պսակուորած է՝ Տ. Սարուսար (Թատերախաղերու հաւաքածոյ մը), Ռուպէր Հատտէճեան (պատմուածքներ մարդոց մեծութեան եւ խեղճութեան մասին), Արամ Հայկազ (Երջանկութիւն), Զահրատ (քերթուածներ), Մ. Հաճեան (Հողին երկինք), Ժ. Ցակոբեան (Հրաշագար), Ս. Տէրունեան (Ուխտագնացութիւն):

Մնալով գրական կեանքի մէջ, Անթիլիասի վանքի շրջաբակը տեղի ունեցած է գրքի ցուցադրութիւն: Գարեգին Բ. Աթոռակից Կաթողիկոս այս առթիւ ըսած է՝ պէտք է սիրել գիրքը, զայն դարձնել տան հարազատ եւ չնչող բնակիչը:

Թուրքիոյ մէջ, կրթական մեր հաստատութիւնները կը բախին միշտ նոր դժուարութիւններու: Թուրքիոյ Կրթական Նախարարութիւնը, առանց պատճառաբանութեան, վերջ կուտայ քոյր Հոխսիմէի պաշտօնին որպէս տնօրէնուհի Գալֆայեան կրթական հաստատութեան:

Թուրքերը անխոխարինելի են: Կը յայտարարեն որ Վանը երբեք Հայերուն չէ պատկանած: Վանի մէջ կը ձեռնարկեն յուշարձանի մը կառուցման, ոգեկոչելու համար Վանի «ազատագրումը»: Առանց մեկնաբանութեան:

Պարսկական արձակուրդներ հայ երիտասարդներու համար: Արշաւ դէպի Սուրբ Թադէի վանքը: Ֆրանսայէն մեկնեցան յիսուն երիտասարդներ, վանքի վերաշինութեան աշխատանքներուն սատարելու համար:

Իրանահայ գաղութը կը կորսնցնէ իր արժանաւոր մտաւորականներէն՝ ընկեր Աշոտ Մուրադխանեան:

Մոնրէալի մէջ, կը գումարուի ՀՕՄի 57րդ պատգամաւորական ժողովը մասնակցութեամբ 126 պատգամաւորներու: ՀՕՄի կազմական կառոյցի նոր ծրագիրը մերժուած է մեծամասնութեան կողմէ, ծրագիր որ կարեւոր տեղ կը գրաւէր օրակարգին մէջ:

«Մեր ցեղին պատարագը» Մայիս 28ի բնորոշումն է Եղիշէ Պատրիարքին կողմէ, Հայաստանի Հանրապետութեան տարեդարձի առիթով արտասանած ճառին մէջ:

Հոգեկան ցնծութիւն Լոնտոնի մէջ, Գարեգին Բ. Աթոռակից Կաթողիկոսի այցելութեամբ: Պատարագ եւ քարոզ Ս. Պետրոս եկեղեցւոյ մէջ: Պաշտօնական այցելութիւն Լիբանանի դեսպանին եւ Քենթըրպըրիի Արք.ին, հացկերոյթ Լիբանանեան դեսպանատան մէջ, հացկերոյթ Նիկլիական ակումբին մէջ, հացկերոյթ հայ բարեկամներու կողմէ:

Հոգեկան ցնծութիւն Ժընեւի մէջ, Գարեգին Բ. Աթոռակից Կաթողիկոսի համաշխարհային եկեղեցիներու Խորհուրդի ընդհ. ժողովին ժամանումին առթիւ: Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Աթոռակից Կաթողիկոսը փոխ նախագահն է վերոյիշեալ ժողովի կեդրոնական յանձնախումբին, ուր ընդունուած է բացառիկ պատիւնե - րով:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսահայութեան կեդրոնական երակը՝ «Յառաջ» մայրաքաղաքէն եւ գաւառէն արձագանգ կը հանդիսանայ ազգային ընդհանուր կեանքին: Այսպէս, գաշտահանդէսները իրար կը հրմշտկեն: Խանասորի արշաւանքը, որ Շաւարշ Միսաքեան վերածած էր «Հերոսներու Օր - ուան» կը տօնուի ամենուրեք «Խանասորի օրինակով»:

Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչը կը բանայ իր ամառնային կայանը: Շուրջ 180 պատանիներ, պարմանիներ կ՚ապրին Ժիւռայի բարձունքներուն վրայ եւ հաճելի եւ օգտակար օրեր: Կայանը հայ մանուկին բոյնն է, հայկական բոյնը: Այս պատճառաւ ալ Ֆրանսահայութիւնը կը գուրգուրայ Կապոյտ Խաչի այս սքանչելի ձեռնարկին վրայ:

Նուվէլ Օպսերվաթէօրի մէջ, Ժան Լուի Պորիի ձեռնհաս գրիչով հրաշալի վերլուծում մը կայ Պարաճանովի «Նռան գոյնը» ֆիլմին վրայ, լաւագոյնս ըմբռնելով անոր խորհրդանշական բնոյթը եւ գերիրապաշտ ոճը: Նոյն գծով, Զուլալ Գազանճեան, շատ շահեկան յօդուած մը ստորագրեց «Յառաջ»ի մէջ՝ «Պարաճանովի, Սայաթ - Նովայի եւ բանաստեղծութեան մասին առհասարակ» խորագրով:

Լոյս տեսաւ, Փարիզի մէջ, Անդրանիկ Ծառուկեանի «Մանկութիւն չունեցող մարդիկ» հատորին ֆրանսերէն թարգմանութիւնը:

ՀԱՅ ՄԱՅՐԵՐ ԿԸ ԹԱՂԵՆՔ

(Երկու Հայուհիներու մահուան առթիւ)

Հոլովրտիքներ կամ ոխրումներ իրարու կը յաջորդեն «Յառաջ»ի մէջ. կը յիշուին անոնք որոնք քիչ թէ շատ դեր մը խաղացած են հանրային կեանքին մէջ, նպաստ մը բերած մեր ազգային աշխատանքներուն եւ բնական է, որ այդպէս ըլլայ: Բայց, երբ վերջերս մայրս կորսնցուցի, խորհեցայ պահ մը թէ անարդար է որ չյիշուին անոնք, մեր մայրերը, որոնք իրենց անձնուիրութեամբ ու ազգային ոգիով, անապատներէն մինչեւ Ֆրանսա կամ այլուր, մեր ժողովուրդին պահպանումը ապահովեցին, պարզապէս անոյշ հայ մայրեր ըլլալով:

×

Տարիներու տառապանքով ընկճուած ծերունի մայրս կ՚ակնկալէի որ օր մը մահուան անդուռ մանգաղը պիտի հնձէր զինքն ալ: Որքան որ դառն իրականութիւնը անխուսափելի թուէր: Անձնապէս ըէն կը կարծէի տակաւին թէ զինք երկար ատեն կրնայի պահել: Կեսարացի Հայուհի, Թրքախօս ըլլալով հանդերձ, թունդ ազգայնական մըն էր: Ամէն անգամ որ յիշէր իր երեք եղբօր հերոսութիւնները, իր խորաթափանց նայուածքը բացառիկ փայլ մը կը ստանար: Մանաւանդ կը սիրէր պատմել իր կրտսեր եղբօր քաջագործութիւնները: Թէ ինչպէս Տիվրիկի հայ երիտասարդութիւնը համոզած, կ՚ուզէին սպաննել Թուրք ջարդարարները: Իր սիրելիներուն մաքուր Հայու զգացումները եւ կամ արարքները վերյիշել իրեն համար երջանկութիւն մըն էր: Իր համոզումը այն էր թէ Հայը անմկուն, օր մը պիտի տիրանար իր հողերուն: Կը ջանար զիս ալ համոզել, ջանալով ուժ եւ յարատեւութիւն ներշնչել: Տարիները իրենց աւերը գործեցին: Սեպտեմբերի առաջին օրն իսկ յաւէտ փակեց այն աչքերը որոնք կորով կը ներշնչէին: Նոյն վայրկեանին պատուհանէն դուրս նշմարեցի, կեռասենիէն տխրօրէն բաժնուող չորցած տերեւը, ամբողջ ամառ մը ապրելէ յետոյ ի վերջոյ գետին կ՚իյնար:

Դեռ վիշտս վառ էր սրտիս մէջ, երբ երկրորդ հոգեկան ցնցում մը կը ստանայի: Ազնիւ բարեկամուհի մը՝ Արշալոյս Պապեանն էր այս անգամ դառն հարուածը կրողը: Իր մայրը Տիկին Իսկուհի Անտոնեան եզական անձ մըն էր, բացառիկ իմաստութեամբ, բարի եւ նուիրեալ մայր մը, ոչ միայն իր զաւակներուն հանդէպ, այլ նաեւ ամէն անոնց որ զինքը մօտէն ճանչնալու բախտաւորութիւնը ունեցան: Իր տունը իր զաւակներուն բարեկամներուն համար միշտ բաց էր: Միշտ ժպտուն, ազնուական Տիկին մըն էր մեզ դիմաւորողը: Քաջալերելով իւրաքանչիւր անձը որպէսզի ինքզինք զգայ տան մէկ անդամը: Այսպէս հաճոյքով կը փութային Օրթագիւղ, ուրախ՝ Թաշ-մէրտիվէնի վերելքը կատարելով, վերագտնելու Տիկին Անտոնեանին եւ զաւակներուն դըրկաբաց ընդունելութիւնը իրենց ամիրայական բնակարանը: Այլեւս սովորական դարձած էր ամիսը անգամ իրենց տունը հաւաքել հայ երիտասարդութիւնը մանաւանդ մտաւորական դասակարգը, ուր կ՚արծարծուէին գրական, գեղարուեստական եւայլն նիւթեր: Մանաւանդ կը քաջալերէին նորահաս ապագայ խոստացող հայ երիտասարդութիւնը: Տիկին Անտոնեան հաճոյքով կ՚ունկնդրէր, շուրջի երիտասարդութեան բարձր գաղափարներուն: Նոյն ատեն իր ազնիւ յատկութիւնները փոխանցելով շուրջիններուն:

Հակառակ անոր որ շատ երիտասարդ կորսնցուց իր զաւակը Հերմինէն եւ շատ երիտասարդ իր միակ Թոռնիկը Հայկը: Վիշտը զինքը անձնատէր եւ թախծոտ չըրաւ: Գիտցաւ ցաւը իրեն պահել, ջանաց քաջութիւն ներշնչել շուրջիններուն, մինչեւ իր մահը տալով բարի խորհուրդներ: Հակառակ իր քայքայուած առողջութեան միտքը հոգւոյն համահաւասար զօրաւոր մնաց: Հանգիստ տառապած մարմինդ, սիրելի մայր Անտոնեան:

1977ի վերջին տխուր հարուածը Լիոնէն էր: Լսեցի՞ք Օրիորդ Ընծայ Տէր-Ստեփանեանը ոչ եւս է: Օր. Ընծան ալ անվարան կրնանք դասել հայ մայրիկներու քով, քանի ան հարիւրաւոր մանուկներու տուաւ հայեցի դաստիարակութիւն եւ այդ անհամար աշակերտները եղան իր զաւակները: Իր մահը Լիոնի բոլոր Հայերու մէջ արձագանգ գտաւ:

Մանկապարտէզպանուհի Օր. Ընծան բոլոր զինքը ճանչցող հայ մանուկներու երկրորդ մայր մըն էր: Նոյնիսկ իր քայքայուած առողջութեամբ ուզեց միշտ մընալ պատնէշի վրայ, կրթելու համար իրեն յանձնուած հայ մանուկները, տալու անոնց տոհմային մաքուր կրթութիւն:

Օր. Տէր-Ստեփանեանին ծանօթացայ Պոլսոյ Գուբ Գափուի մայր վարժարանի մէջ, հայ եւ Թուրք ուսուցչական խառն ժողովի մը ընթացքին: Կեանքով վեղուն երիտասարդ ուսուցչուհի մըն էր: Մարզուան ուսուցչական պաշտօնը ստիպուած եղաւ ձգել Մ. Քեմալի քաղաքը գրաւման հետեւանքով: Մանաւանդ Թօփալ Օսմանի սարսափը զինքը մղած էր, աքսորէն դարձած ազգականներով Պոլիս ապաստանիլ:

Առաջին օրէն իսկ իրեն հետ ծանօթանալուս համակրեցայ գնահատելով իր կեանքոտ, լաւատես նկարագիրը: Ինչ որ ուսուցչական ասպարէզին մէջ շատ կարեւոր է:

Այնուհետեւ սկսաւ Պոլիս ալ հայ ուսուցիչը ընկճուիլ Թրքական դիտումնաւոր ընկճումով: Ուստի Օր. Տէր-Ստեփանեան կ՚որոշէ մեկնիլ Լիբանան, Պէյրութի Ազգ. Միութիւնը զինքը հրաւիրելով պաշտօնավարելու իբր աւագ մանկապարտէզպանուհի: Պէյրութի Հայութիւնը զինքը լիուլի գնահատեց ու շատ փայլուն ուսուցչական շրջան մը բոլորեց: Ֆրանսա հաստատուեցաւ իր սիրելիներուն մօտ ըլլալու բաղձանքով: 1945ին Լիոն գտայ զինքը ուր տարիներ անխոնջ աշխատեցաւ հայ երախաներու ազգային մաքուր զգացում ջամբելու եւ հայերէն սորվեցնելու: Ո՞ր մանուկը որ այժմ իր կարգին հայր եղած է, չի յիշեր Օրիորդ Ընծան երախտագիտութեամբ եւ ժպիտը շրթունքին: Ի՜նչ ազնիւ եւ բարի էր ան. մեզի հետ կը հրճուէր, կը պարէր եւ հաճոյք կը զգար:

Այսպէս, օրէ օր կը թաղենք հայ աննման մայրեր, որոնք սերունդ հասցուցին, առանց աղմուկի, կատարելով ամէնէն ազնիւը կնոջ բոլոր առաքինութեանց մէջ, պարզապէս մայրութիւն ընելով:

Թ. ԲԱՁՈՒՄԵԱՆ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (495)

ՀԱՌԱՉԱՆՔԻ ԿԱՄՈՒՐՋԸ

ՀԻՆ ՀԱՒԱՏԱՔՔՆԻՉԸ ՆՈՐ ՀԱՒԱՏԱՔՆՆՈՒԹԵԱՆ ԱՌՋԵՒ

Պահ մը, այդ պղինձէ հուլին խմորի սէս կակուղցաւ, բայց շուտ վերստացաւ իր հպարտութիւնը եւ գլուխը վեր վերցնելով ատելութեամբ լեցուն նայուածքով մը Ռոլանի նայեցաւ:

Ռոլան փայլակնացայտ աչքերով նշան մը ըրաւ:

Մարդ մը առաջ անցաւ:

— Դահիճն է, դահիճն է, փսփսաց Ֆուքարի: Մնաս բարով, արեւ, մնաս բարով, լոյս...:

Այս միջոցին կամուրջին մուտքի կողմէն աղաղակ մը փրթաւ, Ռոլանը շրջապատող մարդիկը իրարմէ զատուելով մէկ կողմ քաշուեցան, եւ ծերունի մը, հսկայի մը կռթնած, դողդոջուն բազուկները առաջ երկարելով, խարխափագին, առաջ անցաւ:

Դահիճը, կուրացման պողպատէ դիմակը ձեռքը, քանի մը քայլ հեռացաւ:

— Զաւակս, զաւակս, աղաղակեց ծերունի դուքսը այնպիսի սրտակեղեք ձայնով մը որ բոլոր լեռնականները դողացուց: Զաւակս, քու ձայնդ կը լսեմ, վերջապէս կը գտնեմ ձեզ, զաւակս...:

Ռոլան, կէս մը խելայեղ, գերմարդկային հրճուանքով մը հօրը գիրկը նետուեցաւ:

Բոլոր լեռնականները սկսան արտասուել:

Հայր ու զաւակ, հատկտուր բառեր արտասանելով բաւական երկար ատեն այդպէս իրարու փաթթուած մնացին...:

Այդ վայրկեանին ամէն բան մոռցած էին, Ռոլան չհարցուց թէ ինչպէս հայրը իր յիշողութիւնը վերագտած էր, ծերունի դուքսն ալ չհարցուց թէ ի՞նչպէս իր որդին դքսութեան պալատին տէրը դարձած էր:

Ձեռք մը դպաւ Ռոլանի թեւին:

Ռոլան երազէ արթնցող մէկու մը պէս ասդին դարձաւ:

Անոր թեւին դպչող լեռնականը Ֆուքարին ցոյց տալով ըսաւ.

— Պէտք չէ այս մարդուն հոգեվարքը այսպէս երկարենք:

Ռոլան սարսռաց, հօրը թեւէն բռնեց Ֆուքարիի դէմ բերաւ զայն եւ դողդոջուն ձայնով մը ըսաւ.

— Զէ՞ք յիշեր, հայր իմ: Այն մարդը որ ձեզ իմ նշանախօսութեանս գիշերը ձերբակալեց:

— Ֆուքարի՞ն...:

— Այո, հայր իմ, այն մարդը որ ձեզ քարէ աթոռին կապել տուաւ:

— Ֆուքարին...:

— Այն մարդը որ ձեր կեանքը յաւիտենական գիշերի մը վերածեց:

— Ֆուքարին...:

Ֆուքարի այս անգամ գլուխը խոնարհեցուց եւ հակառակ կապուած ըլլալուն ետ քաշուելու շարժում մը ըրաւ:

Այն մարդը որ Ռոլանի նայուածքէն չէր դողացած, այժմ ծերունիին փոսացած աչքերուն, լուսազուրկ նայուածքին առջեւ դողալ սկսաւ: Պահ մը եաքը իր դէմքին ալ այդ դժբախտ մարդուն դէմքին պիտի նմանէր...: Իր դէմքին ապագայի պատկերն էր որ առաջուընէ կը տեսնէր:

— Ահա Ֆուքարին հոս ձեր առջեւն է, հայր իմ, շարունակեց Ռոլան: Ըսէք, խօսեցէք, վճռեցէք հայր, ի՞նչ ընենք զինքը:

— Ֆուքարին, կրկնեց աչազուրկը ձեռքերը առաջ երկարելով: Ո՞ւր է: Զիս իր քովը տար որ զինքը ձեռքովս շօշափեմ, զաւակս: Աշխարհի մէջ ամէնէն աւելի սիրած անձս շօշափելէ յետոյ, ամէնէն աւելի ատած անձս ալ շօշափել տուր ինծի զաւակս:

Ռոլան հօրը ձեռքերը բռնելով շղթայուած դուքսին գլուխին վրայ դրաւ:

— Ֆուքարի, ձեռքիս տակինը դո՞ւք էք, շարունակեց ծերունի դուքսը: Դաւաճաններու քարէ աթոռին շղթայուած մարդը իրա՞ւ դուք էք:

ՄԻՇԷԼ ԶԵՎԱՔՕ

(Շար.)

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Մարսէյլի Հ. Մ. Ը. Մ. - Արծիւը կը ծանուցանէ որ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի այս Կիրակի, Յունուար 15, Մարսէյլի Ս. Սահակ - Մեսրոպ Մայր եկեղեցին (Փրատօ)

ԷՏՄՈՆ ՋԱՔՄԱՃԵԱՆԻ

մահուան տարելիցին առթիւ:

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն:

×

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Տէր եւ Տիկին Վարդգէս Խոզիկեան եւ զաւակները (Ամերիկա), Օր. Ազաւնի Խոզիկեան, Տիկին Անժէլ Մանասէլեան եւ զաւակները, Տիւլկէր-եան (Պուլկարիա, Փարիզ), Համբարձումեան (Տէսին) եւ Յարութիւնեան ընտանիքները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի այս Կիրակի, Յունուար 15, Պուլվ. Օտտոյի Ս. Յակոբ եկեղեցին իրենց մօր, մեծ-մօր եւ ազգականին

ՄԱՅՐԱՆՈՅՇ ԽՈԶԻԿԵԱՆԻ
(ծնեալ Բաղդամեան)

մահուան քառասունքին առթիւ:

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն:

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Ողբացեալ Գրիգոր Ժամկոչեանի թաղման առթիւ (1977 Դեկտ. 24), իր յիշատակին «Յառաջ»ի կը նուիրեն.—

Տիկին Վերգին Ժամկոչեան 50, Տիկին Վարդուհի Ժամկոչեան (Գալուստեան) 50, Տիկին Ո. Գալուստեան 50, Տէր եւ Տիկին Հայկ Փէշէքճեան 10, այրի Տիկին Վարսենիկ Սիմոնեան 10, Տէր եւ Տիկին Խաչիկ Ներսէսեան 10 փր.:

ՊԱՏԱՐԱԳ ՍԷՆ - ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ

Սէն - Շամոնի Հայաստանեայց Հայ Առաք. Եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը սիրով կը հրաւիրէ գաղութիս անդամները, Ծնունդի եւ Աստուածայայտնութեան պատարագին, Յունուար 15, Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 4ին, Սէն Շամոնի Սէն-Փիէռ եկեղեցւոյ մէջ:

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ

ԴԱՒԻԹ ԵՊՍ. ՍԱՀԱԿԵԱՆ

Միաժամանակ կը կատարուի Ջուրի օրհնութիւնը եւ հոգեհանգստեան պաշտօն ննջեցելոց հոգիներու համար:

ՓԱՐԻԶ
Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ

Ուրբաթ, Յունուար 13, Ը. օր Ծննդեան տօն անուանակոչութեան Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի: Ժամը 10ին պատարագ կը մատուցուի: Պատարագի աւարտին՝ Առաջնորդարանին մէջ տնօրհնէք կը կատարուի:

Կիրակի, Յունուար 15, Ա. Կիրակի զկնի Ծննդեան: Բարեկենդան առաջաւորաց պահոց: Եկեղեցւոյ անուան տօնին առիթով, այսօր մասնաւոր հոգեհանգիստ կը կատարուի Ս. Յովհ. Մկրտիչ Մայր եկեղեցւոյ եկեղեցաշէն բարերար՝ Աղեքսանդր Մանթաշեանի համար:

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ

Կեսարիոյ եւ շրջանի Հայր. Միութիւնը սիրով կը հրաւիրէ ձեզ հանդերձ ընտանեօք, Ամանորի եւ Ս. Ծնունդի առթիւ կազմակերպած ընդունելութեան, Յունուար 15 ժամը 16ին Ա. Մանուկեան մշակութային կեդրոնը՝

118, Rue de Courcelles, 75017 PARIS

Հիւրասիրութիւն եւ զուարթ մթնոլորտ Պ. Մ. Էլմաեան, Օր. Սվաճեան իրենց երգերով, Տոքթ. Գ. Մոսթիչեան իր անակնկալներով:

Հեռաձայն 242·14·81 եւ 887·99·06

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

Imprimé sur les Presses
du Journal «Haratch»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՊՈՒԼՈՆԻՈՍ.— Տիկին Զ. Տողրամաճեան 100 փր. կը նուիրէ Ամանորի առթիւ «Յառաջ»ի բարգաւաճման:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Արտաւազդ եւ Արտաշէս Փուշունճեան, իրենց սիրելի մօրեղբօր՝ ժան Հայրապետեանի կսկծալի մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի 100 փր. կը նուիրեն Սեւրանի Կապ. Խաչի միօրեայ դպրոցի ֆոնտին (ստանալ «Յառաջ»էն) եւ 100 փ. «Յառաջ»ի բարգաւաճման:

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւղը, ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր ընկերուհիները Շաբաթ, Յունուար 14, կէսօրէ վերջ ժամը 4ին, Մշակոյթի Տունը: Կարեւոր օրակարգ:

×

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ Պանեօ - Քաշանի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամուհիները, Ուրբաթ Յունուար 13ին, ժամը ճիշդ 20·30ին իր սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

×

ՓԱՐԻԶ. — ՏԱՐՕՆ - ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆԻ Հայր. Միութեան ընդհ. ժողովը Ուրբաթ, Յունուար 13, ժամը 20·30ին, Պարոյր Սեւակ գրադարանը, 32 Ռիւ տը Թրէվիզ: Կարեւոր օրակարգ: Հայրենակիցներէն կը խնդրուի անպայման ներկայ գտնուիլ:

×

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ Անիէռ - Պուա Քոլոմպի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերուհիները Յունուար 17ին, ժամը 20·30ին, փերմանանս տէ զ'Ասխոքանք Սոսիալ, 23 Ռիւ Պելֆոր, Անիէռ:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ
ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Հրապարակային հանդիպում
ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆԻ
հետ — գրող, հանրային գործիչ եւ «Նոր Օր» թերթի խմբագիր, Ուրբաթ, Յունուար 13 ժամը 20ին Ֆրանսահայ Մշակութային Միութեան կեդրոնը՝

6, Cité Wauxhall — 75010 PARIS

(Métro : République)

ՎԵՐԱԲԱՑՄԱՆ ՃԱՇ
ՊՕՄՈՆԻ ՄԷՋ

Պօմոնի Ս. Գր. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ կից սրահին կատարեալ վերանորոգումը լրացած ըլլալով, եկեղեցւոյ Թաղականութիւնը Պօմոնի Կապոյտ Խաչի եւ Նոր Սերունդի օժանդակութեամբ կազմակերպած է ճաշ մը, Յունուար 15, Կիրակի ժամը 13ին:

Համադամ հայկական կերակուրներ:
Երգ, արտասանութիւն, բաժակաճառ:
Կը մասնակցի Քոչարի նուագախումբը:
Հայկական մթնոլորտ: Սպասարկութիւն Նոր Սերունդին կողմէ:

Ճաշագին 50 փր.

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապ. Խաչի Մարսէյլ քաղաքի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է ընկ. Սաթենիկ Թիւթէլեանէ 100 փր. իր ամուսնոյն« Կարապետ Թիւթէլեանի մահուան տարեդարձին առթիւ:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Սէն Ժեռմէի Կապոյտ Խաչի տարեկան հացկերոյթը Կիրակի, Յունուար 29, ժամը 13ին, Մշակոյթի Տան Վասպուրական սրահին մէջ:

ԳՈՅԱՄԱՐՏ ՕՐԱՑՈՅՑ 1978

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋԱՆ

Գունաւոր կողք, պատկերազարդ եւ գունաւոր էջերով

Գին 20 փր.

Դիմել Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի տեղական խումբերուն:

ՓԱՐԻԶԻ մէջ՝ նաեւ Մշակոյթի Տուն՝ 17, Ռիւ Պլէօ:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ մէջ՝ Մշակոյթի Տունը:

ATELIER D'EXPRESSION
chorégraphique et musicale

2, Impasse Latil
13008 MARSEILLE

RECHERCHONS

1. — Danseurs, musiciens, chanteurs, adultes - débutants avancés en vue spectacles. Cours dirigés par professeurs diplômés d'Arménie.

L'Atelier d'expressions chorégraphique et musicale sous la direction d'Edouard Bolikian a le plaisir de vous informer de l'ouverture de sa classe de :

CHANT

professeur JACK BALABANIAN
diplômé du Conservatoire d'Erévan
(1er soliste à l'opéra d'Erévan)

S'adresser à l'adresse de l'Atelier.
Tél. : 77-96-48

ՃԱՇ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Մարսէյլի Հ. Բ. Ը. Միութեան Տիկնանց Օժանդակ Մարմինի կողմէ: Տեղի կ'ունենայ Յունուար 28, Շաբաթ գիշեր ժամը 20·30էն մինչեւ առտուան ժամը 3, Փալմ պիչ Քոնֆորտի սրահին մէջ: Ընտիր նուագախումբ՝ ղեկավարութեամբ Ժորժ ԲՈԼՈՇԵԱՆԻ:

Տոմսերը ապահովել՝ Բարեգործականի գրասենեակէն, 33 Քուր Փիէր Փիւժէ, եւ Աժանս Վէսթէլ՝ 67 Լա Քանըպիէր:

Ընտիր սպասարկութիւն եւ հայկական միջավայր:

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ
ՏԷՍԻՆ

Կապ. Խաչի Տէսինի մասնաճիւղը, մանուկներու օրը կը տօնէ Յունուար 15ին, Կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 14·30ին, Տէսինի Հայ Մշակոյթի Տան մէջ: Գեղարուեստական բաժին դպրոցի աշակերտներուն կողմէ:

Կը հրաւիրուին բոլոր կազմակերպութիւնները եւ ծնողքները անխտիր:

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Յունուար 15, Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Լիոնի Ազգ. Տան սրահին մէջ՝ 40 Ռիւ տ'Աումէնի (295 Ռիւ Պուալոյի անկիւնը), կազմակերպութեամբ Կապոյտ Խաչի Լիոնի մասնաճիւղին:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Փոքրիկներու կողմէ երգեր, արտասանութիւններ, գեղջկական պարեր, հաճելի անակնկալներ: Կաղանդ պապան կանազան նուէրներ եւ համադամ ուտելիքներ պիտի բաժնէ ներկայ մանուկներուն:

Մուտքը ազատ է:

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Կապ. Խաչի Վիէնի մասնաճիւղը մանուկներու օրը կը տօնէ Յունուար 15ին, Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 15ին, Գասպար Իփէկեան ակումբին մէջ՝ 40 Ռիւ Վիքթոր Ֆօժիէ:

Գեղարուեստական բաժին.— երգ, արտասանութիւն, պար՝ դպրոցի աշակերտներու կողմէ: Ներկայ կ'ըլլայ Կաղանդ պապան իր նուէրներով:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Շաւիլի Ս. Գր. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ վարչութիւնը իր 20րդ տարեդարձի առթիւ ստացած է շնորհակալութեամբ հետեւեալ նուէրները.—

Տիկ. Մատաթ, Գ. Պադրճեան, ամն եւ Ջուլհակեան եղբայրներ 1000ական, Տիկ. Մարի Մարտիկեան 650, Յ. Գավուգճեան 500, Ժոզէֆ Գազեան 400, Տիկ. Զազըճեան 250, Գր. Փափազեան եւ ամն 200ական, Խաչիկ Օհանեան, Վահրամ Նալպանտեան, Յ. Պէքարեան, Դր. Տօտաքեան, Աւետիս Պալթայեան եւ Տիկ. Մարկոսեան 100ական, Տիկիններ Արաքսի Երէցեան, Ըշըլեան եւ Շնորհիկ Փափազեան 50ական փր.:

×

Կապ. Խաչի Ալֆորվիլի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է 100 փր. Տիկին Սրբուհի Նշանեանէ փոխան ծաղիկի Տոքթ. Փաթրիք Նազարեանի մահուան առթիւ, 300 փր. Պ. Սերճանեանէ Տիկին Պայծառ Սերճանեանի յիշատակին, 100 փր. Տիկին Պէատրիս Պաղտասարեանէ իր զաւկին Գրիգոր Պաղտասարեանի յաջող գործողութեան առթիւ:

×

Փարիզի Հայ Աղքատախնամ Ընկերակցութեան վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է 250 փրանքի նուիրատուութիւնը Տիկ. Էլզի Տիգ Կիւլպէնկեանէն, իր հօր՝ Աղքատախնամի սիրուած նախկին նախագահ ողբ. Արմենակ Անէմեանի մահուան 6րդ տարելիցին առթիւ:

×

Լիոնի Հայ Առաք. Եկեղեցւոյ Ազգ. Միութեան վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ գումարները.— Լեւոն Տէստանեանի մահուան Բ. տարելիցին առթիւ՝ Փարիզէն Տէր եւ Տիկ. Թ. Թովմասեան 250 եկեղեցիին եւ 250 Լիոնի Կ. երգչախումբին: Այրի Տիկին Տէստանեան 100ական եկեղ.ին եւ Լիոնի Կ. երգչախումբին: Այրի Տիկին Ս. Գ. Թովմասեան 100 եկեղ.ին, Տէր եւ Տիկ. Մ. Օֆլազ 100 եկեղ.ին:

Ս. Յակոբի տօնին առթիւ մատաղի օրհնութեան՝ Լիոնի Հայ Կարմիր Խաչ 250, Լիոնի Հայ Կապ. Խաչ, Տիկ. Եաղուպեան եւ Տիկ. Սահաթէլեան 200ական: Տիկ. Գ. Ոսկերիչեան, Տիկ. Մ. Տէտէեան, Տիկ. Մ. Ազըլեան 100ական: Տիկ. Փանոսեան 60, Տիկ. Այտընեան, Տիկ. Ճ. Օհաննէսեան, Տիկ. Ս. Ագըլեան, Տիկ. Թուֆայեան, Տիկ. Հ. Աղապալեան, Տիկ. Մ. Աղնաւորեան, ամն, Տիկ. Յովակիմեան 50ական, Տիկ. Վ. Շահպազեան 40, Տիկ. Տ. Օհանեան, Տիկ. Մակասեան, Տիկ. Մ. Թէրզեան, Տիկ. Բէթրաքեան, Տիկ. Ո. Տէր-Գէորգեան եւ Պր. Յ. Պէրպէրեան 30ական, Վիէնէն Տիկ. Գարաօղլանեան 25, Տիկ. Ն. Զալըգեան, Տիկ. Գազազեան, Տիկ. Գասպարեան Յ., Տիկ. Մահտէսեան, Տիկ. Զաքոյեան եւ Տիկ. Բէքմէզեան 20ական, Տիկ. Զավուշեան եւ Պր. Պէրպէրեան 10ական: Սուրէն Ֆէըլահեանի մահուան Բ. տարելիցին առթիւ Սէն Շամոնէն Պր. Ա. Այանեան 500, այրի Տիկ. Գ. Ֆէլլահեան 400: Աւետիս Գեփէնէքեանի մահուան 40ին առթիւ Ռոմանէն Տէր եւ Տիկ. Ս. Գեփէնէքեան 100, Պր. Ա. Օպողեան 100, Տէր եւ Տիկ. Յովակիմեան 50: Այրի Տիկ. Եաղուպեան իր ամուսնոյն Յակոբի հոգեհանգստեան առթիւ 100 եկեղեցիին եւ 50 Աղքատախնամին: Ս. Յակոբայ տօնին առթիւ եկեղեցւոյ պայծառութեան Տիկ. Մ. Ագըլեան 300, Տիկ. Փափազեան, Տիկ. Մազաքեան, Պր. Պահատուրեան եւ Պր. Հէրբոյեան 100ական, Տիկ. Փանոսեան 30, ամն 1000 դպրոցին:

ՈՒՐԲԱԹ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
13
VENDREDI
13 JANVIER
1978

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH
LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա Տար. 200 Ֆ. Վեցամսեայ 110 Ֆ.
Արտասահման Տար. 230 Ֆ. Հատը 1 Ֆ. 30

LE NUMERO 1,30 F
53րդ ՏԱՐԻ — Թիւ 14.031
Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
53e ANNÉE — N° 14.031

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԺԻՍՔԱՐ ԱՊԻՃԱՆԻ ՄԷՋ

— Օ —

Բացառիկ խանդավառութեամբ է որ ընդունուած է Ֆրանսայի Նախագահը երբ Ապիճան կը հասնէր Չորեքշաբթի օր: Քսան քիլոմեթրի երկայնքին, օդակայանէն մինչեւ քաղաք, Նախագահը ողջունած են աւելի քան 500 հազար հոգի:

Ժիսքար խօսելիք իր վեց ճառերուն առաջինը արտասանեց նոյն օրը շեշտելով թէ Քոթ տ'Իվուառը Ափրիկէի համար ցուցափեղկ մըն է: Այս այցելութիւնը ներշնչած է նաեւ տեղւոյն ծանօթ երաժիշտը՝ Մանու Տիպանկօ որ երգ մը գրած է ի պատիւ Ֆրանսայի Նախագահին եւ զինքը ընդունող՝ Հուֆուէթ-Պուանիի:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԹԵՀՐԱՆԷՆ կը հաղորդեն որ ծանր դէպքեր տեղի ունեցած են եւ ոստիկանութիւնը կրակ բացած է Ղոմի մէջ, ուր ցոյց կը կատարէին հերձուած եւ մոլեռանդ մահմետականները, Վալտհայմի այցելութեան առթիւ: Կառավարական աղբիւրներու համաձայն վեց ցուցարար ըսպաննուած է բայց ցուցարարներու աղբիւրներու համաձայն, քսան մեռեալ կայ եւ աւելի քան հարիւր վիրաւոր: «Ջարդ մըն էր» կ'ըսէ իրենց մէկ ներկայացուցիչը Թեհրանի մէջ: Մարդկային իրաւանց պաշտպանութեան պարսկական կոմիտէն ալ նամակով մը դիմած է Վալտհայմի որպէսզի «ՄԱԿը օգնէ պարսիկ ժողովուրդին հաստատելու համար ազատութիւն եւ ժողովրդավարութիւն եւ ամրապնդելու պարսկական Սահմանադրութեան սկզբունքները»:

ԺԻՍՔԱՐԻ գիրքը՝ «Ֆրանսական ժողովրդավարութիւնը» լոյս տեսաւ «գըրպանի» հրատարակութեանց մէջ, հեղինակին մէկ նոր յառաջաբանով, ուր Ժիսքար կը պարզէ տարուան մը իր խորհրդածութիւնները: Կը սպասէ որ ժամանակը իր դերը կատարէ ընկերվարականներուն մօտ եւ կը թուի թէ անկարելի չի նկատեր ապագան կերտել ընկերվարականներուն հետ:

ՇԻՐԱՔ կրկին դժգոհ է մեծամասնութեան իր ընկերներէն, որոնց կարգադրութիւնները ընտրութեանց Ա. շրջանին համար «հակա-Շիրաք» ճակատ մը կը նկատէ: Եղածը այն է որ Ա. շրջանին, Արմատական, Հանրապետական եւ Կեդրոն որոշած են մէկ թեկնածու ներկայացնել Հ. Հ. Հ.ի դէմ փոխանակ մէկականի: Պատ. պարզ անցուդարձ մը կը նըկատէ եղածը մինչ Շիրաքի համար մեծամասնութեան համաձայնութիւնները բռնաբարուած են եւ կը խորհի իր թեկնածուներու թիւը աւելցնել, Ա. շրջանին:

ԻՏԱԼԻՈՅ մէջ կացութիւնը միշտ ծանր է բայց վարչապետ Անտրէոթթի կը կառչի եւ կը յուսայ կարենալ շարունակել նոյն ձեւով: Առջի գիշեր Տէմօ-Քրիսթիանի-ները քուէարկեցին դէմ արտայայտուելով համայնավարներու մասնակցութեամբ դահլիճի մը: Ասոր հետեւանքն այն եղաւ որ ընկերվարականները կը սպառնան փորձել ժողովրդական ճակատ մը կազմել համայնավարներուն հետ, առանց քրիստոնեայ-դեմոկրատներուն:

ՖԻԿԱՌՕ ԵՒ ՖՐԱՆՍ-ՍՈՒԱՌ լոյս չտեսան Հինգշաբթի օր, որովհետեւ աշխատաւորները եւ բանուորները լսած են թէ ի մօտոյ որոշ թիւ մը իրենցմէ պիտի պաշտօնազրկուի: Բողոք մըն է, կանխաւ:

ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՏԳԱՄ ԱՄԱՆՈՐԻ ԵՒ Ս. ԾՆՆԴԵԱՆ ՏՕՆԻ ԱՌԻԹՈՎ

(Բ. եւ վերջ)

Սիրելի՛ք,

Յաճախ ըսած ենք եւ այսօր, տօնական այս օրերուն, հեղ մը եւս կը կրկնենք — Սփիւռքեան մեր ցանուցրիւ կացութեան մէջ այսօր աւելի քան որեւէ ատեն մենք պարտաւոր ենք ապրիլ ու գործել իբրեւ մէկ Եկեղեցի եւ մէկ Ազգ: Այս խճողուած, բազմակնճիռ դարուն, քաղաքական տարբեր-տարբեր դրութիւններու տակ, քաղաքակրթական բազմատեսակ եւ այնքան կլանող, մանաւանդ մեր երիտասարդութիւնը մեր աւանդութիւններէն հեռացնող ազդեցութիւններու տակ, ի՞նչպէս պիտի պայքարինք ձուլման, ապազգայնացման ահաւոր վտանգին ու սպառնալիքին դէմ, եթէ մենք ձեռք ձեռքի չտանք, կողք կողքի չկանգնինք, սիրտ սիրտի չկապենք եւ չքալենք իբրեւ մէկ Եկեղեցի եւ մէկ Ազգ: Ի՞նչպէս պիտի պայքարինք ուծացումի, այլասերման չարաղէտ փորձութեան դէմ, եթէ պայքարինք իրարու դէմ...: Պէտք չէ մոռնալ մեր բոլորի հասարակաց թըշնամին՝ մեր հայկական դիմագծութեան, ինքնուրոյնութեան, առանձնայատկութեան աղօտացումի, տկարացումի չարիքը: Այդ չարիքը աւելի արագ եւ աւելի մեծ աւերներ կը գործէ երբ մենք մէկ, միակամ, միասիրտ չըլլանք՝ այլ բաժան-բաժան, ներքին անիմաստ մրցակցութիւններով համագրաւուած: Աշխարհը յորձանալից հեղեղի պէս մեզ կ'առնէ կը տանի երբ շղթայի պէս մենք ամրօրէն իրարու կապուած չըլլանք, իրարմով զիրար չզօրացնենք, եւ զիրար ուժեղացնելով՝ Եկեղեցին եւ Ազգը չամրապնդենք:

Ս. Ծննդեան տօնը սքանչելի առիթ մըն է բոլորիս, անխտիր, լրջօրէն, պատասխանատուութեան զգացումով, արդար նախանձախնդրութեան ոգիով եւ անկեղծ ինքնաքննութեան մօտեցումով ամփոփուելու մեր հոգիներու մսուրներուն մէջ, խորհրդածելու, միասնաբար խորհրդակցելու, իրարու հետ խօսակցելու եւ «ի մարդիկ հաճութիւն»ը կեանքի գոյավիճակի եւ յարաճուն ընթացքի վերածելու մեր համայն Հայութեան ներկայի կացութեան մէջ, աշխարհի չորս ծագերուն վրայ: Քրիստոսի աստուածային սէրը մեր եղբայրութեան, փոխադարձ սիրոյն, յարգանքին եւ միութեան մէջ կը գտնէ իր ամէնէն վաւերական արտայայտութիւնը: Եկէք ողջ աշխարհին եւ մանաւանդ մեր նորահաս սերունդին փաստենք որ հետզհետէ դէպի միութիւն, դէպի համերաշխութիւն, դէպի համագործակցութիւն ընթացող եւ ազգային ամբողջականութեան գիտակցութիւնը ունեցող հասուն Ազգ ենք եւ ոչ թէ ազգի բեկորներ, պատառ-պատառ համայնքներ, հոս-հոն տարտղնուած: Մեր զաւակները մեզ պիտի արհամարհեն օր մը եթէ այսօր մենք չկարենանք մեր մէկ Եկեղեցի եւ մէկ Ազգ ըլլալու համահայկական եւ ամէնէն նուիրական պարտաւորութիւնը արժանապատուութեամբ եւ գործնական, փաստացի տուեալներով իրագործել յանուն մէկ ազգի եւ ի սէր մէկ ապագայի:

Այս բարեբաստիկ եւ երջանկաբեր առիթով եւ սրտի խոր գոհունակութեամբ, եղբայրական ամենաջերմ սիրով կ'ողջունենք Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Նորին Ս. Օծութիւն Վազգէն Ա. Հայրապետը, մաղթելով իրեն երկա՜ր տարիներ՝ մի քաջառողջ կեանքով, բեղուն գահակալութեամբ եւ անսահման երջանկութեամբ: Ի սրտէ կ'աղօթենք որ ծաղկի ու յաւէտ բարգաւաճի Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածինը Հայաստանի նուիրական հողին վրայ եւ Իր օրհնութիւնը անսպառ ըլլայ ողջ Հայութեան կեանքին վրայէն, լոյսի պայծառ շողերու սփռումովը Լուսաւորչի կանթեղին՝ Արագածի գագաթէն:

Եղբայրական Մեր սիրոյ ողջոյնը մեր Ս. Եկեղեցւոյ Նուիրապետութեան Պատրիարքական զոյգ Աթոռներու Պատրիարք Հայրերուն՝ Նորին Ամենապատուութիւն Եղիշէ Արքեպս. Տէրտէրեանին, Ս. Երուսաղէմի Պատրիարքութեան եւ Միաբանութեան, եւ Նորին Ամենապատուութիւն Շնորհք Արքեպս. Գալուստեանին եւ Կ. Պոլսոյ Պատրիարքութեան, աղօթելով առ մարդացեալն Աստուած որ անսասան պահէ պատմական այս զոյգ Աթոռները եւ առատ պտղաբերութեամբ պսակէ անոնց ծառայութիւնները ի սպաս մեր Ս. Եկեղեցւոյ եւ Հայ Ազգին:

Ողջոյնի Մեր խօսքը կ'ուղղենք Թեմական Առաջնորդ Հայրերուն, հոգեւորական դասուն, Ազգային Իշխանութեան պատկան բոլոր ժողովական ատեանից, կրօնական, կրթական, բարեսիրական, մշակութային, ընկերային, երիտասարդական, հայրենակցական, մարզական եւ այլ կազմակերպութեանց, հայ մամուլին եւ առհասարակ հայ ժողովուրդի բոլոր զաւակներուն անխտիր, աղօթելով առ մանկացեալն Փրկիչ որ Իր Ս. Ծննդեան կենսատու եւ փրկարար, վերանորոգիչ եւ վերստեղծիչ ներգործութեամբ վերստին կեանք տայ մեր հոգիներուն մէջ սիրոյ, միութեան եւ եղբայրութեան ապրումներուն: Թող ձեր բոլորի կեանքը ըլլայ երջանկութեամբ առլցուն՝ թէ՛ անհատական, թէ՛ ընտանեկան եւ թէ ազգային մակարդակներուն վրայ:

Շնորհաւո՜ր Նոր Տարի եւ Ս. Ծնունդ:

Շնորհք Տեառն Մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի եղիցին ընդ ձեզ ընդ ամենեսեանդ. ամէն:

ԽՈՐԷՆ Ա.
Կաթողիկոս Մեծի Տանն Կիլիկիոյ

ԳԱՐԵԳԻՆ Բ.
Աթոռակից Կաթողիկոս

26 Դեկտեմբեր 1977
Անթիլիաս — Լիբանան

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ ՀԵՌԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Յունուար 3-9)

ՉԱՐԵՆՑԻ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ԳՐԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

Հայաստանի Լրագրողներու տան մէջ տեղի ունեցած է գրական երեկոյթ մը, նուիրուած՝ Չարենցի: Բանաստեղծին մասին յուշեր պատմած են Խաժակ Գիւլնազարեան եւ Խորհ. Միութեան Լրագրողներու Միութեան անդամ Արա Սվասեան: Վահագն Դաւթեան կարդացած է Չարենցի նուիրուած իր բանաստեղծութիւնը, իսկ Արփենիկ Չարենց ընթերցած է իր հօր գործերը: Երեւանի Ե. Չարենց թանգարանի տնօրէնուհի Նուարդ Բաղդասարեան խօսած է Չարենցի վերաբերող մասունքներու հաւաքման աշխատանքներու մասին, մինչ արուեստագէտներ՝ Ալեքսանդր Ադամեան, Ժասմէն Գէորգեան, Մելանիա Աբովեան, Լուսինէ Զաքարեան եւ Խորէն Պալեան ընթերցումներ ըրած են բանաստեղծի գործերէն եւ մեկնաբանած Չարենցի բառերով յօրինուած երգեր:

×

« ՉԱՐԵՆՑԸ ԿԷՕԹԷԻ ԹԱՐԳՄԱՆԻՉ »

Հայաստանի Գրողներու Միութեան Թարգմանական Խորհուրդը նիստ մը նուիրած է Չարենցի՝ « Չարենցը Կէօթէի Թարգմանիչ » Թեմայով: Դասախօսութիւն մը կարդացած է Երեւանի Համալսարանի դասախօս եւ Թարգմանիչ Լիլի Տէր-Մինասեան՝ անդրադառնալով 1932-1933 Թուականներու Չարենցի Կէօթէէն կատարած թարգմանութիւններուն: Նիստին փակման խօսքը արտասանած է Թարգմանական Խորհուրդի նախագահ Սուրէն Վահունի:

×

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿԵՆԴԱՆԱԲԱՆԱԿԱՆ ԱՌԱՋԻՆ ԹԱՆԳԱՐԱՆԻՆ ԲԱՑՈՒՄԸ

Հայաստանի Գիտութիւններու Ակադեմիայի կենդանաբանութեան հիմնարկութեան շէնքին մէջ բացուած է կենդանաբանական Թանգարանը, որ առաջինն է Հայաստանի մէջ: Թանգարանի ցուցասրահին մօտ փակցուած է Հայաստանի քարտէզը, որուն վրայ ցոյց տրուած են թէ Հայաստանի ո՞ր շրջանը ի՞նչ տեսակ կենդանիներ ու թռչուններ կան: Այցելուներ մեծ հետաքրքրութեամբ կը դիտեն բազմապիսի կենդանիներու եւ թռչուններու խրտուիլակները, ֆորմոլի մէջ պահուող ձուկերն ու սողունները, ինչպէս նաեւ միջատներու հաւաքածոները:

×

ՀԵՆՐԻԿ ՄԱԼԵԱՆ՝ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԷՏ

Հայաստանի Գերագոյն Խորհուրդի հրամանագրով բեմադիր Հենրիկ Մալեան արժանացած է ժողովրդական արուեստագէտի կոչումին: Բեմադրին տաղանդի վկայութիւններն են՝ « Եռանկիւնի », « Ճանապարհ դէպի կրկէս », « Հայրիկ », « Մենք ենք, մեր սարերը » շարժանկարները՝ որոնք Խորհ. Միութեան եւ արտասահմանի մէջ գնահատութեան արժանացած են: Հենրիկ Մալեանի վերջին շարժանկարն է՝ «Նահապետը», Հրաչեայ Քոչարի համանուն վիպակի հիման վրայ պատրաստուած:

1977ը «ՅԱՌԱՋ»Ի ԸՆԴՄԷՋԷՆ

Պատրաստեց՝ ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ

ՕԳՈՍՏՈՍ

ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԷՋ

Միջազգային բեմէն կ'անհետանայ առասպելական դէմք մը, հերոս մը, պատկառելի անձնաւորութիւն մը՝ Մակարիոս: Ամբողջ ժողովուրդ մը կ'ողբայ իր առաջնորդը, իր փաթերուլիսը, ինքզինքը զգալով որբ եւ խիստ մտահոգուած իր ներկայով եւ ապագայով: Մակարիոսի յուղարկաւորութեան կը մասնակցին 50 Պետութիւններու ներկայացուցիչ – պատուիրակութիւններ եւ 50 հազարի մօտ բազմութիւն մը: Ֆրանսան կը ներկայացնէ Ալէն Փէյրըֆիթ: Թուրքիան կը փայլի իր բացակայութեամբ: Աւելին. Հիւրրիէթի եւ այլ թերթերու էջերուն մէջ, Թուրք ժողովուրդը կը յայտնէ իր ցնծութիւնը եւ գոհունակութիւնը: Զմոռնանք, որ Պիւլէնտ Էճէվիթ, որ 1974ին վարչապետ էր, երբ հրամայեց Թրքական ցամաքահանումը Կիպրոս, ցաւակցական հեռագիր ղրկեց Նիկոսիա: Այս առթիւ, «Յառաջ» ցաւակցական հեռագիր մը ուղղեց Փարիզի Կիպրոսի դեսպանին: Սպասելով նոր ընտրութիւններու, Քիփրիանու՝ Խորհրդարանի նախագահը կ'ապահովէ փոխանցման շրջանը:

Միացեալ Նահանգներու Արտաքին նախարարը կը ձեռնարկէ դիւանագիտական շրջապտոյտի մը Մերձաւոր Արեւելքի երկիրները: Իր առաքելութիւնը յաջողութեամբ չի պսակուիր: Եգիպտոսի մէջ, Սատաթ խուլ կը մնայ Սայրըս Վէնսի առաջարկներուն: Դամասկոսի մէջ Վենս կը բախի լուրջ դժուարութիւններու: Պեկին եւս նեղ կացութեան մէջ կը դնէ Վէնսը, մերժելով Պաղեստինցիներու մասնակցութիւնը Ժընեւի ժողովին եւ հաստատելով Իսրայէլի օգնութիւնը Լիբանանի քրիստոնեաներուն:

Լիբանանի մէջ կրկին բուռն կռիւներ քրիստոնեաներու եւ ձախ մահմետականներու միջեւ: Պէյրութի կեդրոնը յանկարծ կը բռնկի: Իսկ հարաւը միշտ հրացանաձգութիւններ Պաղեստինցիներու եւ քրիստոնեայ ուժերու միջեւ: Քրիստոնեայ աջը վերջնագիր կուտայ նախագահ Սարքիսին կարգն ու կանոնը վերահաստատելու համար:

Թուրքիոյ ներքին կացութիւնը միշտ ծանր է: Տէմիրէլ պատանդն է աջին: Յատկապէս Անգարայի, Պոլսոյ եւ Իզմիրի մէջ ահաբեկչական դէպքեր, պայթումներ, կողոպուտներ կը բազմապատկուին ըլլալով բազմաթիւ զոհեր: Գումգափուի Թաղամասին մէջ (Պոլիս), ռումբեր կը պայթին Հայոց Պատրիարքարանը եւ հայկական երկու ուրիշ հաստատութիւններու վրայ: Նիւթական վնասներ կան բայց ոչ զոհեր:

Ամբողջ Իտալիան խռար անցած է: Հռոմի հիթլերական ոստիկանութեան նախկին պետը՝ Հերպէրթ Գափլէր, յաջողած է փախչիլ եւ հաւանաբար ապաստանիլ Արեւմտեան Գերմանիա: Որպէս հակազդեցութիւն այս դէպքին, Գերմանիոյ վարչապետին եւ Անտրէոթթիի հանդիպումը յետաձգուած է: Նոյնպէս, գերման զբօսաշրջիկներ Իտալիոյ մէջ կը հանդիպին դժուարութիւններու:

Էլիզապէթ Բ. Թագուհիի յոբելենական հանդիսութիւններու առթիւ իր այցելութիւնը Հիւսիսային Իրլանտա նեֆէ ծանուցուած ողբերգութիւնները չպատճառեց, միջադէպեր եւ բախումներ սակայն տեղի ունեցան եւ Թագուհին ոչ երկիր տեսաւ եւ ոչ ալ ժողովուրդ:

Զինաստանի մէջ, կուսակցութեան ԺԱ. Համագումարը նուիրագործեց չափաւոր հոսանքի յաղթանակը: Արտակարգ խանդավառութեամբ է որ ժողովուրդը տօնեց այս համագումարի վերջաւորութիւնը, գոյնզգոյն ծաղիկներով ողողելով փողոցները:

Եթովպիոյ մէջ, երկու ամսուան ընթացքին 25 հազար մեռեալ կայ եւ բուռն կռիւները կը շարունակուին: Իսկ Ուգանտան քաղաքական բանտարկեալներու ախոյեան երկիրն է:

Իրաքի մէջ, Քիւրտերը դարձեալ հալածուած: ՄԱԿի յատուկ յանձնախումբ մը քննութիւն պիտի կատարէ տեղւոյն վրայ:

Կաշառակերութիւնը Խորհ. Միութեան երկիրներուն մէջ, արտակարգ երեւոյթ մը չէ: Արտակարգը այն է որ դէպքերու արձագանգ կ'ըլլայ խորհրդային մամուլը: Բաքուի մէջ դատախազ մը, Հայաստանի մէջ երեք դատաւորներ, դատախազ մը, իր կցորդը եւ քննիչ դատաւոր մը կաշառակերութեան համար դատապարտուեցան արգելափակումի:

Թղթակոր մը եւս յանձնեց իր թաղը: Էլվիս Փրեսլէ՝ ռոքին արքան, կուռք երիտասարդներու, մեռաւ 42 տարեկանին:

ՖՐԱՆՍԱ

Օգոստոսը ընդհանրապէս, Ֆրանսայի մէջ, «դադարի» ամիս է: Եթէ երկրի տնտեսական կեանքը հաւատարիմ կը մընայ այս աւանդութեան, քաղաքականութիւնը կը լքէ հաստատուած բարքերը, ինչ որ լրագրողներուն յարմար առիթ կուտայ աւելի լայն ծաւալ տալու եղածին: Եղածը ի՞նչ է: Համայնավար–ընկերվարական բանավէճը զոր աջը չինծու եւ արուեստական կ'որակէ: Ժորժ Մառշէ, որ կուգայ Քորսիքայէն, լաւ կազդուրուած, յարձակողականի կ'անցնի մասնաւորապէս Թիրախ ունենալով Միթերանը: Մամուլով, հեռատեսիլով եւ ձայնասփիւռով Մառշէ ժողովրդավարութեան դասեր կուտայ Միթերանին, ուժեղօրէն քննադատելով ընկերվարականներու ազգային Պաշտպանութեան քաղաքականութիւնը եւ Հասարակաց Ծրագրի արժմէականացման տեղքայլերը: Միթերանի հակազդեցութիւնները աւելի «հանդարտ» են: Ընկերվարական պարագլուխը կը քննադատէ համայնավարներու յարգանքի պակասը ուրիշներու նկատմամբ եւ աւելորդ կը գտնէ բնական տարակարծութիւններուն վրայ աւելցնել արուեստական տարակարծութիւններ:

Մինչ ընդդիմութիւնը ներքին դժուարութիւններու մէջ է, մեծամասնութիւնը կը պատրաստէ իր ընտրապայքարը: Նախագահ Ժիսքար շրջապտոյտ կ'ընէ Ալպեանները, Ֆրանսայի էքոլոժիստ քաղաքականութիւնը բացատրելու համար Քրէս – Մալվիլէն յետոյ: Իսկ Նախարարապետ Պառ կը շրջի Ֆրանսա, աշխատանքի համար:

Օգոստոսեան այս տաք օրերուն Քորսիքան կ'եռայ: Ֆուրիանիի մէջ, մասնակցութեամբ Մաքս Սիմէոնիի, ինքնավարապաշտները կը կազմակերպեն մեծ հանրաժողով, յաջողելով մեծ համախմբում մը կատարել: Ի՞նչ կ'ուզէ Քորսիքան: Սիմէոնիի անջատողական շարժումը՝ ինքնավարութեան կառոյց մը, իսկ քորսիքական Ազատագրութեան Ազգ. Ճակատը՝ անկախութիւն:

Որպէս հետեւանք Քրէս – Մալվիլի արիւնալի բախումներուն, աննախընթաց դատավարութիւն մը տեղի կ ունենայ Պուրկուէնի ատեանը: Ո՞վ կը դատուի՝ հիւլէական ձեռնա՞րկը, ոստիկանութի՞ւնը թէ ցուցարարները: Գուցէ երեքը միանգամայն: Բայց, ի վերջոյ վեց ամբաստանեալներ բանտարկութեան պատիժներ կը ստանան:

Ֆրանսայի Արտաքին նախարարը հակաֆրանսական ցոյցերով կը դիմաւորուի Թանզանիի մէջ եւ անմիջապէս իր երեք օրուան այցելութիւնը ջնջելով կը վերադառնայ Փարիզ:

Փիէռ Քոթ «Ժողովրդական Ճակատ»ի վերջին դէմքերէն, կը մեռնի 81 տարեկանին:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Զբօսաշրջիկութիւնը կը զարգանայ Հայաստանի մէջ: 1977ին համար կը նախատեսուի յիսուն հազար զբօսաշրջիկներ:

Գեղարուեստական մարզին մէջ, կ'արժէ ընդգծել Երեւանցի Սվետլանա Նաւասարդեանի երկրորդ տեղը գրաւած Մոսկուի մէջ դաշնակահարներու միջազգային մրցանակին: Արուեստագիտուհին նուագահանդէսներ կուտայ Արժանթին, Պրազիլ եւ Վենեզուելա: Նոյնպէս, Հայաստանի պետական ճաշի նուագախումբը, խմբավարութեամբ Կ. Օրբէլեանի, ծափահարուած է Արեւելեան Գերմանիոյ զանազան քաղաքներու բեմերուն վրայ: Գիրքը եւս գեղարուեստ է: Կարօ Սուքիասեան, երիտասարդ բանասէրը նոր աշխատութիւն մը լոյս ընծայած է մարզանքի պատմութեան մասին Հայաստանի մէջ, ուսումնասիրելով, վերլուծելով հազարաւոր փաստաթուղթեր:

Մարզական մարզին մէջ, Խորհ. Միութեան ստորջրեայ անհատական առաջնութեան համար, Մինսկի մէջ, յաղթողի պատուանդաններու առաջին եւ երրորդ տեղերը բարձրացած են Երեւանցիներ Շաւարշ եւ Համօ Կարապետեան եղբայրները: Անշուշտ Արարատը կը մնայ մեր մըտահոգութիւններու առաջին գիծին վրայ: Բայց այնքան ալ հպարտ չենք: Մէկ յաղթանակ, մէկ պարտութիւն, մէկ հաւասար խաղ, հազիւ միջին արդիւնքներ են: Այս տարի Արարատը շատ հաւանաբար պիտի չտեսնենք Եւրոպայի մարզադաշտերուն վրայ: Կը ցաւինք:

Գեղեցիկ ձեռնարկ մը: Լիբանանահայ երախաներու խումբ մը, բաղկացած 125 հոգիէ, իրենց արձակուրդները անցուցած են Հայաստան, մէկ ամսով, ճամբարներու մէջ հանգստանալով:

Նոր նշանակում մը: Հայաստանի Նախարարներու Խորհուրդի Պետական Պլանային Կոմիտէի նախագահ եւ Նախարարաց Խորհուրդի տեղակալ նշանակուած է Հրանտ Սամսոնի Սաղոյեան:

Տխրութիւններու շարքը երկար է: Փրոֆ. Յարութիւն Ա. Մարտիրոսեան, պատմագէտ: Գրագէտ, բանաստեղծ եւ թարգմանիչ՝ Ալեք Խաչունց: Նկարիչ Ռուբէն Շահվերդեան: Սերգէյ Գասպարեան, Հայաստանի Նախարարաց Խորհուրդի առընթեր հայ եկեղեցիի գործերու Խորհուրդի նախագահ:

ՍՓԻՒՌՔ

Ազգային գործիչ, մտաւորական, գրագէտ Կարօ Սասունի ոչ եւս է: Ընկեր Կարօ Սասունիի մահով դէմք մը եւս կ'անհետանայ այն սերունդէն, որ Ապրիլեան սեւ օրերէն ետք, բախտն ունեցած էր ողջունելու Հայաստանի անկախութիւնը, եւ ապա Սփիւռքի մէջ, հայկական շունչ ու հոգի ներշնչած յաջորդող սերունդներուն:

Թրքական մամուլը որեւէ բան կը գրէ՝ «Հայկական Գաղտնի Բանակը նամակով մը Քարթըրէն Թուրքիոյ մէջ «հող ուզած է», «Հայկական ահաբեկչական կազմա-

ԹԷՓՖԵՐԵԿԱՆ ՔԱՀԱՆԱՆ

(ԻՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ)

Երբ խռովալից օրերու ձայնը զար ոստիկանները կը զգուշացնէին կամուրջին մօտերը չերթալ: Տարիներ անցեր էին եւ մէկը չկար որ այդ բարի մայրիկը չսիրէր:

— Ժամանակները շատ գէշ են մայրիկ, կը զգուշացնէին իրեն ծանօթ ոստիկաններ:

— Ինձ ի՞նչ պիտի ընեն, կը պատասխանէր. տարիքս շատոնց առած եմ, հողին տակ կամ ձիւնին տակ նոյն բանն է:

Բայց Փերիկ մայրիկին դպչող չկար. եթէ քաղաքն ալ պարպէին, ան մինակը կը մնար, — իր մայրական աչքն ու բաշխած բարիքները բոլորն ալ գիտէին: Ուսկից կը գտնէր այդքան բան աղքատին – անօգին օգնելու համար: Նախախնամութեան զաղտնի ձեռքեր էին. երկինքի երկար բազուկը որ մինչեւ աղքատին գուռը կը հասնէր:

Երբ մինակ էր, արեւուն լոյսով ողողուած, ողորկ քարի մը վրան կը նստէր, կը հանէր ծոցէն իր աղօթագիրքը, էջ առ էջ կը կարդար. քիչ անցնողներ կային, գինքը չէին նեղեր, բարեւ կուտային եւ կ'անցնէին: Շուներն իր ոտքերուն տակն էին. կային որ ոսկոր մը խածած կամուրջին տակ իրեն կը սպասէին:

Ո՞ր տուները կ'երթար, որո՞ւն բարեւ կուտար, դոց գիտէին ոստիկանները, բոլորն ալ բարի մարդիկ էին, բայց հիմա բարին արժէք չունէր: Տարիներով իր քաշած վիշտերը ցոյց կուտային թէ ան օտար աշխարհէ տոլարներ չէր ստացած, սուտ խօսելով մարդու արիւն չէր մտած:

Աչքերէն անմեղութիւնը մխռանի պէս կը հոսէր, շրթներէն հոգեւոր խօսքերը մեղրի նման կը կաթէին: Ի՞նչ ընէին խեղճ ոստիկանները, սուր ունէին եւ զայն չէին կրնար գործածել պէտք եղած տեղը:

Կամուրջին աղքատներն յաճախ տխուր օրեր կ'անցընէին. քամանչան չէր նուագեր... Սայաթ – Նովան ե՞րբ պիտի հընչէր — Դուն էն գլխէն իմաստուն ես:

Պատառ մը հաց, պանիր, թերեւս չիչ մը Կախէթի գինի, կարելի էր ստանալ ձուկ ծախելով. քահանային խշաեակն յաճախ պարապ կը գտնէին. մէկ կամ երկու շուներ հոն էին, պահակ էին իրենք ալ քիչ մը հացի կը սպասէին: Տէր Կարապետ չկար աղէն – անդէն հաց սփռելու համար: Ո՞վ կը համարձակէր, բացի այդ կորաքամակ քահանայէն, քարերուն տակ նստիլ կամ հալապարէն վեր բարձրանալ:

Տասն երկար տարիներ անցած էին այն օրերէն որ խեղճ քահանան ձերբակալած եւ Մետեխի բանտը նետած էին:

Տակաւին Թիֆլիզի փողոցները կը թափառի, կուրծքէն կախ իր դատապարտութեան վճիռը: Բրօշը, Փերիկ մայրիկին, իր տանը կարօտ կը մնար, ուրախ կանչերով պատառ մը հաց ուտել:

Տակաւին փողոցէ փողոց կը թափառի, տակաւին սոր–անոր ձեռքին կարօտ է: Օր մը սպառնալիքի տակն է, օր մը ոստիկանի մը ժպիտի կարօտ է: Սիրտ կա՞յ որ այդպիսի կեանքի մը դիմանայ: Հալեցան, մաշեցան իր սիրելիները. տարիներ, տարիներ զարնան ծիծեռնակներուն սպասեցին: Օր մը մէկը կը հիւանդանար, օր մը միւսը Հալապարի ճամբաներուն վրան կը սահէր կ'իյնար:

Մութ լուրեր տարածուեցան թէ բռնաւոր բռնաւորի դէմ ելած է, բռունցք քաշեր են իրարու. աղքատի՞ լուր է թէ հարուստի, մարդ չի գիտեր:

Հետաքրքրութեան համար Փերիկ մայրիկ եւ Շուշան գացին կառավարական տունը: Բազմութիւն մը բռնած էր մեծ հրապարակը. մէկ – երկու անուն միայն կարդացին, ուրիշ գաւառներէն էին. մեռածներուն անունները չէին տար: Բաւական ժամանակ Շուշան եւ մայրիկ գացին եկան պետական շէնքը. անուններ կը կարդային, բայց Տէր Կարապետին անունը չկար: Բարի լուրի մը կը սպասէին. սաէպ Արշակ իր ընտանիքով հոն էր. հոն էին բազմաթիւ ծխականներ: Ամէն շաբաթ երեկոյեան դէմ ցանկ մը կը հասնէր եւ քահանային անունը չկար:

— Էհ, ըսել է այսպէս պիտի մեռնիմ, ըսաւ քահանան ինքն իրեն, խաչակնքեց իր երեսը, քաջալերեց ինքզինքը եւ Խաչեցեալին նուիրեց իր քաշած խաչերը:

Այդ օրը ելաւ մայրիկը, գողնացին տակ ծանր բան մը բռնած էր:

— Ի՞նչ է մայրիկ, հարցուց քահանան:

— Ձեռքդ պագնեմ զաւակս, քիչ մը հերիսայ բերի որ տաք – տաք կակուղ ուտես, դուն պէտք ունիս ուժ առնելու, մեր դրացին բերաւ, ան լաւ կը չինէ:

— Աստուած ղրկեց մայրիկ, ըսաւ քահանան. ծեր աղքատի մը բախտն է. հիմա կուզայ, շատ ծեր է, ակռաները թափած են, հացը կը թրջէ եւ այնպէս կ'ուտէ. հերիսան ճիշդ իրեն համար է:

Հ. ՎԱՀԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

(18 – Տար.)

կերպութիւնները վարձկան մարդասպաններ կ'օգտագործեն եղեր, եւ Յոյներ ննջուկ կ'ըլլան եւ Եւրոպայի ոստիկանութիւնը բաւարար չափով չի հետապնդեր », « Թուրք դեսպաններու սպանութիւնը, Հայկ. Հարցը, Ֆրանսայի մեղսակցութիւնը, Քորսիքան եւ մասամբ նորին »··· բայց «հայ քաղաքական գործիչները », « բանբերները » ջուր կը բերեն Թուրքին ջաղացքին, անգամ մը եւս հաստատելով մեր քաղաքական հասունութեան պակասը: Որքան ատեն որ Սփիւռքը չունենայ մէկ պատասխանատու կեդրոնական մարմին որ ըլլայ իր բանբերը, այնքան ատեն պիտի ըլլայ միշտ անպատասխանատու « բանբերներու » բանակ մը:

Սեւրի դաշնագրի 57րդ տարեդարձի առթիւ, հայկական քաղաքական երեք կուսակցութիւնները՝ Հ. Յ. Դաշնակցութիւն, Ս. Դ. Հնչակեան կուսակցութիւն, Ռ. Ա. կուսակցութիւն, հեռագիր մը ղրկեցին ՄԱԿի ընդհ. քարտուղար՝ Քուրթ Վալտհայմի ինչպէս նաեւ դաշնագիրը ստորագրող Պետութեանց ղեկավարներուն: Հեռագրով ՄԱԿի ուշադրութեան կը յանձնուի Հայկական հողերու հարցը, հայկական ցեղասպանութեան դատապարտումը եւ մէկուկէս միլիոն կեանքերու եւ անհաշիւ նիւթական ու մշակութային վնասներու հատուցումը:

Պոլսոյ Պատրիարքը հովուական այցելութիւն կատարեց Իսքէնտէրուն, Տէրըէօլ եւ Վաքըֆլը բերելով հոգեկան գնծութիւն, հայկական ջերմութիւն հայրենակ այդ քաղաքներու մէջ: Այս առթիւ օծած է Տէրըէօլի վերանորոգուած Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցին եւ Իսքէնտէրունի վերանորոգուած Քառասուն Մանկանց եկեղեցին:

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ դպրեվանքի Խէ. տարեշրջանի ամփոփ տեղեկագրէն «կը քաղենք որ՝ դպրեվանքի սաներու թիւը եղած է 23, ուսումնական ծրագիրը ամբողջական եւ անթերի իրագործուած է, դպրեվանքի կեանքը ընթացած է խաղաղ ու երջանիկ, մշակութային կեանքը եղած է համեմատաբար գոհացուցիչ, կրօնական ըլլալով դպրեվանքի առաջնահերթ նպատակը ջէշտը դրուած է ազգին հոգեւոր եւ կրօնական կարիքներուն համոզ կուսակրօն թէ ամուսնացեալ սպասաւորներու կազմութեան վրայ···: Նկատի առնելով Լիբանանի տագնապէն կրած իր ծանր հարուածները, դպրեվանքի Խէ. տարեշրջանի արդիւնքները եղած են համեմատաբար գոհացուցիչ:

Նիւ Եորքի մէջ Հ. Բ. Բարեգործականի Միութեան նախաձեռնութեամբ կազմակերպուած է ընդհ. խորհրդակցական Ա. ժողովը ներկայութեամբ հայ մտաւորականներու ընտրեալ բազմութեան մը:

Նիւ Եորքի մէջ Լիբանանի տագնապէն ի վեր Հայութեան թիւը 50–60 հազարէն անցած է այժմ 80–90 հազարի: Փաստ մը եւս որ կարելի չէ հոսանքն ի վեր թիավարել:

Յատուկ հաղորդակցութեամբ, Միլանոյի Հայ Մշակոյթի Ուսումնասիրութիւններու եւ Վաւերագրումի կեդրոնին եռամսեայ տեղեկագրով, կը ծանօթանանք կատարուած աշխատանքներուն՝ դիւանական եւ վաւերագրային գործունէութիւններ, հրատարակչական գործունէութիւն, ծաւալումի գործունէութիւն, մշակութային փոխ յարաբերութիւններու զարգացում Հայաստանի հետ, գիտական պրպտում:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅՈՒԹԻՒՆ

Արձակուրդ է բոլոր մարզերէն ներս:

Հայութիւնը որպէս հաւաքականութիւն կ'ապրի բանակումներու եւ ճամբարներու մէջ:

Ֆրանսայի մէջ, մէկէ աւելի միութիւններ կը կազմակերպեն ամառնային օգափոխութեան կայաններ: Մարսէյլի Հայ Արենոյշներու Միութիւնը, Հայ Արիները, Հայ Աւետարանական Եկեղեցին, Կապոյտ Խաչը որ արդէն սկսած է իր երկրորդ ամիսը··· եւ Հ. Յ. Դաշնակցութեան Նոր Սերունդը: Այս տարի, Ֆրանսայի չորս ծագերէն եկող երիտասարդները ժամադրուած էին Ատլանտեան ծովափը: Հոս, ամիս մը ամբողջ, տասնեակ ու տասնեակ երիտասարդներ ու երիտասարդուհիներ ոչ միայն կ'անցընեն հաճելի արձակուրդներ, այլ նաեւ կը հաղորդուին հայկական մթնոլորտով: Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի բանակավայրէն ներս, ազգային հարցերու շուրջ, հայ երիտասարդութիւնը հետաքրքրող բոլոր նիւթերը կը դառնան զանազան դասախօսութիւններու, զրոյցներու նիւթեր: Միտքերու, գաղափարներու եւ մտածումներու փոխանակումը կը հարստացնէ հայ երիտասարդին ազգ. հորիզոնը: Այս թերթին հիմնադիրը՝ Շաւարշ Միսաքեան, 1945ին եղաւ ուղեցոյցը, առաջնորդը Հ. Յ. Դ. Սերունդին, որուն նուիրեց խմբագրական կոթողներ: «Յառաջ» կը գուրգուրայ միշտ այս կազմակերպութեան վրայ որպէս դրօշակիրը Ֆրանսահայ երիտասարդութեան:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՀԱՐՑԵՐ

Զորի Բալայեան, ծանօթ լրագրող, «Լիտերատուրնայա Գազետա»յի մէջ, Մոսկուա, ընկերային ու մանկավարժական հարցի մը մատնանշումը կատարած է՝ համապատասխան եզրակացութիւններով: «Սով. Դպրոց» շաբաթաթերթը, Երեւան, թարգմանաբար արտատպած է զայն:

Զորի Բալայեան խօսելով Հայաստանի մասին, նախ դիտել տուած է, թէ «աստեղ պակաս չեն խմում, քան միջին հաշուով, երկրի որեւէ մասում, եւ յանցագործութիւնների մեծ տոկոսը, ինչպէս ամենուրեք, կատարւում է հարբած վիճակում: Դժբախտաբար, վերջին տեղը չի գրաւում մեր Հանրապետութիւնը նաեւ մանկական յանցագործութիւնների հարցում »:

Նկատելին այն է, որ յանցագործութեան ցուցանիշները չափահասներու շրջանակին մէջ գրեթէ զէրոյի իջած են ամէն անգամ, որ ճատրակի աշխարհի ախոյենական մրցումներ տեղի ունեցած են Տիգրան Պետրոսեանի մասնակցութեամբ: Եւ ասիկա օրերով, շաբաթներով, երկու ամիսով: Միւս կողմէ սակայն, ճատրակի մրցումները ոչ մէկ ազդեցութիւն ունեցած են անչափահասներուն վրայ: Ընդհակառակն՝ յատկապէս մրցաշարքին ընթացքին, աւելցած են օրինազանցութիւնները: Յօդուածագիրին համաձայն՝ պատճառը պարզ է: Չափահասները ժամերով իրենց ուշադրութիւնը կեդրոնացուցած են մրցումներուն արդիւնքներուն վրայ, եւ անչափահասները երեսի վրայ մնացած են: « Նրանց մի բան էր հետաքրքրբում՝ խաղալ, վազվզել: Իսկ ատոքա – բաժներով ծայրայեղօրէն լեցուած պըստլիկ բակերում վազվզելու այնքան էլ հնարաւորութիւն չկայ »:

Հասկնալի դարձաւ արդէն, թէ խօսքը խաղավայրերու մասին է: Հարց մըն է, որ միայն Երեւանի իւրայատուկ չէ: Բոլոր երկիրներու գրեթէ բոլոր մեծ քաղաքներուն, յատկապէս Նոր Թաղամասերուն մէջ, ուր այսպէս բսած «ճագարի վանդակներ» յիշեցնող բազմայարկ, միօրինակ համալիրներ հաստատուած են, ուր առաւել ուշադրութիւնը բնակելի տարածութեան յատկացուած է, անտեսելով պատանիներու, երիտասարդներու ժամանցի վայրերը, անչափահասներու յանցագործութիւնները ընկերային չարիք դարձած են:

Յօդուածագիրին բերած օրինակներէն մէկը այս իրողութեան հաստատման կը ձգտի: Երեւանի բարձրայարկ շէնքերէն մէկուն տանիքը կեդրոնատեղի դարձած է պատանիներուն համար: Վրան լարած են եւ բարձունքին ալ էվերեստ կոչած: Անմեղ ձգտումներ: Օրին մէկը « գայթակղիչ քեռի » մը կոպտօրէն արգելքի տակ դրած է խաղավայրը: Այս իրադարձութեան յօդուածագիրը իրազեկ դարձած է դատարանը, « որտեղ այդ տղաները դատւում էին խուլիգանութեան համար », քանի ժամանցի վայրէ զրկուած մնացած են:

Զ. Բալայեանի ըսածն այն չէ, թէ պատանիներուն պէտք է թոյլ տալ խաղալ տանիքները կամ բակերը: Շեշտածն այն է, որ ժամանակին այս վերջինները իրենց տրամադրութեան տակ ունեցած են բաց տարածութիւններ, իրենց բնակարաններուն մօտ եւ, հետեւաբար, հնարաւորութիւն ունեցած են վազել – խաղալ բնութեան օրէնքով: Հիմա, որ ամէն թիզ հող բնակութեան կը յատկացուի, նորահասները դժուարութիւն կ'ունենան գտնելու վայր մը, ուր իրենց եռանդը վատնեն:

« Երեխաներից խլելով բոլոր այդ կենսական տարածութիւնները՝ մենք դրանով իսկ նրանց զրկում ենք մախաձեռնումից կամ, ինչպէս հիմա ընդունուած է ասել, ստեղծագործական ակտիվութիւնից »:

ՔԱՂՀԱՆ

Մոնրէալի մէջ, Հայ Արիներու Միութիւնը, գլխաւորութեամբ իր ընդհանուր պետին՝ Գուրգէն Մեծատուրեանի, կը ներկայացնէ Հայ Սկաուտները միջազգային սկաուտական համաժողովին: Հայ Արիներու Միութիւնը միակ հայ սկաուտական շարժումն է, ամբողջ հայկական աշխարհի մէջ, որ ընդունուած է Միջազգային Սկաուտ. Շարժումէն: Այլ խօսքով, կը ներկայացնէ Հայութիւնը բոլոր միջազգային ճամբարներուն եւ համաժողովներուն:

Անրի Վերնէօյ (Աշոտ Մալաքեան), ֆրանսացի բեմադիրներուն մէջ, Ժերար Ուրիէն յետոյ, ամէնէն մեծ յաջողութիւնը արձանագրող բեմադիրն է:

Գաղութս կը կորսնցնէ իր արժանաւոր անդամներէն՝ Խոսրով Գավէզեան:

Այս Օգոստոս ամսուան մէջ, տարեդարձներու շարքին, «Յառաջ» բացառիկ թիւերով նշեց Բժ. Համօ Օհանջանեանի մահուան 30ամեակը, Շահան Շահնուրի 3րդ տարեդարձը, եւ Անդրանիկի մահուան յիսնամեակը:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (496)

ՀԱՌԱՉԱՆՔԻ ԿԱՄՈՒՐՋԸ

ՀԻՆ ՀԱՅԱՍՏԱՔՆԻՋԸ
ՆՈՐ ՀԱՅԱՍՏԱՔՆՆՈՒԹԵԱՆ ԱՌՋԵՒ

– Այո, Քանտիանօ, ես եմ, ես, պատասխանեց դահազուրկ դուքսը հպարտութեամբ: Շղթաներով Հառաչանքի Կամուրջին քարէ աթոռին կապուած դուքսը ես եմ···:

— Հայր իմ, մահավճիռը արձակեցէք, պոռաց Ռոլան:

— Ցաւթուած եմ, բայց անպարտելի ոգիով ձեր վճիռին կը սպասեմ, ըսաւ Ֆոսքարի:

— Խօսեցէք հայր, խօսեցէք:

Եւ իր ձեռքերը պարտուած դուքսին գլուխին վրայ դնելով, վեհափառ ձայնով մը ու հանդարտ ճակատով հետեւեալ բառերը արտասանեց·

— Ֆոսքարի, կը ներեմ ձեզի··· Գնա՛, տղաս եւ եթէ կրնաս քու խղճիդ հետ խաղաղութեամբ ապրէ:

Այս բառերուն վրայ Ֆոսքարի գլուխը խոնարհեցնելով սկսաւ արտասուել:

Այդ երկաթէ մարդուն պողպատէ հոգին այս անգամ պարտուած էր···:

Եւ մինչդեռ շղթաները քակելով թոյլ կուտային որ ան կորաքամակ ու մտածկոտ, իր խղճմտանքը հարցափորձելով հեռանայ հոնկէ, Ռոլան հօրը առջեւ ծունկի գալով եւ շրթունքները անոր դողդոջուն ձեռքերուն դնելով կը թոթովէր·

— Հայր իմ, ով սիրելի հայր, դուք մեծերէն ալ մեծ էք··· որովհետեւ այսօր վրէժառութիւններուն ամէնէն սարսափելին սորվեցուցիր ինծի···: Այժմ գիտեմ թէ ամէնէն ապահով եւ ամէնէն աւելի ընկճող վրէժառութիւնը կը կայանայ ներողամտութեան եւ վեհանձնութեան մէջ:

ՎԵՐՋԱԲԱՆ

Լէոնոր սեղանատան մէջ ծունկի եկած էր:

Երբ ծերունի Քանտիանօ Սքալայրի – նոյի հետ դուրս ելաւ, Լէոնոր այնպէս կարծես թէ իրեն համար ամէն բան լմընցած էր:

Մահաշունչ մտածումներ սկսան յուզուիլ իր հոգիին խորը: Մնաք բարով՝ պատրաստուած էր ան ամէն բանի, կեանքին, կապոյտ երկինքին, իր երիտասարդական երազներուն, այն տունին ուր սիրահարած էր··· մնաք բարով ամէնուն···:

Մնաք բարով, սիրոյ կախարդիչ ժպիտին:

Մնաք բարով, Ռոլանին:

Այս անունը շրթունքներուն վրայ պիտի մեռնէր··· զայն արտասանած միջոցին պիտի փչէր իր հոգին:

Յուսահատ կնոջ մը այնպիսի եռանդով կ'արտասանէր անոր անունը որ իր սէրին մեծութիւնը յայտնի կ'ըլլար:

Ան իր կեանքը, իր մտածումները եւ սրտին բոլոր զգացումները իր սիրոյն աղբիւրէն էր որ կը ստանար: Ինչպէս որ մարդս շունչ կ'առնէ ապրելու համար, ինքն ալ այնպէս կը սիրէր ապրելու համար: Ան Ռոլանով միայն կրնար գոյութիւն ունենալ: Անկէ զատուած, իր կեանքը, տեսակ մը այլանդակութիւն էր:

Ի՞նչպէս պիտի պատմէր, ի՞նչպէս պիտի հասկցնէր Ռոլանին, իր սրտին մէջի Ռոլանին թէ ինքը շատ տառապած էր եւ թէ իր պատճառած յուսահատութեան երեսէն էր որ չէր ուզեր այլեւս ապրիլ բայց ցմահ չէր դաւաճանած իր սէրին դէմ, մինչեւ վերջը հաւատարիմ մնացած էր իրեն:

Վերջապէս ոտքի ելաւ:

Պատուհանին կողմը ուղղուեցաւ եւ դուրս նայելու ձեւով մը կռնակը Ֆիլիփի եւ Ճանեթթոյի դարձնելով սեղմիրանին մէջէն թոյնին սրուակը հանեց:

— Ռոլան, Ռոլան, միայն քեզ սիրեցի եւ միայն քեզ պիտի սիրեմ, փսփսաց անլսելի ձայնով մը: Մնաս բարով, Ռոլան···:

Պատուհանէն դուրս նայեցաւ եւ վերջին նայուածք մը նետելէ յետոյ այն ծաղկալից օրրանին որուն մէջ իր մատաղ սէրը սնանած էր, թոյնին սրուակը շրթունքներուն մօտեցուց:

Բառ մը թռաւ բերնէն հրեղէն անուն մը:

— Ռոլան···

ՄԻՇԷԼ ԶԵՎԱՔՕ

(Շար.)

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տէր եւ Տիկին Սարգիս Մուրատեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի, այս Կիրակի Յունուար 15, Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս – Պետրոս եկեղեցին իրենց սիրասուն զաւկին՝

ԿԱՐԱՊԵՏ – ՄԻՇԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ։

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն։

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Այրի Տիկին մը ի յիշատակ Հրայր Ուշագլեանի մահուան տարելիցին 200 ֆր. կը նուիրէ «Յառաջ»ին։

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՓՍԱԿԻ

Սուրէն Ճերմակեանի մահուան տխուր առթիւ Գրիգոր Ադամեան կը նուիրէ 250 ֆր. Սեւրի Մխիթարեանին եւ Դպրոցասէրին 250 ֆր. (ստանալ «Յառաջ»էն)։

ՑՈՒՑԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւղը, ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր ընկերուհիները Շաբաթ, Յունուար 14, կէսօրէ վերջ ժամը 4ին, Մշակոյթի Տունը։ Կարեւոր օրակարգ։

×

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ Պանեէօ – Քաշանի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամուհիները, Ուրբաթ Յունուար 13ին, ժամը ճիշդ 20.30ին իր սովորական հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։

×

ՓԱՐԻԶ. — ՏԱՐՕՆ - ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆԻ Հայր. Միութեան ընդհ. ժողովը Ուրբաթ, Յունուար 13, ժամը 20.30ին, Պարոյր Սեւակ գրադարանը, 32 Ռիւ տը Թրէվիզ։ Կարեւոր օրակարգ։ Հայրենակիցներէն կը խնդրուի անպայման ներկայ գտնուիլ։

×

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ Անիէռ – Պուա Քոլոմպի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերուհիները Յունուար 17ին, ժամը 20.30ին, ֆերմանաճս տէ գ'Ասխաքանք Սոսիալ, 23 Ռիւ Պելֆոր, Անիէռ։

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

ՓԱՐԻԶ

Կապոյտ Խաչի Շրջ. Վարչութիւնը Փարիզեան շրջանի իր մասնաճիւղերով կը տօնէ Մանուկներու Օրը, Յունուար 22, ժամը 14.30ին, Սեւրի Սամուէլ – Մուրատ վարժարանին մէջ՝ 26 Ռիւ Թրուայոն։

Գեղարուեստական բաժին մանուկներու կողմէ։

Հաճելի անակնկալներ — ցուցադրութիւն ֆիլմի։

Կը հրաւիրուին Փարիզի եւ արուարձաններու մանուկները իրենց ծնողքներով։

ՆԱԽԸՆԹՐԻՔ

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

×

ՏԷՍԻՆ

Կապ. Խաչի Տէսինի մասնաճիւղը, մանուկներու օրը կը տօնէ Յունուար 15ին, Կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 14.30ին, Տէսինի Հայ Մշակոյթի Տան մէջ։ Գեղարուեստական բաժին դպրոցի աշակերտներուն կողմէ։

Կը հրաւիրուին բոլոր կազմակերպութիւնները եւ ծնողքները անխտիր։

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Կապ. Խաչի Վիէնի մասնաճիւղը մանուկներու օրը կը տօնէ Յունուար 15ին, Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 15ին, Գասպար Իփէկեան ակումբին մէջ՝ 40 Ռիւ Վիքթոր Ֆօժիէ։

Գեղարուեստական բաժին — երգ, արտասանութիւն, պար՝ դպրոցի աշակերտներու կողմէ։ Ներկայ կ'ըլլայ Կաղանդ պապան իր նուէրներով։

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Յունուար 15, Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Լիոնի Ազգ. Տան սրահին մէջ՝ 40 Ռիւ տ'Առմէնի (295 Ռիւ Պուալոյի անկիւնը), կազմակերպութեամբ Կապոյտ Խաչի Լիոնի մասնաճիւղին։

Գեղարուեստական ճոխ բաժին։ Փոքրիկներու կողմէ երգեր, արտասանութիւններ, գեղջկական պարեր, հաճելի անակնկալներ։ Կաղանդ պապան զանազան նուէրներ եւ համադամ ուտելիքներ պիտի բաժնէ ներկայ մանուկներուն։

Մուտքը ազատ է։

47 ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ
ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Կազմակերպուած Հայ Արիներու Միութեան Փարիզեան շրջանէն

ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ՝ ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԵԱՆ 50ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ

Կիրակի, Մարտ 5 կէսօրէ վերջ ժամը ճիշդ 14.30ին

SALLE DE LA CHIMIE

28 bis, Rue Saint Dominique, Paris — Métro Invalides

ՆԵՐԿԱՅՈՒԹԵԱՄԲ

Sir WILLIAM GLADSTONE, Bt.

Ընդհ. պետ, Անգլիոյ սկաուտներուն

Մասնակցութեամբ Հայ Արիներու Միութեան բոլոր շրջաններուն

Բացառիկ սկաուտական եւ գեղարուեստական յայտագիր հայերէն, պատրաստուած Արիներուն, Արենոյշներուն, Գայլիկներուն եւ Թեւիկներուն կողմէ

ՄՈՒՏՔ 20 ՖՐԱՆՔ — ՊԻՒՖԷ

ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ
ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ ԵՒ ՍՐԲԱՎԱՅՐԵՐԸ

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ ՀԱՅՈՑ ԶԱՏԿԻ ՏՕՆԻՆ ԱՌԹԻՒ

1978

Երկուշաբթի Ապրիլ 24էն Մայիս, 5 Ուրբաթ

Կազմակերպութեամբ եւ առաջնորդութեամբ Լիոնի

ՍԵՒԱՆ

ՃԱՄԲՈՐԴԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԻՆ

Տնօրէն՝

ՎԱՐՈՒԺԱՆ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆԻ

Կը մասնակցի նաեւ ԴԱՒԻԹ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՍԱՀԱԿԵԱՆ

Առաջնակարգ պանդոկ (տըմի – փանսիոն) եւ պտոյտներ

Ճամբորդութեան վերաբերեալ մանրամասնութեանց եւ յայտագրերու համար դիմել

Catalogues à votre disposition sur demandes pour toutes destinations

RENSEIGNEMENTS ET INSCRIPTIONS :

Varoujan SARKISSIAN

sevan voyages

50, Cours de la Liberté — 69 Lyon — Tél. : 60-13-66

Tél. : 60-13-66 — Téléx 900287

Licence organisatrice : A 529

Տեղերը սահմանափակ ըլլալով, կը խնդրուի անյապաղ արձանագրուիլ

PELERINAGE A JERUSALEM ET AUX LIEUX SAINTS

du 24 avril au 5 mai

Départs par avion de PARIS — MARSEILLE ET LYON

Places limitées

A PARIS — MONDOTOURS

(Peruz Melkonian et Lévon Baghdassarian)

2, Rue de Sèze, 75009 PARIS — Téléph. : 073-30-64

Tél. : 073-30-64

ՓԱՐԻԶ
Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ

Կիրակի, Յունուար 15, Ա. Կիրակի զկնի Ծննդեան։ Բարեկենդան առաջաւորաց պահոց։ Եկեղեցւոյ անուան տօնին առիթով, այսօր մասնաւոր հոգեհանգիստ կը կատարուի Ս. Յովհ. Մկրտիչ Մայր եկեղեցւոյ եկեղեցաշէն բարերար՝ Ալեքսանդր Մանթաշեանի համար։

ՊԱՏԱՐԱԳ ՍԷՆ – ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ

Սէն – Շամոնի Հայաստանեայց Հայ Առաք. Եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը սիրով կը հրաւիրէ գաղութիս անդամները, Ծննդեան եւ Աստուածայայտնութեան պատարագին, Յունուար 15, Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 4ին, Սէն Շամոնի Սէն-Փիէռ եկեղեցւոյ մէջ։

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ

ԴԱՒԻԹ ԵՊՍ. ՍԱՀԱԿԵԱՆ

Միաժամանակ կը կատարուի Ջուրի օրհնութիւնը եւ հոգեհանգստեան պաշտօն ննջեցելոց հոգիներու համար։

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ

Կեսարիոյ եւ շրջանի Հայր. Միութիւնը սիրով կը հրաւիրէ ձեզ հանդերձ ընտանեօք, Ամանորի եւ Ս. Ծննդեան առթիւ կազմակերպած ընդունելութեան, Յունուար 15 ժամը 16ին Ա. Մանուկեան մշակութային կեդրոնը՝

118, Rue de Courcelles, 75017 PARIS

Հիւրասիրութիւն եւ զուարթ մթնոլորտ Պ. Մ. Էլմաեան, Օր. Սվաճեան իրենց երգերով, Տոքթ. Գ. Մոսափչեան իր անակնկալներով։

Հեռաձայն 242.14.81 եւ 887.99.06

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՎԵՐԱԲԱՑՄԱՆ ՃԱՇ

ՊՕՄՈՆԻ ՄԷՋ

Պօմոնի Ս. Գր. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ կից սրահին կատարեալ վերանորոգումը լրացած ըլլալով, եկեղեցւոյ Թաղականութիւնը Պօմոնի Կապոյտ Խաչի եւ Նոր Սերունդի օժանդակութեամբ կազմակերպած է ճաշ մը, Յունուար 15, Կիրակի ժամը 13ին։

Համադամ հայկական կերակուրներ։

Երգ, արտասանութիւն, բաժակաճառ։

Կը մասնակցի Քոչարի նուագախումբը։

Հայկական մթնոլորտ։ Սպասարկութիւն Նոր Սերունդին կողմէ։

Ճաշագին 50 ֆր.

ՃԱՇ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Մարսէյլի Հ. Բ. Ը. Միութեան Տիկնանց Օժանդակ Մարմինի կողմէ։ Տեղի կ'ունենայ Յունուար 28, Շաբաթ գիշեր ժամը 20.30էն մինչեւ առտուան ժամը 3, Փալմ պիչ Քոնֆորտի սրահին մէջ։ Ընտիր նուագախումբ՝ ղեկավարութեամբ Ժորժ ԲՈԼՈՇԵԱՆԻ։

Տոմսերը ապահովել՝ Բարեգործականի գրասենեակէն, 33 Քուր Փիէր Փիւժէ, եւ Աժանս Վէսթէլ՝ 67 Լա Քանըպիէր։

Ընտիր սպասարկութիւն եւ հայկական մթնոլորտ։

Imprimé sur les Presses
du Journal «Haratch»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

REPRESENTATION THEATRALE

Samedi 11 Février 1978 à 20 h. 30

Mairie d'Issy-les-Moulineaux av. Victor-Cresson

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԵԱՄԲ

ԻՍԻԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ «ԱԲԵԼԵԱՆ» ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲԸ

ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԷ

ԹԻՒ 5 ԽԵԼԱԳԱՐԸ

ՀԵՂԻՆԱԿ՝ Յ. ԱՄԻՐԵՆՑ

Տոմսերուն համար դիմել .—

ETS. MICHEL — 253, Rue P.-V. Couturier, Alfortville — Tél. 899-09-66
KOUYOUMDJIAN — Station SHELL — 18, Quai J. B. Clément, Tél. 375-28-37
CAFE PHILIPPE — Place Carnot, Alfortville
SEVAN, 4 Rue Lazare-Carnot, 92140 Clamart — Tél. 642-16-07
PALOUYAN, 9 Rue de Trévise, Paris (9e) — Tél. 523-24-97
SAMUELIAN, 51 Rue Monsieur-le-Prince, 75006 Paris — Tél. 326-88-65

ՇԱԲԱԹ–ԿԻՐԱԿԻ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
14-15
SAMEDI-DIMANCHE
14-15 JANVIER
1978

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE NUMERO 1,30 F

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա Տար. 200 Ֆ. Վեցամսեայ 110 Ֆ.
Արտասահման Տար. 230 Ֆ. Հատը 1 Ֆ. 30

53ՐԴ ՏԱՐԻ — Թիւ 14.032
Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
53e ANNÉE — N° 14.032

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀՌՈՄԻ ամերիկեան դեսպանատունը յայտարարութեամբ մը ճշդեց թէ Միացեալ Նահանգները դէմ են որ Համայնավարներ մտնեն արեւմտեան կառավարութեանց մէջ, ինչ որ հաւանաբար մաս կը կազմէ օտար երկիրներու ներքին գործերուն չխառնուելու այն նուիրական սկզբունքին որու մէկ ուրիշ ախոյեանն ալ Խորհ. Միութիւնն է։

ՍԱՍՏԻԿ ՓՈԹՈՐԻԿ մը աւեր գործեց Ֆրանսայի հիւսիսը եւ Պրըթանիը։ Նաւեր ընկղմած են եւ հազուադէպ սաստկութեամբ հովը (120էն 140 քիլոմեթր ժամական) տակնուվրայ ըրած է բազմաթիւ շրջաններ։

ՄԱՌՇԷ որ հեռատեսիլի Ա. կայանի «Դէպք»ին հիւրն էր առջի իրիկուն, պնդեց որ առանց համայնավարներուն փոփոխութիւն չկայ, շատ պնդեց նաեւ կոչի ձեւով որ Միթերան իրեն անպայման հեռաձայնէ. հակառակ Փաթրիս Տիւհամէլի պնդումին, չուզեց ճշդել թէ ձայներու ի՞նչ համեմատութիւն կ'ուզէ Ա. շրջանին, ուրկէ զատ համաձայնի ընկերվարականներուն հետ Բ. շրջանին համար, կրկնելով միայն թէ 25 առ հարիւրը՝ լաւ է, 21 առ հարիւրը՝ քիչ է։

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ «ԻՒՆԻԹԷ» շաբաթաթերթին մէջ, Միթերան խմբագրականով կ'ըսէ թէ Համայնավար կուսակցութիւնը 1972էն նախատեսած էր խզումը, հիմնուելով Կ. Կոմիտէի առջեւ Ժ. Մառշէի ներկայացուցած տեղեկագրին վրայ, 1972 Յունիս 29ին եւ որ հրապարակուած է միայն 1975 Յուլիսին։

ՄՈՍԿՈՒԱ – ԹՈՔԻՕ բանակցութիւնները հաշտութեան դաշնագրի մը համար ձախողած են, գլխաւորաբար Քուրիլ կղզիներու պատճառով, զորս Մոսկուա գրաւած է Բ. աշխարհամարտի վերջաւորութեան։ Ճափոն դժգոհ չէ։

ՊՈՒՄԵՏԻԷՆ Մոսկուա գացած է Դամասկոսէն ետք, ինչ որ նախատեսուած չէր շրջապտոյտին մէջ։ Այս առթիւ կոմիւնիքէն ըսած է որ Սատաթի քաղաքականութիւնը անձնատուութիւն է։

ԱՆԳԼԻՈՅ մէջ Ուրբաթ առտու արդէն երեսուն մեռեալ կար փոթորիկին հետեւանքով։

ՖՐԱՆՍՈՒՀԻ ԼՐԱԳՐՈՂԸ, «ՕՊԶԵՐՎԸՐ» ԵՒ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՅԼԱԽՈՀՆԵՐԸ

Յունուար 8ի անգլիական Օպզերվըր արձագանգ կը հանդիսանայ կարգ մը «լուրերու» զորս ստացեր է Ֆրանսուհի երիտասարդ դասատու մը՝ Ֆրանսուազ Օփըլթի, որ Օռոռ կ'աշխատակցի եղեր Սոֆի Աման կեղծանունին տակ։

Անգլիական թերթը կը գրէ թէ օրիորդը, որ ատեն մը եղեր է Երեւան, Օպզերվըրի ցոյց տուեր է փաստաթուղթեր երկու կազմակերպութիւններէ։ Մէկը՝ Հելսինքիի համաձայնութեանց հսկողութեան փոքրիկ խումբէն, միւսն ալ կազմակերպութենէ մը, որ ինքզինքը կը կոչէ «Հայկ. Ազգային Միացեալ կուսակցութիւն»։

Օրիորդը Երեւան գացեր է Հոկտեմբերին դասախօսելու համար ֆրանսական մշակոյթի մասին Օտար Լեզուներու եւ Գրականութեան Բրուսով հիմնարկին մէջ, երկու տարուան պայմանագրով Ֆրանսայի Արտաքին նախարարութեան հետ։ Ներկայիս արձակուրդի մէջ է։ Ապրիլին երբ Խորհ. Միութիւն գացեր է, իբրեւ զբօսաշրջիկ ութ ժամ հարցաքննուեր է Քա. Ժէ. Պէ.ի կողմէ։ Նոյեմբերի սկիզբն ալ իրեն հարցումներ ըրեր են «Բրուսով Ինստիտուտի» ուսանողները ֆրանսական գիրքին մասին մարդկային իրաւանց հարցերու նկատմամբ։ Քիչ ետք, ուսանող մըն ալ զինքը հրաւիրեր է հինգ հոգիի հանդիպելու, որոնք ներկայացած են իբրեւ «Հելսինքիի խումբ»։ Ցեղազգային յայտարարութիւն մը տուեր են իրեն, որպէսզի հրատարակուի Արեւմուտքի մէջ։ Յայտարարութիւնը, կը գրէ Օպզերվըր, կը վերաբերի 18 քաղաքական դատավարութեանց, գլխաւորաբար 1973ին եւ 1974ին, որոնց ընթացքին հայ այլախոհները վեց ամիսէն տասը տարի բանտարկութեան դատապարտուած են։

Քաղաքական, կրօնական եւ այլ իրաւունքներէ զատ, ազատութիւններ կ'ուզեն նաեւ հայ մշակոյթի համար եւ կը պահանջուի որ խորհրդային իշխանութիւնները քաջալերեն եւ օգնեն այն Հայերուն, որոնք կ'ուզեն Հայաստան վերադառնալ Խորհ. Միութեան այլ վայրերէ։ Միւս փաստաթուղթը, այսպէս կոչուած «Ազգ. Միացեալ կուսակցութենէն» աւելի հեռու կ'երթայ իր ազգայնականութեան մէջ եւ հանրաքուէ մը կը պահանջէ ինքնորոշման չուրջ ՄԱԿի հսկողութեան ներքեւ եւ ՄԱԿի երաշխաւորութիւններով հայկ. անկախ Պետութեան մը համար։

Հելսինքիի խումբին յայտարարութիւնը ստորագրած են երեք հոգի՝ Եդուարդ եւ Շահէ Յարութիւնեան եղբայրներ եւ Ռոպէր Նազարեան, որ մինչեւ ճամբու դրըուիլը Բիւրականի աստղադիտարանը կ'աշխատէր։ Նազարեան նաեւ սարկաւագ է հայկ. եկեղեցւոյ։ Այլ թուղթեր ալ կը կրեն խումբին երկու ուրիշ անդամներու ստորագրութիւնը՝ Համբարձում Ղլկաթեան եւ Սամուէլ Օսեան։ Նազարեան եւ Ղլկաթեան եւ Յարութիւնեան եղբայրներէն մէկը վերջերս հարցաքննուած են Քա. Ժէ. Պէ.ի կողմէ։ Ըսած են Օր. Օփըլթիի որ կը վախնան թէ «Հելսինքիի յաջորդ խումբն» են որ պիտի ձերբակալուի։

× Ամէն պարագայի մէջ, եթէ ճիշդ են այս տեղեկութիւնները, հետաքրքրական է նաեւ գիտնալ թէ անգլիական օրաթերթը ի՞նչ նպատակ ունի յականէ անուանէ ներկայացնելու ձերբակալութեան «թեկնածուները» եւ երբ կ'ըսէ թէ «կը վախնան որ յաջորդ ձերբակալուողները իրենք ըլլան», կը խորհինք թէ այդ ուղղութեամբ ինք ալ բաւական «օգտակար» է...։

ԹԱԼԱԱԹ Ի՞ՆՉ ՀՈԳԱԾՈՒԹԻՒՆ ՑՈՅՑ ՏՈՒԵՐ Է ՀԱՅԵՐՈՒՆ 1915ԻՆ...

ԵՒ ԱՊԵՐԱ՞ԽՏ ՀԱՅԵՐՆ ԱԼ ՍՊԱՆՆԵՐ ԵՆ...

Թրքական Թերճիւման օրաթերթը Յունուար 9ի եւ 10ի իր թիւերով եւ հիմնուելով անգլիական դիւաններու փաստաթուղթերու (?) վրայ խիկալէս գգայացո՛ւնց նորութիւն մը կը յայտնաբերէ եւ իր գրութիւնն ալ կը խորագրէ.—

«ՀԱՅՈՑ ԿԵԱՆՔԸ ՊԱՇՏՊԱՆՈՂ ԹՈՒՐՔ ՄԵԾ ԱՆՁՆԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ՝ ԹԱԼԱԱԹ ՓԱՇԱ, ՀԱՅԿ. ՓԱՄՓՈՒՇՏՈՎ ՍՊԱՆՆՈՒԵՑԱՒ»։

Այս նշանաւոր «փաստաթուղթերը» արձագանգ կը հանդիսանան Թալաաթի 1915 Օգոստ. 28 թուակիր մէկ հեռագրին, ուղղուած կուսակալներուն եւ ուր Ներքին նախարարը կը հրահանգէ ի մէջ այլոց. «Տեղահանուած Հայերէն անոնք որ կառքերով կամ հետիոտն կը ճամբորդեն ամենամօտիկ կայարանի մը մէջ շոգեկառք պիտի դրուին եւ շոգեկառքով պիտի փոխադրուին»։

Հաւանաբար Թալաաթ պիտի նախընտրէր, որ նոյնիսկ վակոն-լիով «ճամբորդէին» տեղահանուած Հայերը բայց երեւի չէ եղեր...։ Այս նշանաւոր «փաստաթուղթերուն» մէջ դեռ ուրիշ հրաշա՜լի տողեր ալ կան, որոնց կ'անդրադառնանք առանձին։ Բայց հետաքրքրական է իմանալ թէ 62 տարիէ ինչո՞ւ «գաղտնի» մնացեր է այսպիսի հեռագիր մը եւ մանաւանդ ինչո՞ւ մէջտեղ չէ հանուեր 1921ին Պերլինի դատարանը, ուր հինգ ուրիշ հեռագիրներ կը փաստէին Թալաաթի «գուրգուրանքը» Հայերու հանդէպ...։

ԸՍՏ «ՄԻԼԼԻԷԹ»Ի

Հայեր կը սպառնան եղեր Իսթանպուլի զբօսավայրը եւ Իզմիրի օդակայանը օդը հանել

Յունուար 11ի «Միլլիէթ»ը կը գրէ.—

«Փարիզի մեր թղթակից Միշէլ Փէըլման կը հաղորդէ.— Անցեալ Կիրակի իրիկուն, մարդ մը հեռաձայնեց Փարիզ, Ֆրանսական Գործակալութեան կեդրոնին, եւ ինքզինք ներկայացուց իբր մէկ անդամը «28 Մայիսի խմբակ» անուն հայկական կազմակերպութեան։ Ըսաւ թէ իբր վրէժխնդրութիւն, խափանարարութիւն պիտի ընեն Թուրքիոյ մէջ, Իզմիրի օթոպիւսի կառաժին եւ ԻՓՐԱՇի զբօսարանին դէմ։ Լրատուին հաստատեց թէ նախապէս Սիրքէճիի կայարանին եւ Եշիլգիւղի օդակայանին մէջ պատահած պայթումները իրենց գործն են, եւ նորէն իրենք սպաննեցին Փարիզի, Վիէննայի, Վատիկանի Թուրք մեծ դեսպանները։

«Մինչ այդ, անցեալ Կիրակի օր, Իզմիրի օթոկարին պէնզինի կայանին մէջ գտնուեցաւ ռումբ մը, որ կրնար ծանր աւերներ գործել։ Ճշդուեցաւ թէ այդ ռումբը արտասահմանէն բերուած է։ Հայերը յայտարարած էին թէ Յունուար 8ին Թուրքիոյ մէջ նոր խռովարարութիւններու եւ խափանարարութեանց պիտի ձեռնարկեն, եւ այժմ կ'ուզեն իրենց ծրագիրը գործադրել Իզմիրի մէջ եւ շրջակայքը։

«Ինքզինք առարկայ հայկական կազմակերպութիւնը «28 Մայիս» անունը առած է հետեւեալ պատճառով.— 1976 Մայիս 28ին հինգ Հայեր ձերբակալուած էին Ցիւրիխի մէջ, այն ամբաստանութեամբ թէ յարձակում գործած են տեղւոյն թրքական հիւպատոսարանին եւ թրքական դրամատան մը վրայ։

«Զինուորական փորձագէտներ քննած են Իզմիրի մէջ գտնուած ռումբը, որ սոսկալի աւերներ պիտի գործէր։ Վրան օտար լեզուով գրութիւններ կան եւ բարեբախտութիւն է որ չէ պայթած»։

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ ՀԵՌԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Յունուար 3–9)

ՍԱՐԳԻՍ ՄՈՒՐԱԴԵԱՆ՝ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՆԿԱՐԻՉԻ ԿՈՉՈՒՄԻՆ ԱՐԺԱՆԱՑԱԾ

Նկարիչ Սարգիս Մուրադեան արժանացած է Հայաստանի ժողովրդական նկարիչ կոչումին։ 1976ին ան արժանացած էր Խորհ. Միութեան պետական մրցանակին։ Ս. Մուրադեան աւարտած է արդէն իր նոր մեծ կտաւը՝ «Սարդարապատի ճակատամարտը» խորագրով։ Քննադատներ հայ նկարիչը դասած են թեմաթիք շարադրանքի խորհրդային լաւագոյն վարպետներու կարգին։ Սարգիս Մուրադեանի վրձինին կը պատկանին հինգ հարիւրէ աւելի կտաւներ, որոնց շարքին բանուորներու, գիւղացիներու, գիտութեան եւ մշակոյթի գործիչներու դիմանկարներ։ Իր գործերը տեղ գտած են Մոսկուայի թանգարաններուն մէջ, ինչպէս նաեւ Հայաստանի եւ խորհրդային այլ Հանրապետութիւններու պատկերասրահներու մէջ։ Ս. Մուրադեան նկարներու շարքեր նուիրած է Քուպայի, Ռումանիոյ, Չեխոսլովաքիոյ։

×

ԲՆՈՒԹԵԱՆ ՊԱՀՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐ ԿԱԶՄՈՒԱԾ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ

Գիտական եւ արհեստագիտական նուաճումներու ծանօթացման եւ ներմուծման Երեւանի տան կողքին կազմուած է Բնութեան Պահպանութեան Խորհուրդը, որուն նպատակն է բարելաւել բնութեան պահպանութեան հիմնական հարցերու ծանօթացման եւ գործնական միջոցներու իրականացման աշխատանքները։ Խորհուրդը գումարած է իր անդրանիկ նիստը եւ քննած Երեւանի կանաչապատման հարցերը։ Նոր կազմուած Խորհուրդը, որու նախագահն է Փրոֆ. Խաչատուր Միրիմանեան, մշակած է յառաջիկայ իր գործունէութեան ծրագիրը, որուն նպատակն է լուծել Հայաստանի բնութեան պահպանութեան հիմնական հարցերը։

ՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ Ժ. – ԺԲ. ԴԱՐԵՐՈՒՆ

ԳՐԻԳՈՐ ՆԱՐԵԿԱՑԻ

Ե.— ՀՈԳԻԻ ԵՒ ՄԱՐՄՆԻ ՀԱԿԱՌԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

Մարդ ի բնէ թոյլ էակ է, կազմուած երկու հակառակ մասերէ՝ մարմնով եւ հոգիով: Փրկութեան ձգտելով՝ ան շարունակ ներքին պայքարի մէջ է, չի գիտեր, թէ որու կամքը կատարէ, մարմնի՞ թէ հոգիի: Այս երկուութիւնն է, ահա, որ կը դառնայ, Նարեկացիին համար, տանջանքի պատճառ: Միջնադարեան քրիստոնէական աշխարհայեացքով՝ մարմին եւ հոգի, որպէս երկու անհաշտ բաներ, կեցած էին դէմ առ դէմ: Եթէ մարդը զօրանար, հոգին կը թուլնար, եւ փոխադարձաբար: Մէկը՝ երկիրը ունայնութիւն էր եւ տառապանք, միւսը՝ երկինքը՝ խակական բարիք եւ անդորրութիւն: Եւ ահա, կը ծնի Նարեկացիով մեր բանաստեղծութեան մէջ զօրեղ քնարերգութիւն՝ մարդու թուլութեան մասին.

Մարմին մեղսամակարդ
Եւ յօժարութիւն երկրասէր,
Դիմամարտութիւն տենչակից
Եւ խառնութիւն ներհակական…

.

Համբարձ ոչնչից եւ պահեստք հողմոց,
Նմանութիւնք ստուերաց
Եւ կերպարանք ծիծաղելիք.. (*Բանն ԾԵ*)

Ահա թէ ինչ է իրական կեանքը եւ մարդը: Բայց այս չէ միայն, «ընտանիք թշնամիք, հարազատք հակառակք, եւ որդիք դաւաճանողք» են:

Սիրտս նենգախորհուրդ, բերանս
չարախօս,
Ականջս յայրատատես, ականջս վրիպալուր,
Ձեռնս մահաձիգ երիկամիւնքս անփորձ,
Ընթացքս մոլորաշաւիղ… (*Բանն ԾՁ*)

Վանառական վատնիչ, շահարար
շուայտեալ,
Պաշտօնեայ արբեցող,
Պատգամաւոր բանսարկու, դոնապան
քնէած,
Աղքատ հպարտ, մեծատուն ժխտող,
Դիւանապետ անօրէն, թագաւոր
դարմատար,
Կայսր ոգեկործան, իշխան տիրադաւան:

Եւ այսպէս, աւելի ու աւելի վատթար են՝ ամէն բան, ամէն դասակարգի մարդիկ. եւ ահաւորն այն է, որ թէպէտ աշխարհն ու մարդիկ այսպէս են, բայց մարդս կազմուած ըլլալով մարմնէ, ինչքան ալ ճիգ կը թափէ՝ չի կրնար ուրանալ աշխարհը, ժխտել մարմինը եւ միանալ Աստուծոյ:

Հանապազ եռամ եւ ոչ երբեք պարզիմ,
Միշտ խառնիմ զուգիլ եւ ոչ եւս միանամ.
Ահա զուր, երկնաւոր իմ ճարտարապետ,
Ի սնոտիս վաստակեալ առ իս աշխատիս..
(*Բանն ԿԹ*)

Եթէ ապաշխարողը չի կրնար դիւրութեամբ հասնիլ իր նպատակին, անոր պատճառն այն է, որ մարդը մարմնէ կազմուած ըլլալով հանդերձ՝ միաժամանակ խաղալիք է երկու ներհակ ուժերու միջեւ՝ Աստուծոյ եւ Սատանայի: Աստուած կը ձգտի զայն բարձրացնել, իսկ Սատանան՝ ետ կը քաշէ: Մարմնին վրայ կ՚իշխէ Սատանան, որ ամէն տեսակ հրապոյրներ ստեղծելով՝ մարդուս, շարունակ, մեղքի փորձութեան մէջ կը ձգէ: Եւ այստեղ կը սկսի մարդուս ողբերգութիւնը: Մարդ, իր ծնած օրէն, որդէն, ժառանգաբար թուլակամ է. Սատանան ամէն վայրկեան, կը դրդէ զայն՝ մեղանչել. եւ ան մեղք կը գործէ ու ցած կը գլորուի:

Զ.— ՄԵՂՔԸ ԸՍՏ ՆԱՐԵԿԱՑԻԻ

Դժուար է որոշել, թէ Նարեկացին մեղք ըսելով ի՛նչ կը հասկնայ: Ի՞նչ բան է անձնական մեղքը, որու մասին ան, յաճախ, անորոշ, տրտում բառերով կ՚արտայայտուի:

Նարեկացին ըլլալով հոգեպաշտ կրօնաւոր, աշխարհէն հրաժարած մարդ, անոր համար ամէն ինչ, որ աշխարհային է՝ մեղք է: Աշխարհային կեանքը, ինչպէս ինքը կ՚ըսէ, «պատրողական գինի է», որ կը գրաւէ, կը յիմարացնէ մարդը, եւ ան չի կրնար աշխարհէն միտքը կտրել:

Մոլորեցայ անառակ ընթացիւք ի միտս
վայրենիս,
Գիրքս ածի ի կենցաղոյս սիրոյ,
Եւ ի քեզ թիկունս՝ փոխանակ դիմաց
դարձուցի,
Ձանապատ հոգիս՝ մարմնոյս
փափկութեամբ յաւէտ վատնեցի:
(*Բանն Ի*)

Այսպէս, ամէնէն մեծ մեղքն այն է, որ ան չի կրնար աշխարհէն իր միտքը կտրել: Ան կը ճնշուի մեղքի բեռին տակ, ուստի, բուռն սաստկութեամբ կը նկարագրէ մեղքի ցանկութիւնը, զզացումը մեղաւոր մարդուն, քան ինքը մեղքը: Ան կը տառապի մեղքի հետեւանքներով, ինչպիսի մեղք ալ ըլլայ: Իր հոգեպաշտական ձգտումին մէջ, ան, վայրկեան մը անգամ հոգւոյ անդորրութիւն չունի, որովհետեւ միշտ կը տեսնէ, կը զգայ, որ Սատանան, մեղքը ստեղծողը, իր աներեւոյթ ղունդերով՝ կեցած է, միշտ, անոր մօտ:

Սատանայի ահն աւելի մեծ է գիշերը, երբ խաւարը կը տարածուի չորս կողմ. եւ Նարեկացին գիշերային հսկումէն յետոյ, կարճ ժամանակով՝ պէտք է իր խուցը մտնէ: Խաւարը Սատանայի իշխանութիւնն է եւ անոր գործունէութիւնը եռանդուն կը դառնայ՝ խաւարի մէջ: Աղօթողը կը վախնայ, որ չարը թերեւս նոր գիւտ մը ունի, իր քնացած պահուն՝ նոր փորձանքի մը մէջ ձգէ զինքը: Եւ բանաստեղծը կը խնդրէ Աստուծմէ, որ պահէ զինքը այդ վտանգէն, որ հրեշտակները, մարգարէներն ու առաքեալները պահապան կենան իր վրայ: Զարահալած զօրութիւն ունի խաչը, որ պիտի պահէ զինքը. կ՚ուզէ որ անիկա դրուի իր տան շեմին, որպէսզի սատանան չկարողանայ ներս մտնել: Բանաստեղծը համոզուած է, որ Աստուած պիտի ուղարկէ իր հրեշտակներու գունդերը, որոնք պիտի կռուին ընդդէմ սատանայի դասերուն, որպէսզի ինքը, ինչպէս անվնաս կը քնանայ գիշերը, նոյնպէս ալ անվնաս արթննայ:

Այս աղօթքները, սատանայի դէմ, ու–

ԽՈՐՀ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ԳԵՐԱԳՈՅՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻՆ ԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆԸ

Խորհ. Միութեան Գերագոյն դատարանին ընտրութիւնը կատարուած է Գերագոյն Խորհուրդին կողմէ, Դեկտեմբեր 16: Ասիկա կը համապատասխանէ Նոր Սահմանադրութեան 153րդ յօդուածին (Նախկինին մէջ՝ յօդ. 105): Գերագոյն դատարանին պարտականութիւնն է հըսկել դատարաններուն գործունէութեան ամբողջ երկրին մէջ: Ընտրուած 19 անդամներուն մէջ՝ մէկ նախագահ, երկու տեղակալներով եւ մնացեալը անդամներ. Հայեր չկան: Միւս կողմէ նկատի ունենալու է, որ համաձայն Սահմանադրութեան համապատասխան յօդուածին, Խ. Միութեան Գերագոյն դատարանի կազմին մէջ ի պաշտօնէ կը մտնեն միութենական Հանրապետութիւններու Գերագոյն դատարաններու նախագահները:

Գերագոյն դատարանի ատենակալներուն մէջ, թիւով 45 հոգի, երկու Հայ կայ՝ Էլէոնորա Քոչարեան եւ Վիկտոր Ցանարջեան:

Միութենական Հանրապետութիւններէն իւրաքանչիւրը իր Գերագոյն դատարանը կ՚ընտրէ իր Գերագոյն Խորհուրդին միջոցաւ: Բոլոր պարագաներուն ալ պաշտօնավարութեան ժամանակամիջոցը հինգ տարի է դատաւորներուն եւ երկուքուկէս (նախապէս՝ երկու) ատենակալներուն համար:

Այսպէս կոչուած ժողովրդական դատարաններու դատաւորները, որոնք կը քննեն քրէական բնոյթի գործերուն 97 տոկոսէն աւելին, կ՚ընտրուին քաղաքացիներուն կողմէ ընդհանուր, հաւասար եւ ուղղակի սկզբունքով եւ գաղտնի քուէարկութեամբ: Ատենակալներուն համար ձեռնրաց դրութիւնը կը կիրարկուի բանուորներու, պաշտօնեաներու եւ գիւղացիներու ընդհանուր ժողովներու մէջ:

Նոր Սահմանադրութիւնը յօդուած 155–ով կ՚երաշխաւորէ դատաւորներուն եւ ատենակալներուն անկախութիւնը. – «Դատաւորներն ու ժողովրդական ատենակալները անկախ են եւ ենթարկւում են միայն օրէնքին»: *Տառացի նոյն երաշխաւորութիւնը կար նախկին Սահմանադրութեան մէջ եւս, յօդուած՝ 112:*

Խորհրդային Սահմանադրութեան շատ մը կէտերուն նման այս մէկն ալ ձեւական բնոյթ ունի: Փաստօրէն Համայնավար կուսակցութիւնն է, որ կը նշանակէ թեկնածուները, որոնք այլ կարգի թեկնածուներուն նման կը ստանան ձայներու բացարձակ մեծամասնութիւնը: Այսպէս, շրջանային (քաղաքային) ժողովրդական դատարաններու դատաւորներու վերջին ընտրութեանց, 1976 Ապրիլ 11, ընտրական ցանկերու մէջ արձանագրուածներուն 99,98 տոկոսը մասնակցած էր քուէարկութեանց. ասոնց ձայներուն 99,87 տոկոսը ձեռք ձգած էին թեկնածուները: Հայաստանի մէջ ցուցանիշը աւելի բարձր էր. համապատասխան կարգով 99,99 եւ 99,93: Ի դէպ Հայաստանի մէջ ընտրուեցան 80 դատաւորներ, 13ը՝ կին: Ատենակալներու թիւն է Հայաստան 7.880,37 տոկոսը կին:

Դատաւորները, որ ընդհանրապէս կուսակցական են եւ երկար ժամանակ աշխատած են արդարադատութեան մարմիններու մէջ, գիտեն, թէ ի՛նչ կ՚ակընկալուի իրենցմէ: Խորհրդային դատաւորին դերն է ոչ թէ արտայայտուիլ ամբաստանեալին յանցաւոր ըլլալուն կամ չըլլալուն մասին, ոչ ալ ճշդել յանցանքին տարողութիւնը, այլ գործադրել Գերագոյն դատարանին միջոցաւ իշխանութիւններուն վերջին ցուցմունքները: Եւ, հետեւաբար, զարմանալի պէտք չէ նկատել, որ անպարտ արձակելու երեւոյթը գրեթէ գոյութիւն չունի Խորհ. Միութեան մէջ:

Ասիկա առաւել ակներեւ է քաղաքական դատավարութիւններուն մէջ (թղթածըրարները կը պատրաստուին Քա. Ժէ. Պէ.ին եւ ոչ թէ Ներքին Նախարարութեան կողմէ): Վճիռները ի յառաջագունէ որոշուած կ՚ըլլան վերէն եւ փոխանցուած՝ դատաւորներուն:

Կը հետեւի, ուրեմն, թէ դատաւորը պարզ կապ մըն է իշխանութեան եւ ժողովուրդին միջեւ: Լաւագոյն պարագային, ա՛յն ալ միայն քրէական դատավարութեանց ընթացքին, կրնայ քիչ թէ շատ բարեփոխել վճիռը նկատի առնելով հարցին բովանդակութիւնը: Չի կրնար շատ յառաջ երթալ եւ, օրինակ, խնդրոյ առարկայ դարձնել դատախազին թղթածրարը: Այս վերջինը կը մնայ խորհրդանիշը խորհրդային դրութեան անվիճելի արդարութեան:

Փաստաբանն եւս երբեք ռիսք չառներ խնդրոյ առարկայ դարձնելու դատախազութեան ամբաստանութեան տուեալները: Կը գոհանայ ընդհանրապէս մեղմացուցիչ պատճառներ գտնել՝ յանցագործին համար, խնդրելով դատարանէն, որ ներողամիտ գտնուի: Այլապէս կրնայ իր անունը ջնջուած տեսնել իր շրջանի փաստաբաններու ցանկէն:

Քաղաքական դատավարութիւններուն մէջ փաստաբանները պէտք է մաս կազմեն այն ցանկին որ կը պատրաստէ Քա. Ժէ. Պէ.ն, նկատի առնելով վստահելի տարրերը:

Դատախազը, խորհրդային ընկերութեան մէջ, կը մնայ թիւ մէկ անձը դատական աշխարհի: Կը ներկայացնէ ու կը խորհրդանշէ իշխանութիւնը՝ արդար, անսխալական:

Միութենական Հանրապետութիւններուն, ինքնավար Հանրապետութիւններուն, երկրամասերուն, մարդերուն եւ

նին տեսակ մը «կապ»ի բնոյթ, որ մինչեւ այսօր ալ տարածուած են մեր ժողովուրդին մէջ: Զարահալած միջոցներն են, ըստ ժողովրդական հաւատալիքներու՝ խաչը, երկաթը, քացախը եւն.:

ՏԱՐՕՆԱՎԱՐԴ

(Շար.)

ԹԱՓԱՌԻԿԱՆ ՔԱՀԱՆԱՆ

(ԻՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ)

— Հայր սուրբ, գէթ միասին կերէք. դուն պէտք ունիս, հիւանդ ես, յոգնած ես:

— Ախ, մայրիկ ձանձրացած եմ այս կեանքէն, թագաւորն ալ իր գահէն կը ձանձրանայ, ես ի՞նչպէս դիմանամ քարին ու փոշիին, ցուրտին եւ անձրեւին:

Ժամանակ մը վերջ կացութիւնը շատ մեղմացաւ. ամէնէն շատ աղքատներն զգացին կեանքի փոփոխութիւնը, անոնք ազատ փողոցները կ՚ելլէին, դռնէ դուռ կ՚անցնէին, որճարաններուն առջեւները կ՚երգէին ու քամանչայ կը նուագէին: Տէր Կարապետն ալ քիչ մը ինքզինքը ազատ կը զգար. ծխականները մէկիկ – մէկիկ կուզային կամ կամուրջին տակ գտնելու, կամ Արշակին տունը:

Բայց ո՞վ կրնար կեանքին դռները բաց պահել եւ աշխարհս ցոյց տալ իր արեւով ու գարուններով: Մահը մերն է մենք մահին ենք կ՚ըսէ բանաստեղծ մը:

Տէր Կարապետ օրն անգամ մը կը լքէր կամուրջը եւ կ՚երթար մէկ կամ միւս տունը. ոտնկաններ քիչ կը տեսնուէին. մարդիկ տարբեր երեսներ ունէին:

Եկաւ քամանչան ալ, աղքատներուն խումբը շուտով ձեւացաւ. Արտաւազդին ձայնը գետին մէկ կողմէն միւսն անցաւ:

Սակայն ամէնէն աւելի քահանային ազատութեան ոգասումն էր որ սրտեր կը մաշեցնէր. խեղճ Շուշանիկը գրեթէ ամէն օր պետական շէնքին առջեւն էր, մունետիկին շատ մօտը որ անուն մը չփախցնէր: Խեղճ քահանային անունը չկար ու չկար:

Տակաւին կը շարունակուէին հանել ներումի անուններ, շատ աւելի բազմաթիւ անուններ կուգային, շատ մօտիկ ազգականներ կամ պատժուածն ինքը կըրնային վերցնել: Անունները կը կարդային եւ Տէր Կարապետին անունը չկար: Մայրիկն ու քահանային քոյրը, կամ Արտաւազդ լալով ետ կը դառնային:

Ծրարներ ընդունող այն հայ գինուորն ալ չկար. կրնար լոյս մը տալ, բայց տարիներ անցած էին:

Ուրբաթ օր մը Տէր Կարապետ առատ հաց, պանիր, եփած լուբիա առած, գանգաղ քայլերով, գաւազանին կռթնած քըրոջ տունէն կամուրջին տակ կ՚իջնէր. ուրախ էր որ շատ մը աղքատներ եւ շուներ պիտի կերակրէր:

Բաւական մօտեցաւ կամուրջին, ոտքը դէշ սահեցաւ, ինկաւ փոսի մը մէջ, քունքը սուր քարի մը զարկաւ, սաստիկ արիւն եկաւ. մինակ էր, այդպէս մնաց. եկաւ աղքատ մը, սարսափահար ճուաց.

— Վախ, մեռնիմ քեզի հայր սուրբ, պոռաց, կանչեց, լսեցին շրջակաները, եկաւ Արտաւազդը, տիկին Աննա եկաւ, թափեցան ծանօթ անծանօթ մարդիկ:

Վերցուցին իր խշտեակին վրայ դրին, կիները թաշկինակներով արիւնը կեցուցին, պաղ ջուր քսեցին:

— Քիչ մը ցքի, քիչ մը ցքի (ալքոլ), պոռացին աղքէն անդիէն:

Հ. ՎԱՀԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

(Շար. – 19)

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ՏՈՒՆ

ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆԻ ՀԵՏ

Կիրակի, Յունուար 8, երեկոյեան ժամը 8·30ին, Փարիզի Մարի Նուպար Ուսանողական Տան մէջ տեղի ունեցաւ հանդիպում մը գրագէտ – հրապարակագիր Անդրանիկ Անդրէասեանի հետ: Արդարեւ, «Նոր Օր»ի խմբագիր Անդրանիկ Անդրէասեան՝ իր գրական, հանրային եւ հրապարակագրական գործունէութեան 50ամեայ յոբելեանի նշումէն ետք՝ Լոս Անճելըսի, Երեւանի եւ Պէյրութի մէջ, Միացեալ Նահանգներ իր վերադարձի ճամբուն վրայ հանդիպած է Փարիզ եւ այս առիթէն օգտուելով Փարիզի Մարի Նուպար Ուսանողական Տունը գեղեցիկ գաղափարը ունեցած էր կազմակերպել հանդիպում մը հրապակագրին հետ՝ առիթ ընծայելով հայ ուսանողներուն, հարցումներու գծով իրազեկ դառնալու Ամերիկայի հայ գաղութի կեանքին եւ ներքին կազմակերպչական աշխատանքներուն:

Տան սրահին մէջ հաւաքուած էին ուսանողներ եւ հիւրեր: Ա. Անդրէասեան նախ տուաւ հակիրճ պատկերը Ամերիկայի հայ կեանքին ազգային, եկեղեցական, կրթական, մշակութային եւ հայրենակցական միութիւններու գործունէութեանց մարզերու, որոնց կազմակերպութեան պատմութիւնը կը սկսի 1890ական թուականներէն: Այնուհետեւ Ա. Անդրէասեան շեշտը դնելով վերջին երկու տասնամեակին Ամերիկահայ գաղութի կեանքէն ներս ծայր տուած զարթօնքին ու անոր նուիրուած աշխատանքներուն վրայ՝ մատնանշեց, որ բացուած վարժարանները հայկական ոգի կը ներշնչեն աշակերտներու հոգիներուն մէջ, բայց երբեւ մայրենի լեզուի ուսուցում՝ միայն գրել – կարդալ ու քիչ մըն ալ խօսիլ կարելի է սորվեցնել անոնց:

Շուրջ կէս ժամ հետաքրքրական տեղեկութիւններ տալէ ետք Ամերիկահայ կեանքի մասին, Ա. Անդրէասեան վերջացուց իր խօսքը առիթ տալով ներկայ ուսանողներուն հարցումներ ուղղելու:

Ներկայ հայ ուսանողներ (Պարսկաստանէն, Լիբանանէն, Սուրիայէն, Հայաստանէն) ուղղեցին բազմազան հարցումներ, որոնք կ'արտայայտէին սփիւռքի հայ երիտասարդութեան տագնապները եւ հայ ժողովուրդը յուզող էական հարցերը:

Հարցումները կ'ամփոփուէին կրթական, մշակութային եւ քաղաքական մարզերու ծիրէն ներս:

Պատասխանելով կրթական մարզին վերաբերող հարցումներու՝ Անդրանիկ Անդրէասեան ըսաւ թէ հայկ. վարժարաններէ շրջանաւարտ սերունդը՝ հոգ չէ թէ առաւելաբար անգլիախօս, կը նուիրուի ազգային – մշակութային կեանքին, յաճախ պատասխանատու դերեր ստանձնելով: Ինչ կը վերաբերի հայ մամուլին, ընթերցողները բաղկացած են առաւելաբար հին սերունդի ներկայացուցիչներէ, Ամերիկա ծնած երէց սերունդէ եւ նաեւ նորերէ՝ առաւելաբար Միջին Արեւելքէն եկած: «Նոր Օր»ի խմբագիրը նշեց որ դժբախտաբար հետզհետէ կը նուազի հայերէն թերթ կարդացողներու թիւը եւ ասիկա առիթ կուտայ մտածելու, որ ապագային հայ ընթերցողը պիտի կարդայ հաւանաբար միայն անգլիատառ հայերէն թերթեր: Արդէն ներկայիս հայ քաղաքական կազմակերպութիւնները հայերէն թերթերուն առընթեր կը հրատարակեն նաեւ անգլիատառ հանդէսներ:

Մշակութային մարզէն ներս ուղղուած հարցումներու պատասխանելով Ա. Անդրէասեան դիտել տուաւ որ բազմաթիւ մշակութային միութիւններ՝ դասախօսական շարքերու, երգահանդէսներու, համերգներու եւ պարահանդէսներու գծով, վառ կը պահեն մեր մշակոյթը եւ կ'ոգեկոչեն մեր ազգային արժէքները:

Քաղաքական մարզը, անշուշտ, չի կըրնար բացակայ ըլլալ հարցազրոյցի ընթացքին, մանաւանդ երբ ան տեղի կ'ունենայ ուսանողներու շրջանակին մէջ: Հարցումներ եղան Հայկ. Դատի լուծման կարելիութիւններու, ինչպէս նաեւ ամերիկահայ քաղաքական կազմակերպութիւններու փոխ – յարաբերութիւններու մասին, որոնց պատասխանելով հայ հրապարակագիրը ըսաւ թէ պէտք է ամէնէն առաջ իրականացնել սփիւռքի հայ քաղաքական կուսակցութեանց միացումը, որպէսզի կարելի ըլլայ մէկ ու միակ ճակատով ներկայանալ միջազգային ատեաններու՝ արծարծել տալու համար Հայկական Դատը: Ներկայիս ամէն տեսակ կայ յոյս ներշնչելու համար որ այդ միասնականութիւնը հեռու չէ. այդ մասին խօսուն վկայութիւններ են Եղեռնի 60 – ամեակէն ի վեր մեր քաղաքական կազմակերպութեանց համերաշխ գործակցութիւնը եւ Գարեգին Բ. Աթոռակից Կաթողիկոսի ընտրութիւնը: Եթէ Գարեգին Բ.ի առաջադրանքները իրականութիւն դառնան մօտիկ ապագային, հաւանաբար ոչ մէկ ուժ կարենայ արգելք հանդիսանալ հայկ. կուսակցութեանց՝ միասնական ջանքերով Հայկ. Դատը հետապնդելու համար:

Արդէն ժամը 22·30ն էր: Ներկաները խոր գոհունակութեամբ լեցուած էին Ա. Անդրէասեանի խօսքերէն ու հարցերուն առարկայական մօտեցումէն:

ՇՐՋ. ԹՂԹԱԿԻՑ

ԴՂՐԴՈՒՄԷ ԴՂՐԴՈՒՄ

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ անուանի ընկերաբան՝ Իրվինկ Լուի Հորովից, որ Ռաթկըրս համալսարանի քաղաքական գիտութիւններու եւ ընկերաբանութեան զոյգ ամպիոններու վարիչն է, հրատարակած է Ցեղասպանութեան նուիրուած հատոր մը, Թրանսաքշըն Պուքս հրատարակչականին միջոցաւ: Գիրքին չորրորդ գլուխը մեծ մասամբ յատկացուած է օսմանեան Պետութեան հայերուն դէմ կիրարկած ցեղասպանութեան: Այս բաժնին մէջ կը գտնուին Փրոֆ. Վահագն Տատրեանի գործերէն ընդարձակ մէջբերումներ: Հեղինակը կը յիշէ նաեւ գործերը Մորկընթաուի ՝ Պրայսի (Անգլիոյ Արտաքին նախարարութեան 1916ին հրատարակած փաստաթուղթերու հաւաքածոն):

ՖԻԼԱՏԵԼՖԻԱՅ մէջ Դեկտեմբեր 9ին մեռած է ընկ. Կարապետ Գայթանճեան: Ծնած էր Տիգրանակերտ եւ կանուխէն մտած Հ. Յ. Դաշնակցութեան շարքերը, ուր ծառայած է աւելի քան վաթսուն տարի: Թաղումը կատարուած է Դեկտեմբեր 13ին, դամբանականներ խօսած են Արսէն Ա. Քհնյ. Յակոբեան եւ Սարգիս Ցատուրեան:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԾԻՐԱՆԻ ՊՏՂԱՏԱՆՆԵՐ

Ծիրանը Հայաստանի գիւղատնտեսական ամէնէն հին մշակոյթներէն մէկն է: Պեղումները, գրաւոր աղբիւրները հաստատած են, թէ ծիրանի բուծումը Հայաստանի հողին վրայ սկսած է Ք. Ա. 4րդ հազարամեակին: Հին Յունաստանի տարեգիրներ բազմաթիւ առիթներով յիշած են, թէ Հայաստանէ անցնող կարաւանները իրենց հետ տարած են ծիրանենիի շիւեր պատուաստի համար: Կարաւաններու ուղիները Արեւելեան Անդրկովկասի ճամբով կ'երկարէին ոչ միայն մինչեւ Եւրոպա, այլ եւ Կեդրոնական Ասիա, մինչեւ Արեւելեան Չինաստան:

Բազմաթիւ գիտնականներ Հայաստանը կը նկատեն ծիրանին նախահայրենիքը, եւ Լիննէի ժամանակներէն, ըստ ընդունուած դասակարգումին, ծիրանի բնորոշ անունն է արմենիակա վուլկարիս, այսինքն՝ «սովորական հայկական պտուղ»:

Հայաստանի ժամանակակից գիւղատնտեսութեան եւ պահածոներու արդիւնաբերութեան մէջ առաջնակարգ տեղերէն մէկը նոյնպէս կը պատկանի ծիրանին: Անոր պտղատանները կը գրաւեն մօտ տասը հազար հեկտար տարածութիւն, որ կը ներկայացնէ այդ մշակութեան յատկացուած ամբողջ տարածութեան մօտ 14 առ հարիւրը, ամբողջ Խորհրդային Միութեան մէջ: Տարեկան բերքը կը հասնի մինչեւ 25·000 թոնի: Ներկայ հնգամեակը կը նախատեսէ ընդարձակել պտղատանները: Քսան հազար նոր ոռոգելի հողերուն կարեւոր մասը նախատեսուած է յատկացնել ծիրանենիներուն:

Յատուկ ուշադրութիւն կը դարձուի թարմ պտուղներուն պահպանումին ժամանակը երկարելու հարցին: Նման եւ յարակից խնդիրներով կը զբաղի Հայաստանի խաղողագործութեան, գինեգործութեան եւ պտղաբուծութեան գիտահետազօտական հիմնարկութիւնը: Հետազօտական աշխատանքները լայն գնահատումի կ'արժանանան օտարներու կողմէ: Աւոր պէտք է վերագրել առաւելաբար այն փաստը, որ ծիրանի մշակութեան վերաբերեալ միջազգային ընթացիկ 6րդ գիտաժողովը (առաջինը՝ Խորհ. Միութեան մէջ) տեղի ունեցաւ Երեւան: Երկու հարիւր զեկուցումներ կարդացուեցան մասնագէտներու կողմէ. — Խորհ. Միութիւն, Արեւելեան Եւրոպայի երկիրներ, Աւստրալիա, Իտալիա, Սպանիա, Միացեալ Նահանգներ, Ֆրանսա, Դաշնակցային Գերմանիա եւ այլ երկիրներ:

Գիտաժողովին առթիւ, « Հայաստանի արդիւնաբերութիւն » ամսաթերթին խմբագրութիւնը տեսակցութիւններ ունեցած է կարգ մը մասնագէտներու հետ: Ուզած է անոնց կարծիքը ունենալ կատարուած աշխատանքներուն մասին:

Ստորեւ, քաղուածաբար կը ներկայացնենք մէկ երկուքը անոնցմէ.

Փրոֆ. Ս. Պաւնովիչ, Եուկոսլաւ.— Հայաստանի ծիրանները ծանօթ են Խորհ. Միութեան սահմաններէն դուրս: Շատ համեղ են եւ շատ ձեռնտու պահածոներու համար: Մասնագէտներ բաւական լաւ տեղեկութիւններ ունին Հայաստանի մէջ կատարուող հետազօտութիւններուն մասին, այսուհանդերձ, հարիւր լսելուն տեղ մէկ տեսնելը առաւել նպատակայարմար է: Մերձաւանի մէջ ծանօթացանք հիմնարկութեան աշխատանքներուն, որոնք մասնագիտական մակարդակով եւ լուրջ արդիւնքներով տեղի կ'ունենան:

Փրոֆ. Ն. Գենա, Ռումէն.— Մեր վրայ մեծ տպաւորութիւն ձգեցին պտուղներու պահպանութեան եւ պահածոներու համար գործածելու ուղղութեամբ կատարուող աշխատանքները: Մենք յաջողեցանք սառեցնելու ճամբով 20–30 օր պահել պտուղները: Երեւակայեցէք, թէ ի՜նչ մեծ օգտակարութիւն պիտի ունենայ, երբ ծիրանը կարելի ըլլայ թարմ վիճակի մէջ պահել քանի մը ամիս:

ինքնավար մարզերուն դատախազները, համաձայն նոր Սահմանադրութեան թիւ 166 յօդուածին, կը նշանակուին Խորհ. Միութեան գլխաւոր դատախազին կողմէ, որ իր կարգին նշանակուած է Գերագոյն Խորհուրդին կողմէ եւ պատասխանատու է անոր (յօդ. 165): Դատախազներն եւս հինգ տարուան պաշտօնավարութեան շրջան մը ունին:

Դատավարութիւնները, համաձայն նոր Սահմանադրութեան 159րդ յօդուածին, (նախկինին մէջ թիւ 110) կը կատարուին շրջանի բնակչութեան մեծամասնութեան լեզուով: Տուեալ լեզուն չգիտցողները իրաւունք ունին դիմելու թարգմանի եւ արտայայտուելու իրենց մայրենի լեզուով:

Հայաստանի Սահմանադրութեան 86րդ յօդուածին մէջ ճշդուած է.— Հայկական ՍՍՀում դատավարութիւնը կատարւում է հայերէն լեզուով, իսկ բնակչութեան ռուսական կամ ադրբեջանական մեծամասնութիւն ունեցող շրջաններում՝ համապատասխանօրէն, ռուսերէն կամ ադրբեջաներէն լեզուներով, այդ լեզուին չտիրապետող անձերի համար ապահովելով լիակատար ծանօթացում գործի նիւթերին թարգմանի միջոցով, ինչպէս նաեւ դատարանում մայրենի լեզուով հանդէս գալու իրաւունքը »:

Ծշդենք, որ վերոյիշեալ յօդուածը նախկին, այսպէս կոչուած Ստալինեան Սահմանադրութեան հիմունքներով մը – շակուած է: Հայաստան Նոր Սահմանադրութեան սկզբունքներով իր այժմու Սահմանադրութիւնը դեռ չէ մշակած:

Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (497)

ՀԱՌԱՉԱՆՔԻ ԿԱՄՈՒՐՋԸ

ՎԵՐՋԱԲԱՆ

— Լէոնոր, աղաղակեց պարտէզին խորէն հնչեղ ձայն մը խելայեղօրէն:

Լէոնոր ամբողջ հոգւով սարսռաց:

— Ռոլանը, կրկնեց մանկամարդ կինը այս անգամ չուզելով ականջին հաւատալ:

— Լէոնոր, հեծեց Ռոլան սեղանատան դռնէն ներս խոյանալով:

Այսպէս, պահ մը ինը տարիէ ի վեր իրարմէ բաժնուած երկու սիրահարները իրարու դէմ եկած, անշարժացան մնացին:

Իրարու բացատրութիւն տալու հարկ չմնաց:

Լէոնոր հասկցաւ որ Ռոլան մնացած էր իր անդրդուելի հաստատակամութեան մէջ: Ռոլան ալ հասկցաւ որ Լէոնոր զինքը կը սիրէր այնպէս ինչպէս որ ինքն ալ զայն կը սիրէր:

Երկուքին սիրտերը պահ մը դադրեցուցին իրենց բաբախումը... երկուքին ալ հոգին անէութեան մէջ տատանիլ սկսաւ:

Երբ ուրախութեան բեռը մարդկային դատողութեան սահմանէն անդին անցնի, մարդը կը կքի այդ բեռան տակ:

Անոնք բազուկներնին իրարու երկարեցին:

Լեղի եւ հրակէզ արցունքներ թափիլ սկսան:

Ահա այսպէս, թեւերնին իրարու երկարած եւ իրենց մեծ սիրովը վսեմացած, արիաբար իրարու կողմ քալեցին, իրարու միացան եւ իրարու փաթթուեցան:

Այսպէս իրարու փաթթուած պահ մը արտասուելէ յետոյ, կամաց մը իրարմէ զատուելով իրարու երես նայեցան եւ սկըսան ժպտիլ:

.

Ահա այս ժպիտով է որ կը վերջանայ մեր պատմութիւնը:

Կը յուսանք թէ մեր ընթերցողները չձանձրացան եւ կրցան բարոյական դասեր հանել այս պատմութենէն:

.

Այս դէպքերէն հինգ ամիս յետոյ, Լէոնոր Տանտոլոյի եւ Ռոլան Քանտիանոյի հարսնիքը կը կատարուէր մեծ շուքով:

Ռոլան փափաքած էր որ պսակի խորհուրդը տեղի ունենայ իր նշանախօսութենէն ինը տարի յետոյ ճիշդ նոյն թուականին, այսինքն 1614 Յունիս 6ին:

Ռոլան Քանտիանօ, որ Փետր. 1ին ժողովուրդին կողմէ դուքս ընտրուած եւ թագադրուած էր, Յունիս 5ին, այսինքն իր ամուսնութեան թուականէն օր մը առաջ հրովարտակ մը հրատարակեց որուն մէջ կ'ըսէր թէ իր խոստման համաձայն միայն չորս ամիս պետական գործերը կարգի դնելէ յետոյ կը հրաժարէր եւ խորհուրդ կուտար Վենետիկի ժողովուրդին առանց տիրոջ խաղաղ եւ ազատ ապրիլ:

Աւաղ, սակայն որ Վենետիկի համար ազատութեան ժամը դեռ չէր հնչած:

ՄԻՇԷԼ ԶԵՎԱՔՕ

(Շար.)

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Տէր եւ Տիկին Արտաշէս Ուշագլեան իրենց անմոռանալի զաւակին՝
Հրայր Ուշագլեանի
վաղահաս մահուան առաջին տարեդարձին 250 Փր. կը նուիրեն «Յառաջ»ին:

×

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Տիկին Հայկուհի Շալ-ճեան եւ զաւակները հետեւեալ նուէրները կ'ընեն ի յիշատակ Հրայր Ուշագլեանի մահուան տարելիցին.— 200 Փր. Մարսէյլի Մշ. Տան, 100 Կապ. Խաչի Սէն-Ժեռոմի մասնաճիւղին եւ 200 Փր. «Յառաջ»ին:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

ՏՕՆԱԾԱՌ

Շաբաթ, Յունուար 21ին, երեկոյեան ժամը 20.30ին, Վասպուրական սրահը, մասնակցութեամբ Պլ. Օտտոյի Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին
Կը խօսի
ՇԱՀԱՆ ԽԱՉԱԿԻՐ ՔՀՆՅ ՏԷՏԷԵԱՆ

Գեղարուեստական յայտագիր, պատրաստուած փոքրիկներու կողմէ — խմբերգ, արտասանութիւն, թատերգութիւն, հայկական պար: Կաղանդ պապան իր խաղալիքներով:
Մասնաւոր ճոխ սեղաններ ընդունելութեան:

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

Ամանորի առթիւ «ՅԱՌԱՋ» կը նուիրեն

Տիկին Ֆասիմա մէկ տարեկան «Յառաջ» կը նուիրէ իր ծնողքին՝ Տէր եւ Տիկին Կ. Փափազեանի (Լիոն):

×

ՄԱՐՍԷՅԼԷՆ Պ. Պարտիզպանեան մէկ տարեկան «Յառաջ» կը նուիրէ Տիկին Լուսին Ումետեանի (Մարսէյլ):

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւղը, ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր ընկերուհիները Շաբաթ, Յունուար 14, կէսօրէ վերջ ժամը 4ին, Մշակոյթի Տունը: Կարեւոր օրակարգ:

×

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ Անիէռ-Պուա Քոլոմպի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերուհիները Յունուար 17ին, ժամը 20.30ին, ֆերմանաս տէ զ'Ասիսթանթ Սօսիալ, 23 Ռիւ Պելֆոր, Անիէռ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Այրի Տիկ. Արա Թովմասեան կը նուիրէ 200 Փր. իր ամուսնոյն՝ Արա Թովմասեանի մահուան առթիւ, Կապ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղին, ինչպէս եւ Գառնիկ Տիւյմէճեան 50 Փր.:

Պր. Գրիգոր Աճէմեանի մահուան տխուր առթիւ Տէր եւ Տիկին Գառնիկ Տիւյմէճեան կը նուիրեն 50 Փր., Օր. Սիւզան Մամաս 50 Փր. Կապ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղին: Նոյնպէս Տիկ. Պ. Մամուրեան (Կրընոպլը) կը նուիրէ 50 Փր. «Յառաջ»ին:

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

ՓԱՐԻԶ

Կապոյտ Խաչի Շրջ. Վարչութիւնը Փարիզեան շրջանի իր մասնաճիւղերով կը տօնէ Մանուկներու Օրը, Յունուար 22, ժամը 14.30ին, Սեւրի Սամուէլ-Մուրատ վարժարանին մէջ՝ 26 Ռիւ Թրուայոն:
Գեղարուեստական բաժին մանուկներու կողմէ:
Հաճելի անակնկալներ — ցուցադրութիւն ֆիլմի:
Կը հրաւիրուին Փարիզի եւ արուարձաններու մանուկները իրենց ծնողքներով:

ՆԱԽԸՆԹՐԻՔ — ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

Կապ. Խաչի Կրընոպլի մասնաճիւղին նախաձեռնութեամբ, Յունուար 12, Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Սէն-Մարթէն տ'Հէռի Սալ տէ Ֆէթ:
Գեղարուեստական բաժին, դպրոցի երկսեռ աշակերտութեան կողմէ.— խմբերգ, արտասանութիւն, խմբական պարեր եւ հաճելի անակնկալներ: Կաղանդ պապան զանազան նուէրներով պիտի ուրախացնէ սրահին մէջ գտնուող բոլոր երախաները:

ՀԱՅ ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ՄԱՐԻ-ՆՈՒՊԱՐ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

57, Պուլվար Ժուրտան
Այս Կիրակի (Յունուար 15) ժամը 20.30ին:
Կը դասախօսէ.— Յովհ. Նալպանտեան՝
Հ. ԱՃԱՌԵԱՆ, ԿԵԱՆՔՆ ՈՒ ԳՈՐԾԸ

MAISON DE LA CULTURE
ARMENIENNE DE MARSEILLE

Conférence publique

Sujet : LE TABAGISME
Conférencier :
Dr. J. CHARLES ZAVEN GABRIELIAN
Vendredi 20 Janvier à 21 h.
Salle Vaspouragan
ENTREE LIBRE

ՃԱՇ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Մարսէյլի Հ. Բ. Ը. Միութեան Տիկնանց Օժանդակ Մարմինի կողմէ: Տեղի կ'ունենայ Յունուար 28, Շաբաթ գիշեր ժամը 20.30էն մինչեւ առտուան ժամը 3, Փալմ պիչ Քոնֆորտի սրահին մէջ: Ընտիր նուագախումբ՝ ղեկավարութեամբ Ժորժ ԲՈՂՈՍԵԱՆԻ:
Տոմսերը ապահովել՝ Բարեգործականի գրասենեակէն, 33 Քուր Փիէր Փիւժէ, եւ Աժանս Վէսթէլ՝ 67 Լա Քանըպիէր:
Ընտիր սպասարկութիւն եւ հայկական միջավայր:

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ

Կեսարիոյ եւ շրջանի Հայր. Միութիւնը սիրով կը հրաւիրէ ձեզ հանդերձ ընտանեօք, Ամանորի եւ Ս. Ծնունդի առթիւ կազմակերպած ընդունելութեան, Յունուար 15 ժամը 16ին Ա. Մանուկեան մշակութային կեդրոնը՝
118, Rue de Courcelles, 75017 PARIS
Հիւրասիրութիւն եւ զուարթ մթնոլորտ Պ. Մ. Էլմաեան, Օր. Սվաճեան իրենց երգերով, Տոքթ. Գ. Մոստիչեան իր անակնկալներով:
Հեռաձայն 242.14.81 եւ 887.99.06

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ԳՈՅԱՄԱՐՏ ՕՐԱՑՈՅՑ 1978

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋԱՆ

Գունաւոր կողք, պատկերազարդ եւ գունաւոր էջերով
Գին 20 Փր.

Դիմել Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի տեղական խումբերուն:
ՓԱՐԻԶԻ մէջ՝ նաեւ Մշակոյթի Տուն՝ 17, Ռիւ Պլէօ:
ՄԱՐՍԷՅԼԻ մէջ՝ Մշակոյթի Տունը:

ENTREPRISE GENERALE DU BATIMENT

Peinture — Décoration — Papier peint — Vitrerie — Ravalement — plastiques et moquettes

HAYRABEDIAN

DÉCOMURSOL

78, Rue des Rosiers — 93400 ST-OUEN
Tél. : 254-17-89

Electricité — Sanitaire — Agencement

offrez donc

LE BEAU FOULARD

"Alphabet Arménien"

CREATION CELIGNY — PARIS

est en vente au prix de Fr. 75
chez M. S. DER-BALIAN, Bottier Modéliste
221, rue Saint-Honré, PARIS 1er
LIBRAIRIE PALOUYAN
9. rue de Trévise — PARIS 9e
à MARSEILLE, Maison de la Culture Arménienne, 12-14 Rue St. Basile.

Pour envoi Contre-remboursement CELIGNY s.a.r.l. boîte postale No 9,
94130 NOGENT - sur - MARNE

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆԻ ՇՔԵՂ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

GRAND BAL du MARDI GRAS

Շաբաթ, 4 Փետր. ժամը 20էն մինչեւ արեւածագ
Ճաշի սպասարկում՝ ճիշդ ժամը 21ին
dans les salons de l'Hôtel MÉRIDIEN
81, Bld. GOUVION SAINT CYR, PARIS (17e)
Մասնակցութեամբ
ՊԵՐՆԱՐ ՏԷՏԷՃԵԱՆԻ եւ իր ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲԻՆ
Բացառիկ յայտագիր — Քոթիլյոն
Մասնակցութիւն ճաշին՝ 200 Փր.
Etudiants et moins de 25 ans : Entrée : 30 F. à partir de 23 h.
Այժմէն իսկ կրնաք ձեր սեղանները վերապահել, հեռաձայնելով հետեւեալ թիւին.— 878.02.99
Chèques à l'ordre de C.C.P. 10 775 28 G PARIS

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի Խնամակալութիւնը շնորհակալութեամբ կը ծանուցանէ հետեւեալ նուիրատուութիւնները.— Տ եւ Տիկ. Օ. Պայրամեան 500 Փր., Արթիւր Պօղոսեանի մահուան առթիւ: Տիկ. Լուիզ Պօղոսեան 300 Փր., իր ամուսնոյն մահուան առթիւ: Տիկ. Ազատուհի Քէօշկէրեան 200 Փր., իր զաւկին ապաքինման առթիւ: Տիկ. Ալիս Մանուկեան 100 Փր., իր ամուսնոյն մահուան քառասունքին առթիւ: Պր. Վ. Ա. Մարտիրոսեան 100 Փր., Կարապետ Պօյաճեանի մահուան առթիւ:

Տօնական օրերու առթիւ ալ նուիրած են.— Դպրոցասէրի Մարսիլիոյ սանուհիները 3000 Փր., Պր. Յակոբ Ազարեան 1000, Պր. Սրապեան 500, Տիկ. Նորա 200, Պր. Միշէլ Քալտըրաք 100 Փր.:

×

Կապ. Խաչի Շրջ. վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է այրի Տիկին Սրբուհի Ալեքսանեանէ 300 Փր.: իր ամուսնոյն Ալեքսան Ալեքսանեանի, Տիկին Մելինէ Սրապեանի եւ Պր. Պերճ Միքայէլեանի հոգիներուն ի յիշատակ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապ. Խաչի Պոմոնի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է փոխան ծաղկեպսակի.— Տիկ. Ա. Տէմիրճեանի թաղման առթիւ՝ Տէմիրճեան ընտանիք 100 Փր.: Տիկ. Մառանեանի հոգեհանգիստին առթիւ Պր. Գրիգոր Խոզեան, Արամ Տէրտէրեան 50ական, Պր. Թադէոս Աթանեան 10: Տիկ. Նարդիկ Թորոսեանի թաղման առթիւ Սառաճեան ընտանիք 50: Ծաղկատի Քորին Կիրակոսեանի թաղման առթիւ Յարութիւն Կիրակոսեան 100 Փ.: Սուրեան հոգեհանգստի առթիւ 100 Փր.:

×

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Վասպուրականի Հայր. Միութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է Պ. Երուանդ Սեմէրճեանի հոգեհանգստեան առթիւ հետեւեալ նուէրները (Փրատոյի եկեղեցիին միջոցաւ).— Այրի Տիկ. Մ. Սեմէրճեան, Տէր եւ Տիկ. Օհաննէս Սեմէրճեան, Տէր եւ Տիկ. Եղիա Դաւիթեան, Տէր եւ Տիկ. Կէօնճեան, Տէր եւ Տիկ. Տալտալեան 50ական Փր., Պ. Եղիա Սաքըզեանի թաղման առթիւ Տէր եւ Տիկ. Ֆերտի Հրաչեան 50 Փր.:

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
17
MARDI
17 JANVIER
1978

ՅԱՌԱՋ

HARATCH
LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա Տար. 200 Ֆ. Վեցամսեայ 110 Ֆ.
Արտասահման Տար. 230 Ֆ. Հատը 1 Ֆ. 30

LE NUMERO 1,30 F

53ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.033
Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
53e ANNÉE — N° 14.033

ՓԵՆ - ՔԼԷՕԲԻ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ

ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ԻՐԱՒԱՆՑ ՏԻԵԶԵՐԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

———o———

Միջազգային Փեն–Քլէօպի 42րդ համագումարը տեղի ունեցած է Սիտնէյ, Աւստրալիա, Դեկտեմբերին: Գործադիր կոմիտէի նիստերուն առնթեր, գրական առուլիսներ ալ եղած են նիւթ ունենալով՝ «Գրականութիւնը՝ կամուրջ ասիական եւ եւրոպական մշակոյթներուն միջեւ»:

Ամերիկեան Փեն–Քլէօպի պատգամաւորը՝ բանաստեղծ Ռիչըրտ Հովըրտ եւ Ֆրանսական համանուն ակումբին նախագահը՝ Ժ. Քլանսիէ, համագումարին կողմէ վաւերացնել տուած են Գրողներու իրաւանց տիեզերական Յայտարարութիւնը, որպէսզի ներկայացուելով ՄԱԿի, հրապարակուի անոր կողմէ: Համապատասխան Մարդկային իրաւանց Յայտարարութեան, առով կը ճշդուի, թէ «բոլոր երկիրներու կառավարութիւնները պէտք է անդուլ հսկեն գրողներու արտայայտութեան ազատութեան ապահովութեան վրայ՝ անկախ անոնց ցեղէն, կրօնքէն, ազգութենէն, լեզուէն կամ տեսակէտներէն: Կառավարութիւնները պէտք է հրաժարին գրագէտը, բնտանիքը, գործը ճնշելու եւ պատժելու միջոցներէն»:

Համագումարը վաւերացուցած է կոմիտէին տեղեկագիրը բանտարկուած գրագէտներու օժանդակութեան մասին: Ցանկը բանտարկեալներու, բովանդակ աշխարհի մէջ, կը շարունակէ երկարիլ: Անգլիոյ, Աւստրալիոյ, Ֆլամանախօս Պելժիոյ, Հոլանտայի, ռոման Զուիցերիոյ Փեն – Քլէօպները «ընկերակից անդամ» կ'ընդունին բանտարկուած գրագէտները, որպէսզի փորձեն պաշտպանել զանոնք: Ֆրանսական Փեն – Քլէօպի «ընկերակից անդամներէն» կարելի է յիշատակել Արժանթինցի Անթոնիօ տի Պենետեթթօ, Ուրուկուէյցի Հիպէր Քոնթերիս, խորհրդային Վլադիմիր Օսիպով, Եուկոսլաւ Միհայլօ Միհայլովիչ, վերջերս ներումի արժանացած:

Ֆրանսական Փեն – Քլէօպի ընդհանուր քարտուղարը՝ Դմիտրի Ստոլիպին, համագումարին ներկայացուցած է «ընկերակից անդամներէն» Մաքսիմ Վլադիմովի հրաժարագիրը Խորհ. Միութեան Գրողներու Միութենէն: Վլադիմով նոր նախագահն է Էմնըսթի Ինթըրնէշընըլի խորհրդային ճիւղին: Սիտնէյ գտնուող բազմաթիւ պատգամաւորներ, իրենց Ֆրանսացի պաշտօնակիցներուն հետ բողոքի հեռագիր մը ստորագրած են՝ ի պաշտպանութիւն Հալածանքի ենթակայ գրագէտին:

Բանտարկուած գրագէտներու պաշտպանութեան կոչուած յանձնախումբ մը կազմուած է ֆրանսական Փեն – Քլէօպին կողմէ: Այս յանձնախումբը՝ համագործակցաբար Փեն – Քլէօպներու միջազգային դաշնակցութեան բանտարկուած գրագէտներու կոմիտէին, յատկապէս կը շահագրգռուի այն օտար գրագէտներով, որոնք առանձնայատուկ կապեր ունին Ֆրանսայի, անոր լեզուին եւ գրականութեան հետ:

Կազմուած է գրագէտներէ: Փեն–Քլէօպի նախագահ Ժ. Քլանսիէ, փոխ–նախագահ՝ Ալպէր Մէմմի, ընդհ. քարտուղար Դ. Ստոլիպին, Ժորժ Օքլէր, Կի լը Քլէշ, Ժան - Փիէր Ֆայ, Ալֆրէտ Քեռն, Վերքոր:

Միջամտութեանց առաջին արդիւնքներէն եղած է ազատ արձակումը, վերջերս Արժանթինցի գրագէտ Անթոնիօ տի Պենետեթթոյի:

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԻՏԱԼԻԱ ԻՐ ՀՈԳԵՐՈՎ

ՅՅՐԴ ՏԱԳՆԱՊԸ

———o———

Քանի մը օր կառչած մնալէ ետք, Ճուլիօ Անտրէօթթի կը ստիպուէր, Երկուշաբթի օր, իր հրաժարականը ներկայացնել բայց ներկայացնելէ առաջ իսկ, կը սկսէր իր խորհրդակցութիւնները կազմելու համար նոր կառավարութիւնը, նախագահութեամբ նոյն Անտրէօթթիին:

Մթնոլորտը արդէն ծանր էր Իտալիա, երբ ամերիկեան դեսպանատան յայտարարութիւնը կուգար քիչ մը աւելի խիղ լեցնելու կրակին վրայ: Բոլորը համաձայն են չեշտելու համար որ ամերիկեան միջամտութիւնը երկրի մը ներքին գործերուն անընդունելի է: Եւ ժխտ քարէն սկսեալ յայտարարութիւնները իրարու յաջորդեցին այս ուղղութեամբ, բայց առնուազն անտեղի է որ այս ուղղութեամբ արտայայտուին նաեւ Թան եւ Պրաւդա, արդարեւ մարդ երբ հրասայլերով գացած է ճզմելու Հունգարներ կամ Չեխեր իրենց հողին վրայ, միայն անվիտակից հիւմուրի կարելի է վերագրել խորհրդային կուսակցական պաշտօնաթերթին ամբաստանութիւնը Միացեալ Նահանգներու դէմ, մեղադրելով ամերիկեան կառավարութիւնը, որ բացէ ի բաց կը խառնուի եւրոպական երկիրներու ներքին գործերուն:

Պարզ է որ ամերիկեան յայտարարութիւնը կրնայ միայն զարմացնել երբ նկատի առնուի մանաւանդ թէ ի՛նչ մթնոլորտի մէջ կ'ապրի երկիրը, համայնավարները կ'ըսեն նոյնիսկ թէ իտալացի դեմօ – քրիստիաններն են որ դիմած են Ամերիկացիներուն եւ խնդրած, որ նման յայտարարութիւն մը ընեն, ինչ որ շատ աւելի ծանրակշիռ է անշուշտ:

Երեսուն տարուան մէջ, Իտալիա, այս նոր հրաժարումով, կ'ունենայ իր 33րդ տագնապը:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ քաղաքական կարեւոր դէմքերէն՝ Հըմֆրի մեռաւ առջի օր 66 տարեկանին: Նախկին փոխ – նախագահ, Հըմֆրի կ'արժանանայ սակայն ազգ. սուգի:

ՎԼԱԴԻՄԻՐ ԺՎԱՆԻԱ, 42 տարեկան, որ մահուան դատապարտուած է Վրաստանի մէջ, կառավարական շէնքերու դէմ եղեռնափորձերու համար, գնդակահարուած է առջի օր, ըստ Հելսինքիի համաձայնագրերու հսկողութեան կոմիտէին: Ժվանիա ընդունած էր որ ռումբեր դրած է պաշտօնական հաստատութեանց մէջ, բողոքելու համար ռուսացման դէմ, որ կը սպառնայ իր երկրին գոյութեան իսկ:

ԹՈՒՐՔԻՈՅ մէջ անհաբեկում եւ սպանութիւն դադար չունին: Առջի օր Իւլ – քիւնիւ երկու երիտասարդ սպաննուած է Պուրսայի եւ Ուզունքէօփրիւի մէջ: Էրզրումի եւ Կարսի մէջ ալ բախումներու ընթացքին վեց ոստիկան եւ մէկ ուսանող վիրաւորուած են:

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Սոյն թուականի Դեկտեմբերի 23ին Ն. Ս. Օծութիւն Տ. Տ. Վազգէն Ա. Ամենայն Հայոց Հայրապետը, վրացական Օրթոտոքս եկեղեցու հրաւէրով, ընկերակցութեամբ Արարատեան թեմի առաջնորդական փոխանորդ Կոմիտաս արքեպիսկոպոս Տէր–Ստեփանեանի, Մայր Աթոռի դիւանապետ Արսէն եպիսկոպոս Բերբերեանի եւ Մայր Աթոռի միաբան Անանիա վարդապետ Արարաջեանի, մեկնեց Թբիլիսի՝ յանուն Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցու մասնակցելու համայն Վրաստանի նորընտիր կաթողիկոս Նորին Սրբութիւն Իլիայի գահակալութեան հանդիսութեանը:

Թբիլիսիի երկաթուղային կայարանում նորընտիր Իլիա կաթողիկոսը, ընկերակցութեամբ Վրաց Եկեղեցու բարձրաստիճան հոգեւորականների եւ Վիրահայոց թեմակալ առաջնորդ Գէորգ եպիսկոպոս Սերայդարեանի, դիմաւորեց Հայոց Հայրապետին: Կայարանում, Հայոց Հայրապետին բարի գալուստ մաղթեց նաեւ Վրացական ՍՍՀ Մինիստրների սովետին առընթեր Կրօնական Գործերի Խորհրդի նախագահ Տենգիզ Օնոպրիշվիլին:

Դեկտեմբերի 25ին, կիրակի օրը առաւօտեան, Մցխեթայի պատմական վանքի տաճարում, տեղի ունեցաւ Իլիա կաթողիկոսի գահակալութեան հանդիսաւոր արարողութիւնը: Այս առթիւ Նորին Սրբութիւնը, յանուն Հայ Եկեղեցու, հանդէս եկաւ ողջոյնի ուղերձով՝ սրտագին շնորհաւորանքներ եւ մաղթանքներ ուղղելով նորընտիր երիտասարդ կաթողիկոսին:

Դեկտեմբերի 26ին, Երկուշաբթի օրը առաւօտեան ժամը 12ին, ռուս Պրավոսլաւ Եկեղեցու, Հայ Առաքելական Եկեղեցու եւ Վրացական Օրթոտոքս Եկեղեցու հովուապետները պաշտօնական այցելութիւն տուեցին Վրացական ՍՍՀ Գերագոյն Սովետի նախագահութեան նախագահ Պաւել Գիլաշվիլիին: Տեղի ունեցաւ բարեկամական ջերմ զրոյց:

Դեկտեմբերի 24ին, երեկոյեան Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսն այցելեց Հաւլաբարի Սուրբ Էջմիածին եկեղեցին, այնուհետեւ Թբիլիսիի Հայոց Սուրբ Գէորգ առաջնորդանիստ եկեղեցում մասնակցեց կիրակամտի ժամերգութեանը եւ իր հայրապետական օրհնութիւնները բաշխեց տեղի հայ հաւատացեալ ժողովրդին:

Դեկտեմբերի 26ի երեկոյեան Հայոց Հայրապետը վերադարձաւ Մայր Աթոռ:

ԴԻՒԱՆ ՄԱՅՐ ԱԹՈՌԻ

29 Դեկտ. 1977 Թ.
Ս. Էջմիածին

(Կնիք)

ԱՆԳԱՐԱՅԻ Ազգ. Ժողովին մէջ, կիրակի օրուան նիստին ընթացքին երեսփոխանները իրար ծեծած են, Էճէվիթի կառավարական նոր ծրագրին՝ «Միութեան եւ խաղաղութեան» կէտերուն վերաբերող վիճաբանութեան առեն: Տասնեակ մը երեսփոխաններ (Հալք եւ Ատալէթ) բաւական լուրջ ծեծկուքի բռնուած են բայց ծանր վիրաւոր չկայ: Հերթապահը նիստը ժամով մը յետաձգած է, որպէսզի նախ ժողովին մէջ տիրէ… միութիւն եւ խաղաղութիւն:

ՆԻԿՈՍԻՈՅ մէջ եւ ՄԱԿի հովանաւորութեան տակ, (ճաշը հրամցուած է Քուրթ Վալտհայմի կողմէ) տեսնուած են Թուրք եւ յոյն Կիպրացի համայնքներու պետերը: Տէնքթաշ ժպտուն իր լաւատեսութիւնը յայտնած է մինչ Կիպրիանու աւելի վերապահ է: Վալտհայմ ալ աւելի յոյս ունի եղեր քան անցեալին:

ՔՈՐՍԻՔԱ, Պըրթանըը եւ Փարիզ եղեռնափորձերը իրարու յաջորդեցին շաբաթավերջին:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՄԱՀ ՃԱՐՏ. ՄԱՐԿ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆԻ

«Սովետական Հայաստան» օրաթերթի Յունուար 11ի թիւէն կ'իմանանք թէ Երեւանի մէջ, Յունուար 10ին մեռած է «Հայարդնախագիծ» հիմնարկութեան տնօրէնը՝ ճարտ. Մարկ Վլադիմիրի Գրիգորեան: Ծնած էր 1900ին: Կրթութիւնը ստացած էր Երեւան եւ 1928ին վկայուած իբրեւ ճարտարապետ: Տակաւին ուսանող՝ աշխատած է Ակադ. Ալ. Թամանեանի մօտ, յետագային դառնալով անոր օգնականը մինչեւ 1934: Իր նախագիծով կառուցուած են բազմաթիւ շէնքեր, բնակարաններ, դպրոցներ, պետական հիմնարկութիւններ՝ որոնց կարգին Մատենադարանը, Գերագոյն Խորհուրդի շէնքը, Լենին հրապարակի շէնքերու մէկ մասը, ինչպէս նաեւ բազմաթիւ առողջարաններ, ծննդատուներ, հիւանդանոցներ եւայլն: 1938 – 1951 եղած է Երեւանի գլխաւոր ճարտարապետը եւ այդ հանգամանքով մեծ դեր ունեցած է մայրաքաղաքի գլխաւոր յատակագիծի ճշդրտութեան եւ քաղաքի բարեկարգման ուղղութեամբ իր մատուցանած ծառայութիւններուն ի գնահատութիւն ճարտ. Մարկ Գրիգորեան պարգեւատրուած է շքանշաններով եւ Խորհ. Միութեան ու Հայաստանի պետական մրցանակներով:

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ ՀԵՌԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Յունուար 3–9)

«ՄԵԾ ԵՐԵՒԱՆ»Ի ՆԱԽԱԳԻԾԸ

Հայ ճարտարապետները մշակած են քաղաքաշինական համադրոյթի մեծ նախագիծ մը, որ նախատեսուած է երկու միլիոն 500 հազար բնակիչի համար: Շնորհիւ այդ նախագիծի, Երեւանէն 50 քիլոմեթր շառաւիղով բաժնուած գիւղերու եւ փոքր քաղաքներու բնակիչները ԻԱ. դարու սկիզբը կը դառնան Երեւանցիներ: «Մեծ Երեւան»ը կ'ունենայ երկու գօտի: Ներքին գօտիին մէջ կը մտնեն այժմեան քաղաքն ու անոր մօտակայ արուարձանները, իսկ արտաքին գօտին կ'ընդգրկէ կարգ մը արդիւնաբերական կեդրոններն ու առողջարանային գօտիները: Այսօրուան Երեւանէն երեք ուղղութեամբ կառուցի եւ երկաթուղի կը կառուցուի: Ապագայ մեծ քաղաքի արդիւնաբերութիւնը կը կեդրոնացուի հիւսիս – արեւելեան գօտիին մէջ: Արուարձաններու՝ Զարենցաւանի, Հրազդանի եւ Աբովեանի մէջ բանող ձեռնարկութիւններուն վրայ կ'աւելնան նոր համադրոյթներ: Սեւանայ լճի ափին կը ստեղծուի առողջարանային գօտի: Արեւելքը եւ հարաւ – արեւելքը՝ զարգացած գիւղատնտեսութեան արտադրութեամբ, սնունդի ու թեթեւ արդիւնաբերութեամբ կը դառնան սննդամթերքի եւ լայն սպառումի ապրանքներու հիմնական մատակարարները: «Մեծ Երեւան»ը ստեղծելու ատեն քաղաքաշինարարները նկատի առած են նաեւ ներդաշնակութեան անհրաժեշտութիւնը «արդիւնաբերութիւն – բնութիւն – մարդ» շղթային մէջ:

1977ը

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԸՆԴՄԷՋԷՆ

Պատրաստեց՝ ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԷՋ

Միջազգային կեանքը հարուստ է դէպքերով:

Հոնոլուլուի մէջ, փոթորկալից մթնոլորտ մը հոգեբոյժներու միջազգային համագումարին: Բուէարկուած երկու բանաձեւերը կը դատապարտեն Խորհ. Միութեան մէջ, հոգեբուժումի անունին տակ, քաղաքական նպատակներով եղած արգելափակումները: Խորհրդային Միութեան պատուիրակութիւնը, գլխաւորութեամբ Տոքթ. Էտուար Բաբայեանի կը յայտնէ իր վրդովումը եւ կը պաշտպանէ խորհրդային արգելափակումներու մարդասիրական բնոյթը: Պրաւդա կը խորագրէ՝ խորհրդային հոգեբուժումը զոհ զրպարտութեանց արշաւի մը: Սակայն յաղթանակ մը կը նկատուի խորհրդային այլախոհներուն համար որոնք Մոսկուայի մէջ Ա. Սախարովի գլխաւորութեամբ կոչ մը կ'ուղղեն համագումարին որպէսզի վճռական քայլով պաշտպանուին խորհրդային հոգեբուժարանները արգելափակուած այլախոհներ: Այս նոյն միջոցին Պլիուշ կը գտնուէր Հոնոլուլու գլխաւորելով «հակահամագումար մը»:

Սփիրոս Կիպրիանու՝ Կիպրոսի նախագահ: Թուրքերը չեն ճանչնար եւ կը շարունակեն Ցամակուսթայի «գաղթավայրացումը»: Ապահովութեան Խորհուրդը կը քննէ այս ուղղութեամբ Կիպրոսի բողոքը: Փանամա խիստ կերպով կը դատապարտէ Թուրքիան, եւ Փանամային կը հետեւին Վենեզուելան եւ Քանատան: Բայց արդի՞ւնք: Որեւէ ժամանակէ աւելի Կիպրոսի ապագան կը մնայ անորոշ:

Մերձաւոր Արեւելքը միշտ միջազգային ճակատին վրայ: Հարաւ. Լիբանանը վերջնականապէս չի հանդարտիր: Խաղաղութեան վերահաստատումը կ'անցնի Պաղեստինցիներու եւ Իսրայէլի կողմէ Շթորայի համաձայնագրի ճանաչումէն: Մինչ այդ, յառաջդիմական կուսակցութիւնները կ'որոշեն ստեղծել լիբանանեան յառաջդիմական ազգային ճակատ մը: Իսկ միշտ տարակարծութիւններ արաբական երկիրներու եւ Իսրայէլի միջեւ Պաղեստինցիներու մասնակցութեան շուրջ Ժընեւի ժողովին: Սակայն Ս. Վենս կը մնայ լաւատես, քանի Իսրայէլ կ'ընդունի համարաբական պատուիրակութիւն մը Ժընեւի մէջ, որու մաս կազմեն Պաղեստինցիներ: Բայց արաբական երկիրները սկզբունքով համակարծիք ըլլալով հանդերձ, կ'ուզեն որ նախապէս ճանչցուի ՊԱԿը:

Արեւմտեան Գերմանիա կը թուի ըլլալ մենաշնորհեալ վայր ահաբեկչութիւններու եւ առեւանգումներու: Գերման գործատիրութեան դաշնակցութեան նախագահը՝ Հանս Շլէյէր առեւանգուած է եւ իր չորս թիկնապահները սպաննուած: Գերման կառավարութիւնը տրամադիր չէ տեղի տալ Անդրէաս Պատէրի խմբակին: Գերմանիա խոր անձկութեան մէջ է:

Արեւելեան Գերմանիա հետզհետէ կը կորսնցնէ մեծ թիւով իր լաւագոյն գրագէտները եւ արուեստագէտները, հետեւանք արտայայտութեան ազատութեան բռնադրաւումին:

Զինեալ խաղաղութիւն: Ռազմագիտական Ուսումնասիրութեան Միջազգային Հիմնարկութեան մասնագէտները իրենց տարեկան հրատարակութեանց մէջ՝ ուժերու հաւասարակշռութիւնը 1977 – 78ին կը յայտնեն որ Խորհ. Միութիւնը եւ Միացեալ Նահանգները արագ չափով կը շարունակեն կատարելագործել իրենց հիւլէական զէնքերը:

Ֆրանսա կ'այցելեն Յորդանանի Թագաւորը Հիւսէյն եւ լեհ ղեկավարը Կէռէք: Յորդանանեան մամուլին համար այս այցելութիւնը ունի «կենսական նշանակութիւն», իսկ Լեհաստան եւ Ֆրանսա գործակցութեան կարեւոր համաձայնագիր կը ստորագրեն, գլխաւորաբար քիմիայի, ածուխի մարզերուն մէջ:

Արտակարգ երեւոյթ մը: Գորկիի 1700 բնակիչներ դիմում մը կը ստորագրեն եկեղեցիի մը վերաբացումը պահանջելու համար: Միայն երեք փոքր եկեղեցիներ կան մէկուկէս միլիոն բնակիչներու համար: Դիմումը եղած է Բրեժնեւին եւ պատճէն մըն ալ ղրկուած Պելկրատի ժողովին:

Քոնքորտը չվերջացած, ահաւասիկ խափսը: Պառի այցելութիւնը Ուաշինկթըն եւ Մոսկուա, վերջնական կարգադրութիւններ դեռ չբերին: Քոնքորտի էջքը ամերիկեան օդակայաններու վրայ արտօնուած է ամերիկեան կառավարութեան կողմէ, բայց կը մնայ տեղական իշխանութիւններու արտօնութիւնը: Երկդիմի կացութիւն մը: Ինչ որ չի կրնար պատահիլ Խոպիսի պարագային:

Լիբանանահայեր՝ Վաչէ Կարապետ եւ Սեդրակ Մարտիրոս որոնք Թուրքիայէն Ֆրանսա հաշիշ կը փոխադրէին, Իզմիրի ծանր պատիժներու առեւանին կողմէ ցկեանս բանտարկութեան դատապարտուեցան:

Քոլերայի համաճարակը աւերներ կը գործէ Լիբանան, Սուրիա, Յորդանան, Այսրյորդանան, Թուրքիա, Պարսկաստան եւ այլուր:

Ի՛նչպէս միջազգային լուրերու մէջ չգնել աշխարհահռչակ սոփրանօ՝ Գալլասի մահը: Գալլաս եղաւ բացառիկ ձայն մը եւ բացառիկ դէմք մը: Յիշենք նաեւ մահը, խորհրդային երիցագոյն բանաստեղծ՝ Ռոժդեստվենսկիի: Նոյնպէս մահը ամերիկացի բանաստեղծ Լօուէլի:

ՖՐԱՆՍԱ

Պատմական ամիս մը:

Շուրջ 13 միլիոն եւ աւելի Ֆրանսացիներու երազը կը դեղնի աշնան գալուստով:

Վերջին շաբաթներու, համայնավար – ընկերվարական, Մառշէ – Միթերան, Իւմանիթէ – Իւնիթէ, հրապարակային մենամարտները, ելոյթները, դիտումնաւոր յայտարարութիւնները կը խաթարեն ձախի մթնոլորտը: Եւ յանկարծ, Սեպտեմբեր 14ի օրը, կը պայթի...: Բայց անսպասելի ձեւով: Ռոպէր Ֆապր, եռ չմնալու համար երկու վրոէթներէն, դուռը կը քաշէ, կը ձգէ վեհաժողովը ու կ'երթայ: Այս ծանր հարուածը մահացու պիտի ըլլայ: Յաջորդող օրերու կատարեալ հանդարտութիւնը եւ համեմատաբար խոհեմ յայտարարութիւնները, Մառշէի կոչը, Միթերանի պնդումները պիտի մընան միայն ձեւական: Սեպտեմբեր 23ին գումարուած վեհաժողովը, ընդհատուելով ցնոր տնօրինութիւն, կ'արձանագրէ ձախին խզումը: Օրը պատմական է: Պատճառներ չփնտռենք: Եթէ Հասարակաց Ծրագրի ստորագրութիւնը 1972էն ի վեր խանդավառութիւններ ստեղծած էր, այդ խանդավառութիւնները սակայն չէին ծածկեր լուրջ տարակարծութիւններ, քանի սկզբունքի էին, մանաւանդ ազգայնացումներու կապակցութեամբ: Հասարակաց Ծրագիրը ստորագրող կուսակցութիւնները չեն որ խաբուեցան, այլ խաբուեցաւ ժողովուրդը: Խաբուեցան միլիոնաւոր Ֆրանսացիներ որոնք ձախի համախմբման մէջ դրած էին իրենց յոյսերը «Նոր դարագլուխ» մը բանալու համար Ֆրանսայի մէջ: Ինչ որ փշրուեցաւ այլեւս կարելի չէ իրար բերել: Սպասենք, սակայն, վերջնական եզրակացութիւններու յանդելէ առաջ:

Մինչ ձախը կ'ապրի անկիւնադարձ օրեր, մեծամասնութիւնը զերծ չէ հոգերէ: Ժ. Ժ. Սերվան Շրայպէր կը նետէ իր հերթական ռումբը: Բայց, այսուհանդերձ, Սեպտեմբեր 14ի օրը, որ պատմական բնոյթ է ստացած, մեծամասնութիւնը կը ստորագրէ իր մանիֆեստը, չորս հոսանքներու համախոհութեամբ: Սակայն, մեծամասնութիւնը յաղթանակ չի պոռար: Կը զգուշանայ ձախի պառակտումներէն զորս կ'որակէ արուեստական եւ կը յայտարարէ որ իր հակառակորդները չեն փոխուած:

Ռ. Պառի 1978ի պիւտճէն, որ կը նախատեսէ յաւելումներու կարեւոր շարք մը, կ'որակուի ոչ-ընտրական եւ «լուրջ ու պարկեշտ» պիւտճէ մը: Կը մնայ Խորհրդարանին վաւերացնել:

Ձախի այս պատմական քանի մը օրերէն վերջ, Ծերակոյտի ընտրութիւնները, մէկ երրորդի նորոգումով, մեծամասնութեան կայունութեան չեն դպչիր: Ձախը կը շահի տասը աթոռ: Բոլոր հոսանքները, ըստ սովորութեան գոհ են:

Ֆրանսա կը կորսնցնէ «աշխարհական սուրբ մը», իր ամէնէն ժողովրդական դէմքերէն մէկը՝ ժան Ռոսթան, բնագէտ, բարոյագէտ եւ գիտուն: Իր մահկանացուն նաեւ կը կնքէ Լիւսի Ֆօռ՝ վիպագիր, մտաւորական, ամուսնացած Ազգային Ժողովի նախագահ Էտկար Ֆօռի հետ:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Հայաստանի դպրոցական զանգերը կը հնչեն Սեպտեմբեր մէկին: 594 հազար երկսեռ աշակերտներ ներկայացան 1351 նախակրթարաններու մէջ, 42 հազար ուսուցիչներու առջեւ:

Սոյն տարեշրջանին բացուած են հարիւր նոր դպրոցներ: Բարձրագոյն եւ միջնակարգ ուսումնարաններու աշակերտութեան թիւն է՝ 110 հազար: Հայաստանի բնակչութեան մէկ երրորդը ուսանող է: Ժողովրդական կրթութեան յատկացուած պիւտճէն կը կազմէ Հայաստանի պիւտճէին գրեթէ քառորդը:

Շինարարութիւնը առաջին գիծի վրայ: Նշենք մասնաւորապէս Երեւանի հարաւարեւմուտքը, պատմական Էրեբունիի մօտ, 25 հեկտար տարածութեան վրայ կառուցուելիք բարձրայարկ շէնքերը 9 հազար բնակիչի համար: Նոյնպէս Շահումեանի շրջանին մէջ, նոր թաղամաս մը 47 հեկտար տարածութեամբ եւ 23 հազար բնակիչի համար:

Միջնադարեան գեղեցիկ կոթողներէն, Վահանավանքի մէջ, հնագիտութեան եւ ազգագրութեան հիմնարկութեան արշաւախումբը ձեռնարկած է պեղումներու: Յուշարձանի միջոցաւ պատմական մոռցուած էջեր յայտնուած են:

Արեւելեան երաժշտութիւնը ուսումնասիրելու մօտ մասնագիտական խումբ մը կեանքի կոչուած է Գիտութիւններու Ակադեմիայի արուեստի հիմնարկութեան մէջ:

Միշտ մշակոյթի մարզէն ներս, լոյս տեսած է «Էջեր արեւմտահայ գրականութեան պատմութիւնից» գիրքը, նուիրուած արեւմտահայ գրականութեան մեծերուն՝ Դ. Վարուժան, Գր. Զօհրապ, Մ. Մեծարենց, Սիամանթօ, Տ. Չէօկիւրեան, Ե. Օտեան:

Մոսկուայի մէջ, գիրքի միջազգային ցուցահանդէսին հայկական զանազան հրատարակչական տուներ ցուցադրած են շուրջ երկու հարիւր գիրք: Ցուցահանդէսին մասնակցած են 60 երկիրներու հրատարակչական տուներ, ՄԱԿի եւ Իւնեսքոյի հրատարակչական կեդրոնները:

Օգոստոսին տեղի ունեցած են դասընթացքներ սփիւռքի զանազան շրջաններէ ժամանած հայ ուսուցիչներու համար: Մ. Նահանգներէ, Ֆրանսայէ, Քանատայէ, Աւստրալիայէ, Իրաքէ, Կիպրոսէ, Լիբանանէ, Սուրիայէ, Յորդանանէ, Երուսաղէմէ եւ Եգիպտոսէ եկած ուսուցիչներ դասախօսութիւններ լսած են՝ Հայաստանի տնտեսութեան, գիտութեան եւ մշակութային կեանքի մասին, ինչպէս նաեւ Հայոց լեզուի, գրականութեան եւ հայկ. ճարտարապետութեան վերաբերեալ:

Միշտ այցելութիւններու շարքին, եռակողմ պատուիրակութիւն մը, Իսլանտայի վարչապետ՝ Գէյր Հալլգրիմսըն այցելած են Հայաստան: Նոյնպէս, առաջին անգամ ըլլալով, Միացեալ Նահանգներու եպիսկոպոսական եկեղեցւոյ պատուիրակութիւն մը այցելած է Մայր Աթոռ եւ Հայաստան: Պատուիրակութիւնը գլխաւորած է Ջոն Մ. Ալլին եպիսկոպոս, նախագահ Եպիսկոպոսաց Խորհուրդի:

Գոհար Գասպարեանէ, Հայկանոյշ Դանիէլեանէ ետք, Ալիսա Հէքիմբաշեան կը ստանձնէ Անոյշի դերը «Անոյշ» օփերայի նոր թատերաշրջանին համար:

Մարզական. — Եուրի Վարդանեան, ծանրաբարձութեան աշխարհի ախոյեանութեան տիտղոսը կը ստանայ Շթութկարտի մէջ: 157,500 քիլոյով իրեն կը պատկանի աշխարհի մրցանիշը: Սեպտեմբերը եղաւ սեւ ամիս մը Արարատի համար որ արձանագրեց երեք պարտութիւն եւ երկու հաւասար խաղ ու այժմ կը գտնուի 22

ԹՈՓՓՈՒՈԿՈՆ ՔՐՀՈՆՆ

(ԻՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ)

Արտաւազդ վազեց մայրիկին լուր տալու. բաւական ճամբայ էր մինչեւ կամուրջին հասնիլը. խեղճ կնոջ խելքին պիտի գար. հեւալով վազեց, ինչպէս պիտի վազէր մինչեւ կամուրջը, ոտքերը չէին բռներ: Եկաւ, հիւանդին վրան ինկաւ, համբուրեց վէրքն ու երեսը:

— Քու ըլլամ, տղաս, աս ինչ փորձանք է, եւ լացաւ ճշմարիտ մօր մը սրտով:

Աղքատ աղքատի լուր տուաւ, ամէնէն վերջը խեղճ Շուշանիկ լսեց: Ո՞վ կրնայ ըսել թէ այդ նուիրուած քոյրը որքան լացաւ, որքան սէր սպասած էր իր եղբայրը փրկելու համար:

— Այր մարդիկ շատ, ըսաւ Փեքիկ մայրիկը, թող չալկեն տուն տանինք:

Քահանային վէրքը բաւական խոր էր, բայց կրնար խօսիլ ծանր ու կամաց:

— Ոչ, պատասխանեց Տէր Կարապետ, գիս տեղէս մի շարժէք, եթէ պիտի մեռնիմ թող աղքատ եղբայրներուս մէջ մեռնիմ, եթէ պիտի առողջանամ թող կեանքս շարունակեմ այս մահիճին վրայ կամուրջին տակ:

Գիշերն ամբողջ փոքրիկ ճրագի մը լոյսով, մայրիկը, Շուշանիկ, Աննա, Արշակ, Արտաւազդ հիւանդին մօտ անցուցին: Քաղաքէն մարդիկ ալ եկան, գրեթէ կուր գետին բոլոր ձկնորս աղքատները հոն թափեցան: Շուներն իսկ չհեռացան հիւանդ մահիճին քովէն:

Վիրաւորին քունքէն դադրած էր արիւնը, բայց Տէր Կարապետ շատ տկար էր, շատ արիւն կորսնցուցած էր:

Հաւլապարէն լուր տարածուած էր հարուստ թաղերն ալ. բոլոր քաղաքը կը փափաքէր գալ, տեսնել այդ նահատակ քահանան:

Տարաթ օր մը ոստիկան մը Տէր Կարապետին տունը կը փնտռէր. ցոյց տուին թէ Մետեխի կամուրջին տակ հիւանդ պառկած է: Վար վազեց, ձեռքը թուղթ մը ունէր: Բազմութիւն մը տեսաւ:

— Ճամբայ տուէք, ըսաւ: Ա՞յս է Գափոյեանը հարցուց մէկու մը:

— Այո, այս մահամերձ հիւանդն է:

Ոստիկանը բարձրաձայն կարդաց. — Կարապետ Գափոյեան որդի Պօղոսի, ծընած Արտանոյշ, 1 Սեպտեմբեր 1894ին, դատապարտուած էր անիրաւ դատարաններէ ցկեանս Թիֆլիզի փողոցները բափառիլ, զրկուած մարդկային իրաւունքներէ. անմեղ եւ արդար է, տէր կը դառնայ իր ինչքերուն եւ անձնական ազատութեան:

Յետոյ ցած ձայնով բաւ քովինններուն.

— Բերխան խփած են:

Տէր Կարապետ երկու օր ալ ապրեցաւ, իր ազատութեան թուղթը ափին մէջ Մետեխի կամուրջին տակ մեռաւ:

Հ. ՎԱՀԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

(20 եւ վերջ)

կէտով դասաւորման 10րդ տեղը: Մարզական եւս.— Տոմակ զիւղի բնակիչներէն Ալմաստ Ղազարեան բոլորած է իր ծննդեան 107ամեակը:

Տիրանի.— Երեւանի մէջ մեռած է յայտնի երաժիշտ՝ Արամ Քոչարեան:

ՍՓԻՒՌՔ

Պոլսոյ Շնորհք Պատրիարքը՝ քաջ հողի: Բամազանի առթիւ իր արդար ելոյթը անգամ մը եւս կը փչեցնէ, եթէ հարկ է, Թրքահայութեան դժուար կացութիւնը եւ կեանքը, Թուրք կառավարութեան յաջորդական սեղմումներու հետեւանքով: Պատրիարքը չի վարանիր ըսելու, Պատրիարքարանի մայր եկեղեցիին եւ մօտակայ Պեզճեան վարժարանի շրջափակներու մէջ ուղերսու պայթումէն յետոյ, « խորհեցանք որ ասոնք ալ մեր բաժինն են Բամազանի ստեղծած բարի կամեցողութեան ոգիէն »:

Հռոմի խորհրդային դեսպանը՝ Նիկիտա Ռիժով, ընկերակցութեամբ Վենետիկի քաղաքապետին եւ բազմաթիւ ռուս եւ իտալացի պաշտօնական անձնաւորութեանց, այցելեց Ս. Ղազար: Տեղի ունեցաւ ընդունելութիւն եւ այցելուները մեկնեցան լաւագոյն տպաւորութիւններով Հայոց կղզիէն:

Սթոքհոլմի մէջ կ՚ապրին շուրջ 200 Հայեր: Շուէտական կառավարութիւնը չէնք մը յատկացուցած է հայ գաղութի մշակութային ձեռնարկներուն համար:

Պրիւսէլ իր մահկանացուն կնքած է Ազգ. Վարչութեան նախագահը՝ Վարդան Մուրատեան:

Հարաւային Ամերիկայի մէջ, հայ կեանքը մասնաւորապէս կ՚եռայ Պուէնոս Այրէս եւ Գորտոպա: Այս երկու քաղաքներու մէջ բազմաթիւ ձեռնարկներ: Արժանթինի մայրաքաղաքին մէջ կազմակերպուած է ուխտադնացութիւն մը ազգային հերոս Արամ Երկանեանի աճիւններուն: Իսկ Գորտոպայի Անդրանիկ ակումբը պիտի հարստանայ նոր շէնքով մը:

Ամերիկայի Հայոց Արեւմտեան Թեմի նոր առաջնորդ ընտրուած է Եփրեմ Վրդ. Թապաքեան, փոխարինելով Սմբատ Եպս. Լափաճեանը:

Պոսթընի մէջ տեղի ունեցած են Հ. Ե. Դաշնակցութեան 44րդ Ողիմպիական խաղերը մասնակցութեամբ արեւելեան Միացեալ Նահանգներու շրջաններուն եւ Քանատայի մարզիկներուն: 3000 հանդիսականներ հետեւած են խաղերուն: Աւելի հիւսիս, Մոնրէալ, «Լը Տըվուար» օրաթերթին մէջ՝ Տոքթ. Գէորգ Պաղճեան խիստ շահեկան գրախօսական մը հրատարակած է « ոչ–Հայու մը աչքերով » խորագրին տակ, Տոքթ. Իվ Թէրնոնի « Հայերը, ցեղասպանութեան մը պատմութիւնը » հատորին համար:

Արեւելեան կողմն աշխարհի, հայ կեանքը բեղուն է Սուրիոյ մէջ իր վարժարաններով, մշակութային եւ կրօնական հաստատութիւններով եւ կեանքով: Մէթր Գրիգոր Էպլիղաթեան ընտրուած է երեսփոխան Սուրիոյ Խորհրդարանի: Ոչ շատ հեռու, Լիբանանը եւ Լիբանահայութիւնը կը վերսկսին իրենց ազգ. կեանքը: Զմմառի մէջ, տեղի ունեցած է Հ. Մ. Ը. Մ.ի Անթիլիասի սկաուտներու եւ Ալեք Մանուկեան կեդրոնի Հ. Ե. Ը.ի սկաուտներու բանակումը: Մասնակցած են Հ. Մ. Ը. Մ.ական 121 սկաուտներ: Այնճար, պատանեկան միութիւններու բանակումին մասնակցած են 500 պատանիներ: Լիբանանեան դէպքերու հետեւանքով, երկու տարուան դադարէ մը ետք, Անդրանիկ Ծառուկեանի «Նայիրի» շաբաթաթերթը վերսկսաւ հրատարակուիլ: Պարսկաստանի Արարատ կազմակերպութեան նախաձեռնութեամբ համահայկական բանակում մը տեղի ունեցաւ, որուն մասնակցած են նաեւ Սուրիոյ եւ Լիբանանի հայ սկաուտներ: Նոր Ջուղայի, Ս. Ամենափրկիչ վանքին մէջ ձեռնադրուեցաւ Մեսրոպ Մաշտոցի, Խաչատուր Կեսարացիի եւ Պարոյր Սեւակի կիսանդրիները: Նոր Ջուղայի Ս. Ամենափրկիչ վանքի դահլիճին մէջ տեղի ունեցաւ Իրանա – Հնդկաստանի Հայոց Թեմի ԻԱ. պատգամաւորական ժողովը ուր կրօնական եւ թեմական Խորհուրդները կարդացին իրենց տեղեկագիրները: Ժողովը գնահատեց կատարուած աշխատանքը, բայց ցաւով արձանագրեց Մեսրոպ Ծ. Վրդ. Աշճեանի հրաժարականը, առաջնորդի աթոռէն, Գարեգին Բ. Աթոռակից Կաթողիկոսի մէկ պաշտօնագրով, այլ առաջնորդութեան համար:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅՈՒԹԻՒՆ

Ցնծատակելի օր մը Լեւոնի Նարեկեան վարժարանին համար, Սեպտեմբեր 25ը: Սէն–Մոռ օ Մոն տ՚Օռի մէջ, Հայ Կաթողիկէ Կաթողիկոս – Պատրիարքը՝ Հմայեակ – Պետրոս ԺԷ, ներկայութեամբ բարձրաստիճան անձնաւորութիւններու, օծեց Ս. Գրիգոր Նարեկացիի մատուռը:

ՅԱՌԱՋ HARATCH
1977
ԺԱՆՍԷՍ

Մակարիոսի մահուան առթիւ, ի պատասխան «Յառաջ»ի ղրկած ցաւակցական հեռագրին, Կիպրոսի դեսպանը՝ Փոլիս–Մօտինոս ուղղեց յատուկ նամակ մը «Յառաջ»ի տնօրէնուհի՝ Արփիկ Միսաքեանի:

Փարիզի մէջ, Հայ Դատի Յանձնախումբը կազմակերպեց « Պարաճանով երեկոյթ մը » ներկայացնելով արգիլուած ֆիլմը՝ Նռան գոյնը – Սայաթ–Նովա:

Նոր միութիւն մը: Մարթիկի եւ Պէռ ըէթանի շրջանի հայածին Ֆրանսացիներու Միութիւն: Կը մաղթենք յաջողութիւն, սպասելով դրական արդիւնքներու:

Ժեռար Շալեան, Նուվէլ Օպսերվաթէօրի մէջ, խիստ շահեկան գրախօսական մը ստորագրեց Իվ Թերնոնի այնքան ձեռնհաս գիրքին մասին՝ «Հայերը, ցեղասպանութեան մը պատմութիւնը»:

Հայ նոր անուն մը շարժանկարի արուեստին մէջ՝ Լէոն Միկրեան: Իր ասպարէզը կը սկսի «Ա ըէսթ տիւ Ռիօ Բոնչօ» ֆիլմին մէջ:

Ուիլեըմ Սարոյեան, Մարսէյլի Մշակոյթի Տան մէջ: Աշխարհահռչակ գրագէտը մեծ խանդավառութիւն ստեղծեց: Մարսէյլի Մշակոյթի Տունը այս գեղեցիկ ձեռնարկով կը բանայ իր նոր նստաշրջանը:

Խօսիլ հայերէնի դպրոցներու եւ դասընթացքներու մասին, նորութիւն մը չէ: Բայց ըսենք որ անգամ մը եւս բովանդակ Ֆրանսահայ գաղութի զանազան միութիւնները, կազմակերպութիւնները վերաբացին իրենց դպրոցներու դռները:

ՅՈՒՇ ՄԸ ԲԱՐՍԵՂ ԿԱՆԱՉԵԱՆԷՆ

Օ

1919ի սկզբնաւորութիւնն էնք. դաշնակից Պետութիւններու յաղթանակով Սուրիան գրաւուած էր անգլիական բանակին կողմէ: Հալէպ քաղաքը դարձած էր անապատի կիզիչ արեւէն ու անօթութենէն կմախքացած հայ գաղթականներու կայան մը, դէպի իրենց ծննդավայրը վերադարձի ճամբուն վրայ: Հալէպի հայկական որբանոցը կը կառավարուէր պատուելի Ահարոն Շիրաճեանի կողմէ. տարիքով բաւական յառաջացած էր, սակայն խելացի եւ կամքի տէր էր. լեզու դտած էր Թրքական կառավարութեան հետ. ապա՝ Գերմանացիներու եւ Անգլիացիներու հետ, որոնցմէ նպաստ կը ստանար որբանոցը կանգուն պահելու համար. դրեթէ 900 որբեր տեղաւորուած էին քանի մը շէնքերու մէջ, իրենց տարիքի եւ սեռի համեմատ, սակայն մեծագոյնը Սալոն Խանին էր արաբական թաղամասին մէջ, որ թէ՛ բնակութեան եւ թէ դպրոցի կը ծառայէր: Մեր դասաւանդութիւնները տեղի կ՚ունենային կանոնաւոր կերպով, սակայն ուսուցիչներու տեւական փոփոխութիւնը մեզ շուարումի կը մատնէր: Մեզ հետաքրքրողը աւելի ազգային երգերն էին: Ճիշդ այդ ժամանակամիջոցին էր, որ Պաղեստինի ճակատը Արարայի մէջ հայ կամաւորներու յաղթանակը մեզ խանդավառած էր եւ սկսած էինք երգել իրենց համար յօրինուած երգը.

Ծաղկեցան այգունք, ծաղկեցան դաշտի
Ծաղկունք բացուեցաւ պլպուլ թող երգէ,
Զէնքի շարժում մը թնդում է երկիր
Հերոսք հայրենեաց օգնութեան հասէք:

Մեր ուսուցիչներու փոփոխութեամբ երգի դասատուն ալ փոխուեցաւ. գիտէինք որ երաժշտութեան նոր ուսուցիչ մը պիտի գար: Քանի մը դասարաններու աշակերտներ համախմբուած ընդարձակ սրահի մը մէջ ակնապիշ կը սպասէինք: Յանկարծ ներս կը մտնէ հազիւ երեսունը անց երիտասարդ մը՝ հայկական թուխ դէմքով, արծուաքիթով, բաճկոնէն եւ տաբատէն յայտնի էր որ գաղթականութենէ նոր վերադարձած էր. մեր տնօրէնը կը ներկայացնէ զինքը՝ Բարսեղ Կանաչեան, Կոմիտասի աշակերտներէն: Իր ձայներու ելեւէջներէն ու շարժումի ձեւերէն հասկցանք, որ ասիկա տարբեր մէկն էր. առաջին երգը որ սորվեցուց մեզի, իր հայրենասիրական ոգիէն բխած, Թամար Գաթիպայի բառերով իր յօրինած հետեւեալ երգն էր.

Երնէկ թէ այս նոր տարին
Վերջ տար Հայի ցաւերին,
Զարբ կորչէր ու բարին
Բուն դնէր մեր սրտերին:

Երնէկ թէ այս նոր տարին
Ազատ շնչէր Հայաստան
Եւ շուրջ Մասիս մեր սարին
Փայլէին վարդ անդաստան:

Երնէկ թէ այս նոր տարին
Ոտքի կանգնէր Հայաստան
Եւ կիսաքանդ մեր Կարին
Լինէր քաղաք մեր ոստան:

Երաժշտութեան մեր նոր ուսուցիչը հազիւ չորս ամիս կեցաւ, բազմահազար Հայութեան հետ ինքն ալ խառնուեցաւ գնաց Կիլիկիա, սակայն իր սորվեցուցած նոր երգը ամէն տարուան սկիզբին կրկնակ ոգեւորութիւն մը կը ստեղծէ ու կը կրկնեմ՝ երնէկ թէ այս նոր տարին համայն Հայութեան բերէ երջանկութիւն, ուրախութիւն եւ աշխարհին խաղաղութիւն:

Տարիներ ետք պիտի լսէինք որ Պէյրութի մէջ 25 տարի իր ղեկավարած Գուսան երգչախումբով հնչեցուցած է Կանաչեան հայկական երգը, հիացում պատճառելով հայ թէ օտար ունկնդիրներուն եւ արժանացած է պետական պարգեւատրումի:

1967ին վերջնապէս կը փակէր իր աչքերը Կոմիտասի արժանաւոր աշակերտը՝ Բարսեղ Կանաչեան:

ՄԱՐՏԻՐՈՍ ԳՐԱՃԵԱՆ

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ գացած Հայաստանի կոփամարտիկները իրենց առաջին հանդիպումը ունեցած են Ռաշտի մէջ՝ Դեկտ. 30ին, ուր արձանագրած են ութ յաղթանակ, մէկ հաւասարութիւն եւ երկու պարտութիւն: Յունուար 3ին, Թեհրանի մէջ տեղի ունեցած են Իրանի ազգային խումբի եւ Հայաստանի կոփամարտիկներու հանդիպումները, որոնք վերջ գտած են հաւասար արդիւնքներով (երկու կողմերն ալ արձանագրած են չորս յաղթանակ, երեք հաւասարութիւն եւ չորս պարտութիւն):

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ Կիլիկեան Արեւելեան Թեմի նորընտիր առաջնորդ Մեսրոպ Եպս. Աշճեան, Յունուար 3ին, գացած է Նիւ Եորք՝ իր պաշտօնատեղին: Քենըտի օդակայանին մէջ առաջնորդը դիմաւորած են Ազգ. Իշխանութեանց, բարեսիրական, մարզական, երիտասարդական եւ մշակութային կազմակերպութեանց ներկայացուցիչները:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (498)

ՀԱՌԱՉԱՆՔԻ ԿԱՄՈՒՐՋԸ

ՎԵՐՋԱԲԱՆ

Վենետիկի ժողովուրդը հազիւ կրցաւ երկու տարի առանց իշխանութեան ապրիլ: Երկու տարի յետոյ ոմանց փառասիրական ձգտումը, ուրիշներու ինքնակալութեան պապակը եւ ոմանց ալ զանազան ուրիշ մոլութիւնները ազատութեան օրրանը նորանոր դժբախտութեանց մէջ մխրճեցին դարձեալ:

Բայց ատիկա ուրիշ պատմութիւն է...

Սա միայն ըսենք թէ՝ Սքալապրինօ իրեն առաջարկուած ընդհանուր հրամանատարի պաշտօնը մերժելով՝ Ռոլանէ չբաժնուեցաւ եւ պսակադրութեան օրը անոնց խաչը բռնելով կնքահայր եղաւ:

Արաթիմոս որ Փերինայի հետ ամուսնացած էր, Լէոնորի հարսնութեան օրը սիրուն քերթուած մը հիւսեց նորապսակ ամոլին վրայ... բայց վախնալով որ ուրիշ գովասանող պիտի չգտնէր իր բանաստեղծութեան, ինքն սկսաւ փառաբանել զայն:

Բոլոր Արաթիմոսուհիները ամուսնացան բարձրաստիճան զինուորականներու հետ, կնքահայրութեամբ տիեզերահռչակ բանաստեղծ Փեթրոս Արաթիմոսի, որ իր յաւիտենապէս գոցուած քսակին բերանը բանալով կարեւոր դրամօժիտներ բաշխեց իր ձեռնասուն նաժիշտներուն:

Զարմանալին հոն է սակայն որ Արաթիմոս Տանտոլոյի խոստացած մէկ միլիոն ոսկիին պարգեւը չընդունելով, այդ վիթխարի գումարը Ռոլանի տրամադրութեան տակ դրաւ որպէսզի յարմարագոյն նպատակի մը յատկացնէ:

Ցոսքարիի անկումէն ամիս մը յետոյ, Կիտօ Ճենարօ դքսութեան պալատը ներկայանալով խնդրեց Ռոլանէ որ զինքը դարձեալ ոստիկանապետի պաշտօնին մէջ հաստատէ:

Բայց նոր դուքսը ըսաւ.

— Վենետիկի մէջ ոստիկանապետի պէտք չմնաց այլեւս: Ասկէ ետքը ուրիշ պաշտօն մը պիտի յանձնեմ քեզի եւ թօշակդ ալ պիտի կրկնապատկեմ. աղքատիկ թաղեր պտըտելով, թշուառներն ու չունեւորները ցոյց պիտի տաս ինծի:

— Ատ ալ նոր ոստիկանութիւն մըն է, տէր իմ, պատասխանեց Կիտօ Ճենարօ: Կ՚երդնում:

Ահա Տանտոլոյի հարստութիւնը եւ Արաթիմոսի մերժած մէկ միլիոն ոսկիները այդ նպատակին յատկացուեցաւ:

Ճենարօ իրեն վստահուած պաշտօնը այնպիսի անաչառ խղճմտութեամբ մը կատարեց որ, քանի մը ամսուան մէջ Վենետիկի մէջ ոչ հիւանդ մնաց, ոչ աղքատ, ոչ անօթի եւ ոչ ալ բանտարկեալ:

Ազատութիւն եւ Սէր:

Ահա այս երկու բառերը եղան յետ այսօրիկ Վենետիկի մէջ տիրող դուքսն ու աւագ հաւատաքննիչը:

ՄԻՇԷԼ ԶԵՎԱՔՕ

(Վերջ)

ՆՈՒԷՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Վասպուրականի Հայր. Միութիւնը, ի գնահատութիւն Կարօ Յովսէփեանի «1977ը Յառաջի ընդմէջէն» շատ շահեկան յօդուածաշարքին, «Յառաջ»ի բարգաւաճման կը նուիրէ 100 ֆ.։

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՓՍԱԿԻ

Սարգիս Զօքաքլեանի թաղման առթիւ Վալանսի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը ստացած է Տէր և Տիկ. Խաչերեանէ 50 ֆ., Տէր և Տիկին Արսէն Տէր–Սարգիսեանէ 20 ֆր.։

Ս. ՅԱԿՈԲ — ԼԻՈՆ

ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՇԱԲ – ԹՈՒԱՆ ԱՂՕԹԻ ՅՈՒՆ. 18էՆ ՄԻՆՉԵՒ 25

Կիրակի Յունուար 22ին, կ. յետոյ ժամը ճիշդ 5ին տեղի կ'ունենայ հսկման արարողութիւն մը Լիոնի Ս. Յակոբ եկեղեցւոյ մէջ, ի ներկայութեան Լիոն քաղաքի կրօնական բարձրաստիճան անձնաւորութեանց եւ Ֆրանսայի զանազան յարանուանութեանց պատկանող հաւատացեալներու։ Մեր հաւատացեալները եւս կը հրաւիրուին խուռներամ բազմութեամբ ներկայ գտնուելու եւ աղօթելու վասն անսասանութեան եկեղեցւոյ։

Արարողութենէն յետոյ ընդունելութիւն մեծ սրահին մէջ։

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

Լիոնի Հայ Առաք. Եկեղ. Ազգ. Միութեան վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է Պորտօրնակ Տիկ. Թումիկեանէ հետեւեալ նուէրները.— 100ական եկեղեցիին, դպրոցին, Աղքատախնամին, Կարմիր եւ Կապոյտ Խաչերուն եւ 50 ֆր. «Յառաջ»ին։

×

Չորրհնէքի կնքահայրութեան առթիւ, փոքրիկն Արտակ Աւետեանի ծնողքը՝ Տէր եւ Տիկին Արտաւազդ Աւետեան, Լիոնի Ս. Յակոբ եկեղեցւոյ պայծառութեան կը նուիրեն 2000 ֆր եւ 250ական Աղքատախնամին եւ Տիկնանց Միութեան։

ԻՍԻԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

Նախաձեռնութեամբ Իսիի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդին, այս Շաբաթ, Յունուար 21, ժամը 16ին, Իսիի Մշ. Տան մէջ, 45 Ռիւ տը լա Տեֆանս,

Ա. ՄԵՍՐՈՒՄԵՆՑ

կը ներկայացնէ իր գիրքը՝

ԼԸ ՔՈՄԱՆՏՕ 784/5

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Փարիզահայ Տիկնանց Միութեան Որբերու Օգն. Մարմինը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները, իր տարեկան մեծ պարահանդէսին առթիւ.—

Ոմն 3000 ֆր., Տիկին Եսթեր Իչգալըցեան 2000, Տէր եւ Տիկ. Կարպիս Կարապետեան 2000, Պ.Պ. Սանճեան եւ Ներսէսեան 500ական, Պօղուքեան եւ Ադամեան 250ական, Տիկիններ Վահանեան, Աչճեան, Պ. Տիլան 200ական, Քեաթիպեան, Էգնայեան 150ական, Ֆուժերոլ, Ալլի, Պահատուրեան, Կրէկուար Ասլան, Միսիրեան, Պետրոսեան, Պաթմանեան, Էսապալեան, Կիւլպէնկեան հիմնարկութիւն, Խանճեան 100ական, Տէր եւ Տիկ. Թորոսեան 200, Օր. Խոսրովեան 100, Տիկին Մարգարեան 100 ֆր.։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Սէն Ժեռմէի Կապոյտ Խաչի տարեկան հացկերոյթը Կիրակի, Յունուար 29, ժամը 13ին, Մշակոյթի Տան Վասպուրական սրահին մէջ։

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

ՓԱՐԻԶ

Կապոյտ Խաչի Շրջ. Վարչութիւնը Փարիզեան շրջանի իր մասնաճիւղերով կը տօնէ Մանուկներու Օրը, Յունուար 22, ժամը 14·30ին, Սեւրի Սամուէլ – Մուրատ վարժարանին մէջ՝ 26 Ռիւ Թրուայոն։

Գեղարուեստական բաժին մանուկներու կողմէ։

Հաճելի անակնկալներ — ցուցադրութիւն ֆիլմի։

Կը հրաւիրուին Փարիզի եւ արուարձաններու մանուկները իրենց ծնողքներով։

ՆԱԽԸՆԹՐԻՔ — ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

Կապ. Խաչի Կռընոպլի մասնաճիւղին նախաձեռնութեամբ, Յունուար 22, Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Սէն-Մարթէն տ'Հէռի Սալ տէ Ֆէթ։

Գեղարուեստական բաժին, դպրոցի երկսեռ աշակերտութեան կողմէ.— խմբերգ, արտասանութիւն, խմբական պարեր եւ հաճելի անակնկալներ։ Կաղանդ պապան զանազան նուէրներով պիտի ուրախացնէ սրահին մէջ գտնուող բոլոր երախաները։

ՃԱՇ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Մարսէյլի Հ. Բ. Ը. Միութեան Տիկնանց Օժանդակ Մարմինի կողմէ։ Տեղի կ'ունենայ Յունուար 28, Շաբաթ գիշեր ժամը 20·30էն մինչեւ առտուան ժամը 3, փալմ պիչ Քոնքորտի սրահին մէջ։ Ընտիր նուագախումբ՝ ղեկավարութեամբ Ժորժ ԲՈՂՈՇԵԱՆԻ։

Տոմսերը ապահովել՝ Բարեգործականի գրասենեակէն, 33 Քուր Փիէր Փիւժէ, եւ Աժանս Վէսթէլ՝ 67 Լա Քանըպիէր։

Ընտիր սպասարկութիւն եւ հայկական միջավայր։

MAISON DE LA CULTURE
ARMENIENNE DE MARSEILLE

Conférence publique

Sujet : LE TABAGISME

Conférencier :
Dr. J. CHARLES ZAVEN GABRIELIAN

Vendredi 20 Janvier à 21 h.
Salle Vaspouragan

ENTREE LIBRE

EGLISE DE LA MADELEINE

Երեքշաբթի, Յունուար 24, ժամը 18·30էն 19·30

ՍԻՓԱՆ - ԿՈՄԻՏԱՍ

երգչախումբը՝
Կոմիտասի պատարագ
(հատուածներ)
Ղեկավարութեամբ՝
ԿԱՐՊԻՍ ԱՓՐԻԿԵԱՆԻ

Տոմսերը՝ 14 ֆր. կը ծախուին եկեղեցին։

ՆԱՅԻՐԻ

Խմբագիր՝
ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԾԱՌՈՒԿԵԱՆ

Սեպտ. մէկէն ի վեր, կանոնաւորաբար լոյս կը տեսնէ
Փարիզի մէջ՝ կը ծախուի
ԲԱԼՈՒԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆԸ

9, Rue de Trévise — Métro Cadet

ԿԸ ՈՒԶՈՒԻ

Սէն Ռաֆայէլի «Հոմ Արմենիէն»ի համար կ'ուզուին հիւանդապահուհի մը եւ օգնական հիւանդապահուհի մը։

Նպաստաւոր պայմաններ.— սնունդ, բնակութիւն ապահովուած, առաւել աշխատավարձք։

Գրաւոր դիմում ներկայացնել.—
Mme GARABEDIAN — Home Arménien
107, Ave. du Maréchal Lyautey
83700 ST. RAPHAEL

ԿՈՉ ԵՈԶԿԱՏՑԻՆԵՐՈՒ

Ուրախ ենք յայտնելու, որ Սեւան տպարանը (Պէյրութ) յանձնուած ձեռագիրները չեն վնասուած։ Եւ Հայր. Միութեան երկարամեայ ատենապետ Պր. Արամ Աճէմեանի խնամքով, պիտի վերսկսի տպագրութիւնը՝ մեր պատմագրքին, որուն 96 էջերը, եղեռնէն առաջ, տպուած էին արդէն։

Այժմ, հասկնալի պատճառներով, բացած ենք նուիրատուներու եւ բաժանորդներու ցանկ մը։ Ու կը հրաւիրենք մեր հայրենակիցները՝ օգնել եւ դիւրացնել այդ ազգօգուտ ձեռնարկը, ու կանխաւ ապահովել օրինակ մը՝ ընդարձակ նոր հատորէն։

Նուիրատուներուն եւ բաժանորդներուն անունները պիտի արձանագրուին մասնաւոր էջի մը մէջ։

Գին 100 ֆր., առաքման ծախք (յաւելեալ 20 ֆր)։

Ի դիմաց Տպագրութեան Օգնութեան Յանձնախումբի
Քարտուղար ԱՒԵՏԻՍ ԿԱՊԵՆՑ
Գանձապահ ԱՒԵՏԻՍ ՔԷՊԱՊՃԵԱՆ

Դրամ, անուն, մականուն, հասցէ ղրկել
M. KEBABJIAN AVEDIS
42, Rue Michelet — 93270 SEVRAN
Tél. : 383-75-10

Հարաւ. Ֆրանսայի համար դիմել՝
M. DJIHANCHAHIAN BENON
11, Rue Beaufort Chopin
38200 VIENNE

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

«ՅԱՌԱՋ»Ի
ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ
ՍԱԿԱԳԻՆ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ ՄԷԿԷՆ

Մահազդ	140 ֆր.
Հոգեհանգիստ	75 ֆր.
Շնորհակալիք	75 ֆր.
Հարսնիք, նշանտուք	75 ֆր.
Ծնունդ	75 ֆր.
Կը փնտռուի	25 ֆր.
Կ'ուզուի	40 ֆր.

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ սովորական ծաւալով ազդերու համար են, չորրորդ էջ։ Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է։

Առեւտրական եւ եւայլ ազդերու մասնաւոր պայմաններու համար, դիմել թերթին վարչութեան։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ Անիէռ – Պուա Քոլոմպի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերուհիները Յունուար 17ին, ժամը 20·30ին, Փերմանանս տէ գ'Ասնիքանթ Սոսիալ, 23 Ռիւ Պելֆոր, Անիէռ։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

ՏՕՆԱԾԱՌ

Շաբաթ, Յունուար 21ին, երեկոյեան ժամը 20·30ին, Վասպուրական սրահը, մասնակցութեամբ Պլ. Օտտոյի Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին

Կը խօսի
ՇԱՀԱՆ ԽԱՉԱԿԻՐ ՔՀՆՅ ՏԷՏԷԵԱՆ

Գեղարուեստական յայտագիր, պատրաստուած փոքրիկներու կողմէ — խմբերգ, արտասանութիւն, թատերգութիւն, հայկական պար։ Կաղանդ պապան իր խաղալիքներով։

Մասնաւոր ճոխ սեղաններ ընդունելութեան։

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ
ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ ԵՒ ՍՐԲԱՎԱՅՐԵՐԸ
ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ ՀԱՑՈՑ ԶԱՏԿԻ ՏՕՆԻՆ ԱՌԹԻՒ
1978
Երկուշաբթի Ապրիլ 24էն Մայիս, 5 Ուրբաթ
Կազմակերպութեամբ եւ առաջնորդութեամբ Լիոնի
ՍԵՒԱՆ
ՃԱՄԲՈՐԴԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԻՆ
Տնօրէն՝
ՎԱՐՈՒԺԱՆ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆԻ
Կը մասնակցի նաեւ ԴԱՒԻԹ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՍԱՀԱԿԵԱՆ
Առաջնակարգ պանդոկ (տըմի – փանսիոն) եւ պտոյտներ
Ճամբորդութեան վերաբերեալ մանրամասնութեանց եւ յայտագրերու համար դիմել

Catalogues à votre disposition sur demandes pour toutes destinations

RENSEIGNEMENTS ET INSCRIPTIONS :

Varoujan SARKISSIAN

sevan voyages

50, Cours de la Liberté — 69 Lyon — Tél. : 60-13-66
Tél. : 60-13-66 — Téléx 900287
Licence organisatrice : A 529

Տեղերը սահմանափակ ըլլալով, կը խնդրուի անյապաղ արձանագրուիլ

PELERINAGE A JERUSALEM ET AUX LIEUX SAINTS

du 24 avril au 5 mai

Départs par avion de PARIS — MARSEILLE ET LYON

Places limitées

A PARIS — MONDOTOURS
(Peruz Melkonian et Lévon Baghdassarian)
2, Rue de Sèze, 75009 PARIS — Téléph. : 073-30-64
Tél. : 073-30-64

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
18
MERCREDI
18 JANVIER
1978

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE NUMERO 1,30 F

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար. 200 Ֆ. Վեցամսեայ	110 Ֆ.
Արտասահման	Տար. 230 Ֆ. Հատը	1 Ֆ. 30

53ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.034 Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN 53e ANNEE — No 14.034

ԹԱԼԷԱԹԻ «ԳՈՒՐԳՈՒՐԱՆՔԸ» ՀԱՅԵՐՈՒ ՀԱՆԴԷՊ ԵՒ ԱՆՈՆՑ «ԱՊԵՐԱԽՏՈՒԹԻՒՆԸ»

ԿԱՄ

Ինչպէ՛ս, ինչպէ՛ս կը գրեն Թուրքերը

ԽՄԲ.— Ինչպէս գրած էինք Շաբաթ – կիրակի, Յունուար 14–15ի մեր թիւով, թրքական «Թերճիւման» թերթը Յուն – ուար 9 եւ 10ի թիւերով նշանաւոր «գիւտ» մը ըրած էր: Արդարեւ փաստաթուղթեր գտնուեր են Մեծն Բրիտանիոյ Արտաքին նախարարութեան դիւաններուն մէջ, ո– րոնցմէ կը պարզուի որ նոյնինքն Թալաաթ մասնաւոր հոգածութիւն ցոյց տուեր է Հայերուն հանդէպ, 1915ի տեղահանու – թեան առթիւ: Յօդուածը կը ստորագրէ Ուրալ Աքբէչ, խորագիրն է՝

« ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԴԻՒԱՆՆԵՐԷՆ ՓԱՍՏԱԹՈՒՂԹԵՐ — ԱՆԳԼԻՈՅ ԱՐՏԱՔԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՓԱՍՏԱԹՈՒՂԹԵՐ, «1015Ի ՀԱՅԿ. ԴԷՊՔԻՆ» «ՄԱՐԴԱՍԻՐԱԲԱՐ» ԼՈՅՍ ԿԸ ՍՓՌԵՆ ՀԱՅՈՑ ԿԵԱՆՔԸ ՊԱՇՊԱՆՈՂ ԹՈՒՐՔ ՄԵԾ ՄԸ ՀԱՅՈՒ ՓԱՄՓՈՒՇՏՈՎ ՍՊԱՆՆՈՒԵՑԱՒ: ԹԱԼԱԱԹ ՓԱՇԱՅԻ ՀՐԱՄԱՆԸ՝ «ՀԱՅՈՑ ԿԵԱՆՔՆ ՈՒ ԻՆՉՔԸ ՊԻՏԻ ՊԱՇՏՊԱՆ – ՈՒԻ»

Այս խորագրէն ետք կը սկսի թրքական հրաշալի՛ հէքեաթ մը, զոր կուտանք նոյ– նութեամբ առ այժմ անլորդ իսկ նկա – տելով որեւէ մեկնութիւն: (Թարգմանու– թիւնը կատարուած է բնագրէն Տոքթ. Աբթիւր Պէյլէրեանի կողմէ, որ կուտայ նաեւ ծանօթութիւններ):

×

Տարիներէ ի վեր «ժամանակակից պատմութեան էջերուն» մէջ արիւն հոսեցնող, նախապաշարումներէն արիւն կաթկթող «Հայկական Հարց» մը գոյութիւն ունի:

Լոս Անճելըսի մէջ «Հայ» մը Թրքական արիւն հոսեցուց: Եւրոպայի զանազան երկիրներու մէջ՝ Փարիզ, Վիէննա Թուրք դեսպաններ սպաննուեցան:

Կարգ մը քոմիթաճիներու կողմէ տղու ուղեղ կրողներու մօտ կատարած «արիւնոտ հէքեաթ»ները հիմա իրենց պտուղները մէկական, երկուական փամփուշտով կը վճարեն:

Այդ կեղտոտ ուղեղներէն հոսող թարախները Փարիզի, Լոնտոնի, Պէյրութի, Նիւ Եորքի, Պուէնոս Այրէսի փողոցները կ'աղտոտեն:

«Արիւնի դէմ արիւն...» արիւն կ'ուզեն:

Ահաւասիկ այդ թարախոտ վէրքերը սպիացնող դեղագիր մը:

«Անգլիոյ Արտաքին նախարարութեան դիւաններուն մէջ 9158 թիւ թղթածրար, 5523 թիւ եւ ՓՕ () 371 շարքին մէջ արձանագրուած փաստաթուղթ մը:*

1915ին Օսմանեան կայսրութեան Ներքին նախարար (յետագային վարչապետ) եղող Թալաաթ փաշային հրամանը:

1915... կարգ մը հայ քոմիթաճիներուն գլուխներուն մէջ արմատացած «եղեռական Թուական»...:

... Եւ 1915ին Թուրք Ներքին նախարար Թալաաթ փաշային, հայկական տեղահանութեան(**) հետ առընչութիւն ունեցող, Անգլիոյ Արտաքին Գործոց նախարարութեան դիւանները մտած փաստաթուղթը:

«Տեղահանութեան ենթարկուող Հայոց հետ լաւ կերպով վարուիլ...»: Թուրքերէնը «տեղահան Հայոց հետ լաւ կերպով վարուիլ... (***):

Թալաաթ փաշա, հրամանին մէջ ամենաչնչին մանրամասնութիւնն անգամ չէ մոռցած...:

Հայոց կեանքը, տղաքը, ապրանքները եւ կալուածները... Հետեւանք: Թալաաթ փաշա, Պերլինի մէջ հայ քոմիթաճիի մը փամփուշտով սպաննուեր է...

Հիմա, Թալաաթ փաշային ստորագրութիւնը կրող վաւերաթուղթը Անգլիոյ Արտաքին Գործոց նախարարութեան փոշոտ դարաններէն իջեցնենք եւ կարդանք:

28 Օգոստոս 1915 թուական կրող Ներքին նախարար Թալաաթ փաշային Հայոց «տեղահանութեան» մասին կուսակալութիւններուն ղրկած հրահանգին մէջ, հրամանի գործադրութեան պահուն չատ «ուշադրութեամբ եւ արդարութեամբ» պահանջը բացայայտօրէն կը շեշտուի:

Թալաաթ փաշային կուսակալութիւններուն ղրկած հրահանգը ճշգրիտ կերպով սապէս է.

— Տեղահանութեան ենթարկուող, կառքով կամ հետիոտն ճամբորդող խումբերը չոգեկառքի ամենամօտ կայարաններ պիտի տարուին եւ անկէ ալ չոգեկառքով իրենց երթալիք տեղերը պիտի ղրկուին:

— Տեղահանութեան ենթարկուողները երբ կայարանները հասնին, անոնք որոնց ընտանեկան պետը զինուորագրուած է, այրի կիները, անտէր որբերը իրենց վիճակը հաստատող պաշտօնական թուղթերը պատասխանատու մարմիններուն ցոյց տալով, կայարաններու մօտ քաղաքներու, գիւղաքաղաքներու կամ գիւղերու մէջ պիտի պատսպարուին: Տեղափոխութիւն չփափաքող կաթոլիկ կամ բողոքական - ները այս իրաւունքներէն պիտի կարենան օգտուիլ:

— Դեռ տեղահանութիւնը չսկսած շըրջաններու մէջ, երկար տարիներէ ի վեր հաստատուած եւ իրենց տեղերը լքել չփափաքող զինուորներու ընտանիքները, կաթոլիկներ եւ բողոքականներ տեղահանութենէ զերծ պիտի մնան: Երկրին տընտեսութեան օգտակար հանդիսացող շինանիւթերու գործարաններու եւ աշխատանոցներու մէջ աշխատող արհեստաւոր եւ գործաւորներ ու չոգեկառքի երթեւեկութեան մէջ պաշտօնավարող Հայեր եւ իրենց ընտանիքները եւ տեղահանութենէ զերծ կացուցանելով իրենց տեղերը պիտի մնան:

— Տեղահանութեան ենթակայ եղողներուն ճամբորդութեան ընթացքին իրենց պարենաւորման համար անպայման միջոցներ պիտի հայթայթուին: Իսկ նիւթական կարողութենէ զուրկ եւ ուտեստեղէն գնելու անկարող աղքատներուն անհրաժեշտ պարենաւորումը տեղահանութեան յանձնախումբին կողմէ ձրի պիտի հայթայթուի:

— Տեղահանութեան ենթակայ եղողները, հաւաքման քէմփերու մէջ պիտի մնան: Հիւանդները ամէն օր բժշկական քննութեան պիտի ենթարկուին, յղի կանանց եւ նորածին երախաներուն խնամք պիտի տարուի եւ աղքատներուն լաւ ճաշեր պիտի տրուին: Այն բոլոր պաշտօնեաները որոնք վերոյիշեալ կարգ ու կանոններու գործադրութեան չեն անսար, պատասխանատու պիտի նկատուին:

— Կուսակալութեան կամ քայմաքամութեան կողմէ նշանակուած առաքումի պաշտօնեաները, ժամանումի վայրերու կուսակալներէն, իրենց օգնականներէն եւ միւս կառավարիչներէն ստացած հրահանգները, առանց այլ եւ այլի եւ բառ առ բառ պիտի գործադրեն: Պարենաւորման համար պատասխանատու պաշտօնեաները եւս իրենց վստահուած պարտականութիւնը պատշաճ կերպով պէտք է կատարեն:

— Էրէյլի եւ Պօզանթիի շրջանին մէջ տեղահանութեան ենթակայ եղող անձերը, մասամբ չոգեկառքով, մասամբ ալ այլ փոխադրողական միջոցներով պիտի ճամբորդեն: Հիւանդներուն, անկարներուն, կանանց եւ տղոց չոգեկառքով ճամբորդելու նախապատուութիւն պիտի տրուի: Վերոյիշեալներէ զատ, միւսները կառքերով, ջորիներով եւ հետիոտն պիտի առաջնորդուին: Ճամբորդութեան ընթացքին իւրաքանչիւր կարաւանի պահապան մը պիտի ընկերանայ, պարենաւորման խումբեր պիտի գտնուին:

— Էրէյլիէն Պօզանթի եւ Պօզանթիէն Թարսուս ղրկուող իւրաքանչիւր կարաւանի մեկնումի թուականը եւ իւրաքանչիւր կարաւանի մէջ քանի ճամբորդ գտնուիլը գաղթականյանի կեդրոնին հեռագրով պիտի տեղեկացուի:

— Տեղահանութեան ենթակայ եղողներուն մէջ իրենց տուները (տեղերը) լքել չփափաքող կամ վերադառնալ փափաքողներ, զինուորական ընտանիք, կաթոլիկութիւն կամ բողոքականութենէ զատ այլ յարմար (***) պատճառներ ցոյց տըւող իրենց աղերսագրերը կուսակալութիւններու եւ քայմաքամութիւններու պիտի յանձնեն: Այդ աղերսագրերը պատասխանատու պաշտօնեաներու անձնական տեսակէտին հետ միասին Ներքին նախարարութիւն պիտի յղուին եւ նախարարութեան տուած պատասխանին համաձայն ըստ այնմ գործադրութեան պիտի արժանանան:

— Իրենց տեղերը մնալու (տեղահանուողներու մասին է) եւ կամ իրենց տուները վերադարձի հարցի մասին բոլոր թղթակցութիւնները Ներքին նախարարութեան եւ կամ կառավարութեան հեռագրով պիտի տեղեկացուին եւ կառավարութեան հրահանգին համաձայն պիտի գործադրուին (տեղահանուողներու փափաքները):

— Ճամբորդութեան կամ առժամեայ դադարի ժամանակ, գաղթականներու դէմ որեւէ յարձակման պարագային, նախայարձակները անմիջապէս անվնաս կացութեան պիտի ենթարկուին, ու ձերբակալուելով պատերազմական ատեանին պիտի յանձնուին:

— Գաղթականներէն նուէր ընդունողներ, կաշառք ստացողներ, խոստում կամ սպառնալիքով կիները բռնաբարողներ ու ըկողներ եւ կամ անոնց հետ արգիլեալ յարաբերութեանց մէջ գտնուողները անմիջապէս պաշտօնանկ պիտի ըլլան ու պատերազմական ատեան ուղարկուելով ծանր պատիժներու պիտի ենթարկուին:

— Ճամբորդութեան ընթացքին պատասխանատու պաշտօնեաներու հրամաններու ենթակայ քաղաքայիններ եթէ իրենց պաշտօնը լաւ չկատարեն կամ անհոգ վարուին, պաշտօնեաները իրենք պատասխանատու պիտի նկատուին, եւ կրկնութեան պարագային ստորինանշութեան կամ թօշակի նուազումի պատիժներով պիտի պատժուին:

— Կուսակալները, քայմաքամները, մասնաճիւղ (շիւպէ)ներու տնօրէնները կարգ ու կանոնով առաքումներ պիտի կազմակերպեն եւ կանգառներու ընթացքին (կարգապահութեան համար) անհրաժեշտ միջոցները ձեռք պիտի առնեն: Հրահանգներու լրիւ գործադրութեան հսկողութենէն սոյն պաշտօնեաները պատասխանատու են:

(Մնացեալը՝ վաղը)

(*) ՓՕ չկայ դիւաններուն մէջ, ՖՕ պէտք է ըլլայ:

(**) Փաստաթուղթին մէջ *տեղահանութեան ենթարկուողն է* (թուրքերէն բառը՝ *թէհճիր* կարելի է նաեւ գաղթ թարգմանել) մինչ Ուրալ Աքբէչ *տեղահան* կ'ըսէ ինչ որ տարբեր բան է:

(***) *Մաքուլ* բառը թարգմանեցինք «յարմար». ճիշդ թարգմանութիւնը կ'ըլլայ «տրամաբանական»:

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԷԼԻԶԷԻ ճաշը սպասուած արդիւնքը չէ տուած ըստ երեւոյթին, քանի նոյն իրիկունը (Երկուշաբթի) Շիրաք Վիէրզոնի մէջ չէ վարանած կրկին «դաւ»ի մասին խօսելէ մեծամասնութեան միւս հոսանքներու համար: Ժիսքար 1974էն ի վեր իրեն զօրավիգ եղող հոսանքներուն 80 անդամները ճաշի հրաւիրած էր եւ միայն 15 պարագլուխի հետ ալ սուրճը առած մեղմացնելու համար մթնոլորտը: Շեշտած է այս առթիւ թէ հոսանքները իրարու ընկեր են եւ ոչ՝ հակառակորդ: Բայց եւ այնպէս Շիրաք համոզուած չէ: Երեքշաբթի օրուան Ֆիկառօ հանրային կարծիքի նոր քննութիւն մը հրատարակած է ըստ որուն ընտրութեան ատեն Ձախը կը ստանայ 51 առ հարիւր, մեծամասնութիւնը՝ 44 եւ զանազան՝ 5:

ՊՈԼՍՈՅ մէջ ծանր բախումները կը շարունակուին: Երկուշաբթի ամբողջ օրը արիւնալի դէպքեր տեղի ունեցած են, երկու ուսանող սպաննուած է եւ 15 ուրիշներ ալ վիրաւորուած Պոլիս եւ այլուր, ճիշդ վստահութեան քուէի նախօրեակին: Ռումբեր ալ նետուած են հոսհոն մինչ հրացանակիրներ երկու դրամատուն կողոպտած են: Երկու շաբթուան մէջ 38 մեռեալ եւ քանի մը տասնեակ վիրաւոր կայ երկրին մէջ: Անգարայի մէջ չարաթավերջին ալ բժշկական համալսարանն է որ ռումբերու թիրախ եղած է:

ՄԵՐՁԱՒՈՐ ԱՐԵՒԵԼՔԻ կացութիւնը նոյն երազային բնոյթը չունի եւ Պեկին ու Սատաթ նոյնիսկ հրաժարելու մասին կը խօսին: Կ'ըսուի թէ Սատաթ կիրակի իր հրաժարականը տուած էր Ապահովութեան Ազգ. Խորհուրդին բայց ստիպուած եղած է ետ առնել: Երուսաղէմի մէջ հաւաքուած են Արտաքին նախարարները (Տայեան, Կամալ եւ Վէնս) բայց լաւատեսութիւն չի տիրեր քանի Պեկին բան չի զիջիր:

ԼԻԲԱՆԱՆԻ Արտաքին նախարարը Դամասկոս գացած է ապահովութիւն առնելու համար, որ խաղաղապահ արաբական (իմա՝ սուրիական) ուժերը պիտի չհեռանան իր երկրէն:

ՎԱԼ Տ'ԻԶԵՐ յանկարծակի ձիւնին հետեւանքով արկածներ ալ պատահեցան, մանաւանդ հիւսքի պատճառով: Երկու մեռեալ կայ, հինգ վիրաւոր:

1977ը
«ՅԱՌԱՋ»Ի ԸՆԴՄԷՋԷՆ

Պատրաստեց՝ ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԷՋ

Այսօր, աշխարհի գլխաւոր մտահոգութիւններէն մին է ահաբեկչութիւնը:

Արեւմտեան Գերմանիա արձանագրեց իր «Էնթէպէ»ն: Օդանաւային առեւանգումներէն ամէնէն ահաւորը, իր վախճանը գտաւ Մոկատիշոյի օդակայանը, ահաբեկչութեան պարտութեամբ: Պատէրի խմբակի չորս ահաբեկիչներէն երեքը մեռան եւ մէկը ծանր վիրաւոր: Այս պարտութեան վրայ, Անդրէաս Պատէր եւ Կիւտրոն Էնսլին անձնասպան եղան իրենց բանտի խցիկին մէջ: Աշխարհ Թիկունք եղաւ Գերմանիոյ, Շմիթ իր դիրքը ամրացուց: Գերմանիոյ մէջ անձկութենէն յետոյ, եկաւ ցնծութիւն, հպարտութիւն, բայց չուտով վրայ հասաւ մտահոգութիւնը, Շլէյէրի սպանութեամբ:

Այլ յաղթանակ մը ահաբեկչական պայքարին դէմ: Օրլիի մէջ, ահաբեկիչը՝ Ժաք Ռոպէր որ տարիներով բանտէ հիւանդանոց ճամբորդած է, հակականկ սպասարկութեան առջեւ ձեռնթափ եղաւ:

Սակայն Տաքքայի պարագային, Ճափոն տեղի կուտայ Կարմիր Բանակի ահաբեկիչներու պահանջներուն:

Միշտ բռնութեան արարքներ: Ատոխ Ապապայի մէջ, 350 ուսանողներ կը սպաննուին, հետեւանք՝ կատարուած ցոյցերուն: Հիւսիսային Եմէնի մէջ կը սպաննուին՝ Հանրապետութեան նախագահը եւ եղբայրը: Թայլանտի մէջ, զինուորական պետական հարուած մը վերջ կուտայ Թրէվիւիչէնի կառավարութեան, բայց առանց արիւնահոսութեան:

Տարօրինակ ճակատագիր: Երէկ վարչապետ, այսօր բանտարկեալ: Ինտիրա Կանտի՝ Հնդկաստանի նախկին վարչապետ գագաթէն դէպի անդունդ: 16 ժամ միայն, բայց բաւեց որ աշխարհ ապշի:

Իսրայէլ եւ արաբական երկիրները միշտ իրենց դիրքերուն վրայ, Ժընեւի մէջ գումարուելիք ժողովի նախապայմաններուն կապակցութեամբ: Հարցը ՊԱԿի ներկայութեան կամ ոչ-ներկայութեան վրայ է:

Հելսինքի, երէկ էր: Այսօր Պելկրատ: Նոր ժողովը որ ըստ երեւոյթին բան պիտի չփոխէ: Ժողովին օրակարգն է՝ Հելսինքիէն ցայսօր հաշուեկշիռը, այսինքն հոն տրուած որոշումներու գործադրութեան քննութիւնը:

«Բրեժնեւ Սահմանադրութիւնը» վաւերացուեցաւ Գերագոյն Խորհրդարանի 1517 երեսփոխաններէն: Պարզ ձեւակերպութիւն: Ընտրուեցան, կամ աւելի ճիշդ նշանակուեցան 15 փոխ-նախագահներ, քանի այս էր խորհրդային Նոր Սահմանադրութեան գլխաւոր փոփոխութիւնը, որոնց կարգին՝ Բաբգէն Սարգիսեան: Սակայն, հարցը առաջին փոխ-նախագահին վրայ է: Առանց անակնկալի, նշանակուեցաւ Վասիլի Կուզնեցով: Վասիլի Կուզնեցով դարձաւ երկրին երկրորդ անձնաւորութիւնը:

Հիմա Ռուսն ալ կը ճայնակցի Թուրքին: Նորութիւն չէ, բայց եւ այնպէս: Խորհրդային ակադեմիկոս՝ Բորիս Պիոտրովսկի, Անգարայի մէջ մամուլի ասուլիսի մը ընթացքին կը յայտարարէ որ՝ Հայերը Պետութիւն չեն կրնար կազմել: Զմոռնանք որ սերտացում մը կայ Թուրք-խորհրդային յարաբերութեանց:

Վերջապէս Քոնքորտ ամերիկեան երկինքի մէջ: Նիւ Եորքի մէջ, մուտքի եւ ելքի քննութիւնը անցաւ յաջող:

Պինկ Քրոզպի, ամերիկացի ծանօթ երգիչը մեռաւ Մատրիտի մէջ:

Այժմէականութիւնը, շատ հարուստ է Հոկտեմբերեան այս օրերուն: Տուինք գլխաւորը: Վերջացնենք Նոպէլեան մրցանակներու առաջին բաշխումներով: Գրականը՝ սպանացի բանաստեղծ Վիքէնթէ Ալեքսանդրի: Խաղաղութեանը՝ Էմնըսթի Ինթերնէշընըլին եւ բժշկական մրցանակը երեք Ամերիկացիներու որոնցմէ մէկը ծագումով Ֆրանսացի է:

ՖՐԱՆՍԱ

Մենախօսութիւններ: Խուլերու վոյց: Կիրք: Պառակտումի խորացում: Խրամատի ընդլայնում: Ցարձակումներու արշաւ: Եւ դեռ ինչ ինչ որակումներ կը բնորոշեն ձախի երկու հոսանքներու պայքարը: Ըստ համայնավարներուն, ընկերվարականները աջ կը թեքին: Ըստ ընկերվարականներուն երկրորդ հասարակաց ծրագիր պէտք չէ ըլլալ, առաջինը ձգոր-ծադրած: Ընտրապայքարը արդէն սկսած է: Միթերան կ'ուզէ 7 միլիոն քուէ ապահովել: Համայնավար կուսակցութիւնը որոշած է 25 հազար հաւաքոյթ: Այս վէճերը անկասկած կը մօտեցնեն Ընկերվարական կուսակցութեան մեծամասնութիւնը եւ Սէրէսը, ինչ որ հաւանաբար Համայնավար կուսակցութեան նպատակներուն մէջ չէր: Բայց ի վերջոյ, չմոռնանք որ ընկերվարականներու եւ համայնավարներու միջեւ ընկերային տարբեր ըմբռնումներ կան, հիմնական տարբերութիւններ կան տնտեսական մատակարարման եւ իշխանութեան գաղափարի շուրջ: Եւ արդեօք, Համայնավար կուսակցութիւնը կ'ուզէ՞ իշխանութեան գլուխ գալ: Այս ալ «Թերթօն»ի ձեւ առաւ, սպասենք յաջորդ արարքին:

Մինչ այդ, աջը կը ջանայ նուազ հրապարակի վրայ բերել իր ներքին հաշիւները: Ամէնէն լաւ միջոցը ձախին վրայ յարձակիլ է եւ մանաւանդ Միթերանի եւ Ընկերվարական կուսակցութեան վրայ: Հոս է որ կարելի է քուէ շահիլ: Նախարարապետ Պառ կը գտնէ որ Միթերան թիւրիմացութեան եւ ձախողութեան մէջ է: Փաստ, միութիւնը միայն երեւոյթ էր, և Հասարակաց Ծրագիրըհասարակաց չէր: Իսկ Շիրաքին համար ալ գլխաւոր թըշնամին Միթերանն է:

Պատմական դէմք մը, պատմական այցելութեան մը համար: Բ. աշխարհամարտի վերջին հսկան, Թիթօ բացառիկ պատիւներով ընդունուեցաւ Ֆրանսա: Իր ապահովութեան վրայ կը հսկէին 5000 ոստիկաններ եւ տասնեակ, տասնեակ Եուկոսլաւներ հսկողութեան տակ դրուեցան:

Պրըթանը եւ Նորմանտի առանց հեռատեսիլի: Հետեւանք՝ տարածուող ահաբեկչական նոր ձեւի մը: Զոհերը հեռատեսիլի եւ ռատիոյի փոխանցման կայաններն են:

Ալէն Փէյրըֆիթ պաշտօնապէս կ'անդամահանուի, գրաւելով Փօլ Մորանի աթոռը Ֆրանսական Ակադեմիայէն ներս:

«Ֆրանս», աշխարհի ամէնէն չքեղ շոգենաւը գնուեցաւ Սէուտցի միլիոնատէրի մը կողմէ: «Ֆրանս» պիտի օգտագործուի իբրեւ ծփուն պանդոկ:

Այս գլուխը վերջացնելով, կը մարենք նաեւ մեր ծխիկը, քանի Առողջապահութեան նախարարը հակածխախոտ պայքար հռչակած է: Հոկտեմբեր 17էն ի վեր ծխելը արգիլուած է Ֆրանսայի հանրային վայրերու մէջ, մինչեւ իսկ տուգանք կրնայ գրուիլ:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Ղարաբաղի հարցը դարձեալ այժմէականութեան մէջ: Ազգային անարդարութիւն կ'որակէ Սերօ Խանզադեան, ընկ. Լ. Ի. Բրեժնեւի ուղարկած նամակին մէջ, ըսելով ի մէջ այլոց. «Թանկագին Լէոնիդ Իլյիչ, սա առաջին անգամը չէ, որ Ղարաբաղի չլուծուած պրոբլեմը խանգարում է երկու ժողովուրդների միջեւ գոյութիւն ունեցող բարեկամութիւնը: Ամբողջ յոյսը ձեզ վրայ է, որ դուք կը վճռէք, վերջապէս մի հարց, որը աւելի քան կէս դար է մարմնաւորում է անարդարութիւնը»:

Փոփոխութիւններ ՀԼԿԵՄի կեդրոնական կոմիտէի մէջ: «Այլ աշխատանքի անցնելու կապակցութեամբ» Յ. Յարութիւնեան «ազատած է» կեդր. կոմիտէի երկրորդ քարտուղարի եւ Բիւրոյի անդամի պարտականութիւններէն: Նոյն պատճառաբանութեամբ «ազատ» արձակուած է կեդր. կոմիտէի քարտուղար եւ Բիւրոյի անդամ Մ. Շահգալդեան: Բ. քարտուղար ընտրուած է Ա. Թոփուզեան, իսկ քարտուղարներ եւ Բիւրոյի անդամներ ընտրուած են Ա. Ցակոբեան եւ Ֆ. Մկրտչեան:

Ծաղկաձորի մէջ, խորհրդային-ամերիկեան համագումար մը սկսաւ նուիրուած շրջապատի պահպանութեան:

Քենթըրպըրիի Արք. Ֆրետերիք Տոնալտ Գօկան պաշտօնական հիւրն է Վազգէն Ա. Կաթողիկոսին: Անգլիքան Եկեղեցւոյ պետը, իր չքախումբով կը մասնակցի Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի գահակալութեան 22րդ տարեդարձի հանդիսութիւններուն: Իր ունեցած ելոյթի մը առթիւ, Քենթըրպըրիի արքեպիսկոպոսը դատապարտած է Հայկ ցեղասպանութիւնը:

Վազգէն Ա. Ծայրագոյն Պատրիարք եւ Կաթողիկոս Ամենայն Հայոց, իր 1977 Օգոստոս 29ի կոնդակով, 1978 տարին կը հռչակէ համայն Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցւոյ համար յոբելենական տարի, նուիրուած Տ. Յովհաննէս Կոլոտ պատրիարքի իրագործումներու պանծացման:

Նոր Սեբաստիոյ աւանի հիմնադրութեան 50ամեակը նշուեցաւ հանդիսաւոր կերպով, ներկայութեամբ յատկապէս Հայաստան ժամանած սփիւռքահայ Սեբաստահայերու:

Ճարտ. Գ. Աղաբաբեան, Հայաստանի Նախարարաց Խորհուրդի շինարարութեան գործերու պետական կոմիտէի նախագահ, մեռաւ 66 տարեկանին, Երեւանի մէջ: Նոյնպէս իր մահկանացուն կնքեց բանաստեղծ՝ Մարտիրոս Վեսպէր (Դաբաղեան):

Արարատ կը շարունակէ իր ընթացքը միջին արդիւնքներով: Հոկտեմբերին արձանագրեց մէկ պարտութիւն եւ մէկ հաւասար խաղ եւ մէկ յաղթանակ:

ՍՓԻՒՌՔ

Թուրք թերթերը կը շարունակեն խօսիլ Հայերու մասին (քիչ մը շատ): Այս անգամ, հռոմաբնակ Գէորգ Ուրֆալեան, հայ երիտասարդ մը, Թուրքիա եկած է (եղեր), Թուրքիոյ Հայերը դաղտնի կազմակերպութեան մը մէջ միացնելու, խափանարարական, ահաբեկչական գործերու համար: Իր հետ ունի (եղեր) նաեւ հայկական դրօշ մը, Արարատի վրայ կանգնելու կամ ալ Վանի մէջ հողը թաղելու համար: Եւ դեռ ինչեր, ինչեր...: Թուրքիա եկած է (եղեր) Հայկ. դրօշին ներքեւ Հայաստանի Պետութեան մը հիմնումը ապահովելու կոչուած գաղտնի կազմակերպութիւն մը հիմնելու: Գէորգ Ուրֆալեան ձերբակալուած է եւ բանտ դրուած: Դատը պիտի տեսնուի ի մօտոյ:

«Կիւնայտըն»ի թերթօնը կը շարունակուի: Ամերիկահայ մեր ինքնակոչ «բանբերները» բաւական կեր տուին Թուրք թերթին: Մէկը ներողութիւն խընդրեց էք կ'ըսէր Թուրքին, եւ ամէն բան կը վերջանայ, միւսը յիմար կ'որակէր հողային պահանջ դնող Հայերը, երրորդ մը դրամական հատուցումով կը գոհանար, բայց այս ամէնը կը գերազանցէր Սաչաքլեան անուն սպայ մը, որ հայ դատ կը պաշտպանէ (եղեր) իբրեւ «Ամերիկացի»: Ու դարձեալ «Կիւնայտըն» կը շահագործէ այս մարդուն յայտարարութիւնները, քանի իր գործին կուգայ եւ կը կրկնէ որ Սաչաքլեան Դաշնակցութեան ղեկավարներէն եղած է:

Բայց «Կիւնայտըն» չի փնտռեր Գումգափուի Ս. Յարութիւն եկեղեցւոյ վրայ եղած նոր եղեռնափորձին հեղինակները:

Աւելէ գատ, կը շարունակուին եւ կը սաստկանան մշակութային եւ կրթական սեղմումները որոնց նպատակն է՝ թըրքացումը: Ամէն վերամուտին դժուար կը դառնայ հայ երախային համար հայկ. դպրոց կարենալ յաճախել: Այս մասին հայ հայր մը՝ Ս. Օթեան բաց նամակով մը դրկուած կրթական նախարարին կ'ըսէ. «Ցանցա՞նք է մեր զաւակը հայկ. դպրոց դրկել»: Թուրքը այսօր Լօզանի Դաշնագիրն իսկ չի գործադրեր, իսկ Սեւրի դաշնագի՞րը–

Վենետիկի Տօժական պալատի քուէարկութեանց սրահին մէջ, տեղի կ'ունենայ հանդիսաւոր ոգեկոչումը Մեծն Մխիթարի ծննդեան 300ամեակին: «Խօսք առած են՝ Կարդինալ Յով. Վիլլըրանտս, Մարիօ Ռիկօ՝ քաղաքապետ Վենետիկի եւ Մխիթարեան ընդհ. Աբբահայր՝ Պօղոս Վրդ. Անանեան: Հեռագիր-նամակներ ղրկած են, ի մէջ այլոց՝ Պապը, Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը, Գարեգին Բ. Աթոռակից Կաթողիկոսը Մեծի Տանն Կիլիկիոյ, նախարարապետ Անտրէօթթի:

Թեհրանի Արարատ մարզադաշտին մէջ, տեղի կ'ունենան Իրանի համահայկական 14րդ խաղերը մասնակցութեամբ 1219 մարզիկներու:

Թեհրանի համալսարանի դասախօս եւ ուսանողական սպասարկութեան փոխվարիչ՝ Օր. Լինա Մելքոնեան, Իրանի Շահին որոշումով արժանացած է Փահլաւի շքանշանին ի գնահատութիւն իր մատուցած ծառայութեանց:

Ռիչար Ժերանեան, իր գործերը կը ցուցադրէ Նիւ Եորքի Կալըրի Քլէյի մէջ:

Ֆիլատելֆիոյ մէջ, նոր հայկ. դպրոց մը, Հայ Քոյրերու նախաձեռնութեամբ:

Բերիոյ Թեմի նորընտիր առաջնորդն է՝ Սուրէն Ծ. Վրդ. Գաթարոյեան:

1978 տարին պիտի ըլլայ Հ. Մ. Ը. Մ.ի հիմնադրութեան 60ամեակը: Այս առիթով, կեդր. վարչութեան նախաձեռնութեամբ լոյս պիտի տեսնէ մասնաւոր յուշամատեան մը:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅՈՒԹԻՒՆ

Կ'արժէ յիշել, առաջին հերթին, Ժանժաք Վարուժանի բեմադրութիւնը Թէաթր Ֆոնթէնի մէջ՝ 1915 — Սողոմոն Թէհլիրեանի դատավարութիւնը:

Լիոնի մէջ, կը կնքուի «Ռիւ տ'Արմէնի» փողոց մը:

Փարիզի մէջ, յոբելենական հանդիսութիւն Եղիշէ Չարենցի 80ամեակին, բայց ինչպէս յիշեցուց «Յառաջ» իր բացառիկ թիւով՝ նուիրուած մեծ բանաստեղծին, «նաեւ մահուան քառասնամեակ»:

Տարեդարձներու կարգին, Փարիզի մէջ տօնուեցաւ Հայ Ռազմիկներու Միութեան նախաձեռնութեամբ Անդրանիկի մահուան 50ամեակը:

Ունկնդրութիւն Տարօնի ժողովրդական երգերու, հաւաքուած եւ երգուած Արմենուհի Գեւոնեանի կողմէ: Վերադարձ մը դէպի ակերը:

Լոյս տեսաւ Սիրարփի Տէր-Ներսէսեանի «Հայ արուեստ» բացառիկ հատորը:

Կը մոռցուին մշակոյթի տուները: Բայց եւ այնպէս Լիոնի մէջ, Ազգային Միութեան նախաձեռնութեամբ կը փառաբանուի գրերու գիւտը եւ Ս. Գրոց Թարգմանութիւնը:

Մարսէյլի մէջ, տարեկան ուխտագնացութիւն «Նոթր Տամ տը լա Կարտ»ի Աստուածամօր ներկայութեամբ Գրիգոր Եպս. Կապրոյեանի:

Մարսէյլի Հայ Մշակոյթի Տունը միշտ հաւատարիմ իր կոչումին: Բացի ազգ. եւ մշակութային ձեռնարկներէն, տեղի կ'ունենան ամէն Չորեքշաբթի, մանուկներու ակումբներ, հայերէնի դաս, հայկական պարերու դաս, ինչպէս նաեւ դաշնակի, կիթառի եւ քառաթէի դասեր:

«Յառաջ» չի մոռնար: Նիկոլ Աղբալեանի մահուան 30ամեակի առիթով բացառիկ թիւ: Իսկական արժէքները բոլոր ժամանակներու համար են:

ՍԱՍՈՒՆՑԻ ԴԱՒԻԹԻ ՆՈՐ ՊԱՏՈՒՄՆԵՐԸ

———— Օ ————

Հայաստանի Գիտութիւններու Ակադեմիայի նախագահութեան որոշումով, 1973ին կազմուեցաւ Սասունցի Դաւիթ դիւցազնավէպին համար խումբ մը, որուն պարտականութիւն յանձնուեցաւ համակողմանի կերպով ուսումնասիրել այդ հոյակապ ստեղծագործութիւնը։ Արդէն կազմուելու վրայ է դիւցազնավէպին ակադեմական համահաւաք բնագիրը։

Ցայսօր հրատարակուած 50 եւ նոր արձանագրուած 20 պատումներուն հիման վրայ արդէն ատրտեցաւ դիւցազնավէպին առաջին եւ երկրորդ ճիւղերուն, այսինքն՝ Սանասար եւ Բաղդասար եւ Մեծ Մհերի համահաւաքը։ Խմբագրուելու վրայ է Մեծ Մհեր ճիւղը եւ աշխատանք կը տարուի Սասունցի Դաւիթին բնագիրին վրայ։

Գրի առնուած նիւթերուն պտուղը կը կազմէ դիւցազնավէպի մասնագէտ Փրոֆ. Գրիգոր Գրիգորեանի Սասունցի Դաւիթ — նոր պատումներ խորագրուած հաւաքածոն, լոյս տեսած վերջերս Երեւան, «Սովետական գրող» հրատարակչականին կողմէ։

Արձանագրուած էջերը, որոնց մասնակցած է նաեւ հեղինակին զաւակը՝ Վահագն Գրիգորեան, ութ հատ են.— Սասնայ Դաւիթ (արտասանող մոկացի Կակո բիձա), Սասնայ ծռեր (արտասանող՝ Սասունցի Սարգիս Աւագեան), Սասնայ Դաւիթ (արտասանող՝ Մշեցի Աղասի Մալխասեան), Սասունցի Դաւիթ (արտասանող՝ Սասունցի Գանջօ Գրիգորեան), Սասնայ կարիճներ՝ (արտասանող՝ Ալաշկերտցի Թեւոս Մալխասեան), Սասնայ Դաւիթ եւ Մհեր (արտասանող՝ Ղազնափարցի Գէորգ Պետրոսեան), Սասնայ Դաւիթ (արտասանող՝ Ղազնափարցի Սաբէթ Պետրոսեան) եւ Սասնայ ծռեր (արտասանող՝ Սասունցի Ֆարման)։

Հաւաքածոն ունի ընդարձակ յառաջաբան մը, որուն հեղինակն է Գ. Գրիգորեան։ Ներկայացուցած է հաւաքումին եւ հրատարակութեան պատմութիւնը։

Սասունցի Դաւիթ դիւցազնավէպին տարբերակներուն բացայայտումին եւ արձանագրումին աշխատանքները սկսած են աւելի քան հարիւր տարի առաջ, որոնք, սակայն, ընդհատուած են 1939 Մայիսին՝ դիւցազնավէպին հազարամեակի հանդիսութենէն ետք։

Վերջին տարիներուն արձանագրուած եւ հրատարակուած նոր պատումները, կը հաստատեն, թէ մինչ այդ լոյս տեսած 50 պատումներով վերջ չի գտներ անոնց շարքը։ Աւելին՝ հաւաքածոյին առաջին՝ Սասնայ Դաւիթ պատումին յայտնագործումէն ետք, Հայաստանի մէջ թէ անոր սահմաններէն դուրս բանահաւաքումի եռուն շարժում մը ծայր տուած է եւ լոյս կայ, որ անոնց թիւը կրնայ բազմապատկուիլ։

Նոր արձանագրուած եւ լոյս տեսած պատումները, իրենց աներկբայ արժանիքներով կը հաստատեն, որ անոնք անգնահատելի գանձեր են՝ արժանի բազդատական բազմակողմանի քննութեան։ Հարկաւ, կարեւոր է պատմողներուն աւանդը։ Ընդունակ եւ աւանդապահ մարդիկ, իրենց լսածն ու սորվածը չեն աղաւաղած, չեն հանդուրժած կեղծ չեչտերու եւ հաւատացած են դիւցազնավէպին ճշմարիտ էութեանը, անոր պատմական արժէքին։ Այսպէս, արտասանող Սարգիս (Սաքօ) Աւագեան կ՚ըսէ.— «Տաւթի ծիու ոտքերի տեղ ես իմ աչքերով ամ տեսէ։ Էդի գտնւում է Աշկրոտ գիւղի մօտ։ Ջորս ոտի տեղ աս սարի վրայ է, չորս ոտի տեղ աճ սարի վրայ։ Ջորս՝ մէկ էլ սարի վրայ։ Տաւթի ծիու քռած տեղն է, ադ Քրդեր լը գասին, Հայեր լը գասին» (էջ 54)։

Նախկիններուն նման նորերն ալ ունին նոյն գաղափարական բովանդակութիւնը։ Ամէն մէկը նմանելով ընդհանուր գիծերով միւսներուն, հարազատ կերպով կ՚արտացոլէն ներքին եւ արտաքին հարստահարիչներուն դէմ հայ ժողովուրդին մղած դարաւոր պայքարը, անոր պատմական հոլովոյթը, հարուստ փորձը, աշխարհըմբռնումը, փիլիսոփայութիւնը, հոգեբանութիւնը եւայլն։

Դիւցազնավէպին երկրորդ, երրորդ եւ չորրորդ պատումներուն արձանագրութենէն ետք կը հաստատուի թէ Գ. Սրուանձտեանցի պատումը, իր անվիճելի առաւելութիւններով, դեռ հեռու է ամբողջական ըլլալէ։

Նոր արձանագրուածները, համեմատական քննութենէ ետք, ցոյց կուտան, որ հիմնովին նմանելով նախկիններուն, ունին իրենց առանձնայատկութիւնները, կը բերեն նորութիւններ եւ նոր, մեծ կամ փոքր միջադէպով մը, նոյնիսկ նախադասութեամբ մը, տողով մը, բառով մը կամ բացականչութեամբ մը հնարաւորութիւն կ՚ընձեռեն նոր տեսանկիւնով պատկերացնելու ներկայացուած իրականութիւնը։

Ասոր հիմնաւորումը կրնանք գտնել Սասնայ կորիճներ պատումին միջադէպերուն մէջ։ Մեծ Մհերին եւ Սպիտակ դեւին մենամարտը, Զմշկիկ Սուլթանին Արաբուհի ըլլալը եւ, մանաւանդ, Փոքր Մհերին վրէժի պոռթկումը, որ իր ուժգնութեամբ Աքիլլէսի վրէժը կը յիշեցնէ։ Խօսքը հոս վրէժխնդրութեան ելած Մհերի ձեռքին «կոտոշին» մասին է, որուն մէջ լեցուած Դաւիթին արիւնը կ՚եռայ այնքան ժամանակ, որքան ատեն որ Մհեր չէ ոչնչացուցած վերջին թշնամին։

Եւ, վերջապէս, վերջին կէտը, որուն մասնանշումը կ՚ուզենք ընել, այն է, որ դիւցազնավէպին նախկին պատումներուն մէջ յստակ գծուած են դիւցազնական բանաստեղծութեան սահմանները, ճշդուած արուեստին եւ անոր արտայայտչական եղանակներուն տեսակներն ու գործօնները։

Նոր արձանագրուած եւ հրատարակուածներուն համեմատական քննութիւնը կը հաստատէ, թէ թէեւ անոնք համահընչիւն են նախկիններուն հետ, սակայն կը բերեն բազմաթիւ նորութիւններ եւ նոր բաղադրամասեր՝ զգալի կերպով հարըստացնելով մեր դիւցազնավէպին գրական բովանդակութիւնը։

Կը հետեւի ուրեմն, թէ Գրիգոր եւ Վահագն Գրիգորեանի արձանագրած եւ հրատարակած պատումները արժանի են համեմատական մանրակրկիտ քննութեան։ Իրենց աներկբայ արժանիքներով անոնք կը հաստատեն, թէ Հայաստանի մէջ ծայր տուած է մեր ազգային դիւցազնավէպին համակողմանի եւ խոր ուսումնասիրութեան նոր, հետաքրքրական մէկ շրջանը։

ԱԻ. ՇԱՀՍՈՒՎԱՐԵԱՆ

ՀՈԳԵՎԱՐՏՈՒՔ

ԿԱՓ.— Դեկտեմբեր 19ին թաղեցինք քաղաքիս առաջին հիմը կազմող Հայերէն Տիկին Եսթեր Մարկոսեանը։

Եկեղեցին լեցուն էր հայ եւ ֆրանսացի բարեկամներով։ Տարիներ առաջ երբ միութիւն մը ունէր գաղութս, Տիկ. Եսթեր ամէնէն գործունեայ անդամներէն մէկն էր. ազգասէր էր մինչեւ ծուծը։

Կը պատկանէր այն սերունդին, որ ճանչցաւ երկիրը. մենք թէեւ տեսանք երկիրը, բայց չճանչցանք զայն, հակառակ անոր որ միշտ կապուած մնացինք անոր։

Ունէր փոքրիկ հիւրանոց մը եւ Հայեր կ՚ընդունէր Ֆրանսայի բոլոր կողմերէն. իր տունը միշտ լեցուն էր Հայերով։ Հ ա կ ա ռ ա կ իր տկար հ ա յ ե ր է ն ի ն, ընթերցասէր էր եւ «Յառաջ»ի հին ու հաւատարիմ ընթերցող մնաց մինչեւ իր վերջին օրերը։

Երեք սերունդի անհետացումով, Հայոց պատմութեան էջն է որ կը դառնայ, ամայացնելով մեր չուրջը։ Վեց տարի առաջ էր որ կաթուած մը զինքը դամեց անկողինին ու կը չարչարուէր մէկ հիւանդանոցէն միւսը։

Հանգի՛ստ չարչարուած հոգիդ։

Յ. Ա.

×

Մարսէյլի մէջ ալ վերջերս իր մահկանացուն կնքեց երիտասարդ սերունդին պատկանող ազնիւ Հայ մը՝ Գրիգոր Ժամկոչեան, որու յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ Դեկտեմբեր 24ին։

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԳԱՐՆԱՆԱՑԱՆ (քերթուածներ), գրեց՝ Եդուարդ Սիմքչեան, Պոլիս (1977)։

ՍՏՈՒԵՐԱԽԱՂ, բանաստեղծութիւններ, գրեց՝ Խորէն Մանավեան։

Շաւիլի եկեղեցւոյ տարեդարձը

———— Օ ————

Յունուար 4ի «Յառաջ»ի թիւով հրատարակած էինք թղթակցութիւն մը, Ս. Գր. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ 20ամեակին վերաբերեալ։

Շաւիլէն մեր ուշադրութեան կը յանձնուի որ կարգ մը մոռացումներ եղած են այդ գրութեան մէջ։ Ստորեւ կարգ մը լրացումներ.—

Օրուան թամատան, Զաւէն Օհաննէսեան, առաջին բաժակը առաջարկեց ի յիշատակ հանգուցեալ հիմնադիրներու, հոգաբարձուներու եւ բոլոր անոնց, որոնք մասնաւոր աշխատանք տարած էին եկեղեցւոյն եւ դպրոցի աշխատանքներուն։

Կարգ մը շնորհակալութեան խօսքերէ վերջ, թամատան, առաջին խօսքը տուաւ վարչութեան ատենապետ, Պ. Սիրուն Պարոնեանի, որ հակիրճ կերպով տեղեկացուց գաղութին մէջ կատարուած գործունէութիւնը։ Իր երախտագիտութիւնը յայտնեց Սրբազան Հօր, որուն բարեհաճ կարգադրութեամբ, եկեղեցւոյ կրօնական պաշտամունքները կանոնաւոր կերպով կը կատարուին։

Իր շնորհակալութիւնները յայտնեց, նախկին ուսուցչուհի Տիկին Շրըրքճեան-Փափազեանի, որ երկու տասնեակ տարիներէ աւելի, իր երկար տարիներու փորձառութեամբ, ձեռնհասօրէն տուած էր, մեր փոքրիկներուն, Հայեցի դաստիարակութիւն եւ աւանդած Հայերէն լեզուն։ Դժբախտաբար Տիկ. Փափազեան, առողջական պատճառաւ անցեալ տարի ստիպուեցաւ հրաժարիլ իր պաշտօնէն։

Պ. Գրիգոր Փափազեան, յանձնախումբի անունով, շատ յստակօրէն բացատրեց, թէ «անշուշտ մեր նուիրական պարտականութիւնն էր վերյիշել մեր հիմնադիրները եւ եկեղեցւոյն վերաշինութեան թուականը։ Բայց, այսօր աւելի կենսական անհրաժեշտութիւն մը կը ծանրանար մեր ամէնուս վրայ. այն է՝ մտածել մեր ապագայի մասին, կեդրոնացնել մեր ջանքերը աւելցնելու աշակերտութեան թիւը եւ ամէն տեսակէտով ուժ տալ հայերէն լեզուի ուսուցման։ Վերջերս, Նոր դպրաց դասի մը հիմերը դրուած են արդէն, որուն փորձերը սկսած են, Երեւանի Երաժշտանոցէն վկայեալ եւ յայտնի երգչուհի Տիկ. Աստղիկ Տէտէեանի ղեկավարութեան տակ։ Այս երգչախումբին կրնան, եւ պէտք է մասնակցին թէ՛ փոքրեր, թէ տարեցներ։ Շաւիլն ալ պէտք է ունենայ, ինչպէս շրջանի միւս եկեղեցիները, իր ուրոյն դպրաց դասը։ Այս բոլորին համար ինչպէս ցարդ, Մայր եկեղեցւոյ աջակցութեան կը կարօտինք»։

ՀԻՆ ԷՋԵՐ

ԺԱՄԱՆՑ

ԱՐՈՒԵՍՏԱՀԱՆԴԷՍ ԳԱՑՈՂ ԿՈՎԿԱՍՑԻՆ

(1889ին)

Զարթօնեանի թուղթերուն մէջ Լոնտոն փնտռուքի մը պահուն ձեռքիս դպան 1889ի Մասիսին մէկ քանի թիւերը։ Աչնասաղարթ այդ թերթերը ազդեցին վրաս պատանեկութեան օրերու սիրահարական նամակի մը պէս, որ գրքի մը մէջ մոռցուած է ու յանկարծ աչքերուդ կը զարնէ երբ ճնշուած ես տարիքի ու հոգերու ներքեւ։ Հո՛ն քովէ քով ենք Մելքոն Կիւրճեան, Զօհրապ, Բաշալեան ու ես։ Այդ դեղնած տերեւներուն մէջէն բոյլ մը վերակենդանացաւ յիշատակին այն սարսուռին որով բնագդը կը յուզէ մեզի, փոթորիկին մօտալուտ պայթման ազդարարութեամբ։

Ու տասնց ոլորտութեան չէր որ յիշեցի այդ անցեալը, ուր Թուրքիոյ եւ Ռուսիոյ Հայերը մէկ գաղափարով մը, մէկ սըրտով իրարու փարած էին մէկ Հայաստանի սիրով։ Հայրիկ ամէնուս համար Հայոց Աստուծոյ էրբ հոգին թեւատարած կը սաւառնէր Պոլսէն Վարագ, Վարագէն Արարատ։ Եւ այս տողերը գրողը ամէն օր Պոլսոյ մամուլին մէջ Թուրքիոյ Հայոց մտքերն ու սրտերը Կովկաս կ՚ուղղէր, ուրկէ Հայաստանի արեւուն ծագման նախարձակ նշոյլները կ՚ընդնշմարուէին. ու ամէն օր ալ Կովկասի մտքերն ու սրտերը կը վարէր դէպի Թուրքիոյ տառապեալ Հայերը։

Ու երբեմն «Ժամանց»ը կուգար սըրտերը զովացնել օրուան տառապալից կեանքին հրայրքէն։ Մերթ կովկասցիներուն հետ կը ժպտէինք պոլսական բարքերու ցուցադրութեամբ, եւ մերթ Պոլսեցիներուն հետ՝ ի տես կովկասեան դիմագծերու։

Այդ ժպիտներէն մէկն է որ հին Մասիսէն այս նոր երեսներուն կ՚ուզեմ թռչըտեցնել։ Տեսնենք թէ սերտ բարեկամութիւնը եւ ծիծաղը կրնան եղեր իրարու հետ հաշտ ապրիլ։

×

Պոլսէն անցնելով Փարիզի Արուեստահանդէսին գացող Կովկասցիին իր ծառայութիւնները մատուցանելու համար Պ. Գր. Գալֆայեան ամէն առտու արեւը ծագելէն առաջ մակոյկով կը սպասէ Սեւ Ծովէն գալիք շոգենաւներուն։ Հայ չիչեբռնը շատ անգամ յուսախաբ ետ կը դառնայ. բայց երբ Բաքէի շոգենաւը կ՚երեւի, վստահ է թէ նոյն օրը Կովկասցիներու պատկառելի քանակի մը պիտի առաջնորդէ։ Այո՛, ամէնքն ալ Բաքէի շոգենաւով կուգան — կամ ինչպէս իրենք կ՚ըսեն «Պակէտ»ով։ Ազգասիրական պարտականութիւն է։

— Մենք էլ, եղբայր, մի պան անենք նրանց համար. նրանք այնքան պաներ են անում մեզ համար, կ՚ըսեն։

Եւ արդարեւ Բաքէի ընկերութիւնը կը կոչուի «Հայ եւ մարոքեան ընկերութիւն», իր շոգենաւներուն մէկուն անունը Արմէնի է. Լորիս–Մելիքօֆի մարմինը այդ ընկերութեան շոգենաւով փոխադրուած է Պաթում, ու երթեւեկութեանց ծանուցումները Մշակի մէջ կ՚երեւին։ «Էլ ինչ պէտք է» որ Բաքէի ընկերութիւնը Կովկասցի Հայուն աչքին ազգային հիմնարկութեանց մաս եւ բաժին չհամարուի։

— Մեր ազգութիւնը երեք պանով է պահպանւում, կ՚ըսեն Կովկասի Հայերը. եկեղեցիով, ուսումնարանով, Պակէտով։

Լոյսը ճեղքուելուն պէս շոգենաւէն կ՚ելլեն, եւ կ՚ուզեն երթալ Արեւելքի խմբագրատունը, ուր կ՚առաջնորդէ զիրենք Պր. Գալֆայեան։ Ոչ ոք եկած է դեռ. կը զարմանան։ «Իրենք Պաթումից գալիս են, եւ Պոլսեցիք դեռ անկողնումն են»։ Քանի մը ժամ վերջ կուգան խմբագիրները։ Ուղեւորները կը փնտռեն անունով իրենց ծանօթ անձեր։

Քիչ մը հարցուփորձէ եւ սուրճ խմելէ յետոյ կը պատրաստեն պրոգրամն, որ է՝ ծրագիր։ Նախ՝ Հայրիկը պիտի տեսնեն։ Կովկասցին որ Պոլիս կուգայ եւ կը մեկնի Հայրիկին աջը չհամբուրած, կը նմանի ուխտաւորին որ Երուսաղէմ կ՚երթայ ու առանց Քրիստոսի գերեզմանը համբուրելու կը դառնայ։ Յետոյ պիտի այցելեն Ներսէս պատրիարքի շիրմին, ու անկէ ետքն ալ Այա – Սոֆիան պիտի տեսնեն, Վոսփորը, կզզիները, Պոլսոյ «նշանաւոր գործիչներին»։ Իրենց կ՚առարկուի թէ առ այժմ այդքանը կը բաւէ մէկ շաբաթուան համար։ Ի՞նչ մէկ շաբաթ։

ԱՐՓԻԱՐ ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ

(Շար. – 1)

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՓՍԱԿԻ

ՏԷՍԻՆ.— Տէր եւ Տիկ. Յովհ. Հարէլեան, ողբացեալ Նուարդ Ղազարեանի մահուան տխուր առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի կը նուիրեն 50 ֆր. «Յառաջ»ի բարգաւաճման:

Ս. ՅԱԿՈԲ — ԼԻՈՆ

ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՇԱԲ – ԹՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ ՅՈՒՆ. 18էն ՄԻՆՉԵՒ 25

Կիրակի Յունուար 22ին, կ. յետոյ ժամը ճիշդ 5ին տեղի կ'ունենայ հսկման արարողութիւն մը Լիոնի Ս. Յակոբ եկեղեցւոյ մէջ, ի ներկայութեան Լիոն քաղաքի կրօնական բարձրաստիճան անձնաւորութեանց եւ Ֆրանսայի զանազան յարանուանութեանց պատկանող հաւատացեալներու: Մեր հաւատացեալները եւս կը հրաւիրուին խուռներամ բազմութեամբ ներկայ գտնուելու եւ աղօթելու վասն անսասանութեան եկեղեցւոյ:

Արարողութենէն յետոյ ընդունելութիւն մեծ սրահին մէջ:

ՇԱՎԻԼ
Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Այս Կիրակի պատարագ կը մատուցուի:

ԻՍԻԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

Նախաձեռնութեամբ Իսիի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդին, այս Շաբաթ, Յունուար 21, ժամը 16ին, Իսիի Մշ. Տան մէջ, 45 Ռիւ տը լա Տեֆանս,

Ա. ՄԵՍՈՒՄԵՆՑ
կը ներկայացնէ իր գիրքը՝
ԼԸ ՔՈՄԱՆՏՕ 784/5

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

ՓԱՐԻԶ

Կապոյտ Խաչի Շրջ. Վարչութիւնը Փարիզեան շրջանի իր մասնաճիւղերով կը տօնէ Մանուկներու Օրը, Յունուար 22, ժամը 14.30ին, Սեւրի Սամուէլ – Մուրատ վարժարանին մէջ՝ 26 Ռիւ Թրուայոն:

Գեղարուեստական բաժին մանուկներու կողմէ:
Հաճելի անակնկալներ — ցուցադրութիւն ֆիլմի:
Կը հրաւիրուին Փարիզի եւ արուարձաններու մանուկները իրենց ծնողքներով:

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՆԱԽԸՆԹՐԻՔ

Օթօքառները կը մեկնին՝
ԱՌՆՈՒՎԻԼԷՆ՝ ժամը 13ին՝ եկեղեցւոյ առջեւ
ՍԱՐՍԷԼԷՆ՝ ժամը 13.30ին՝ Փլաս տիւ 11 Նովամպրը
ԱԼՖՈՐՎԻԼԷՆ՝ ժամը 13.30ին՝ Փլաս Քառնօ:

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

Կապ. Խաչի Կռընոպլի մասնաճիւղին նախաձեռնութեամբ, Յունուար 22, Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Սէն-Մարթէն տ'Հէռի Սալ տէ Ֆէթ:

Գեղարուեստական բաժին, դպրոցի երկսեռ աշակերտութեան կողմէ.— խմբերգ, արտասանութիւն, խմբական պարեր եւ հաճելի անակնկալներ: Կաղանդ պապան զանազան նուէրներով պիտի ուրախացնէ սրահին մէջ գտնուող բոլոր երախաները:

MAISON DE LA CULTURE
ARMENIENNE DE MARSEILLE

Conférence publique

Sujet : LE TABAGISME

Conférencier :
Dr. J. CHARLES ZAVEN GABRIELIAN

Vendredi 20 Janvier à 21 h.
Salle Vaspouragan

ENTREE LIBRE

ՃԱՇ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Մարսէյլի Հ. Բ. Ը. Միութեան Տիկնանց Օժանդակ Մարմինի կողմէ: Տեղի կ'ունենայ Յունուար 28, Շաբաթ գիշեր ժամը 20.30էն մինչեւ առաւօտեան ժամը 3, Փալմ Պիչ Քոնֆորտի սրահին մէջ: Ընտիր նուագախումբ՝ ղեկավարութեամբ Ժորժ ԲՈԼՈՇԵԱՆԻ:

Տոմսերը ապահովել՝ Բարեգործականի գրասենեակէն, 33 Քուր Փիէր Փիւժէ, եւ Աժանս Վէսթէլ՝ 67 Լա Քանըպիէր:

Ընտիր սպասարկութիւն եւ հայկական միջավայր:

EGLISE DE LA MADELEINE

Երեքշաբթի, Յունուար 24, ժամը 18.30էն 19.30

ՍԻՓԱՆ - ԿՈՄԻՏԱՍ

երգչախումբը՝
Կոմիտասի պատարագ
(հատուածներ)
Ղեկավարութեամբ՝
ԿԱՐՊԻՍ ԱՓՐԻԿԵԱՆԻ

Տոմսերը՝ 14 ֆր. կը ծախուին եկեղեցին:

ՀԱՅ ԸՂԼԱԼ 78ԻՆ

Վիճաբանական նիստ Իվ Թերնոնի «Հայերը, ցեղասպանութեան մը պատմութիւնը» հատորին շուրջ:

Կը մասնակցին.— Ժանին Ալթունեան, Ժան-Մառի Գառզու, Պ. Մահէ, Ռուբէն Մելիք, Անահիտ Տէր-Մինասեան: Կը վարէ՝ Ֆրանսուազ Տոքիէր-Օսապոնա, Ուրբաթ, Յունուար 20, ժամը 18էն 19.30:

Ֆնաք – Մոնփառնաս
136, Ռիւ տը Ռէնն

ՄԱՐԻ ՆՈՒՊԱՐ ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ՏՈՒՆ

57, Պուլվար Ժուրտան, Փարիզ

ԳՐԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ
նուիրուած՝

ԵՂԻՇԷ ՉԱՐԵՆՑԻ

Կը խօսի ՀՐԱՆԴ ԱՃԷՄԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին՝ մասնակցութեամբ Տիկ. Անահիտ Տէվրէնեանի, Թերեզ Քէչէճեանի, Ռուլին Թաշճեանի եւ Արփի Պօտուրեանի:

Կիրակի, Յունուար 22, ժամը 20.30ին:

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

BAIL A CEDER
CAUSE RETRAITE
EPICERIE ORIENTALE
19, Rue Daguerre, Paris 14e

ԾԱԽՈՒ Է
ՊԱՑԸ
Հայկական նպարավաճառատուն
Emplacement unique dans les 13e, 14e et 15 arrondissements
Tél. : 656-83-73

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆԻ ՇՔԵՂ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

GRAND BAL du MARDI GRAS

Շաբաթ, 4 Փետր. ժամը 20էն մինչեւ արեւածագ
Ճաշի սպասարկում՝ ճիշդ ժամը 21ին

dans les salons de l'Hôtel MÉRIDIEN
81, Bld. GOUVION SAINT CYR, PARIS (17e)

Մասնակցութեամբ
ՊԵՐՆԱՐ ՏԷՏԷՃԵԱՆԻ եւ իր ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲԻՆ
Բացառիկ յայտագիր — Քոթիյոն
Մասնակցութիւն ճաշին՝ 200 ֆր.
Etudiants et moins de 25 ans : Entrée : 30 F. à partir de 23 h.
Այժմէն իսկ կրնաք ձեր սեղանները վերապահել, հեռաձայնելով հետեւեալ թիւին.— 878.02.99
Chèques à l'ordre de C.C.P. 10 775 28 G PARIS

REPRESENTATION THEATRALE

Samedi 11 Février 1978 à 20 h. 30
Mairie d'Issy - les - Moulineaux av. Victor - Cresson

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԵԱՄԲ
ԻՍԻԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ
ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ «ԱԲԵԼԵԱՆ» ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲԸ
ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԷ

ԹԻՒ 5 ԽԵԼԱԳԱՐԸ

ՀԵՂԻՆԱԿ՝ Յ. ԱՄԻՐԵՆՑ

Տոմսերուն համար դիմել.—
ETS. MICHEL — 253, Rue P.-V. Couturier, Alfortville — Tél. 899-09-66
KOUYOUMDJIAN — Station SHELL — 18, Quai J. B. Clément, Tél. 375-28-37
CAFE PHILIPPE — Place Carnot, Alfortville
SEVAN, 4 Rue Lazare-Carnot, 92140 Clamart — Tél. 642-16-07
PALOUYAN, 9 Rue de Trévise, Paris (9e) — Tél. 523-24-97
SAMUELIAN, 51 Rue Monsieur-le-Prince, 75006 Paris — Tél. 326-88-65

ՏԻՐԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

Ճաշարաններ

PIZZA OSKIAN ընդարձակ սրահով, յարմար խմբական խրախճանքներու եւ ընկերական հաւաքոյթներու:
139, rue St. Honoré Paris 1er tél. 260 23 80

ILE DE CRETE հայկական եւ յունական խոհանոց
10, rue Mouffetard Paris 5e tél. 326 31 37

ARCHE DE NOE
42, rue Descartes Paris 5e tél. 329 68 83

Խանութներ արեւելեան ուտեստեղէններու

ՏԻՐԱՆ Ա. 26, rue de Trévise Paris 9e
tél. 770 38 63

ՏԻՐԱՆ Բ. 18, rue de Chabrol Paris 10e
tél. 770 26 55/6

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

ՏՕՆԱԾԱՌ

Շաբաթ, Յունուար 21ին, երեկոյեան ժամը 20.30ին, Վասպուրական սրահը, մասնակցութեամբ Պլ. Օտտոյի Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին

Կը խօսի
ՇԱՀԱՆ ԽԱՉԱԿԻՐ ՔՀՆՑ ՏԷՏԷԵԱՆ

Գեղարուեստական յայտագիր, պատրաստուած փոքրիկներու կողմէ — խմբերգ, արտասանութիւն, թատերգութիւն, հայկական պար: Կաղանդ պապան իր խաղալիքներով:

Մասնաւոր ճոխ սեղաններ ընդունելութեան:

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

«ՅԱՌԱՋ»Ի
ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ
ՍԱԿԱԳԻՆ

ՅՈՒՆՈՒԱՐ ՄԷԿԷՆ

Մահազդ	140 ֆր.
Հոգեհանգիստ	75 ֆր.
Շնորհակալիք	75 ֆր.
Հարսնիք, նշանտուք	75 ֆր.
Ծնունդ	75 ֆր.
Կը փնտռուի	25 ֆր.
Կ'ուզուի	40 ֆր.

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ սովորական ծաւալով ազդերու համար են, չորրորդ էջ: Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է:

Առեւտրական եւ եւայլ ազդերու մասնաւոր պայմաններու համար, դիմել Թերթին վարչութեան:

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH» 83, rue d'Hauteville, 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
19
JEUDI
19 JANVIER
1978

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE NUMERO 1,30 F

HARATCH
LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա Տար. 200 Ֆ. Վեցամսեայ 110 Ֆ.
Արտասահման Տար. 230 Ֆ. Հատը 1 Ֆ. 30

53րդ ՏԱՐԻ — Թիւ 14.035 Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN 53e ANNEE — N° 14.035

ԹԱԼԷԱԹԻ «ԳՈՒՐԳՈՒՐԱՆՔԸ» ՀԱՅԵՐՈՒ ՀԱՆԴԷՊ ԵՒ ԱՆՈՆՑ «ԱՊԵՐԱԽՏՈՒԹԻՒՆԸ»

ԿԱՄ

Ինչե՜ր, ինչե՜ր կը գրեն Թուրքերը

(Բ. եւ վերջ)

« Հայոց ապրանքները աչքերնուդ պէս պահեցէ՛ք »:

« Հայու մը փամփուշտով հոգին աւանդող» Թալէաթ փաշա, 1915 տարւոյն մէջ Հայոց միայն «կեանքի ապահովութիւնով» չէ հետաքրքրուած, այլեւ «կալուածներու պահպանումն» ալ ապահոված է:

Անգլիոյ Արտաքին Նախարարութեան դիւաններու 9158 թուակիր թղթածրարին մէջ կուսակալներուն ղրկուած գաղտնի հեռագիրն ալ կայ:

« Տեղահանութեան ենթակայ Հայոց, պետական պաշտօնատուներու, անհատներու ունեցած պարտք կամ առնելիքներուն լուծման վերաբերեալ օրէնքը շուտով պիտի ղրկուի: Որեւէ սխալմունքի տեղի չտալու համար, դուք եւս մասնաւոր տետրակի մը մէջ հրահանգները արձանագրեցէք »:

ԹԱԼԷԱԹ
(Ներքին Գործոց նախարար)

Այս վաւերաթուղթերը, 1918 Հոկտեմբեր 30ին ստորագրուող Մուտրոսի զինադադարէն քանի մը օր յետոյ, Ներքին Նախարարութենէն գողցուելով, Պոլսոյ Անգլիոյ բարձր մարզպան Նէվիլ Հէնտըրսընի տրուած են: Ան ալ այս փաստաթուղթերը, Արտաքին Նախարարութեան պաշտօնեայ Լանսըլօ Օլիֆընի ղրկած է:

Հիմա փաստաթուղթ մը եւս կարդանք:

Թալէաթ փաշային կուսակալութիւններու ղրկած մէկ հեռագիրը.

« Ստացուած տեղեկութեանց համաձայն, տեղահանութեան ենթակայ Հայոց անձնական կալուածները եւ գոյքերը կարգ մը աչքըբաց եւ պատեհապաշտ անհատներու կողմէ շատ աժան գնով ծախու կ'առնուին: Ցարդ կատարուած անիրաւութիւնները դարմանելու եւ ապագային ալ նման անիրաւութիւնները արգիլելու նպատակաւ, հետեւեալ միջոցները պէտք է ձեռք առնէ.

— Տեղահանութեան ենթակայ վայրերու մէջ կասկածելի եւ անծանօթ անհատներու շրջագայումը արգիլեցէ՛ք:

— Տեղահանութեան շրջաններու մէջ շրջող այդպիսի անձերը փութով այդ վայրերէն վտարեցէ՛ք:

— Վերեւ յիշուած անհատները եթէ ծիծաղելի նկատուած աժան գնով կալուած եւ ապրանք գնած են, առուծախի պայմանագիրը ջնջեցէք եւ կրկին այդ կալուած եւ ապրանքները ճշմարիտ արժէքինով ծախու հանելով անիրաւութիւնը եւ ապօրինի շահերը արգիլեցէք: Անոնք աչքերնուդ պէս պահեցէք:

— Տեղահանութեան ենթակայ եղող Հայոց արտօնեցէք որպէսզի կարենան իրենց հետ տանիլ ինչ որ կը փափաքին եւ միաժամանակ պատասխանատու մարմիններուն այս ուղղութեամբ անհրաժեշտ հրահանգները տուէք:

— Տեղահանութեան ենթակայ եղող Հայոց այն ապրանքները որոնք օդի աննպաստ պայմաններու պատճառաւ աւրուած կամ անգործածելի եղած են եւ կամ կրնան ըլլալ, այս տեսակ իրերը ժամ առաջ տիրոջը հաշւոյն ծախու հանեցէք:

— Տեղահանութեան ենթակայ եղող Հայոց կողմէ միասին չտարուած եւ պահել կարելի եղող ապրանք եւ գոյքերը իրենց տիրոջ հաշւոյն պահպանեցէք:

— Տեղահանութեան ենթակայ եղողներու կալուածներուն եւ ապրանքներուն բոլոր իրաւունքները պահեցէք. եթէ անոնց նոր սեփականատէրերը (այսինքն առուծախէն վերջ ըսել կ'ուզէ անոնց կը տիրանան որեւէ տարբեր կերպով, այսինքն վարձքով, առժամեայ պահեստի տրուած, խնոթէքի միջոցաւ եւայլն, արգիլեցէք: Իսկ եթէ տեղահանութենէն մինչեւ հիմա այսպիսի գործողութիւններ տեղի ունեցած են, զանոնք ջնջեցէք եւ չեղեալ նկատեցէք:

— Բոլոր միջոցները ձեռք առէք որպէսզի յետագային եւս այսպիսի հարցեր չհրկնուին:

— Օտարներուն հողի, կալուածի և ապրանքի գնումը արգիլեցէք և թոյլատրեցէք միմիայն իսկական արժեքինով առուծախեր:

Ստորագրութիւն
ԹԱԼԷԱԹ
30.7.1915 Ներքին նախարար

Թալէաթ փաշային հայկական տեղահանութեան հետ առընչութիւն ունենալով Հնչակեան եւ Դաշնակցական կուսակցութիւններու մասին.—

« Հնչակեան եւ Դաշնակցական կուսակցութիւններու գործօն առաջնորդ եւ կոմիտէի անդամներուն ձերբակալուելով Պատերազմական Ատեան քշուիլը պահանջող եւ հայ-մահմետական ընդհանրումէ մը խուսափելու համար, կուսակալներէն առաւելագոյն ուշադրութիւն պահանջող հրամանը եւս Անգլիոյ դիւանին մէջ կը գտնուի: Արտաքին Գործոց նախարարութեան Փօ 371 կարգաթիւ, 4241 թուակիր թղթածրարին, թիւ 170751 կրող փաստաթուղթին մասին Արտաքին Գործոց Նախարարութեան Արեւելեան Բաժնէն Տ. Ճ. Օզպորնի հետեւեալ գրութիւնը կը գտնուի:

« Ակներեւ է թէ Թալէաթ փաշա, հնչակ եւ դաշնակ կուսակցութիւններու վերաբերեալ տուած հրամանին վերջին մասին մէջ հաւանական մէկ ջարդի մը դէմ անհրաժեշտ նկատուող խիստ միջոցներ ձեռք առնել ուզած է»:

Անգլիոյ դիւանին այս վաւերաթուղթերուն Հայոց իրենց պնդումներուն մէջ որքան անիրաւ եւ անարդար ըլլալու մէկ ապացոյցն ալ Փարիզի Խաղաղութեան խորհրդաժողովին մասնակցող հայ առաջնորդներուն ուշագրաւ յայտարարութիւններն են:

1919 Փետրուար 26ի Փարիզի Խաղաղութեան խորհրդաժողովի նիստի օրագրին մէջ արձանագրուող երկու հայ պատուիրակներուն խօսակցութեան ընթացքին, հայ պատուիրակութեան նախագահ Պր. Ահարոնեան սապէս ըսած է.

« Պատերազմի սկիզբին, մեր ազգը ցարական կառավարութեան մեղի հանդէպ գործադրած բոլոր հալածանքը մոռնալով ռուս դրօշակին ներքեւ կռուելու համար, իրարու հետ մրցելով եկած, հաւաքուած ու դաշնակիցներու կողքին տեղ գրաւած է: Թուրքիա եւ աշխարհի միւս անկիւնները գտնուող մեր ընկերները ցարական կառավարութեան օգտակար ըլլալու համար իրենց ծախքը իրենք հոգալով հայկական կամաւոր վաշտեր կազմած, ռուս զինուորներու հետ ուս ուսի, ռուս սպայ եւ զօրավարներու հրամաններուն տակ կռուելու պատրաստակամութիւն յայտնած են: Պր. Ահարոնեանի խօսքերէն յետոյ Թուրքիոյ հայ ազգայնականներու առաջնորդ Պօղոս Նուպար խօսք առնելով յայտարարած է.

« Պատերազմի սկիզբները, Թուրք կառավարութիւնը Կովկասի ճակատին վրայ ռուս բանակին դէմ կռուելու համար հայ կամաւորներ ուզեց եւ ասոր փոխարէն խոստացաւ մեզի մասնակի (քըմմի) ինքնավարութիւն: Մենք Հայերս ասիկա մերժեցինք եւ առանց զգջալու դաշնակիցներու կողքին տեղ գրաւեցինք »:

Փարիզի խորհրդաժողովին խօսող հայ առաջնորդները, Թուրքերուն եւ Ռուսերուն Հայոց հանդէպ որդեգրած ընթացքը բացայայտօրէն արտայայտուած են: Մին հալածանքներու մասին կը խօսի, մինչ միւսը իր ցեղին դէմ հալածանք կատարողներուն դէմ կամաւոր զինուոր տալու կը խուսափի: Թուրք կառավարութեան խոստացած ինքնավարութիւնը մերժող Հայերը, պատերազմի մէջ գտնուող երկրի մը մէջ ապստամբութիւններ կը յարուցանեն, իսկ Թալէաթ փաշա որ երկրին պաշտպանութեան համար ձեռնարկուած « տեղահանութեան » դէպքին (*) մէջ իսկ մարդասիրական զգացումներէ մղուած կը շարժի, ասոր վարձատրութիւնը Հայու մը փամփուշտով կը տեսնէ:

Պերլինի մէջ քոմիթաճիի մը կողմէ սպաննուեցաւ:

(*) Ուրալ Աքըչ կը սիրէ « դէպք » կոչել տարագրութիւնը:

ՃԱՏՐԱԿ

ԿՈՐՇՆՈՅ ՅԱՂԹԱԿԱՆ

Պելկրատի մէջ Վիկտոր Կորշնոյ յաղթական հռչակուեցաւ Սպասկիի հետ կատարած իր մրցախաղին մէջ: Աշխարհի ախոյեանութեան թեկնածուներու մրցաշարքին այս հանդիպումը, խորհրդային նախկին ախոյեան Վ. Կորշնոյի եւ աշխարհի նախկին ախոյեան Բ. Սպասկիի միջեւ, սկսաւ Նոյեմբեր 21ին:

Կորշնոյ ապահովեց 10,5 կէտ, իսկ Սպասկի 7,5: Խաղերու թիւն էր եղած 18:

Վերջին խաղին 41րդ շարժումին է, որ Սպասկի կեցուց ժամացոյցը, այլ խօսքով ինքզինք պարտուած նկատեց:

Ճատրակի մասնագէտներ համաձայն են հաստատելու, թէ 41րդ շարժումին, երկու մրցակիցներուն դիրքերը համահաւասար գետնի վրայ կը գտնուէին եւ շատ հաւանական էր, որ 18րդ խաղը վերջ գտնէր ոչ ոքի յաղթանակով:

Աշխարհի ախոյեանութեան մրցաշարքը, այս ամառ, շատ հետաքրքրական կը նկատուի: Դէմ յանդիման պիտի գան Կորշնոյ եւ Անատոլի Կարպով: Այս վերջինը շատ զօրաւոր մրցակից մըն է, Կորշնոյի իսկ խոստովանութեամբ:

Պելկրատի մէջ Կորշնոյ յայտարարեց, թէ պատրաստ է մրցելու Կարպովի հետ որեւէ տեղ, բացի Խորհ. Միութենէ:

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԷՃԷՎԻՏ ՎՍՏԱՀՈՒԹԵԱՆ ՔՈՒԷ ՍՏԱՑԱՒ

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԿԸ ԽՈՍՏԱՆԱՅ՝ ԱՊԱՔԻՆՈՒՄ ԵՒ ԿԻՊՐՈՍԻ ՀԱՐՑԻ ԼՈՒԾՈՒՄ

Պիւլենտ Էճէվիտ 218ի դէմ 229 ձայնով վստահութեան քուէ ստացաւ Ազգ. Ժողովէն: Իրեն ի նպաստ քուէարկեցին բացի իր կուսակցութեան (Հալքի) անդամներէն նաեւ — Դեմոկրաթիքի եւ Ճումհ. կիւվէնի անդամները եւ այն 11 Ադալէթականները որոնք հրաժարած էին իրենց կուսակցութենէն վերջերս երբ նահանգային եւ գաւառական ընտրութիւնները ծանր պարտութեան մատնեցին Տէմիրէլն ու իր կուսակցութիւնը:

Էճէվիտ խոստացաւ դարմանել Թուրքիոյ հիւանդութիւնը եւ լուծել Կիպրոսի հարցը այսինքն այն հարցը որ ստեղծուեցաւ իր վարչապետութեան օրով, 1974ին երբ Թուրք բանակը ցամաքահանում կատարեց եւ գրաւեց կղզիին երկու հինգերորդը: Կիպրոսի համար է արդէն որ Վէնս Անգարա կ'երթայ, ինչ որ կարծել կու տայ նաեւ թէ Միացեալ Նահանգները կը վստահին Էճէվիտի խոստումներուն: Թուրքիոյ վարչապետը Անգարա կանչեց Տէնքթաշը խորհրդակցութիւններու համար մինչ Վալտհայմ Աթէնքի մէջ յայտարարեց թէ ի մօտոյ կ'ակնկալէ թրքական առաջարկներ որպէսզի Փետրուարին կամ Մարտին ելքի մը յանգին բանակցութիւնները:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊԵԼԿՐԱՏԻ մէջ վերսկսաւ ժողովին վերջին մասը, որ ինչպէս ծանօթ է, տեսակ մը շարունակութիւնն է Հելսինքիի ժողովին: Համաձայնութիւն չկայ սկիզբէն իսկ քանի Խորհ. Միութիւն եւ Միացեալ Նահանգները իւրաքանչիւրը տարբեր բանաձեւ մը առաջարկած են եւ տարակարծութիւնը կը վերաբերի մանաւանդ մարդկային իրաւանց, որոնց մասին, ամէն պարագայի մէջ, լաւագոյն է թուղթի վրայ չխօսիլ այլ՝ գործնական գետնի վրայ:

ՖՐԱՆՍԱՅԻ Նախարարապետը վեց օրուան ճամբորդութիւն մը կը կատարէ Ճափոնաստան:

ՍԱՍՏԻԿ ԱՆՁՐԵՒՆԵՐ անակնկալ ողողումներու տեղի տուած են Մարսէյլի Սէն-Լու թաղամասը եւ շրջակայքը ինչպէս նաեւ Վառի նահանգին մէջ: Ճամբաներ կտրուած, տուներ ջուրերու մէջ, ջրհեղեղի պատկեր մը պարզած է ամբողջ շրջանը:

ՄՕՏ ՕՐԷՆ՝

ՄԵՐ ՆՈՐ ԹԵՐԹՕՆԸ

զոր պիտի կարդաք մեծ հետաքրքրութեամբ: Մինչ այդ՝
ԿԱՐՃ ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐ՝
կամ
հին բայց միշտ նոր էջեր:

1977ը
«ՅԱՌԱՋ»Ի ԸՆԴՄԷՋԷՆ

Պատրաստեց՝ ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ

ՆՈՅԵՄԲԵՐ

ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 19ը պատմական Թուական: Անկարելին դարձաւ կարելի: Ամբողջ աշխարհի աչքերը դարձեալ Աւետեաց երկրի վրայ: Սատաթ Իսրայէլի մէջ: Քընեսէթի եւ աշխարհի առջեւ Եգիպտոսի նախագահը վճռական եւ անկեղծ կը կրկնէ արաբական աշխարհի պահանջները՝ ինքնորոշում Պաղեստինցիներուն, վերադարձ հողերուն եւ Երուսաղէմի արաբական մասին: Պեկին կը պատասխանէ՝ ամէն ինչ բանակցելի է: Սատաթ կ'ըսէ Պեկինի՝ այլեւս պատերազմ չկայ մեր մէջ:

Սատաթը իբրեւ հերոս կ'ընդունի Գահիրէ: Բայց արաբական աշխարհի առջեւ դաւաճան է: Արաբական հակա–Սատաթ ճակատը կը սաստկացնէ իր յարձակումները: Դիւանագիտական խզումները իրարու կը յաջորդեն: Եղեռնափորձերը կը բազմապատկուին: Թրիփոլիի մէջ ժողով կը յայտարարուի: Սատաթ իր կողմէ բոլորն ալ կը հրաւիրէ Գահիրէ:

Ամէն պարագային դեռ կանխահաս է ամէն եզրակացութիւն: Բայց Երուսաղէմէն լոյս մը եւ յոյս մը ծագեցաւ: Քաջ նախաձեռնութիւնը Սատաթի կրնայ զինքը դարձնել խաղաղութեան առաքեալ կամ ալ առաջնորդել դէպի քաղաքական անձնասպանութիւն: Ամէն բան, եւ մանաւանդ Սատաթի ապագան, կախում ունի Իսրայէլէն: Գալիք ամիսները պիտի ըլլան պերճախօս այս մասին, անկասկած:

Այս պատմական հանդիպումը ինչպէս շուքի մէջ ձգէ միջազգային միւս անցուդարձերը նոյնիսկ եթէ Հոկտեմբերեան Յեղափոխութեան 60ամեակի առթիւ Մոսկուա արտակարգ շքեղութեամբ տօնախմբեց այս Թուականը: Սակայն, նոյնիսկ, եթէ Մոսկուա բացառիկ կերպով զգեստաւորուած էր, դրօշազարդուած էր, նոյնիսկ եթէ Առակոն մոռնալով շատ մը բաներ կ'ընդունուէր Բրեժնեւի կողմէ, միշտ ազատութեան եւ ազատութիւններու ուրուականը կը սաւառնի կողմն այդ աշխարհի: Եւ ռազմական տողանցքը, յիշեցնելով ահրահաշակ ռազմապաշտ Թափօրներ եւ զինուորական երթեր, եւ եւրոհամայնավարութեան ախոյեան՝ Քարիյոյի խօսքի մերժումը Կրեմլինի հանդիսութեան, եւ այլախոհներու եւ քաղաքական բանտարկեալներու մոռացումը ներումի շնորհներու մէջ, կուգան, եթէ հարկ է, անգամ մը եւս փաստել որ այդ կողմն աշխարհի շատ բան չէ փոխուած վաթսուն տարի վերջ:

Սեւ ծովու Թրքական մասը կը պարունակէ մեծ քանակութեամբ իւրանիում: Միջոց մը եւս Թուրքիոյ համար շարունակելու իր աւանդական սպառնալիքները թէ՛ Արեւմուտքին, թէ Արեւելքին: Սակայն, այս անգամ, Նիւ Եորքի Ազգաժողովին մէջ՝ չյաջողեցաւ հաւասար կերպով ընդունիլ տալ կզզիին յոյն եւ Թուրք համայնքները: Այսինքն, եթէ Կիպրոսի երկու համայնքները առանձին ձայն ունին Քաղաքական Յանձնախումբին մէջ, բայց Ազգաժողովին մէջ՝ Կիպրոսի կառավարութեան ներկայացուցիչը միայն կրնայ խօսիլ: Այս դիւանագիտական եռեւները կիպրական հարցին, չեն կրնար մոռցնել տալ յոյն–Կիպրացի 2000 անհետացողները, 1974 Յուլիսին Թրքական միջամտութենէն ի վեր: Ոչ մէկ լուր անոնց ճակատագրէն: Ընտանիքները դիմած են Ապահովութեան Խորհուրդի մշտական կարգ մը երկիրներու: Իր գահակալութեան առթիւ, Կիպրոսի նոր արքեպիսկոպոսը՝ Քրիսոստոմոս Ա. յայտարարած է որ պիտի շարունակէ Մակարիոսի գծած ճամբան:

Յունաստանի մէջ, ընտրութիւնները առաջին գիծի վրայ պահեցին Գարամանլիսը: Սակայն Փափանտրէուի ընկերվարական կառավարութիւնը զգալի կերպով յառաջդիմեց: Մելինա Մերքուրի ընտրուեցաւ երեսփոխան:

Իտալիոյ ներքին տագնապը կը շարունակուի: Հռոմ, Թորինօ, Պոլոնեա, Պարի եւ Լեչչէ քաղաքները մասնաւորապէս եղան Թատերավայր ծանր բախումներու: Արտասովոր ռումբեր, կրակ, կրակի տրուած կառքեր, եւ բռնաբարումներու այլ արարքներ խաթարեցին մթնոլորտը:

Լիբանանի մէջ, կացութիւնը միշտ անկայուն է եւ մեռեալներն ու վիրաւորները միշտ կը հաշուուին տասնեակներով, հետեւանք եղեռնափորձերու հարաւ. Լիբանանի տեւական կռիւներու:

Երեւանէն երկու բանուորներ՝ Համբարձում Խոճայեան եւ Շահէն Յարութիւնեան յայտարարած են իրենց անդամակցութիւնը Հելսինքիի համաձայնագրերու հսկողութեան կոմիտէին:

Մատէոի օդակայանը անիծուած: Այս անգամ փորթուկալեան օդանաւ մը ճըզմուեցաւ պատճառելով մահ 130 ճամբորդներու:

Հնդկաստանի հարաւ – արեւելեան շըրջանը ենթակայ ահաւոր մրրիկներու: Անթիւ մեռեալներ եւ աղէտեալներ:

ՖՐԱՆՍԱ

Ձախին տագնապը, օրէ օր տխուր պատկեր մը կը պարզէ եւ կը ձգէ այն տպաւորութիւնը որ ստեղծուած կացութիւնը այլեւս անդարմ է: Միթերան – Մառշէ բանակէճերը կը ծանրացնեն մըթնոլորտը եւ այլեւս յոյս չեն ներշնչեր անոնց որոնք փոփոխութիւնը այլեւս անհրաժեշտ կը գտնէին:

Աջը, ունի միշտ իր ներքին վէճերը: Ժաք Շիրաք չի վարանիր խիստ արտայայտութիւններ ունենալէ կառավարութեան դէմ վտանգաւոր որակելով իր բըռնած ուղիղը մեծամասնութեան միասնականութեան համար:

Կառավարութիւնը, իր կարգին, ունի մտահոգութիւններ եւ առաջին հերթին գիներու յաւելումը: Պառ ընդունելով հանդերձ մասամբ իր քաղաքականութեան ձախողութիւնը, կը յայտարարէ որ հարցը կը վերաբերի բոլորին: Նախարարապետը կը դիմէ նոր միջոցներու, սահմանափակելով մանաւանդ որոշ գիներ, եւ այս հակայաւելումի նոր որոշումները կը դժգոհեցնեն մանաւանդ հոցադործները, նպարավաճառները եւ ճաշարանները: Նոյն ատեն, ընկերային մթնոլորտի տեւական վատթարացումը, մասնակի գործադուլներով մանաւանդ Թղթատարի եւ ելեկտրականութեան մէջ, կը փութացնեն ազգային գործադուլ մը որ նախատեսուած է Դեկտեմբեր 1ին համար:

Նոյեմբերին Ֆրանսա կ'ընդունի Քէպէքի նախարարապետը՝ Ռընէ Լէվէք. հակառակ Քանատայի նախարարապետին՝ Թրիւտոյի տուած ազդարարութեան: Նոյնպէս Պարսից Շահը, պաշտօնական հիւրը կ'ըլլայ Ֆրանսայի: Հոս, ֆրանքեւպարսկական կարեւոր տնտեսական համաձայնագրեր կը ստորագրուին, սերտացնելով գործակցութիւնը երկու երկիրներու միջեւ:

Ֆրանսա կը ջանայ Փոլիսարիոյի ձեռքէն ազատել Ֆրանսացի պատանդները: Բանագնացները կ'երթան Ալժերիա եւ Մաւրիտանիա: Արդիւնքը դեռ անորոշ է:

Քոնքորտի տարեգրութեանց մէջ, պատմական օր մը՝ Նոյեմբեր 22ը: Ամիսներու վէճերէ, դատերէ ետք, վերջապէս Քոնքորտ ստացաւ իր վիզան Նիւ Եորքի համար:

Փայլուն կերպով 1ի դէմ 3 կէտով յաղթելով Պուլկարիոյ, 12 տարուան բացակայութենէ մը վերջ, ոտնագնդակի Ֆրանսայի ազգային խումբը պիտի մասնակցի ֆութպոլի աշխարհի Բաժակին, Արժանթինի մէջ, 1978 Յուլիսին:

Գրական վերամուտ, գրական մրցանակներ: Կոնքուրը ստացաւ Տիտիէ Տըքուէն «Ճոն դժոխքը» վէպին համար, Ռընոտօն առաւ Ալֆոնս Պուտար «Լէ Քոմպաթան տիւ Փըթի Պոնէօր»ին համար, իսկ Ֆեմինան տրուեցաւ Ռեժիս Տըպրէին «Ջինը կ'այրէ» վէպին համար եւ Մետիսիսը՝ Միշէլ Պիւթեյին «Միւս աէրը» գործին համար:

Գաւառի առաջին մեթրօն Մարսէյլի մէջ: Առաջին գիծը բացաւ քաղաքապետ երեսփոխան Կ. Տըֆէռ:

Ասթերիքսի հայրը, Ռընէ Կոսինի, մեռաւ 51 տարեկանին:

Նոյեմբերեան փոթորիկը մեծ աղէտներ պատճառեց հիւսիսային Ֆրանսայի եւ Մանշի շրջանը: Կան մեռեալներ եւ անհետացողներ:

Անհաւասարակշիռ մը, Էլիզէի բակը, ժիպքարը սպաննելու փորձին մէջ, կը կրակէ պահակի մը վրայ մահացու կերպով վիրաւորելով զայն:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Սկսինք մարզականով: Խորհ. Միութեան Ֆութպոլի 40րդ ախոյենութիւնը վերջ գտաւ Տորպետօ – Արարատ մրցումով (1–1): Ընդհանուր եւ վերջնական դասաւորման մէջ Արարատ կը գրաւէ 11րդ կարգը: Խորհ. Միութեան ախոյեանն է Դինամօ Կիեւ: Արարատ կը մնայ բարձրագոյն Լիկայի մէջ: Սակայն Արարատի արձանագրած արդիւնքները ընթացաւարտ եղանակին եղաւ շատ միջին, նոյնիսկ միջակ: Անշուշտ դժուար էր մէկ անգամէն փոխարինել նախկին փորձառու մարզիկները: Մաղթենք որ յառաջիկայ եղանակը ըլլայ աւելի փայլուն եւ դարձեալ առիթ ունենանք տեսնելու Արարատը Եւրոպայի մարզադաշտերուն վրայ:

Ալժերիոյ յեղափոխութեան 23րդ տարեդարձին առթիւ խորհրդային պատուիրակութիւնը գլխաւորած է Հայաստանի վարչապետի տեղակալ՝ Կարլէն Ղամբարեան: Միշտ Ալժէի մէջ, հայ արուեստագէտներու խումբ մը, բաղկացած երգիչներէ եւ պարուհիներէ, մասնակցած է հանդիսութեանց:

Հոկտեմբերեան յեղափոխութեան 60 – ամեակի հանդիսութեանց առիթով, Պաղեստինեան Ազատագրութեան Կազմակերպութեան (ՊԱԿ) պատուիրակութիւն մը այցելած է Հայաստան:

Եղուարդ Միրզոյեան ներկայացուցած է Խորհ. Միութիւնը Հռոմի մէջ տեղի ունեցած երաժշտագէտներու եւ երաժիշտներու միջազգային Խորհուրդի ժողովին:

Երեւանցի երգիչ՝ Գէորգի Մինասեան ստացած է Գ. մրցանակը, խորհրդային երգիչներու մրցումին, Մոսկուայի մէջ, որուն մասնակցած են 57 երգիչներ:

Աւ. Իսահակեանի կիսանդրիի բացում կատարուած է, բանաստեղծին անունը կրող Նորակառոյց գիւղին մէջ:

Լոյս տեսած է Վահրամ Մավեանի « Միացող հովիներ » հաւաքածոն 5000 տպաքանակով: Լոյս տեսած է նաեւ ռուսերէնով Խ. Աբովեանի «Վէրք Հայաստանի» վէպը:

Մահացողներու ցանկը երկար է: Թարգմանիչ Գէորգ Վիրապեան, մառեշալ Համազասպ Բաբաջանեան, Փրոֆ. Պերճ Յակոբեան՝ գիւղատնտեսութեան մասնագէտ, յայտնի ճարտարագէտ՝ Վահագն Քիւրդեան:

ՍՓԻՒՌՔ

Աշնան այս տխուր օրերուն, Վիեննայի Միաբանութեան հաստատուն կազմինէ – րէն՝ Հայր Վահան Վրդ. Յովհաննէսեան հրաժեշտ կուտայ երկրաւոր կեանքին, անցնելով «Երազներու կզզին՝ Ս. Ղազար»ի անմահութեան մէջ: Դաստիարակ, պատմաբան, գրագէտ, բանաստեղծ, Հ. Վահան ինքնատիպ դէմք մը եղաւ Մխիթարեան առաքելութեան մէջ: Մեծ է իր վաստակը հայ մշակոյթի անդաստաններս:

Դարձեալ Թրքահայութիւնը իր դժուարութիւններով: Պոլսոյ Պատրիարքը, որ այցելութիւն տուած եւ դիմումնագիր ուղղած է Իսթանպուլի նահանգային կուսակալութեան, անգամ մը եւս կը պարզէ պատկերը, Պոլսոյ հայ աշակերտին, որու առջեւ հազարումէկ խոչընդոտ կը դրուի, որպէսզի չկարենայ հայկ. դըպրոց յաճախել, ուր արդէն արուեստական ալ խոչընդոտներ չեն պակսիր: Շնորհք Պատրիարք չի դադրիր բողոքի ձայն բարձրացնելէ, բայց Թուրքը միայն իր օրէնքը գիտէ:

Թուրքերը, որ հայկ. ամէն հետք կ'ուզեն վերցնել իրենց ա լա Թուրքա պատմութիւններով, մէկ կողմէ Թրքական հեռատեսիլէն կը յայտարարեն որ Հայերը կապ չունին Ուրարտացիներուն հետ, եւ միւս կողմէ Հայ մը՝ յայտնի չարժանկարիչ եւ դերասան Տոքթ. Արշաւիր Ալեանաքը կը ղրկեն Երեւան, Թուրքիան ներկայացնելու համար միջազգային ժողովին: Ի՜նչ ամօթ 30 եւ աւելի միլիոննոց Թուրքիոյ համար, որ համարժէք Թուրք մը չունի եւ իր պատիւը կը յանձնէ զաւակի մը այն ազգին, որ իր նախատեսութեամբ պէտք է Թանգարանի ապրանք ըլլար:

Ինքնատիպ եւ աննախընթաց փորձ մը: Պարսից Շահին Ուաշինկթըն այցելութեան առթիւ, Նիւ Եորքի Իրանահայ Միութիւնը կը հրաւիրէ Իրանահայութիւնը մասնակցելու դիմաւորումի պատշաճ ցոյցին, Սպիտակ Տան հրապարակը: Այս առթիւ յանձնախումբը ունի ծրագրային ձեւաւորում մը, ուր կը կարդանք որ բարեխրական միութիւն մը կը հոգայ բոլոր ծախքերը: Ընդունինք որ ինքնատիպ եւ աննախընթաց է նման բարեխրական միութիւն մը մեր հայկական սովորութիւններուն մէջ: Կը նախընտրենք չեկրակացնել:

Այս եղանակին, ափիւռքի հայկական կեանքը եռուն է հայակեդրոն գաղութներու մէջ: Պուէնոս Այրէս եւ Նոր Ջուղա կուգան առաջին գիծի վրայ: Արժանթինի մայրաքաղաքի հայ կեդրոնը, վայր եղած է ցուցահանդէսներու, դասախօսութիւններու, դեղարուեստական ձեռնարկներու, ոգեկոչումներու եւայլն: Վերջին ձեռնարկը եղաւ Գէորգ Ջաւուշի նահատակութեան 70ամեակը: Նոր Ջուղա եւս, իր մշակոյթի օրով, դասախօսութիւններով, համահայկական մարզական մըրցումներով, ազգային կազմակերպական կառոյցով օրինակելի գաղութ մըն է:

Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան պատգամաւորական ժողովին՝ 48րդ տարեշրջանը բացուեցաւ յատուկ հանդիսութեամբ: 1977 – 78ի տարեշրջանի տեսուչն է՝ Տաթեւ Եպս. Սարգիսեան: Անթիլիասի մէջ, ձեռամբ Գարեգին Բ. Աթոռակից Կաթողիկոսի եպիսկոպոս ձեռնադրուած՝ են Վարդան, Մեսրոպ, Սուրէն Ծ. վարդապետները: Լիբանանը ձգելէ առաջ, ըսենք որ Այնճարի մէջ, տեղի ունեցած է գրագէտ բանաստեղծ – ուսուցիչ Եղուարդ Պօյաճեանի յուշաղամբանի կիսանդրիի բացումը:

Նիւ Եորքի մէջ տեղի ունեցած է Հ. Բ. Ը. Մ. եան 64րդ ընդհ. ժողովը:

Պոլսոյ մէջ տեղի ունեցած է Կեդրոնական Սանուց Միութեան հիմնադրութեան 30ամեակը:

Տխրունիններու շարքին յիշենք՝ Ծորճ Մարտիկեան (Լոս Անճելըս), ամերիկահայ ծանօթ անձնաւորութիւն իր բազմաթիւ բարեսիրութիւններով մանաւանդ Մերձաւոր Արեւելքի եւ Յունաստանի Հայկ. հաստատութեանց: Ընկ. Անուշաւան Գրիգորեան (Թեհրան), ծանօթ դաստիարակ – մանկավարժ, Հանրային նուիր-

նաւ գործիչ եւ «Ալիք» օրաթերթի խմբագրութեան անդամ: Ընկ. Յովհաննէս բաղրութեան (Այնճար), նուիրեալ Հան - Պուրսալեան (Այնճար), նուիրեալ հան - րային գործիչ, վարած է պատասխանատու գործեր Հ. Յ. Դաշնակցութեան շարքէն ներս:

Միշտ ապագան կերտելու մտադրու - թեամբ ըսենք որ Տիթրոյթի մէջ, 17 երիտասարդներ անցած են Հ. Յ. Դաշ - նակցութեան շարքերը:

Վենետիկի Պիէննալէին «Պարաճանով Օր» մը յատկացուած է եւ ուր ներկա - յացուած է «Սայաթ - Նովա» եւ «Հրեղէն ձիերը» ֆիլմերը: Ֆիլմին յաջորդած է շատ շահեկան վիճաբանական ասուլիս:

Վիէննայի մէջ, Մխիթարեան Միաբանութիւնը փակեց երանաշնորհ Մխիթար Աբբահօր ծննդեան 300ամեակի հանդի - սութիւնները բացառիկ նուագահանդէսով մը ուր առաջին ունկնդրութեամբ հնչեց վիէննաբնակ երգահան՝ Աւետիս Զամբագեանի «Մխիթար» օրաթորիօն, յատկապէս յօրինուած, Մխիթար Աբբայի ծննդեան 300ամեակի առթիւ:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅՈՒԹԻՒՆ

1890 - 1977: 87րդ տարեդարձ Հ. Յ. Դաշնակցութեան հիմնադրութեան: «Յառաջ» բացառիկ թիւ մը նուիրեց եւ Մարսէյլի մէջ Դաշնակցութեան օրը տօնուեցաւ համապատասխան պատշաճ հանդի - սութեամբ: Միշտ Մարսէյլի մէջ, Վասպուրականի Հայր. Միութեան նա - խաձեռնութեամբ տեղի ունեցաւ յուշի երեկոյ նուիրուած՝ Խրիմեան Հայրիկի (մահուան 70ամեակ), Խանասորի արշա - ւանքի (80ամեակ) եւ Անդրանիկի (մահուան 50ամեակ):

Որպէս կեդրոն ազգային եւ մշակութային կեանքի, Մարսէյլի Մշակոյթի Տան մէջ, բացառիկ շուքով տեղի ունեցաւ Մխիթար Աբբահօր ծննդեան 300ամեակի յոբելենական հանդիսութիւն, նախաձեռ - նութեամբ Մարսէյլի Մուրատ Ռափայէլեան նախկին Աշակերտաց Միութեան:

Բարձրանալով դէպի հիւսիս, ըսենք որ Վիէնի հայ գաղութը տօնեց՝ «Հայ Մշակոյթի Օր»ը: Գեղեցիկ նախաձեռնութիւն որ պէտք է վարակէ նաեւ միւս շրջան - ները:

Խորհրդային ինը գրագէտներ Փարիզի մէջ, որոնց կարգին հայրենի բանաստեղծ՝ Ռազմիկ Դաւոյեան:

Փարիզի Էսաեան Սանուց Միութիւնը կը կազմակերպէ գրական մրցոյթ Եղիշէ Չարենցի ծննդեան 80ամեակի առթիւ: Մրցոյթի նիւթն է՝ Եղիշէ Չարենց եւ իր գործը: Պարգեւ՝ հազար ֆրանք առաջին հանդիսացողին: Յանձնումի թուական 1978 Օգոստոս 31, ամէնէն ուշը:

Միշտ Չարենցի մասին: Խումբ մը գրասէրներ, Իսի լէ Մուլինոյի մէջ կազմա - կերպեցին յատուկ հանդիսութիւն մը նըւիրուած բանաստեղծի ծննդեան 80ամ - եակի, բայց նաեւ մահուան 40ամեակին: Եւրոպայի Հայոց Կաթող. Պատուիրակը՝ Սերովբէ Արք. Մանուկեան այցելութիւն տուած է Հոլանտայի եւ Շուէտի հայ գաղութներուն:

Եդուարդ Գալէջեանի յիշատակին «Յառաջ»ի մէջ «Ակամայ վկայութիւն» մը Մեծի Տան Կիլիկիոյ Գարեգին Բ. Աթոռակից Կաթողիկոսէն:

Ուղղակի կուգանք տխրութիւններու շարքին: Տիկ. Մաննիկ Քաչարեան, մտաւորական կարողութիւններով օժտուած, շահեկան յօդուածներ տուած է «Յառաջ»ին: Տոքթ. Փաթրիք Նազարեան, սիրուած եւ գնահատուած բժիշկ, աշխատակցած է Նարդունիի «Հայ - Բոյժ»ին: Այրի Տիկին Ռուբէն Զարդարեան, պատուական Հայուհի: Յակոբ Առաքելեան՝ Հայ Սպաէից Միութեան քարտուղար: Գամէր Գաբամաճեան՝ Փարիզի Հայ գաղութի սիրուած դէմքերէն: Տոքթ. Ռընէ Ճինճեան, յայտնի բժիշկ:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԳԻՒՂԱԿԱՆ ՇՐՋԱՆՆԵՐՈՒ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ

Երեւանի մէջ, Դեկտեմբեր 27ին, տեղի ունեցած է գիւղական շրջաններու բժիշկներու այսպէս կոչուած անդրանիկ «հա - ւաքը»:

Հայաստանի Առողջապահութեան նա - խարարին առաջին տեղակալը՝ Գ. Յա - րութիւնեան, իր զեկուցումին մէջ յայ - տարած է, թէ գիւղական բնակչութեան առողջապահական - բժշկական խնամքը կ'ապահովեն 36 կեդրոնական, 88 տեղա - մասային հիւանդանոցներ, ինչպէս նաեւ 130 ամբուլատորիաներ (*) եւ 649 բուժական - մանկաբարձական կայաններ կամ կեդրոններ: Միայն վերջին տարիները կառուցուած են Մասիսի, Ապարանի, Կալինինոյի շրջանային, Արտաշատի կեդրոնական հիւանդանոցներուն նոր մասնա - շէնքերը: Ներկայիս կառուցուելու վրայ են ծննդատուներ եւ բուժարաններ Ախուրեան, Թալին, Արարատ, Հոկտեմբերեան, Վարդենիս եւ այլ շրջանները:

Զեկուցաբերը ապա բաղդատութեան դրած է բժիշկներու տոկոսը 1971ի եւ 1976ի միջեւ: Եթէ առաջին թուականին գիւղական բնակչութեան 29 բժիշկ բաժին կ'իյնար իւրաքանչիւր 10.000ի վրայ, երկրորդ թուականին այդ թիւը հասած է 33ի: Բազմաթիւ վայրերու մէջ, ինչպէս Արովեան, Նայիրի, Նոյեմբերեան, Սեւան շրջանները, առողջապահական հիմնարկութիւններուն մասնագիտական կա - ռոյցը հարիւր առ հարիւրի հասած է:

Վերջին տարիներուն զգալի աշխատանք կատարուած է անչափահասներուն բժըշկական խնամքին ուղղութեամբ: Հանրապետութեան գիւղական վայրերը կ'աշ - խատին 76 մանկաբոյժներ եւ աւելի քան 300 բժիշկներ:

Զեկուցաբերը միեւնոյն ատեն թուած է գիւղական բնակչութեան բժշկական ծառայութեան ասպարէզին մէջ տեղ գտած շարք մը թերիները: Յիշած է, թէ դեռ քիչ են հիւանդանոցներու մահճակալներուն թիւը, կարգ մը վայրերու մէջ ցած մակարդակի վրայ կը գտնուի բժշկական խնամքը, կը խախտուին կանոնները: Որոշ շրջաններու մէջ, ինչպէս, օրինակ, Ապարան, Թումանեան, Ղափան, Մեղրի, մասնագէտ բժիշկներ կը հեռանան, որովհետեւ տեղական մարմինները հարկ եղած ուշադրութիւնը չեն դարձներ երիտասարդ մասնագէտներուն բնակարան յատկացնելու գործին:

Զեկուցաբերն ու ժողովականները դիտել տուած են, թէ գիւղական բնակչութեան առողջապահութեան կազմակերպումին առաջնահերթ հարցն է բարձրացնել բժշկական խնամքին մակարդակը, բոլոր ճիւղերէ ներս: Այս առաջադրութեամբ յառաջիկայ տարիներուն պէտք է ժամա - նակակից սարքերով օժտել շրջաններու հիւանդանոցները: Այդ հիւանդանոցները պէտք է դառնան գիւղական բնակչութեան յատկացուած մասնագիտացած կեդրոն - ներ, առանց նկատի առնելու շրջանի բնակչութեան թիւը: Այդ հիւանդանոց - ները պէտք է ունենան 300էն 500 մահ - ճակալ: Ըստ տարիներու ծրագրին՝ տեղամասերու փոքր հիւանդանոցները պէտք է փակուին, փոխարէնը զարկ տալով շըրջանային մեծ հիւանդանոցներուն ու մասնագիտական բաժիններուն:

Եզրակացութիւնն այն է եղած, որ «գիւղական առողջապահութիւնը քաղաքայինի մակարդակին մօտեցնելու կարեւոր եւ բարդ խնդիրը պէտք է դառնայ իւրաքանչիւր բուժաշխատողի պատուի գործը»:

(*) Հիմնարկութիւն, որ բժշկական խնամք ցոյց կուտայ թէ՛ այցելու, թէ՛ տունը գտնուող հիւանդներուն:

ՍՈՒՐԷՆ ՃԵՐՄԱԿԵԱՆԻ ՅՈՒՂԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

Շաբաթ, Յունուար 7ին, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ կատար - ուեցաւ Սուրէն Ճերմակեանի յուղարկա - ւորութիւնը հոծ բազմութեան մը ներկա - յութեան:

Արարողութեան աւարտին, Կաթող. Պատուիրակ Սերովբէ Արք. հակիրճ դամբանականով մը ոգեկոչեց Սուրէն Ճեր - մակեանի կեանքն ու գործը երբ դեռ պատանի, իբրեւ ուսանող ոտքը կը դնէր Ֆրանսա եւ անմիջապէս կամաւոր կ'արձանագրուէր երբ պատերազմը կը ծագէր 1914ին: Այդ թուականէն մինչեւ իր մահը, Ճերմակեան հաւատարիմ մնաց նոյն գաղափարականին:

Պ. Նուրհան Ֆրէնկեան իր կարգին, ֆրանսերէն դամբանական մը կարդաց վերյիշելով ողբացեալ Ճերմակեանի բարեմասնութիւնները եւ նուիրումը: Պ. Գրիգոր Աղամեան, մտերիմ ընկերը, յուզուած երգում ըրաւ Ճերմակեանի դագաղին առջեւ հաւատարիմ մնալ անոր ուխտին:

Խորանը խոր տպաւորութիւն կը թողուր, ամէն կողմ դրօշակներով զանազան կազմակերպութեանց ներկայացուցիչներ իրենց յարգանքը կը մատուցանէին: Յիշենք ասոնց կարգին՝ Փարիզի Ոստիկա - նապետութեան Նախկին Ռազմիկները, Ռեզիսթանս Ֆէռ, յոյն, հայ, լեհ նախկին Ռազմիկները, Ֆրանսական իգական ուժերը, եւայլն, եւայլն: Ներկայացուցիչ ղրկած էր նաեւ Նախկին Ռազմիկներու նախարարը: Ներկայ էին բազմաթիւ այլ անձնաւորութիւններ՝ զինուորական մետալակիրներու նախագահը, Նահանգապետարանի նախկին ռազմիկներու նախագահը, Ռըլէ Սաճրէի նախագահը եւ բարձրաստիճան զինուորականներ:

Ճերմակեանի վայել յուղարկաւորու - թիւն մը, ուր ներկայ էին իր բոլոր հաւատարիմ բարեկամները:

ԹՐԹՌԵԼՈՎ ՕՏԱՐ ՄԱՄՈՒԼԸ

ԱՆԲԱՂՁԱԼԻ ՏԱԲԱՏԸ

Կիները, երբ տաբատ կրեն, գործատան աշխատանքի արտադրութիւնը կը պակսի՞: Առանց այլ եւ այլի այս հարցումն է, որ մէջտեղ դրած է Կոմսոմոլսկայա Պրաւտա, Խ. Միութեան Համայնավար երիտասարդութեան պաշտօնաթերթը: Այս կապակցութեամբ հրապարակած է բողոքագիր մը, ստորագրուած 45 բանուորներէ եւ մասնագէտներէ, Չելիաբինսկ շրջանի մեքենաներու գործատան մէջ: Տնօրէնութիւնը արգիլած է «կիներու տաբատ կրել արտադրութեան պատճառներով: Տնօրէնութիւնը նմանապէս պարտադրած է, որ կիներու ձեռքի պայուսակները որոշ ճշդուած չափէ մը աւելի մեծ չըլլան. պէտք է բացուած վիճակով ներկայանան գործատուն: Այրերուն մազի յարդարանքը նոյնատեսակ պէտք է ըլլայ, համա - ձայն սահմանուած ձեւին, միշտ, ան - շուշտ, աշխատանքի արտադրողականու - թեան պատճառաբանութեամբ»: Բողոքագիրը ստորագրողները հիմնելով մը քըննադատած են «նորաձեւութիւն հաստա - տողները», քանի այս պայմանները ոչ մէկ կապ ունին արտադրողականութեան հետ:

Խորհրդային երիտասարդութեան պաշտօնաթերթին թելադրութիւնն է եղած, որ գործատան տնօրէնութիւնը եւ կոմսոմոլի խումբը լրջօրէն քննեն այս հարցը:

ՀԻՆ ԷՋԵՐ

ԺԱՄԱՆՑ

ԱՐՈՒԵՍՏԱՀԱՆԴԷՍ ԳԱՑՈՂ ԿՈՎԿԱՍՑԻՆ

(1889ին)

Նոյնիսկ իրիկուան շոգենաւքով պիտի մեկնին: Չեն կրնար համոզուիլ թէ Հայրիկը տեսնելու համար միայն երկու - երեք օր պէտք է: Ի՞նչպէս, «միթէ Հայրիկը Պոլսում չէ՞»:

— Այո, Պոլիս է, կը պատասխանուի, բայց ո՞վ գիտէ ո՞ւր է. Սկիւտա՞ր, Մաքրիգի՞ւղ, Կզզի՞ն, Պէօյիւք տերէ՞:

Բայց միթէ այդ ամէն տեղերն ալ Պոլսոյ մէջ չե՞ն, «մի կաւք վեր առնենք եւ գնանք գտնել Հայրիկին» կը խնդրեն: Չեն կրնար ըմբռնել թէ մէկ - երկու ժամուան մէջ Պէօյիւքտէրէէն Սկիւտար, հոնկէ Մաքրիգիւղ անցնիլ հնարաւոր չէ: Զիրենք համոզելու համար կ'առարկուի թէ Հայրիկը զուցէ կզզիները ըլլայ:

— Դե՛հ, պարախոտով գնանք, կ'ըսեն, եւ կը պատրաստուին:

— Բայց միշտ շոգենաւ չկայ:

— Ի՞նչ էք ասո՛ւմ. դեհ, գնանք այն պատիկ պանով որը մեզ առաւօտուն պաքախոտից դուրս բերաւ: Սանտալ ըսել կ'ուզեն:

Ի՞նչպէս հասկցնել իրենց թէ սանտալով կզզի չերթուիր. թէ նոյնիսկ մէկ օր պէտք է շոգենաւով երթալ գալու համար: Կը վշտանան կարծելով թէ Պոլսեցիները զիրենք կը ծաղրեն:

— Ախր մի օրից մենք Վիէննա ենք գնո՛ւմ:

Ժամանակը յառաջացած է. խմբագրատունէն դուրս կ'ելլեն ծրագրին միւս մասերուն գործադրութեանը համար: Բայց սոված են՝ այսինքն անօթի են: Ղալաթիա Պզտիկ - Արթինին կ'առաջնորդուին: Կը փափաքին տեղական ուտելիք:

— Բիլաւ կ'ուզէ՞ք:

— Բըլաւ մեր երկրումն էլ կայ:

— Տոլմա՞:

— Մեր երկրում էլ կայ:

— Միտիա՞:

— Դա ի՞նչ պան է որ:

— Տեսակ մը սեւ ոստրէ:

— Չենք ուզում, մեր երկրում չենք տեսել:

Դժուարին ըլլալով գտնել ուտելիք մը որ «իրանց երկրումը» թէ՛ ըլլայ եւ թէ չըլլայ, այսպէս թէ այնպէս պատառ մը բան կ'ուտեն. միայն թէ գինիին շատ կը հաւնին իրենց երկիրն ալ այդպէս գինի չեն խմած. վրան «պստիկ պստիկ աստղներ են պլպլում»: Իրենց ընկերացող Պոլսեցիները իրենք ալ կ'ուզեն համը նայիլ. տարօրինակ համ, ձէթի համ: Կը նային գաւաթին մէջ. այո՛ «պստիկ պստիկ աստղներ պլպլում են» գինիին երեսը: Տարակոյս չկայ, զէթին եաղի է: Պոլսեցի խմբագիր մը կամաց մը սպասաւորին կը հարցնէ թէ «ի՞նչ է աս»: Մարդը ներողութիւն կը խնդրէ, ականջէն փափսալով թէ գինին աճապարանքով զէթին եաղի շիշերուն մէջ լեցուցեր է: Ու անոնք կը շարունակեն ագանչանալ:

— Ինչեւէ, ձեր երկրումը գոնէ մի լաւ պան կայ:

Ճաշէն վերջը կ'անցնին Սթանպոլ. քանի մը կառք լեցուելով կը հասնին Այա Սոֆիա: Պ. Գալֆայեան ներս կը մտնէ եւ կը վերադառնայ լուր բերելով թէ իւրաքանչիւր այցելուի համար պէտք է մէճիտ մը վճարել: Կ'ապշին. իրարու երես կը նային: Կ'ուզեն գիտնալ թէ իրենց փողով ի՛նչ կ'արժէ մէճիտը: Երկու րուպլի է գրեթէ: Քարացած կը մնան. գլուխնին կ'երերցնեն: Անկարելի է որ ատակ վճարեն մուտքի համար:

— Մեր երկրումը մուզէների մուտքը ձրի է՝ կը գոչեն:

Իրենց կ'առարկուի թէ քանի որ Կովկասէն Փարիզ երթալու համար այդքան ծախսեր կ'ընեն, երկու րուպլի աւելի, երկու րուպլի պակաս, նշանակութիւն չունի. կ'արժէ տեսնել Այա-Սոֆիան:

Այս դիտողութեան կը նեղանան: Սկըզբունքի եւ ոչ թէ խնայողութեան համար չեն ուզեր վճարել: Հանրային շէնքի մը մուտքը ձրի պէտք է ըլլայ, այս է իրենց երկրին սկզբունքը: Ու երբ ապացոյց իրենց համոզումին՝ իրենցմէ մին թղթապանակէն երկու րուպլի կը հանէ, կը պատռէ, հովին կուտայ.

— Ար՛, Գրիգոր ջա՛ն, դու էլ, Ստեփան ջա՛ն, դու էլ, Կարապետ ջա՛ն դու էլ էլ, դու էլ:

Ու ամէնքն ալ հանդիսաւորապէս երկուքական րուպլի կը հանեն, կը պատ - ռեն, կը նետեն:

ԱՐՓԻԱՐ ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ

(Շար. - 2)

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Պետեան եւ զաւակները՝ Տէր եւ Տիկին Լեւոն Պետեան եւ զաւակները, Տիկին Արմենուհի եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Անդրանիկ Պետեան եւ զաւակը կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի այս Կիրակի, Յունուար 22, Շաւիլի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցին իրենց ամուսնոյն, հօր եւ մեծ-հօր՝

ՊԱՏՐԻԿ ՊԵՏԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ:

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն:

×

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Տէր-Ղուկասեան ընտանիք, Մկրեան ընտանիք եւ Տէրտէրեան ընտանիք (Վիէն) կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի իրենց մայրիկին եւ մեծ մայրիկին՝

ԳՈՀԱՐԻԿ ՏԷՐ-ՂՈՒԿԱՍԵԱՆԻ

յիշատակին, այս Կիրակի, Յունուար 22, Պոմոնի եկեղեցւոյ մէջ (Մարսէյլ):

Ի գիտութիւն իր յիշատակը յարգողներուն:

×

Վիկտոր, Կլատիս, Ուիլեըմ Բաբայեանցներ, Տիկ. Հայկուհի Մակարեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի այս Կիրակի, Յունուար 22, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին իրենց կնոջ, մօր եւ զաւկին՝

ԵՈԼԱՆՏ ԲԱԲԱՅԵԱՆՑԻ
(ծնեալ Մակարեան)

մահուան քառասունքին առթիւ:

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն:

Ս. ՅԱԿՈԲ — ԼԻՈՆ

ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՇԱԲԹՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ ՅՈՒՆ. 18ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ 25

Կիրակի Յունուար 22ին, կ. յետոյ ժամը ճիշդ 5ին տեղի կ'ունենայ հսկման արարողութիւն մը Լիոնի Ս. Յակոբ եկեղեցւոյ մէջ, ի ներկայութեան Լիոն քաղաքի կրօնական բարձրաստիճան անձնաւորութեանց եւ Ֆրանսայի զանազան յարանուանութեանց պատկանող հաւատացեալներու: Մեր հաւատացեալները եւս կը հրաւիրուին խուռներամ բազմութեամբ ներկայ գտնուելու եւ աղօթելու վասն անսասանութեան եկեղեցւոյ:

Արարողութենէն յետոյ ընդունելութիւն մեծ սրահին մէջ:

ՇԱՎԻԼ Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Այս Կիրակի պատարագ կը մատուցուի:

ԻՍԻԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

Նախաձեռնութեամբ Իսիի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդին, այս Շաբաթ, Յունուար 21, ժամը 16ին, Իսիի Մշ. Տան մէջ, 45 Ռիւ տը լա Տեֆանս,

Ա. ՄԵՍՐՈՒՄԵՆՑ

կը ներկայացնէ իր գիրքը՝

ԼԸ ՔՈՄԱՆՏՕ 784/5

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

ՏՕՆԱԽՄԲՈՒԹ

Շաբաթ, Յունուար 21ին, երեկոյեան ժամը 20.30ին, Վասպուրական սրահը, մասնակցութեամբ Պլ. Օտտոյի Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին

Կը խօսի

ՇԱՀԱՆ ԽԱՉԱԿԻՐ ՔՀՆՑ ՏԷՏԷԵԱՆ

Գեղարուեստական յայտագիր, պատրաստուած փոքրիկներու կողմէ — խմբերգ, արտասանութիւն, թատերգութիւն, հայկական պար: Կազանդ պապան իր խաղալիքներով:

Մասնաւոր ճոխ սեղաններ ընդունելութեան:

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

ԱՄԱՆՈՐԻ ԱՌԹԻՒ ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

ՊՐՈՆԷՆ Տիկին Յովակիմեան 100 ֆր. կը նուիրէ:

ՎԷՆՍԷՆ.— Տիկին Ա. Նախըշքարեանի երկու թոռնիկները՝ Ֆլորանս եւ Ռաֆայէլ 100 ֆր. կը նուիրեն:

ՎԻԷՆ.— Պ. Պ. Ճինանչահեան երկու Շաւարշներու (Միսաքեան եւ Նարդունի) յիշատակին 50 ֆր. կը նուիրէ:

ԼԻՈՆ.— Կէնճեան եղբայրներ 100 ֆր. կը նուիրեն իրենց սիրելի «Յառաջ»ին:

ՓԱՐԻԶ.— Տիկին Աննիկ Բաստրմաճեան 20 ֆր. կը նուիրէ:

ՆԷՕՅԻ.— Տիկին Պերճ Զաքըճեան 50 ֆրանք:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Տէր եւ Տիկին Կարօ Ժամկոչեան 500ական ֆր. կը նուիրեն Դպրոցասէրին եւ Ս. Մուրատեան վարժարանին (ստանալ «Յառաջ»էն) Սուրէն Ճերմակեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի եւ 100 ֆր. «Յառաջ»ի:

ՆՈՒԷՐ

Ոմն Վիէնէն, Ամանորի առթիւ 100 ֆր. կը նուիրէ Աղքատախնամին եւ 50 ֆր. Կարմիր Խաչի կայանին:

(Ստանալ «Յառաջ»էն):

ՑՈՒՑԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՍԷՆ – Մօրիսի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը Յունուար 23ին, Երկուշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 15ին, Տիկին Մարի Փաշանեանի բնակարանը: Կարեւոր օրակարգ: Կը խնդրուի ընկերուհիներէն անպայման ներկայ ըլլալ:

ATELIER D'EXPRESSION
chorégraphique et musicale
2, Impasse Latil
13008 MARSEILLE

RECHERCHONS

1. — Danseurs, musiciens, chanteurs, adultes - débutants avancés en vue spectacles. Cours dirigés par professeurs diplômés d'Arménie.

L'Atelier d'expressions chorégraphique et musicale sous la direction d'Edouard Bolikian a le plaisir de vous informer de l'ouverture de sa classe de :

CHANT
professeur JACK BALABANIAN
diplômé du Conservatoire d'Erévan
(1er soliste à l'opéra d'Erévan)

S'adresser à l'adresse de l'Atelier.
Tél. : 77-96-48

UNION GENERALE ARMENIENNE
DE BIENFAISANCE

Cycle de conférence
organisé par le Comité de Paris

« LA DIASPORA ARMENIENNE
AU 10e SIECLE »

Par GERARD DEDEYAN

Maître-Assistant à l'Université de Montpellier

Le Samedi 28 Janvier à 20 h. 30
au Centre Culturel Alex Manoogian
118, Rue de Courcelles, Paris 17e

— Entrée libre —

Imprimé sur les Presses
du Journal «Haratch»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ՀԱՅ ԸԼԼԱԼ 78ԻՆ

Վիճաբանական նիստ Իվ Թերնոնի «Հայերը, ցեղասպանութեան մը պատմութիւնը» հատորին շուրջ:

Կը մասնակցին.— Ժանին Ալթունեան, Ժան-Մարի Գառզու, Պ. Մահէ, Ռուբէն Մելիք, Անահիտ Տէր-Մինասեան: Կը վարէ՝ Ֆրանսուազ Տոքիէր-Օւապոնա, Ուրբաթ, Յունուար 20, ժամը 18էն 19.30:

Ֆնաք – Մոնփարնաս
136, Ռիւ տը Ռէնն

ՄԱՐԻ ՆՈՒՊԱՐ ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ՏՈՒՆ
57, Պուլվար Ժուրտան, Փարիզ

ԳՐԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ
նուիրուած՝

ԵՂԻՇԷ ՉԱՐԵՆՑԻ

Կը խօսի ՀՐԱՆԴ ԱՃԷՄԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին՝ մասնակցութեամբ Տիկ. Անահիտ Տէվրէնեանի, Թերեզ Քէչէճեանի, Ռոլին Թաշճեանի եւ Արփի Պօտուրեանի:

Կիրակի, Յունուար 22, ժամը 20.30ին:

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

ՓԱՐԻԶ

Կապոյտ Խաչի Շրջ. Վարչութիւնը Փարիզեան շրջանի իր մասնաճիւղերով կը տօնէ Մանուկներու Օրը, Յունուար 22, ժամը 14.30ին, Սեւրի Սամուէլ – Մուրատ վարժարանին մէջ՝ 26 Ռիւ Թրուայոն:

Գեղարուեստական բաժին մանուկներու կողմէ:

Հաճելի անակնկալներ — ցուցադրութիւն ֆիլմի:

Կը հրաւիրուին Փարիզի եւ արուարձաններու մանուկները իրենց ծնողքներով:

ՆԱԽԸՆԹՐԻՔ — ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

Օթօքառները կը մեկնին՝
ԱՌՆՈՒՎԻԼԷՆ՝ ժամը 13ին՝ եկեղեցւոյ առջեւ
ՍԱՐՍԷԼԷՆ՝ ժամը 13.30ին՝ Փլաս տիւ 11 Նովամպրը
ԱԼՖՈՐՎԻԼԷՆ՝ ժամը 13.30ին՝ Փլաս Քառնօ:

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

Կապ. Խաչի Կռընոպլի մասնաճիւղին նախաձեռնութեամբ, Յունուար 22, Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Սէն-Մարթէն տ'Հէռի Սալ տէ Ֆէթ:

Գեղարուեստական բաժին, դպրոցի երկսեռ աշակերտութեան կողմէ.— խմբերգ, արտասանութիւն, խմբական պարեր եւ հաճելի անակնկալներ: Կաղանդ պապան զանազան նուէրներով պիտի ուրախացնէ սրահին մէջ գտնուող բոլոր երախաները:

ՃԱՇ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Մարսէյլի Հ. Բ. Ը. Միութեան Տիկնանց Օժանդակ Մարմինի կողմէ: Տեղի կ'ունենայ Յունուար 28, Շաբաթ գիշեր ժամը 20.30էն մինչեւ առտուան ժամը 3, Փալմ պիչ Քոնֆորտի սրահին մէջ: Ընտիր նուագախումբ՝ ղեկավարութեամբ Ժորժ ԲՈԼՈՇԵԱՆԻ:

Տոմսերը ապահովել՝ Բարեգործականի գրասենեակէն, 33 Քուր Փիէր Փիւժէ, եւ Աժանս Վէսթէլ՝ 67 Լա Քանըպիէր:

Ընտիր սպասարկութիւն եւ հայկական միջավայր:

RESTAURANT EREVAN
ՃԱՇԱՐԱՆ
ԵՐԵՒԱՆ
26, RUE BERGÈRE PARIS 9e Tél. 770 85 81

Հայկական մաքուր խոհանոց — Հայկական ջերմ մթնոլորտ
Մատչելի գիներ

Երկուշաբթի՝ կարսի տէօնէր
Չորեքշաբթի իրիկուն՝ ձիթապուր — մանթը
Հինգշաբթի իրիկուն՝ պատուէրին վրայ լահմաճուն ու չի-քէօֆթէ
Ուրբաթ իրիկուն՝ Սու-պէօրէկ

Եւ ամէն Կիրակի առտու, պատուէրի վրայ՝ խաշ:

ՓԱԿ Է ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ

47 ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ
ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Կազմակերպուած Հայ Արիներու Միութեան Փարիզեան շրջանէն
ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ՝ ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԵԱՆ
50ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ

Կիրակի, Մարտ 5 կէսօրէ վերջ ժամը ճիշդ 14.30ին
SALLE DE LA CHIMIE
28 bis, Rue Saint Dominique, Paris — Métro Invalides

ՆԵՐԿԱՅՈՒԹԵԱՄԲ
Sir WILLIAM GLADSTONE, Bt.
Ընդհ. պետ, Անգլիոյ սկաուտներուն

մասնակցութեամբ Հայ Արիներու Միութեան բոլոր շրջաններուն
Բացառիկ սկաուտական եւ գեղարուեստական յայտագիր հայերէն, պատրաստուած Արիներուն, Արենոյշներուն, Գայլիկներուն եւ Թեւիկներուն կողմէ

ՄՈՒՏՔ 20 ՖՐԱՆՔ — ՊԻՒՖԷ

ՈՒՐԲԱԹ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
20
VENDREDI
20 JANVIER
1978

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH
LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա Տար. 200 Ֆ. Վեցամսեայ 110 Ֆ.
Արտասահման Տար. 230 Ֆ. Հատը 1 Ֆ. 30

LE NUMERO 1,30 F

53ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.036 Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN 53e ANNÉE — N° 14.036

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

«ԵՏ ԵԿԷՔ»

ԿԸ ՀԵՌԱԳՐԷ ՍԱՏԱԹ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ԻՐ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԵԱՆ

ԽԶՈՒՄԻ ԱՆՄԻՋԱԿԱՆ ՎԱԽ ՉԿԱՅ ԲԱՅՑ...

Միջնոլորտը յանկարծ ծանրացաւ եթէ նոյնիսկ վերջին օրերը եւ իսրայէլեան անզիջող դիրքը մեծ պատրանքներ չէին կրնար տալ այլեւս: Ինչպէս որոշուած էր Իսմայիլիայի մէջ, Արտաքին նախարարներու մակարդակի վրայ, խառն ժողովներ բանակցութիւններ պիտի տանէին իսրայէլեան թէ եգիպտական հողի վրայ, հարցերը լուծելու համար: Այդ առընչութեամբ է, որ գլխաւորութեամբ Արտաքին նախարար՝ Կամալի եգիպտական պատուիրակութիւն մը գացած էր Երուսաղէմ: 36 ժամ հազիւ կ'ընէր որ Եգիպտացիք Երուսաղէմ էին երբ կը հասնէր Սատաթի հեռագիրը Արտաքին իր նախարարին՝ «ետ եկէք»: Այդ պահուն Կամալ դուրս կ'ելլէր Հիլթընէն նուագահանդէսի մը երթալու համար եւ ճաշէն առաջ ալ պիտի ընդունուէր Պեկինի կողմէ, Վէնսի հետ, որ միջոցէն չէ անցուցեր նման «անակնկալ» մը: Հիմա, ամէն ոք կը խուսափի խզումի մասին խօսելէ բայց եւ այնպէս լաւատես ըլլալու մասնաւոր պատճառներ չկան: Պէտք չէ սակայն վարանիլ ըսելէ թէ Պեկին երբեք չօգնեց Սատաթի եւ իր ժխտական դիրքով իրաւունք տուած պիտի ըլլայ բոլոր անոնց՝ Դամասկոսէն Տրիպոլիս եւ Ալժէ, որոնք վարկաբեկեցին Սատաթը: Պեկին ոչինչ կը զիջի: Չուզեր լսել իսկ պաղեստինեան Պետութեան մը մասին, հող ետ չի տար (կա՞յ ուրիշին հողը առնող, որ ետ տայ...): Առջի իրիկուն, յստակ եւ կտրուկ էր այդ ուղղութեամբ Պեկինի բաժակաճառը, երբ պատասխանելով Եգիպտոսի Արտաքին նախարարին, անոր «պատանեկան» անփորձութեան կը վերագրէր Պաղեստինցիներու ինքնորոշման վրայ պնդելը յիշելով Սիւտէթներու նոյն ինքնորոշման պատմութիւնը, որ պատճառ կը նկատէր Բ. աշխարհամարտին:

Անգամ մը եւս Ամերիկայէն կը սպասուի որ միջամտէ եւ «խօսք հասկցնէ» Իսրայէլի, բայց կը թուի թէ միշտ Իսրայէլն է որ յաջողած է ի՛ր խօսքը պարտադրել Ուաշինկթընի:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊԵՐՆԷՅԻ (Լօռ) մէջ է որ Միթերան սկսաւ իր բուն ընտրապայքարը, որ մինչեւ Մարտ զինքը պիտի տանի 191 ընտրավայրեր:

ԲՐԵԺՆԵՒ ըստ երեւոյթին լուրջ հիւանդ է քանի յետաձգեց կրկին Արեւմտեան Գերմանիա կատարելիք իր ճամբորդութիւնը: Ըստ խորհրդային պաշտօնական աղբիւրներու «պաղ առած է» մինչ Ֆրանքֆուրթըր Ալկըմայնէ Ցայթունկը կը կարծէ գիտնալ թէ ոսկորի քանսեր ունի:

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ ՀԵՌԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Յունուար 3–9)

ՔԱՆԴԱԿԱԳՈՐԾ ԹՈՄ ԳԷՈՐԳԵԱՆ ՊԱՐԳԵՒԱՏՐՈՒԱԾ

Երեւանցի արուեստագէտ Թոմ Գէորգեան դարձած է Համամիութենական Կոմերիտ Միութեան մրցանակի դափնեկիր: Ան Խորհ. Միութեան երիտասարդ քանդակագործներէն միակն է, որ արժանացած է այդ մրցանակին՝ իր կերտած «Ճարտարապետ Փարսեանի դիմաքանդակը» գործին համար: Անցեալ տարի Սեպտեմբերին իր մէկ գործը՝ Խորհ. Միութեան Գեղարուեստից Ակադեմիայի ցուցահանդէսին, դատական կազմի որոշումով հանդիսացած էր «Տարուան լաւագոյն գործ»ը: Թոմ Գէորգեան մասնակցած է քառասունէ աւելի ցուցահանդէսներու: 33ամեայ քանդակագործը շրջանաւարտ է Երեւանի գեղարուեստա-թատերական հիմնարկութենէն. աշակերտած է Արա Սարգսեանի: Երիտասարդ արուեստագէտը բազմաթիւ գործեր կերտած է ծառէն, կաւէն, քարէն:

×

ԶԱՐԵՆՑԻ ՅՈԲԵԼԵԱՆԻ ՆՇՈՒՄԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻ

Զարենցի ծննդեան 80ամեակի կազմակերպիչ յոբելենական յանձնախումբը ժողով մը գումարած է Կարէն Դեմիրճեանի նախագահութեամբ եւ կարգադրութիւններ ըրած Փետր. 1 – 3 Հայաստանի մէջ տեղի ունենալիք հանդիսութիւններու մասին: Այսպէս, Խորհ. Միութեան Գրողներու Միութիւնը Երեւանի մէջ կը կազմակերպէ «Եղիշէ Զարենցի՝ յեղափոխութեան երգիչը եւ արուի բանաստեղծութիւնը» թեմայով սիմփոզիոմը, որուն կը մասնակցին խորհրդային գրողներ: Յոբելենական հանդիսաւոր նիստ մը կը գումարուի Փետր. 2ին՝ Երեւանի օփերային մէջ: Յոբելեանին մասնակցողներն ու հիւրերը հանդիպումներ կ'ունենան Հայաստանի արդիւնաբերական կարգ մը ձեռնարկութիւններու, բարձրագոյն ուսումնական հաստատութիւններու եւ գիւղերու աշխատաւորներու հետ: Զարենցաւանի մէջ բացումը տեղի կ'ունենայ բանաստեղծին անունով սրահի մը: Ուշադրաւ աշխատանք տարուած է յոբելենական հրատարակութիւններու ուղղութեամբ: Լոյս տեսած են Զարենցի «Երկիր Նայիրի» հատորը, «Ամբոխները խելագարուած» պոէմը՝ առանձին գիրքով, Զարենցի հատընտիրը՝ շքեղ հրատարակութեամբ: Մոսկուայի մէջ ռուսերէն հրատարակուած է բանաստեղծի երկերու հատոր մը. լոյս տեսած է Մ. Սարեանի «Ե. Զարենցի դիմանկարը»: Երեւանի օփերային մէջ ներկայացուած է Զարենցեան մոթիֆներով բեմադրուած «Դէպի արեւն էին գնում ամբոխները խելագարուած» երաժշտա – թատերական երկը: Պատրաստուած են յոբելենական կրծքանշաններ եւ յուշամետալներ: Մոսկուայի մէջ Զարենցի նուիրուած հանդիսաւոր նիստը տեղի կ'ունենայ փետրուարի երկրորդ կէսին:

×

ՄԱՏԼԷՆ ՊՐԱՌՈՒՆ ԵՒ ՌՈՒԲԷՆ ՄԵԼԻՔ ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՄԷՋ

Փարիզի «Էտիթէօր Ֆրանսէ Ռէինի» հրատարակչական տան տնօրէն Մատլէն Պրառուն եւ Ռուբէն Մելիք Մոսկուա գացած էին խորհրդային գրականութեան արտասահմանի թարգմանիչներու միջազգային հանդիպման մասնակցելու համար:

×

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Յունուար 10–13)

ՆԿԱՐԻՉ ՍԱՐԳԻՍ ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆԻ ԱՃԻՒՆԸ ՀԱՅՐԵՆԻ ՀՈՂԻՆ ՅԱՆՁՆՈՒԱԾ

1947 Մարտ 3ին, Փարիզի մէջ կը մեռնէր նկարիչ Սարգիս Խաչատուրեան, 61 տարեկանին: Վերջերս, արուեստագէտին այրին՝ նկարչուհի Վավա Խաչատուրեան, իր ամուսնոյն աճիւնը փոխադրած էր Երեւան, ուր Դեկտ. 28ին՝ Սփիւռքահայութեան հետ Մշակութային Կապի Կոմիտէի նախաձեռնութեամբ, տեղի ունեցած է Սարգիս Խաչատուրեանի աճիւնը հողին յանձնելու արարողութիւնը: Ներկայ եղած են կոմիտէի ղեկավարները, նկարիչներ, արուեստագէտներ եւ մտաւորականներ: Խօսք առած է կոմիտէի նախագահի տեղակալ Վահագն Դաւթեան եւ ըսած՝ «Սարգիս Խաչատուրեան մեծ նկարիչ է. միակ նկարիչը, որ խառնուեցաւ արեւմտահայ գաղթականներու խումբերուն եւ ականատեսի աչքերով տեսածը յանձնեց կտաւին՝ ստեղծելով Արեւմտահայաստանի այլազան գաւառներէն վերապրողներու նկարները՝ իրենց բնաշխարհիկ տարազներով: Անոր այս շրջանի գործերը ունին ոչ միայն նկարչական մեծ արժէք, այլեւ ազգագրական նշանակութիւն: Եղեռնէն մազապուրծ ազատած հայ արուեստագէտն էր, որ կրցաւ փրկել ուրիշ ժողովուրդի մը՝ Հնդիկներու հնադարեան տաճարներու որմնանկարչութիւնը, զայն հարազատ կերպով վերարտադրելով կտաւներու վրայ»: Վահագն Դաւթեան յարգանքի խօսքեր արտասանած է նաեւ նկարիչի այրիի՝ Վավա Խաչատուրեանի մասին, որ իր ամբողջ կեանքի ընթացքին եղած է իր ամուսնոյն արուեստին խնկարկուն: Այնուհետեւ խօսք առած են Հայաստանի նկարիչներու միութեան նախագահ Սուրէն Սաֆարեան, Առաքել Պատրիկ, որ անձամբ ճանչցած է ողբացեալ նկարիչը եւ Մարտիկ Մարտենց:

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԱՌՕՐԵԱՆ

ԴԱՍԸ, ՍԱԿԱՅՆ, ԱՆՕԳՈՒՏ ԷՐ

Հակառակ անոր որ ոչ ոք մասնաւոր նորութիւն մը կ'ակնկալէ, հակառակ նոյնիսկ որոշ յուսախաբ ձանձրոյթի մը կամ ձանձրացած յուսախաբութեան մը, Ֆրանսայի քաղաքացին դեռ բոլորովին չէ յուսահատած իր քաղաքական պարագլուխներէն նոյնիսկ եթէ — ըստ Ֆրանս-Սուառի քննութեան — միայն 11 առ հարիւր էր համեմատութիւնը անոնց որոնք հետեւած են Երեքշաբթի իրիկուն հեռատեսիլի Անթէն 2ի «Թղթածրարին»՝ Ֆրանսացիները եւ քաղաքական կուսակցութիւնները»: Անդրէ Ռիօ Պրավօն յաջողած էր գրաւել հանդիսատեսներուն 72 առ հարիւրը, ինչ որ կը փաստէ որ Մառշէի նման վրտէք մը անգամ բան չի կրնար ընել Ճոն Ուէյնի դէմ:

Քաղաքական վեց պարագլուխներ՝ Տիլիժան, Էսթիէ, Ֆապր, Կենա, Մառշէ եւ Սուասոն, շարուած այս կարգով (այբուբենական, ըստ Ֆրանսերէնի անշուշտ) կը ներկայանային Ֆրանսայի զանազան շրջաններէն բերուած նմոյշ – քաղաքացիներու եւ ձեւով մը բերանացի քննութիւն կ'անցընէին: Սկիզբէն իսկ քաջալերական մթնոլորտ մը չկար իրենց համար, քանի ըստ հաղորդուած քննութեանց արդիւնքներուն կը պարզուէր, որ Ֆրանսացիին համար կուսակցականը սուտ կը խօսի, դրամի եւ պատիւի համար քաղաքականութիւն կ'ընէ եւ հակառակ ատոր, նոյն միամիտ քաղաքացին կ'ըսէ թէ քաղաքական դէմքին առջեւ առաքինութիւնը պէտք է պարկեշտութիւնն ըլլայ: Ամբողջ երեկոյթը մնաց, դժբախտաբար, հարցում – պատասխանի ձեւին տակ երբեք վերածելով անհրաժեշտ զրոյցի մը: Նիւթերը չէին վերաբերեր այժմէական քաղաքական հարցերու եւ եթէ հարցումները, յաճախ հետաքրքրական, միշտ անկեղծ, երբեմն նեղը դնող, կրնային շահեկան դարձնել վիճաբանութիւնը, պատասխանները իրենց միօրինակ տափակութեամբ, ոչ մէկ նորութիւն բերին:

Տիլիժան (Ընկերային – Դեմոկրատ) յաճախ գոհացաւ աժան սրամտութիւններով նոյնիսկ երբ փորձեց կատակով լուրջ բաներ ըսել, Էսթիէ, անկասկած անկեղծ չարքաշինի պատկերը պարզեց, Ֆապր, կրցաւ պահել Ռոքարլի իր դիրքը, մնալով գաւառացի դեղագործը՝ մօտ իր համագիւղացիին հոգերուն, Սուասոն եւ Կենա, թշնամի եղբայրներ, աւելի թեքնոքրաթ քան վարժ քաղաքագէտ, դժուար դատ մը ունէին պաշտպանելիք քանի իշխանութեան տէր են եւ արդիւնքը ծանօթ է, կը մնար մէկ վրտէք՝ Մառշէն, որ միակն էր քիչ մը աղ ու պղպեղ դնող այս անհամ ապուրին մէջ եւ մնաց ամէնէն վարպետը եթէ նոյնիսկ համայնավար երգին եղանակը շատոնց ծանօթ է եւ միայն համայնավար ուղղափառը կրնայ տակաւին անով օրօրուիլ:

Հարցը սակայն հոդ չէր: Կը պարզուէր պատկեր մը, որ պէտք է ծանօթ ըլլայ բոլոր այս կուսակցականներուն: Քաղաքացին չի հաւատար այլեւս ոչ ոքի եւ երբ Կենա փորձեց չհասկնալ շատ յստակ հարցում մը, զոր ըրաւ ներկաներէն մէկը, ըսելով թէ լուռ մեծամասնութիւն մը կայ, որ կ'անտեսուի, որ ինքզինքը ներկայացուած չի զգար, որ քուէ կուտայ միւսին դէմ եւ ոչ մէկուն՝ թեր, ցոյց տուաւ արդէն թէ որքան հեռու է ժողովուրդին հոգերէն:

Ճշմարտութիւններ չպրտուեցան քաղաքական դէմքերուն երեսին, խնայում չկար եւ խորքին մէջ փառաւոր դաս մը կար քաղելիք պարագլուխներուն համար, ընտրութեանց նախօրեակին: Երկու կողմերու ներքին պառակտումները ի՞նչ յոյս կրնան բերել տեւական կերպով խաբուած ընտրողի մը, որու իր երկրին ճակատագիրը որոշելու խաբկանքը կը տրուի քուէի թուղթով մը: Չըրչիլն է որ կ'ըսէր թէ «Ժողովրդավարութիւնը յոռեգոյնն է բոլոր վարչակարգերուն բայց անկէ լաւը չեմ գիտեր»: Գուցէ պութատ մը, բայց նաեւ դառն իրատեսութիւն մը:

Ձախը, այսօր, ամէնէն ծանր յուսախաբութիւնը բերաւ քանի յոյսը մեռուց, մինչ միւսին պառակտումը միայն աթոռի կռիւ մըն է, որ բան չի փոխեր:

Ու երբ կէս գիշերը կը հասնէր, այն տպաւորութիւնը կը ծնէր յանկարծ թէ գուցէ իրաւունք ունէր այն Ֆրանսացին, որ նախընտրած էր Ճոն Ուէյն դիտել: Քանի որքան ալ ամբաստանելի աթոռի վրայ նստած թուէին, կուսակցապետներէն ոչ մէկը կը վախնար դատապարտուելէ, կը շարունակէր գործածել հին փիւէլներ՝ քովէն պատասխանել, խուսափիլ պատասխանելէ կամ մաշած բանաձեւումներ ներկայացնել: Իրենց համար կար սակայն քաղելիք փառաւոր դաս մը:

Դասը, սակայն, անօգուտ էր:

Ա. Մ.

1977ը «ՅԱՌԱՋ»Ի ԸՆԴՄԷՋԷՆ

Պատրաստեց՝ ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԷՋ

Տարին կը վերջանայ, տօնական օրերը կը հասնին, ժողովուրդը կը խուժէ դէպի սպառումի վայրերը, բայց դիւանագիտական աշխարհը խուլ այս բոլոր հրապոյրներուն, կը շարունակէ իր ընթացքը: Եւ ի՞նչ ընթացք:

Պատմութիւնը անվերադարձ քայլերով կ'արձանագրէ անսպասելի էջեր: Երուսաղէմի պատմական հանդիպումէն ետք, ամբողջ աշխարհ կը սպասէ Բեթղեհեմի լոյսին, Ծննդեան առթիւ: Բայց աշխարհի Փրկիչը Իսմայիլիայի մէջ չէ որ շուրջ 2000 տարի առաջ մարդացաւ: Ինչպէս նաեւ այսօր: Բեթղեհէմէն Իսմայիլիա ճանապարհ մը որ կ'անցնի Սուէզի ջրանցքէն աւելի՝ Ուաշինկթընէն... եւ Մոսկուայէն:

Յոյսէն ետք, յուսահատութիւն: Սատաթի դիրքը կը դժուարանայ: Գլխաւոր տարակարծութիւնը պաղեստինեան հարցն է: Եգիպտոս պաղեստինեան Պետութեան մը ստեղծումը կ'ուզէ Այսրյորդանան եւ Կազա: Իսրայէլ տրամադրութիւն կը յայտնէ միայն ինքնակառավարութիւն մը շնորհել այդ շրջանի Պաղեստինցիներուն: Այս հարցը պիտի ծեծուի քաղաքական յանձնախումբի մը կողմէ Միացեալ Նահանգներու մասնակցութեամբ:

Պապը Ծննդեան առթիւ, զօրավիգ կը կանգնի թափուած ճիգերուն եւ իր պատգամին մէջ աւելի քան երբեք կը խօսի խաղաղութեան մասին:

Թուրքիա կ'ապրի տագնապալի օրեր: Արիւնալի բախումները Անգարայէն Պոլիս այլեւս չեն հաշուուիր: Ծանրակշիռ դէպքեր ամէնուրեք եւ ամէն օր: Մեռեալ եւ վիրաւորներ տասնեակներով: Ներքին այս կացութիւնը օրէ օր կը տկարացնէ Տէմիրէլի դիրքը եւ Հալքի յաղթանակը թաղապետական ընտրութիւններուն առաւել կը փութացնէ Տէմիրէլի կառավարութեան անկումը: Սակայն արտաքին ճակատի վրայ, Թուրքիան կը շարունակէ իր սպառնալիքներու քաղաքականութիւնը, մերթ ժպիտով Խորհ. Միութեան, մերթ Ամերիկացիներուն եւ մերթ ալ Եւրոպային: Եւրոպան որ կ'ուզէ ծախել իր էռ-Պիւսները: Բայց Թուրքեւամերիկեան զինուորական համաձայնագրի մը ստորագրութիւնը 175 միլիոն տոլարի յատկացումով մը կը բարելաւէ յարաբերութիւնները երկու երկիրներու եւ Անգարայի ալ մտածել կուտայ հիւլէական ռումբի մը շինութեան մասին, քանի իւրանիոմի հարուստ աղբիւրներ կան Սեւ ծովու մէջ:

Նոր Նափոլէոն մը, նոր կայսր մը Ափրիկէ: Պոքասա Ա. ինքզինքը թագադրեց, կեդր. Ափրիկէի մայրաքաղաքին մէջ՝ Պանկի:

Փորթուկալի համար դժուար է ժողովրդավարութեան ճամբան: Սուարէզի կառավարութիւնը ինկաւ, համայնավարները դէմ քուէարկելով ընկերվարական կառավարութեան: Բայց ո՞վ պիտի յաջորդէ Սուարէզի, եթէ ոչ դարձեալ Սուարէզ:

Թոքիոյի մէջ հանդիպում մը ունեցան ընկերվարական միջազգայինի ղեկավարները: Մասնակցած են 60 պարագլուխ: Հրապարակուած զեկոյցին մէջ կը շեշտուի մտահոգութիւն ի տես մարդկային իրաւանց եւ ազատութեան զսպումներուն որոշ շրջաններու մէջ:

Խորհրդային գօտիին մէջ, ամէն բան կ'ըլլայ յանուն ապահովութեան: Այսպէս ալ, ռումէն կառավարութիւնը գրաւած է արուեստի գործեր: Զամպաքեան եւ Աւագեան թանգարաններն ալ փակուած են:

Նիւ Եորք Թայմզ տեղ տալով Ղարաբաղի հարցին կը խօսի Սերօ Խանզադեանի նամակին շուրջ եւ մանրամասնութիւններ կուտայ հայկ. ներկայութեան վրայ Ղարաբաղի մէջ, շեշտելով որ շըրջանի 80 առ հարիւր մեծամասնութիւնը կը բաղկանայ Հայերէ եւ ուր կայ հայկ. մշակութային, դպրոցական կառոյց եւ սակայն Ազրբէջանցիներու ճնշումը զօրաւոր է եւ կառավարութեան կողմէ խըտրականութիւն կայ:

Ռոպէր Նազարեան եւ Շահէն Յարութիւնեան «Հելսինքիի համաձայնագրերու հսկողութեան» հայկ. խումբի անդամներէն՝ ձերբակալուած են:

Այս լուրը մեզի կը մօտեցնէ Բրեժնեւին, որուն առաջնական վճակը դարձեալ մտահոգիչ է: Որպէս յաջորդ կը խօսուի Անդրոպովի մասին (Քա. Ժէ Պէ.), ան որ յաջորդած է Բերիայի:

Անհետացողներու շարքին, նշենք՝ մառեշալ Ալեքսանդր Վասիլեւսկի, Խորհ. Միութեան Պաշտպանութեան նախկին նախարար եւ Զըրչիլի այրին որ մեռաւ 92 տարեկանին:

Կեցցէ Շառլօ: Գիտես, քեզ կը սիրէինք:

ՖՐԱՆՍԱ

Ընկերային ընդհարումները, Դեկտեմբեր մէկի ընդհանուր գործադուլէն ետք, կը խանգարեն Ֆրանսացիներու առօրեայ կեանքը: Ելեկտրականութեան եւ երկաթուղիի ճիւղերուն մէջ մանաւանդ շարժումը կը շարունակուի առեն – առեն եւ տեղ – տեղ: Նոյնպէս ուղեւորներու գործադուլը Անթէն 2ի բոլոր յայտագիրը կը խանգարէ:

Քաղաքական գետնի վրայ, Դեկտեմբերը հարուստ է զանազան դէպքերով: Ձախ արմատականներու Ազգ. Պատգամաւորական ժողովը ուր Ռ. Ֆապր կը կրկնէ իր հաւատարմութիւնը ձախին: Ժիսքար – Շիրաք հանդիպում: Փարիզի քաղաքապետը յայտարարելով էլիզէի տեսակցութենէն ետք թէ «Կը կարծեմ որ հասկցուեցայ»: Հանրային կարծիքի մը քննութիւնը, ձայներու 51 առ հարիւր ձախին կուտայ երեսփոխանական ընտրութիւններու առաջին շրջանին: Արտասահմանի Ֆրանսացիներու քուէարկութեան հարցը որ բաւական մելան եւ լորձունք հոսեցուց, աղմկելով հրապարակը: Փոլինարիոյի Ֆրանսացի ութ պատանդները հասան Փարիզ, ընկերակցութեամբ Քուրթ Վալտհայմի:

Ընդհանուր տեղեկութիւններու մէջ նըշենք կարգ մը անցուդարձեր եւ առաջին հերթին ահաբեկչական ելեռնափորձերու մտահոգիչ համեմատութիւնները մանաւանդ Փարիզի եւ շրջանին մէջ: Մէկ շաբթուան ընթացքին տեղի ունեցած են 18 ծանր ելեռնափորձեր: Ելեռնափորձերու մեծ մասին տէր կը կանգնի «Քորսիքայի Ազգ. Ազատագրութեան Ճակատը»: Ժան Գապոլ, ժամանակակից նըկարչութեան վարպետներէն, պատուոյ լեգէոնի սպայ անդամ ընտրուեցաւ Գեղարուեստից Ակադեմիան Ժան Պուշոյի աթոռին: Էնթարալիէ մրցանակը, որ վերապահուած է լրագրող – գրագէտի մը, տրուեցաւ Ժան – Մառի Ռուարի «Լէ Փէօ տիւ Փուվուառ» հատորին համար: Փառքէի բացած վերաքննութեան դատին հետեւանք, առեանը մէկ տարի յետաձգումով բանտարկութենէ զատ, մէկ միլիառ հին ֆրանքի տուգանք մըն ալ կուտայ Շարլ Ազնաւուրին: Իւմանիթէ, Համայնավար կուսակցութեան պաշտօնաթերթը, «Պարաճանով միշտ բանտը» խորագրին տակ, առանց վարանումի դիրք կը ճշդէ ի նպաստ խորհրդային տաղանդաւոր բեմադիրին: Մեծ վիրաբոյժ, մանաւանդ «« մեծ այրածներու » ֆրանսական բժշկական աշխարհի ամենամեծ գլուխներէն մին՝ փրոֆ. Ժան Կոսէ մեռաւ 70 տարեկանին:

Մահազդ մը եւս: Օրաթերթի մը մահազդը: «Ժ'ինֆորմ» օրաթերթը դադրեցաւ: Հազիւ երեք ամիս տոկաց ժողէֆ Ֆոնթանէի թերթը որուն նպատակն էր իբրեւ երեկոյեան օրաթերթ «Մոնտ»ին դէմ մրցիլ: Դրամը միայն չբաւեց, փաստ մը եւս: Կարեւորը ընթերցողն է: Ընթերցողը կը հրապուրուի երբ իրեն հրամցուի ուրիշ բան քան ինչ որ ունի արդէն: Այս մեկնակէտ պէտք է ըլլայ շատ մը նախաձեռնութիւններու մէջ:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

1977ի, կառավարութեան առընթեր պետական մրցանակները բաշխուած են հետեւեալ ձեւով.-– Գրականութիւն՝ Սերօ Նիկոլայի Խանզադեանի « Երեք տարի, 291 օր » ռազմաճակատի օրագրութեան համար եւ Վահագն Արմենակի Դաւթեանի « Կոմունիստներ » եւ « Տաղարան » բանաստեղծութիւններուն համար: Կերպարարուեստ՝ Յակոբ Տիգրանի Յակոբեանի « Իմ երկիրը » նկարներու շարքին համար: Երաժշտութիւն՝ Աւետ Ռուբէնի Տէրտէրեանի « Երրորդ համանուագ »ի համար: Համերգներու մարզ՝ Ժան Երուանդի Տէր-Մերկէրեանի 1975 – 76 թուականներու համերգներու յայտագիրներուն համար: Շարժանկար՝ Արա Սուրէնի Վահունիի « Վարագոյրը չի իջնում », « Հեռաւոր շրջանների արձագանգը », « Տոհմական ծառ », « Կանչ » փաստանկար ժապաւէններու համար: Քաղաքաշինութիւն՝ Արծուին Հայկի Գրիգորեանի եւ Սերոժա Միհրանի Նազարեանի, Երեւան քաղաքի շրջակայ միջավայրի պահպանման եւ հողամասի կազմակերպման քաղաքաշինական սկզբունքներու մշակման համար:

Մառեշալ Յովհ. Քրիստափորի Բաղրամեան պարգեւատրուած է Լենինի շքանշանով եւ « ոսկէ աստղ » երկրորդ մետալով իր ծննդեան 80ամեակի առթիւ եւ ի գնահատութիւն իր ընծայած ծառայութիւններուն խորհրդային բանակին մէջ:

Նոր Նշանակումներ: Մելիորացիայի եւ ջրային տնտեսութեան նախարար նշանակուած է Ռոբէր Յարութիւնի Շահոյեան: Նաեւ Հրանտ Սամսոնի Սաղոյեան նշանակուած է Հայաստանի Նախարարաց Խորհուրդի պետական ծրագիրներու կոմիտէի նախագահ եւ վարչապետի տեղակալ:

Հայաստանի շարժարուեստը հետաքրքրութիւն ստեղծած է, Մոսկուայի մէջ տեղի ունեցած շարժանկարի համամիութենական ցուցադրութեան, մանաւանդ « Նահապետ » շարժանկարով, գլխագրութեամբ Հենրիկ Մալեանի:

Երկու լուրերու մէջ ըսենք որ, Հայաստանի մէջ ծխելը արգիլուած է կրթական յարկերէն ներս:

Վազգէն Ա. Կաթողիկոս, Մոսկուայի մէջ, կը մասնակցի եկեղեցիներու համամիութենական համագումարին, որուն գլխաւոր օրակարգներն են՝ հիւլէական եւ ջրածին զէնքի նոր տեսակի նէօթրոն ռումբի դէմ պայքարելու հարցերը:

Արարատի ոտնագնդակի խումբի նոր մարզիչ նշանակուած է Նիկոլա Գուլիայեւ, Մոսկուայի Սպարտակ խումբի նախկին խաղացողներէն:

Հայաստանի մէջ կայ, ընդհանուր հաշուով, 3096 գրադարան 55,5 միլիոն գիրքերով:

Երեւանի մէջ մեռած է Հայաստանի ծանօթ ախտաբոյժներէն՝ բժշկուհի Ալմա Ալեքսանդրի Քաթանեան, ինչպէս նաեւ բժիշկներու կատարելագործման պետական հիմնարկութեան աչօնթկէնի ամպիոնի վարիչ Բժ. Զարեհ Գրիգորի Մովսիսեան: Իր մահկանացուն կնքած է, Երեւանի մէջ, Թարգմանչուհի Աննա Յովհաննիսեան, այրիկը բանաստեղծ Յովհ. Յովհաննիսեանի:

ՍՓԻՒՌՔ

Գրեթէ ամէնուրեք հայ կեանքը եռուն է: Պարսկաստան, Թեհրան եւ Թաւրիզ, տեղի ունեցած են յոբելենական հանդիսութիւններ նուիրուած Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոս Խորէն Ա.ի, իր քահանայական ձեռնադրութեան քառասնամեակին առթիւ:

Գարեգին Բ. Աթոռակից Կաթողիկոս, Պէյրութի Ս. Նշան եկեղեցւոյ մէջ պատարագած եւ քարոզած է ծանրանալով « Հայը Հայով աւելի Հայ մնալու » նշանաբանին վրայ:

Անթիլիասի մէջ, զոյգ կաթողիկոսները ընդունած են Մարոնի Եկեղեցւոյ պետ Անթուան Պութրոս Խըրէյշ պատրիարքը:

Կիպրոսի թեմի կաթողիկոսական նոր փոխանորդն է՝ Զարեհ Վրդ. Ազնաւորեան:

Թուրքիոյ մէջ, փոքր ժպիտ մը: Գըրըքխանի եկեղեցին վերաբացուած է եւ յանձնուած տեղւոյն ծխատէր քահանային: Բայց միւս կողմէ պոռթկում: Օտար վարժարաններու կրօնական արձակուրդները վերցուած են: Կը մնայ այլեւս, ծագումով ոչ-թուրք տարրերուն թրքանալ: Միշտ Թուրքիա, Գէորգ Ուրփալեան առայժմ երաշխաւորութեամբ ազատ արձակուած է, դատավարութիւնը յետաձգուած է Փետրուար 15ին:

Աւստրալիոյ հեռաւոր գաղութէն կը հասնին միշտ արձագանգներ: Հայ Մշակութային Միութեան նախաձեռնութեամբ տեղի ունեցած է մշակոյթի օր:

Մեծարանքի հանդիսութիւն, հովանաւորութեամբ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոս Խորէն Ա.ի, Պուրճ – Համուտի մէջ, Հ. Մ. Ը. Մ.ի վեթերան եղբայր Յովհ. Շահինեանի: Օրուան մեծարեալը պարգեւատրուած է Խորէն Ա.ի կողմէ Կիլիկեան իշխանի մեծ Խաչի շքանշանով եւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի շքանշանով:

Փրոֆ. Ռիչըրտ Յովհաննէսեան դասախօսած է Շիքակոյի համալսարանը Հայկ. Հարցի պատմութեան, զարգացումին եւ հայեւթրքական յարաբերութիւններու չարափոխումներու նիւթերուն շուրջ:

Պուրճ – Համուտ, Լիբանան, 118 երիտասարդներ մուտք գործած են Հ. Յ. Դաշնակցութեան շարքերը:

Մշակութային օգտաշատ եւ մնայուն գործ մը՝ « Պատմութիւն նախահայրերուս », Մխիթարեան տպարանի, Ս. Ղազար – Վենետիկ, նոր եւ գեղեցիկ հրատարակութիւն մը, պատրաստուած յատկապէս փոքրիկներու համար, ֆրանսերէն լեզուով, գունաւոր էջերով:

Իր մահկանացուն կնքած է Ուօթըրթաունի մէջ, Տիկին Վերժին Խաթանասեան: Գահիրէէն մինչեւ Պոսթըն, նուիրումով իր մասնակցութիւնը բերած է հանրային թէ մշակութային մեր կեանքին, մանաւանդ ՀՕՄի մէջ:

Լոյս տեսած է Մինաս Թէօլէօլեանի, «Դար մը գրականութիւն» հատորը:

Նուիրուած Մխիթարեան մը, յարգուած հոգեւորական եւ վաստակաւոր դաստիարակ մը, Հայր Մանուէլ Թաշճեան գնաց միանալու հոյլին անոնց որոնք ապրեցան ծառայելու համար իրենց ազգին եւ մշակոյթին:

Երուսաղէմի Հայոց Պատրիարքը եւ Գոտուէն Թագաւորը կամ պելժիական ներկայութիւն մը Երուսաղէմ եւ հայկ. եկեղեցիի մը շնորհումը Պելժիոյ Հայերուն: Այս հետեւանք, Եղիշէ Պատրիարքի այցելութեան Պրիւսէլ:

Լոս Անճելըսի մէջ, նախաձեռնութեամբ « Թագուհի Մարտիրոսաց » Մխիթարեան եկեղեցւոյ հովիւ Հայր Միքայէլ Վ. Ազեանի, տեղի ունեցաւ Մխիթար Աբբահօր 300ամեակի յոբելենական հանդիսութիւն, նախագահութեամբ ընդհ. Աբբայ Վիէննայի Մխիթարեան Միաբանութեան՝ Հ. Գրիգորիս Վրդ. Մանեանի:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅՈՒԹԻՒՆ

Ընկալեալ սովորութեամբ տարեվերջի ձեռնարկներէն զատ, յատկապէս Մարսէյլի Մշակոյթի Տան մէջ տեղի ունեցան մշակութային եւ գեղարուեստական ձեռնարկներ, ինչպէս՝ Կոմիտասի նուիրուած գեղարուեստական ձեռնարկը եւ յունական երեկոն: Փարիզի Կեդրոնական Սանուց Միութիւնը կատարեց իր աւանդական Բաժակի պահը: Բայց նաեւ հայկական կեանք Թուլուզի մէջ, ուր տեղի ունեցած է դասախօսութիւն մը Ժիրայր Տէտէեանի կողմէ եւ լուսարձակում «Մենք ենք մեր սարերը» ժապաւէնին: Նոյնպէս Մարթիկի մէջ, շնորհիւ նորակազմ Մարթիկի եւ Պէր լ'էթանի շրջանի հայածին

Ֆրանսացիներու Միութեան: Նաեւ Նիս, ուր գաղութը համախմբուած եկեղեցւոյ շուրջ ունի իր ազգային ձեռնարկները: Մարսէյլի մէջ, նոր երգչախումբի մը կազմութիւն, Սահակ - Մեսրոպ երգչախումբի:

1929էն ի վեր, կանոնաւոր կերպով լոյս կը տեսնէ Գոյամարտ օրացոյցը, հրատարակութեամբ Հ. Յ. Դաշնակցութեան Նոր Սերունդի Մարսէյլի շրջանի:

ՅԱՌԱՋ
ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ
HARATCH
1977

Նկարիչ Ժան Գաղանճեան, արուեստագէտ մը, արժէք մը որ իր գործերը կը ներկայացնէ Կալըրի Ֆրամոն: Ռոժէ Պալեան, Բազմարուեստեան վարժարանի նախկին փայլուն շրջանաւարտներէն նշանակուած է Գիտութեանց Կաճառի թղթակից անդամ:

Անոխյլի հանգստեան տան մէջ, ընկ. Սահակ Տէր-Թովմասեանի այրին, Զարուհի Տէր-Թովմասեան կնքեց իր մահկանացուն:

«Յառաջ» նուիրեց երեք բացառիկ թիւեր Դեկտեմբեր ամսուան մէջ: Առաջինը երգահան Գուրգէն Մ. Ալէմշահի մահուան 30ամեակի առթիւ: Երկրորդը Սփիւռքի վաւերական գրագէտ Նիկողոս Սարաֆեանի մահուան 5ամեակին եւ երրորդը Հայր Վահան Վրդ. Յովհաննէսեանի մահուան քառասունքին առթիւ:

×

Եւ ահա Նոր Տարին, Ծնունդը: Կաղանդի ծառը, նուէրներ, կերուխում եւ մանաւանդ փոքրիկներու հրեշտակային ժպիտները, որ վայրկեանի մը համար մոռցնել կուտան ամէն ինչ:

Շնորհաւոր Նոր Տարի:

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

Տարեց սերունդը, ի պատիւ

— o —

ՏԷՍԻՆ (Յառաջ).— Նոր Տարուան եւ Ծննդեան այս օրերուն, Տէսինի տարեց սերունդը ճաշի հրաւիրուած է «Հայ Մշակոյթի Տան» մէջ, կազմակերպութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի:

Կիրակի, Յունուար 8ին, եկեղեցական արարողութենէն վերջ, ահա՛ հոս ենք, հարիւրէ աւելի «սպիտակ-գլուխ»ներ, Մշակոյթի Տան մեծ սրահին մէջ, որ տօնական օրերու յատուկ գեղեցիկ զարդարանքն ունի:

Ներկայ է նաեւ Մկրտիչ քահանայ Հայրը, երկու խօսքով կը գնահատէ Նոր Սերունդի այս ձեռնարկը եւ կը թելադրէ անոնց սիրել հայ եկեղեցին, հայ դպրոցն ու ազգային աւանդութիւնները, եւ իր օրհնութեամբ «Հայր Մեր»ով կը սկսի հացկերոյթը:

Մեզի կը սպասարկեն, մեր սիրելի տղաքն ու աղջիկները, ժպտալից ու սիրալիր: Առատ է ուտելիքը եւ համեղ, սիրոյ այս սեղանին. բայց աւելի քաղցր է այն հոգեկան ճաշը, որ կը հրամցուի մեզի, յարգա՛նքն ու մեծարա՛նքը: Իւրաքանչիւր սեղանակցի դէմքին վրայ կարծես կը տեսնեմ այդ գոհունակութիւնը, զգացումը որ լքուածներ, մոռցուածներ չեն հայ նորահաս սերունդին կողմէ:

Այսօր այդ ապացոյցը կուտան անոնք, եւ հետեւելով աստուածային պատուիրանին, թէ «պատուէ քու հայրդ եւ մայրդ»՝ կը պատուեն ու կը մեծարեն իրենց մեծ հայրիկներն ու մեծ մայրիկները, եւ այսպէսով, իրենք ալ կը բարձրանան ու կը յարգուին:

Ամէն ազգ կը գուրգուրայ իր երիտասարդութեան վրայ, բայց մենք, աւելի՛ քան ուրիշները, որովհետեւ անոնք ազգի մը յարատեւութեան, վերանորոգիչ աւիշն են: Անոնք անսպառ ուժ են, կամք են, թռիչք ու գաղափար, եւ յոյսը՝ մեր ազգային ու քաղաքական երազներու եւ պահանջներու իրագործման:

Մշակոյթի Տան նորակազմ «Անի» նուագախումբը կը հնչեցնէ հայկական եղանակներ, եւ գեղարուեստական բաժին մը ունենալու համար, կ'առաջարկուի «Թամատայութիւնը» Հայկունի Թաշճեանի, որ գոհունակութիւնը եւ շնորհակալութիւնը կը յայտնէ նորահաս սերունդին, իրենց այս գովելի նախաձեռնութեան համար: Կ'ոգեկոչէ բոլոր անոնք որոնք հիմը դրին, աշխատանք տարին այս շէնքի կառուցման. շնորհաւորեց երիտասարդներու ջանքերը, որոնք նորոգեցին, գեղեցկացուցին եւ արդիական յարմարութիւններով օժտեցին հայկական այս տունը:

Խօսք տրուեցաւ նաեւ Ոսկեան Պարտաքճեանի, որ նոյնպէս ոգեկոչեց իր բոլոր ընկերները, որոնց հետ աշխատած էր եւ քրտինք թափած, այս շէնքի կառուցման համար, աւելի 45 տարիներ առաջ, եւ որ աւա՜ղ, ինքը, վերապրող քիչերէն մէկն էր այդ սերունդէն:

Նոր Սերունդի ժրաջան վարիչ Մարալ Ասատուրեան, իր բարի գալուստի խօսքը ուղղեց ներկաներուն եւ համակրալի զգացումները յայտնեց տարեց սերունդին, որ եկաւ քաջալերել իրենց կազմակերպած այս ձեռնարկը:

Եղան արտասանութիւններ եւ երգեր, մանաւանդ հայկական տոհմիկ պարեր, որոնք նուագախումբի զօրեղ հնչիւններուն եւ կշռոյթին ներքեւ, տարեցներն ալ ոգեւորուած ոտքի կ'ելլէին ու կը միանային իրենց զաւակներուն ու թոռներուն, յիշելով իրենց երիտասարդական անցեալի օրերը…:

Հաճելի անակնկալ մըն էր, մեզի համար, Անժէլ Կարապետեանի սրահին մէջ երեւումը: Ան մեզ պատուեց երգելով Կոմիտասի «Կռունկ»ը եւ «Հովիկ»ը, ու ոգեկոչելու համար վաղամեռ եւ տաղանդաւոր երաժշտագէտ Գ. Ալէմշահի յիշատակը իր մահուան 30րդ տարելիցին առթիւ, «Իղձեր»ը:

Անժէլ Կարապետեան գիտէ յուզել եւ թափանցել հոգիին, ունկնդրողներուն, իր գրաւիչ ձայնով ու ներդաշնակ, քնքոյշ հնչականութեամբ, արժանի ամէն գնահատանքի եւ քաջալերանքի: Իր երգերով վերացած ներկաները, որքա՜ն ուրախացան տեսնելով զինքը արուեստի այդ բարձունքին հասած, աննկուն կամքով եւ զոհաբերութեամբ:

Տէսինցի աղջնակ մը, որուն մանկութիւնը տեսած էին, եւ հետեւած իր աստիճանական վերելքին եւ յաջողութիւններուն, տարուէ տարի:

Պերճ Մարտիրոսեան «Մշակոյթի Տան» յանձնախումբին կողմէ, ուրախութեամբ յայտարարեց, մօտաւոր ապագային իրագործելի կարգ մը ծրագիրներ եւ պաշտօնէութիւններ: Տունը պիտի ունենայ մնայուն տնօրէն - վարիչ մը, բժշկական եւ ընկերային ապահովագրութեան (Սէքիւրիթէ Սոսիալ) խնդիրներու վերաբերեալ խորհրդատուներ, գրադարան մը, թատերական խումբ, պիտի կատարուին թարգմանչական աշխատանքներ, եւ պիտի կազմակերպուին ճամբորդական պտոյտներ տարեց սերունդին համար:

Այս գունեղ ու ջերմիկ ժամերը որքա՜ն շուտ պիտի սահէին. իրիկուն է արդէն եւ ներկաները գոհունակ սրտով ու երախտագիտութեամբ սկսան բաժնուիլ սրահէն, գալ տարի ալ, տօնական այս օրերը կրկին մէկտեղ վայելելու, սրտագին մաղթանքներով:

Եւ տակէ աւելի լաւ մաղթանք կարելի՞ է երեւակայել…:

ՓԱՐՏԻԶԱՆՑԻ

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

«Յառաջ»ի Յունուար 14-15 թիւին մէջ լոյս տեսած էր թղթակցութիւն մը, «Հանդիպում Անդրանիկ Անդրէասեանի հետ» խորագիրով եւ ստորագրուած «Տրչ. Թղթակից»: Ան կը հաղորդէր գըրոյցի երեւոյթի մը մասին, որ տեղի ունեցած էր Փարիզի հայ ուսանողական տան մէջ: Այդ գրութիւնը բաւական ճշգրիտ պատկերը կուտար հանդիպումին: Դժբախտաբար վերջին պարբերութեան մէջ, թերեւս անուններու շփոթութեան մը հետեւանքով՝ շրջուած էր իմ մէկ պատասխանիս իմաստը, տրուած հարցումի մը: Թղթակիցը գրած է իմ անունով.— «Եթէ Գարեգին Բ.ի առաջադրանքները իրականութիւն դառնան մօտիկ ապագային, հաւանաբար ոչ մէկ ուժ կրնայ արգիլել հանդիսանալ հայկ. կուսակցութեանց՝ միասնական ջանքերով Հայկ. Դատը հետապնդելու համար»:

Մինչդեռ ես յստակօրէն ըսած էի.—

«Անթիլիասի մէջ Գարեգին Աթոռակից Կաթողիկոսի ընտրութեան եւ օծումին առիթով՝ ան յայտնութիւն ըրած էր, որ շուտով պիտի ջնջուին Կիլիկիոյ Աթոռին Սահմանադրութեան 32րդ եւ 33րդ յօդուածները եւ Ս. Էջմիածինէն անջատուած թեմական հատուածները պիտի վերադարձուէին Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Վեհափառ Վազգէն Հայրապետի հովանիին տակ: Երբ Անթիլիասի զոյգ կաթողիկոսները գործադրեն այդ խոստումները՝ այն ատեն լիապէս կ'իրականանայ Հայ Եկեղեցիի ամբողջական միութիւնը եւ ճամբան կը հարթուի նաեւ սփիւռքահայ երեք կուսակցութեանց սերտ գործակցութեան, Հայկական Դատի հետապնդումին եւ ուրիշ ազգային շարժումներու կատարման մէջ»:

Այս նոյն կարծիքը յայտնած եմ ուրիշ շարք մը երկիրներու հայ համայնքներուն կողմէ սարքուած հանդիպումներու եւ ժողովներու ընթացքին ալ, պատասխանելով նման հարցումներու: Եւ մեծապէս պիտի գնահատեմ, եթէ հաճիք հրատարակել այս կարեւոր ճշգումը:

Յարգանքներով՝

Ա. ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆ

ԴԷՄՔԵՐ ԵՒ ԴԷՊՔԵՐ

ՀԱԼԷՊԻ Հ. Մ. Ը. Մ.ի սրահին մէջ, Դեկտ. 27ին, Զուարթնոց երգչախումբը տուած է իր տարեկան համերգը: Երգացանկը բաղկացած է Բ. Կանաչեանի, Կոմիտասի գործերէ, ինչպէս նաեւ արաբական ժողովրդական երգերէ: Ջերմ գնահատանքի արժանացած են խումբն ու ղեկավարը՝ Պօղոս Ապաճեան:

ՀԻՆ ԷՋԵՐ

ԺԱՄԱՆՑ

ԱՐՈՒԵՍՏԱՀԱՆԴԷՍ ԳԱՑՈՂ ԿՈՎԿԱՍՑԻՆ

(1889ին)

— Տեսնո՞ւմ էք: Խօ՛, մենք Պոլսեցի հոսհոս չենք որ սկզբունքից, ուղղութիւ՛նից զուրկ լինենք: Մենք Մշակ ենք կարդում. դուք Մշակ չունէք, ուղղութիւն չունէք: Դեհ, գնանք:

Ալ ուղղակի պատրիարքարան կ'իջնեն: Խոր լռութեամբ կը յառաջանան, մտածկոտ, ինքնամփոփ, Ներսէսի գերեզմանին մօտենալու վրայ են: Մայր եկեղեցիին ի տես հանգուցեալ պատրիարքին շիրմին կը բանան գլուխնին երկիւղածութեամբ, զգածեալ կ'աղօթեն: Կը խոնարհին, կը համբուրեն տապանաքարը, եւ մխիթարուած դուրս կ'ելլեն արցունքոտ աչքերով:

Հայրիկի եւ Ներսէսի շիրմին հանդէպ է միայն որ Կովկասցիները քննադատութիւն ընելու սկզբունքը կը զոհեն:

Կարգը չարշուն տեսնելու եկած է: Ոտքով ամէնը մէկտեղ վեր կ'ելլեն Կէտիկ-Փաշայի զառիվերէն: Երբ կը մտնեն նեղ փողոցը ուրկէ մեծ շուկան կ'երթցուի, յանկարծ բանջարեղէնի խանութի մը առջեւ կանգ կ'առնեն հիացած.

— Ա՛խ, ի՛նչ մեծ խըյեար կը գոչեն. տես էտ էլ մեր երկրումը չկայ:

— Ի՞նչ խըյեար, ո՞ւր է. կը հարցուի Պոլսեցիներէն:

— Դե՛հ, այդ կախը:

— Եղբայր, այդ դդում է. ասմա գապագ կ'ըսենք:

— Էդպէս դդո՞ւմ կը լինի:

— Էյ այդպէս ալ խըյեա՞ր կ'ըլլայ:

Ասոր ալ չեն համոզուիր: Կը պնդեն հատ մը առնել, այնտեղ ուտել, համը տեսնելու համար. «ախր փողը մենք ենք տալիս» կ'ըսեն:

Ի՛նչ փորձանք: Բանի Պոլսեցիները զանոնք կը հեռացնեն. վշտացած կը հեռանան:

— Ախր, ինչո՞ւ մեզ էդպէս ծաղրում էք: Ուզում էք որ խըյեարը մեզ դդում հաւատացնել տաք: Դուք մեր երկիրը որ գալու լինիք մենք ձեզ էտպէս պան չենք անում:

Շուկան վէճը իրենց միջեւ կը սկսի: Մէկը կ'ըսէ՝

— Է՛հ, մեր քաղաքումն էլ էսպէս չարշու կայ. չարժէ տեսնել:

— Տօ՛, իդիոտ, կը պատասխանէ ուրիշ մը խնդալով, քո ամբողջ քաղաքը այս չարշուի կէսը չէ. ո՞ր տեղաց էսպէս չարշու պէտք է ունենաք:

Այդ միջոցին լրագիր ծախողները կ'անցնին: Պոլսեցիները Արեւելք մը կ'առնեն. եւ երկրորդ երեսը, ազգային լուրերու շարքը կը տեսնեն այցելուներուն անունները, մականունները, քաղաքավարական յիշատակութեամբ մը: Ցոյց կուտան անոնց: Չեն հաւատար. իրենք ալ կը կարդան, ու ձեռքէ ձեռք կ'անցընեն:

— Տօ՛, մենք ովքե՛ր ենք որ գրել են. ո՞ր տեղաց էլ իմացել են: Իսկ Մշակ էտպէս պան չի՛ անի: Ուղիղ ասած որ հոսհոս էք: Ու կը խնդան, կը խնդան:

Իւրաքանչիւրը իրենցմէ քանի մը Արեւելք կ'առնէ: Ամէն մէկը կը բանայ կը նայի թէ ստուգիւ անուններն ամէնուն ալ մէջը կա՞յ:

Ալ ուրիշ բանի վրայ չեն նայիր. աչքերնին Արեւելքին է:

Ցրուած դադրած կը հասնին Սիրքէճի: Արեւելքի ցրուիչը որ տատուընէ ի վեր Հայրիկը կը փնտռէր, հոն կուգայ լուր բերելով թէ Հայրիկը այն օրը Պոլիս չէ իջած: Ուղեւորները անմխիթար են. մինչեւ իսկ Արեւելքն ալ կը գոցեն: Արուեստահանդէսը խարամ պիտի ըլլայ: Ի՞նչ երեսով երկիր պիտի վերադառնան:

— Դուք մարդ չէք, պիտի ասեն մեզ, մեր երեսին պիտի թքեն:

×

Ամսէ մը ետքը իրենց երկիրն են: Առաջին գործերնին է իրենց ազգականներուն, բարեկամներուն, ծանօթներուն Արեւելքը ցոյց տալ:

— Տեսէք, ի՛նչ հոսհոսներ են. մեր անունը, ազգանունը, Պոլիս գնալը գրեր են. Մշակ էտպէս պան կ'անի՞: Ի՞նչ ասես. հոսհոս են. մեզ պատիւ են արել. չէ՞:

Ու յետոյ հպարտօրէն կ'աւելցնեն.

— Ի՛նչ մեծ թերթ է, չէ՞. իսկի մենք էլ էտպէս մեծ թերթ չունենք: Պատիւ է բերում Հայերին. ուղիղ ասած Եւրոպայու թերթ:

— Է՛հ, եղբայր, ուրիշ ի՞նչ պատիւ արեցին ձեզ Պոլսեցիները:

— Ոչինչ. մի մի փնջան ղայֆով հիւրասիրեցին մեզ: Ի՛նչ մեծ թերթ:

ԱՐՓԻԱՐ ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ

(3 եւ վերջ)

Տէր եւ Տիկին Վարդան Գասապեան եւ զաւակները՝ Լօռան եւ Քոռին, Տէր եւ Տիկին Խնկան Գրիգորեան եւ զաւակները (Հայաստան), Տէր եւ Տիկին Խաչիկ Զիֆթճեան եւ զաւակները (Պուլկարիա), Տէր եւ Տիկին Պարգեւ Փափազեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Յովհաննէս Պարտաքճեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Տէմիրճեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Խորէն Մինասեան, Տիկին Բերկրուհի Մինասեան, Պ. Առաքել Կարապետեան, Տէր եւ Տիկին Երուանդ Կարապետեան եւ զաւակները, այրի Տիկին Արեգնազ Կարապետեան եւ զաւակները, Օր. Շաքէ Լմէրճանեան, Տէր եւ Տիկին Սուրէն Լմէրճանեան եւ զաւակները, ինչպէս նաեւ Գասապեան եւ Օննիկեան ընտանիքները եւ բոլոր ընտանեկան պարագաները ցաւով կը ծանուցանեն իրենց հօր, մեծ-հօր, մօրեղբօր, հօրեղբօր, խնամիին եւ ազգականին՝

ՄՈՎՍԷՍ ՏԷՄԻՐՃԵԱՆԻ
(Կիւրլեցի)

յանկարծական մահը, որ պատահեցաւ Յունուար 18ին, 74 տարեկանին։

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այս Ուրբաթ, Յունուար 20, ժամը 14ին Շաւիլի Ս. Գր. Լուսաւորիչ եկեղեցին, ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի Շաւիլի գերեզմանատունը։

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայ իբրեւ այդ նկատել։

×

ՇԱՒԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Արզումեան խումբի ընկերները կ'ողբան իրենց հիմնադիր ընկերոջ՝

ՄՈՎՍԷՍ ՏԷՄԻՐՃԵԱՆԻ

մահը եւ ցաւակցութիւն կը յայտնեն ընկերներ՝ Յարութիւն Տէմիրճեանի եւ Խորէն Մինասեանի։

ՏԷՍԻՆ.— Լեւոն Տէր-Աստուրեանի զաւակներն ու թոռները խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց հօր եւ մեծ-հօր՝

ԼԵՒՈՆ ՏԷՐ-ԱՍՍՏՈՒՐԵԱՆԻ

յանկարծական մահը, որ պատահեցաւ Յունուար 19, Հինգշաբթի առաւօտեան ժամը 6ին։

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այս Շաբաթ, Յունուար 21, ժամը 14.15-ին Տէսինի Ս. Աստուածածին եկեղեցին։

ՅԱՌԱՋ. — Մեր ցաւակցութիւնները ողբացեալին ընտանիքին։

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Տէր եւ Տիկին Պետրոս Մանուկեան իրենց ննջեցելոց անմոռաց յիշատակին 50 Ֆր. կը նուիրեն «Յառաջ»ին։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պ. Պէհրան Ասլանեան կը ծանուցանէ թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի իր կնոջ՝

ՏԻԿ. ՊԷՀՐԱՆ ԱՍԼԱՆԵԱՆԻ
(ծնեալ Նուարդ Մալխասեան)

մահուան քառասունքին եւ անոր քրոջ՝

ԶԱՐՈՒՀԻ ՄԱԼԽԱՍԵԱՆԻ

յիշատակին, այս Կիրակի, Յունուար 22, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին։

Ի գիտութիւն ողբացեալներուն յիշատակը յարգողներուն։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Հարաւ. Ֆրանսայի Ազգ. Կեդր. Վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է փոխան ծաղկեպսակի եւ այլ հետեւեալ նուէրները.— Տիկ. Վարդուհի Մառանեանի թաղման առթիւ Տէր եւ Տիկ. Արամ Տէրտէրեան, իրենց աղջիկը Տիկ. Աստղիկ եւ Թուրվահազն 100 Ֆր., Տէր եւ Տիկ. Ժան Շէկպօղեան 100, Տէր եւ Տիկ. Ճանիկեան, Տէր եւ Տիկ. Արթին Էկինլեան 50ական, Տէր եւ Տիկ. Գըլըճեան 30, Տէր եւ Տիկ. Հայկազուն եւ Քնարիկ Պէզազեան (Փարիզ) 100: Պօղոսեանի հոգեհանգիստին առթիւ Պօղոսեան ընտանիք 100, Կարօ Սասունիի եւ Զօր. Սմբատի հոգեհանգիստին առթիւ Շաքէ Կաղնեան 100, Պետրոս Հայրապետեանի թաղման առթիւ Պուլ. Օտտոյի Կ. Խաչ 20, Արմաղանեան ընտանիք 10 Ֆր.։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

ԱՄԱՆՈՐԻ ԱՌԹԻՒ ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

ԷՔՍ - ԱՆ - ՓՐՈՎԱՆՍԷՆ Տէր եւ Տիկին Գէորգ Զալըքեան խմբագրատուն այցելութեան առթիւ 200 Ֆր. կը նուիրեն «Յառաջ»ի բարգաւաճման։

ՄԵԶՈՆ - ԼԱՖԻԹ.— Պ. Ա. Քէչիչեան Ամանորեան լաւագոյն մաղթանքներով 100 Ֆր. կը նուիրէ։

ՄԱՐԻ ՆՈՒՊԱՐ ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ՏՈՒՆ
57, Պուլվար Ժուրտան, Փարիզ

ԳՐԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ
նուիրուած՝

ԵՂԻՇԷ ՉԱՐԵՆՑԻ

Կը խօսի ՀՐԱՆԴ ԱՃԷՄԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին՝ մասնակցութեամբ Տիկ. Անահիտ Տէվրէնեանի, Թերեզ Քէչէճեանի, Ռուբին Թաշճեանի եւ Արփի Պօտուրեանի։

Կիրակի, Յունուար 22, ժամը 20.30ին։

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՍԷՆ - Մօրիսի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը Յունուար 23ին, Երկուշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 15ին, Տիկին Մարի Փաշանեանի բնակարանը։ Կարեւոր օրակարգ։ Կը խնդրուի ընկերուհիներէն անպայման ներկայ ըլլալ։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Միջին տարիքի հայ կին մը, տնական գործերու եւ տարեց կնոջմով մը զբաղելու համար։ Բնակութիւն եւ ուտելիք ապահովուած։

Առաջարկները հեռաձայնել՝ 702.62.40

Ս. ՅԱԿՈԲ — ԼԻՈՆ

ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՇԱԲԱԹՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ ՅՈՒՆ. 18էՆ ՄԻՆՉԵՒ 25

Կիրակի Յունուար 22ին, կ. յետոյ ժամը ճիշդ 5ին տեղի կ'ունենայ հսկման արարողութիւն մը Լիոնի Ս. Յակոբ եկեղեցւոյ մէջ, ի ներկայութեան Լիոն քաղաքի կրօնական բարձրաստիճան անձնաւորութեանց եւ Ֆրանսայի զանազան յարանուանութեանց պատկանող հաւատացեալներու։ Մեր հաւատացեալները եւս կը հրաւիրուին խուռներամ բազմութեամբ ներկայ գտնուելու եւ աղօթելու վասն անսասանութեան եկեղեցւոյ։

Արարողութենէն յետոյ ընդունելութիւն մեծ սրահին մէջ։

ՇԱՒԻԼ
Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Այս Կիրակի պատարագ կը մատուցուի։

BAIL A CEDER
CAUSE RETRAITE
EPICERIE ORIENTALE
19, Rue Daguerre, Paris 14e

ԾԱԽՈՒ Է
ՊԱՑԸ

Հայկական նպարավաճառատուն
Emplacement unique dans les 13e, 14e et 15 arrondissements
Tél. : 656-83-73

ԻՍԻԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

Նախաձեռնութեամբ Իսիի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդին, այս Շաբաթ, Յունուար 21, ժամը 16ին, Իսիի Մշ. Տան մէջ, 45 Ռիւ տը լա Տեֆանս,

Ա. ՄԵՍՌՈՒՄԵՆՑ

կը ներկայացնէ իր գիրքը՝

ԼԸ ՔՈՄԱՆՏՕ 784/5

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆԻ ՇՔԵՂ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ
GRAND BAL du MARDI GRAS

Շաբաթ, 4 Փետր. ժամը 20էն մինչեւ արեւածագ
Ճաշի սպասարկում՝ ճիշդ ժամը 21ին

dans les salons de l'Hôtel MÉRIDIEN
81, Bld. GOUVION SAINT CYR, PARIS (17e)

Մասնակցութեամբ
ՊԵՐՆԱՐ ՏԷՏԷՃԵԱՆԻ եւ իր ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲԻՆ
avec les chanteurs : BEDIK, VIKEN et HAROUT

Le Trio KLOPCHIK
des Grands Cabarets Russes

THE DALLAS BAND

Մասնակցութիւն ճաշին՝ 200 Ֆր.
Etudiants et moins de 25 ans : Entrée : 30 F. à partir de 23 h.
Այժմէն իսկ կրնաք ձեր սեղանները վերապահել, հեռաձայնելով հետեւեալ թիւին.— 878.02.99
Chèques à l'ordre de C.C.P. 10 775 28 G PARIS

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

ՓԱՐԻԶ

Կապոյտ Խաչի Շրջ. Վարչութիւնը Փարիզեան շրջանի իր մասնաճիւղերով կը տօնէ Մանուկներու Օրը, Յունուար 22, ժամը 14.30ին, Սեւրի Սամուէլ - Մուրատ վարժարանին մէջ՝ 26 Ռիւ Թրուայոն։

Գեղարուեստական բաժին մանուկներու կողմէ։

Հաճելի անակնկալներ — ցուցադրութիւն ֆիլմի։

Կը հրաւիրուին Փարիզի եւ արուարձաններու մանուկները իրենց ծնողքներով։

ՆԱԽԸՆԹՐԻՔ — ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

Օթոքառները կը մեկնին՝

ԱՌՆՈՒՎԻԼԷՆ՝ ժամը 13ին՝ եկեղեցւոյ առջեւ

ՍԱՐՍԷԼԷՆ՝ ժամը 13.30ին՝ Փլաս տիւ 11 Նովամպրը

ԱԼՖՈՐՎԻԼԷՆ՝ ժամը 13.30ին՝ Փլաս Քառնօ։

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

Կապ. Խաչի Կըընոպլի մասնաճիւղին նախաձեռնութեամբ, Յունուար 22, Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Սէն-Մարթէն տ'Հէռի Սալ տէ Ֆէթ։

Գեղարուեստական բաժին, դպրոցի երկսեռ աշակերտութեան կողմէ.— խմբերգ, արտասանութիւն, խմբական պարեր եւ հաճելի անակնկալներ։ Կաղանդ պապան զանազան նուէրներով պիտի ուրախացնէ սրահին մէջ գտնուող բոլոր երախաները։

ՃԱՇ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Մարսէյլի Հ. Բ. Ը. Միութեան Տիկնանց Օժանդակ Մարմինի կողմէ։ Տեղի կ'ունենայ Յունուար 28, Շաբաթ գիշեր ժամը 20.30էն մինչեւ առաւօտ ժամը 3, Փալմ պիչ Քոնֆորտի սրահին մէջ։ Ընտիր նուագախումբ՝ ղեկավարութեամբ Ժորժ ԲՈԼՈՇԵԱՆԻ։

Տոմսերը ապահովել՝ Բարեգործականի գրասենեակէն, 33 Քուր Փիէր Փիւժէ, եւ Աժանս Վէսթէլ՝ 67 Լա Քանըպիէր։

Ընտիր սպասարկութիւն եւ հայկական միջավայր։

ԷՍԱԵԱՆԻ ՕՐ

ՅՈՒՆՈՒԱՐ 29

Փարիզի էսաեան Սանուց Միութիւնը, ըստ կտակի, կը կազմակերպէ ԷՍԱԵԱՆԻ ՕՐը, Կիրակի, Յունուար 29ին։

Առաւօտուն հանգստեան պաշտօն կը կատարուի Փարիզի Մայր եկեղեցին վարժարանի հիմնադիրներէն՝ Յովհաննէս եւ Մկրտիչ էսաեանի, ինչպէս եւ մեզմէ յաւէտ բաժնուած տնօրէններու, ուսուցիչներու, եւ ընկերներու յիշատակին։

Իսկ ժամը 13ին բաժակի պահու հանդիսութիւնը տեղի կ'ունենայ ԲԻԾԾԱ - ՈՍԿԵԱՆ ճաշարանը՝ 139, Ռիւ Սէն-Օնորէ 75001 Փարի, Մէթրօ Փալէ-Ռուայեալ։

Ուղերձներ, յիշատակի ոգեկոչումներ, հայկ. նուագի ջերմ մթնոլորտ։

Նոյն օրը, աշխարհի ամէն կողմը էսաեանցիներ բաժակ կը բարձրացնեն բոլոր հայ վարժարաններու կենաց, մաղթելով անոնց պայծառ եւ լուսաշող ապագայ։

Սիրով կը հրաւիրուին հին եւ նոր էսաեանցիներ, յուսալով որ մեզի դեռ անծանօթ էսաեանցիներ եւս առիթը յարմար կը նկատեն գալ միանալու մեզի այդ օրը։

Կը խնդրուի կանխաւ ապահովել սեղանները, հեռախօսելով ամէն առաւօտ, մինչեւ ժամը, 343.04.20

ՃԱՇԱԳԻՆ 50 ՖՐ.։

UNION GENERALE ARMENIENNE
DE BIENFAISANCE

Cycle de conférence
organisé par le Comité de Paris

« LA DIASPORA ARMENIENNE
AU 10e SIECLE »

Par GERARD DEDEYAN

Maître-Assistant à l'Université de Montpellier

Le Samedi 28 Janvier à 20 h. 30
au Centre Culturel Alex Manoogian
118, Rue de Courcelles, Paris 17e

— Entrée libre —

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Սէն Ռաֆայէլի «Հոմ Արմենիէն»ի համար կ'ուզուին հիւանդապահուհի մը եւ օգնական հիւանդապահուհի մը։

Նպաստաւոր պայմաններ.— սնունդ, բնակութիւն ապահովուած, առաւել աշխատավարձք։

Գրաւոր դիմում ներկայացնել.— Mme GARABEDIAN — Home Arménien
107, Ave. du Maréchal Lyautey
83700 ST. RAPHAEL

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ՇԱԲԱԹ-ԿԻՐԱԿԻ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
21-22
SAMEDI-DIMANCHE
21-22 JANVIER
1978

ՅԱՌԱՋ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C.C.P. Paris 15069-82 571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա Տար. 200 Ֆ. Վեցամսեայ 110 Ֆ.
Արտասահման Տար. 230 Ֆ. Հատը 1 Ֆ. 30

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE NUMERO 1,30 F

53ՐԴ ՏԱՐԻ — 14.037
Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
53e ANNÉE — N° 14.037

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ՍԱՈՒՏԱԿԱՆ ԱՐԱԲԻՈՅ ՀԱՐՍՏՈՒԹԻՒՆԸ ՊԵՏԱԿԱՆ ԳԱՂՏՆԻՔ

Ռազմական զէնքերն ու միջոցները, ինչպէս նաեւ գաղտնի սպասարկութեանց կողմէ հաւաքուած զինուորական բնոյթի տուեալները պետական գաղտնիք կը մնան բոլոր երկիրներուն համար: Սաուտական Արաբիոյ պարագան բոլորովին տարբեր է:

Արդարեւ, Սաուտացիներուն համար տասնեակ եւ տասնեակ միլիառ տոլարներ ներկայացնող հարստութիւնը պետական գաղտնիք կը մնայ: Եւ այնքան գաղտնի, որքան, օրինակ, Ամերիկացիներուն համար հիւլէական Փոլարիս ընդծովեաներն ու հիւլէական հարուածող ուժերն են: Սաուտացիք միայն Միացեալ Նահանգներու մէջ 35էն 40 միլիառ տոլար նախատեսուող դրամագլուխ ունին: Ամերիկեան պետական արժեթուղթերուն գնումը Սաուտացիներուն կողմէ, 1977ին, Արեւմտեան Գերմանիայէն աւելի կը նկատուի, այսինքն մեծագոյն գնորդներէն մէկն:

Այս մեծագումար քարիւղատոլարները, դիզուած միայն ներկայ տասնամեակին, քարիւղ արտադրող անապատ մը, որ հինգ միլիոնէն նուազ բնակիչ ունի, դարձուցած են մեծ առանցքը աշխարհի ելմտական եւ դրամական կեանքին:

Ընդհանուր ձեւով, Սաուտական Արաբիոյ արտաքին դրամագլուխը 60 միլիառ տոլարէն աւելի է: Այս իրողութիւնը, ինչպէս կը ճշդէ Արտաքին նախարար Սաուտ իպն Ֆայսալ, «դրամական զէնք» մը կը ներկայացնէ: Ֆոնտերն ու յատկացումները կրնան ըստ կամս ականահարել տնտեսութիւնը ճարտարարուեստականացած աշխարհին:

Նման քայլ մը, սակայն, կրնայ քանդել Սաուտական Արաբիոյ թերաճ տնտեսութիւնը: Աւելին՝ անիմաստ է Սաուտացիներուն համար, որ քարիւղ արտադրելէ դեռ առաջ, հարիւրամեակներ հետեւած են Մուավիյէի քաղաքականութեան:

Մուավիյէ, առաջին Խալիֆը Իմէյյական հարստութեան, Է. դարուն մշակեց քաղաքականութիւն մը, որ հետեւեալ ձեւով կը բանաձեւուի.— «Եթէ այնքան մազի թել զիս կը կապէ դաշնակիցի մը, ամէն ինչ պիտի ընեմ, որպէսզի կապը չխզուի: Եթէ պրկէ՝ պիտի թուլցնեմ, եթէ թուլցնէ՝ պիտի պրկեմ»:

Սաուտական Արաբիոյ համար, այսօր, Մուավիյէի մազին թելը վճարագիրներու տրցակն է՝ քառնէ տը շէքը: Տոլարի նուրբ քաղաքականութեամբ մը, Սաուտական Արաբիա իր ծիրին մէջ գրաւած եւ չէզոքացուցած է արաբ թշնամիներ: Եգիպտոս, Սուրիա, Պաղեստինցիք կրնան իրարու դէմ ցցուիլ, արաբ հակամարտ քաղաքականութեանց հետեւանքով: Անոնցմէ ոչ մէկը սակայն, կրնայ թոյլ տալ ինքզինքին անտեսելու Սաուտացիներու սպառնալիքը՝ վերջ տալ տնտեսական օժանդակութեան:

Սաուտացիներու վճարագիրներու տրցակը դիւանագիտական բարդ ցանց մը կը ներկայացնէ: Ազդեցութեան գօտի մը կը հաստատէ միլիառներու շնորհիւ.— նուէր – պարգեւներ, զէնքերու գնումներ, առատաձեռնութիւն, տնտեսական օժանդակութիւն եւ որոշ պարագաներու՝ ապահովութիւն դրամական օգնութեան:

Արեւմուտքի մէջ, Սաուտացիք իրենց հարստութիւնը կը զետեղեն չափուած-ձեւուած ձեւով: Կը ձգտին ամրապնդել կապը այնպիսի երկիրներու հետ, որոնք կրնան պաշտպանել զիրենք զինուորական գետնի վրայ, շուկայ հայթայթել իրենց քարիւղին եւ քարիւղաքիմիական արտադրումին, ապահովել թեքնոլոժի մը անծայրածիր պարապ տարածութիւնները մշակելու, զարգացնելու ուղղութեամբ: Այս գետնի վրայ առաջին տեղը կը գրաւեն անշուշտ Մ. Նահանգները:

Միլիառներ յատկացնելով հանդերձ արտասահմանի իր դրամագլուխին համար, Սաուտական Արաբիա ի վիճակի է մեծ գումարներ իր տրամադրութեան տակ ունենալու երկրին մէջ: Հնարաւորութիւն չունենալով ծախսելու քարիւղէն տարեկան իր ապահոված 35 միլիառ տոլարը, Սաուտական Արաբիա հսկայ պահեստի գումար մը մէկ կողմ դրած է, պաշտօնապէս 27 միլիառ տոլար, երկրորդը Արեւմտեան Գերմանիայէն ետք: Առաւել կարեւորն այն է, որ Սաուտացիներու արտաքին ձեռքբերումները 1970էն սկսեալ, երբ Թագաւորութիւնը բաց կ'արձանագրէր արտաքին առեւտուրին մէջ, աշխարհի մեծագոյնն է: Նեղ օրերու սահմանուած ամէն մէկ տոլարին փոխարէն, Արեւմտեան Գերմանիոյ համար, Սաուտացիք երեք տոլար մէկ կողմ դրին վերջին եօթը տարիներուն: 1980ին Սաուտական Արաբիա աւելի քան հարիւր միլիառ տոլարի պահեստ մը պիտի ունենայ, հաւաքման այսօրուան թափով:

Սաուտական Արաբիոյ նիւթական օժանդակութիւնները քաղաքական առաջադրութիւններ կը հետապնդեն: Առաջինը սահմանափակել Մոսկուայի եւ Համայնավարութեան ազդեցութեան գօտին: Երկրորդը՝ մահմետականութեան տարածումը: Երրորդը՝ զօրացնել Արաբներու ուժը Իսրայէլի դէմ:

Հասկնալու համար, թէ ի՞նչ ուժ կը ներկայացնէ սաուտական դրամը, անհրաժեշտ է յիշել, թէ միայն 1976ին, 45 օրուան ժամանակամիջոցի մը ընթացքին, 21 պետական դէմքեր, ոմանք առանց հրաւէրի, Արաբիոյ կիզիչ անապատին կլիման դիմագրաւեցին կա՛մ նիւթական օժանդակութիւն, կա՛մ ալ քարիւղի ապահովութիւն ձեռք ձգելու համար: Ահա թէ ինչո՛ւ շատեր, այժմ Ընքըլ Սաուտի մատնանշումը կ'ընեն, հետեւողութեամբ Ընքըլ Սամի:

Համաձայն հաստատուած տուեալներու, շուրջ 50 երկիրներ բաժին մը կը ստանան այն 10–12 միլիառ տոլարէն, տարեկան, որ օտար օժանդակութեան ձեւին տակ կը բաշխուի:

Առաջին շրջագիծին մէջ կը գտնուի արաբ աշխարհը, գլխաւորները ըլլալով երբեմնի թշնամիները: Եմէնի անկայուն գոյավիճակը անցեալին պատճառ դարձաւ լուռ պատերազմի մը Նասէրի հետ: Որով յատուկ ուշադրութիւն կը դարձուի ներկայիս այս երկու երկիրներուն վրայ:

— Մեր նպատակներէն մէկն է, կ'ըսէ Արտաքին նախարարը, մեր գօտին զերծ դարձնել միջազգային մրցակցութենէն:

Եգիպտոս, այժմ, տարեկան, տնտեսական օժանդակութեան անունին տակ աւելի քան երկու միլիառ տոլար կը ստանայ: Ռիատ դեռ մէկ միլիառ տոլար ալ կը բարդէ ասոր վրայ, որպէսզի Գահիրէ զէնք գնէ Ֆրանսայէ, Անգլիայէ, ինչու չէ նաեւ Խորհ. Միութենէ եւ իր դաշնակիցներէն, եթէ ասոնք տրամադիր գտնուին: Սաուտական Արաբիոյ տնտեսական օժանդակութիւնը հնարաւորութիւն տուաւ Սատաթի, խզելու իր զինուորական կապը Մոսկուայի հետ, 1973ին յարձակելու Իսրայէլի վրայ եւ այժմ ալ յանդուգն քայլ մը առնելու, այսինքն՝ խաղաղութեան դաշնագիր ստորագրել Իսրայէլի հետ:

Եգիպտոս, Սուրիա եւ Յորդանան Սաուտական օժանդակութեան շուրջ 40 տոկոսը կը ստանան, պարզ է տարեկան հաշուով: Պաղեստինեան Ազատագրութեան Կազմակերպութեան գլխաւոր խմբակցութիւնները կը ստանան շուրջ տասը միլիոն տարեկան: Ռիատի նպատակն է զանոնք չափաւոր քաղաքականութեան մղել եւ նաեւ տարհամոզել, որ հակասաուտական գործողութեանց ձեռնարկեն:

Սաուտացիք միեւնոյն ատեն զօրավիգ կը կենան Կարմիր ծովի բարեկամ երկիրներուն, յատկապէս Սուտանի եւ Սոմալիի: Բազմաթիւ միլիոններու հասնող տոլար կուտան հնչուն դրամով կամ զէնքով Էրիթրական Ազատագրութեան Ճակատին, որ մարքսեան հակումներ ունենալով հանդերձ, բախտն ունի իր դիմացն ունենալու թշնամի մը՝ Եթովպիա, որ Սաուտիոյ երեք գլխաւոր թշնամիներուն օժանդակութիւնը կը վայելէ: Ասոնք են Խորհ. Միութիւն, Լիբիա եւ Իսրայէլ:

Կարմիր ծովի երկիրներն ու շարժումները բաժին կը ստանան այն չորս միլիառ տոլարէն, որ Սաուտական Արաբիա կը յատկացնէ տարեկան Ափրիկէի եւ Մերձաւոր Արեւելքի մահմետական Պետութիւններուն: Կը մնայ հինգ տոկոսը. այս ալ կ'երթայ Երրորդ Աշխարհի այն երկիրներուն, որոնք Մոսկուայի դէմ կը ցցուին, օրինակ՝ Թայվան եւ Հարաւ. Քորէա:

Մէկ խօսքով Սաուտացիք միլիառներ կը բաշխեն շրջագիծի մը մէջ, որ կ'երկարի Մարոքէն մինչեւ Սեւ Ափրիկէ եւ Մերձաւոր Արեւելք:

Թ. Ա. Թ.

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ ՀԵՌԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Յունուար 10–13)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՃԱՐՏԱՐԱՊԵՏՆԵՐԸ ՄԱՍՆԱԿՑԱԾ ԵՆ ԹԵՀՐԱՆԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆԻ ՆԱԽԱԳԻԾԻ ՄՐՑՈՒՄԻՆ

Իրանի կառավարութիւնը ճարտարապետներու համաշխարհային միութեան հետ միասին կազմակերպած էր Թեհրանի Ազգային Գրադարանի համար նախագիծերու մրցում մը, որուն մասնակցած են նաեւ Հայաստանի ճարտարապետները: «Երեւան – Նախագիծ» հիմնարկութեան ճարտարապետներ՝ Ջիմ Թորոսեան, Լեւոն Ղալումեան եւ Ռոմիկ Մարտիրոսեան նախագծած են ինքնատիպ շինութիւն մը, որուն մէջ նկատի առնուած են պարսկական մշակոյթի յատկանիշները, երկրի կլիմայական պայմանները եւ օգտագործուած են համաշխարհային եւ ազգային ճարտարապետութեան փորձառութիւնն ու աւանդութիւնները: Նախագծուած կառոյցը կը ներկայացնէ մեծ համադրոյթ մը՝ պարտէզ – գրադարան, որ կը գրաւէ շուրջ հարիւր հազար քառակուսի մեթր տարածութիւն մը: Նախագիծը արդէն ղրկուած է դատական կազմին:

ՀԱՅ ԱՂԷՏԵԱԼՆԵՐ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Գրած էինք որ սաստիկ անձրեւներ ահաւոր ողողումներ պատճառած են Մարսէյլի որոշ արուարձաններու մէջ եւ բազմաթիւ տուներ ջուրերու տակ մնացած են: Մարսէյլէն հեռաձայնով կ'իմանանք թէ կարգ մը թաղամասերու մէջ՝ Լա Փոմ (Սիթէ Կառատան), Սէն-Լու եւ Փոնտը Վիվօ բազմաթիւ հայ ընտանիքներ կան աղէտեալներուն մէջ:

Քարիւղ գտեր են... Թուրքիա

Քարիւղի Թրքական ընկերութեան տնօրէնը՝ Մեհմէտ Կոլհան յայտարարած է առջի օր որ քարիւղի շատ կարեւոր խաւեր գտնուած են Մարմարայի եւ Սեւ ծովու Թրքական ափերուն մօտ:

Աշխարհագրական դիրքէն, իւրանիւմէն ետք, միայն քարիւղը կը պակսէր...:

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԷՃԷՎԻՏ հրաւէր կարդաց Յունաստանի վարչապետին՝ Գարամանլիսի որպէսզի հանդիպին եւ խօսին Կիպրոսի եւ Եգէականի մասին: «Կը հաւատամ բարձր աստիճանի վրայ խօսակցութեան անհրաժեշտութեան» ըսաւ Թուրքիոյ նոր նախարարապետը առանց սակայն թուական ճշդելու:

ՊԱՌ Փեքին հասաւ, ուր նպատակ ունի առաւելագոյն զարկ տալու Ֆրանսայի եւ Չինաստանի առեւտրական փոխանակութեանց: Առաջին իրիկունն իսկ մեծ ճաշ մը տրուած է ի պատիւ Պառի, որ առաջին արեւմտեան նախարարապետն է Չինաստան այցելող, Մաոյի մահէն ի վեր: Առաջին բաժակաճառը արտասանելով Թէնկ Ցիաօ-Փինկ (Թիւ 2ը) ըսած է ի մէջ այլոց թէ ի տես գեր-Պետութեանց յարձակման եւ տարածման սպառնալիքին, աւելի միացած եւ զօրաւոր Եւրոպայի մը ներկայութիւնը Եւրոպայի ժողովուրդներուն շահուն կը նպաստէ:

ԱՐԴԱՐՈՒԹԵԱՆ նախարարութեան ենթանախարարի աստիճանին արժանացած Տիկին Մոնիք Փելըթիէ 400 էջնոց թղթածրար մը յանձնեց Ժիսքար տ'Էսթէնի թմրեցուցիչներուն մասին:

ԱՄԵՐԻԿԱՅԷՆ կ'ակնկալուի միշտ Մերձաւոր Արեւելքի կացութեան բարդացման բարելաւումը: Խզում, անել, անորոշութիւն բառերը կը գործածուին ընդհանրապէս որակելու համար ներկայ վիճակը: Երուսաղէմի մէջ, Պեկին շատ խիստ եղաւ Եգիպտոսի դէմ, ամէն մեղք Սատաթի վրայ ձգելով: Շատ վիրաւորուած է որ զինքը «Շիլոք» մկրտած են (Շէյքսփիրի Վենետիկի վաճառականին անողորմ հրեայ վաշխառուն է) լրագրողները երկրի մը, որու ղեկավարները բացայայտօրէն ստախօսներ են, ըստ իրեն: Պեկին կ'ըսէ նաեւ թէ Սատաթ սխալած է կարծելով որ Ամերիկա ճնշում պիտի բանեցնէ Իսրայէլի վրայ: Կրկին դէմ արտայայտուեցաւ պաղեստինեան Պետութեան մը ստեղծման, որ ըստ իրեն խորհրդային ռազմակայան մը պիտի ըլլայ (Օտեսայէն Բեթղեհէմ երկու ժամ է կ'ըսէ Պեկին):

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՅՈՒՇԱՐՁԱՆՆԵՐՈՒ ՆՈՐ ՕՐԻՆԱԳԻԾԸ

—o—

Ա.

Մարտ մէկին գործադրութեան դրուելու որոշումով, Հայաստանի Գերագոյն Խորհուրդը, 1977 Դեկտեմբեր 21ին, վաւերացուց «Պատմութեան եւ կուլտուրայի յուշարձանների պահպանութեան եւ օգտագործման մասին» նոր օրինագիծը: Զայն Գերագոյն Խորհուրդի վերջին նըստաշրջանին ներկայացուց վարչապետին առաջին տեղակալը՝ Ա. Կիրակոսեան:

Խորհ. Միութեան համապատասխան օրինագիծը, արդէն ի զօրու դարձած անցեալ տարուան Մարտի սկիզբէն, վաւերացուած էր Խորհ. Միութեան Գերագոյն Խորհուրդին կողմէ 1976 Հոկտ. 29ին:

Նոր օրինագիծը, որ կոչուած է բարեբար դեր կատարել կարգ ու կանոնի հաստատումով, յատկապէս անտեսուած շարք մը հարցերու յստակ ճշդումով, կը բաղկանայ ներածական կարճ բաժնէ եւ հինգ գլուխներէ: Կը բովանդակէ 49 յօդուած:

Սահմանելէ ետք պատմութեան եւ մշակոյթի յուշարձաններուն նկարագիրը, նոր օրինագիծը առաջին իսկ յօդուածով կ'ընդգծէ, թէ Հայաստանի սահմաններուն մէջ գտնուող բոլոր յուշարձանները կը պահպանուին Պետութեան կողմէ: Սեփականութեան իմաստով կը պատկանին Պետութեան, ինչպէս նաեւ կոլտնտեսութիւններուն, համագործական այլ կազմակերպութիւններուն, ասոնց մասնաճիւղերուն կամ բաժանմունքներուն, հանրային բնոյթի կազմակերպութիւններուն եւ, նաեւ, անհատներու (յօդ. 4):

Կարեւոր է յաջորդ յօդուածը: Պատմական իրերու վաճառքը, նուիրատուութիւնը կամ «այլ օտարումը» կը թոյլատրուի նախօրօք պարտադիր կերպով հաղորդելով յուշարձաններու պահպանութեան պետական մարմիններուն: Պետութիւնը, վաճառքի պարագային, գնելու նախապատուութիւնը ունի:

Քանի խօսքը սեփականութեան մասին է, աւելցնենք, թէ 21րդ յօդուածով երկար կը մատնանշուին այն բնոյթի հնութիւնները, որոնք կրնան անձնական սեփականութիւն դառնալ: Շարքը երկար է՝ հնագիտական առարկաներէն, կերպարուեստի, զարդարանքի ստեղծագործութիւններէն մինչեւ ձեռագիրներ, այլազան նիւթերու հաւաքածոներ, հազուագիւտ տպագիր հրատարակութիւններ եւայլն:

Ակադ. Բ. Առաքելեան, հնագիտութեան եւ ազգագրութեան հիմնարկութեան տընօրէնը, նախագիծին քննութեան ժամանակ վերոյիշեալ ցանկը շատ երկար գտած էր ու առաջարկած, որ յօդուածին կցուի հետեւեալը.— «Հին եւ միջին դարերի հնութիւնները, առարկաները, այդ թըւում եւ դրամները չեն կարող անձնական սեփականութիւն կազմել» (Սով. Հայաստան օրաթերթ, 1976 Օգոստ. 8): Ակադեմականին պատճառաբանութիւնն այն էր, որ «Հայաստանում որոշ անհատներ սովորութիւն են դարձրել Հանրապետութեան տարբեր շրջաններից խաչքարեր բերել իրենց տներում կամ բակերում դնելու համար, ոմանք էլ հին եւ միջնադարեան հնագիտական առարկաներով են իրենց տները զարդարում, անգամ հաւաքածուներ կազմում»:

Յօդուած 11ով կը մատնանշուին յատկապէս լիազօրուած այն մարմինները, որոնց պարտականութիւնն է պահպանել եւ օգտագործել յուշարձանները: Ասոնք են Մշակոյթի նախարարութիւնը, Նախարարներու Խորհուրդին շինարարութեան աշխատանքներուն կոմիտէն եւ Նախարարներու Խորհուրդին առընթեր գործող գլխաւոր վարչութիւնը:

Հայաստանի ճարտարապետներու Միութիւնը, վերոյիշեալ օրինագիծին նախագիծը քննելու առթիւ, հաստատած էր, թէ պատմական յուշարձաններու պահպանութեան աշխատանքները «անբաւարար վիճակ» կը ներկայացնեն: Թէ Հայպետշինը իր գործունէութեան բնոյթով ի վիճակի չէ յուշարձաններուն խնամքին գործը բարձրացնելու օրէնքին պահանջին մակարդակին: «Քննարկումը բերեց այն համոզման, որ յուշարձանների պահպանութիւնը մեծապէս կը շահի, եթէ այն տնօրինի Հայկական ՍՍՀ Մինիստրների սովետը: Հէնց այնտեղ էլ առաջարկուեց Մատենադարանի օրինակով, հիմնադրել Հայկական ՍՍՀ Մինիստրների սովետին կից պատմական յուշարձանների պահպանութեան պետական ինստիտուտ, նրան վերապահելով հայ ժողովրդի ստեղծած պատմական բոլոր յուշարձանների պահպանութեան տնօրինութիւնը, անկախ նըրանից, թէ որտեղ են կառուցուած»: (Սով. Արուեստ ամսագիր, 1976 Հոկտ):

Պատասխանատուութեան, ղեկավարութեան միասնական համակարգ մը ստեղծելու պահանջը չատեր ներկայացուցին: Խնդիրն այն է, որ Հայաստանի մէջ ճարտարապետական եւ հնագիտական յուշարձաններուն պահպանութեան պարտականութիւնը յանձնուած է Նախարարներու Խորհուրդին շինարարութեան պետական կոմիտէին, իսկ պատմութեան եւ արուեստի յուշարձաններունը՝ Մշակոյթի նախարարութեան: Պատասխանատուութիւններու նման բաժանում մը աննպատակայարմար եւ անգործնական որակեց ճարտարապետ Փրոֆ. Վարազդատ Յարութիւնեան:

Նոր օրինագիծը անփոփոխ կը թողու այս կէտը:

Յօդ. 13ը կարեւոր դեր կը վերապահէ Հայաստանի պատմութեան եւ մշակոյթի յուշարձաններու պահպանութեան ընկերութեան, որուն անդամներու թիւը 300.000 է, առանց հաշուելու օժանդակները: Ընկերութեան առաջադրութիւնն է ապահովել ժողովրդական լայն խաւերու գործօն մասնակցութիւնը յուշարձաններու պահպանութեան գործին:

Նոր օրինագիծին աչքառու կէտերէն մէկն այն է, որ բոլոր յուշարձանները՝ պետական, անհատական թէ այլ սեփականութիւն, ենթակայ են պետական հաշուառումի: Գալով հին ձեռագիրներուն, ասոնց թուարկութեան, պահպանութեան, նորոգութեան եւ օգտագործման պատասխանատուութիւնը կը յանձնուի Մատենադարանին:

Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ

ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՄԷՋ

ԱՆԾԱՆՕԹՆԵՐ ԽԱՆԳԱՐԱԾ ԵՆ Հ.Մ.Ը.Մ. - Հ.Մ.Մ. ՄՐՑՈՒՄԸ

ԽՄԲ.— Յունուար 6ին, Ծնունդի օրը, Պուրճ – Համուտի քաղաքապետարանի մարզադաշտին վրայ տեղի կ'ունենար Հ.Մ.Ը.Մ. – Հ.Մ.Մ. փութպոլի մըրցումը, որ մասնաւոր ոգեւորութիւն ըստեղծած էր հայ գաղութին մէջ: Դըժբախտաբար, մարզական ոգիէ զուրկ անծանօթներ հարկ տեսած են խանգարել այդ մրցումը: Ստորեւ կուտանք մանրամասն թղթակցութիւնը, զոր Ազդակ հրատարակած է Յունուար 9ի իր թիւին մէջ.—

Ուրբաթ, Յունուար 6, հայկական Ս. Ծնունդի տօնին առիթով, լիբանահայ երկու ակումբներու պատասխանատուները գեղեցիկ գաղափարը ունեցած էին փութպոլի մեծ մրցում մը կազմակերպելու Պուրճ – Համուտի քաղաքապետարանի մարզադաշտին վրայ, Հ.Մ.Ը.Մ.ի եւ Հ.Մ.Մ.ի խումբերուն միջեւ:

Լիբանահայ երկու ակումբներուն վարչութիւնները շաբթուան ընթացքին քանի մը ժողովներ գումարելով ամէն պատրաստութիւն տեսած էին, աւելի մեծ փայլ մը տալու այս մրցումին, որ 1978ի պաշտօնական առաջին հանդիպումը պիտի ըլլար թէ՛ հայկական խումբերուն եւ թէ լիբանանեան փութպոլին համար:

Լիբանանեան օրաթերթերը անդրադարձած էին այս մրցումին: Հայկական օրաթերթերը նոյնպէս լուած չէին իրենց խօսքը, իսկ լիբանահայ մարզասէրներու վերջին օրերուն խօսակցութեան նիւթը այս մրցումն էր: Մարզասէրները պատրաստուած էին իրենց յայտագիրը: Միայն աննպաստ օդը կրնար պատճառ դառնալ յետաձգումի մը:

Բարեբախտաբար պայծառ երկինք մը, նպաստաւոր ու գարնանային օդ մը եկաւ աւելի՛ քաջալերելու մարզասէր հասարակութիւնը, որ ժամը 13էն սկսեալ, խումբ առ խումբ հասաւ մարզադաշտ:

Օրուան առաջին մրցումը վերջ գտնելէ անմիջապէս ետք, ներկաները երկար ծափերով ընդունեցան երկու խումբերուն մարզիկները:

Հ.Մ.Ը.Մ. եռագոյն համազգեստով իսկ Հ.Մ.Մ. կարմիր շապիկ, ճերմակ տաբատ ու կարմիր գուլպայ դաշտ ներկայացան, խառն կազմերով: Մարզիկները նախ բարեւեցին արեւմտեան եւ ապա արեւելեան թրիպիւններուն մէջ տեղ գրաւած հանդիսականները:

Երկու խումբերու խմբապետները՝ Փանոս եւ Պետիկ ծաղկեփունջեր փոխանակեցին, ապա երկու խումբերը միասնաբար յիշատակի համար նկարուեցան: Պահեստի խաղացողներ դուրս ելան դաշտէն, երեք իրաւարարները դաշտին կեդրոնը հաւաքուեցան եւ ստացան երկու խումբերուն խաղացողներուն անուանացանկը, որ հետեւեալ պատկերը կը պարզէր.—

Հ.Մ.Մ.— Պետիկ – Ատէլ (թիւ 15), Մկրտիչ (3), Պետրոս (25), Աւետիքեան (2), Յարութ (14), Արամ (6), Ժոզէֆ Մըշըըքի (7), Աւօ (9), Հրայր (8) եւ Րաֆֆի (11):

Հ.Մ.Ը.Մ.— Փանոս – Վազգէն (14), Մելիք (5), Էլի (4), Սագօ (25), Մկօ (16), Աւօ (9), Սագօ Նենէճեան (6), Րաֆֆի (19), Յակոբիկ (24) եւ Պետիկ (13):

Ժամը 15ին, միջազգային իրաւարար՝ Յակոբ Գարակէօզեան ազդանշանը տուաւ: Հ.Մ.Մ.ի խումբը անցաւ արագ յարձակողականի եւ շատ նեղ կացութեան մատնեց Հ.Մ.Ը.Մ.ի բերդապահը, որուն կողմէ երկու անգամ ետ մղուող գնդակը երրորդ անգամ ետ մղուեցաւ բերդին սիւնին կողմէ:

Վտանգը անցնելէ ետք, Հ.Մ.Ը.Մ. փորձեց հակազդել, բայց Հ.Մ.Մ. աւելի վճռական խաղարկութեամբ ձեռք առաւ մրցումին ղեկը եւ ձեռք ձգեց քանի մը քորնըրներ:

Առաջին քառորդ ժամը սահեցաւ ու երկու խումբերուն բերդերը մնացին կոյս:

Մրցումը դանդաղ էր, բայց հաւաքական խաղը գոհացուցիչ էր, մանաւանդ Հ.Մ.Ը.Մ.ի յառաջապահներուն ու Հ.Մ.Մ.ի միջնապահներուն մօտ: Այս վերջինները շատ լաւ կը կիրարկէին 4–2–4 խաղաձեւը:

17րդ վայրկեանին Հ.Մ.Ը.Մ. իր առաջին վտանգաւոր գրոհը կազմակերպեց, շնորհիւ Նենէճեան – Մկօ զոյգին: Այս վայրկեանէն ետք, մրցումը հաւասարակշռուեցաւ եւ ստացաւ աւելի արագ ընթացք:

Հ.Մ.Ը.Մ.ի ողաքը շատ կարճ փոխանցումներով կը խաղային ու կը փորձէին մրցակից խումբին յետսապահ գիծը ճեղքել կեդրոնէն, բայց կը ձախողէին:

Հ.Մ.Մ. թէեւ երկար փասերով կը խաղար, բայց Հրայր ու Աւօ շատ դանդաղ էին, իսկ Հ.Մ.Ը.Մ.ի կեդրոնի յետսապահ Մելիք շատ փայլուն կերպով կը միջամտէր:

23րդ վայրկեանին, Յակոբիկ վիրաւորուեցաւ յօնքէն ու Հ.Մ.Ը.Մ. քանի մը վայրկեան 10 հոգիով խաղաց, սպասելով վիրաւորին վերադարձին: Ճիշդ նոյն վայրկեանին, արեւմտեան թրիպիւնին առջեւ վէճ մը որոշ մտահոգութիւն ստեղծեց, բայց միջամտութիւնը եղաւ արագ ու կռուազան անծանօթները զըսպուեցան:

Մրցումը շարունակուեցաւ մարզական ոգիով եւ Հ.Մ.Ը.Մ.ի խումբը եղաւ տիրապետողը, մանաւանդ 30րդ վայրկեանէն ետք, երբ Յակոբիկ վերադարձաւ թեւեր տալու համար իր խումբին յառաջապահներուն:

Սագօ Նենէճեան թէեւ դանդաղ էր, բայց շատ գեղեցիկ փոխանցումներ կատարելով յաճախ նեղ կացութեան մատնեց Հ.Մ.Մ.ի յետսապահները եւ բերդապահ Պետիկը, որ աղուէսի վարպետութեամբ զսպեց երկու քաշուածքներ:

38րդ վայրկեանին, Յակոբիկ անցաւ Մկրտիչը ու առանձին մնալով բերդապահ Պետիկի դիմաց, երեք մեթրէն չկըցաւ կոլ մը նշանակել, գնդակը անցաւ Հ.Մ.Մ.ի բերդին ձախ սիւնին քովէն:

Մինչեւ կիսախաղ, Հ.Մ.Ը.Մ.ի յառաջապահները երկու, իսկ Հ.Մ.Մ.ի խաղացողները մէկ ոսկի առիթ կորսնցուցին, ու կիսախաղը վրայ հասաւ 0 – 0 արդիւնքով:

Հաւասարութիւնը թէեւ լաւ կը ցոլացնէր մրցումին պատկերը, բայց կոլերու պակասը զգալի էր երկուստեք:

ԵՐԿՐՈՐԴ ԿԻՍԱԽԱՂԸ

Երկրորդ կիսախաղը սկսաւ ժամը 16ին՝ հաւասարակշռուած ձեւով: Երկու խումբերուն մարզիկները աւելի վճռական էին եւ մերթ ընդ մերթ արագ յարձակողականներով կ'ուզէին անակնկալի բերել յետսապահները:

55րդ վայրկեանին, Հ.Մ.Ը.Մ. ձեռք ձգեց յաջորդական երկու քորնըրներ, որոնք արդիւնքը չփոխեցին սակայն: Հ.Մ.Մ. նոյնպէս քորնըր մը ձեռք ձգեց ու մրցումը աւելի հետաքրքրական դարձաւ:

61րդ վայրկեանին, Հ.Մ.Ը.Մ.ի յետսապահ Վազգէն իր տեղը տուաւ Եսայիի: Հ.Մ.Ը.Մ.ի միջնապահներէն Աւօ եւ մանաւանդ Մկօ, բացառիկ խաղարկութեամբ, դարձան վտանգաւոր եւ անոնց խելացի փոխանցումները թեւեր տուին Յակոբիկ – Սագօ – Րաֆֆի եռեակին:

ՄՐՑՈՒՄԻՆ «ՈՐԲ» ԿՈԼԸ

Հասած էինք 64րդ վայրկեանին: Մկօ գնդակը ստանալով սուրաց աջ կողմէն, անցաւ երեք մրցակիցներ ու գնդակը փոխանցեց Հ.Մ.Մ.ի մեծ քառակուսիին մէջ ուր Յակոբիկ զայն ստանալով ուղղեց դէպի Հ.Մ.Մ.ի բերդը: Բերդապահ Պետիկ փորձեց գնդակը ուղարկել դաշտէն դուրս, սակայն գնդակը դպաւ սիւնին ու վերադարձաւ դաշտ՝ Րաֆֆի Մունջօղլեանին՝ որ անզուսպ հարուածով նշանակեց գեղեցիկ կոլ մը:

Մեծ թիւով հանդիսականներ երկար ծափերով ողջունեցին Հ.Մ.Ը.Մ.ի կոլը, մինչ Հ.Մ.Մ.ի մարզիկները, թէեւ որոշ չափով ազդուած, գործի անցան անմիջապէս հաւասարութիւն մը ձեռք ձգելու համար...:

ԿՌԻՒԸ

Նոյն պահուն սակայն պատահեցաւ անսպասելի անակնկալը:

Երիտասարդ մը, որ նախապէս արեւմտեան թրիպիւնին առջեւ, առաջին կիսախաղին փորձած ու ձախողած էր գրգռել ներկաները, ներկայացաւ արեւելեան թրիպիւնին առջեւ եւ ապտակեց անմեղ անձ մը: Հոս է որ կռիւը ծագեցաւ: Անծանօթ «գայլ»ը այս անգամ յաջողած էր այն ինչ որ չէր յաջողած առաջ: Միջամտութիւնը թէեւ շուշացաւ, բայց մթնոլորտը պղտորած էր:

«Հերոս»ին ընկերները եւս հասած էին հոն, իրագործելու համար կանխամտածուած բեմադրութիւնը. խանգարել մըրցումը:

Անծանօթ տղաքը յաջողեցան գրգռել ներկաները, որոնցմէ շատեր դաշտ իջան: Ծննդեան տօնը, հայկական փութպոլի փառատօնը, Հ.Մ.Ը.Մ. – Հ.Մ.Մ. գործակցութիւնը ու թերեւս պայծառ օդը անմարսելի էին այդ խումբ մը անծանօթ տղոց համար, որոնք յետին նպատակներով, անձնական հաշիւներով, զանազան ենթադրութիւններով եկան հարուածելու նախ օրուան մեծ տօնը, հայկական ու լիբանանեան փութպոլը, հայ ակումբները եւ անոնց մարզիկներն ու համակիրները:

Հանդիսականները քաշուեցան դաշտէն, երկու խումբերուն մարզիկները ըրին նոյնը:

Ժամը 16.45 էր: Մարզադաշտը մտաւ խոր լռութեան մէջ: Մութ ձեռքերը ըրած էին մահացու հարուած մը մարզական խաղերուն թագաւորին:

Երկու ակումբներու վարչականները, պատասխանատուները եւ մարզիկները չափազանց ազդուած էին պատահած դէպքէն:

Անծանօթները մեկնած էին գոհ եւ ուրախ: Յաջողած էին իրենց յատուկ առաքելութեան մէջ ու կը սպասէին հետեւանքին:

Կռիւին լուրը տարածուեցաւ կայծակի արագութեամբ: Պուրճ – Համուտի թաղերուն մէջ մեծ արձագանգով լսուած էր պատահածը, բայց ամէն տեղ տարածուած էր եզրակութիւնը. «Անծանօթներ խանգարած են հայ տղոց մրցումը»:

Այդ անծանօթները ճիշդ է որ ընդհատեցին գեղեցիկ մրցումը: Ճիշդ է որ ա-

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԲԱՐԵԼԱՒԵԼ ԱՌԵՒՏՈՒՐԻ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆԸ

Երեւանի առեւտուրի սպասարկութեան վիճակը քննելու սահմանուած ժողով մը գումարուած է։ Մայրաքաղաքին «Քաղգործկոմին առեւտուրի վարչու– թեան» կուսակցական մարմնին նիստին ընդհանուր ձեւով քննադատութեան են– թարկուած է այժմու պատկերը այս մարզին ներս։ Ճիշդ է, նկատել տուած են կուսակցական ժողովականները, թէ որոշ աշխատանքներ կատարուած են քաղաքին առեւտուրին ցանցը ընդլայնելու, վա– ճառքի հանուած ապրանքներուն տեսակը աւելցնելու ուղղութեամբ, սակայն տակաւին քիչ են եւ, ընդհակառակն, շատ են թե– րութիւնները։ Հաստատած են, թէ «գը– նորդները շարունակ իրաւացիօրէն դըժ– գոհում են խանութների աշխատողների կողմից թոյլ տրուող կոպիտ վերաբեր– մունքից, կամայականութիւններից, ան– ազնիւ գործողութիւններից»։

Ժողովին մասնակցած պատասխանատուներէն ոմանք, ինչպէս, օրինակ, ա– ռեւտուրի վարչութեան վերստուգող մարմնին պետը՝ Հ. Զթչեան, փորձած են դրական ձեւով ներկայացնել պատ– կերը յայտարարելով, թէ «պետական մի– ջոցների վատնում – իւրացումները կըր– ճատուել են»։ Պատասխան ժողովականի մը.— «Վատնում – իւրացումները կըր– ճատուե՞լ են, թէ լիովին չէք յայտնա– բերել...»։

Վարչութեան բաժնի պետը՝ Ս. Ղազան– չեան պարզած է տիրող մտայնութիւնը սա ձեւով.— «Եթէ առեւտրի որեւէ օ– բիեկտի պետին, թէկուզ արժանիօրէն պատժենք՝ դրա հետեւանքով մեր ընդ– հանուր պլանների կատարումը կը ձախող– ուի, այսպիսի մտայնութեամբ էր աշ– խատում քաղաքի առեւտրի վարչութեան նախկին ղեկավարութիւնը»։ Երեւանի քաղկոմը այս մտայնութեան դէմ երթա– լով պատժած է շատերը։

Քննադատութեան արժանացած կէտե– րէն եղած են նոյնպէս զանդաղ գործադ– րութիւնը սպասարկման ժամանակակից ձեւերու, խանութներու մասնագիտացու– մը, ինքնասպասարկութիւնը (սելֆ-սեր– վիս), փոխադրութեան աշխատանքները, վաճառքի դրուած կարգ մը ապրանքնե– րուն տեսակարար կշիռը եւայլն։

Նորակառոյց թաղերուն մէջ նոր խա– նութներ հիմնելու առաջադրութիւնները չեն իրականացած։ 1971 – 1975ին համար նախատեսուած այդպիսի 176 խանութնե– րուն փոխարէն հաստատուած են 115 խանութներ, առանք ալ թերաւարտ։

Կարեւոր նկատուած է կիներու, աղ– ջիկներու կարեւոր պաշտօններ յանձնե– լու աշխատանքը։ Դիտել տրուած է թէ առեւտուրի ցանցին մէջ կ'աշխատին 98 գատուածներ, որոնցմէ 12ը վարիչներ են։ «Դեռեւս չեն վերացուած գնորդներին կողոպտելը, թերաչափումներն ու թերա– կշռումները, այլ կարգի խախտումները»։ «Քաղաքի 18 առեւտրական կազմա– կերպութիւններից չորսը չի ապահովել սահմանուած պլանների կատարումը։ 759 խանութների միայն 59,2 տոկոսն է մաս– նագիտացուած, աւելին՝ դրանց թիւը մեծացնելու փոխարէն, 1976 թ. պակա– սել է 14ով»։

Ժողովը որոշած է, որ կարճ ժամանակի մէջ պէտք է վերջ գտնեն մատնանշուած թերութիւններդ։

նոնք հայկական որեւէ կազմակերպու– թեան կամ միութեան չէին պատկաներ։ Ճիշդ է նոյնիսկ որ Հայեր իսկ չէին։ Բայց յաջողեցան իրագործել իրենց «ա– ռաքելութեան» առաջին հանգրուանը։ Սպասեցին երկրորդ հանգրուանին։։ Սպասեցին որ թաղեր եւ տուներ «ապա– կանին»։ Սպասեցին որ մրցում մը ունե– նայ ծանր անդրադարձներ։ Ցաւալին կը սպասեն... ու դեռ շատ պիտի սպասեն։

Այդ անծանօթները, որոնք փորձեցին ֆութպոլը շահագործել հասնելու համար իրենց մութ հաշիւներուն իրագործման, տակաւին կը սպասեն անդրադարձներու։ Թող սպասեն...։

Յ. ԳԱԼՖԱՔԵԱՆ

ԾՆՆԴԵԱՆ 100ԱՄԵԱԿԻ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ ՎԱՀԱՆ ԹԷՔԷԵԱՆԻ

Հայ գրականութեան պատմութեան մէջ հանգրուանային տարի մըն է 1978 Թուա– կանը, որովհետեւ ան կը նշէ ազգային մեծատաղանդ բանաստեղծ Վահան Թէքէ– եանի ծննդեան հարիւրամեակը։ Արդա– րեւ, Թէքէեան ծնաւ Պոլսոյ մէջ, 1878 Յունուար 21ին, եւ մեռաւ Գահիրէ, 1945 Ապրիլ 4ին։ Անոր կեանքին ժամանակա– հրջանը ընդգրկեց մեր բազմաչարչար ազ– գին ամէնէն փոթորկալից իրադարձու– թիւնները, որոնց մէջ ապրեցաւ, գրեց եւ գործեց ան, ազդուեցաւ անոնցմէ եւ, իր կարգին, ազդեց այդ բախտորոշ դէպ– քերէն ոմանց վրայ։

Թէքէեանի վաստակն ու յիշատակը չնսեմացան իր մահով, այլ, ընդհակա– ռակն, անցնող ժամանակին հետ անոնք մեծցան, աճեցան եւ հաստատցան «կըռ– ուի գացող բանակի մը պէս». եւ ահա ա– ւելի քան երեք տասնամեակէ ի վեր ա– նոնք կը ներշնչեն օտար երկինքներու տակ ծնած մեր տղաքն ու աղջիկները եւ նորահաս մտաւորականութիւնը։

Թէքէեան կը հանդիսանայ արեւմտա– հայ գրականութեան ամբողջական բա– նաստեղծը, որուն անձնական խորունկ ապրումներու նրբակերտ հնչեակները, ինչպէս նաեւ հայաշունչ հոյակապ ստեղ– ծագործութիւնները, այսօր ալ կը յուզեն զգալ գիտցող եւ մտածումին տառապանքը ապրող հայ մարդը՝ կեանքի զանազան ստորաճաններուն վրայ։ Թէքէեան է նաեւ մարդկային հոգիի պեղիչ մը եւ անձնա– նական յոյզերու երգիչ մը, որ խոռվեցաւ մարդկութիւնը ալեկոծող ցաւերով եւ այս մոլորակին վրայ անոր գոյութիւնը հարցականի տակ առնող տագնապներով՝ համաշխարհային գրականութեան արժէքի կնիքը կրող քերթուածներու շարքով մը։

Բացի իր մտաւորական հարուստ բեր– քէն, Թէքէեան իր ետին թողուց հանրա– յին ծառայութեանց պատկառելի ժառան– գութիւն մը՝ իբրեւ ազգային անկաշառ գործիչ, ներհուն հրապարակագիր եւ գա– ղափարական անյողդողդ առաջնորդ, որ տեւականօրէն աշխատեցաւ, գրեց եւ խօսեցաւ իր ժողովուրդին ապագայի ա– պահովութեան մասին եւ շեշտեց մանա– ւանդ անոր երիտասարդութեան ազգային առողջ դաստիարակութեան անհրաժեշ– տութիւնը։

Մեծանուն բանաստեղծին կեանքին եւ գործին լուսաւոր հետքերուն վրայ գոյու– թեան կոչուած են «Թէքէեան Մշակու– թային Միութիւն»ը, սփիւռքի բոլոր հայահոծ կեդրոններու մէջ գործող իր մասնաճիւղերով, որոնց նպատակն է մեր ժողովուրդին իմացական պահանջ– ներուն սատարել, եւ համանուն վարժա– րան մը, Պէյրութի մէջ, ուր ներկայիս մօտ հազար երկսեռ աշակերտներ հայեցի ուսում կը ստանան։

1978ի ընթացքին Թէքէեան Միութեան մասնաճիւղերը, Պէյրութէն մինչեւ Նիւ Եորք եւ Լոս Անճելըս, Գահիրէէն մինչեւ Մոնրէալ եւ Պուէնոս Այրէս, մեծաշուք հանդիսութիւններով պիտի տօնեն Թէքէ– եան Բանաստեղծին եւ Մարդուն ծննդեան հարիւրամեակը։ Կը յուսանք որ Մայր Հայրենիքը եւս պատշաճ ձեւերով պիտի նշէ իրաւ բանաստեղծին եւ ճշմարիտ հայ– րենասէրին ծննդեան դարադարձը. ո– րովհետեւ ան ոչ միայն բոլոր ժամանակ– ներու Հայ Հոգիին անմահ երգիչներէն մէկը եղաւ, այլ՝ անխարդախ բարեկամը վերածնած Հայրենի Երկրին, խորապէս դաւանելով թէ «ապագայի բոլոր վեհե– ցիկ կարելիութիւններուն հիմն ու խա– րիսխը՝ ներկայ Հայաստանի գոյութիւնն է»։ Ապահով ենք նաեւ որ՝ Հայաստան– եայց Եկեղեցին, Մայր Աթոռ Ս. Էջմիա– ծինի գլխաւորութեամբ եւ նուիրապետա– կան միւս Աթոռներով, արժանաւորապէս պիտի ոգեկոչէ «Եկեղեցին Հայկական»ի, «Խորհուրդ Վարդանանց»ի եւ «Լուսաւոր– չի Կանթեղը»ի եւ այլ պճնալելի կոտորնե– րու հեղինակին յիշատակը։

Այս հանդիսաւոր պատեհութեամբ, Թէ– քէեան Մշակութային Միութեան Ամերի– կայի եւ Քանատայի կեդրոնական վար– չութիւնը կազմած է Թէքէեանի ծննդեան հարիւրամեակի տօնակատարութեան Յանձնախումբ մը, որ կարեւոր կեդրոն– ներու մէջ վայելուչ հանդէսներ պիտի սարքէ եւ հրատարակչական ձեռնարկներ պիտի կատարէ։ Հրատարակչական ծրա– գիրին մաս կը կազմեն Թէքէեանի կեան– քին եւ հանրային գործունէութեան նը– ւիրուած ծաւալուն մենագրութիւն մը, որ պատրաստուած է ողբացեալ Արշակ Ալ– պօյաճեանի կողմէ, քերթուածներու հա– տընտիր հատոր մը, երկլեզու (հայերէն– անգլերէն) թարգմանչական փունջ մը, խմբագրականներէն հաւաքածոյ մը եւ իր բանաստեղծութեանց վրայ յօրինուած երգերու տետրակ մը եւայլն։

Արդ, հաճոյքով, եւ հպարտութեամբ 1978 տարին Վահան Թէքէեանի ծննդեան 100ամեակի տօնակատարութեան շրջան կը հռչակենք եւ այս առթիւ սրտագին կոչ կ'ուղղենք Ամերիկայի բոլոր հայ մշակու– թային կազմակերպութիւններուն եւ հա– յատառ ու անգլիատառ մամուլին, որպէ– զի սերտօրէն գործակցին մեր մասնա– ճիւղերուն ջանքերուն եւ սատարեն անոնց ծրագիրներուն իրագործումին, ինչպէս նաեւ յօդուածներով, խմբագրականներով եւ մասնաւոր թիւերով իրենց մեծարանքի բաժինը բերեն հարիւրամեակի հանդի– սութեանց։

Ուրախ ենք նաեւ յայտնելու թէ մեր հրաւէրին ընդառաջելով, Հարիւրամեակի Տօնակատարութեան մեր Գործադիր, Հը– րատարակչական եւ Պատուոյ Յանձնա– խումբերու կազմին մէջ բաժին վերցուցած են եկեղեցական առաջնորդներ, ազգային ղեկավար դէմքեր, գրողներ եւ մտաւո– րականներ։

Թող Վահան Թէքէեանի ծննդեան դա– րադարձը վերածուի գրական եւ գեղար– ուեստական խրախճանքի մը, Հայ Գիրի պանծացման տօնախմբութեան մը եւ ազ– գային ծառայութեան ուխտը վերանորո– գելու հանդիսաւոր առիթի մը։

ԹԷՔԷԵԱՆ ՄՇԱԿ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ
Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ԵՒ ՔԱՆԱՏԱՅԻ
ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Դեկտ. 29, 1977

ԼԵՀԱԿԱՆ ՅՈՒՇԱՐՁԱՆԻՆ ԱՌԹԻՒ

Երկու աշխարհամարտներուն Ֆրան– սայի ծառայած լեհ հերոսներու յիշատա– կին բարձրացած յուշարձանին առթիւ, Յունուար 13ին՝ ժամը 11ին, յարգանքի ցոյց մը տեղի ունեցաւ Յաղթական Կա– մարին տակ, ուր ներկայ էին պետական ու զինուորական բարձրաստիճան անձնա– ւորութիւններ։ Երկու երկիրներու կա– ռավարութիւնները ջանք չէին խնայած օրը յիշատակելի դարձնելու համար դաշ– նակից Պետութիւններուն։ Յիշատակի ա– րարողութեան ներկայ էինք նաեւ մենք՝ Հայ Նախկին Ռազմիկներս, մեր երկու եռագոյններով։

Հոս, անհրաժեշտ է նշել, որ կարելի չէ խօսիլ Յաղթական Կամարի, Անծանօթ Զինուորի, ռազմիկի մասին առանց յի– շելու Սուրէն Ճերմակեանի անունը։ Ար– դարեւ, Ռազմիկներու Միութեանց նա– խագահները, առանց բացառութեան, բո– լորն ալ անձնական բարեկամներն էին Սուրէն Ճերմակեանի։ Մահը միայն ապ– րողները միայն գիտեն այդ բարեկամու– թեան արժէքը։ Անոնց մէջ առաջին տե– ղերը կը գրաւեն Յոյները, Լեհերը եւ Չեխերը։ Մանաւանդ առաջին երկուքը լաւ կը հասկնային Հայերս, իրենք ալ մօ– տէն ճաշակած ըլլալով Թրքական բար– բարոսութիւնները։

Յաղթական Կամարին տակ արտասան– ուեցան ճառեր Ֆրանսայի եւ լեհ պաշտօ– նական անձնաւորութիւններու կողմէ։ Լեհ զօրավարը իր երկար ճառը վերջա– ցուց ըսելով՝ դարերով Ֆրանսայէն ստա– ցանք շատ բան, մենք ալ տուինք մեր կանաչ երիտասարդութիւնը։

Արարողութեան աւարտին, լեհ ռազ– միկներու նախագահը ջերմ խօսքերով ներկայացուց մեզ զօրավարին ու նախա– րարին։ Զօրավարը հիացումով արտա– յայտուեցաւ հայ ժողովուրդի եւ Հայաս– տանի մասին գիտել տալով որ քանիցս այցելած է հոն եւ մօտէն ծանօթացած հայ ժողովուրդի արձանագրած նուա– ճումներուն։

Նոյն օրը երեկոյեան ընդունելութիւն մը տեղի ունեցաւ լեհական դեսպանատան մէջ, ուր ներկայ եղան նաեւ հայ ռազ– միկներ։

Ի դէպ, Յունուար 11ին, բոլոր դրօշա– կակիրներս հիւրը եղանք Ռազմիկներու նախարարին։

ԳՐԻԳՈՐ ԱԴԱՄԵԱՆ

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՂՈՒԹԷՆ

ՅԱՅՏՆՈՒԹԵԱՆ ՏՕՆԸ՝ ՆԱՐԵԿԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՄԷՋ

Ամսոյս 8ին, Կիրակի օր, Լիոնի Նա– րեկեան վարժարանին մէջ, առաջին ան– գամ ըլլալով՝ մեծ շուքով կատարուե– ցաւ Քրիստոսի յայտնութեան եւ մկրտու– թեան տօնախմբութիւնը։

Ժամը 11ին, հանդիսաւոր պատարագը մատուցուեցաւ Ներսէս Ծ. Վրդ. Սէթ– եանի կողմէ։ Հռոմի Լեւոնեան վարժա– րանի աշակերտները, որոնք Ծննդեան ար– ձակուրդներուն առիթով եկեր էին Լիոն, յատուկ փայլ մը տուին թէ՛ սրբազան ա– րարողութեան եւ թէ եկեղեցական ու տոհմային երգեցողութեան։

Ջրօրհնէքի աւանդական արարողութե– նէն առաջ, պատարագիչը նախ բացատ– րեց յայտնութեան եւ մկրտութեան խոր– հուրդին իմաստը եւ պատմական տուեալ– ներով՝ վերյիշեց Բագրատունեաց եւ Ռուբինեանց օրերուն՝ շքեղօրէն կատար– ուած այս տօնը։

Սրբազան արարողութենէն ետք՝ բազ– մութիւնը առաջնորդուեցաւ վարժարանի ճաշասրահը։ Լեւոնեան վարժարանի ա– շակերտները՝ իրենց երգերով, մենախօ– սութիւններով, կարճ թատերական ներ– կայացումով ինչպէս նաեւ Նարեկեան վարժարանի հայող ֆիլմերով՝ խանդա– վառեցին ներկաները։ Թանկագին բաժին մը բերին Պ. Յակոբ Աբրահամեան եւ Օրիորդ Լիւսի Քէօմիւրճեան, իրենց ջու– թակով եւ մեներգներով։

Հաստատութեան մեծաւորը՝ Հայր Գէորգ Վ. Զապարեան, երախտագի– տութեան խօսքեր ունեցաւ բոլոր անոնց հանդէպ, որոնք սատարած էին տօնա– կատարութեան յաջողութեան եւ յատու– կէն շնորհակալութիւն յայտնեց Լեւոն– եան վարժարանի մեծաւորներուն, աշա– կերտներուն եւ Անարատ Յղութեան Հայ քոյրերուն, որոնց աջակցութեան շնորհիւ Նարեկեան վարժարանը կը կատարէ իր ազգօգուտ առաքելութիւնը հակառակ բազմաթիւ դժուարութեանց։

ԹՂԹԱԿԻՑ

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՊՈՒՐՃ ՀԱՄՈՒՏԻ (Պէյրութ) Նոր Մա– րաշ թաղամասի Գարակէօզեան Կեդրոնին կից բացուած է «Մուսա Լերան Տուն»ը, Դեկտ. 17ին՝ խրախճանքով մը։ «Տան» բացման խօսքը արտասանած է Միութեան ատենապետը՝ Սամուէլ Մարգարեան, պարզելով Միութեան նպատակը, որ կը ձգտի ուսումի եւ գիտութեան ծարաւ ու– նեցող Մուսալեռցիներուն ընծայել ան– հրաժեշտ քաջալերանք, նիւթապէս եւ բարոյապէս։

ՏԷՍԻՆ.— Տարօն - Տուրուբերանի Հայրենակցական Միութիւնը կ'ողբայ իր հայրենակից՝

ԼԵՒՈՆ ՏԷՐ-ԱՍԱՏՈՒՐԵԱՆԻ

մահը, որու յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Շաբաթ, Յունուար 21, ժամը 14.15ին Ս. Աստուածածին եկեղեցին եւ այս տխուր առթիւ, իր ցաւակցութիւն - ները կը ներկայացնէ ողբացեալին գաւակներուն:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապ. Խաչի Պանեէօ - Քաշանի մաս - նաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է 100 Ֆր. այրի Տիկ. Մալխասեանէ, իր ամուսնոյն մահուան 7րդ տարելիցին առթիւ:

×

Պոլ. Օտտոյի Թաղական Խորհուրդը շնորհակալութեամբ ստացած է.— Մանուկ Սարգիսեանի թաղման առթիւ՝ Տիկ. Արեգնազ Մկրտիչեան 30 Ֆր., Տէր եւ Տիկին Սիմոն Փափազեան 10, Պր. Հայկազ Սարգիսեան 30, Տիկ. Պօյաճեան 20, այրի Տիկ. Զարուհի Պարատեան, Տիկ. Աննա Աբրահամեան, Տիկ. Մարի Կարապետեան 20ական: Ղազար Պօղոսեանի հոգեհանգստին առթիւ այրի Տիկ. Տուտու Պօղոսեան 20: Պօղոսեան եւ Տէրոյեան ընտանիքի հոգեհանգստին առթիւ, Կարօ Սասունիի յիշատակին եւ Զօրավար Սմբատի, Յարութիւն Տէրոյեան Պօղոսեան ընտանիք 100, Օր. Սիրուն Տոնոյեան 30, Շաքէ եւ Ռոզա Կաղինեան 100, Տէր եւ Տիկ. Տէրոյեան 100, Տէր եւ Տիկ. Սարգիսեան 100, Տիկ. Իսկուհի Տատիկեան 100:

×

Պոլ. Օտտոյի Ս. Յակոբ եկեղեցւոյ Թաղականութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է նիւթապէս մասնակցող հաւատացեալներու նուէրները մատաղօրհնութեան առթիւ (ընդհ. գումարը եղած է 1900 Ֆր.):

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

Նոր Տարուան առթիւ Վալանսէն Տիկին Մ. Ճինպաշեան կը նուիրէ 100 Ֆր. ի նպաստ Հայ Կարմիր Խաչի օժանդակութեան կայանին, իր ողբացեալ քրոջ Բերրոն Յովակիմեանի յիշատակին:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուիրատուութիւնները.— Պետրոս Պայրամեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղիկի, Տէր եւ Տիկ. Աւետիս Պախչէճեան, այրի Տիկին Բազումեան, Տէր եւ Տիկին Արթիւր Ուզուն, Տիկին Պալտիկեան 100ական ֆր.: Տիկին Արմենուհի Յակոբեան իր ապաքինման առթիւ 500 Ֆր.:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՍԷՆ - Մօրիսի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը Յունուար 23ին, Երկուշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 15ին, Տիկին Մարի Փաշանեանի բնակարանը: Կարեւոր օրակարգ: Կը խնդրուի ընկերուհիներէն անպայման ներկայ ըլլալ:

Carnaval de Binche

(BELGIQUE)

Հաճելի եւ ուրախ օր մը, Կիրակի Փետրուար 5

Հաւաքուիլ ժամը 8ին Կառ տիւ Նորին առջեւ, Քաֆէ Քիւրվէօր: Մեկնում դէպի Պինչ ժամը 8.30ին: Կայք Մոնս ցերեկուան ճաշի համար, ապա դէպի Պինչ ուր տողանցք վիրոյներու ու մամզէլներու:

Վերադարձ ժամը 17ի շուրջ եւ Փարիզ ժամանում ժամը 21ին:

Այսպէս շատ գեղեցիկ օր մը, համեղ ճաշով:

Մասնակցութիւն 79 Ֆր.

Սահմանափակ տեղեր

Edouard Djezirian
12, Allée Leonide — 94 Le Perreux

FRANCE - PNEU

165, rue du Docteur BAUER 93400 St. OUEN
tél. 254 08 56 - 252 41 96

PNEUS NEUFS TOUTES MARQUES — PNEUS RECHAPÉS
BATTERIES — AMORTISSEURS — PLAQUETTES DE FREINS
TOUTES OPÉRATIONS DE MONTAGE — ÉQUILIBRAGE
RÉGLAGE TRAIN-AVANT (PARALLELISME)

REMISES SPÉCIALES AUX LECTEURS DU JOURNAL
12 à 20 % sur pneus selon marques
35 % sur batteries garanties un an
25 % sur amortisseurs

ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

ՃԱՇ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Մարսէյլի Հ. Բ. Ը. Միութեան Տիկնանց Օժանդակ Մարմինի կողմէ: Տեղի կ'ունենայ Յունուար 28, Շաբաթ գիշեր ժամը 20.30էն մինչեւ առաւօտեան ժամը 3, Փալմ պիչ Քոնֆորտի սրահին մէջ: Ընտիր նուագախումբ՝ ղեկավարութեամբ Ժորժ ԲՈԼՈՇԵԱՆԻ:

Տոմսերը ապահովել՝ Բարեգործականի գրասենեակէն, 33 Քուր Փիէր Փիւժէ, եւ Աժանս Վէսթէլ՝ 67 Լա Քանըպիէր:

Ընտիր սպասարկութիւն եւ հայկական միջավայր:

REPRESENTATION THEATRALE

Samedi 11 Février 1978 à 20 h. 30
Salle des Fêtes de la
Mairie d'Issy-les-Moulineaux av. Victor-Cresson

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԵԱՄԲ
ԻՍԻԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ
ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ «ԱԲԵԼԵԱՆ» ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲԸ
ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԷ

ԹԻԻ 5 ԽԵԼԱԳԱՐԸ

ՀԵՂԻՆԱԿ՝ Յ. ԱՄԻՐԵՆՑ
ՂԵԿ. ԺՈՐԺ ՊԱՏՕԼԵԱՆԻ

Տոմսերուն համար դիմել.—
ETS. MICHEL — 253, Rue P.-V. Couturier, Alfortville — Tél. 899-09-66
KOUYOUMDJIAN — Station SHELL — 18, Quai J. B. Clément, Tél. 375-28-37
CAFE PHILIPPE — Place Carnot, Alfortville
SEVAN, 4 Rue Lazare-Carnot, 92140 Clamart — Tél. 642-16-07
PALOUYAN, 9 Rue de Trévise, Paris (9e) — Tél. 523-24-97
SAMUELIAN, 51 Rue Monsieur-le-Prince, 75006 Paris — Tél. 326-88-65
եւ Մշ. Տան անդամներու մօտ:

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆԻ ՇՔԵՂ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

GRAND BAL du MARDI GRAS

Շաբաթ, 4 Փետր. ժամը 20էն մինչեւ արեւածագ
Ճաշի սպասարկում՝ ճիշդ ժամը 21ին

dans les salons de l'Hôtel MÉRIDIEN
81, Bld. GOUVION SAINT CYR, PARIS (17e)

Մասնակցութեամբ
ՊԵՐՆԱՐ ՏԷՏԷՃԵԱՆԻ եւ իր ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲԻՆ
avec les chanteurs : BEDIK, VIKEN et HAROUT

Le Trio KLOPCHIK
des Grands Cabarets Russes

THE DALLAS BAND

Մասնակցութիւն ճաշին՝ 200 Ֆր.
Etudiants et moins de 25 ans : Entrée : 30 F. à partir de 23 h.
Այժմէն իսկ կրնաք ձեր սեղանները վերապահել, հեռաձայնելով հետեւեալ թիւին.— 878-02-99
Chèques à l'ordre de C.C.P. 10 775 28 G PARIS

UNION GENERALE ARMENIENNE DE BIENFAISANCE

Cycle de conférence organisé par le Comité de Paris

« LA DIASPORA ARMENIENNE AU 10e SIECLE »

Par GERARD DEDEYAN

Maître-Assistant à l'Université de Montpellier

Le Samedi 28 Janvier à 20 h. 30
au Centre Culturel Alex Manoogian
118, Rue de Courcelles, Paris 17e

— Entrée libre —

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ԿԱՄՔԷ ԱՆԿԱԽ ՊԱՏՃԱՌՆԵՐՈՎ
ՑԵՏԱԶԳՈՒԵԼԷ ԵՏՔ

UNIQUE CONCERT A PARIS

QUATUOR KOMITAS

(Ensemble d'Etat de la R.S.S. d'Arménie)

Composé de : Yervant TATEOSSIAN (1er violon), Hagop MEKINIAN (2e violon), Hagop BABIAN (Alto), Félix SIMONIAN (Violoncelle)
Samedi 11 Février
à 20 h. 45
organisé par
L'UNION CULTURELLE FRANÇAISE DES ARMENIENS DE FRANCE
avec la participation de
la J A F, la Chorale Sipan-Komitas, la Chorale Yanbékian, la Chorale Bartévian
en L'EGLISE N.D.-DES-BLANCS-MANTEAUX
12, rue des Blancs Manteaux - 75004 PARIS
(Métro : Hôtel-de-Ville ou Rambuteau)
Billets : 50 F. - 30 F. - 15 F. (Collectivités, Etudiants, J.M.F.)
En vente :
— Centre Culturel U.C.F.A.F. - JAF, 6 Cité du Wauxhall, 75010 Paris Tél. : 208-76-49 ou 208-31-22
— Librairie Palouyan, 9, rue de Trévise 75009 Paris, Tél. : 523-24-97
— F. N. A. C., 6, boulevard Sétastopol — 75004 Paris
— F. N. A. C., 136 rue de Rennes — 75006 Paris
— F. N. A. C., 26 Avenue Wagram — 75008 Paris
— Durand, 4 Place de la Madeleine — 75008 Paris — Tél. : 260-21-76

LES BILLETS CONSERVES POUR CE CONCERT
(qui devait avoir lieu le 10 Décembre)
RESTENT VALABLES

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
24
MARDI
24 JANVIER
1978

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա Տար. 200 Ֆ. Վեցամսեայ 110 Ֆ.
Արտասահման Տար. 230 Ֆ. Հատը 1 Ֆ. 30

LE NUMERO 1,30 F

53ՐԴ ՏԱՐԻ — Թիւ 14.038
Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
53e ANNÉE — No 14.038

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ՄԵՐՁ. – ԱՐԵՒԵԼՔ

ԲԱՅՑ ԱՓՍՈՍ ՈՐ ԵՐԱԶ ԷՐ...

ՍԱՏԱԹ ԽԻՍՏ Է ԻՍՐԱՅԷԼԻ ՆԿԱՏՄԱՄԲ

—o—

Վերջին օրերը արդէն նախատեսել կուտային ինչ որ, ի վերջոյ կը պատահի Իսրայէլի եւ Եգիպտոսի միջեւ: Հեռու են արդէն այն երանելի օրերը երբ նախ Երուսաղէմ, ապա Իսմայիլիա, մարդիկ սկըսած էին երազել եւ հաւատալ թէ՝ անկարելին կարելի է: Անցեալ շաբաթ երբ Սատաթ Երուսաղէմէն ետ կը կանչէր իր պատուիրակութիւնը զոր կը գլխաւորէր Արտաքին Նախարարը, արդէն պարզ էր որ խզումի դուռը հասած էր ամէն ինչ: Այսօր լսելով Սատաթի խիստ ճառը, թերեւս ըլլան դեռ լաւատեսներ ըսելու համար թէ խզում չկայ մինչ յոռետեսները չեն կրնար չնկատել թէ չեշտն իսկ աւելի կը ծանրացնէ արդէն ծանր մթնոլորտ մը:

Նախ պէտք է հաստատել նաեւ թէ շատ փափուկ է, այսօր, Սատաթի դիրքը: Հոս ալ լաւատեսի եւ յոռետեսի հարց կայ: Առաջինները դեռ չեն կարծեր որ Սատաթ բոլորովին ձախողած է եւ կորսնցուցած նախաձեռնութիւնը մինչ միւսներուն համար վերջացած մարդ է եւ ճառն ալ ատոր փաստն է: Ինչ որ ըլլայ, կայ սա իրողութիւնը. Պեկին ոչինչով օգնեց Սատաթի եւ իր դիրքով իրաւունք տուաւ բոլոր անոնց մանաւանդ արաբական աշխարհի մէջ որոնք ձաղկած էին Եգիպտոսի նախագահին նախաձեռնութիւնը եւ անոր «միամտութիւնը»: Կարելի է նաեւ մտածել թէ Իսրայէլ այս ամբողջը կանխամտածուած ձեւով ըրաւ «այրելու» համար Սատաթը:

Բայց տեսնենք նաեւ թէ ի՞նչ ըսաւ Սատաթ, նախ ինչ կը վերաբերի խաղաղութեան.— «Պատրաստ եմ ճամբուն կէսն ընելու բայց պայման՝ երբ Իսրայէլ վերադառնայ միջազգային սահմաններուն եւ ոչ ցորչափ հողս գրաւուած է: Ձեմ սպառնար, վասնզի սպառնալիքը տկարներուն ոճն է: Կը կրկնեմ որ հողս նուիրական է: Պիտի չզիջինք պաղեստինցի ժողովուրդին ինքնորոշման իրաւունքին մասին: Բանակցութեանց դուռը բաց պիտի մնայ պայմանաւ որ որեւէ վնաս չբերուի գերիշխանութեան ոչ ալ շրջանի բոլոր երկիրներու ամբողջականութեան: Տեղաւորումներու հարցը խեղկատակութիւն մըն է: Այս տեղաւորումները մեր հողերուն վրայ անընդունելի են: Ըսի Զօր. Վայզմանի մէկ սանթիմեթր չեմ զիջիր միջազգային սահմաններէս եթէ պէտք անհրաժեշտ ալ դարձնէ որ ձեզի հետ կռուիմ մինչեւ աշխարհի ծայրը»:

Սատաթ անդրադարձաւ նաեւ միւս հարցերուն, ինչպէս՝ Միացեալ Նահանգները «առաջին անգամ ըլլալով պաշտօնապէս ուզեցի Ուաշինկթընէն, որ Եգիպտոսի տայ ճիշդ այն նոյն զէնքերը զորս տուած է Իսրայէլի: Ատիկա չուզեցի Իսրայէլի վրայ յարձակելու համար: Իսրայէլի ամբարտաւան դիրքը արդիւնք է ամերիկեան յաջորդական կառավարութիւններու քաղաքականութեան, որ իրական զինարանի մը վերածեցին Իսրայէլը»:

Պաղեստինեան հարց.— «Առաջարկեցի Հիւսէյն թագաւորին, որ Այսրյորդանանը եւ Կազա ՄԱԿի յանձնուին որոշեալ ժամանակաշրջանի մը համար: Եթէ Պաղեստինցիք ուզեն, կրնանք օգնել իրենց ինչ կը վերաբերի ապահովութեան, բայց պէտք միայն մինչեւ ինքնորոշում: Զէնք միջամտեր հանրաքուէին»:

Խորհ. Միութիւն եւ մերժումի ճակատ՝ «Խորհ. Միութիւնը եւ իր գործակալները խափանարարական աշխատանք տարին խաղաղութեան համար եւ կը շարունակեն յիմար դիրք մը բռնել խաղաղութեան նախաձեռնութեանս նկատմամբ»:

Սատաթ կասկածի տակ առաւ նաեւ Գնդ. Քատաֆիի մտային կարողութիւնը եւ ձաղկեց Ասատի դիրքը:

Սատաթի ժողովուրդին ժողովին առջեւ արտասանած այս ճառին, Իսրայէլ պատասխանեց յետաձգելով զինուորական իր պատուիրակութեան մեկնումը Գահիրէ:

Բայց Սատաթ դեռ վերջին խօսքը չէ ըսած. իր ազդարարութիւնը յստակ է.— «Եթէ ձախողիմ, իշխանութենէն պիտի քշուիմ: Խորհ. Միութիւնը իր վրէժը պիտի լուծէ: Արեւմուտքը այն ատեն ոչ միայն Ափրիկէի Եղջիւրը կը կորսնցնէ, այլեւ ամբողջ Ափրիկէն: Ուրեմն ձեր շահուն համար պէտք է զօրավիգ կենալ ինծի»:

ԹՈՒՐՔԻԱ

ՎԷՆՍ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԻՒՆ ՏՈՒԱԻ ԷՃԷՎԻՏԻ ՈՐ ԶԷՆՔԵՐԸ ՊԻՏԻ ՏԱՆ

—o—

Կը պարզուի որ Սայրըս Վէնս, Միացեալ Նահանգներու Արտաքին նախարարը ապահովութիւն տուած է Էճէվիտի, որ ամերիկեան Քոնկրէսը անպայման պիտի վաւերացնէ Թուրքիոյ զէնք հայթայթելու որոշումը, որ 1976 Մարտ 26էն ի վեր առկախ մնաց եւ նախագահական որեւէ ճնշում ալ ոչ մէկ դեր խաղաց: Ասոր փոխարէն, ծանօթ է որ ամերիկեան 26 կայանները (Անատոլու) փակ կը մնան:

Վէնս ուրեմն ըսած է Էճէվիտի որ Քարթըր պիտի դիմէ Քոնկրէսին, որպէսզի մէկ միլիառ տոլարի Թուրքիոյ զէնք տալու չորս տարուան զինուորական ծրագիրը իրագործուի:

Վէնս Անգարայէն Աթէնք անցաւ ինչպէս կ'ուզէր Գարամանլիս խօսելու համար Կիպրոսի մասին: Էճէվիտ – Տէնքթաշ խօսակցութեան մասին շատ բան ծանօթ չէ բայց կը կարծուի որ Թրքական տեսակէտն այն է որ համայնքներու հաւասար իրաւասութիւններ ըլլան, Հանրապետութեան նախագահութիւնը կարգով մէկուն յանձնուի, կեդրոնական կառավարութիւնը փոխանցման կ'ըլլայ ցորչափ Թուրք համայնքին ապահովութիւնը չէ երաշխաւորուած, Վարոշա Ֆամակուսթայի գրօսաշրջիկութեան մասը բաց պիտի ըլլայ յոյն – կիպրացի պանդոկապետներու եւ Թրքական գօտին կը զեղչուի: Աթէնքի եւ Նիկոսիոյ մէջ սակայն մեծ պատրանքներ չկան: Կը սպասեն:

× Գոնիայի մէջ, առջի օր սպաննուած է ծայրայեղ–աջ ուսանող մը:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՓԵՔԻՆԻ մէջ, բազմաթիւ համաձայնագրեր ստորագրուեցան Չինաստանի եւ Ֆրանսայի միջեւ, Պառի այցելութեան առթիւ, առեւտրական եւ նաեւ գիտական: Ֆրանսայի Նախարարապետին այցելութեան պաշտօնական մասը վերջացաւ եւ Երկուշաբթի օր անցաւ Մանչուրի գրօսաշրջիկութեան համար: Փեքինի մէջ նաեւ մշակութային վերահաստատում մը կայ եւ 15 տարիէ բեմերէն քշուած օփերաները լոյս աշխարհ կուգան կրկին:

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ռըկպիի փառաւոր յաղթանակ մը տարաւ առջի օր, վեցի դէմ 15 կէտով պարտութեան մատնելով Անգլիան «Հինգ ազգերու մրցաշարքին» մէջ:

ԱՎՈՐԻԱՋԻ մէջ ուր քանի մը օրէ տեղի կ'ունենար զարմանահրաշ (ֆանթասթիք) ֆիլմին փառատօնը, մեծ մրցանակը տըրուեցաւ Ֆուլ Սիրքլը ժապաւէնին Ռիչըրտ Լոնկքրէյնի, որու հրաշալի դերակատարը եղած է Միա Ֆարօ: Դատական կազմին անդամ էր Անրի Վերնէօյ (Աշոտ Մալաքեան):

ՌՈՒՄԲ ՄԸՆ ԱԼ ՊՈԼՍՈՅ ԳԱՐԱԿԷՕԶԵԱՆԻՆ ՎՐԱՅ

Յունուար 15ին, Կիրակի առաւօտ կանուխ, ժամը 5ի ատենները ռումբ մըն ալ նետուած է Շիշլիի Գարակէօզեան որբանոցին վրայ: Ռումբը պայթած է պարտէզին մէջ, մեծ փոս մը բանալով, փշրելով շէնքին քանի մը պատուհաններուն ապակիները: Բարեբախտաբար մեծ վնաս չկայ:

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԻ ԵՂԵՌՆԱՓՈՐՁԻՆ ԱՌԹԻՒ

ցաւակցական հեռագիրներ

Նախապէս ալ, Ծնունդի օրով, եղեռնափորձ մը կատարուած էր Պատրիարքարանին դէմ (տես «Յառաջ» Յունուար 11): Այս առթիւ Պոլսոյ Պատրիարքարանը ստացած է բազմաթիւ ցաւակցական հեռագրեր, որոնց գլխաւորները կուտանք ստորեւ, շեշտելով թէ զանոնք կ'արտատպենք Պոլսոյ հայ մամուլէն: Անշուշտ աւելի բնական ու տրամաբանական եղած կ'ըլլար, որ Պոլսէն իմացած չըլլայինք, թէ Սերովբէ Արք. Մանուկեանն ալ հեռագիր մը ղրկած է...:

×

Նորին Ամենապատուութիւն
Շնորհք Պատրիարք Գալուստեան
Հայոց Պատրիարքարան,
Գումգաբու Իսթանպուլ:

Ցաւով տեղեկացանք Ձեր Պատրիարքարանի կրած նիւթական վնասների մասին մի ռումբի պայթումի հետեւանքով: Ցայտնում ենք Ձեզ մեր եղբայրական վիշտը եւ մեր վստահութիւնը թէ Ձեր երկրի բարեխնամ պետական իշխանութիւններ պատշաճը կը տնօրինեն ապահովելու համար Պատրիարքարանիդ եւ Հայոց եկեղեցիների եւ հաւատացեալների անվտանգութիւնը: Յուսով ենք որ շուտով Ձեզանից կը ստանանք բարի լուրեր: Սիրոյ ողջոյն եւ խաղաղութիւն Ձեզ:

ՎԱԶԳԷՆ Ա.
Կաթողիկոս Ամենայն Հայոց

×

ՓԱՐԻԶԷՆ

Խոր ցաւով իմացանք որ Ծնունդեան օրը ռումբեր պայթած են կարեւոր աւերներ պատճառելով Մայր եկեղեցիին եւ մեր Պատրիարքարանին: Կ'արտայայտենք մեր անձկութիւնը (էնքիէթիւտ): Կը մաղթենք Ձեր Ամենապատուութեան քաջութիւն եւ համբերութիւն: Վստահ ենք որ Թրքական իշխանութիւնները եւ կառավարութիւնը պիտի պաշտպանեն մեր եկեղեցիները, որպէսզի մեր դաւանակից հաւատացեալները ապահովութեան մէջ կարենան կատարել իրենց կրօնական պարտականութիւնը:

ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ
Ամենայն Հայոց կաթողիկոսութեան
Եւրոպայի Պատուիրակ եւ Փարիզի
Հայոց Արքեպիսկոպոս

×

ԼՈՆՏՈՆԷՆ

Մեծ ցաւով եւ լուրջ մտահոգութեամբ (քրնսըրն) լսեցինք Պատրիարքարանի վըրայ ռումբ նետուած ըլլալը. Աստուած ապահով պահէ Ձեզ եւ Ձեր հօտը:

ՆԵՐՍԷՍ ԵՊՍ. ՊՕԶԱՊԱԼԵԱՆ
Հայրապետական Պատուիրակ

ԽՈՐԷՆ Ա., ԳԱՐԵԳԻՆ Բ. ԵՒ ՄԷԹՐ ՊԱՊԻԿԵԱՆ ԵՂԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀԻՆ ՃԱՇԻ ՀԻՒՐԵՐԸ

Ընդառաջելով նախագահ Իլիաս Սարգիսի հրաւէրին, Խորէն Ա. Կաթողիկոս, Գարեգին Բ. Աթոռակից Կաթողիկոս եւ Մէթր Խաչիկ Պապիկեան երէկ կէսօրին այցելեցին Պաապտայի Նախագահական պալատը, ուր նախագահին հետ տեսակցութենէ մը ետք ճաշի հիւրը եղան անոր: Նախագահին հրաւէրը ուղղուած էր Խորէն Ա. Կաթողիկոսին Իրանէն վերադարձին առթիւ:

Կէսօրուան ժամը 1.30ին Պաապտա ժամանելով, Հայրապետն ու իր ընկերակիցները արժանացան պատշաճ ընդունելութեան: Նախագահին հետ քաղաքական խօսքերու փոխանակումէն ետք, խօսակցութիւնները շարունակուեցան ճաշի սեղանին շուրջ ու նաեւ անկէ ետք, ընդգրկելով երկրին այժմու կացութեան վերաբերող հարցեր:

Մտերմիկ մթնոլորտի մէջ անցած հանդիպումը տեւեց աւելի քան երկու ժամ: Այնուհետեւ հրաժեշտ առնելով Նախագահէն, Հայրապետը, Աթոռակից Կաթողիկոսը եւ Խաչիկ Պապիկեան մեկնեցան պալատէն, արժանանալով նոյն պատշաճ պատիւներուն:

Յունուար 17 «ԱԶԴԱԿ»

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՅՈՒՇԱՐՁԱՆՆԵՐՈՒ ՆՈՐ ՕՐԻՆԱԳԻԾԸ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Յաջորդական քանի մը յօդուածներով կը ճշդուին յուշարձաններուն օգտագործման կարգը, այլ մանաւանդ, ասոնց անվնաս պահպանումը: 25րդ յօդուածը կ'ընդգծէ, թէ այն ձեռնարկութիւնները, կազմակերպութիւնները, հիմնարկութիւնները, որոնց սեփականութիւնը կը կազմեն կամ կ'օգտագործեն պատմական ու մշակութային բնոյթի յուշարձանները, պարտին զանոնք պահպանել առանց վնաս հասցնելու, օգտագործել, թուարկել եւ վերանորոգել: Իսկ այնպիսիները, որոնք կ'օգտագործուին անյարիր իրենց բնոյթին եւ կ'ենթարկուին քանդումի վըտանգին, կը գրաւուին Նախարարներու Խորհուրդին որոշումով: Նոյնը նաեւ անձնական սեփականութիւն եղող առարկաներուն համար: Ասոնք եւս կրնան ձեռք անցուիլ Պետութեան կողմէ՝ համապատասխան հատուցումով (Յօդ 26-29):

Յուշարձաններու նորոգութիւնը եւ վերաշինութիւնը կ'իրականացուին միայն յուշարձաններու պահպանութեան պետական մարմիններուն գիտութեամբ եւ անոնց հսկողութեան տակ: Յօդուած 30ին այս պարբերութիւնը խիստ կարեւոր է, եթէ նկատի առնենք, որ շատ յաճախ այդ աշխատանքները կը կատարուին ըստ կամս, առանց շրջապատը պեղելու եւ գիտական հետազօտութեան, յաճախ նաեւ առանց վերաշինութեան նախագիծի (օրինակ՝ Կոշի եկեղեցին), կամ ճարտարապետական վերակազմութեան եղած նախագիծը նկատի առնելու (օր. Ամբերդի համակառոյցը): Պեղումները երբեմն կը կատարուին շատ ցած մակարդակով, անթոյլատրելի միջոցներով, պուլտոզէրներու օգնութեամբ (օր. Թալինի կաթողիկէն, Գառնիի պազիլիքը, Քասախի պազիլիքը):

Պատմութեան եւ մշակոյթի յուշարձաններուն այն համակառոյցներն ու համալիրները, որոնք պատմական, գիտական, արուեստի բացառիկ արժէքներ կը ներկայացնեն, Նախարարներու Խորհուրդին, այսինքն կառավարութեան յատուկ որոշումով կրնան պատմա-մշակութային վայրեր որակուիլ, պաշտպանութեան տակ առնուիլ, յայտարարուիլ « պատմակուլտուրական արգելոցներ »: (Յօդ 35):

Նոր յայտնաբերուած հնութիւնները, ինչ բնոյթ ալ ունենան, պէտք է անմիջապէս հաղորդուին յուշարձաններու պահպանութեան համապատասխան պետական մարմիններուն: Այն անձը, որ կը գտնէ եւ Պետութեան կը յանձնէ պատմական, գիտական, գեղարուեստական կամ մշակութային արժէք ներկայացնող գանձեր, համապատասխան վարձատրութիւն ձեռք կը ձգէ: (Յօդ. 36):

Յատուկ ուշադրութեան արժանի է յաջորդող յօդուածը: Մինչեւ 50ական թըւականները քաղաքաշինութեան մէջ շատ քիչ աշխատանք տարուած էր պատմական եւ ճարտարապետական արժէքաւոր յուշարձանները նոր կառոյցներուն մէջ ընդգրկելու, անոնց հետ ներդաշնակելու ուղղութեամբ: Նոյնը մինչեւ հիմա կը շարունակուի: Այսպէս, Երեւանի Կոնդի թաղամասը, բոլոր տուները, ճարտարապետներու Միութեան կողմէ նկատուած են իբրեւ ճարտարապետական յուշարձաններ: Երեւանի վերջին յատակագիծին մէջ, նախատեսուած է վերականգնել եւ պահպանել յիշեալ թաղամասը: Ասոր հակառակ, « Երեւաննախագիծ » հիմնարկութիւնը նոր յատակագիծ մը պատրաստած է, որով հին Կոնդը ամբողջովին կը ջնջուի: Կառուցապատումի նոյն դրութիւնը կիրարկուեցաւ Էջմիածինի կեդրոնը՝ քանդուեցան եւ վերցուեցան տուներ, փողոցներ՝ իրենց հինաւուրց ծառերով եւ առուներով: Այս ցաւալի իրողութեանց վրայ հիմնուելով է, որ շատեր երկար տարիէ առաջարկեցին, որ յուշարձաններու պահպանութեամբ շահագրգռուող մարմինները՝ յուշարձաններուն պահպանումը նկատի չունեցող նախագիծերուն վրայ արգելք դնելու իրաւունքն ունենան: Արդ, յօդուած 37ի հետեւեալ պարբերութիւնը կը սահմանէ.— «Պատմութեան, հնագիտութեան, քաղաքաշինութեան եւ ճարտարապետութեան, մոնումենտալ արուեստի յուշարձանները ունեցող քաղաքների եւ միւս բնակավայրերի յատակագծման, կառուցապատման ու վերակառուցման նախագծերը ենթակայ են համաձայնեցման յուշարձանների պահպանութեան համապատասխան մարմինների հետ »:

Անշարժ յուշարձաններու քանդումը, տեղափոխութիւնը, փոփոխութիւնը կ'արգիլուի: Բացառութիւն կրնան կազմել ամէն մէկը առանձինն առնուած եւ պետական յատուկ արտօնութեամբ: Այդպիսի պարագայի մը՝ քանդող, տեղափոխող կամ փոփոխութեան ենթարկող ձեռնարկութիւնը, կազմակերպութիւնը, հիմնարկը պարտին պահել Հայաստանի օրէնսդրութեամբ սահմանուած կանոնները, իսկ յուշարձաններու պահպանութեան համապատասխան պետական մարմինը պարտաւոր է գիտական ուսումնասիրութեան եւ արձանագրութեան ենթարկել յիշեալ յուշարձանը: (Յօդ. 38):

Շինարարական այլազան բնոյթի աշխատանքներու ժամանակ, եթէ վտանգ կը սպառնայ յուշարձաններուն, հարկ է վաւերացումը ստանալ պատկան մարմիններէն եւ « յուշարձանների անվթարութիւնն ապահովող միջոցառումները իրականացնելուց յետոյ »: (Յօդ. 39): Վտանգի պարագային կրնան կենալ աշխատանքները: Օրէնքներու խախտումներուն առեն եւս:

Պեղումները կը կատարուին սահմանուած կարգով եւ արտօնութեամբ: Արդիւնքները կը հաղորդուին անմիջապէս եւ համապատասխան մարմիններուն կը յանձնուին յայտնաբերուած հնութիւնները: (Յօդ. 42):

Յաջորդ յօդուածով կը ճշդուի, թէ Խորհ. Միութեան օրէնքին համաձայն, Հայաստան գտնուող պատմական եւ մշակութային յուշարձանները արգիլուած է դուրս հանել Խորհ. Միութեան սահմաններէն: Ներքին սահմաններու իմաստով որեւէ արգելքի մասնանշում չկայ:

Կարեւոր յօդուածներէն մէկն ալ (թիւ 47) պատժական միջոցներու տնօրինում կը նախատեսէ օրինագիծին պայմանները խախտողներուն դէմ: Նաեւ վնասուց հատուցում (թիւ 48): « Պատմութեան եւ կուլտուրայի յուշարձանների պահպանութեան եւ օգտագործման մասին » օրինագիծը ամբողջութեամբ հրապարակուեցաւ « Սով. Հայաստան » օրաթերթին Դեկտ. 25ի թիւով:

Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ

Ե. ՍՈՂՈՄՈՆԵԱՆ ՍՏՈՐԱԳՐՈՒԹԵԱՄԲ

« Երեք երգ տխրադալուկ աղջկան » բանաստեղծութիւններու առաջին գրքոյկէն (1913 – 14) մինչեւ իր բազմավաստակ կեանքին վերջը, Զարենց իր բոլոր գիրքերը, մէջն ըլլալով նաեւ կազմած ու խմբագրած աշխատասիրութիւնները, ստորագրած է գրական ծանօթ անունով՝ Եղիշէ Զարենց:

Բայց կան քանի մը գիրքեր, աւելի ճիշդ դասագիրքեր, որոնք կազմած, խմբագրած ու հրատարակած է Ե(ղիշէ) Սողոմոնեան անունով:

Խօսքը բանաստեղծին կազմած եւ 1932ի սկիզբները լոյս ընծայած « Գրականութեան եւ լեզուի դասընթացքը »ին Ա. եւ Բ. պրակներուն մասին է, որոնք, իբրեւ Հայոց լեզուի եւ գրականութեան դասագիրք, կազմած են ամբողջութիւն մը: Արդէն առաջին պրակին վերջին 210րդ էջին յաջորդած է, Բ. պրակին մէջ 211րդ էջը մինչեւ 452: Ասկէ զատ «Երկու խօսք» զետեղուած է առաջին պրակին սկիզբը, իսկ դասագիրքին ընդհանուր ցանկը՝ երկրորդ պրակին վերջաւորութեանը:

Այդ զոյգ պրակներէն զատ, Զարենց դարձեալ Ե. Սողոմոնեան ստորագրութեամբ, նոյն տարին կազմած է նաեւ « Դասագիրք լեզուի եւ գրականութեան »ը, ուսման 7րդ տարուան համար:

Ինչպէս յայտնի է, 1928էն մինչեւ գրեթէ իր կեանքին վերջին շրջանը՝ 1936, Զարենց, գրական աշխատանքներու առընթեր, զբաղած է նաեւ Հայոց լեզուի եւ գրականութեան դասագիրքեր կազմելու օգտակար աշխատանքով: Այս մասին բաւական մանրամասն տեղեկութիւններ տրուած են Զարենցի երկերուն ակադեմական հրատարակութեան Զ. հատորին մէջ (1967): Ինչպէս հաւաստիացուցած է ծանօթագրողը՝ Ալմաստ Զաքարեան, Զարենց 1928 եւ 1930ին կազմած ու հրատարակած է « Գրականութեան դասընթացք » խորագիրով երկու դասագիրք: 1929ին կազմած ու հրատարակած է ռուսական, վրացական, ադրբեջանական եւ եւրոպական գրականութեան հատուածներու չորս պրակներ: Բոլորն ալ, մէջն ըլլալով «Գրականութեան դասընթացք»ը, ստորագրած է Եղիշէ Զարենց: Նոյնը ըրած է նաեւ 1933 եւ 1936 թուականներուն հրատարակած դասագիրքերուն համար: Ըստ որում 1933ին թէ՛ մինակ եւ թէ Ակսել Բակունցի հետ, կազմած է նոր դասագիրքեր: Ի դէպ, Բակունցի հետ կազմած դասագիրքը կոչուած է « Հայ գրականութեան քրեստոմատիա », 8րդ խումբերուն եւ մասնագիտական ուսումնարաններուն առաջին դասարաններուն համար: Զարենց նպատակ ունեցած է կազմելու հայ գրականութեան դասագիրք մը բարձրագոյն կարգերուն համար:

Հարցն այն է, թէ Զարենց ի՞նչ նկատումներով, 1932ին հրաժարած է իր ծանօթ անունէն եւ վերոյիշեալ երեք դասագիրքերուն վրայ դրած է Ե. Սողոմոնեան անունը:

Խնդիրն այն է, որ 1932ը, հրատարակութիւններու իմաստով, Զարենցի համար « բարեբեր » տարի մը եղած է: Յիշենք, որ այդ տարին տպուած է անոր երկերուն մեծածաւալ հատորը, մօտ 450 էջ, երկսիւնակ: Այնուհետեւ, այդ տարին տպագրուած է Զարենցի նախաձեռնութեամբ եւ խմբագրութեամբ, Ակսել Բակունցի ու Եղիա Չուբարի գործակցութեամբ կազմուած « Հոկտեմբեր – Նոյեմբեր » տարեգիրքը, որ կը սկսէր բանաստեղծին « Գովք խաղողի, գինու եւ գեղեցիկ դպրութեան » ծանօթ քերթուածով: Ապա՝ նոյն տարին հայերէն լոյս տեսած է Էրիխ Մարիա Ռեմարկի « Արեւմտեան Փրոնտում անփոփոխ է » ծանօթ վէպը՝ Զարենցի թարգմանութեամբ:

Մէկ տարուան մէջ երեք (եթէ Գովք...» քերթուածքն ալ հաշուելու ըլլանք չորս) ակնառու գործերէ ետք, թերեւս բանաստեղծը նպատակայարմար չէ գտած երեք դասագիրք եւս լոյս ընծայել նոյն անունով:

Ասիկա միայն մեր ենթադրութիւնն է. կրնայ ըլլալ, որ դրդապատճառները տարբեր եղած ըլլան:

ԳՐ. ՅԱԿՈԲԵԱՆ

ՎԱՌԵԼԱՆԻՒԹԻ ՈՒԺ՝ ՄԵՐ ԱՂԲԱՄԱՆՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Փարիզի մօտ, Սէն գետի եզերքը գըտնուող Իվրի արուարձանին մէջ կը գտնուի մղեղումի գործատուն մը, որ տնային աղբերու աւելցուքներէն վառելանիւթ – ուժ կ'արտադրէ:

Այս գործատան հսկայ, հաստատուն ու խորունկ փոսը, ուր կը թափին այլազան տեսակի աւելցուքներ, այնպէս կառուցուած է, որ որեւէ տհաճ հոտ չի տարածեր իր շուրջը:

Իվրիի գործատան (աշխարհի մեծագոյնը) երկու հսկայ փուռերը յարատեւօրէն կը բանին՝ գիշեր ու ցերեկ, իւրաքանչիւրը ժամական 50 թոն վառելանիւթ արտադրելու կարողութիւն ունի: 1975ին գործատունը 630 հազար թոն աղբ (Փարիզի աւելցուքներու երկու երրորդը) մղեղած է միայն վառելանիւթ գործածելու համար: Գործատունը 130 հազար հոգիի ելեկտրականութիւն կը հայթայթէ, կը մատակարարէ 17 առ հարիւր գոլորշի քաղաքային կեդրոնական ջեռուցման համար եւ կ'իրականացնէ 80 հազար թոն քարիւղի խնայողութիւն մը:

Իսի լէ Մուլինոյի մղեղումի գործատունը 1907ին արդէն օժտուած էր թիւրպօ – ալթէրնաթէօրով մը եւ կ'արտադրէր ելեկտրականութիւն. հազուագիւտ՝ իր տեսակին մէջ, մինչեւ 1967:

Այսօր, Ֆրանսայի մէջ կան քանի մը մղեղումի գործատուններ, հարիւր հազարէ աւելի բնակիչ ունեցող քաղաքներու մէջ (նուազ բնակչութիւն ունեցող քաղաքներու մէջ հասութաբեր չէ), որոնք ելեկտրականութիւն կը հայթայթեն, ինչպէս նաեւ գոլորշի՝ կեդրոնական ջեռուցման համար: Վերոյիշեալ մղեղումի գործատուններէն ստացուած աղտեղութիւններու աւելցուքներէն գոյացած արտադրութիւններուն շնորհիւ 300 հազար թոն վառելանիւթ կը խնայուի:

Վառելանիւթերու գիներու անվերջ բարձրացման պատճառաւ մասնագէտներ կը մտածեն կարգ մը քաղաքներու մէջ եւս գործատուններ շինել, որպէսզի կարենան յաւելեալ վառելանիւթ ձեռք ձգել, խնայողութիւն ընել եւ երկու անգամ աւելի վառելանիւթ ստանալ քան այսօր: Այս հրատապ հարցին նպաստաւոր լուծում մը տալու նպատակով՝ պատկան իշխանութիւնները, որոշած են կրկնապատկել տրուած նպաստի սակը, որպէսզի շինուին մղեղումի ուրիշ գործատուններ:

Իվրիի մղեղումի գործատունը կատարելագործուած հաստատութիւն մըն է, որ Փարիզի եւ 56 դրացի քաղաքապետարաններու աղբերը վառելանիւթի կը վերածէ. կառուցուած է 1969ին եւ արժած 164 միլիոն ֆրանք:

Փարիզ քաղաքը իր տրամադրութեան տակ ունի վառելանիւթ արտադրող մղեղումի գերարդիական երկու ուրիշ գործատուններ, Իսի լէ Մուլինօ եւ Սէնթ Ուէն, գործատուն մըն ալ Ռոմէնվիլ, որ տարիներէ ի վեր թափուած աւելցուքներէն պարարտանիւթ կը հայթայթէր երկրագործներուն, բայց 1975էն ի վեր վերանորոգութեան պատճառաւ գործելէ դադրած է:

Փարիզի քաղաքապետութիւնը կը մտածէ վերանորոգել եւ արդիականացնել Սէնթ Ուէնի մղեղումի գործատունը եւ հինգերորդ գործատուն մըն ալ կառուցանել Նանթէրի մէջ:

Աղտեղութիւնները ի՞նչպէս վառելանիւթի կը վերածուին: Աղբահաւաք կառքերը իրենց բեռը կը թափեն գործատան մուտքին առջեւ 15 մեթր խորութեամբ ընդարձակ փոսի մը մէջ: 9000 խորանարդ մեթր տարողութեամբ այս փոսը սարքաւորուած է երկու թաւալող ու հարթող կայմերով, որոնցմէ իւրաքանչիւրը ունի ճանկ մը, որ ամէն անգամ վեց խորանարդ մեթր աղտեղութեամբ կոյտ մը դուրս կը հանէ եւ կը դնէ երկու հսկայ փուռերուն առջեւ: Հաւաքուած աղտեղութիւնները կը վառեն, Սէնէն առնուած ջուրը կը տաքցնեն ու կը բիւրեղացնեն գործատան մէջ, գոլորշին կ'ուղղուի դէպի թիւրպօ-ալթէրնաթէօր՝ ելեկտրականութիւն արտադրելու. յետոյ կ'անցնի կեդրոնական ջեռուցման մեքենայի մը հիւսքէն ներս, կազի վերածուելէ ետք ծուխը կը յղուի հարիւր մեթր բարձրութեամբ ծխնելոյզի մը միջոցաւ դէպի մթնոլորտ:

Փուռերու խառնիխուռը յօրինուած է արգելիչ ձողերով: Այս ձողերը կը մեկուսացնեն կղկղանքները, երկաթի մանրուքները, աղտերը (խառնուած ապակիի, մետաղի, պղինձի, խարամի, հալած մետաղի կտորներով) որոնք մնացած են մղեղումէն ետք եւ այս գործողութեամբ կը կորսնցնեն իրենց նախկին ծանրութեան 70 առ հարիւրը: Աւելցուքները գործատունէն դուրս կը փոխադրուին թաւալող գորգի մը միջոցաւ. մագնիսական գլան մը տեղաւորուած է ճամբուն վրայ, որ այս անգամ կը զատէ երկաթի մնացուկ եւ անպէտք կտորները:

Իվրիի գործատունը կ'արտադրէ ընտիր տեսակներ, որոնք կը գործածուին շինութեան եւ մարզադաշտերու յատակի հողը ամուր եւ հաւասարակշռուած պահելու համար: Օրուէի համալսարանի հարթավայրը սալարկուած է երկաթի կտորներու խառնով մը. անգործածելի երկաթի

ՖԻԼԻՓ ՔՈՒԷԻ ԵՒ ԷՏՈՒԱՐ ԷՔՍԵՐՃԵԱՆԻ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

Երկուշաբթի, Յունուար 16, երեկոյեան ժամը 9ին, Փարիզի Նուվօ Քառէի մշակութային կեդրոնի սրահին մէջ, տեղի ունեցաւ դաշնակահարներ Ֆիլիփ Քոռէի եւ Էտուար Էքսէրժանի (Էքսէրճեան) նուագահանդէսը:

Չորս ձեռքի դաշնակի համար բազմաթիւ ստեղծագործութիւններ յօրինած են դասական եւ վիպապաշտ երաժիշտներ՝ որոնց մէջ ֆրանսացի երաժիշտներու գործերը ուշագրաւ են իրենց որակով եւ բազմերանգութեամբ: Երկար ատեն մոռացութեան տրուած ըլլալով չորս ձեռքի համար գրուած դաշնակի երկերու մեկնաբանութիւնները, Ֆիլիփ Քոռէ եւ Էտուար Էքսէրժան որոշած են վերակենդանացնել զանոնք բեմերու վրայ: Սակէ առաջ զանազան սրահներու մէջ անոնք տըուած են նուագահանդէսներ, որոնց մասին երաժշտական քննադատներ դրուատանքով արտայայտուած են: Առիթը ունեցած էինք զիրենք ունկնդրելու անցեալ տարի՝ Քաթրայի մէկ երեկոյթին, ուր ներկաները ականջալուր եղան տաղանդաւոր դաշնակահարներու մեկնաբանութեան:

Օրուան նուագացանկը կազմուած էր Էրիք Սաթիի, Ժորժ Պիզէի, Մօրիս Ռավէլի, Ֆրանսիս Փուլէնքի եւ Տարիուս Միլոյի գործերէն:

Քոռէ եւ Էքսերժան տաղանդով կըցան տալ Ժորժ Պիզէի Մանկական խաղերու աշխարհը. աշխարհ մը, ուր 12 կտորներով կ'ոգեկոչուին ոչ միայն մանկութեան չարաճճի ու աղուոր խաղերը, այլ եւ ցոյց կը տրուին անոնց զգացումով ու նրբութեամբ դրոշմուած կենդանութիւնն ու ճշմարտութիւնը: Միլոյի Եզը տանիքին վրայ գործը, զոր երաժիշտը յօրինած է 1917ին Պրազիլ կատարած իր այցելութեան շրջանին, հարաւ-ամերիկեան կըշռոյթներով ստեղծագործութիւն մըն է, որ համակուած է ջերմութեամբ եւ լաւագոյնս կը ներկայացնէ 1920ական թուականներու ֆրանսական երաժշտութեան պատկերը:

Երկու դաշնակահարները տարբեր խառնուածքներ ունենալով հանդերձ, իւրաքանչիւր երկի մեկնաբանութեան ընթացքին ներդաշնակ ու միաձոյլ ոճ մը կը յայտնաբերեն: Ներդաշնակ են անոնք ճկունութեան, արագութեան, երանգաւորումներու արտայայտութեան մէջ: Հոյակապ ամբողջութիւն մը՝ չորս ձեռքի դաշնակի համար:

Գեղարուեստական վայելք մը՝ սրահը հաւաքուած արուեստասէր հոծ հանրութեան համար:

ՀՐԱՆԴ ԱՃԷՄԵԱՆ

մանրուքները կը գործածեն նաեւ ձուլարանի, պողպատի գործատուները:

1969ին Թուլուզի մէջ կառուցուած մըղումի գործատունը տարեկան 100 հազար թոն աղբ կը կլլէ: Այս գործատունը ջերմութիւն եւ տաք ջուր կը հասցնէ 5000 բնակարաններու, տարեկան վեց հազար թոն վառելանիւթի խնայողութիւն ապահովելով:

Երկրաբաններ եւ հանքաբաններ կը փորձեն այլազան տեսակի մետաղի աւելցուքներով մեկուսացուցիչ բաղադրութիւն մը պատրաստել: Ապակիի կտորները կարելի է շահագործել. սքանչելի մեկուսացուցիչ ազդակ մըն է ջերմութեան, ձայնի եւ արձագանգի դէմ: Հալած մետաղներու կտորներով կարելի է շինել շատ դիմացկուն աղիւսներ, որոնցմէ իւրաքանչիւր քառակուսի մեթրը կրնայ վեց թոն ծանրութիւն վերցնել:

Մասնագէտներ կ'ըսեն թէ եթէ աղբանոցներու մէջ նետուած աւելցուքները շահագործուին, 200 հազար թոն ապակի, 15 հազար թոն պլանէզ, մեծ քանակութեամբ պղինձ կրնանք ստանալ: Այրուած աղբերէն կարելի է շատ հաստատուն ու տոկուն ջրածին կոյտեր շինել ու գործածել իբրեւ ատաղձ ճամբաներու շինութեան համար, ինչպէս նաեւ գործածել իբրեւ վառելանիւթ:

Տարեկան մօտաւորապէս 25 միլիոն թոն կառքերու ձգախէժ անիւներ կը նետուին: 1974էն ի վեր գործատուն մը, ձգախէժի կտորներ խառնելով ածուխի փոշիին հետ, կը գործածէ իբրեւ վառելանիւթ:

Ֆրանսայի մէջ տարեկան 11 միլիոն թոն աղբերու աւելցուք կ'արտադրուի. այս աւելցուքները պարփակելու համար Էյֆէլի աշտարակէն երեք անգամ աւելի բարձր աղբաման մը պէտք է:

Ֆրանսայի մէջ կարգ մը նախանիւթեր հազուագիւտ են՝ բնածխատ, պլանէզ, պղինձ եւայլն: Ստիպուած, կը հաւաքեն զօրաւոր ու տոկուն աւելցուքներու նիւթեր: Մեծ քանակութեամբ տնային աղբեր կը կորսուին բնութեան ծոցին մէջ:

Քաղեց՝ ԹՈՐԳՈՄ ՆԱԼՊԱՆՏԵԱՆ

Հին վաւերագրեր Հայերու մասին

Պուքրէշի մէջ լոյս տեսած է «Պաքըրի պետական արխիւները գտնուող վաւերագրերու հաւաքածոն»: Այս հատորին անուանացանկը հակիրճ կերպով կուտայ բովանդակութիւնը վաւերագրերուն, որոնք մեծ մասամբ իշխանական հրովարտակներ եւ սահմանագծումի վկայութիւններ են 1424 – 1848 տարիներուն վերաբերեալ: Վաւերագրերու բացայայտած խնդիրները բազմազան են, սկսած տնտեսական եւ ընկերային – մշակութային խնդիրներէն, մինչեւ վարչական հարցերը: Այս վաւերագրերէն մէկ քանին կը վերաբերին Մոլտովայի հայ բնակիչներուն, ամբողջացնելով անոնց նիւթական եւ ընկերային կացութեան, ինչպէս նաեւ զբաղումներու մասին ցարդ ծանօթ տըւեալները:

Թիւ 446 (1804 Յուլիս 5), 455 (1804 Դեկտ. 9), 622 (1814 Յուլիս 14) վաւերագրերը կը վերաբերին Անտրիէշ հայ քահանային ընտանիքի անդամներուն միջեւ ժառանգական վէճի մը: Թիւ 558 (1806 Օգոստ. 12) վաւերագիրը կը վաւերացնէ Եոն Արմեանուլի կողմէ Սոհուլէշթի հողային կալուածի կէսին գնումը: Ուրիշ վաւերագիր մը՝ Թիւ 593 (1800 Նոյ. 25), կը հաստատէ թէ Ռոմանին կապալեա Հայը գնած է Նեամց նահանգի Սոֆըրչեսթի հողային կալուածին բաժնեթուղթերը:

Հայ բնակիչները, ըլլան անոնք հողի վարձակալ, արհեստաւոր, քահանայ, վաճառական, մեծ մասամբ գրել կարդալ գիտէին: Ասոնցմէ անոնք որ գրել կարդալ գիտէին եւ օրէնքներու ծանօթ էին, հասած են բարձր պաշտօններու: Այսպէս, Հայեր պաշտօնեայ եղած են Պաքըրու շրջանի վարչական գրասենեակին մէջ: Անոնք կամ վկայ եղած են կամ վաւերագրեր խմբագրողներ: Թիւ 1432, 1433 եւ 1434 (1846 Մարտ 5) վաւերագիրները գրուած են Միհայ Վասիլի Միխրի եւ Շթեֆան Վասիլի Միխրի կողմէ:

«Նոր Կեանք»

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ԱՄԱՆՈՐԸ ԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԾՆՈՒՆԴԸ ԹՈՒԼՈՒԶԻ ՄԷՋ

ԹՈՒԼՈՒԶ (Յատուկ) — Ամանորի եւ Հայկական Ծնունդի առիթով հաճելի օր մը ապրեցաւ Թուլուզի փոքրաթիւ հայ համայնքը:

Յունուար 15ին, առաւօտեան Սէնթ Անթուանի Ս. Կարապետ եկեղեցւոյ մէջ պատարագեց եւ քարոզեց Գարեգին Վրդ. Պէքճեան, շեշտը դնելով Մեծասքանչի պահպանութեան եւ միասնականութեան վրայ: Պատարագի երգեցողութիւնը կը կատարուէր դպրաց դասի կողմէ, ղեկավարութեամբ Համբարձում Քէլիշեանի: Կը մասնակցէին Տիկին Քէլիշեան, Օր. Արաքսի Սալպաշեան եւ Մարսէյլէն՝ տեղւոյն Նորակազմ երգչախումբի ղեկավար Խաչիկ Եմազեան:

Յաւարտ պատարագի տեղի ունեցաւ Ջրօրհնէքի արարողութիւն եւ ապա՝ հոգեհանգստեան պաշտօն, մեզմէ յաւէտ բաժնուողներու յիշատակին:

Այնուհետեւ տեղի ունեցաւ ճաշ մը, որու ընթացքին ստեղծուեցաւ տաք մթնոլորտ մը շնորհիւ արտասանութիւններու եւ երգերու: Գարեգին վարդապետ խօսք առնելով գնահատեց վարչութիւնը, որ ոչ մէկ ջանք խնայած է համայնքը Հայ պահելու եւ մանաւանդ նոր սերունդին զօրավիգ կենալու համար:

Արդարեւ, 150է երկու հարիւր հոգի հաշուող Թուլուզի հայ համայնքը ունի հայերէնի միօրեայ (Շաբաթ օրերը) դասընթացք մը, ուր կը յաճախեն տասը աշակերտներ, որոնք կը սորվին իրենց մայրենի լեզուն Օր. եւ Պր. Մանկիեանի ուսուցչութեամբ: Յուսով ենք որ մօտ ատենէն կը կրկնապատկուի աշակերտութեան թիւը:

Յունուար 15ին, եկեղեցական եւ աշխարհիկ արարողութիւններն ու հաւաքոյթը հոգեկան մխիթարութիւն բերին տեղւոյն հայ համայնքին, որ ծարաւի է նման համախմբումներու: Երանի յաճախադէպ ըլլային նման ձեռնարկներ՝ որոնք մեծ նպաստ մը կը բերեն հայապահպան ճիգերուն, փոքրաթիւ այս համայնքին մէջ:

ՊԵՏՐՈՍ ՍԱՐԱՖԵԱՆ

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆԻ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԱՄԱՆՈՐԻ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

———O———

1971 Մարտին էր, որ Ազգային Միութեան նախագահին ներկայութեամբ մարմին կ'առնէր Սէնթ Էթիէնի Հայ Տիկնանց Միութիւնը: Մայիս 15ին տիկինները կուտային իրենց առաջին երեկոյթը, որուն նախագահութիւնը ստանձնած էր Լուարի երեսփոխան Լիւսիէն Նէօվիրթ եւ քաջալերած Տիկնանց ձեռնարկը: Նոյն տարին, Տիկնանց Միութիւնը պարահանդէս մը կը կազմակերպէր Կաղանդի գիշերը, որ մեծ յաջողութեամբ կը պսակուէր: Այնուհետեւ սովորութիւն կը դառնար ամէն տարի հաւաքուիլ Կաղանդի գիշերը եւ ուրախ տրամադրութեամբ դիմաւորել նոր տարին: Կուգան Լիոնէն, Կրընոպլէն եւ այլ վայրերէ:

Այս տարի ալ ամանորի առթիւ Տիկնանց Միութիւնը կազմակերպած էր պարահանդէս մը, որ շնորհիւ Կի Պաթիթի եւ մեր նոր ու երիտասարդ ուսուցիչ Տոմինիք Կուրպաթեանի (Սամուէլ – Մուրատեան վարժարանէն) անցաւ շատ խանդավառ մթնոլորտի մը մէջ: Տիկինները պատրաստած էին հայկական համեղ կերակուրներ եւ անուշեղէններ: Ձեռնարկէն մնացած շահին մեծ մասը պիտի տրուի մատուռին ու դպրոցին, իսկ կոկիկ գումար մըն ալ պիտի յատկացուի քաղցկեղի դէմ պայքարին: Անցեալ տարի հասոյթը ղրկուած էր լիբանանահայ աղէտեալներուն:

Կը շնորհաւորենք Միութեան տիկինները, որոնք կը տանին գնահատելի աշխատանք մը Սէնթ Էթիէնի մէջ:

ԱՐՇԱԼՈՅՍ ԳԸԼԸՃԵԱՆ

ԾՈՎԱՓՆԵԱՅ ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՀՆԱԿԱՐԿԱՏԸ

Առաջին օրն իսկ ծանօթանում ենք ծովափնեայ այդ փոքրիկ գիւղաքաղաքին: Մի քանի օր յետոյ արդէն տեղի վաղեմի բնակչի պէս անգիր գիտենք, թէ ո՞ր ճանապարհը ո՞ւր է տանում, ո՞ր փողոցում ինչ է գտնւում:

Մեր վարձած սենեակը գլխաւոր փողոցի վրայ է, բարձր դիրքով երկյարկանի մի բնակարանի վերի յարկում: Լուսամուտից կարելի է դիտել կապտաւուն ծովի լայն ու անսահման համայնապատկերը: Իսկ մեզ ծովափից բաժանող հեռաւորութիւնը մի քանի րոպէում կարելի է կտրել ու անցնել:

Մեր ամէնօրեայ երթեւեկութեան ճանապարհի վրայ է Հացավաճառի կրպակը, մթերային խանութը, վարսավիրանոցը եւ կօշիկի հնակարկատի փայտէ խցիկը:

Արդարեւ, այդ հեռաւոր ու խուլ վայրի ընտրութիւնը այդ տարին ընկերոջս մտայղացումն էր:

— Բազմութիւնից հեռու, միայն ծով ու բնութիւն... գոչել էր նա ոգեւորութեամբ:

— Բայց նկատի ունեցիր որ այդքան հեռաւոր ու անծանօթ մի վայրում մեր գործը դժուար կը լինի... իմ իմացած ռուսերէնը մի տասնեակ բառերից աւելի չի... եւ յետոյ, ճգնաւորի պէս չենք ապրելու, գոնէ ծանօթների հանդիպելու եւ կամ հայ մարդ ճարելու հնարաւորութիւն չունենա՞նք...:

— Մեր ինչի՞ն են պէտք ծանօթները, մեզ միայն ծով ու բնութիւն են հարկաւոր, իսկ ինչ վերաբերում է ռուսերէնին, ես էլ աւելի բարեբախտ վիճակում չեմ, բայց կարող ենք իրար հոլա տանել:

Իրապէս շատ յաջող է ստացւում: Մի քանի օր յետոյ մեր կեանքն այնքան լաւ ենք կազմակերպում, որ զինուորական կարգապահութիւնից ետ չի մնում: Մեր քնի, ճաշի, մարզանքի, ընթերցման ու պտոյտների ժամերը ժամացոյցի կանոնաւորութեամբ են ընթանում: Ու մենք համարեա թէ չենք զգում միջավայրի այն միօրինակ կեանքը, որ մեզ տանում ու բերում է ամէն օր միեւնոյն փողոցով՝ հացավաճառի, մթերայինի, վարսավիրի եւ հնակարկատի խանութների միեւնոյն պատկերների ու տեսարանների առջեւից:

Ծովափ գնալու համար մեր բերած կօշիկների համեմատաբար հներն ենք հագնում, նորերը պահելով երեկոյեան պտոյտների եւ կամ հանդիպումների համար, եթէ երջանիկ պատեհութիւնը շնորհէր մեզ...: Բայց ո՞վ կարող է երաշխաւորել, որ հին կօշիկները կարող են դիմանալ ծովափնեայ չարքաշ ճանապարհներին եւ ամէն անգամ ողջ եւ առողջ վերադառնալ...: Եւ ահա մի օր պատահում է անխուսափելին: Իմ կօշիկի ներքեւը եւ ընկերոջս կօշիկի եզրերի կարը զարմանալի զուգադիպութեամբ քանդւում են միաժամանակ:

— Տար սրանք սարքել տուր, ասում է ընկերս, երբ վերադառնում ենք ծովափից, ու ինքը յոգնած ընկնում ու փռւում է մահճակալի վրայ:

— Բայց ի՞նչ լեզուով պէտք է խօսեմ, ասում եմ:

— Խօսելու հարկ չկայ, միայն ցոյց տուր, նա կը հասկանայ:

Հնակարկատի մազակալած բիրտ ու ոսկրոտ դէմքը պատկերւում է աչքերիս առաջ: Մի անսովոր տհաճութիւն եմ զգում այս պարտականութիւնից: Ամօթ բան է վերջապէս լեզու չիմանալը եւ կամ վատ իմանալը, երբ մանաւանդ «ինտելիգենտ» մարդու տեսքով ես ներկայանում...: Ինչքան կ'ուզենայի, որ այդ մարդը Հայ լինէր, ինչպէս որ պատահում է ուրիշ վայրերում: Բայց դժբախտաբար այս կողմերում հազիւ թէ հնարաւոր լինի հայ մարդ ճարել եւ հազիւ թէ հայ մարդու քայլեր անցած լինեն այս վայրերից:

Երբ մօտենում եմ խանութին, նկատում եմ որ հնակարկատը մենակ նստած աշխատում է: Թերթի մէջ փաթաթած կօշիկները հանելով ցոյց եմ տալիս:

— Լա՛ւ, նստի՛ր, ասում է մարդը ինձ ծանօթ ռուսերէն բառերով:

Ես նստում եմ մի նեղ եւ երկայն նստարանի վրայ որ յաճախորդների համար է յատկացուած:

ԳԷՈՐԳ ՀԱՏԻՏԵԱՆ

(Շար. - 1)

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Սէն – Լուի Սողոմոն Թէհլիրեան խումբը կը ծանուցանէ թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի այս Կիրակի Յունուար 19, Սէն–Լուի Ս. Գէորգ եկեղեցին իր վաղամեռիկ ընկերոջ՝

ԷՏՄՈՆ ՋԱՔՄԱՔՃԵԱՆԻ

մահուան Ա. տարելիցին առթիւ:

Նոր Սերունդի բոլոր ընկեր – ընկերուհիները հրաւիրուած են յարգելու իրենց տարաբախտ ընկերոջ յիշատակը:

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Իրենց հօր՝ Զաքար Զաքարեանի մահուան 5րդ տարելիցին առթիւ Տէր եւ Տիկին Միշէլ Սոնեի (Քլերմոն – Ֆեռան) 300 ֆր. կը նուիրեն «Յառաջ»ին:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՓՍԱԿԻ

ԼԻՈՆ.— Մ. Տէր–Պետրոսեան 50 ֆր. կը նուիրէ «Յառաջ»ի բարգաւաճման ընկ. Գրիգոր Աճէմեանի մահուան առթիւ:

ՃԱՇ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Մարսէյլի Հ. Բ. Ը. Միութեան Տիկնանց Օժանդակ Մարմինի կողմէ: Տեղի կ'ունենայ Յունուար 28, Շաբաթ գիշեր ժամը 20.30էն մինչեւ առաւօտեան ժամը 3, փալմ պիչ Քոնճորտի սրահին մէջ: Ընտիր նուագախումբ՝ ղեկավարութեամբ Ժորժ ԲՈԼՈՅԵԱՆԻ:

Տոմսերը ապահովել՝ Բարեգործականի գրասենեակէն, 33 Քուր Փիէր Փիւժէ, եւ Աժանս Վէսթէլ՝ 67 Լա Քանըպիէր:

Ընտիր սպասարկութիւն եւ հայկական միջավայր:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՓԱՐԻԶ.— Պ. Ծերունեան 300 ֆր. կը նուիրէ, ոմն (Պ. Քոլոմպ) 50:

×

ՎԱԼԱՆՍ.— Ն. Թէպոյեան ի յիշատակ Շաւարշ Միսաքեանին 100 ֆր. կը նուիրէ:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

Մարսէյլի Մշակոյթի Տան Յանձնախումբը շնորհակալութեամբ ստացաւ Մարսէյլի Հայ Արենոյշներու Միութենէն 2500 ֆր.. գումար գոյացած Մշակոյթի Տան ի նպաստ կազմակերպուած ձեռնարկէն:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Առնուվիլ – Սարսէլի Կապ. Խաչի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացաւ հետեւեալ գումարները, իր կազմակերպած Թէյասեղանին՝ Ծնունդի առթիւ.—

Պր. Սողոմոն Կիւլէզեան 200 ֆր., Պր. Նիկողոս Նիկողոսեան, Տիկին Ակնիւ Նիկողոսեան, Տիկին Արմաւ Հայկէչեան 50–ական, Տիկ. Ագնէս Նիկողոսեան 20 ֆր.:

×

Կապ. Խաչի Սէն Ժեռմէի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Նշանեանէ 50 ֆր., Զապէլ Սօլաքեանի մահուան առթիւ:

ENTREPRISE GENERALE DU BATIMENT

Peinture — Décoration — Papier peint — Vitrerie — Ravalement — plastiques et moquettes

HAYRABEDIAN

DÉCOMURSOL

78, Rue des Rosiers — 93400 ST-OUEN

Tél. : 254-17-89

Electricité — Sanitaire — Agencement

ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ ԵՒ ՍՐԲԱՎԱՅՐԵՐԸ

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ ՀԱՅՈՑ ԶԱՏԿԻ ՏՕՆԻՆ ԱՌԹԻՒ

1978

Երկուշաբթի Ապրիլ 24էն Մայիս, 5 Ուրբաթ

Կազմակերպութեամբ եւ առաջնորդութեամբ Լիոնի

ՍԵՒԱՆ

ՃԱՄԲՈՐԴԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԻՆ

Տնօրէն՝

ՎԱՐՈՒԺԱՆ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆԻ

Կը մասնակցի նաեւ ԴԱՒԻԹ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՍԱՀԱԿԵԱՆ

Առաջնակարգ պանդոկ (տըմի – փանսիոն) եւ պտոյտներ

Ճամբորդութեան վերաբերեալ մանրամասնութեանց եւ յայտագրերու համար դիմել

Catalogues à votre disposition sur demandes pour toutes destinations

RENSEIGNEMENTS ET INSCRIPTIONS :

Varoujan SARKISSIAN

sevan voyages

50, Cours de la Liberté — 69 Lyon — Tél. : 60-13-66

Tél. : 60-13-66 — Téléx 900287

Licence organisatrice : A 529

Տեղերը սահմանափակ ըլլալով, կը խնդրուի անյապաղ արձանագրուիլ

PELERINAGE A JERUSALEM ET AUX LIEUX SAINTS

du 24 avril au 5 mai

Départs par avion de PARIS — MARSEILLE ET LYON

Places limitées

A PARIS — MONDOTOURS

(Peruz Melkonian et Lévon Baghdassarian)

2, Rue de Sèze, 75009 PARIS — Téléph. : 073-30-64

Tél. : 073-30-64

Carnaval de Binche

(BELGIQUE)

Հաճելի եւ ուրախ օր մը, Կիրակի Փետրուար 5

Հաւաքուիլ ժամը 8ին Կառ տիւ Նորին առջեւ, Բաֆէ Քիւրվէօր: Մեկնում դէպի Պինչ ժամը 8.30ին: Կայք Մոնս ցերեկուան ճաշի համար, ապա դէպի Պինչ ուր տողանցք վիոլներու ու մամզէլներու:

Վերադարձ ժամը 17ի շուրջ եւ Փարիզ ժամանում ժամը 21ին:

Այսպէս շատ գեղեցիկ օր մը, համեղ ճաշով:

Մասնակցութիւն 79 ֆր.

Սահմանափակ տեղեր

Edouard Djezirian
12, Allée Leonide — 94 Le Perreux

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ Մշակոյթի Տան յանձնախումբը ժողովի կը հրաւիրէ Իսիի Կապոյտ Խաչը, Հ. Յ. Դ. Զաւարեան խումբը եւ Իսի լէ Մուլինոյի Նոր Սերունդը Ուրբաթ, Յունուար 27, ժամը 8.30ին Իսիի Մշակոյթի Տան մէջ: Շատ կարեւոր օրակարգ: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՑԿԵՐՈՅԹ

ՄԱՐՍԷՅԼ

Կազմակերպութեամբ Սէն Ժեռոմի Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին, Յունուար 29, ժամը 13ին, Մարսէյլի Մշակոյթի Տան Վասպուրական սրահին մէջ:

Համադամ ճաշեր՝ պատրաստուած Խաչուհիներու կողմէ: Գեղարուեստական յայտագիր: Հայկ հաճելի մթնոլորտ:

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆԻ ՇՔԵՂ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

GRAND BAL du MARDI GRAS

Շաբաթ, 4 Փետր. ժամը 20էն մինչեւ արեւածագ

Ճաշի սպասարկում՝ ճիշդ ժամը 21ին

dans les salons de l'Hôtel MÉRIDIEN

81, Bld. GOUVION SAINT CYR, PARIS (17e)

Մասնակցութեամբ

ՊԵՐՆԱՐ ՏԷՏԷՃԵԱՆԻ եւ իր ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲԻՆ

avec les chanteurs : BEDIK et Duo HARTAR

Le Trio KLOPCHIK

des Grands Cabarets Russes

THE DALLAS BAND

Մասնակցութիւն ճաշին՝ 200 ֆր.

Etudiants et moins de 25 ans : Entrée : 30 F. à partir de 23 h.

Այժմէն իսկ կրնաք ձեր սեղանները վերապահել, հեռաձայնելով հետեւեալ թիւին.— 878.02.99

Chèques à l'ordre de C.C.P. 10 775 28 G PARIS

ՎԱՐԴԱՆԱՆՔԸ ԻՍԻԻ ՄԷՋ

Կազմակերպութեամբ Իսիի Հայ Եկեղեցւոյ Մշակութային Յանձնախումբի

Կը խօսի՝ ՏՈՔԹ. Ց. ԿԱՐԵՒՈՐԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին ԱՆԻ երգչախումբը, ղեկավարութեամբ Հրանդ Աճէմեանի եւ Կապոյտ Խաչի Իսիի միօրեայ դպրոցի աշակերտները:

Կիրակի, Փետր. 5, ժամը 11.30ին՝ յաւարտ պատարագի, եկեղեցւոյ «Նուրհան Ֆրէնկեան» մշակութային կեդրոնին մէջ:

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Սամուէլ – Մուրատեան վարժարանը շնորհակալութեամբ ստացած է 500 ֆր. Ա. Բ.էն (Լիոն) Ամանորի առթիւ:

×

Կապ. Խաչի Սէն – Մօրիսի մասնաճիւղը ստացած է 1000 ֆր. Պ. Ալեքս Մանուկեանի կողմէ մանուկներու օրուան խրախճանքին առթիւ:

UNION GENERALE ARMENIENNE DE BIENFAISANCE

Cycle de conférence organisé par le Comité de Paris

« LA DIASPORA ARMENIENNE AU 10e SIECLE »

Par GERARD DEDEYAN

Maître-Assistant à l'Université de Montpellier

Le Samedi 28 Janvier à 20 h. 30 au Centre Culturel Alex Manoogian 118, Rue de Courcelles, Paris 17e

— Entrée libre —

ԷՍԱԵԱՆԻ ՕՐ

ՅՈՒՆՈՒԱՐ 29

Փարիզի Էսաեան Սանուց Միութիւնը, ըստ կոաւկի, կը կազմակերպէ ԷՍԱԵԱՆԻ ՕՐԸ, Կիրակի, Յունուար 29ին:

Առաւօտուն հանգստեան պաշտօն կը կատարուի Փարիզի Մայր եկեղեցին վարժարանի հիմնադիրներէն՝ Յովհաննէս եւ Մկրտիչ Էսաեանի, ինչպէս եւ մեզմէ յաւէտ բաժնուած տնօրէններու, ուսուցիչներու, եւ ընկերներու յիշատակին:

Իսկ ժամը 13ին բաժակի պահու համախմբութիւնը տեղի կ'ունենայ ԲԻԾԾԱ - ՈՍԿԵԱՆ ճաշարանը՝ 139, Ռիւ Սէն–Օնորէ 75001 Փարի,, Մէթրօ Փալէ-Ռուայեալ:

Ուղերձներ, յիշատակի ոգեկոչումներ, հայկ. նուագի ջերմ մթնոլորտ:

Նոյն օրը, աշխարհի ամէն կողմը Էսաեանցիներ բաժակ կը բարձրացնեն բոլոր հայ վարժարաններու կենաց, մաղթելով անոնց պայծառ եւ լուսաշող ապագայ:

Սիրով կը հրաւիրուին հին եւ նոր Էսաեանցիներ, յուսալով որ մեզի դեռ անծանօթ Էսաեանցիներ եւս առիթը յարմար կը նկատեն գալ միանալու մեզի այդ օրը:

Կը խնդրուի կանխաւ ապահովել սեղանները, հեռախօսելով ամէն առաւօտ, մինչեւ ժամը, 343.04.20

ՃԱՇԱԳԻՆ 50 ՖՐ.:

Imprimé sur les Presses du Journal «Haratch»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
25
MERCREDI
25 JANVIER
1978

LE NUMERO 1,30 F

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C.C.P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար. 200 Ֆ.	Վեցամսեայ	110 Ֆ.	
Արտասահման	Տար. 230 Ֆ.	Հատը	1 Ֆ. 30	

53րդ ՏԱՐԻ — Թիւ 14.039 Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN 53e ANNÉE — N° 14.039

ՖՆԱՔ - ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ

ՀԱՅ ԸԼԼԱԼ 78ԻՆ

ԲԱՑԻ ԲՈՒՆ ՆԻՒԹԷՆ՝ ԱՄԷՆ ԲԱՆԻ ՄԱՍԻՆ

Նիւթը, որու շուրջ կազմակերպուած էր Ֆնաքի այս «Հանդիպումը» (Ուրբաթ Յունուար 20) չահեկան էր եթէ նոյնիսկ իր խորագրով լրիւ չէր: Արդարեւ, անհրաժեշտ էր թերեւս, հակառակ անոր, որ լսելեան կը հասկցուէր, աւելցնել՝ Ֆրանսայի մէջ, քանի, ինչ կը վերաբերի մեզի, միայն մեր պարագային մասին կրնանք խօսիլ:

Բայց եւ այնպէս կարելի չեղաւ ոչ կեդրոնանալ բուն նիւթին վրայ, ոչ ալ չահեկան բնոյթ տալ տէպային (վիճաբանութիւնը չի տար համազատ իմաստը): Ըստ սովորութեան, ամէն մարդ խօսեցաւ իրեն սիրելի հարցին շուրջ ու ժամանակն ալ սահմանափակ ըլլալով (ժամը 18էն 19.45) միայն ժամը 19.40ին հասանք վերջապէս երիտասարդի մը տեղին խորհրդածութեան, որ պիտի բանար նիւթը... բայց արդէն վերջակէտի պահն էր:

Սկիզբը՝ բեմին վրայ ներկայացուած անձերը, կարճ յառաջաբանով մը, պարզեցին իրենց յատուկ նիւթը: Հոն էին՝ Անահիտ Տէր–Մինասեան, դասախօս Փարիզ 8, ժան – Մառի Գառզու գրագէտ ու հեղինակ՝ «Տիպար ցեղասպանութիւն մը» հատորին, Ռուբէն Մելիք, բանաստեղծ եւ խմբագիր «Հայկ. բանաստեղծութեան ծաղկաքաղ»ին, Արտաշէս Պէրպէրեան, նոյն հատորին պատմական բաժնի պատասխանատու, ժանին Ալթունեան, դասատու եւ հեղինակ յօդուածներու Հայ ըլլալու մասին ֆրանսերէն պարբերականներու մէջ, Փրոֆ. Մահէ, հայերէնի դասախօս Արեւելեան Կենդանի Լեզուներու Ազգ. վարժարանը:

Պէտք է խոստովանիլ, կը խորհիմ, որ որեւէ վիճաբանական հանդիպումի յաջողութեան համար, գլխաւոր դերակատարը այդ վիճաբանութիւնը վարողն է, որ պէտք է խոր ծանօթութիւնն ունենայ ընտրուած նիւթին, ապա վարէ «տէպան», թոյլ չտալով նիւթէն դուրս հարցում – պատասխաններ: Բայց, Ֆրանսուազ Տօ – քիէռ – Օռապանա այդ ձեռնհասութիւնը չունէր: Եւ ծայր տուաւ անխուսափելին, այսինքն խօսուեցաւ ամէն բանի մասին մէկդի թողլով նիւթը, որ այլապէս բարդ էր: Կ՚անցնինք փոլքլորիք միջամտու – թեանց վրայէն:

Սփիւռքի Հայը արդէն կորսնցուցած է իր հարազատ դիմագիծը, քանի ունինք Ֆրանսահայը, Եգիպտահայը, Ամերիկա – հայը, Պոլսահայը, Լիբանահայը, Պարսկահայը եւայլն, եւայլն եւ ասոնց իւրաքանչիւրը, ուզէ թէ չուզէ, կրած է իր ապրած երկրին ազդեցութիւնը եւ ասոնցմէ ոչ մէկը կը հաւնի միւսին: Բայց կայ, դեռ աւելի ողբերգականը այսօ՛ր, որ արդիւնք է սերունդներու յաջորդութեան: Եւ կը հասնինք հո՛ն, ուր ստիպուած ենք հաստատել, թէ նաեւ նոյն երկրին մէջ, այլեւս իւրաքանչիւր Հայ կը տարբերի միւսէն, ըստ սերունդին: Ունինք այն սերունդը, մեր հայրերը (կամ մեծ–հայրերը) որ եկաւ հոս սեւ Ապրիլէն ետք, երբեմն արդէն ամուսնացած, յաճախ հոս ամուսնանալով ու այս սերունդին համար, Հայ ըլլալը հարց մը չէր, Հայ էին ու գաղթը միայն տնտեսական կամ լեզուի դժուարութիւն կը ստեղծէր Շատ չէր տարբերէր ուեւէ գաղթողի վիճակուած դառն ճակատագրէն, սա միակ տարբերութեամբ սակայն, որ ապրելէ աւելի, ի՛ր հարցը վերապրիլն էր, քանի տեղահան եղած էր ու կամովին չէր գաղթած: Յետոյ հասաւ մե՛ր սերունդը: Հոս ծնած, տունը մեծցած հայկ. միջավայրի մէջ, դուրսը ընտելացած տեղական դաստիարակութեան: Բայց եւ այնպէս (առնելով գոնէ իմ անձնական փորձառութիւնս) մասնաւոր դժուարութիւն մը չկար: Ուրիշ առիթով ալ ըսած ենք երկու մշակոյթներու «բախումը» հաստատում է եւ հոգեվերլուծական պարագայ մը չէ, ինչպէս ձգտում մը կայ պայն ներկայացնելու: Եւ կայ հիմա երրորդ սերունդը եւ ասոր պարագան է ամէնէն բարդն ու կարեւորը: Միւսները անցեալ են, ինք՝ վաղն է:

Այս սերունդը, անսպասելի կերպով աւելի Հայ կը կարծէ ինքզինքը, քիչ մը նոյնիսկ կատաղի ձեւով քան մերը, հակառակ անոր որ կրթական թէ մշակութային գետնի վրայ (լեզու, Հայոց պատմութիւն, գրականութիւն եւայլն) չունի նախորդին թէկուզ կիսկատար պաշարը: Եւ բուն նիւթը, որ պիտի ծեծուէր՝ այս սերունդին Հայ ըլլալուն մասին էր: Ի՞նչպէս կրնայ Հայ մնալ, ի՞նչ կը հասկնանք Հայ մնալ ըսելով եւ ի՞նչ միջոցներ ունինք իրագործելու այդ հեռանկարը, երբ կ՚ապրինք ժամանակաշրջանի մը մէջ, ուր քաղաքաշինութիւնը, ճարտարարուեստականացումը եւ նաեւ սպառումը ընկերութիւնը — (եւ այս հոսանքներուն դէմ չենք կրնար պայքարիլ) — ամէն օր կը դժուարացնեն, երբեմն անկարելի դարձնելու աստիճան վերոյիշեալ հեռանկարին իրագործումը: Եւ որովհետեւ ոչ ոք փաստէն ունի այս հարցը լուծելու համար, կայ այսօր իր վիճակին ձգուած երիտասարդութիւն մը կամ երիտասարդներ, որոնց իւրաքանչիւրը իր ձեւը կը փորձէ (չենք ըսեր կը գտնէ, ինք ալ չէ գտած): Երբ այս սերունդին խօսուի լեզուի, պատմութեան կամ մշակոյթի մասին, պատասխանը կ՚ըլլայ՝ աւանդութիւն է, անցեալ է, մեր ուզածը այդ չէ: Բայց կը կրկնենք՝ մշակոյթը քաղաքականութիւն է եւ տոկալու միջոց: Մշակոյթի այս մերժումը միայն յեղափոխականացման արդիւնք չէ, կայ նաեւ ծուլութիւն մը, ճիգ չընելու ախտ մը, որու իբրեւ ինք – նարդարացում գտնուած է այս արհամարհանքը եւ դիւրին միջոցը, յետադիմական քաղքենիի տեղ դնելով ան, որ դեռ լեզուէ եւ քաղաքակրթութենէ ճառելու յամառութիւնն ունի:

Ուզել Հայ ըլլալ 78ին, չի նշանակեր միայն Պարաճանով, Հելսինքիի խմբակի անդամներու ձերբակալութեամբ զբաղիլ: Այս հարցերը արդէն, իրենց բնոյթով իսկ, ընդհանրական հարցեր են եւ ոչ մասնաւորաբար ազգային: Ու այսօր եթէ մեր դիմաց ունինք «Հայ ենք» պոռացող երիտասարդներ (որ այդ ալ միայն ֆրանսերէնով կրնան պոռալ), աւելի բողոք մըն է, զոր կ՚արտայայտեն ընկերութեան դէմ քան ազգային ինքնութեան մը գիտակցութիւնը: Եւ զարմանալու բան մը չկայ:

Սպառումի ապականած այս ընկերութեան մէջ, երբ կայ յուսահատ երիտասարդութիւն մը, որ բան մը կը փնտռէ, մեր երիտասարդութիւնն ալ իր վրդովումին իբրեւ ազդակ կը գործածէ իր ծագումը: Մեր ողբերգութիւնը հոն է սակայն, որ կրնանք խորհրդածութիւններ ընել, երբեմն թերեւս իրատես հաստատումներ բայց ի վիճակի չենք լուծումներ առաջարկելու: Ու ասիկա խոստովանելու քաջութիւնը պէտք է ունենանք եւ հասկնանք, որ մաշած ճառեր ու ամբոխավար բանաձեւեր այլեւս չեն անցնիր: Մեր կախարդական շրջանակը անմիջական լուծում չունենալն է եւ գոհանալ կիսամիջոցներով, որոնք միայն ժամանակ շահելու կրնան ծառայել, լաւագոյն պարագային:

Տրամաբանական լուծումը, անշուշտ, հայրենի՛քն է, բայց գիտենք, դժբախտաբար, որ մեր լուծումը չէ, ներկայիս: Ասիկա չի նշանակեր երբեք Հայաստանի դէմ խօսիլ, ա՛յս այսպէս է եւ բոլորս ալ գիտենք, որ Հայաստանը մեր ֆիզիքական գոյութեան երաշխիքն է բայց սփիւռքի Հայուն անմիջական լուծումը չէ:

Զօրացնել ու կազմակերպել Սփիւռքը: Ասիկա լափալիսեան անհրաժեշտութիւն ըլլալով հանդերձ, նաեւ լուծում չէ: Հայ դատ հետապնդել, անկասկա՛ծ, փորձելով զայն այժմէականացնել, բայց այդ ալ անմիջական բնոյթ չունի, լուծելու համար սա միակ ու շատ պարզ հարցը՝ Ի՞ՆՉՊԷՍ ՀԱՅ ՄՆԱԼ 78ԻՆ

×

Քանի մը խօսք ալ սա խառն ամուսնութիւններու հարցին մասին, որ քիչ մը շատ ծեծուեցաւ վերջերս (նաեւ Ուրբաթ) ու մանաւանդ ֆրանսական շրջանակներու մէջ, ուր բաւական ցեղապաշտական ալ բնոյթ կ՚առնէ: Խառն ամուսնութիւնը կրնար վնասել մեր ծնողքին, շատ – շատ մեր սերունդին, բայց երբ այսօր ունինք 20–25 տարեկան տղաք, որոնք ոչինչ ունին հայկական, լեզուէն սկսեալ, ի՞նչ աղետաբեր հետեւանք կրնայ ունենալ ոչ-Հայու հետ ամուսնութիւնը: Անդին խառն ամուսնութիւններու բազմաթիւ օրինակներ կան, ուր զաւակները աւելի հայ դաստիարակուած են քան զուտ հայ զոյգի մը զաւակները: Կը բաւէ, որ կողմերէն մէկը քիչ մը ազգային արժանաւորութիւն ունենայ:

Խոստովանինք, որ այս բոլորը մեր վատութիւնը քօղարկելու պատրուակներ են միայն: Դադրինք մենք զմեզ խաբելէ, անոյշ–անոյշ օրօրուելով, որ մենք Հայ պիտի մնանք որովհետեւ մեր Ծնունդը Յունուար 6ին է եւ ոչ՝ Դեկտ. 25ին կամ որովհետեւ Ապրիլ 24 է Ապրիլ 24ին ծաղկեպսակ մը դնելու մե՛ծ շնորհը եղած է մեզի Անծանօթ Զինուորի շիրիմին կամ փողոցի մը անունը «Հայաստան» մկրտուած:

Ու ի վերջոյ, այս խորհրդածութիւններէն ետք պարտաւորուած ենք, մենք եւս հաստատելու, որ այս բոլորը աւելի չեն քան ընթացիկ յօդուած մը, որ չի յաջողիր եզրակացութեան մը յանգիլ, գտնել՝ պատասխանը: Բայց եւ այնպէս, ա՛յս նիւթին շուրջ տէպաները պէտք է բազմանան, տարբեր ձեւով, նոյնիսկ մտքերու բախումով մամուլի մէջ եւ խօսքը առաւելաբար տալով երիտասարդներուն, պայմանաւ, որ անոնք ալ հարցը վերլուծեն, փորձեն բանաձեւել իրենց առաջադրանքները, միշտ չկրկնեն թէ ի՛նչ չեն ուզեր, ջանան ըսել թէ ի՛նչ կ՚ուզեն, չդոհանան տեւականօրէն դժգոհելով եւ ձաղկելով հիները, քանի, այդ ալ ի վերջոյ տեղ մը չի տանիր եւ բացասական է:

ԱՐՓԻԿ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՓԱՐԻԶԻ իր բնակարանին շէնքին առջեւ, Ավընիւ Ֆոշ, առեւանգուեցաւ Եւրոպայի ճարտարարուեստի ամէնէն մեծ դէմքերէն մէկը՝ Պառօն Ամփէն, 41 տարեկան, որ գլուխն է բաւական ընկերութիւններու եւ մասնաւորաբար Ամփէն – Շնէտէր «կայսրութեան» (տարեկան գործառնութիւն՝ 22 միլիառ): Հարուստի զաւակ, մասնաւոր բարձրագոյն ուսում ալ չէ ըրած (պաշօ) բայց իր ընդունակութիւնը թոյլ տուած է որ միայն «պապային տղան» չըլլայ եւ ձեռնհասօրէն վարէ իր գործերը, որոնց մէջ յիշենք Քրէօզո-Լուառ եւ Ֆռամաթոմ, այլ խօսքով պառոնը (ծագումով Պելժիացի) գլուխն է հիւլէական ճարտարարուեստին: Յայտնի չէր Երեքշաբթի առտու, առեւանգումէն 24 ժամ ետք, թէ ինչո՞ւ առեւանգուած է, քանի դեռ փրկագին չէր պահանջուած: Առեւանգումը կրնայ դրամի գործ չըլլալ այլ քաղաքական, ինչպէս Շլէյէրի պարագան, քանի ամէն բանէ առաջ էտուարժան Ամփէն խորհրդանիշ մըն է եւ կրնայ ահաբեկչական արարք մը ըլլալ տնտեսական եւ ընկերային ուժին դէմ: Ներքին նախարարութենէն ելլող բոլոր սպայակոյտները զօրակոչի տակ են: Երեքշաբթի առտու Նափափը (Ժողովրդական Ինքնորոշման Համար Զինեալ Կորիզ) տէր կ՚ըլլար առեւանգումին եւ պառոնին ազատագրումին փոխարէն կը պահանջէր իր խումբին ձերբակալուած անդամներու ազատագրումը: Այս խմբակը ծնած է, կ՚ըսուի, նախկին պրոլետարական Ձախէն:

ԳԱՐԱՄԱՆԼԻՍ համաձայն է Էճէվիթը տեսնելու եւ դրական պատասխան մը տուաւ Թուրքիոյ վարչապետին հրաւէրին: Գարամանլիս կը թելադրէ որ հանդիպումը գարնան ըլլայ, շեշտելով որ նման հանդիպում մը շատ օգտակար կրնայ ըլլալ բայց պէտք է լաւ պատրաստուի:

ՊԵԿԻՆ իր կարգին աւելի եւս կարծրացուց իր դիրքը եւ նոր պահանջներ դրաւ Սատաթի՝ Եգիպտոս պէտք է ապազինէ Սինայը եւ ցորչափ հաշտութեան դաշնագիր չէ ստորագրուած խորայելացի մէկ հատ զինուոր իր տեղէն չի շարժիր:

ԹՂԹԱՏԱՐԸ գործադուլի շարժումներու ձեռնարկած է կրկին եւ ցրուումները սովորականէն աւելի անկանոն են:

ՄԱՌՇԷ ըսաւ որ եթէ Ձախը շահի, համայնավար նախարար պիտի ըլլայ կառավարութեան մէջ, Միթերան ալ անուղղակի պատասխանեց շեշտելով որ եթէ Ընկերվարական կուսակցութիւնը գլուխը հասնի, իր ընկերներուն պիտի առաջարկէ կառավարական ծրագիր մը, հիմնուած Հասարակաց Ծրագրին վրայ:

ՈՍԿԻՆ կը շարունակէ բարձրանալ իբրեւ հետեւանք քաղաքական անորոշ մթնոլորտին: Երկուշաբթի օր, Փարիզի սակարանը ձոյլ ոսկիին սակը 28.140 Ֆր. էր եւ Նափոլէոնն ալ՝ 300:

ՊԱՌ վերջացուց չինական իր շրջապտոյտը եւ բաւական խանդավառ է երկրէն եւ ընդունելութենէն: Այցելած է նաեւ քարիւղաքիմիական համալիրը, ուր 200 Ֆրանսացի կ՚աշխատին:

ԴՈՒՄԸ ջկուփ) Ֆրանսա ժամանած է: Մկրտուած Վիքթորիա, այս նոր դումին դէմ կը թելադրուի պատուաստ ըլլալ, մանաւանդ տարեցներուն:

ԶԷՆՔԵՐ ՏԳԵՂ ԵՒ ԳԵՂԵՑԻԿ...

Ա.

ԽՄԲ.— Ռ. Հատտէճեանի այս շահեկան յօդուածաշարքին առիթ տուած է թէեւ տեղական բնոյթ ունեցող ձեռնարկ մը (Պոլսոյ Ուսուցչաց Հիմնարկին՝ Նոյեմբեր 27ին) բայց հոն արծարծուած հարցերը ընդհանրական են ու կը վերաբերին բոլորիս:

Ներշնչող շատ բան կար Ուսուցչաց Հիմնարկի կողմէ մեզի հրամցուած անցեալ Կիրակիին մէջ: Կիրակին տարբեր օր մըն է, կ՚ըսէր Շահան Սրբազան նոյն օրը ուրիշ առիթով մը, Կիրակին ամէն բանով տարբեր է: Օդն անգամ տարբեր կ՚ըլլայ Կիրակի օրերը: Եւ այս Կիրակին կրկնակ իմաստով տարբեր էր մեզի համար: Տարբեր էր պարզապէս անոր համար որ մենք ծայր աստիճան կը հրճուինք երբ հանրային լուսարձակները պահ մը կը բռնուին մշակութային գանձերու վրայ: Եւ այս Կիրակի այդ էր որ կը պատահէր Ուսուցչաց Հիմնարկի նախաձեռնութեամբ: Մշակո՞յթ, մենք շատ ունինք: Փառք Աստուծոյ, Տէրը մեր ժողովուրդին առատօրէն տուած է տակէ: Օտարները մեզ ամէնէն առաջ մեր մշակոյթով կը ճանչնան, կարծես թէ ուրիշ ոչինչ ունենայինք: Օտարները ամէնէն առաջ մեր մշակոյթն է որ կը գովեն, ամէն անգամ որ առիթը կը ներկայանայ հայ ժողովուրդի մը մասին խօսելու: Բայց մենք քիչ առիթով է որ մեր լուսարձակները կը կեդրոնացնենք մեր մշակութային գանձերուն վրայ: Մենք որ 15 դար հեռուներէն այսքան շատ գանձ կրցեր ենք հասցնել մինչեւ մեր օրերը, շատ անգամ սրտի տարօրինակ հանգստութեամբ կը թողունք որ անոնք մութին մէջ հանգչին, քիչ մը տխուր եւ առանձին: Ի՜նչ փոյթ պիտի ըլլայ թերեւս, չեն կորսուիր անոնք, մութը ոչ մէկ չարիք կը հասցնէ անոնց, ոչինչ կը պակսեցնէ իրենց ոսկի փայլէն: Եւ եթէ օրը գայ լուսարձակները դարձնել անոնց վրայ բռնելու, անոնք կը փայլին նոյն ուժգնութեամբ, կը շողշողան նոյն հմայքով:

Այս Կիրակի կը նայէինք ուրեմն Ֆէրիգիւղի եկեղեցին լեցնող հաւատացեալ ժողովուրդին: Կը նայէինք եւ շատ բան կը մտածէինք: Դեռ երէկ գաւառէն եկած կին մը, գոյնզգոյն իր գեղջկական շորերը հագած, եւ իր հինգ երախաներուն մէջտեղ կայնած, մոմ կը բռնէր: Իր քով դարձեալ մոմ կը բռնէր մուշտակէ իր վերարկուին մէջ հպարտ եւ երջանիկ քաղքենի տիկին մը: Հայրեր, իրենց փոքրիկներուն ձեռքէն բռնած, կը մտնէին եկեղեցիէն ներս: Տղաքը կը խաչակնքէին առանց քիչ մը հասկնալու թէ ինչ կ՚ընեն եւ հայրերը կը հրճուէին այս խաչակնքումը տեսնելով: Այդպէս տեսած էին իրենց հայրերէն, եւ հիմա այդպէս ընել կուտային իրենց զաւակներուն: Մանկամարդուհիներ կը մտնէին, անձայն տեղ կը գրաւէին անկիւն մը, առանց իրենց շուրջը հետաքրքիր նայուածքներ պտըտցնելու: Եւ սակայն երբ մոմերը կը բոցավառէին ելեկտրական խզումէ տառապող եկեղեցիին խորհրդաւոր մթութեանը մէջ, այս բոլորին քանի՞ն արդեօք բաներ մը գիտէին մեր Ոսկեդարէն մինչեւ մեզի հասնող մշակութային մեր անհամար գանձերուն մասին: Քանի՞ն արդեօք գիտակցութիւնը ունէին թէ ինչու կը վառէին այդ մոմերը, որո՞նց հոգւոյն ի հանգիստ պաշտօն կը կատարուէր: Լսա՞ծ էին Ուսուցչաց Հիմնարկին մասին, լսա՞ծ էին այն անանուն հերոսներուն մասին, որոնք իրենց հողերն ու յարկաբաժինները տուած էին այս հիմնարկին, որպէսզի մեր այսօրուան եւ վաղուան ուսուցիչները քիչ մը աւելի ապահով զգան իրենք զիրենք, որպէսզի քիչ մը աւելի ամուր հիմերու վրայ նստէր կրթական եւ դաստիարակչական մեր գործերը, որպէսզի տոհմիկ կրթութենէ զերծ չմնար այն փոքրիկ եւ համբուրելի երախան, որ խաչակնքեց քիչ առաջ:

Կը նայէինք մեր շուրջը եւ բնականաբար կը հասկնայինք որ անոնցմէ շատերը անունն անգամ չէին գիտեր վերը համբուածներուն: Նորէն ալ սակայն մոմը կը պլպլար իրենց ձեռքերուն մէջ եւ Տէրը կ՚ընդունէր իրենց մաղթանքներն ու աղօթքները: Հայ Մշակոյթին ծառաները, այստեղ կամ այլեւս ուրիշ աշխարհի մը բնակիչ, կը հրճուէին: Կը հրճուէին, որովհետեւ լուսարձակները անգամ մը եւս կեդրոնացած էին մեր դարաւոր մշակոյթին վրայ:

Եւ օրուան պատարագիչը, Շահան Սրբազան, շատ լաւ գտած էր այն պատկերը զոր մեր աչքերուն առջեւ պիտի գծէր բացատրելու համար Մշակոյթին արժէքը: Հազար անգամ լսուած է անտարակոյս, եւ ոչ ոք պիտի կրնայ արգիլել որ դեռ միլիոն անգամ ըսուի. մշակոյթը ամենագեղեցիկ, նաեւ ամենազօրաւոր զէնքն է յաղթանակելու համար կեանքի պայքարին մէջ:

Պատերազմները կը շահուին բիրտ զէնքերով, մարդկային կեանքերը բնաջնջող ամէնէն արդիական ռազմանիւթերով: Այս մասին կասկած չկայ: Բայց երբ խորհուրդը, միտքը, իմացականութիւնը, կրթութիւնը, դաստիարակութիւնը, նոյնիսկ բանաստեղծութեան մը գիրքը կը պակսի այդ զէնքին քով, երբ իմացական ապրումը կը դադրի առաջնորդող ուժը ըլլալէ այդ զէնքերուն, պատերազմները կը շահուին թերեւս, բայց ո՞վ կրնայ ապահովել թէ պատերազմական յաղթանակը միակ եւ իրական յաղթանակն է յաւերժական գոյատեւման ճամբուն վրայ:

Կասկած չկայ որ ատոմական ռումբը մշակոյթի մը արդիւնքն է: Պիտի չսպասէինք որ ան հնարուած ըլլար Ափրիկէի ամենամութ խորերը ապրող վայրենիներուն կողմէ: Ոչ: Ատոմական ռումբը, աւելի կամ նուազ կատարելագործուած ամէն տեսակ զէնքի նման, արդիւնքն է այն մշակոյթին, որ նաեւ կը ստեղծէ գիրք եւ արուեստ: Միայն թէ մշակոյթը, իրմով զբաղողներուն առջեւ, կամ զէնքը շինողներուն առջեւ կը բանայ երկու տեսակ ճամբաներ: Այդ երկու տեսակ ճամբաներէն մէկը անել է, ոչ մէկ տեղ կը հանէ, կէտի մը վրայ կը վերջանայ, այսինքն մահուան ճամբան է: Իսկ միւսը, կը շարունակուի ու կ՚երթայ, աւելի լաւ կեանքի մը ճամբայ կը հարթէ, այսինքն գոյատեւման եւ երջանկութեան ճամբան է: Զէնքը, մարդասպան զէնքը, ահաւասիկ մշակոյթին անել ճամբաներէն մէկուն պտուղն է, որովհետեւ վերջին հաշուով մահուան կը ծառայէ եւ ոչ թէ գոյատեւման: Նպատակը սպաննել է, կամ առնուազն մահուան սպառնալիքի տակ պահել, մահուան հեռապատկերով՝ դժբախտութեան թոյն խառնել մարդկային ապրումի մէջ: Մշակոյթին այդ անել ճամբաներուն պտուղներն են օրինակի համար, թմրեցուցիչը, ոգելից ըմպելին, ծխախոտը, կամ քաղաքակրթութեան հետ մարդկային կեանքէն ներս մուտք գործած այն հազար տեսակ «նուաճումները», որոնք էութեամբ սպառնալիքներ են մարդկային կեանքին: Բայց ատոնցմէ ոմանք գոնէ հաճոյք ալ կուտան մարդուն, ինչպէս ոգելից ըմպելին, ծխախոտը եւայլն: Մինչդեռ զէնքը միայն մահուան տխուր շուքը կը բերէ իր հետ: Կեանքը կը բնաջնջէ պարզապէս մարդը մէջտեղէն վերցնելու համար: Ճիշդ այս պատճառաւ ալ կը հակասէ մշակոյթի գաղափարականին: Եւ քանի որ մշակոյթն է որ զայն ստեղծած է, վերջին հաշուով զէնքը հնարողին դէմ դարձած զէնք մըն է: Անոր մէջ հիանալի կերպով կը խտանայ մարդուն յարձակողական ոգիի անընկճելի բնազդը:

Պիտի ըսուի անշուշտ որ զէնքը երբեմն կրնայ ունենալ բարի նպատակ մըն ալ. ինքնապաշտպանութիւն: Ինքնապաշտպանութիւն՝ բիրտ եւ անարդար ուժերու դիմաց: Իրաւ է: Մարդը յաճախ զէնքը պիտի վերցնէ այդ բարի նպատակին համար: Եւ յաճախ ալ զէնքի մը գործածութիւնը պիտի արդարացնէ ինքնապաշտպանութեան փաստով: Բայց ինքնապաշտպանութիւնն ու յարձակողականութիւնը երկու թշնամի երկիրներ են որոնց միջեւ սահմանագիծը բնաւ յստակ չէ: Ո՞ւր կը վերջանայ յարձակողականութիւնը եւ ո՞ւր կը սկսի ինքնապաշտպանութիւնը: Մարդերու եւ ազգերու պատմութեան մէջ այս սահմանագիծը շատ կոխոտուած է: Մարդ կրնայ յարձակիլ, զարնել, սպաննել յանուն ինքնապաշտպանութեան: Մարդ կրնայ նաեւ պատսպարուիլ, ջարդուիլ, մէջտեղէն վերնալ եւ վերջն ալ ամբաստանուիլ յարձակողականութեան յանցանքով: Որովհետեւ կռուողները քիչ անգամ ականատեսներ ունին, կամ ականատեսը քիչ անգամ կրնայ իջնել դէպքերու մինչեւ խորը, վերլուծել դէպքերուն իրական ինչուները եւ ինչպէսները: Մնաց որ, մինչ կռուող ամէն մէկ կողմ ինքզինքը ինքնապաշտպանութեան դերին մէջ կը տեսնէ, ականատեսին համար ալ երկուքը հաւասարապէս յարձակողական ըլլալ կը թուին: Ուստի սահմանագիծը շփոթ է եւ շատ աւելի կը պղտորի երբ ժամանակը անորոշութեան կամ մոռացութեան սպունգ կ՚անցընէ վրայէն: Մէկ բան միայն յստակ է. զէնքին բրտութիւնը: Զէնքին մահասփիւռ նկարագիրը՝ մինչեւ իսկ ինքնապաշտպանութեան պարագային: Որովհետեւ՝ եթէ մէկը զէնքով ինքնապաշտպանութեան կը ստիպուի, կը նշանակէ թէ դիմացը զէնքով իր վրայ յարձակող մը կայ: Եթէ յարձակողին համար զէնք հնարուած չըլլար, ինքնապաշտպանութեան համար ալ զէնք գոյութիւն չէր ունենար:

Բայց ինչ մեղք որ զէնքը գոյութիւն ունի եւ մէկն է քաղաքակրթութեան բերած այն առարկաներէն որոնք կատարելագործումի ամէնէն արագ թափը կը վայելեն: Զէնքը տգեղ է, երեւոյթով ալ, իմաստով ալ: Բայց հակառակ ատոր, մարդկութեան առաջնորդող ուժերը աւելի արագ կը զարգացնեն զէնքը, քան թէ մարդկային կեանքը ազնուացնելու ծառայող մշակութային միւս ապրումները: Կրթական, գեղարուեստական, իմացական ինչ – ինչ նուաճումներ միշտ կը քալեն ռազմանիւթային նուաճումներու հետքերուն վրայ, այսինքն ետեւէն կուգան: Որովհետեւ առաջնորդող ուժերը միշտ կը բաժնեն այն հաւատքը որ եղաւ հաւատքը առաջին վայրենի մարդուն. եթէ կ՚ուզես ապրիլ, նախ պէտք է գիտնաս եւ կարենաս սպաննել:

Բարեբախտաբար (եւ ասիկա բնութեան հիանալի հաւասարակշռութիւններէն մէկն է) զէնքը, սպաննելով հանդերձ դիմացինը, ինքնին չի բաւեր ապրեցնելու զինքը գործածողը: Բարձին տակ միշտ զէնք մը պահողը չէ որ կ՚ապրի ամէնէն երկար, ամէնէն երջանիկ: Զէնքի ուժը, ուժերուն ամէնէն յարգելին, ամէնէն սարսափազդուն, ամէնէն դիմացկունը, միեւնոյն ժամանակ ամէնէն խախուտ եւ անվստահելի ուժն է դէպի յաւերժութիւն գացող ճամբուն վրայ: Որովհետեւ յաւերժութեան այդ ճամբուն վրայ մարդոց եւ ազգերու մեծութիւնը երբեք պիտի չչափուի անոնց տգեղ զէնքերուն ուժովն ու մեծութեամբը:

Ռ. ՀԱՏՏԷՃԵԱՆ

(Շար. – 1)

ԵԴ. ՂԱԶԱՐԵԱՆԻ ԱՆՀԱՒԱՏԱԼԻ ՄԱՆՐԱՔԱՆԴԱԿՆԵՐԸ

Ասիկա խորագիրն է Հերըլտ Թրիբիւնի մէջ լոյս տեսած յօդուածի մը, Յունուար 16: Թղթակցութեան մը ձեւին տակ, ամերիկացի լրագրող Էտ. Միկըր երկար եւ մանրամասն ներկայացուցած է Ղազարեանի ստեղծագործական մանրաշխարհը, արուեստագէտին նկարով եւ մէկ աշխատանքով՝ Կրեմլին նկարուած բրինձի հատիկի մը վրայ:

Գրութեան շարժառիթն է եղած Լոս Անճելըս տեղի ունեցած խորհրդային մեծ ցուցահանդէսը, որուն Հայաստանի տաղաւարին մէջ ցուցադրութեան դրուած են հայ արուեստագէտին մանրաքանդակներէն 13ը: Արդ, լրագրողին հաստատումով ամէնէն ժողովրդականութիւն վայելող գլուխ–գործոցը (տհը հիթ, ինչպէս գրած է Ամերիկացին) նկատուած է ոչ թէ Սոյուզ այերանաւը կամ Կրեմլինի կրկնօրինակը, այլ հայ արուեստագէտին ձեռարուեստը:

Յառաջի ընթերցողը յաճախ առիթ ունեցած է կարդալու գրութիւններ Հայաստանցի արուեստագէտին այլապէս ինքնատիպ, չըսելու համար զարմանահրաշ ստեղծագործութիւններուն մասին: Հայաստանի մամուլը, Արմէնփրես պարբերաբար կը խօսին այս մասին:

Ամերիկացիին գրութիւնը իր ընդհանուր գիծերով առաւելաբար հետաքրքրական է Հերըլտի ընթերցողներուն համար: Կատարեալ նորութիւն է: Լրագրողը Լոս Անճելըսի մէջ տեսակցած է հայ արուեստագէտին հետ՝ պարզելու համար այս վերջնոյն աշխատանքի եղանակները, ստեղծագործութիւններուն բնոյթը, կեանքը, եւայլն:

Էտ. Միկըր նկարագրած է ցուցահանդէսին ներկայացուած 13 աշխատանքներէն մէկ քանին: Բրինձի յղկուած չորս երեսներուն վրայ կարգով քանդակուած են Ազատութեան արձանը, Կրեմլին, Պերլինի նեղուցը եւ խաղաղութեան թռչող աղաւնին: Թեքնիք գետնի վրայ ասիկա նուազ ակնառու է, համաձայն լրագրողին, քանի ան առաւել յատկանշական քանդակներու հանդիպած է: Օրինակ այս մէկը. ձիու սեւ բաշ մը. 04 մատնաչափ երկարութեամբ, որուն մէջ, փորուելէ ետք, անցուած է մարդու առաւել բարակ սպիտակ մազ մը: Դեռ կայ աւելին: Ասոր վրայ ձայնաշարի ձեւով թանկարժէք քարերու վրայ մանրաքանդակուած են վանդակներ եւ կենդանաբանական պարտէզի անասուններ.— փիղ մը, ռնգեղջիւր մը, գետաձի մը, ուղտ մը, ջայլամ մը, առիւծ մը եւ վարազօձ մը (փիթոն): Մազին ծայրին ալ քանդակուած է մուտքի դուռը՝ կարգի սպասող մարդոց շարքով: Մանրադիտակով դիտուած՝ բոլորն ալ իրական կեանքի մը պատրանքը կը ստեղծեն, արտասովոր կենդանութեամբ:

Թարգմանի մը միջոցաւ լրագրողին հետ տեղի ունեցած հարցազրոյցին ընթացքին, Ղազարեան, որ ներկայիս 53 տարեկան է, յայտարարած է, թէ երբ երեք տարեկան էր, առաջին անգամ ըլլալով իր քանդակները՝ կաւէ խաղալիկներ, ցուցադրութեան դրուած են՝ իր յաճախած մանկապարտէզը: Վեց տարեկանին ջութակ նուագել սկսած է, թէեւ, որքան կը յիշէ, գոհ չէ եղած նուագարանէն: 13 տարեկանին հատ մը շինած է իրեն համար, իր ճաշակով: Ապա մէկը միւսին յաջորդող նոր ջութակներ: Այսպէս մասնագիտացած է այս արհեստին մէջ՝ դառնալով ամէնէն անուանին Խորհ. Միութեան մէջ:

Մանրաքանդակներու աշխատանքին լծուած է, երբ փոքրաչափ ջութակ մը պատրաստած է չորս տարեկան ընդունակ աղջնակի մը համար: Այնքան յաջող եղած է, որ որոշած է երկրորդ մը պատրաստել, աւելի փոքր, շուրջ երկու մատնաչափ: «Այս մէկն ալ այնքան լաւ հնչեց, որ որոշեցի ուրիշ մը պատրաստել՝ 14 միլիմեթր, օգտագործելով խոշորացոյց մը: Կէս կրամ կը կշռէր եւ հազիւ լսելի էր: Գրեթէ անկարելի էր նուագել»:

Երեսուն տարի առաջ էր: Անկէ ասդին մտասեւեռումը դարձած է մանրաքանդակը, աստիճանաբար աւելի նուրբ, աւելի փոքր՝ անկարելի չափերը առաջադրութիւն հռչակելով:

Համաշխարհային Բ. պատերազմէն քիչ ետք, խորհրդային ԹԱՍ գործակալութիւնը նկարագրական լուրով ներկայացուցած է Ղազարեանի մանրաշխարհը: Գերման թերթ մը հրատարակած է լուրը եւ անմիջապէս նամակներ ստացած է թերահաւատ ընթերցողներէ: Խմբագրութիւնը առաջնորդող յօդուածով մը հրաւիրած է Ղազարեանը, որ փաստէ ըսուածը:

Ղազարեան լրագրողին պատմած է հետեւեալը: Մօրը մազէն թել մը առած է եւ վրան արձանագրած է.— Եղբայրական զգացումներ գերման ժողովուրդին՝ հայ ժողովուրդէն: Մազին երկու եզրերուն անցուցած է երկու անտեսանելի սուտակներ, ներփակած է մանրադիտակ մը եւ ղրկած գերման հրատարակիչին: Այս վերջինը ցուցադրած է խմբագրատունը: Հազարներ եկած հաստատած են իրողութիւնը: Ղազարեան յիշած է խմբագրին

ԳՈՂԹՈՒԹԻ ԳՈՂԹՈՆ

ՄԻՋՈՒՐԻ նահանգի ծերակուտական Տոքթ. Դաւիթ Տօքթորեան, Յունուար մէկին այցելած է Ամերիկահայ Միջազգային Քոլէժ, Լա Վըրնի մէջ: Հայ ծերակուտականը շրջած է դպրոցին զանազան բաժինները եւ խորապէս տպաւորուած է արձանագրուած յառաջդիմութենէն: Դաւիթ Տօքթորեան, որ Միզուրի նահանգի ծերակուտական ընտրուած է անցեալ տարի Փետրուարին, ծնած է Պէյրութ: 1954ին Միացեալ Նահանգներ երթալով շարունակած է իր բարձրագոյն ուսումը Օհայօ, Քալիֆորնիա եւ Միզուրի նահանգներու մէջ: Անցնող եօթը տարիներուն դասաւանդած է Մոպըրլի քոլէժին մէջ, Միզուրի: Հայ ծերակուտականը կարեւոր պաշտօններ կը վարէ հինգ յանձնախումբերու մէջ:

գրածը.– Ինչպէս կը տեսնէք, երբեմն կը պատահի. հէքեաթները իրական կ'ըլլան:

Քիչ ետք հնդիկ կառավարութիւնը նուէր մը տուած է Խորհ. Միութեան. ասեղ մը, որուն վրայ 7 փիղեր փորագրուած էին: Խորհրդային կառավարութեան յանձնարարութեամբ փոխադարձ նուէրը պատրաստած է: Ոսկեփոշիով փայլեցուցած է մազ մը, մէջը խոռոչ մը բանալով ներմուծած է 300 մանրաքանդակուած փիղեր:

Ղազարեան երկու սենեակնոց աշխատանոց մը ունի Մոսկուա: Օգնականներ՝ նախապատրաստական աշխատանքի փուլին համար: Արուեստագէտի ընդունակութիւններու կարգին պէտք է ծանօթ ըլլալ մեքենական շարժումին, Թուաբանութեան, պէտք է ըլլալ հնարիչ, բնագէտ: Ղազարեան աւելցուցած է նաեւ, թէ անպայման պէտք է ժայռի նման ամուր ձեռք ունենալ եւ կատարեալ համաչափութիւն ստեղծել ձեռքի շարժումին եւ ուղեղին միջեւ:

Վերջին փուլին՝ արուեստագէտը ձեռքի վայելուչ շարժումները կը կատարէ սրտի բաբախումին միջնարարներուն միայն: Անգամ մը սկսի գիծը, չի կրնար շարժել ձեռքը: Եթէ շարժէ անկարելի կը դառնայ ճշդիւ գտնել նոյն գիծը: Որով անշարժ կը դամուի, մինչեւ սրտի բաբախումին յաջորդ միջնարարը: Երկուքէն վեց ամիս կը տեւէ մանրաքանդակի մը պատրաստութիւնը: Աշխատած ժամանակ դիմակ կը կրէ, որպէսզի շնչառութիւնը չխախտէ իրերը: Անգամ մը, երբ առանց դիմակի կ'աշխատէր եւ կը քանդակէր 15 ոսկեայ պարուհիներ, անուշադրութեամբ ասոնցմէ տասը շունչովը ներս քաշած է:

Թ. Ա. Թ.

ՄԵԾԱՐԱՆՔ

Հանգստեան տան նոր պատսպարեալներէն Նշան Քէօսէեան որ մօտ 60 տարիէ մասնակցած է Պոլսէն Ֆրանսա զանազան նուագահանդէսներու, երեսուն տարիէ անդամ է Անկէնի Թաղապետական Նուագախումբին:

Վերջերս Ֆրանսայի Երաժշտութեան Համադաշնակցութիւնը վեթերանի ոսկէ մետալով, փառքով վարձատրեց իր 55ամեայ գործունէութիւնը ձեռամբ ընդհանուր խորհրդատու Պ. Անտրեյի:

Այս ուրախ առթիւ, տան տնօրէնին ալ Պ. Շամլեանի մասնակցութեամբ պատուասիրութիւն մը տեղի ունեցած է ի պատիւ Պ. Քէօսէեանի, ջերմ մթնոլորտի մը մէջ:

Ի՞նչպէս վերապրեցայ Մեծ Եղեռնէն

«Յառաջ»ի Յունուար 14–15ի թիւին մէջ Հայերու հանդէպ Թալաաթի «Գուրգուրանք»ի մասին լոյս տեսած յօդուածը առիթ տուաւ թարմացնելու 1915ի Եղեռնի օրերէն մնացած յիշողութիւններս: 78 տարեկան եմ եւ տակաւին խոր են վէրքերս: 16 հոգիէ բաղկացած մեր ընտանիքէն միայն երկու հոգի վերապրեցանք՝ հօրեղբօրս աղջիկն ու ես...:

Այդ օրերուն, երբ մեր Տիվրիկէն տեղահանուածները Արաբկիր հասան, արդէն Կարինի եւ շրջակայքի Հայերը, մեզմէ առաջ, անցած էին Արաբկիրէն, հոն թողլով բազմաթիւ դիակներ: Երբ Թուրք զինուորներ մտան մեր մէջ եւ հաւաքեցին տղաքը, որպէսզի երթան եւ դիակները վերցնեն, մայրս ճերմակ կտաւի մը տակ պահեց զիս՝ որ չտանին: Այնուհետեւ, երբ տեղահանուած Հայերը ճամբայ ելան դէպի Եփրատ, դիակները վերցնող այդ տղոցմէ ոչ ոք կրցաւ միանալ մեզի: Լսեցինք՝ որ Թուրքերը զիրենք կարգով շարած են եւ կացինահար ըրած:

Որոշուած էր տեղահանուածներու մեր խումբը տանիլ մինչեւ Տիգրանակերտ եւ հոն հսկայ փոսի մը մէջ լեցնել ու այրել (այս մասին մանրամասնութիւնները տեսնել «Պատմագիրք Տիվրիկ քաղաքի» հատորին մէջ): Մայրս չէր կրնար երեւակայել որ հօրս մահէն ետք (դնդակահարուեցաւ միւսներու նման), իր զաւակն ալ իր ձեռքէն պիտի թռէր: Երբ Խարբերդ հասանք, տեսանք որ Թուրք գիւղացի մը եկած էր տղաքը տանելու եւ իր գիւղի արտերուն մէջ աշխատցնելու համար: Երեք ընկերներով ես ալ միացայ անոնց եւ գացի Թուրք գիւղացիին ետեւէն արցունքներու մէջ թողլով մայրս եւ պզտիկ եղբայրներս:

Նման պատկերներ տակաւին թարմ կը մնան Եղեռնէն վերապրողներու յիշողութեան մէջ:

ԳՐ. ԼՈՒՍԻԿԵԱՆՑ

ՀՈՂԱՐՏՈՒՔ

ՕՐ. ԸՆԾԱՅ ՍՏԵՓԱՆԵԱՆ

Տերեւաթափը կը շարունակուի մեր գաղութին մէջ: Ինչպէս «Յառաջ»ի մէջ գրուեցաւ արդէն, Յունուար 9ին ցուրտ հողին յանձնեցինք հին եւ վաստակաւոր կրթական մշակ մը յանձին Օր. Ստեփանեանի, կրթական մշակ մը, որ տասնեակ տարիներ շարունակ նուիրումով եւ համբերութեամբ ծառայած էր հայ մանուկներու հայեցի դաստիարակութեան վսեմ գործին, իր ծննդավայրէն՝ Մարզուան մինչեւ այս ափերը, Պէյրութ, Վիէն եւ յետոյ Լիոն: Սորվեցնելով Մեսրոպեան Ա. Բ. Գ.ը բազմահարիւր երկսեռ աշակերտներու:

Թաղման տխուր արարողութիւնը կատարեց Դաւիթ Եպս Սահակեան վեր առնելով հանգուցեալին բարեմասնութիւնները որպէս մանկավարժ եւ նուիրեալ:

Յանուն Հայկազեան միօրեայ վարժարանին ուսուցչական կազմին եւ աշակերտութեան, Տիկին Գ. Գայթանճեան ըսաւ. «Խոր ակնածանքով կը խոնարհինք իր դագաղին առջեւ. ինքը՝ տարիներ շարունակ անխոնջ եւ զոհաբերութեան տիպարը հանդիսացաւ մեր բոլորին սիրելի Օր. Ստեփանեանը:

Օր. Ստեփանեան սիրտ մըն էր որ երկար տարիներ, աւելի ճիշդ ամբողջ կեանք մը անդուլ եւ յարատեւօրէն բաբխեց ի սէր մեր ցեղին, մեր մշակոյթին եւ մեր ազգային նկարագրին անվթար պահպանման:

Հազիւ քանի մը տարի կ'ընէր որ տարաբախտ Օր. Ստեփանեան տարիքի բերումով հանգստեան կոչուած էր, սակայն հակառակ իր ալեւոր տարիքին, անպակաս էր ազգային ձեռնարկներէն: Թող հողը թեթեւ գայ վրադ, ինչպէս սովորութիւն է ըսել, սիրելի Օր. Ստեփանեան. պարտականութիւնդ լիուլի կատարեցիր ի փառս մեր Մեծաքանչի: Հանգիստ ննջէ: Մխիթարութիւն քու հարազատներուդ:

Կ. Ց.

×

ՏԻԿԻՆ ՄԱՐԻ ՀԱՊՈՅԵԱՆ

Վերջերս Քուրպըվուայի մէջ իր մահկանացուն կնքած է գրասէր հայ կին մը՝ Մարի Հապոյեան, որ երբեմն իր աշխատակցութիւնն ալ բերած է «Յառաջ»ին, գլխաւորաբար գրական էջեր թարգմանելով Ֆրանսերէնէ: Ինչպէս Հայերուն մեծ մասը, ողբացեալն ալ Ապրիլեան Սերունդին կը պատկանէր: Ծնած էր Մանիսա, յետագային ամուսնացած Տարօնցի Պօղոս Հապոյեանի հետ, երբ երկուքն ալ ի շարս հազարաւորներու, ոտք կը դնէին Ֆրանսական հողին վրայ:

Տիկին Մարի Հապոյեան մտաւորական որոշ պատրաստութեան տէր էր, առաւելաբար զարգացած՝ կարդալով: Մեռաւ Յունուար 17ին, 78 տարեկանին: Ու քիչ-քիչ այս սերունդին մեկնումով է որ կապ մը կը կտրի, բան մը կը խզուի անցեալի հետ բայց բնութեան օրէնքը անողոք է:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

«ԱՐԱՐԱՏ»Ի ՏՂԱՔԸ ԿԸ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԻՆ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԲԱԺԱԿԻՆ ՀԱՄԱՐ

Արձակուրդներէ վերադառնալէ ետք «Արարատ»ի տղաքը կը պատրաստուին ներկայիս այս տարուան ոտնագնդակի մրցումներուն մասնակցելու համար: Ինչպէս ծանօթ է, «Արարատ»ի նոր մարզիչ նշանակուած է Մոսկուացի Նիկոլայ Գուլիայեւ, որ Խորհ. Միութեան անուանի մարզիկներէն մէկը եղած է: Ան երկար տարիներ մարզած է Մոսկուայի «Սպարտակ» խումբը, որ երկու անգամ դարձած է Խորհ. Միութեան ախոյեան եւ մէկ անգամ ալ շահած է բաժակը:

«Արարատ»ի տղաքը, երկու շաբաթ Երեւանի «Արաքս» մարզասրահին մէջ զանազան տեսակի մարմնամարզութիւն ընելէ ետք, գացած են Ծաղկաձոր եւ հոն շարունակած են մարզական նախապատրաստական իրենց աշխատանքները: Ներկայիս հայ մարզիկները կը գտնուին Սեւ ծովու եզերքը՝ Գագրա, ուրկէ կը վերադառնան Երեւան եւ շաբաթ մը մնալէ ետք դարձեալ կը մեկնին ծովափ ու կը պատրաստուին Մարտին սկսելիք խորհրդային բաժակի մրցումներուն համար:

«Արարատ»ի կազմին մէջ հիմնական փոփոխութիւններ չկան: Անցեալ տարուան կազմին վրայ աւելցած են միայն Հայաստանի պատանեկան խումբերէն քանի մը մարզիկներ:

×

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԵՐՔԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՇՏՕՆԷՈՒԹԵԱՆ ՍԵՄԻՆԱՐԸ

Երեւանի մէջ տեղի ունեցած է Հայաստանի Ներքին Նախարարութեան պաշտօնեաներու սեմինար – խորհրդակցական ժողովը, որու ընթացքին նախարար Եւգենի Պատալով զեկուցումով մը անդրադարձած է 1977ին տարուած աշխատանքներուն եւ 1978ին առաջադրուած հարցերուն: Ժողովին ներկայ եղած են Հայաստանի Համայնավար Կուսակցութեան Կեդր. Կոմիտէի վարչական մարմիններու բաժնի վարիչի տեղակալը՝ Բ. Մելիքսէթեան, դատախազ Ս. Օսիպեան, Արդարութեան Նախարար Ա. Գէորգեան եւ ուրիշներ:

×

ԴԱՇՆԱԿԱՀԱՐՈՒՀԻ Մ. ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆԻ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

Մոսկուայի Երաժշտանոցէն վկայուած դաշնակահարուհի Մարինէ Աբրահամեան նուագահանդէս մը տուած է Երեւանի սենեկային երաժշտութեան տան մէջ: Նուագացանկին մաս կազմած են Տըպիւսիի, Շոփէնի եւ Ալ. Յարութիւնեանի գործերը:

ԾՈՎԱՓՆԵԱՅ ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՀՆԱԿԱՐԿԱՏԸ

Ամառուայ շոգից կիսամերկ նրա կուրծքըն ու ուսերը թաւ ու ալեխառն մազերով պատած՝ բրդոտ մի արարածի կերպարանք են ցոյց տալիս: Երեսի մազերը նոյնպէս մի շաբաթուայ հնութիւն ունեն: Բայց մօտիկից նկատում եմ, որ այնքան էլ տհաճ դէմք չունի մարդը, ընդհակառակն, բաւական գուրեկան ու խելացի մի տպաւորութիւն են թողնում նրա ուղիղ քիթն ու կանոնաւոր դիմագիծը: Ներս մտնելիս՝ մարդը երկար ու թափանցող մի նայուածք էր գցել ինձ եւ ապա իմ շփոթ շարժուձեւերից եւ խօսելու անհամարձակութիւնից հասկացել էր, որ օտարական եմ հովեկ (ամարանոց եկած մարդ):

Հիմա, նստելուց յետոյ, տեսնում եմ որ մարդը ժպտում ու հետաքրքիր աչքերով ինձ է նայում: Զգում եմ որ խօսելու ցանկութիւն ունի: Բայց տեսնելով որ արձանի պէս նստած յամառօրէն լռում եմ, համարձակութիւն չի ստանում: Կամաց – կամաց նրա հայեացքները քաղցրանում են սակայն, մտերիմ ու համակրական մի արտայայտութիւն են ստանում: Փորձում է ռուսերէն մի քանի խօսք գցել «առաջ քաշելու» համար ինձ: Բայց անօգուտ: Ես ժպտում եմ նրան լեզու չիմացող մարդու այն հայեացքով, որ ներողութիւն է խնդրում:

Ես մի ծխախոտ եմ վառում ու սկսում եմ ծխել: Նա ինքն էլ իր հերթին մի մրոտած ծխատուփից մի ծխախոտ է հանում ու վառում: Նրա դէմքի վրայ մի մտերմագին փայլ է շողում հիմա: Նրա հայեացքները աւելի յաճախակի սեւեռում են հիմա: Բայց ես լրջանում եմ: Սկսել եմ արդէն նեղուել: Եւ ահա, այդ րոպէին, յանկարծ, լռութիւնը խզելով, կարծես երազի մէջ, նրա ձայնը հնչում է հայերէն բառերով.

— Խօսի՛ր, բարեկամ, խօսի՛ր, հայերէ՛ն խօսիր, սխալուած չես լինի ես ինքս էլ Հայ եմ...

— Իսկապէ՞ս, բացականչում եմ ուրախանալով ու զարմանալով միաժամանակ, բայց ի՞նչպէս հասկացաք որ ես Հայ եմ:

— Սրտո՛վ, սրտո՛վ... Նախ սիրտս կը վկայէ եւ ապա նոր միայն ուղեղս կ'աշխատի... Հայ մարդ տեսնելիս մի բերկրանք կը ծաւալի երակներիս մէջ, արիւնս կ'եռայ ու սիրտս կ'երգէ...: Ներսից մի ձայն ինձ կ'ասի, թէ այս մէկը Հայ է...

— Բայց շատ զարմանալի է, չէ՞ որ մենք էլ ուրիշ մարդկանց նման ենք մեր արտաքին տեսքով:

— Արտաքինը նշանակութիւն չունի, պատասխանում է մարդը ոգեւորուած, արտաքինի տակ կայ ներքինը, բարեկամ: Տասը իրար նման մարդ կանգնեցրու առջեւս, ես անմիջապէս Հայը ջոկում ու մատս դնում եմ վրան... Հայը ճանաչելու ես իմ հաստատուն նշաններն ունեմ, որոնք երբեք չեն խաբել ինձ: Հայ մարդու աչքերի մէջ մի թախիծ կայ, ու նրա դէմքից կարծես մի տխրութիւն կը ծըխայ... Ինչքան էլ զուարթ ու անհոգ դէմք լինի միշտ մի տրտմութիւն անբաժան է նրանից:

— Բայց շատ զարմանալի տեսութիւն է, ասում եմ ես:

— Զարմանալու ոչինչ չկայ, պատասխանում է նա՝ ժպտելով զարմանքիս վրայ: Ուշադիր եղէք ու դիտեցէք հայ մարդը երբ նա ծիծաղում է ամէնուրախ տրամադրութեան իսկ պահին: Յանկարծ կը լրջանայ ու առանց պատճառի կը տխրի, կարծես երբեք ինքը չէր ծիծաղողը: Մռայլ ամպի մի քօղ կը պատի նրա դէմքը: Ի՞նչ էք կարծում, դա ցընցուած հոգու տարօրինակութիւն չէ՞ որ այդպէս անակնկալ ու յանկարծական անցումներ է պատճառում:

Ես լուռ հետեւում եմ հնակարկատին:

— Այո՛, բարեկամ, շարունակում է նա, մենք մեր հոգու աներեւոյթ խորշերում կրում ենք այդ տխրութիւնը ու նրա ներկայութիւնն ակամայ ընդունում ենք տարաժամ այցելութեան եկած հիւրի պէս... Թւում է թէ մենք ուրախութիւնից վախեցող մարդիկ ենք: Ու ամէն անգամ երբ ծիծաղում եւ կամ ուրախանում ենք, ակամայ մտածում ենք. «Չլինի՞ այս ուրախ պահը վաղուայ տխրութեան նախերգանքն է...»:

ԳԷՈՐԳ ՀԱՏԻՏԵԱՆ

(Շար. – 2)

Տէր եւ Տիկին Արշակ Սալատեան եւ զաւակները (Կրընոպլը), Տէր եւ Տիկին Եղիշէ Մերանկիւլեան (Փարիզ), Տէր եւ Տիկին Թաթուլ Ինճէեան, այրի Տիկին Վավա Խաչատուրեան (Նիւ Եորք), այրի Տիկին Նունուֆար Տիւրան (Փարիզ), Տէր եւ Տիկին Կարօ Սարեան (Փարիզ), Տէր եւ Տիկին Սուրէն Ակարոֆ եւ զաւակները (Փարիզ), այրի Տիկին Մաքրուհի Սալատեան (Կրընոպլը) ինչպէս նաեւ Շահինեան, Ժամկոչեան ընտանիքները եւ բոլոր պարագաները խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց մօր, մեծ-մօր, քրոջ, եղբօր կնոջ, հօրեղբօր աղջկան, ազգականին եւ սանուհիին՝

ԱՅՐԻ ՏԻԿԻՆ ՑԱՍՄԻԿ ԻՆՃԷԵԱՆԻ
(ծնեալ Սարեան)

մահը, որ պատահեցաւ Յունուար 19ին, Հիէռի (Վառ) հանգստեան տան մէջ, սրտի տագնապէ, 72 տարեկանին:

Թաղումը կը կատարուի զաւակին կողմէ, տեղւոյն վրայ:

Հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի այս Կիրակի, Յունուար 29, ժամը 11ին Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին:

Որեւէ մահազդ ղրկուած չըլլալով, ներկայս՝ ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն:

ՅԱՌԱՋ. — Մեր ցաւակցութիւնները՝ Տէր եւ Տիկին Մերանկիւլեանի, Տէր եւ Տիկին Թաթուլ Ինճէեանի, Տիկին Վավա Խաչատուրեանի, Տէր եւ Տիկին Կարօ Սարեանի:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Սէն - Լուի Սողոմոն Թէհլիրեան խումբը կը ծանուցանէ թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի այս Կիրակի Յունուար 19, Սէն-Լուի Ս. Գէորգ եկեղեցին իր վաղամեռիկ ընկերոջ՝

ԷՏՄՈՆ ՉԱՔՄԱՔՃԵԱՆԻ

մահուան Ա. տարելիցին առթիւ:

Նոր Սերունդի բոլոր ընկեր - ընկերուհիները հրաւիրուած են յարգելու իրենց տարաբախտ ընկերոջ յիշատակը:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Հ. Յ. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ընկերները ցաւակցութիւն կը յայտնեն ընկեր Մովսէս Տէմիրճեանի մահուան առթիւ, ողբացեալին ընտանիքին:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՏԻԿԻՆ ԻՍԿՈՒՀԻ ԱՆՏՈՆԵԱՆԻ

Մահուան քառասունքին առթիւ՝ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի Կիրակի Յունուար 29, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյն մէջ:

×

Այս առիթով Տիկ. Ա. Պապեան կը նուիրէ 100ական ֆր. Մխիթարեան եւ Դպրոցասէր վարժարաններուն, Կարմիր եւ Կապոյտ Խաչերուն եւ Հայ Ուսանողներու Օգն. Միութեան:

×

Նոյն առթիւ Տիկ. Նուարդ Գամէր Գափամաճեան 100 ֆր. կը նուիրէ Հայ Ուսանողներու Օգն. Միութեան:

(Ստանալ «Յառաջ»էն):

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Մկրտիչ Մաթոյեան իր կնոջ Սառա Մաթոյեանի (ծնեալ Էժտահարեան), մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի կը նուիրէ 50 ֆր. «Յառաջ»ին, 50 ֆր. Մարսէյլի Մշակութային Տան, նաեւ Խաչատուր Գիւնուեան 30 ֆր. եւ Անոյշ Թոմայեան 20 ֆր. «Յառաջ»ի բարգաւաճման համար: (Ստանալ «Յառաջ»էն):

ՃԱՇ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Մարսէյլի Հ. Բ. Ը. Միութեան Տիկնանց Օժանդակ Մարմինի կողմէ: Տեղի կ'ունենայ Յունուար 28, Շաբաթ գիշեր ժամը 20.30էն մինչեւ առտուան ժամը 3, Փալմ պիչ Քոնֆորտի սրահին մէջ: Ընտիր նուագախումբ՝ ղեկավարութեամբ Ժորժ ԲՈՂՈՍԵԱՆԻ:

Տոմսերը ապահովել՝ Բարեգործականի գրասենեակէն, 33 Քուր Փիէր Փիւժէ, եւ Աժանս Վէսթէլ՝ 67 Լա Քանըպիէր:

Ընտիր սպասարկութիւն եւ հայկական միջավայր:

ՍԱՄՈՒԷԼ - ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ
ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՄԵԾ ՏՕՆԱՎԱՃԱՌ

KERMESSE

Կազմակերպութեամբ վարժարանի Ծնողաց Միութեան

ՄԱՐՏ 11 ԵՒ 12

վարժարանին մէջ

ՖՐԱՆՍԱ - ԿԻՊՐՈՍ

Վերոյիշեալ անունին տակ եւ նախաձեռնութեամբ Ժերար Սթեֆանեսքոյի, միութիւն մը հիմնուած է, որ ՎԻՃԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ - ՃԱՇ մը կը կազմակերպէ, այս Ուրբաթ, Յունուար 27, ժամը 19.45ին Ազգ. Ժողովի ճաշարանը՝ 101, Ռիւ տը լ'Իւնիվերսիթէ (8րդ յարկ):

Մասնակցութիւն 55 ֆր.: Արձանագրուիլ 8 Ռիւ Վերտըրէ, Փարիզ 16րդ,

Հեռ. 224.60.24

Նիւթ՝ «Արեւելեան Միջերկրականը, Հայկ. Հարցը եւ Կիպրոսի Հարցը»:

Վիճաբանութիւնը կը բանան՝

Փօլիս Մոտինոս, Կիպրոսի դեսպան, Կի Քուլթան տը Սեսվալ, Մէթր Էմիլ Ասլանեան, Տոքթ. Սփիրօ Մազարաքիս:

Carnaval de Binche
(BELGIQUE)
Հաճելի եւ ուրախ օր մը, Կիրակի Փետրուար 5

Հաւաքուիլ ժամը 8ին Կառ տիւ Նոռին առջեւ, Քաֆէ Քիւրվէօր: Մեկնում դէպի Պինշ ժամը 8.30ին: Կայք Մոնս ցերեկուան ճաշի համար, ապա դէպի Պինշ ուր տողանցք վիոլներու ու մամզէլներու:

Վերադարձ ժամը 17ի շուրջ եւ Փարիզ ժամանում ժամը 21ին:

Այսպէս շատ գեղեցիկ օր մը, համեղ ճաշով:

Մասնակցութիւն 79 ֆր.

Սահմանափակ տեղեր

Edouard Djezirian
12, Allée Leonide — 94 Le Perreux
Հեռ. 324.14.96

Ցիւկէթ Նիկողոսեան
եւ
Ռոժէ Եօքեան
Ամուսնացած
Փարիզ, Յունուար 21, 1978

Կնքահայրութեամբ՝
Տէր եւ Տիկին
ՖՐԵՏԵՐԻՔ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆԻ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ Մշակոյթի Տան յանձնախումբը ժողովի կը հրաւիրէ Իսիի Կապոյտ Խաչը, Հ. Յ. Դ. Զաւարեան խումբը եւ Իսի լէ Մուլինոյի Նոր Սերունդը Ուրբաթ, Յունուար 27, ժամը 8.30ին Իսիի Մշակոյթի Տան մէջ: Շատ կարեւոր օրակարգ: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՑԿԵՐՈՅԹ

ՄԱՐՍԷՅԼ

Կազմակերպութեամբ Սէն Ժեռոմի Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին, Յունուար 29, ժամը 13ին, Մարսէյլի Մշակոյթի Տան Վասպուրական սրահին մէջ:

Համադամ ճաշեր՝ պատրաստուած Խաչուհիներու կողմէ: Գեղարուեստական յայտագիր: Հայկ հաճելի մթնոլորտ:

ՎԱՐԴԱՆԱՆՔԸ ԻՍԻԻ ՄԷՋ

Կազմակերպութեամբ Իսիի Հայ Եկեղեցւոյ Մշակութային Յանձնախումբի

Կը խօսի՝ ՏՈՔԹ. Յ. ԿԱՐԵՒՈՐԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին ԱՆԻ երգչախումբը, ղեկավարութեամբ Հրանդ Աճէմեանի եւ Կապոյտ Խաչի Իսիի միօրեայ դպրոցի աշակերտները:

Կիրակի, Փետր. 5, ժամը 11.30ին՝ յաւարտ պատարագի, եկեղեցւոյ «Նուրհան Ֆրէնկեան» մշակութային կեդրոնին մէջ:

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

CASINO DE CHARBONNIERES, SAMEDI 4 FEV. de 21 h. à L'aube

Dans le cadre du 60e Anniversaire du 28 Mai 1918

LE NOR SEROUND DE LYON
organise une

Nuitée Dansante

avec le grand orchestre de RMC « LES MEDITERRANEENS »

En attraction : L'ENSEMBLE ARMENIEN « ANI »

BUFFET — AMBIANCE — COTILLONS

Réservations : Annik Terzibachian 78) 25-08-28

ԿԱՄՔԷ ԱՆԿԱԽ ՊԱՏՃԱՌՆԵՐՈՎ
ՅԵՏԱՁԳՈՒԵԼԷ ԵՏՔ

UNIQUE CONCERT A PARIS

QUATUOR KOMITAS

(Ensemble d'Etat de la R.S.S. d'Arménie)

Composé de : Yervant TATEOSSIAN (1er violon), Hagop MEKINIAN (2e violon), Hagop BABIAN (Alto), Félix SIMONIAN (Violoncelle)

Samedi 11 Février
à 20 h. 45

organisé par
L'UNION CULTURELLE FRANÇAISE DES ARMENIENS DE FRANCE
avec la participation de
la J A F, la Chorale Sipan-Komitas, la Chorale Yanbékian,
la Chorale Bartévian
en L'EGLISE N.D.-DES-BLANCS-MANTEAUX
12, rue des Blancs Manteaux - 75004 PARIS
(Métro : Hôtel-de-Ville ou Rambuteau)

Billets : 50 F. - 30 F. - 15 F. (Collectivités, Etudiants, J.M.F.)

En vente :
— Centre Culturel U.C.F.A.F. · JAF, 6 Cité du Wauxhall, 75010 Paris
Tél. : 208-76-49 ou 208-31-22
— Librairie Palouyan, 9, rue de Trévise 75009 Paris, Tél. : 523-24-97
— F. N. A. C., 6, boulevard Sétastopol — 75004 Paris
— F. N. A. C., 136 rue de Rennes — 75006 Paris
— F. N. A. C., 26 Avenue Wagram — 75008 Paris
— Durand, 4 Place de la Madeleine — 75008 Paris — Tél. : 260-21-76

LES BILLETS CONSERVES POUR CE CONCERT
(qui devait avoir lieu le 10 Décembre)
RESTENT VALABLES

ATELIER D'EXPRESSION
chorégraphique et musicale
2, Impasse Latil
13008 MARSEILLE

RECHERCHONS

1. — Danseurs, musiciens, chanteurs, adultes - débutants avancés en vue spectacles. Cours dirigés par professeurs diplômés d'Arménie.

L'Atelier d'expressions chorégraphique et musicale sous la direction d'Edouard Bolikian a le plaisir de vous informer de l'ouverture de sa classe de :

CHANT

professeur JACK BALABANIAN
diplômé du Conservatoire d'Erévan
(1er soliste à l'opéra d'Erévan)

S'adresser à l'adresse de l'Atelier.
Tél. : 77-96-48

Imprimé sur les Presses
du Journal «Haratch»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ԽՍԱԵԱՆԻ ՕՐ

ՅՈՒՆՈՒԱՐ 29

Փարիզի Խսաեան Սանուց Միութիւնը, ըստ կտակի, կը կազմակերպէ ԽՍԱԵԱՆԻ ՕՐը, Կիրակի, Յունուար 29ին:

Առաւօտուն հանգստեան պաշտօն կը կատարուի Փարիզի Մայր եկեղեցին վարժարանի հիմնադիրներէն՝ Յովհաննէս եւ Մկրտիչ Խսաեանի, ինչպէս եւ մեզմէ յաւէտ բաժնուած տնօրէններու, ուսուցիչներու, եւ ընկերներու յիշատակին:

Իսկ ժամը 13ին բաժակի պահու հանդիսութիւնը տեղի կ'ունենայ ԲԻԾԾԱ - ՈՍԿԵԱՆ ճաշարանը՝ 139, Ռիւ Սէն-Օնորէ 75001 Փարի, Մէթրօ Փալէ-Ռուայեալ:

Ուղերձներ, յիշատակի ոգեկոչումներ, հայկ. նուագի ջերմ մթնոլորտ:

Նոյն օրը, աշխարհի ամէն կողմը Խսաեանցիներ բաժակ կը բարձրացնեն բոլոր հայ վարժարաններու կենաց, մաղթելով անոնց պայծառ եւ լուսաշող ապագայ:

Սիրով կը հրաւիրուին հին եւ նոր Խսաեանցիներ, յուսալով որ մեզի դեռ անծանօթ Խսաեանցիներ եւս առիթը յարմար կը նկատեն գալ միանալու մեզի այդ օրը:

Կը խնդրուի կանխաւ ապահովել սեղանները, հեռախօսելով ամէն առաւօտ, մինչեւ ժամը, 343.04.20

ՃԱՇԱԳԻՆ 50 ՖՐ.:

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
26
JEUDI
26 JANVIER
1978

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE NUMERO 1,30 F

HARATCH

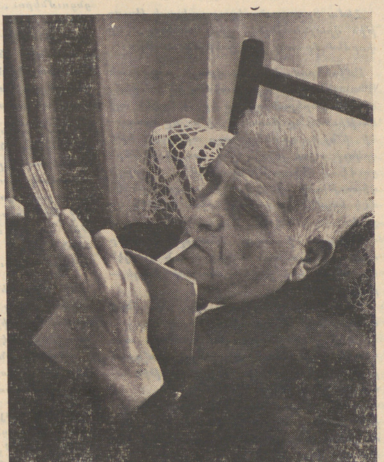
LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա Տար. 200 Ֆ. Վեցամսեայ 110 Ֆ.
Արտասահման Տար. 230 Ֆ. Հատը 1 Ֆ. 30

53ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.040
Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
53e ANNÉE — N° 14.040

Շ.

Առաջին անգամ ըլլալով, ի յուշ Շաւարշ Միսաքեանի մահուան տարելիցին, «Յառաջ» խմբագրական չունի: Ուզեցինք, որ այդպէս ըլլայ, խմբագրականին բացակայութեամբ ոգեկոչելով միաժամանակ ան՝ Հրանտ-Սամուէլ, որ առաջին օրէն նստած մեր ղրացեալ խմբագրապետին կողքին, մինչեւ իր վերջին շունչը հաւատարիմ մնաց «Յառաջ»ին:

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ ՀԵՌԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Յունուար 16–19)

ՄԱՆԿԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍ

Երեւանի մանկական պատկերասրահին մէջ իրենց գործերը ցուցադրած են Երեւանի Գեղագիտական Դաստիարակութեան տան աշակերտները: 5–13 տարեկան երախաները՝ կտորներէ ու դերձաններէ պատրաստած են դիմակներ, խամաճիկներ, կարպետներ, ինչպէս նաեւ կաւէ առարկաներ:

×

ՍՓԻՒՌՔԻ ՀԱՅ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐՈՒ ԱՄԱՆՈՐԻ ՀԱՆԴԷՍԸ

Երեւանի բարձրագոյն ուսումնական հաստատութիւններու մէջ ուսանող սփիւռքի հայ երիտասարդները, ինչպէս նաեւ օտար ուսանողներ, ամանորի առթիւ հաւաքոյթ մը ունեցած են «Անի» պանդոկին մէջ: Հայաստանի բարձրագոյն եւ միջնակարգ մասնագիտական կրթութեան նախարարութիւնը, արտասահմանի ուսանողներով զբաղող խորհուրդը եւ Սփիւռքահայութեան հետ Մշակութային Կապի Կոմիտէն կազմակերպած են այդ հաւաքոյթը, որու ընթացքին խօսք առած է նախարար Լ. Ղարիբջանեան: Գեղարուեստական բաժնին մասնակցած են Մետաքսեայ Սիմոնեան, Վարդուհի Վարդերեսեան, Վ. Ապաճեան, Վարդուհի Խաչատրեան:

×

ՎԱՀԱՆ ՏԷՐԵԱՆԻ ԱՐՁԱՆԻՆ ԲԱՑՈՒՄԸ ՕՐԷՆՊՈՒՐԿԻ ՄԷՋ

Օրէնպուրկի մէջ, ոչ հեռու այն տունէն, ուր 1920ին մեռած է Վահան Տէրեան, տեղի ունեցած է բանաստեղծին արձանին բացումը: Կրանիթէ պատուանդանի վրայ դրուած է բանաստեղծին դիմաքանդակը՝ գիրքը ձեռքին: Պատուանդանին փորագրուած է «Հայ նշանաւոր բանաստեղծ, կոմունիստ, պետական եւ հասարակական գործիչ»: Վահան Տէրեանի յիշատակը միշտ վառ կը մնայ այդ շրջանին մէջ: Օրէնպուրկի փողոցներէն մէկը կը կրէ բանաստեղծին անունը: Ամէն տարի հոն տեղի կ'ունենան Տէրեանի կեանքին ու գործին նուիրուած երեկոյթներ:

×

ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ ԴԱՇՏԻ ՊԵՂՈՒՄՆԵՐԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻՆ

Հնագէտներ Արարատեան դաշտին մէջ յայտնաբերած են 7000 տարուան հնութիւն ունեցող բնակավայր մը: Փոքր բլուրին մէջ գտնուած են փոքր սենեակներով կլոր տուներու աւերակներ: Սենեակներու կաւէ յատակները ներկուած են դեղին-կարմիր: Իւրաքանչիւր տուն ունի մառան մը, ուր պահուած է ուտելիքը, մասնաւորաբար հացահատիկը: Պեղումներու ընթացքին գտնուած են քարակոփ ձեւեր եւ պաշտամունքի անկիւններ ունեցող կաւածեփ փոքր բնակարաններ, որոնցմէ մէկուն յատակին տակ յայտնաբերուած է դամբարան մը: Պեղումները կատարող գիտական խումբին ղեկավարը Ռաֆայէլ Թորոսեան դիտել տուած է, թէ յետագայ պեղումները հարուստ նիւթ կրնան հայթայթել Արարատեան դաշտի բնիկներու հին հողագործական մշակոյթը ուսումնասիրողներուն:

×

ԲՋՆԻ ԱՄՐՈՑԻՆ ՊԵՂՈՒՄՆԵՐԸ

Երեւանի պետական համալսարանի հնագիտութեան եւ ազգագրութեան ամպիոնը պեղումներ կը կատարէ Բջնի ամրոցին մէջ: Պեղումներու ընթացքին յայտնաբերուած է միջնադարեան Հայաստանի ճարտարապետական յուշարձան մը՝ կեդրոնագմբէթ եկեղեցի մը, որ կառուցուած պէտք է ըլլայ Թ.-Ժ. դարերուն: Պեղումներ կատարող գիտական խումբի ղեկավար Ի. Ղարիբեան ըսած է, թէ այդ եկեղեցին կառուցուած է աւելի հին՝ Դ.-Ե. դարերուն պատկանող եկեղեցւոյ մը տեղը, անոր հիմքերուն վրայ: Հին շրջանի եկեղեցին ունեցած է կղմինտրով ծածկուած տանիք՝ ներկուած կարմիր ներկով, իսկ ներսի պատերուն վրայ հաւանաբար որմնանկարներ եղած են, որովհետեւ առանձին քարերու վրայ նկատելի են ներկերու հետքերը: Գիտնականները պեղած են նաեւ ուրիշ աւերուած շինութիւն մը, որ բաղկացած է միջնորմային պատով բաժնուած երկու անհաւասար դահլիճներէ եւ կը պատկանի Ժ.-ԺԱ. դարերուն: Ցետագային հոն բնակիչներ երեւցած են, որոնք սրահներու մէջ պատրաստած են օջախներ, թոնիրներ, կճուճներ, որոնցմէ մէկուն մէջ յայտնաբերուած ճարպի իւղը ներկայիս կը հետազօտեն մասնագէտները: Գտնուած են նաեւ ջնարակուած եւ յախճապակիէ թասերու, պնակներու, քրեղաններու (կաւէ խորունկ պնակ) բեկորներ, մետաղէ պզտիկ ափսէ, արծաթէ դրամներ, ոսկորէ առարկաներ, խեցեղէնի բազմապիսի նմոյշներ, որոնք կը վերաբերին մինչեւ ԺԶ. դար ինկող ժամանակաշրջանին: Բջնի ամրոցը կը գտնուի Հրազդանի շրջանը, նոյնանուն գետի աջ ափին: Կղզիանման բարձրաւանդակ մըն է ան, հարաւային եւ արեւելեան կողմերէն՝ անմատչելի, հիւսիսային եւ արեւմտեան կողմերէն՝ պարսպապատ: Պարիսպէն ներկայիս մնացած են առանձին հատուածներ եւ բուրգեր, կիսաւեր կառոյցի մնացորդներ, ստորերկրեայ ջրամբար մը եւ ամրոցէն դէպի Հրազդան գետ տանող փակուղիի մուտքը:

×

ԽԵՑԵՂԷՆԻ ՆՈՐ ԳՈՐԾԱՏՈՒՆ ՄԸ ԱՐՏԱՇԱՏԻ ՄԷՋ

Արտաշատի մէջ սկսած է կաւեղէնի-խեցեղէնի նոր գործատան շինարարութիւնը: Ձեռնարկութիւնը, որ կը սկսի բանիլ այս տարուան վերջաւորութեան, տարեկան շուրջ 700 հազար ռուբլիի արտադրութիւն կ'ունենայ, այսինքն հին գործատան արտադրանքին կրկնապատիկը: Արտաշատի մէջ պատրաստուող շուրջ յիսուն տեսակ խեցեղէնը, որ ծանօթ է Խորհ. Միութեան մէջ, կը ղրկուի նաեւ Ճափոն, Ջեխոսլովաքիա եւ Հունգարիա:

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԹՈՒՐՔԻՈՅ մէջ արիւնալի բախումները չեն դադրիր եւ Երեքշաբթի օր կրկին մէկ հոգի սպաննուած է եւ վեց հոգի ալ վիրաւորուած: Ոստիկանութիւնը կ'ուզէր արգելք հանդիսանալ 150 ուսանողներու երթին Էրզրում եւ բախումները սկսած են: Պայթած ռումբեր վնասած են աջ կազմակերպութեան մը շէնքին եւ Գեղարուեստից վարժարանի մը Անգարա եւ անծանօթ մըն ալ կողոպտած է դրամատուն մը՝ Ատանա: Երկու երիտասարդ ալ վիրաւորուած է Պոլսոյ մէջ:

ԱՆԳԱՐԱՅԷՆ կառավարական շրջանակները կը հաղորդեն որ Թուրքիա 500 զինուոր եւս ետ կը քաշէ Կիպրոսէն ինչ որ պէտք է, ըստ իրեն, մեղմացնէ մթնոլորտը եւ նպաստէ բանակցութեանց: Դեռ 29 հազար զինուոր կայ Կիպրոս, որոնք կը գրաւեն 40 առ հարիւրը 18 առ հարիւր Թուրք բնակչութեան համար:

ՔԱՆԱՏԱՅԻ վրայ ինկած ու կազմալուծուած է խորհրդային լրտես-արբանեակ մը, հիւլէական լեցուն: Կը լրտեսէր ամերիկեան ծովային ուժերը: Հաւանական չի նկատուիր որ վարակման վտանգ ըլլայ շրջանին համար:

ՊԱՌՈՆ ԱՄՓԷՆԻ առեւանգումէն 48 ժամ ետք, Չորեքշաբթի առտու ճշգրիտ որեւէ բան կարելի չէր գիտնալ քանի նախափը հերքեց, պաշտօնական նամակով մը Լիպերասիոնին ուղղուած, որ ինք ըլլայ առեւանգումին հեղինակը մինչ ոստիկանութիւնն ալ կը շարունակէ իր քննութիւնները եւ խուզարկութիւնները, մանաւանդ փարիզեան շրջանը, առանց արդիւնքի:

«ԻՒՄԱՆԻԹԷ» դէրք կը բռնէ ի նպաստ խորհրդային թուարանագէտ՝ Շթշարանսկիի, որ տասը ամիսէ ձերբակալուած է եւ կը գրէ. «Անընդունելի է որ պաշտպանութեան իրաւունքները այսպէս անգիտացուին, ինչ երկրի մէջ ալ ըլլայ եւ ալ աւելի ընկերվարական երկրի մը մէջ»:

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ գիներու յաւելումը շատ գոհացուցիչ կը նկատուի, քանի 0,3էն 0,4 առ հարիւրը չանցնիր: Փետրուար մէկէն սակայն պիտի աւելնան կաթնեղէններու գիները, գլխաւորաբար կարգ մը պանիրներու:

ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ «Ժողովուրդին Օրաթերթը» կը նկարագրէ «յեղափոխական ամուսնութիւնը» որ կատարուած է Դեկտեմբեր 31ին, առանց նուէրի եւ ճաշի կամ խրախճանքի Ֆուքիէնի գաւառը: Այս ձեւով նպատակ կայ վերջ տալու Չինաստանի աւանդական ամուսնութեանց, որոնք առիթ էին ընտանիքներուն համար ճոխ խնջոյքներու:

ՖՐԱՆՍԱՅԻ Արդարութեան նախարարը, որ Պառի բացակայութեան կ'ապահովէր նաեւ Նախարարապետութիւնը, կոչ մը ըրաւ Ֆրանսացիներուն, որպէսզի օգնեն վերջ տալու համար ոճրային եւ ահաբեկչական արարքներուն:

ԸՆՏՐԱՊԱՅՔԱՐԸ կը շարունակուի նոյն թափով եւ նոյն ներքին անհամութիւններով: Այս անգամ Ժ. Ժ. Սերվան-Շրէպէրն է որ կը մերժէ յանձնառութիւններ առնել իր թեկնածուներու քաշուելուն մասին մինչ Շիրաք շեշտը մեղմացուցած էր: Միւս ափը՝ Մառշէ կը կրկնէ որ Համայնավար կուսակցութիւնը կը փափաքի բարեփոխել Սահմանադրութիւնը, իսկ Միթերան կը հաստատէ «Մեր ընկերներուն պիտի առաջարկենք կառավարական ուխտ մը»:

ԵԿԱՄՈՒՏՆԵՐՈՒ յայտարարութեան համար (Փետր. 28), լեցնելիք թուղթերը իւրաքանչիւրին հասցէին պիտի ղրկուին այս տարի: Ալ պէտք չկայ երթալ քաղաքապետարանէն առնել:

Ի ՅՈՒՇ ԻՐ ՄԱՀՈՒԱՆ ՁԼՐԴ ՏԱՐԵԼԻՑԻՆ

ԱՐՈՒ ՄԱՀԸ

Դուն չե՛ս գիտեր ինչ է մեռնիլը...
Մեռնիլը՝ ապրելու սկսիլ է...

— Է՛նպէս կտրիճ, է՛նպէս կտրիճ...
Եւ չիթ մը արցունք բիւրեղացաւ պառաւին փոսացած աչքերուն խորը:

Ահեղ ուժ մը կը կապէր իր լեզուն, կը ջլատէր իր խօսելու կարողութիւնը, ու միայն չիթ մը արցունք քամել կուտար՝ իբրեւ լրացուցիչ արտայայտութիւնը իր յորդագեղ զգացումներուն, իբրեւ վեր-ջարանը իր չաւարտած պատմութեան:

— Է՛նպէս կտրիճ, է՛նպէս կտրիճ...
Եւ այսպէս: Եւ հազիւ ա՛յսչափ: Այն ի՞նչն էր որ արգելք կ'ըլլար իրեն աւելին ըսելու, ամէն բան ըսելու: Արդեօք կը վախնար որ հերոսին յիշատակը կ'աղարտէ՞ իր տգէտ իմացականութեամբ, արդեօք բառե՞ր չէր կրնար գտնել, իր ահաբեկ հիացումին մարմին տալու համար: Եւ, արդեօք ի՞նք ալ, այդ արդէն գերեզմանաբոյր կմախքն ալ կը վախնար, եւ, խլուրդի խոհեմութեամբ մը, բանի կը խեղդէր իր պառաւ ոգեւորութեան զեղումը:

Բայց այդ ճայնարկութի՞ւնը, — «է՛նպէս կտրիճ, է՛նպէս կտրիճ»: Պառաւը պիտի կրնա՞ր հասկցնել անոր բոլոր ուժգնութիւնը: Պիտի կրնա՞ր կայծ մը հուր, կաթիլ մը արիւն հոսեցնել այդ չորս պատկերալից բառերուն իւրաքանչիւր վանկին մէջ, իւրաքանչիւր տառին վրայ, որպէսզի պատկերը հարազատ ըլլար, կենդանի եւ հարազատ:
— Է՛նպէս կտրիճ, է՛նպէս կտրիճ...

×

... Ի՞նչ է այն բազմութիւնը որ հո՛ւնա, բլուրն ի վեր կը խոյանայ, տենդագին գնացքով, անխուսափելի խթանէ մը լարուած: Ի՞նչ է այն, եւ ո՞ւր կը դիմէ եւ ինչո՞ւ այդքան հեւ ի հեւ, այնքան տագնապալի է իր գնացքը:

— Զավուշը ինկաւ, կը հծծէ քրտնաթոր, ահաբեկ մշակը. մեր վերան երկրէն նոր արեւ մըն ալ պակսեցաւ:

— Իսկ ի՞նչ է այն բազմութիւնը որ բլուրն ի վեր կը սուրայ:

— Իր կտրիճ մարմինն է որ թաղելու կը տանին, իր նշխարքը որ հիմա արիւն կը հոտի: Զավո՛ւշը, տղայ, մեր դաշտերուն կտրիճը, մեր գագաթներուն սարսափը ինկա՛ւ, ու մեզ որբ թողուց այս վերան աշխարհին մէջ: Զավուշը ինկաւ, տղա՛յ. գիտե՞ս ինչ ըսել է այս: Անտառէն վերցուր առիւծը, եւ ի՞նչ կը տեսնես, — բոլոր մանր ու խոշոր գազաններ, գայլն ու բորենին, վարազն ու արջը, կուզն ու աղուէսը պար կը դառնան, քու արտն ու ախոռը, քու տունն ու օջախը կը քանդեն, քո դաւարն ու հաւքը կը լափեն, քո նամուսը կը պղծեն, քո հանդիստը կը քրքրեն, եւ մեծ փառք, եթէ այդ բոլոր զուլումին մէջ մենաւոր հոգիդ ողջ մնայ... Գէորգը մեր առիւծն էր որ իր կորիւններուն հետ ահ ու սարսափ կ'ազդէր այդ ամէն մանր ու խոշոր գազաններուն, այդ ծուարած բորենիներուն: Ան մեր Ասլանն էր: Անոր չուքէն կը դողային Քուրդն ու պէկը, միւլթեզիմն ու աղբէրը, Չէրքէզն ու մուհաճիրը Գէո՛րգը, դուն տեսե՞ր էիր անոր պէս իկիտ...

Եւ մշակը աչքերուն կը տանէր թեւը, ընացած արցունքը սրբելու համար:

×

— Զավուշը մեռեր է, Ասօ՛:
— Ինչե՛ր կ'ըսես, Մհէ՛, Զավուշ մեռնի՛: Ո՞վ կը խաբես...
— Հայա, Արօն ըսաւ: Ժամեր ու ժամեր կուեր են: Զավուշը թֆանքն առած չուր իրիկուն զարկեր է. բայց դուն մեր սեւաւոր բախտը տես որ ինքն ալ վերջը ինկեր է, ասլանի պէս ինկեր է...

— Բա՛, մենք ի՞նչ պիտի անենք հիմա, Մհէ՛:

— Ի՞նչ պիտի ընենք, լաչա՞կ պիտի կապէինք: Հրացան մը դուն կ'առնես, հրացան մը ես, կ'իյնանք սար ու ձոր, մեր կտրիճին վրէժը կը լուծենք, կը խփենք հա կը խփենք...:

×

... Եւ պառաւը, ու մշակը, ու տղաքը ուրիշ բանի վրայ չէին խօսեր: Զավուշը ինկեր է, անմահ Զավուշը, եւ իր առիւծ հոգին ահա կը խռովէր ստուար ամբոխ մը ճնշուածներու — բոլոր ամբոխը ճընշուածներուն — որ կրնային կերպով մը քարշ տալ իրենց հեւացող գոյութիւնը, քանի Ան ողջ էր, քանի իր ահեղ շուքը կը պտըտցնէր ոպջերու մօտիկը, գազաններու գլխուն վերեւ:

Բայց ահա մեռեր էր այդ Առիւծը: Ահա չիջեր էր իր արեւը, եւ ճնշուածներուն ամբոխը ահաբեկ՝ անոր մահը կ'ողբար, անոր մահերգը կը հծծէր երդիքներուն անկիւնը, ամայի դաշտերու դողը, խորհրդապանծ սարին ստորոտը: Մեռեր էր հերոսը, եւ իր արու մահուան դիւցազներգութիւնը կը հեղէին փոսացած աչքերով պառաւներ, ցուպերու կթնած ծերուկներ, կիսամերկ լաճեր եւ սգաւոր այրիներ:

Այդ մահը, եւ մա՛հը բոլոր «խենթ»երուն, այդ իսկ նոր բռունցք մը չէ՞ որ կը տրուի Նախրային Համակերպութեան կուշտին. ժամը չէ՞ այդ, որ կը փեռեկտէ Ստրկութեան պնդացած գետինը. լայնեբախ փոսը չէ՞ այդ որ կը բացուի Հլութեան որդնոտած կուրծքին վրայ:

«Ոչ մէկ բեմէ մարդկային ձայնը կրնայ այնքան հեռուն հասնիլ որքան գերեզմանէն»:

Եւ երբ այդ գերեզմանը մէկունն է որ գիտցաւ թէ «ի՛նչ է մեռնիլը», որ խուլ եւ համր բազմութեան մը անլուր կիրքերուն մրրիկովը մոլեգնած՝ կրցաւ անսովոր լեզու մը խօսիլ, լեզու մը այնքան բարբարոս որքան բռնութիւնը իր հայրենի հողին, ահարկու ինչպէս քարաժայռերը որ իր տենդահար ներբաններուն ճնշումը կը զգային, եւ հզօր, եւ փառաւոր, եւ պակուցիչ՝ ինչպէս վայքը Եփրատին, ինչպէս մրրիկը Գրդուռին:

Այդ գերեզմանը որ վաղուան ուխտատեղին է արդէն, գերեզմանը Մակարին, եւ գերեզմանները բոլոր անոնց որ մութին մէջ մեռան, որ արու մահուան մոլուցքը ըմպեցին, մեր երկունքին սկզբնական տագնապներն են, որոնք ա՛լ աւելի զօրեղ ինքնավստահութեամբ կը սպառազինեն մեզ, որոնք ա՛լ աւելի հուր կը տեղան մեր ռազմիկ երակներուն մէջ, ու ա՛լ աւելի կը խտացնեն չարքը բոլոր դըժդոհներուն եւ բոլոր բարձր հոգիներուն:

Եըլտըզը ա՛լ նշանակութիւն չունի մեզի համար, քանի անսպառ են Գէորգ Զավուշները: Ծիր մըն ալ, եւ ահա գարշահոտ մոխրակոյտ մը պիտի մնայ այդ ներոնական փառքերէն:

ԸՄԲՈՍՏ

«Ռազմիկ», Բ. տարի
թիւ 191 (6 Հոկտ. 1907)

ԱՆԿԱՊ ԽՕՍՔԵՐ
ԻՐ ՄԱՀՈՒԱՆ ՏԱՐԵԼԻՑԻՆ ԱՌԹԻՒ

ՀԵՐԹԱՓՈԽՆԵՐԸ

Քիչ մը ո՛ւշ բայց անոյշ:

Հիմա որ արտօնուեցայ սպիտակ թուղթին վրայ նայելու, գրիչ բռնելու, կը փորձեմ մրոտել այս քանի մը տողերը:

Ամիսներով վրայ – վրայի բարդուած Ցառաջները որ այս պահուս կը քրքրեմ, ներքին բերկրանքով մը կը համակեն ողջ էութիւնս: Կը մտածեմ, ի՞նչ կը պատահի, ի՞նչ կը դառնայ մարդ արարածը եթէ զրկուի աչքի լոյսէ, ընդ որս եւ ընթերցումէ...: Գիտութիւնը բարէ՛, — արդի գիտութիւնը — երկսայր սուր մըն է, մէկ կողմէն կը քանդէ, միւս կողմէն կը շինէ:

Լոյսը եւ խաւարը, կեանքը եւ մահը այս երկսայր սուրին շեղբերուն վրայէն կը քալեն քով քովի համաչափ քայլերով...

Բայց, իմ ըսելիքս այդ չէր, թող վերի տողերը իբր նախաբան համարուին:

Մէկիկ-մէկիկ քրքրելով Ցառաջի այդ հին թիւերը, գտայ շատ մը ուշա՛գրաւ բաներ մեր կեանքէն, մեր գաղութին առօրեայ կեանքէն:

Յօդուածներ, տեսութիւններ, թղթակցութիւններ, ազդեր եւ մահազդներ: Համազումարը կամ կենդանի պատկերը մեր առօրեային:

Սակայն, այդ բոլորին մէջ ամէնէն գովելին, ամէնէն ուշագրաւը այն բացառիկ թիւն էր որ նուիրուած էր մեր օրուան, — Հ. Յ. Դաշնակցութեան Օրուան: (Շաբաթ – Կիրակի 26–27 Նոյեմբեր 77) հոն՝ այդ բացառիկ թիւին մէջ յօդուած ստորագրող բոլոր անձերը անձնապէս կը ճանչնամ: Ոմանք շատ մօտէն, ուրիշներ՝ զանազան առիթներով: Բայց, Դաշնակցականը Դաշնակցականի մը հետ մտերմանալու համար քառասուն անգամ հանդիպելու պէտք չունի, մէկ երկուքը կը բաւէ, ասիկա ճշմարտութիւն մըն է:

Անոնցմէ ոմանք անապատներէն եկած են: Միւսներն ալ գաղթակայաններու ծընունդ: Ըսել է, գրեթէ նոյն ճամբաներէն անցած, նոյն կեանքը ապրած միտւորներ, անհատներ — տարեցներ թէ երիտասարդներ: Ըսել է անոնք բոլորն ալ համեստ դասակարգի մարդիկ, բայց իրենց նուիրումով, ճիգերով, պատրաստակամութեամբ կրցեր են հերթափոխի մեծ եւ պատասխանատու կոչումին արժանանալ:

Ընկերներ Գրիգոր Կիւլեան (տարիքի կարգով), Կարապետ Յովակիմեան, Սարգիս Ընտրիկեան, Աւլէն Փափազեան, Ժիրայր Միրիճեան, կրտսերագոյնը՝ Կարօ Յովսէփեան մեր օրերու նուիրեալները, պիտի ըսէի անպաշտօն գործիչները մեր կուսակցութեան:

Երէկ, երբ դեռ կային, կ'ապրէին տարեցները, մեծերը, Ցառաջի բացառիկ թիւերը զարդարուած կ'ըլլային այլապէս ծանօթ անուններով: Պատգամախօս խըմբագիրին «Երկու Խօսք»էն ետք, քով-քովի շարուած կ'ըլլային պաշտելի անուններ: Ա. Ահարոնեան, Մ. Վարանդեան, Ս. Վրացեան, Ա. Ջամալեան, Կ. Սասունի, Շ. Նարդունի, Ս. Տէր – Թովմասեան, վերջինը՝ Հրանտ – Սամուէլ եւ բազմաթիւ ուրիշներ, հայ մտքի եւ գրչի տիտանները:

Ու անոնց կողքին՝ յաճախ տեղ կը գրաւէին նորեկներ ալ իրենց պարզ, մանկունակ գրութիւններով: Խմբագիր Մեծ Շաւարշը թերթին էջերը համեմելու ալ մասնագէտ էր:

Այսօր, աւա՛ղ, չկան անոնք... կայ սակայն անոնց շուքն ու շունչը անոնց հաւատաւոր հետեւորդներուն վրայ: Ապացո՞յց... ահա՛ սա հերթափոխները, սա կամաւոր, անձնուէր զինուորագրեալները, որ կը շարունակեն իրենց անսայթաք երթը երէկի մեր նուիրեալներու գծած ճամբով:

Անոնք բոլորն ալ անշահախնդիր նուիրեալ զինուորը եղան այս կուսակցութեան: Պարզ, համեստ, գործունեայ մշակներ եւ բանուորներ:

Եթէ այս կուսակցութիւնը — Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը — մօտաւորապէս ինը տասնեակ տարիներ տոկաց, դիմացաւ բազմազոյն եւ բազմատեսակ աւերներու, ցնցումներու, փոթորիկներու ու տակաւին այսօր ալ պատնէշին վրայ է եւ հայկ. կեանքին մէջ իրական «ռէալ» ուժը, պարզապէս անոր համար որ իր մեծերէն, առաքեալներէն ժառանգեց նուիրումի, զոհաբերութեան, կարգապահութեան սրբազան առաքինութիւնները:

Սխա՞լ պիտի ըլլար ըսել թէ՝ մեր ծերունազարդ ընկեր Գ. Կիւլեանէն մինչեւ կրտսերագոյնը ընկեր Կ. Յովսէփեանը տասնեակ տարիներէ ի վեր կամաւոր, անպաշտօն գործիչներ են այս գաղութին մէջ թէ՛ կուսակցութեան եւ թէ գաղութին հաշւոյն: Ո՞վ կրնայ հաշիւը տալ անոնց ըրած նիւթական եւ բարոյական զոհաբերութիւններուն:

Եթէ փորձենք խղճամիտօրէն մէկ-մէկ օրինակ բերել անոնց իւրաքանչիւրին կատարած նուիրումէն, դարձեալ շարքը շատ կ'երկարէր: Մնաց որ, իրաւ մարդիկ որպիսիներ են իրենք, միշտ կը խուսափին, ու խուսափած են սնամէջ եւ պոռչոտ ցուցադրութիւններէ:

Եթէ փէտայի անունը կամ բառը մասնաւոր նուիրական իմաստ մը կը պարունակէ իր մէջ, պիտի համարձակէի ըսել թէ անոնք — մեր ընկերները այսօր — մեր օրերու ջան փէտայիներն են իրենց նուիրումով, իրենց կամաւոր աշխատանքով:

Երէկ, լեռ բարձրանալու, զէնք կրելու, զարնել – զարնուելու հարկադրանքը կար: Այսօր, նոյն հարկադրանքին տակ կը գտնուինք տարբեր ձեւի զէնքերով, մէկը միւսին չափ հաստ... «Մեզ պիտի ըլլայ մաքուր յեղափոխականներու արիւնին, եթէ հոսի ցուրտ պեթոնի հոգեդաշտին վրայ: Ես կը վախնամ պեթոնին վրայ լճացած արիւնէն: Արեւը զայն կը խանձէ: Մենք արիւնէ ծնունդ կ'ուզենք: Նոր կեանք»:

Արժանաւոր եկեղեցականի մը կսկծալի խօսքերն են: (Ն. Վ. Զաքարեան, Ցառաջ) պիտի ըսէի սրտառուչ պատգամները ուղղուած բոլորիս, բոլոր սրտցաւ մարդոց: Բայց, մասնաւորապէս անոնց որոնք կոչուած են դեր մը կատարելու մեր հանրային կամ ազգային կեանքէն ներս:

Նոյնիմաստ պատգամներու անխոնջ եւ տեւական քարոզիչը եղաւ այս թերթին խմբագիրը որուն մահուան 21րդ տարելիցն է, աւա՛ղ այսօր... Տասնեակ տարիներու իր ամբողջական խմբագրականները, իր առօրեայ «Երկու Խօսք»երը ուրիշ բան չէին, եթէ ոչ խտացումը մեր հաւատքին, մեր յոյսերուն, մեր պատմութեան հարազատ ձայնին, մեր անմնացնելի, անկորնչելի տեսլականին:

Ու հիմա, այս օրերուն, եթէ նուիրեալներ ունինք, կամաւորներ ունինք, — կամաւորը իր ամէնէն շքեղ իմաստով, ինչո՞ւ չըսել, պարզապէս արդիւնքն են մեծ առաքեալ Շաւարշ Միսաքեանի յամառ ճիգերուն, անբասիր նուիրումին:

Ու քանի որ այսօրուան հերթափոխները բոլորն ալ «Ցառաջ»ի դպրոցէն են, մեզի կը մնայ ուրախանալ, հրճուիլ, ծափ տալ: Ու մաղթել որ անոնց ճիգն ու աշխատանքը պսակուի յաջողութեամբ:

Ու մաղթել նաեւ որ, բոցավառը մնայ միշտ բոցավառ, միշտ տոկուն, միշտ կանգուն, ու շարունակէ իր ճանապարհը արիութեամբ եւ անսասան հաւատքով:

«Ցառաջ»ը կէս գիշերի մոմ չէ: «Ցառաջ»ը միշտ լուսատու փարոս է ու այդպէս ալ պիտի մնայ: Ատոր հաւատացող ենք:

Թող լոյս իջնէ մեծ Շ.ին գերեզմանին վրայ եւ թող ողջ մնան հաւատաւոր հերթափոխները:

ՄԻՍԱՔ ՄԻՐՁԷ

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՊԱՀԱՊԱՆԸ

Ձմրան մռայլ օրերը տառապող հոգիներու կը նմանին: Տխուր է բնութիւնը, այսօ՛ր, տխուր եմ եւ ես: Մարդիկ, անժպիտ, փողոցներուն մէջ կը վազվզեն. ծովու ալիքներուն պէս իրարու կը բախին՝ յանուն կեանքի պայքարին, յանուն հացի մը:

Ահաւասիկ անտուն ձնծղուկներ, որոնք ցուրտէ ցուրտ կը թռչկոտին, կամ փլփլած տան մը կոտրած աղիւսներուն վրայ անշարժ՝ կը մնին: Տէ՛ր, օգնական եղիր երկինքի անմեղ այդ բնակիչներուն, չքաւոր մարդոց, համբերուն, անկարներուն, կոյրերուն, հաշմանդամներուն օգնական եղիր, Տէ՛ր, անփորձներուն:

Տէ՛ր, ահա սեփական աչքերովս կը տեսնեմ անսահման զօրութիւնդ՝ որ լոյս է համակ: Լոյսը սէրն է, Տէ՛ր, եւ ամէն ցանք ունի իր պահապանը՝ որպէսզի հունձքը առատ ըլլայ, բարի՛:

Ահա սեփական սրտովս կը զգամ, Տէ՛ր, եթէ խենթ երկրպագուներ չունենանք, լոյսի, գեղեցկութեան տաճարին, կը նշանակէ թէ ամէն ինչ կը փլչի այլեւս, կը կործանի:

Ցաւս այնքան մեծ է, Տէ՛ր, որ ինքզինք կը կրծէ: Զօրութիւնդ, փառքդ, ամբողջ հաւատքս իսկ իսկ մէկ կողմ չպրտած՝ ուրանալով կ'ուրանամ գոյութիւնս անգամ:

Ես տեսայ քաղաքներու խենթ ամբոխները՝ բռունցքները օդին, ահեղավազ գետերու պէս՝ կ'ուզէին կոխկռտել, փշրել ամէն ինչ, քար քարի վրայ չթողուլ՝ մեր սրտերուն մէջ թէ այլուր:

Մշակոյթդ մեր պահապանին քսանեւմէկերորդ տարեդարձին՝ սիրտս ներամփոփ՝ տխրած է այսօր: Տաճարներէն ներս մենք մոմ կը վառէինք, ծունկ մը աղօթք կ'ընէինք. մինչ այսօր, անտարբերութեան կողքին ատելութիւնն ալ բազմած է: Ո՛չ ամենուրեք, բարեբախտաբար: Կան եւ բազմաթիւ են այն սրտերն ու տուները, որոնք ունին լոյսի իրենց պահապանը. աւելի քան կէս դար առաջ եւ այսօր այդ սրտերն ունին իրենց երգը, տուները՝ իրենց հացը տաքուկ:

«Առաւօտ լուսոյ»՝ բոլոր սրտբաց հոգիներուն, բոլոր բաց դռներուն:

Ս. ԸՆՏՐԻԿԵԱՆ

ԽՈՍՏՈՎԱՆԱՆՔ

Սիրելի «Յառաջ»,

Յիսուն տարի է որ կը քալեմ Հ. Յ. Դաշնակցութեան գաղափարական ուղիէն, գիտակցելով հանդերձ ընտրած ճամբուս դժուարութիւններով լեցուն ըլլալուն: 1928ին է որ մաս կամեցի գաղափարական այս ընտանիքին եւ մինչեւ այսօր կը քալեմ անշեղ՝ Հ. Յ. Դ.ի նուիրական ուղիէն: Կուրծք տուի բոլոր արգելքներուն, սպառնալիքներուն, միակ նպատակ ունենալով գաղափարիս միջոցաւ ծառայել հայ ժողովուրդին: Բնական է՝ ունեցայ թերութիւններ, տաք ու պաղ օրեր. տեսայ ու այսօր, կեանքիս վերջին հանգրուանը կ'ապրիմ:

Հաշուեյարդարի նստած եմ ես ինծի հետ, տարիներու ընթացքին տարած աշխատանքիս հետ. շարժանկարի մը նման կը տողանցէ անցեալը աչքերուս առջեւ ու ես՝ ոչ իսկ պահ մը, զղջումի զգացում կ'ունենամ որ այսքան երկար տարիներ, շատ անգամ ամէն ինչ մոռցած, իմ կեանքի գնով իսկ ծառայեցի բոլոր ճակատներու վրայ, նամանաւանդ նոր սերունդին՝ որուն համար հպարտ եմ: Այս քանի մը տողը ինքնագովութիւն թող չհամարուի, այլ իմ անկեղծ խոստովանանքն է, որով տարիներու ընթացքին ընկերներուս հետ միասին թափած ջանքերուս արդիւնքը գոհացուցիչ կը գտնեմ:

Սիրելի «Յառաջ», այս նուիրումը ո՞վ սորվեցուց մեզի, եթէ ոչ դուն՝ քու հիմնադիրը, մեզ՝ որբերուս, նոր սերունդին վրայ գուրգուրացող, բոլորիս սիրելի մեր մեծ ուսուցիչը՝ Շ. Միսաքեան:

1924ին շատերու նման որբ խլեակ մը, նետուեցայ այս ափերը. Մարսէյլը եղաւ գաղթականի վերջին կայանս: Ոչ մէկ նեցուկ, անօգնական, լեզուին անծանօթ, օրուան ծանր ու սեւ աշխատանքը, գիշերները՝ մլուկներու հետ անտանելի պայքարը, բոլորովին կը յուսահատեցնէին զիս ու ես կը նմանէի ծովուն վրայ տատանող շիւղի մը: Այս մղձաւանջը տեւեց տարի մը: 1925ին կեանքս կապեցի ինծի պէս որբուհիի մը հետ, որ մինչեւ այսօր իմ նեցուկս եղաւ՝ լաւ ու գէշ օրերուն: Նոյն թուականին ունեցայ ուրիշ հարազատ ընկեր մը՝ «Յառաջ»ը, որ եղաւ իմ ալեկոծ կեանքի առաջնորդը, իմ հոգեկան ապրումներուս ուղղութիւն տուողը: Եթէ այսօր երկու տող կը գրեմ սեւով ճերմակի վրայ՝ ինք սորվեցուց ինծի: Զիս յիշած է «Յառաջ 50»ի մէջ էջ 169, «Մենք անկեղծ զինուոր ենք...» խորագրին տակ, Մարսէյլի շրջանէն (Սէն Լու) ստացուած նամակով: Ի դէպ, այդ երկտողին կցած էի նաեւ խնդրանք մը, այն է՝ ղրկել մեզի զինուորական աստիճաններու հայերէն որակումները՝ տասնապետէն մինչեւ սպարապետ: Հինգ օր ետք մենք ունեցանք այդ ցանկը: Առիթէն օգտուելով յիշեմ որ հո՛ն երգողը (Ս. Պ.) Ս. Պօղոսեանն է, ներկայիս՝ Քալիֆոռնիա. մեզ հետ էին նաեւ Բաբգէն Գավէգ, Մատլէն Եավէր, Ա. Մելքոնեան՝ Մարսէյլի առաջնորդարանի Ազգ. վարչութեան նախագահ, ինչպէս յիշած էի՝ մօտ 80 հոգի, բոլորս ալ ապրիլեան սերունդէն:

Այս հաշուեյարդարիս առիթով, կու գամ իմ երախտագիտութիւնս յայտնելու «Յառաջ»ին եւ իր հիմնադիրին, որ աւա՜ղ չկայ այսօր, բայց կայ իր գործը շարունակողը՝ որուն ի սրտէ կը մաղթեմ առողջութիւն եւ յաջողութիւն: Ինծմէ յետոյ «Յառաջ»ը պիտի մնայ իմ յարկի տակ, իմ բացակայութեանս՝ ամէն օր, յիշեցնելու համար զաւակներուս ու թոռներուս այն նուիրական ճամբան զոր ես ընտրեցի:

ԳՐ. ՓԻԼԻԿԵԱՆ

ՈՐՊԷՍԶԻ ՎԱՌ ՄՆԱՅ ՃՐԱԳԸ

21 տարիներ առաջ, Շաբաթ օր մըն էր որ «Յառաջ» կը գուժէր մահը իր անզուգական խմբագրապետին ե՛ւ աննկուն ե՛ւ անբասիր մեծ ընկերոջ Շաւարշ Միսաքեանի մահը:

Այո, 21 տարիներ անցեր են այդ սեւ օրէն երբ Արեւմտեան Եւրոպայի միակ հայ օրաթերթը «Յառաջ»ը որբացաւ իրեն ծնունդ տուող հօրմէն:

Ամբողջ տասնամեակներ առանց դուլ ու դադարի իր միտքն ու սիրտը, իր աչքին լոյսն ու առողջութիւնը զոհեց անսակարկ կերպով որպէսզի այս ափերուն վրայ նորոգ հաստատուած տարագիր բազմութիւնները չզրկուին միակ այդ լոյսէն որ այն օրերուն կը լուսաւորէր գաղթականի մեր կեանքի մռայլ ճամբան: 21 տարի է լուռ է, յոյս եւ կորով ներշնչող անբասիր խմբագրապետին ձայնը. այլեւս չենք կարդար այն շինիչ եւ հուժկու խմբագրականները, որոնք յոյս եւ կորով ներարկեցին այն օրերուն յուսահատութեան դուռը հասած Հայուն:

Սակայն 21 տարիներ յետոյ դեռ կանգուն է «Յառաջ»ը իր բոցավառ գրերով եւ իր գաղափարական մաքուր կեցուածքով, որովհետեւ Շաւարշ Միսաքեան «Յառաջ»ի հիմերը շատ-շատ խորունկ փորած էր այն օրերուն եւ տարիներու ընթացքին ան կանգնած է հաստատուն կաղնիի մը նման, եւ երբեք չազդուեցաւ եկող-գացող հովերէն:

Ու այսօր, կանգնած իր 53 տարիներու սեմին, կ'ըսէ տարագիր բազմութեան.— Ես կա՛մ ու կը մնա՛մ, քանի չեն իրականացած Հայուն դարաւոր երազները՝ Հայաստանն մը ամբողջական Հայութեամբ:

Եւ որպէսզի վառ մնայ ճրագը, զոր վառեց Շաւարշ Միսաքեան, սիրելի «Յառաջ», շարունակէ այն ճամբան որ ընտրեց հանգուցեալ Մեծ ընկերը, թէեւ տատասկոտ է, սակայն մաքուր եւ անարատ է:

ԿԱՐԱՊԵՏ ՅՈՎԱԿԻՄԵԱՆ

ՄԻԼԱՆԻ ՀԱՅԿ. ԿԵԱՆՔԸ

ՄԻԼԱՆՕ (Յառաջ).— Նոր Տարին թեւակոխելով, Միլանի հայ գաղութը հաստատ քայլերով վերսկսաւ իր ծաղկուն եւ եռանդուն գործունէութիւնը: Այս տարի սակայն, պետական կարգադրութեամբ «Աստուածայայտնութիւն»ը որպէս տօնական օր ջնջուած ըլլալով, Միլանոյի Ս. Քառասուն Մանկանց Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը հարկադրուեցաւ թուականի փոփոխութիւն կատարել եւ հայկական Ծնունդը տօնել Կիրակի Յունուար 8ին:

Այս առթիւ եկեղեցին լեցուն էր Միլանոյի եւ շրջակայքի հայ հաւատացեալներով. ուրախալի եւ քաջալերիչ երեւոյթ մը, որ արդիւնք էր նոր ժամանած հոգեւոր հովիւ՝ Սարգիս Քհնյ. Սարգիսեանի թափած ջանքերուն, գաղութի բոլոր անդամները համախմբելու եկեղեցւոյ շուրջը: Տէր Հօր կողմէ եղած մասնաւոր հրաւէրին ընդառաջելով, պատարագի եւ ջրօրհնէքի արարողութեանց ներկայ էին քոյր եկեղեցիներու հոգեւոր ներկայացուցիչները.— Միլանոյի Կաթողիկէ Եկեղեցւոյ մէջէ — եկեղեցական յարաբերութիւններու բաժնի անդամ՝ Գերպ. Էրմինիօ Պարտէլլա, որպէս ներկայացուցիչը Կարդինալ Գոլոմպոյի, ինչպէս նաեւ՝ Անկլիքան համայնքի, անգլիախօս կաթողիկէ համայնքի, ռուս օրթոտոքս համայնքի եւ Թորինոյի Կաթողիկէ Եկեղեցւոյ հոգեւոր հովիւները:

Արարողութիւններու աւարտէն ետք, եկեղեցւոյ Հոգաբարձութեան անդամները իրենց ընտանիքով եւ հոգեւոր հովիւի գլխաւորութեամբ, ճաշ մը կազմակերպեցին ի պատիւ քոյր եկեղեցիներու հոգեւորականներուն, եւ որու ընթացքին ջերմ մթնոլորտի մէջ տեղի ունեցան մտերմիկ զրոյց եւ մտքերու փոխանակութիւն:

Նոյն օրը երեկոյեան ժամը 17ին, Միլանոյի Հայ Տան սրահին մէջ տեղի ունեցաւ շաբաթօրեայ հայ դպրոցի մանուկներու համար կազմակերպուած Ամանորի հանդէսը: Դպրոցի տնօրէն եւ ուսուցիչ Սարգիս Քհնյ. Սարգիսեան, Տէրունական աղօթքէն յետոյ արտասանած իր բացման խօսքին մէջ շեշտեց հայերէն լեզուն եւ հայկական ազգային կրօնական աւանդութիւնները պահպանելու կարեւորութիւնը սփիւռքի պայմաններուն մէջ:

Հանդէսին ներկայ էին երեսունէ աւելի փոքրիկներ իրենց ծնողքներուն հետ. տեղի ունեցան խմբական եւ առանձին արտասանութիւններ ու երգեր, որմէ յետոյ Կաղանդ պապան աւանդական տոպրակը ուսին, նուէրներ բերաւ ու բաշխեց հայկական պարտէզի ապագայ գարնանային ծաղիկներուն՝ մեր մանուկներուն:

Թէյասեղանի եւ հայկական անուշեղէններու, անուշապուրներու սպասարկութենէն յետոյ հանդէսը վերջ գտաւ, մինչ տակաւին կը շարունակուէին մանուկներու աղմկալի բայց հաճելի խաղերն ու ճիչերը:

ՍԱՐԳԻՍ ՍՐԿ.

ԾՈՎԱՓՆԵԱՅ ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՀՆԱԿԱՐԿԱՏԸ

— Չէ՞ք կարծում որ մի քիչ չափազանցնում էք եւ կամ գոյները մի քիչ աւելի էք խտացնում... փորձում եմ առարկել:

— Ո՛չ, ո՛չ, բացականչում է հնակարկատը եռանդով, ես իմ փորձից գիտեմ: Երբ ես ուրախանում կամ անհոգ ծիծաղում եմ, յանկարծ զգաստանում եմ, լռում եմ ու տխրում՝ վախենալով ճակատագրի չար նախանձը գրգռել: «Այսօր շատ ծիծաղեցի, չլինի մի վատ բան է պատահելու», ասում եմ ես ինձ ու մի ներքին խուլ երկիւղից անհանգստացած՝ թախծում եմ: Չգիտեմ, ուրիշ ժողովուրդների մօտ կա՞յ այս նախապաշարումը, բայց ես կարծում եմ որ դա Հային յատուկ բան է...:

Հնակարկատը իր աչքերը ցաւագնօրէն լայն ու խոշոր բացած ինձ է նայում եւ ապա՝ աւելացնում.

— Ես... ես հայ մարդուն ճանաչում եմ ինչպէս իր դէմքի վրայ սպի ունեցող վիրաւորին...: Երբ դուք ներս մտաք, իսկոյն ես ինձ ասացի. «Ահա մի հայ մարդ»:

— Մի՞թէ... բայց յատկապէս ինչի՞ց գուշակեցիք... հարցնում եմ ժպտալով:

— Ձեր դէմքի թախծից ու աչքերի կարօտից... Անցած ու մոռացուած հեռաւոր բաների կարօտը ունէք ձեր սրտում... ձեր աչքերը կարծես երազում են, ու ձեր նայուածքը երեւակայական պատկերների վրայ յաճախակի սեւեռուելուց շրջապատի իրերի վրայ չի թառում, այլ սահում ու անցնում է... ձեր աչքերը ինչքան մեղմ ու բարի են... Կեանքում շա՞տ էք տանջուել, բարեկամ, այո՞...:

— ...

— Փոքր ժամանակ չագանակներ կերե՞լ էք, կլոր ու խոշոր չագանակներ...

— Դէ, ի հարկէ, հիմա էլ:

— Գիտէ՞ք, ինչքան են քաղցրանում դրանք, երբ կրակի վրայ խորովում են... ձեր աչքերը այդ խորովուած չագանակների պէս են...:

Հնակարկատի խօսքերին սկսում եմ լրջօրէն հաւատալ: Մարդն անմիջապէս նկատում է տխրութիւնս:

— Բայց, քաջութիւն, բարեկամս, քաջութիւն, ասում է նա, մի յուսահատուէք, տառապած մարդկանց հոգին հարուստ կը լինի... Մեր ժողովուրդի հոգեկան հարստութիւնը դրանից է: Դրա պատճառով էլ մենք բարի ենք, անկեղծ, մարդասէր ու մանաւանդ՝ ազատասէր, եւ երբեք անգութ կամ բռնակալ...:

Վերադարձի ճանապարհի վրայ դանդաղ քայլերով ես ինքս իմ մէջ խորասոյզ՝ խորհրդածում եմ հնակարկատի խօսքերի վրայ:

Երբ մտնում եմ մեր սենեակը, ընկերս հարցնում է անհանգիստ.

— Ի՞նչ է պատահել, յուզուած ես երեւում...:

— Ոչինչ, մի Հայ գտայ:

— Ո՞վ:

— Հնակարկատը...:

ԳԷՈՐԳ ՀԱՏԻՏԵԱՆ

(3 եւ վերջ)

ԿԱՐԴԱՑԷՔ
«ՅԱՌԱՋ»Ը
ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ԱՅՐԻ ՏԻԿԻՆ ՅԱՍՄԻԿ ԻՆՃԷԵԱՆԻ
(ծնեալ Սարեան)

մահուան առթիւ, հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի այս Կիրակի, Յունուար 29, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին:

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն:

×

Տէր եւ Տիկին Անդրանիկ Անտոնեան, Նալպանտեան եւ Տոլանեան ընտանիք–ները կը ծանուցանեն որ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի Կիրակի, Յունուար 29, Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս – Պետրոս եկեղեցին իրենց հօր եւ եղբօր՝

ԱԶԱՐԻԿ ԱՆՏՈՆԵԱՆԻ

մահուան Ա. տարելիցին ինչպէս իրենց հօրաքրոջ եւ ազգականին՝

ՍՐԲՈՒՀԻ ՏՈԼԱՆԵԱՆԻ

մահուան Բ. տարելիցին առթիւ:

Ի գիտութիւն ողբացեալներուն յիշատակը յարգողներուն:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կապ. Խաչի Վիէնի մասնաճիւղի ընկերուհիները իրենց ցաւակցութիւնները կը յայտնեն Տէր եւ Տիկին Անդրանիկ Տէր–տէրեանի, իրենց մօր մահուան տխուր առթիւ:

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ Մշակոյթի Տան յանձնախումբը ժողովի կը հրաւիրէ Իսիի Կապոյտ Խաչը, Հ. Յ. Դ. Զաւարեան խումբը եւ Իսի լէ Մուլինոյի Նոր Սերունդը Ուրբաթ, Յունուար 27, ժամը 8.30ին Իսիի Մշակոյթի Տան մէջ: Շատ կարեւոր օրակարգ: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

ՓԱՐԻԶ
Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ–ՄԿՐՏԻՉ

Այս Կիրակի, Յունուար 29, Ղեւոնդեանց քահանայից յառաջիկայ տօնին առիթով, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ Մայր եկեղեցւոյ մէջ ժամը 10ին կը մատուցուի բազմաձայն հանդիսաւոր պատարագ:

Ի ժամ պատարագի կը կատարուի մասնաւոր հոգեհանգիստ Փարիզի եւ շրջանի եկեղեցիներուն մէջ ծառայած վախճանեալ առաջնորդներուն եւ հոգեւորականներուն հոգիներուն համար:

Հանգուցեալ առաջնորդներն ու հոգեւորականներն են.— Վռամշապուհ Արք. Քիպարեան, Արտաւազդ Արք. Սիւրմէ–եան, Գէորգ Արք. Իւթիւճեան, Գրիգորիս Եպս. Պալաքեան, Կոմիտաս Վրդ. Սողոմոնեան, Սուքիաս Վրդ. Պարոնեան, Յովհաննէս Քհնյ. Հինքերպէյքնտեան, Սահակ Քհնյ. Իւթիւճեան, Կոմիտաս Քհնյ. Սկպեան, Բառնաբաս Քհնյ. Խնտամեան, Աբխողոմ Քհնյ. Թորոսեան, Մեսրոպ Քհնյ. Մեսրոպեան, Վահան Քհնյ. Խոյմեան, Բարթող քահանայ Թագըմճեան, Գէորգ Քհնյ. Դաւիթեան, Լեւոն Քհնյ. Արսլանեան, Գարեգին Քհնյ. Տէօվլէթեան, Մկրտիչ Քհնյ. Արսլանեան, Գէորգ Քհնյ. Նիզամեան, Ներսէս Քհնյ. Գանճեան, Գրիգոր Քհնյ. Ճէպէճեան, Յուսիկ Քհնյ. Ադամեան, Վարդան Քհնյ. Պաղտատլեան, Յարութիւն Քհնյ. Ծօրթուեան, Ադդէ Քհնյ. Փայլակեան, Եսայի Քհնյ. Ալթունեան, Թովմաս Քհնյ. Մինասեան:

Կը հրաւիրուի մեր ժողովուրդը աղօթելու բազում տարիներ եկեղեցւոյն ծառայած հոգեւորականներուն համար, ինչպէս նաեւ Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցւոյ բարգաւաճման համար:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ամենայն Սրբոց տօնին առթիւ Վիէնի Հայ Ազգ. Միութեան վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ գումարները իրենց ամուսիններու մահուան տարելիցին եւ յիշատակին.—

Այրի Տիկ. Ք. Մուրատեան իր ամուսնոյն՝ Մուշեղ Մուրատեանի մահուան տարեդարձին առթիւ 100: Այրի Տիկ. Վ. Ոսկերիկեան, իր ամուսնոյն՝ Նշան Ոսկերիկեանի մահուան տարելիցին առթիւ 100: Այրի Տիկ. Հ. Թորոսեան 50 Փր. իր ամուսնոյն մահուան տարելիցին առթիւ: Յարութիւն Մազօեան 30 Փր. իր կնոջ՝ Ազատուհի Մանզօեանի ապաքինման առթիւ:

ՆՈՒԷՐ

Ռոժէ Եօրեանի ամուսնութեան ուրախ առիթով Պ. Մկրտիչ Աւետիսեան 250 Փր. կը նուիրէ «Յառաջ»ին:

ՅԵՏԱՁԳՈՒԱԾ Է

Տարօն – Տուրուբերանի Հայրենակցական Միութեան Փետրուար 11ին նախատեսուած հանդէսը, կամքէ անկախ պատճառներով յետաձգուած է:

ՃԱՇ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Մարսէյլի Հ. Բ. Ը. Միութեան Տիկնանց Օժանդակ Մարմինի կողմէ: Տեղի կ'ունենայ Յունուար 28, Շաբաթ գիշեր ժամը 20.30էն մինչեւ առտուան ժամը 3, Փալմ պիչ Քոնֆորտի սրահին մէջ: Ընտիր նուագախումբ՝ ղեկավարութեամբ Ժորժ ԲՈԼՈՇԵԱՆԻ:

Տոմսերը ապահովել՝ Բարեգործականի գրասենեակէն, 33 Քուր Փիէր Փիւժէ, եւ Աժանս Վէսթէլ՝ 67 Լա Քանըպիէր:

Ընտիր սպասարկութիւն եւ հայկական միջավայր:

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆԻ ՇՔԵՂ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

GRAND BAL du MARDI GRAS

Շաբաթ, 4 Փետր. ժամը 20էն մինչեւ արեւածագ

Ճաշի սպասարկում՝ ճիշդ ժամը 21ին

dans les salons de l'Hôtel MÉRIDIEN
81, Bld. GOUVION SAINT CYR, PARIS (17e)

Մասնակցութեամբ
ՊԵՐՆԱՐ ՏԷՏԷՃԵԱՆԻ եւ իր ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲԻՆ
avec les chanteurs : BEDIK et Duo HARTAR

Le Trio KLOPCHIK
des Grands Cabarets Russes

THE DALLAS BAND

Մասնակցութիւն ճաշին՝ 200 Փր.
Etudiants et moins de 25 ans : Entrée : 30 F. à partir de 23 h.
Այժմէն իսկ կրնաք ձեր սեղանները վերապահել, հեռաձայնելով հետեւեալ թիւին.— 878.02.99
Chèques à l'ordre de C.C.P. 10 775 28 G PARIS

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Ս. ՍԱՀԱԿ - ՄԵՍՐՈՊ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ
ՆՈՐԱՇԷՆ ՍՐԱՀԻ ԲԱՑՄԱՆ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Մարսէյլի Ս. Սահակ – Մեսրոպ Մայր եկեղեցւոյ շրջափակին մէջ աւարտած է կառուցումը Հայ Մշակոյթի Կեդրոնին, որուն հանդիսաւոր բացումը տեղի կ'ունենայ հետեւեալ յայտագրով.—

ԿԻՐԱԿԻ, ՓԵՏՐ. 5, հանդիսաւոր պատարագ, զոր պիտի մատուցանէ եւ օրուան պատգամը տայ Արեւմտեան Եւրոպայի Հայրապետական Պատուիրակ՝

ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

Յետ պատարագի կը կատարուի հոգեհանգիստ հանգուցեալ բարերարներու եւ եկեղեցւոյ ծառայողներու հոգիներուն համար:

Կրօնական հանդիսութեանց աւարտին՝

ԳԻՆԵՁՕՆ

նորակառոյց շէնքին մէջ: Հանդիսութեանց կը նախագահէ Հայրապետական Պատուիրակ Սերովբէ Արք:

Ժողովուրդը սիրով կը հրաւիրուի անխտիր, մասնակցելու այս արարողութեանց եւ գինեձօնի ընթացքին այցելելու շէնքի սրահը եւ յարակից բաժինները:

ՆՈՅՆ ՕՐԸ ԵՐԵԿՈՅԵԱՆ ԺԱՄԸ 20ԻՆ

ԸՆԹՐԻՔ - ՃԱՇ

պատրաստուած եկեղեցւոյս Տիկնանց Միութեան անդամուհիներուն կողմէ նորակառոյց սրահին մէջ:

Ճաշին կը նախագահէ
ՆՈՒՐՀԱՆ ՖՐԷՆԿԵԱՆ

Նախագահ Փարիզի շրջանի եկեղեցիներու վարչութեանց, Պատուոյ նախագահ Փարիզի Ֆրանսահայ Նախկին Ռազմիկներու եւ Դիմադրականներու Ընկերակցութեան եւ նախագահ Հ. Բ. Ը. Միութեան Արեւմտ. Եւրոպայի Շրջանային Վարչութեան

Ճաշին իր մասնակցութիւնը կը բերէ նաեւ Լուսինէ Զաքարեան:

Ճաշադինի մասնակցութիւն 150 Փր.

Սեղանները ապահովելու համար դիմել Վարժարան Պօզաճեանի՝ հեռ. 90-53-91
28, Bd. des Dames — 13002 Marseille

Յաջորդ օրը՝ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ, Փետր. 6ին ժամը 21ին, նորակառոյց սրահին մէջ ՀԱՄԵՐԳ:

Կը մասնակցին՝ Մարսէյլի մէջ առաջին անգամ ըլլալով Ռոմանի Քոնսերվաթուարի տնօրէն եւ ֆրանսահայ տաղանդաւոր ղեկավար ԱԼԵՔՍ ՍԻՐԱՆՈՍԵԱՆ եւ իր նուագախումբը, ինչպէս նաեւ հայրենի մեծահամբաւ երգչուհի ԼՈՒՍԻՆԷ ԶԱՔԱՐԵԱՆ:

Սոյն համերգին մասնակցելու համար անհրաժեշտ է տեղերը ապահովել եկեղեցւոյ քարտուղարութենէն՝
Eglise Arménienne, 339, Ave. du Prado, 13008 Marseille — Tél. 77-84-70

Տոմսերու գիներն են.— 80 Փր, 50 Փր.

Carnaval de Binche
(BELGIQUE)

Հաճելի եւ ուրախ օր մը, Կիրակի Փետրուար 5

Հաւաքուիլ ժամը 8ին Կառ տիւ Նորին առջեւ, Քաֆէ Քիւրվէօր: Մեկնում դէպի Պինչ ժամը 8.30ին: Կայք Մոնս ցերեկուան ճաշի համար, ապա դէպի Պինչ ուր տողանցք փողերու ու մամզէլներու:

Վերադարձ ժամը 17ի շուրջ եւ Փարիզ ժամանում ժամը 21ին:

Այսպէս շատ գեղեցիկ օր մը, համեղ ճաշով:

Մասնակցութիւն 79 Փր.

Սահմանափակ տեղեր

Edouard Djezirian
12, Allée Leonide — 94 Le Perreux
Հեռ. 324.14.96

Հ. Բ. Ը. Մ.
ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐ
ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ ՏՕՆԻՆ ԱՌԹԻՒ

Կազմակերպութեամբ Հ. Բ. Ը. Միութեան Վալանսի մասնաճիւղի Տիկնանց Օժանդակ յանձնախումբին

Չորեքշաբթի, Փետրուար 1ին Ե. Հիւսիսեան սրահին մէջ (6, Ֆավանթէն փողոց, Վալանս), ժամը 12ին՝ ճաշ Վալանսի, Ռոմանի եւ Պօլէնի հայ դպրոցներու աշակերտութեան համար:

Ժամը 14էն սկսեալ՝ սիրով կը հրաւիրուին ծնողքները մասնակցելու երախաներու խրախճանքին:

Ցուցադրութիւն մանկական ժապաւէններու:

Մուտքը ազատ է

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապ. Խաչի Վիէնի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները.— Տիկ. Ազատուհի Մաղաքեան 100 Փր., իր ապաքինման համար, Տիկ. Ալպերթին Կարապետեան 50 Փր., Պ. Սեպուհ Յովսէփեան (Պարսկաստան) 100 Փր. դպրոցին, Տէր եւ Տիկ. Խօքսիւզեան Պօղոս 100, Տէր եւ Տիկ. Տէյիրմէնճեան Նշան 50, Տէր եւ Տիկ. Մուրատեան Վաչիկ 200 Փր. ապաքինման առթիւ:

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՑԿԵՐՈՅԹ
ՄԱՐՍԷՅԼ

Կազմակերպութեամբ Սէն Ժեռոմի Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին, Յունուար 29, ժամը 13ին, Մարսէյլի Մշակոյթի Տան Վասպուրական սրահին մէջ:

Համադամ ճաշեր՝ պատրաստուած Խաչուհիներու կողմէ: Գեղարուեստական յայտագիր: Հայկ հաճելի մթնոլորտ:

ԷՍԱԵԱՆԻ ՕՐ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ 29

Փարիզի Էսաեան Սանուց Միութիւնը, ըստ կտակի, կը կազմակերպէ ԷՍԱԵԱՆԻ ՕՐԸ, Կիրակի, Յունուար 29ին:

Առաւօտուն հանգստեան պաշտօն կը կատարուի Փարիզի Մայր եկեղեցին վարժարանի հիմնադիրներէն՝ Յովհաննէս եւ Մկրտիչ Էսաեանի, ինչպէս եւ մեզմէ յաւէտ բաժնուած տնօրէններու, ուսուցիչներու, եւ ընկերներու յիշատակին:

Իսկ ժամը 13ին բաժակի պահու հանդիսութիւնը տեղի կ'ունենայ ԲԻԾՄԱՈՍԿԵԱՆ ճաշարանը՝ 139, Ռիւ Սէն–Օնորէ 75001 Փարի,, Մէթրօ Փալէ-Ռուայեալ:

Ուղերձներ, յիշատակի ոգեկոչումներ, հայկ. նուագի ջերմ մթնոլորտ:

Նոյն օրը, աշխարհի ամէն կողմը Էսաեանցիներ բաժակ կը բարձրացնեն բոլոր հայ վարժարաններու կենաց, մաղթելով անոնց պայծառ եւ լուսաշող ապագայ:

Սիրով կը հրաւիրուին հին եւ նոր Էսաեանցիներ, յուսալով որ մեզի դեռ անծանօթ Էսաեանցիներ եւս առիթը յարմար կը նկատեն գալ միանալու մեզի այդ օրը:

Կը խնդրուի կանխաւ ապահովել սեղանները, հեռախօսելով ամէն առաւօտ, մինչեւ ժամը, 343.04.20

ՃԱՇԱԳԻՆ 50 ՖՐ.:

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ՈՒՐԲԱԹ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
27
VENDREDI
27 JANVIER
1978

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE NUMERO 1,30 F

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա Տար. 200 Ֆ. Վեցամսեայ 110 Ֆ.
Արտասահման Տար. 230 Ֆ. Հատը 1 Ֆ. 30

53րդ ՏԱՐԻ — Թիւ 14.041 Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN 53e ANNÉE — No 14.041

Յ. ԱՅՎԱԶՈՎՍԿԻԻ ԻՆՔՆԱԴԻՄԱՆԿԱՐԸ

ԽՄԲ.— Երեւանի « Գրական Թերթ » շաբաթաթերթը, Դեկտ. 23, « Պրաւդա »ի Դեկտ. 9ի թիւէն քաղելով թարգմանաբար ներկայացուցած է Ն. Պրոժոգին անուն մէկու մը « Պատմում էր ինքնադիմանկարը » խորագիրով գրութիւնը: Շաբաթաթերթը հետաքրքրուած է գրութեամբ, քանի հոն խօսք կ'ըլլայ Յ. Այվազովսկիի ինքնադիմանկարին եւ հայկական հինաւուրց վանքին թանգարանին ու գրադարանին մասին, Ս. Ղազար: Ստորեւ գրութիւնը արեւմտահայերէն:

Ֆլորանսի Ուֆիցի պատկերասրահին մէջ ի պահ կը մնայ տարբեր երկիրներու եւ դարաշրջաններու նկարիչներու ինքնադիմանկարներու հարուստ հաւաքածոյ մը: Վերջերս վերանորոգուած « Վազարիի միջանցքին » մեծ մասը արդէն յատկացուած է այդ հաւաքածոյին: Ցուցասրահին մէջ նկատելի տեղ կը գրաւէ O. Ա. Կիպրենսկիի ինքնադիմանկարը: Նկարիչին ստորագրութիւնը եւ յիշատակած թուականը կը վկայեն ժամանակը՝ 1820:

Ծանօթ է, որ Ուֆիցիի համար ինքնադիմանկար մը գծելու առաջարկ եղած է նաեւ Կ. Պ. Բրիւլովի: Սակայն ցուցացանկին մէջ չէ նշուած անիկա: Ըստ երեւոյթին, հայրենիք վերադառնալուն պատճառով, նկարիչը չէ կրցած աւարտել զայն: Բայց Ուֆիցիի հաւաքածոյին մէջ գտնուած են երկու այլ ռուս նկարիչներու ինքնադիմանկարներ ալ: Ո՞ւր են անոնք: Պատկերասրահին տնօրէնութիւնը սիրով կարելիութիւն ընձայեց մեզի ծանօթանալու պահեստանոցին:

Գիտաշխատող Թեսուչ Պոլիդորիի հետ երկար կը քալենք նեղ միջանցքներէն, ապա փիթթի պալատին ձեղնայարկին պարապ եւ ընդարձակ սրահները: Ասոնց մէկ մասը արդէն վերանորոգուելու վրայ է, իսկ շինարարական աշխատանքները աւարտելէն ետք հոն կը տեղաւորուին արուեստի այդ գանձերը, որոնք այժմ եօթը կղպանքներու տակ կը պահպանուին:

— Ռուսերը պէտք է հոս ըլլան, կ'ըսէ ուղեկիցս եւ կը քաշէ վահանակները, որոնց վրայ կախուած են նկարները: Առաջինը, որուն հանդիպեցանք Ֆլորանսի պալատին տանիքին տակ, Բ. Մ. Կուստոդիեւն էր, որ ինքզինք պատկերացուցած է մուշտակով, Տրոյիցէ – Սերգիեւեան լաւրայի *(վանք) փոնին վրայ: Կարելեան կեչիէ պատրաստուած շրջանակէն դուրս կը ցայտէ մերձ-մոսկովեան արեւոտ, բայց խստաշունչ օրուան վառ լոյսը: Վարը ստորագրութիւնն է եւ թուականը՝* 1912:

Ահա մեր փնտռած երկրորդ՝ Յ. Կ. Այվազովսկիի ինքնադիմանկարը, որուն թուականն է 1874: *Նկարուած է մարգարտագոյնով ողողուած սեւ – գորշաւուն գուսպ երանգներով: Կը թուի, թէ նկարիչը հայեացքը յառած է իր այնքան սիրած ծովի տարերքին:*

Իր երկար, բեղնաւոր կեանքին ընթացքին հռչակաւոր ծովանկարիչը քանի մը անգամ Իտալիա գտնուած է, ուր մեծ համբաւ վայելած է անոր արուեստը: Հոս մնացած են անոր շարք մը այլ ստեղծագործութիւնները: Այսպէս, Հռոմաբնակ հնավաճառ Ս. Ռասկոլլիչ, որ կը հետաքրքրուի ռուսական արուեստով, ցոյց տուաւ ինծի Այվազովսկիի համար շատ բնորոշ չեղող նկար մը, որ կը պատկերացնէ Կրեմլինի « Իվան Մեծ » զանգակատունը: Անոր 13 պաստառները յայտնաբերուած են վենետիկեան Ս. Ղազար կղզիին հայկական հինաւուրց վանքին թանգարանը: Ասոնց շարքին են «Նախալեռ փարոսը՝ գիշերով», որ թանգարանին նուիրած է ինքը՝ նկարիչը, եւ «Քաոսը», որ ժամանակին անկէ ձեռք ձգած է Վատիկան:

Յ. Կ. Այվազովսկի գտնուած է այդ կղզին, ուր երկար տարիներ ապրած է անոր եղբայրը Գաբրիէլ (): Հոս հրատարակուող համաշխարհային պատմութեան հարցերուն նուիրուած ամսագիրին* (խմբ.— խօսքը «Բազմավէպ»ի մասին է) *խմբագիր Հ. Ն. Տէր–Ներսէսեան հպարտութեամբ ըսաւ, որ ամսագիրը հիմնուած է նկարիչին եղբօր կողմէ:*

Թանգարանը կը գտնուին նաեւ խորհրդային շրջանի նկարիչներու գործեր՝ Սարեանի երկու էթիւտները, Նալբանդեանի պատանեկութեան տարիներու ինքնադիմանկարը: Միւս բաժիններուն մէջ հետաքրքրական շատ բան կայ: Հայր Ն. Տէր–Ներսէսեան ցոյց տուաւ Կոմիտասի յետ մահու դիմակը: Կողքին անոր երաժշտական ձեռագիրը: Գրադարանի աչքի զարնող տեղ մը ցուցադրուած է վաճառական Պ. Աբրոյի տրուած հաւատարմագիրը՝ ստորագրուած Պետրոս Ա.ի ձեռամբ ու հաստատուած կարմիր մեծ կնիքով: Անիկա հնագոյն վկայութիւն մըն ալ է Ռուսիոյ եւ Իտալիոյ միջեւ գոյութիւն ունեցած շատ հին կապին մասին:

Գրադարանն ունի շատ մեծ հարստութիւն՝ հայկական հին ձեռագիրներու հաւաքածոյ, որ ամէնէն մեծն է Խորհ. Հայաստանի սահմաններէն դուրս: Ներկայ տարուան աշնան Վենետիկ տեղի ունեցած Խորհ. Միութեան օրերուն ընթացքին Ս. Ղազար կղզիին մէջ կազմակերպուած էր հայկական հնագոյն մանրանկարչութեան եւ արուեստի հայող արհեստներու ցուցահանդէս:

Ինչպէս կ'երեւնուի, բազմերանգ շատ թելերով հիւսուած է Խորհ. Միութեան եւ Իտալիոյ ժողովուրդներուն կապերուն պատմութիւնը: Ասոնցմէ մէկը ձգուած է Պետերբուրգի Գեղարուեստի Ակադեմիայի սան Յ. Կ. Այվազովսկիի միջոցաւ: Անցեալի գրեթէ մոռցուած էջերը ապացոյց են այն ամուր հիմին, որուն վրայ կը կառուցուի եւ կը զարգանայ խորհրդային – իտալական մշակութային համագործակցութիւնը:

Ն. ՊՐՈԺՈԳԻՆ

ԾԱՆՕԹ. ԽՄԲ.— Նկարիչին եղբայրը, ծնած 1812ին Թէոդոսիա, Ղրիմ, 1826ին ուղարկուած է Ս. Ղազար, ուր ուսումը աւարտելով դարձած է Մխիթարեան Միաբանութեան անդամ 1830ին. ձեռնադրուած է վարդապետ 1834ին: Այնուհետեւ ստանձնած է փիլիսոփայութեան եւ աստուածաբանութեան ուսուցիչի պաշտօն՝ միաժամանակ դառնալով Միաբանութեան ընդհ. քարտուղար: 1843ին հիմնադրած եւ խմբագրած է մինչեւ 1848 *Բազմավէպը*: 1848 – 56ին եղած է Փարիզի Մուրատեան վարժարանի տնօրէն եւ Հայոց պատմութեան ու լեզուի ուսուցիչ: 1856ին վերադարձած է հայ առաքելական եկեղեցի եւ Փարիզի մէջ Ս. Թէոդորեանի եւ Ա. Գալֆայեանի հետ հիմնած ու ղեկավարած է Հայկազեան վարժարանը: 1858ին նշանակուած է Նոր Նախիջեւանի եւ Բեսարաբիոյ թեմակալ: 1867ին Էջմիածինի մէջ ձեռնադրուած է եպիսկոպոս, 1871ին Արքութեան արժանացած է: Գէորգ Դ. կաթողիկոսին հրաւէրով կարգուած է Գէորգեան ճեմարանի տեսուչ՝ 1875–76 եւ Թիֆլիսի թեմական առաջնորդ: Վախճանած է 1880ին, Թիֆլիս:

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊԱՌՈՆ ԱՄՓԷՆԻ առեւանգումին շուրջ նորութիւն չկար Հինգշաբթի առտու, թէեւ կ'ըսուէր թէ ընտանիքը լուրեր առած է եւ փրկագինի առաջարկ ստացած բայց Ներքին Նախարարութիւնը կը հերքէր:

ՊԱՐՍԵԼՈՆԱՅԻ նախկին քաղաքապետը սպաննուած է իր կնոջը հետ անհարեկիչներու կողմէ, որոնք պայթուցիկ ձեռնառումբ մը կապած են քաղաքապետին կուրծքին վրայ:

ՍՈՒՐԻԱ նոր զէնք պիտի ստանայ Խ. Միութենէն ծովու ճամբով:

ՖՐԱՆՍԱ խոստացած թէքնիք օժանդակութենէն աւելին կուտայ Լիբանանի, հակառակ Պառ ծրագրի պարտադրած ոռոչ սեղմումներու արտասահմանի օգնութեանց կարգին:

ԱՆՐԻ ԹՐՈՒԱՅԱ « Ամպասատէօրնեբու մրցանակ »ին արժանացաւ իր «Մեծն Կատարինէ» վէպին համար: Ակադեմականը բազմաթիւ այլ կենսագրականներու հեղինակ է, ինչպէս Տոլստոյ, Դոստոյեւսկի, Պուշկին, Գոգոլ: Կատարինէ նաեւ պաշտպանն էր արուեստագէտներու եւ ֆրանսացի փիլիսոփաներու իր իշխանութեան ամբողջ շրջանին 1762–1796:

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ վարչապետը եւրոպական շրջապտոյտի մը ձեռնարկած է: Ցաջորդաբար Պրիւսէլ, Փարիզ եւ Պոն կ'երթայ Լոնտոնէն ետք:

ԱԼԺԵՐԻԱ ազգայնացուց ֆրանսական վերջին ընկերութիւնները:

ԹՈՒՆՈՒԶԻ մէջ առաջին անգամ ըլլալով 24 ժամ ընդհանուր գործադուլ եղաւ Յունուար 26ին:

ԻՍՐԱՅԷԼԻ մէջ երկու համայնավար լրագրողներ ձերբակալուած են գործակցութեան յանցանքով ֆետայիններուն հետ: Մէկը՝ Իմանիրթէի թղթակիցը ամբաստանուած է որ տեղեկութիւններ հաղորդած է «թշնամիին», միւսը՝ կէպրացի, չէնքեր նկարած է, որոնք եղեռնափորձի կրնան թիրախ ըլլալ:

ԺԻՍՔԱՐ հերթական Նախարարաց Խորհուրդի վերջին նիստին շեշտը դրած է առաւելաբար համաշխարհային ապազինման վրայ եւ երեք առաջարկ բերած այդ առընչութեամբ:

ՀԱՐԱՒ-ԼԻԲԱՆԱՆ նոր բախումներ կան Պաղեստինցիներու եւ լիբանանեան քրիստոնեայ ուժերու միջեւ: Կ'ըսուի թէ տասնեակ մը մեռեալ կայ: Քրիստոնեաները կ'ըսեն թէ գրաւած են Պլաթի պաղեստինեան դիրքը:

ՆԱԽԱԳԱՀ ԺԻՍՔԱՐ Տ'ԷՍԹԷՆ շրջապտոյտ մը սկսաւ կեդրոնական Ֆրանսա: Ուրբաթ օր պիտի բացատրէ Ֆրանսացիներուն, Պուրկոնեի մէջ, թէ ո՞ւր է «լաւ ընտրութիւնը»: Այս առաջին ճառը պիտի խօսի Վերտէօն–սիւռ լը Տուի մէջ:

« ԼԻՊԵՐԱՍԻՈՆ »
ԵՒ
ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄՇ. ՏՈՒՆԸ

—o—

Երեքշաբթի օրուան (Յունուար 25) « Լիպերասիոն » *օրաթերթը իր 7րդ էջին վրայ « 1500 պօյգ Հայերու տան մէջ » խորագրին տակ եւ Վրէժ (?) ստորագրութեամբ հրատարակած է գրութիւն մը, որ արձագանգ կը հանդիսանայ քիչ մը «տարօրինակ» լուրի մը: Արդարեւ հոն կ'ըսուի թէ « Մարսէյլի Մշակոյթի Տունը կեդրոնատեղին դարձած է 15 օրուան համար ամերիկեան օդանաւակիր ռազմանաւ՝ կուատալքանալի ծովայիններուն »:*

Որքան ալ լուրը, մասամբ միայն համապատասխանէ իրականութեան (տունը չէ այլ պարզապէս սրահ մը վարձու տրուած է) շատ բան չի փոխուիր խորքին մէջ եւ պարտինք ըսել, որ անընդունելի է որ մեր Մշակոյթի Տուները, թէկուզ մէկ սրահն իսկ, տրամադրուին զինուորական օտար ուժերու, ամերիկացի եղեր են կամ այլ:

Քաջ գիտենք, որ մշակոյթի տուներ բարձրացնելը չի բաւեր, հարկ է նաեւ եկամուտ ապահովել անոնց բայց եւ այնպէս փափաքելի պիտի ըլլար, որ նման միջոցներու չդիմէինք պիւտճէ հաւասարակշռելու համար, այլապէս՝ ամօ՛թ մեզի:

Այս այսպէս ըլլալով հանդերձ, լաւ չհասկցանք թէ Մարսէյլի Հայ Մշակոյթի Տան գործունէութիւնը ինչո՞վ կը հետաքրքրէ « Լիպերասիոն »ի ընթերցողները եւ մանաւանդ ի՞նչ է հետապնդուած նպատակը երբ այդ « Վրէժխնդիր » յօդուածագիրը իբրեւ պատրուակ միայն կը ծառայեցնէ Մշ. Տան այդ անբաղձալի վարձակալին հարցը, կարգ մը վերագրումներ ընելու համար Դաշնակցութեան: Անուղղն անտեղի *եւ մտքեր պղտորելու ձգտող այդ տողերուն վրայ, բոլորովին աւելորդ կը գտնենք ծանրանալ:*

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ ՀԵՌԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Յունուար 16–19)

ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԸ ՂԱՓԱՆԻ ՄԷՋ

Վերջերս Ղափանի մէջ բացուած էր մշակոյթի պալատ մը, զանազան յարմարութիւններով: Հանդիսաւոր բացման օրերուն, Երեւանի Ալ. Սպենդիարեան օփերան չորս անգամ ներկայացուցած է «Անոյշ»ը, շրջանի բնակչութեան համար: Ղափանը՝ Երեւանէն ետք, Հայաստանի երկրորդ քաղաքն է, ուր սրինգի կողքին երգէոն դրուած է: Հոն ելոյթ ունեցած են հանրածանօթ արուեստագէտներ: Ներկայիս Ղափանի մէջ կը բանին երաժշտական դպրոցներ, ուր կ'ուսանին ոչ միայն տեղացիները, այլ եւ Երեւանէն, Բաքուէն, Թիֆլիսէն եւ այլ քաղաքներէ եկած տղաք ու աղջիկներ: Ղափան ու Քաջարան քաղաքներու, ինչպէս նաեւ շրջանի գիւղերու մէջ կը բանին 75 ակումբ, 92 գրադարան, 10 մշակոյթի տուն, պետական տաղամաթիք թատրոն, երաժշտական 3, նկարչական 2 դպրոցներ, երկրագիտական թանգարան եւ երաժշտական ուսումնարան մը:

ԶԷՆՔԵՐ ՏԳԵՂ ԵՒ ԳԵՂԵՑԻԿ...

(Բ. եւ վերջին մաս)

Միջին դարէն եկող մատեանի մը վրայ անտարակոյս գանձի մը նման կը գուրգուրանք մեր մատենադարաններուն մէջ, բայց տակաւին երեսուն տարի առաջ շինուած թնդանօթ մը նորաձեւութենէ ինկած է այսօր, ոչ ոք անոր երեսը կը նայի, ոչ մէկ բանակ տամնոց մը կուտայ անոր:

Ասիկա գիրին յաղթանակն է վառօդին վրայ: Յաղթանակը՝ Դաւիթի ընդդէմ Գողիաթի: Փոքրիկին, տկարին յաղթանակը՝ ուժովին եւ հսկային վրայ: Կակուղին եւ ժպտունին յաղթանակը՝ ընդդէմ կարծրին եւ խոժոռին: Մէկ խօսքով յաւերժականին յաղթանակը՝ անցողականին վրայ:

Զէնք կրնար հարկաւ գրիչի մէկ հարուածով սրբել եւ ուրանալ զինուորական տաղանդին եւ նուիրումին ալ արժէքը՝ մարդոց, աւելի ճիշդ, զանգուածներու կեանքէն ներս: Հայրենիքներու պաշտպանութիւնը ամէն բանէ առաջ այդ տաղանդով եւ այդ ուժով կարելի է: Անթիւ շրջաններու, միջին դարերու իմաստասէրներուն եւ դրագէտներուն անուններուն քով պատմութիւնը մի անգամ ընդմիշտ արձանագրած է նաեւ զինուորական տաղանդ ունեցող դէմքերու անուններ: Ժողովուրդները, վրայէն երկար ու երկար տարիներ ալ անցնին, երախտագիտութեամբ կը յիշեն իրենց երկիրներուն եւ հողերուն պաշտպաններն ու մանաւանդ ազատագրիչները: Այս բոլորին մէջ, ընդունինք, գեղեցիկ հով մը կը փչէ: Գեղեցիկ հով մը, որ ատեն ատեն կը շոյէ անանուն միլիոնաւոր զինուորներու յայտնի կամ անյայտ շիրիմները: Բայց այստեղ գեղեցիկ եղողը զէնքին բիրտ ուժը չէ, մարդասպանութեան արարքը չէ, այլ հողին նուիրականութիւնը, հայրենիքի ազատագրման գաղափարը, անանուն զոհաբերութեան գեղեցկութիւնը: Գեղեցիկը՝ արդարութեան գաղափարին պաշտպանութիւնն է: Անարդար կռիւի մը հերոսները, որքան նուիրում դնեն իրենց պայքարին մէջ, այնքան տգեղ կ'երեւին մեր աչքերուն:

Եւ արդէն իրողութիւնը այն է որ, զինուորական տաղանդը, որքան ալ գեղեցիկ պատկերներու եւ իրագործումներու վրայ հիմնուած ըլլայ, պէտք է անպայման իրեն ընկերակից ունենայ մշակոյթի միւս գեղեցիկ զէնքերուն տաղանդաւորները, եթէ կ'ուզէ իր անունը գտնել յաւերժութեան պատմութեան մէջ: Որովհետեւ քաղաքակրթութեան նժարին մէջ ծանրութիւն ունեցողը երկրորդ տեսակէ տաղանդն է: Մենք մեր ժողովուրդին պատմութեանը մէջ չօշափելի փաստը կը գտնենք այս ճշմարտութեան: Արդարեւ, մեր ժողովուրդը զէնքի մեծ վարպետ մը չէ եղած: Զէնքը շատ չէ սիրած: Բայց ահաւասիկ կը գոյատեւէ ամէնէն հին շրջաններէն ի վեր: Զէնքի ի՛նչ ի՛նչ վարպետներ, որոնք ժամանակակից եղած են անոր, վաղուց անցած են պատմութեան: Իսկ մեր ժողովուրդը, ահաւասի՛կ, դեռ կը շարունակէ քալել իր ճամբան, իր թեւերուն մէջ ամուր բռնած ոսկի դարերէ եկող իր ոչ թէ բիրտ զէնքերը, այլ համբուրելի մատեանները:

Որովհետեւ, ինչպէս կ'ըսէ Մոնթեսքիէօ, մարդիկ բոյսերու կը նմանին: Որպէսզի երջանիկ աճում ունենան, պէտք է լաւ մշակուին:

Հարկաւ, մարդ մը կրնայ այս աշխարհ գալ, քիչ շատ երջանիկ ապրիլ եւ վերջն ալ չուել այս աշխարհէն առանց անգամ մը իսկ լսելու Պեթհովէնի անունը: Բայց միայն Պեթհովէնի անունը գիտցող մը, Պեթհովէնի գործին հանդէպ պաշտամունք ունեցող մը կրնայ պատկերացնել թէ միւսը ինչեր կորսնցուց այս աշխարհէն բաժնուելով առանց Պեթհովէն մը վայելելու:

Հոս է որ կը յիշուին ահաւասիկ մշակոյթին գեղեցիկ զէնքերը, այն զէնքերը՝ որոնց մասին կը խօսինք մեր ակադեմիներուն մէջ, մեր վարժարաններուն եւ համալսարաններուն մէջ, մեր եկեղեցիներուն կամարներուն տակ: Այն զէնքերը որոնք գեղեցիկ են տեսքով ալ, իմաստով մը: Անոնք գիր են, գրիչ են, վրձին են, քանդակագործին մուրճն են, նուագախումբի վարիչին մականն են: Գիտութեան մարդուն, լաբորաթուարի աշխատաւորին գործիքն են, մանրադէտն են: Աստղաբաշխին հեռադիտակն են, մաթեմաթիկոսին թուանշաններն են: Որքա՜ն գեղեցիկ են այս բոլորը եւ թնդանօթի մը պատկերը որքա՜ն կը պղտորի եթէ անոր քով սիրուն ջութակ մը դնենք:

Միայն թէ դժբախտութիւնը այն է որ բնութիւնը մշակոյթ չի ճանչնար, ինչպէս ըսած էր դեռ նոր մահացած Ֆրանսայի մեծ գիտնական մը, Ժան Ռոսթան: Բնութիւնը մշակոյթ չի ճանչնար, մշակոյթ չի տեղաւորեր մարդկային օրկանիզմին մէջ: Ասիկա կը նշանակէ թէ, մարդը, որքան ալ մշակուած մարդու զաւակ ըլլայ, աշխարհ կուգայ առանց մշակոյթի: Աշխարհ կուգայ իր հետ բերելով զէրօ մը: Իր ուղեղը, իր սիրտը, իր հոգին պարապ է տակաւին: Իր ծնողքէն կը ժառանգէ այն ամէն բանը զոր բնութիւնը արտօնած է որ ժառանգէ, բայց ոչ մշակոյթը: Մշակոյթը դարձեալ դուրսէն պիտի տեղաւորուի իր մէջ, ինչպէս սերունդ մը առաջ տեղաւորուած էր իր ծնողքին մէջ:

Ահա մեծ եւ ողբերգական, բայց նոյնքան գեղեցիկ պատկեր մը: Ծնունդ առնող իւրաքանչիւր մարդով, կը սկսի մշակոյթ տեղաւորելու, մշակոյթ փոխանցելու անվերջ նոր աշխատանք մը: Եւ հոս կը միջամտեն, (գլխարկ մը հանենք իրենց դիմաց) բոլոր այն ուսուցիչները, դաստիարակները, կրթական դաշտի զինուորները, որոնք հաւատարիմ հետեւորդներն ու կիրարկիչներն են մշակոյթի մեծ զինուորներուն:

Մշակոյթ ստեղծողները իրենց անմիջապէս քով տեսնել կ'ուզեն մշակոյթ տարածողները: Եւ քանի որ աշխարհ կուգանք պարապ ուղեղով, մշակոյթ սորվեցնողը այնքան կարեւոր դեր վերցուցած պիտի ըլլայ որքան մշակոյթ ստեղծողը: Նախ քալել ու խօսիլ, յետոյ գրել ու կարդալ պիտի սորվինք հազարումէկ խարխափումներով: Վերջն ալ պիտի սկըսինք զարնել մշակոյթի մեծ պալատին դուռը եթէ բախտը մեզի տայ այդ առիթը:

Այդ վայրկեանէն անդին մեծ արկածախնդրութիւն մը կը սկսի մարդուն համար, որովհետեւ ատիկա պահն է մշակոյթի պալատը ճանչնալու կամ առանց ճանչցած ըլլալու առջեւէն անտարբեր անցնելու: Պահն է՝ մշակոյթի պալատը լաւ ճանչնալու, այդ հսկայ ու գոյնզգոյն պալատին սրահները լաւ պտըտելու, կամ չկորսուելու՝ անոր հազարումէկ նըրբանցքներուն մէջ, որոնք մեզ երբեմն կը հեռացնեն այն կէտէն ուր հասնիլ կ'ուզենք:

Մշակոյթի պալատը շինութիւն մըն է որ կրնայ մեզի խելքի պտոյտ տալ, ապշեցնել մեզ, հիացումէ հիացում տանիլ, խանդավառել ծայր աստիճան, կամ ընդհակառակն, ստորակայական բարդոյթներ ստեղծել մեր մէջ ուրիշներու կողմէ իրագործուած այդքան գեղեցիկ գործերու դիմաց: Մշակոյթի պալատը այնքան փարթամ է որ կրնայ շլացնել մեր աչքերը: Կրնանք սխալ գնահատանքներու ալ առաջնորդուիլ, սխալ կշիռներ գործածել: Կրնանք կեղծ ոսկերեղէնը չփոթել իրականին հետ, պալատին մէջ ցուցադրուած երկրորդական արժէքով իրեղէնը առաջնակարգ նկատել, կամ առաջնակարգին առջեւէն անցնիլ ուս թօթվելով, չտեսնելով: Այդ հսկայական սրահները պտըտելէ վերջ թերեւս կրնանք ատել սկսիլ այն խոնարհ եւ աղքատիկ խրճիթը որուն մէջ կը բնակինք, որ մեր սեփական խրճիթն է: Այդ հսկայ պալատին իւրաքանչիւր բաժինը մեզ կրնայ առաջնորդել մեր ինքնութիւնը մոռնալու, նոյնիսկ ուրանալու, մեր ինքնութենէն կամ մեր ամէն բանէն, մինչեւ իսկ մեր ծնողքէն եւ մեր պապերէն ամչնալու: Այս բոլորը կրնան պատահիլ անգամ մը որ մենք սկսինք զարնել Մշակոյթի Պալատին դուռը:

Ուսուցիչն է որ՝ ահաւասիկ, պիտի առաջնորդէ մեզ այդ պալատին մէջ եւ մեզ պիտի փրկէ սխալ ուղղութիւններ ընդգրկելէ: Ուսուցիչն է որ ամէն առաւօտ մեր ձեռքէն պիտի բռնէ եւ մեր դիմաց պիտի բանայ նոր դուռ մը: Մեզի պիտի սորվեցնէ ճանչնալ իրաւ արժէքը, հիանալ անոր վրայ եւ սիրել անոր ստեղծագործը: Երբեք չնախանձիլ գեղեցիկին դիմաց, պարզապէս ուրախանալ եւ խանդավառուիլ, այդ խանդավառութիւնը բաժնել ուրիշներու հետ եւ դառնալ մշակոյթի դեսպան մը, շարունակելով ուսուցիչին սկսած գործը:

Առանց երկարելու, ըսենք ուրեմն որ ուսուցիչը ամէն բան է եւ ամէն բանէ առաջ մշակոյթի ուժանիւթին լաւ-հաղորդիչն է: Եթէ ան չըլլայ, մշակոյթը զանգուածներու ապրանք չի դառնար եւ կը մնայ ստեղծագործ անհատներու սեփականութիւն: Այդ պարագային ալ անհատէն ծնունդ առնելով կը մեռնի անհատին հետ: Եթէ չըլլային ուսուցիչներս, Ս. Սահակն ու Ս. Մեսրոպը կամ Սայաթ Նովան ու Յովհաննէս Թումանեանը գոյութիւն չէին ունենար ինծի համար:

Ահա թէ ինչո՛ւ ուսուցիչը սրբազան է բոլոր ժողովուրդներուն համար եւ մանաւանդ՝ այն ժողովուրդներուն համար որոնց գոյատեւման միակ զէնքը մշակոյթն է: Անոր առջեւ, մինչեւ գետին կը խոնարհի այն նախկին աշակերտը որ հիմա կրնայ գիտնական մը դարձած ըլլալ: Ուսուցիչը սրբազան է: Եւ նոյնքան սրբազան է այն անհատը կամ կազմակերպութիւնը, որ կը զբաղի ուսուցիչ պատրաստելու ապրեցնելու գործով:

Ուսուցչաց Հիմնարկը, որ մեզի առիթ տուաւ այս խորհրդածութիւնները ընելու, այսպիսի կազմակերպութիւն մըն է: Իր անունը եւ իր գոյութեան պատճառը կ'առնէ ուսուցիչ բառէն: Ուսուցիչը ուրեմն, բառին ամբողջ նիւթական եւ բարոյական բովանդակութեամբը, իր առաջին մտահոգութիւնը կը կազմէ: Կամ՝ պէտք է կազմէ: Եւ քանի որ այսօր ուսուցիչը, կամ ուսուցչական ասպարէզը փշոտ, շատ փշոտ հարց մը դարձած է մեր մէջ, Ուսուցչաց Հիմնարկին եւ Ուսուցչաց Միութեան դրամագլուխն ալ փշոտ դրամագլուխի մը վերածուած է: Իրենց բարերարներուն նուիրուած սա գեղեցիկ կիրակին առիթով, կ'արժէ որ մենք ալ ակնարկ մը պտըտցնենք այդ փշոտ դրամագլուխին վրայ:

Ռ. ՀԱՏՏԷՃԵԱՆ

ՏԽՈՒՐ ԲԱՐՔԵՐ

ԵՐԲ ԱՄԲՈԽԱՅԻՆ ՏՐԱՄԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ՇԱՀԱԳՈՐԾՈՒԻ

ԽՄԲ.— Վերջերս Պէյրութէն փարիզ զանազան մտահոգիչ լուրեր կը շրջին լիբանանահայ մեր գաղութին մասին եւ հեռուէն դժուար է յստակ գաղափար մը կազմել: Պատեհ նկատեցինք Պէյրութի մեր պաշտօնակից «Ազդակ»էն արտատպել այս յօդուածը, որ մասը կը դնէ վէրքին վրայ եւ հանգամանօրէն կ'անդրադառնայ բուն նիւթին.—

Կարելի չէ պատկերացնել ազգային աւելի խոր վիրաւորանք: Մանաւանդ՝ կարելի չէ հաշտուիլ հայ մարդուն ինքնավստահութիւնը խոցող այս աստիճան պարտուողականութեան եւ անպատասխանատուութեան հետ:

Հարցը անշուշտ կը վերաբերի ա՛յն խուճապին, որ վերջին քանի մը շաբաթներուն իր անընդունելի մթնոլորտը տարածած է հայահոծ շրջաններուն ու ընդհանրապէս ժողովրդային մեր խաւերուն մօտ: Ա ն հ ի մ ն զրոյցներ կը շըրջին հայ մարդոց շրթներուն վրայ եւ ամէն օր նոր գիւտով մը կը թունաւորեն հայ կեանքը: Իբրեւ թէ աներեւակայելի գումարներու հասնող տուրք կը պահանջուի Լիբանանի Հայութենէն: Իբրեւ թէ հակահայ քաղաքականութիւն մը կայ եւ հասած է հոն, ուր այլեւս կարելի չէ ապրիլ այս հայրենիքին մէջ: Իբրեւ թէ կը մտածուի մեր գաղութը ամբողջութեամբ «ապահով ափ» փոխադրելու մասին: Եւ իբրեւ թէ...

Դժբախտաբար շարքը երկար է եւ թըւումը պարզապէս կը նպաստէ տարաձայնութեանց ակամայ ժողովրդականացումին: Նոյնիսկ կը շահագործուի հերքումը նման անհեթեթ, վիրաւորական, այլ վըտանգաւոր զրոյցներու, որովհետեւ փաստօրէն հրապարակի վրայ կը գործեն անուղղայ մունետիկներ, որոնք որոշած են ամէն գնով հանրային միտքը պղտորել եւ Հայութեան ներքին ուժականութիւնը ջըլատել:

Ժամանակն է որ յստակ ըլլայ այսպիսի տխուր «առաքելութեան» կոչուած բոլոր տարրերուն համար, որ Լիբանանի Հայութիւնը անդիմագիծ ու անտէր ամբոխ չէ: Աւելին, վերականգնող մեր գաղութին խուճապահար տրամադրութիւններ ներարկելու եւ ազգային մեր կամքը տկարացնելու նման վատ դերակատարութիւն մը չի կրնար անտես առնուիլ: Զգո՛յշ... Ամբողջ սփիւռքի Հայութիւնը իր հաւատքն ու վստահութիւնը կապած է պահանջատիրական մեր պայքարի այս գլխաւոր կռուանին, որուն պայծառատեսութիւնը մթագնելու լծուած տարրեր չեն կրնար հաշուետուութէ փախչիլ:

Թոյլ չենք տար, ու ազգային գիտակցութեան տէր ոչ մէկ Հայ կրնայ թոյլատրել, որ հայանուն թէ օտարամուտ տարրեր անարգել շարունակեն իրենց այս ողորմելի գործունէութիւնը՝ Հայութեան հաւաքական կամքին եւ լիբանանեան հայրենիքին հանդէպ մեր ժողովուրդին հաւատքն ու վստահութիւնը պարպելու նըպատակով:

Անկասկած որ դժուարին տարիներ անցուց Լիբանանի Հայութիւնը, երբ լիբանանեան ընտանիքի բոլոր անդամներուն նման՝ մենք եւս բռնուեցանք քաղաքացիական պատերազմի ահաւորութեան մէջ: Բայց հաւաքաբար հաւատացինք այս հայրենիքին ու ազգային մեր գերագոյն շահերուն, եւ այդ ներշնչումով ոչ միայն յաջողեցանք տոկալ ու դիմագրել աղէտին, այլեւ՝ կրցանք վերականգնիլ ու մեր հանրային կեանքը վերանորոգ թափով զարգացնել:

Անկասկած որ աղէտին հետեւանք դըժուարութիւններ գոյութիւն ունին նաեւ այսօր: Լիբանանեան Պետութեան վերականգնումի յամրաքայլ ընթացքը, կեդրոնական իշխանութեան տակաւին տկար հեղինակութիւնը եւ քաղաքական ծանօթ ուժերու անիշխանական ելոյթները իրողապէս ակնբախ են: Անշուշտ որ կարելի չէ համակերպիլ ու հաշտուիլ նմանօրինակ երեւոյթներու հետ, որոնք լիբանանեան կեանքը կը պահեն «անտառի օրէնքին» ազդեցութեան տակ: Բայց նաեւ պէտք չէ մոռնալ որ լիբանանեան հայրենիքը գլատող փոթորիկը իր սաստկութիւնը կը ստանար ամբողջ Միջին Արեւելքի շրջանային քաղաքականութեան խռովայոյզ վիճակէն: Հետեւաբար՝ այնքան ատեն որ կայուն խաղաղութեան մը որոնումը տակաւին կը շարունակուի մեր շուրջ՝ ոչ մէկ խօսք որ անհրաժեշտ է համբերատարութեամբ տոկալ ու յարատեւել վերականգնումի դժուարին ճամբուն վրայ:

Լիբանանի Հայութիւնը աղէտներուն ամէնէն ահաւորը ճանչցաւ եւ, փաստօրէն, շնորհիւ իր քաղաքական ողջմիտ ղեկավարութեան ու անձնուէր երիտասարդութեան, կրցաւ յաղթահարել ամէն վտանգ ու փորձութիւն: Այդ դրաւականը ինքնին կը բաւէ, որպէսզի մեր ժողովրդային խաւերը խուճապահար ամբոխ չդառնան, իրենց ազգային ինքնավստահութիւնը չկորսնցնեն: Լիբանանի Հայութեան պաշտպանութիւնը անտէր ձգուած չէ: Քաղաքական մեր իրաւունքներուն եւ կեցուածքներուն հանդէպ յարգանք պարտադրելու համար մենք գիտենք յանձն առնել ամէն զոհողութիւն: Քաղաքացիական մեր արիութեան ապացոյցները չեն պակսիր:

Մանաւանդ որ՝ մեր հաւաքական կամքը ջլատող պարտուողական ելոյթներ եւ տարաձայնութիւններ, աղէտի ամէնէն սեւ օրերուն, ի զուր փորձեցին մեր ներքին ճակատը տկարացնել: Հայութիւնը երէկ վճռական ՈՉ պատասխանեց այդ

ՋԵԿՈՅՑ

ԳԱԼՈՒՍՏ ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԵԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐ

Գալուստ Կիւլպէնկեան Հիմնարկութիւնը հայկական ձեռնարկներու ի նպաստ 1977 տարեշրջանին կատարած է հետեւեալ յատկացումներն ու օժանդակու– թիւնները:

1.— Կոմիտասի անուան խմբերգասրահին Երեւան

1969ին Հիմնարկութիւնը 250.000 տոլարի յատկացում մը կատարած էր Երեւանի մէջ Կոմիտասի անուան նուիրուած համերգասրահի մը կառուցման եւ կահաւորման համար: Ներկայ յատկացումը եղած է սրահին մէջ զետեղուելիք մեծ երգէոնին վերաբերեալ յաւելեալ ծախ– քերը գիմագրաւելու համար: 96.000 տ.:

2.— Ազգային Առաջնորդարանին, Հալէպ (Սուրիա)

Սուրիոյ ազգային վարժարաններու աշակերտութեան համար Քէսապի մէջ կառուցուելիք ամարանոցին շինարարական ծախքերուն ի նպաստ 10.000 տոլար:

3.— «Նոր Սերունդ» Մշակութային Միութեան, Հալէպ (Սուրիա)

Միութեան՝ վերջերս ձեռք բերած կեդրոնի հին շէնքին նորոգութեան եւ սրահի մը կառուցման ծախքերուն հաշւոյն 6.000 տոլար:

4.— Ազգային Առաջնորդարանին, Մարսէյլ (Ֆրանսա)

Առաջնորդարանին նախաձեռնութեամբ կառուցուող մշակութային նոր կեդրոնի մը շէնքին մէջ որպէս գրադարան եւ դասարան գործածուելիք բաժնին շինութեան եւ կահաւորման համար 30.000 տ.:

5.— Սփիւռքի հայկական վարժարաններուն

1977–78 տարեշրջանին հայկ. վարժարաններու որպէս ուսանողական կրթաթոշակ տրամադրուելու համար անցեալ տարի բացուած վարկին վրայ կատարուած յաւելում 60.000 տոլար:

6.— «Կրթասիրաց» Մշակութային Միութեան, Հալէպ (Սուրիա)

Հալէպի Կրթասիրաց վարժարանին կից գտնուող հանդիսասրահին կահաւորման համար 10.000 տոլար:

7.— Հրատարակչական

Հրատարակչական նոր ծրագիրներու իրագործման հաշւոյն յաւելուածական նոր վարկ 55.500 տոլար:

8.— Հայկ. դպրեվանքերու եւ կրօնական վարժարաններու

1978–79 ուսումնական տարեշրջանին վերոյիշեալ հաստատութիւններէն իւրաքանչիւրին որոշ թիւով կրթաթոշակներ յատկացնելու նպատակով կատարուած նոր յատկացում 22.500 տոլար:

9.— Արտասահմանի երկրորդական վարժարաններուն

Վարժարաններու տարրալուծարաննե– րուն վերաբերեալ գիտական գործիքնե– րու եւ առարկաներու գնման համար յաւելուածական նոր վարկ 10.000 տոլար:

10.— Համալսարանական կրթաթոշակներ

1978–79 ուսումնական տարեշրջանին արժանաւոր հայ ուսանողներու յատկացուելիք համալսարանական կրթաթոշակներու հաշւոյն՝ գոյութիւն ունեցող վարկին վրայ կատարուած նոր յատկացում՝ 200.000 տոլար:

11.— Հայաստանի գիտական եւ ակադեմական հաստատութիւններուն

Արտասահմանէն գիտական արդիական սարքաւորումներու եւ զանազան հրատարակութիւններու ձեռք բերման համար՝ 300.000 տոլար:

12.— Սփիւռքի հայկ. վարժարաններուն

Նոր վարկ՝ 1978–79 ուսումնական տարեշրջանին եւս կարելի դարձնելու համար շարունակութիւնը Հիմնարկութեան ընդհ. ծրագրին՝ որուն համաձայն ամէն տարի որոշ թիւով ուսանողներու կրթաթոշակ կը յատկացուի արտասահմանի հայկ. վարժարաններուն մէջ՝ 450.000 տոլար:

Գումար՝ 1.250.000 տոլար (*):

ԱՄՓՈՓՈՒՄ՝ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ ՅԱՐԴ ԿԱՏԱՐՈՒԱԾ ՅԱՏԿԱՑՈՒՄՆԵՐՈՒ

Գումար՝ մինչեւ 1976 Դեկտ. 31 կատարուած յատկացումներու 24.021.283,82 տոլար:

Գումար 1977 Յունուար 1էն մինչեւ 1977 Դեկտ. 31 կատարուած յատկացումներու 1.250.000,00 տոլար:

Ընդհ. գումար՝ Հիմնարկութեան կողմէ մինչեւ 1977 Դեկտ. 31 կատարուած յատկացումներու 25.271.283,82 տոլար:

Գ. ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԻՒՆ

Լիզպոն, 1977 Դեկտ. 31

(*) Այս գումարին 50.000 տոլարը գոյացած է տարիներ առաջ կատարուած եւ չօգտագործուած յատկացումէ մը:

բոլորին: Իսկ այսօր, շատ աւելի զօրաւոր տուեալներ ունինք ՈՉԷ մը աւելին ըսելու նորօրեայ խուժանի մունետիկներուն:

Երբ աշխարհասփիւռ Հայութիւնը արդէն իսկ փակած է ինքզինք գաղթական ու անտունի հաւաքականութիւն մը զգալու երբեմնի էջը, եւ երբ պահանջատիրական պայքարի մղումով կը լարուի մեր երիտասարդութիւնը սփիւռքի տարած– քին՝ ժողովրդային լայն խաւերուն պարզամտութիւնը շահագործելու եւ, տարաձայնութիւններու ճամբով, անոնց անապահովութեան ու խուճապի թոյնը ներարկելու աժան փորձերը անպայման դատապարտուած են ձախողութեան: Ամբոխային տրամաբանութեան շահագործումը չի կրնար երկար կեանք ունենալ:

Յունուար 19 «ԱԶԴԱԿ»

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՂՈՒԹԷՆ

Սրահի վերաբացում

ՄԱՐՍԷՅԼ (Յառաջ).— Պոմոնի հայաշատ շրջանին համար, անկասկած, Յունուար 15ը պիտի մնայ յիշատակելի թուական մը:

Արդարեւ, Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ կից սրահը, որուն հիմը դրուած է 1932ին, նորոգուած եւ զարդարուած, վերաբացաւ իր դռները:

Այս առթիւ Թաղական Խորհուրդը կազմակերպած էր հացկերոյթ մը որուն ներկայ էր հոծ բազմութիւն մը:

Եթէ սրահը իր չափերուն, գիծերուն եւ ձեւին մէջ փոփոխութիւն չէ կրած, սակայն ներքնապէս վերազգեստաւոր– ուած է: Նոր բեմ, նոր դռներ, եւ լուսաւոր պատուհաններ, գեղեցիկ կեղծ ձեղուն, սիրուն սալայատակ, կեդրոնական ջերմաբաշխ, ներկ եւ օդագրուագ, խոհանոցի բաժին արդիական յարմարութիւններով եւայլն:

Թաղականութեան ատենապետ Արշաւիր Խարիթեան՝ իր բացման խօսքին մէջ տուաւ ընդհանուր բարոյական եւ նիւթական զեկուցում մը, վեր առաւ մասնաւորապէս Թաղական Խորհուրդի անդամ՝ Աւետիս Կուտուզեանի կատարած արդիւնաւէտ աշխատանքը կազմակեր– պական եւ շինարարական մարզերուն մէջ: Լուռ, միշտ շուքի մէջ, բայց որքա՜ն ազդու իր նախաձեռնութիւններուն մէջ, Աւետիս Կուտուզեանի օրինակը պէտք է ներշնչէ անոնք որ միայն փայլիլ կը սիրեն, եւ փայլիլ առանց աշխատանքի: Արշաւիր Խարիթեան նոյնպէս ընդգծեց Թաղական Խորհուրդի անդամ՝ Գրիգոր Պօյաճեանի օգտակար եւ որքան դժուար ու ապերախտ առաքելութիւնը հանգանակութեան գործին մէջ եւ անշուշտ կարեւոր դերն ու աջակցութիւնը հոգեւոր հովիւ՝ Մակար Քհնյ. Նաճարեանի:

Ապա, ճաշի ընթացքին, որ հայկական եղանակներով եւ երգերով գեղեցկացուց Քոչարի նուագախումբը, խօսք առին՝ Պոմոնի եկեղեցւոյ Կրօնական Ընկերակ– ցութեան անդամ՝ Ղազար Տէրտէրեան, Ազգ. Առաջնորդարանի ատենադպիր՝ կարապետ Ճանիկեան, գրագէտ Կարօ Փօլատեան, Մարսէյլի Մշակոյթի Տան ներկայացուցիչ՝ Կարօ Յովսէփեան, Հ. Յ. Դաշնակցութեան Մարսէյլի Շրջանային Կոմիտէի ներկայացուցիչ՝ ընկեր Արամ Պետիկեան եւ Շահէն Մակարեան Աւետարանական Եկեղեցւոյ ներկայացուցիչ: Բոլորն ալ գնահատեցին կատարուած աշ– խատանքը եւ մաղթեցին որ Պոմոնի հայահոծ շրջանը օժտուած այս գեղեցիկ սրահով, շուտով վերագտնէ իր երբեմնի ազգային եռուն կեանքը:

Սեղանապետ Աւետիս Մելքոնեանի ղեկավարութեամբ տեղի ունեցաւ հանդա– նակութիւն որ բերաւ տասներկու հազար Ֆրանքի գումար մը: Գումար մը որ կ՚աւելնայ հանգանակուած քառասուն հազար ֆրանքին վրայ: Հակառակ այս գումար– ներուն դեռ Թաղականութիւնը կը գտնուի նիւթական ծանր յանձնառութիւն– ներու տակ եւ կ՚ակնկալէ որ ժողովուրդը գնահատելով եղած աշխատանքը պիտի շարունակէ բերել իր աջակցութիւնը: Փակման խօսքը արտասանեց Մակար Քհնյ. Նաճարեան ընդգծելով նախաձեռնութեան կարեւորութիւնը շրջանի ազգային եւ մշակութային կեանքին համար, կոչ ըրաւ ներկայ բազմութեան միշտ բոլորուիլ եկեղեցւոյ եւ ազգային յարկերու շուրջ, լաւագոյն կերպով դիմագրաւելու եւ տանելու համար մեր գոյապայքարը:

Ներկաները ունկնդրեցին երէցկին՝ Ս. Նաճարեանի ֆրանսերէն եւ հայերէն երգերը: Տիկին Եավէր, ծագումով Ֆրանսուհի, լի զգացումներով, ապրումով եւ հայկական հարազատ շեշտով արտասա– նեց Սիլվա Կապուտիկեանի «Խօսք իմ որդւոյն» եւ Յովհ. Թումանեանի «Հայրե– նիքս» բանաստեղծութիւնները, խանդավառելով ամբողջ սրահը:

Արդարեւ, յաջող հանդիսութիւն մը, գեղեցիկ ձեռնարկի մը համար:

ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԵՐԵՒԱՆԻ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ՆՈՐ ՅԱՏԱԿԱԳԻԾԻ ՄԱՍԻՆ

Երեւանի զարգացման նոր գլխաւոր յատակագիծի մէջ «ուղղում» մացուցած են «Երեւան-Նախագիծ» հիմնարկութեան ճարտարապետները: Անոնք աւարտած են քաղաքի շրջակայ միջավայրի պահպան– ման եւ հողային կազմակերպման նախագիծը, որ Խորհ. Միութեան մէջ կատարուած առաջին փորձերէն է՝ քաղաքաշինութեան մարզէն ներս: Անոր իրականացումը, որուն ձեռնարկած են շինարարներն ու ծառաբանները, կը հարստացնէ Երեւանի գեղարուեստական նկարագիրը: Այդ առթիւ, նախագիծին ղեկավարը՝ Արծուին Գրիգորեան, ըսած է. «Մեր աշխատանքին նպատակն է հարստացնել կանաչ հանդերձը եւ ջուրի գօտիները՝ հին Երեւանին բնորոշ բարդ պայմաններուն մէջ: Պէտք եղաւ զբաղելու բազմաթիւ հարցերով՝ քաղաքի ու արուարձաններու փոխ-յարաբերութեամբ, անոնց բնակլիմայական բաղադրութեամբ եւ կառոյցով»: Նախագիծի ստեղծման ընթացքին կատարուած է նաեւ երկրաշարժային վերլուծութիւն, ուսումնասիրուած են հողն ու ջրային դրութիւնը:

ՀԻՆ ԷՋԵՐ

ԱԶԳԻՍ ԲԱՐԵՐԱՐՆԵՐԸ

Եւրոպա հիմնուած հայ որբանոցի մը տնօրէնը առեւտրական կարեւոր քաղաքի մը վաճառականներուն պաշտպանութիւնն ալ խնդրած ըլլալով, ժողովի մը մէջ նախ իրմէն ինչ ինչ բացատրութիւններ պահանջուեցան՝ առաջարկը նկատողութեան առնելու համար: Այդ ղումարումին ատենագրութիւնը կը հրատարակենք: Զանազան նկատումներ կը պարտաւորեն մեզի ծածկանունով փոխանակել իրականները:

Ատեանը բացուեցաւ ի ներկայութեան իր երեւելի վաճառականներու, ատենապետութեամբ Օլոմ-Պօչեան էֆէնտիի:

Ատենապետը (տնօրէնին).— Միսի՛ւ, քու աս որբանոցիդ համար շատ գէշ բաներ լսած ենք:

Տնօրէնը.— Կը խնդրեմ, ի՞նչ են լսածներնիդ, ըսողները ո՞վ են:

— Ո՛վ ըսած է ըսած է, բաւական է որ ըսուած է:

— Կարելի՞ է որ ամբաստանեալի մը չյայտնուի իրեն համար ըսուածները. թշնամական զրպարտութիւններ չե՞ն կըրնար ըլլալ ատոնք:

— Զրպարտութիւն մը ճշմարտութենէն զանազանելու չափ խելքերնիս կը հասնի:

— Ձեր իմացական կարողութիւնը կասկածի տակ ձգել չէ միտքս. բայց աշխարհի օրէնք է ամբաստանեալէ մը բացատրութիւն ուզել:

Ժողովական մը.— Ատենապետ էֆէնտի, ինչ որ մէջերնիս խօսեցանք հարցուցէք, տեսնենք ի՞նչ պիտի պատասխանէ:

— Շատ աղէկ: Միսի՛ւ աս որբանոցդ ո՞ւր է, աշակերտները ո՞ր տեղուանքներէն են:

— Լուկանօ է. տղաքը ամէնքը Կիլիկեցի են:

— Դէպք պատահա՞ծ տեղուանքներն են, ո՞րը են:

— Բնականաբար:

— Բան մը տեսե՞ր են. հայրերնին, մայրերնին մեռերնի՞ն է, ի՛նչ եղաւը գիտե՞ն:

— Ի՛նչ ըսել է. ամէն բան տեսեր են, ամէն բան մեռերնին է. տասը-տասներկու տարեկան են. սիրտ պէտք է դիմանայ պատմածնին լսելով. «Մէյ մը մեծնա՜նք, ի՛նչ պիտի ընենք» կ՚ըսեն:

— Անուններնին ի՞նչ է:

– Լեւոն, Հեթում, Սմբատ, Վահան, Արամ…

— Ձեռք կուտայ: Ի՞նչ կը սորվին:

— Քրիստոնէական, Հայոց պատմութիւն, հայերէն, գաղղիերէն, տաճկերէն:

— Երգ մե՞րգ:

— Անտարակոյս: Եկեղեցական, ազգային բոլոր երգերը:

— Ժիմլասթիք ալ կ՚ընե՞ն:

— Տարակոյս ունի՞ք. սքանչելի կ՚ընեն:

— Արհեստ կը սորվի՞ն:

— Այո՛, երկաթագործութիւն, ատաղձագործութիւն, կօշկակարութիւն:

— Այսչափը բաւական է: Միսիւ, ալ ի բերանոյ քումմէ դատեցար: Մեր գիտցածէն աւելը իմացանք:

— (Շուարած). Ի՞նչ կայ, ի՞նչ ըսի որ:

— Քիչ մը դուրս ելիր. ժողովը առանձին պէտք է խորհրդակցի:

(Տնօրէնը դուրս ելաւ: Կէս ժամէն կանչուեցաւ. ատենապետը իմացուց որ ժողովը տրամադիր կ՚երեւի որբանոցին պաշտպանութեանը մասնակցիլ, բայց նախ կ՚ուզէ տնօրէնէն լսուած պատասխաններուն վրայ քանի մը դիտողութիւն առնել. ու նաեւ պիտի ներկայացուին առաջարկութիւններ ալ):

— Ինչո՞ւ սա որբանոցը Եւրոպա բացեր ես:

— Ազատ երկրի մէջ չեմ ներուիր կըրթութիւն տալու համար:

— Պարապ խօսք: Օսմանեան կայսրութեան մէջ դպրոց, որբանոց պակաս չէ, ամէն օր ալ կը բացուին: Որբանոցդ պէտք է օսմանեան հողը փոխադրես որպէսզի տղոցը շնորհքով ազգօգուտ դաստիարակութիւն տաս:

— Ի՞նչ կ՚ըսէք, կարելի՞ բան է:

— Քու գիտնալու բանդ է: Տղաքը ո՞ր կողմերէն են:

— Կիլիկիոյ զանազան քաղաքներէն. Այնթապ, Մարաշ, Ատանա, Զէյ…:

— (Բարկութեամբ ընդմիջելով) Ձեռք կուտայ, ձեռք կուտայ: Աս քաղաքներէն չըլլար: Ազգին բոլոր աղէտները աս քաղաքներուն երեսէն են. բարով խերով չըլլային: Ուրիշ քաղաք չկա՞յ մի:

— Ինչո՞ւ չէ. Վանէն, Մուշէն, Էրզրումէն…

ԱՐՓԻԱՐ ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ

(Շար. – 1)

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Պետրոս Պայրամեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Սիրական Պայրամեան կը ծանուցանեն թէ հոգե-հանգստեան պաշտօն կը կատարուի այս Կիրակի, Յունուար 29, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին իրենց ամուսնոյն, հօր եւ զաւկին՝

ՊԵՏՐՈՍ ՊԱՅՐԱՄԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ:

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն:

×

Տէր եւ Տիկին Թորոս Ասլանեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն որ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի Կիրակի, Յունուար 29, Իսիի Ս. Մարիամ Աստուածածին եկեղեցին իրենց հօրեղբօր եւ մեծ-հօրեղբօր՝

ԵՂԻԱԶԱՐ ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆԻ

մահուան 4րդ տարելիցին առթիւ:

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Օր. Արաքսի Ասատուրեան, Պ. Գէորգ Ասատուրեան, Տէր եւ Տիկին Աթթարեան, Պ. Ռուբէն Գանճոյեան եւ զաւակները շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, գրաւոր, փոխան ծաղկեպսակի նուէրներով կամ մամուլով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց հօր եւ քեռայրին՝

ԼԵՒՈՆ ԱՍԱՏՈՒՐԵԱՆԻ

մահուան առթիւ:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կապ. Խաչի Շաւիլի մասնաճիւղի ընկերուհիները ցաւակցութիւն կը յայտնեն ընկերուհիներ Զարուհի Գասապեանի, Վարդուհի Տէմիրճեանի, Անահիտ Պար-տաքճեանի եւ Շաքէ Իմէրճեանի իրենց սիրելի հօր, հօրեղբօր եւ ազգականին Մովսէս Տէմիրճեանի մահուան առթիւ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Տարօնի Հայր. Միութեան վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկ. Արշակ Միրոյեանէ, իրենց ամուսնութեան յիսնամեակի առթիւ 100 Ֆր.:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՄԱՐՍԷՅԼ

Տարօնի ճաշի օրը, իր կազմութեան առաջին տարելիցին առթիւ, Կիրակի, Մարտ 5, Հայ Մշակոյթի Տան մէջ, ընկերակցութեամբ «Քոչարի» նուագախումբին: Այս մասին յետագային աւելի լայն տեղեկութիւններ կը տրուին:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՀԱՄՊՈՒՐԿ.— Պ. Հմայեակ Բաղդա-սարեան 300 Ֆր. կը նուիրէ «Յառաջ»ին:

×

ՏԷՍԻՆ.— Ոմն՝ 100 Ֆր.:

×

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Պ. Վարդան Քիւփէլեան 50 Ֆր. կը նուիրէ:

×

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Պ. Պետրոս Մանուկեան 50 Ֆր. կը նուիրէ Շաւարշ Միսաքեանի յիշատակին:

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Ի յիշատակ Հրանդ Բալուեանի մահուան 10րդ տարելիցին եւ Շաւարշ Միսաքեանի յիշատակին, Տիկին Արմենուհի Բալուեան 100 Ֆր. կը նուիրէ «Յառաջ»ին:

ՓԱՐԻԶ
Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ

Այս Կիրակի, Յունուար 29, Ղեւոնդեանց քահանայից յառաջիկայ տօնին առիթով, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ Մայր եկեղեցւոյ մէջ ժամը 10ին կը մատուցուի բազմաձայն հանդիսաւոր պատարագ:

Ի ժամ պատարագի կը կատարուի մասնաւոր հոգեհանգիստ Փարիզի եւ շրջանի եկեղեցիներուն մէջ ծառայած վախճանեալ առաջնորդներուն եւ հոգեւորականներուն հոգիներուն համար:

ՖՈՒԹՊՈԼ

Այս Կիրակի ժամը 14.30ին Սթատ Վալմի, Ռիւ Վոլնէ, Քոլոմպ, Իսիի Հայ մարզականը հանդիպում ունի Քոլոմպիէնի հետ 0 տը Սէնի բաժակի շարքին:

Հ. Բ. Ը. Մ.

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐ

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ ՏՕՆԻՆ ԱՌԹԻՒ

Կազմակերպութեամբ Հ. Բ. Ը. Միութեան Վալանսի մասնաճիւղի Տիկնանց Օժանդակ յանձնախումբին

Չորեքշաբթի, Փետրուար 1ին

Ե. Հիւսիսեան սրահին մէջ (6, Ֆավանթէն փողոց, Վալանս), ժամը 12ին՝ ճաշ Վալանսի, Ռոմանի եւ Պօլէնի հայ դպրոցներու աշակերտութեան համար:

Ժամը 14էն սկսեալ՝ սիրով կը հրաւիրուին ծնողքները մասնակցելու երախաներու խրախճանքին:

Ցուցադրութիւն մանկական ժապաւէններու:

Մուտքը ազատ է

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՊԱՏԱՐԱԳ, ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ԵՒ ՄԱՏԱՂՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Տարօնի Հայր. Միութեան վարչութիւնը Վարդանանցի տօնին առթիւ կը հրաւիրէ քաղաքիս եւ բոլոր արուարձաններուն մէջ ապրող հայրենակիցները, ներկայ ըլլալու իր առաջին հոգեհանգիստին, նուիրուած իր բոլոր նահատակներուն անխտիր՝ Կիրակի, Փետր. 5, Պուլ. Օտտոյի Ս. Յակոբ մատրան մէջ:

Հոգեհանգիստէն վերջ մատաղի օրհնութիւն կը կատարուի:

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ

ՆՇԱՆ ՔՀՆՅ. ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ

Տէր եւ Տիկին Տարօն Պօղոսեան եւ Տիգրան ուրախութեամբ կը ծանուցանեն իրենց աղջկան եւ քոյրիկին՝

ՍԵՒԱՆ-ի

ծնունդը, Յունուար 17, 1978 Փարիզ

Այս ուրախ առթիւ Տէր եւ Տիկին Տարօն Պօղոսեան 500 Ֆր. կը նուիրեն «Յառաջ»ի բարգաւաճման:

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆԻ ՇՔԵՂ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

GRAND BAL du MARDI GRAS

Շաբաթ, 4 Փետր. ժամը 20էն մինչեւ արեւածագ

Ճաշի սպասարկում՝ ճիշդ ժամը 21ին

dans les salons de l'Hôtel MÉRIDIEN

81, Bld. GOUVION SAINT CYR, PARIS (17e)

Մասնակցութեամբ

ՊԵՐՆԱՐ ՏԷՍԷՃԵԱՆԻ եւ իր ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲԻՆ

avec les chanteurs : BEDIK et Duo HARTAR

Le Trio KLOPCHIK

des Grands Cabarets Russes

DALLAS GANG

ROCK AND ROLL

Մասնակցութիւն ճաշին՝ 200 Ֆր.

Etudiants et moins de 25 ans : Entrée : 30 F. à partir de 23 h.

Այժմէն իսկ կրնաք ձեր սեղանները վերապահել, հեռաձայնելով հետեւեալ թիւին.— 878.02.99

Chèques à l'ordre de C.C.P. 10 775 28 G PARIS

ՔԱՀԱՆԱՅԱԿԱՆ ՁԵՌՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ՔԱՄՓԱՆԵԼ ՖՐԷԶԻ Ս. ԿԱՐԱՊԵՏ ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ ՄԷՋ

Կիրակի, Յունուար 29

ՅԱԿՈԲ ԵՊՍ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ քահանայ կը ձեռնադրէ Գրիգոր աւագ սարկաւագ Քէշիշեանը, խարտաւիլակութեամբ Տարօն վարդապետ Ճէրէճեանի, հոգեւոր հովիւ Նիսի Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ, Գարեգին վարդապետ Պեքճեանի, հոգեւոր հովիւ Ս. Սահակ - Մեսրոպ Թարգմանչաց Մայր եկեղեցւոյ, կնքահայրութեամբ՝ Պր. Ֆիլիփ Փափազեանի:

Սկիզբը ժամերգութեան ժամը 8, պատարագ ժամը 9.30: Յաւարտ պատարագի պատուոյ ընդունելութիւն մը կը սարքուի դպրոցի սրահին մէջ, իսկ ժամը 14ին, «Սեւանայ լիճ» ճաշարանին մէջ մասնաւոր մեծ ճաշ մը, ի պատիւ սրբազան հօր եւ նորընծայ քահանային:

Բոլոր անոնք որ կը փափաքին մասնակցիլ ճաշին, թող հաճին հեռաձայնել եկեղեցիի գրասենեակը 51.28.06 եւ կամ Պր. Ֆ. Ժամկոչեանի (16-42) 22.63.25:

ԷՍԱՅԵԱՆԻ ՕՐ

ՅՈՒՆՈՒԱՐ 29

Փարիզի Էսայեան Սանուց Միութիւնը, ըստ կտակի, կը կազմակերպէ ԷՍԱՅԵԱՆԻ ՕՐԸ, Կիրակի, Յունուար 29ին:

Առաւօտուն հանգստեան պաշտօն կը կատարուի Փարիզի Մայր եկեղեցին վարժարանի հիմնադիրներէն՝ Յովհաննէս եւ Մկրտիչ Էսայեանի, ինչպէս եւ մեզմէ յաւէտ բաժնուած տնօրէններու, ուսուցիչներու, եւ ընկերներու յիշատակին:

Իսկ ժամը 13ին բաժակի պահու հանդիսութիւնը տեղի կ'ունենայ ԲԻԾԾԱ-ՈՍԿԵԱՆ ճաշարանը՝ 139, Ռիւ Սէն-Օնորէ 75001 Փարի,, Մէթրօ Փալէ-Ռուայեալ:

Կը խնդրուի կանխաւ ապահովել սեղանները, հեռախօսելով ամէն առաւօտ, մինչեւ ժամը, 343.04.20

ՃԱՇԱԳԻՆ 50 ՖՐ.:

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

CASINO DE CHARBONNIERES, SAMEDI 4 FEV. de 21 h. à L'aube

Dans le cadre du 60e Anniversaire du 28 Mai 1918

LE NOR SEROUND DE LYON
organise une

Nuitée Dansante

avec le grand orchestre de RMC « LES MEDITERRANEENS »

En attraction : L'ENSEMBLE ARMENIEN « ANI »

BUFFET AMBIANCE COTILLONS

Réservations : Annik Terzibachian 78) 25-08-28

A L'OCCASION DE SON 10ème ANNIVERSAIRE

l'ensemble folklorique arménien

NAVASART

AU PALAIS DES CONGRES

soirée unique SAMEDI 18 MARS

REPRESENTATION THEATRALE

Samedi 11 Février 1978 à 20 h. 30

Salle des Fêtes de la

Mairie d'Issy-les-Moulineaux av. Victor-Cresson

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԵԱՄԲ

ԻՍԻԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ «ԱԲԵԼԵԱՆ» ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲԸ

ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԷ

ԹԻՒ 5 ԽԵԼԱԳԱՐԸ

ՀԵՂԻՆԱԿ՝ Յ. ԱՄԻՐԵՆՑ

ՂԵԿ. ԺՈՐԺ ՊԱՍՕԼԵԱՆԻ

Տոմսերուն համար դիմել.—

ETS. MICHEL — 253, Rue P.-V. Couturier, Alfortville — Tél. 899-09-66
KOUYOUMDJIAN — Station SHELL — 18, Quai J. B. Clément, Tél. 375-28-37
CAFE PHILIPPE — Place Carnot, Alfortville
SEVAN, 4 Rue Lazare-Carnot, 92140 Clamart — Tél. 642-16-07
PALOUYAN, 9 Rue de Trévise, Paris (9e) — Tél. 523-24-97
SAMUELIAN, 51 Rue Monsieur-le-Prince, 75006 Paris — Tél. 326-88-65
եւ Մշ. Տան անդամներու մօտ:

ՇԱԲԱԹ-ԿԻՐԱԿԻ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
28-29
SAMEDI-DIMANCHE
28-29 JANVIER
1978

ՅԱՌԱՋ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա Տար. 200 Ֆ. Վեցամսեայ 110 Ֆ.
Արտասահման Տար. 230 Ֆ. Հատը 1 Ֆ. 30

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE NUMERO 1,30 F

53ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.042 Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN 53e ANNÉE — No 14.042

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԽՐԱԽՈՒՍԻՉ ԹԻՒԵՐ

Խօսուն բառերուն, նոյնիսկ երբեմն դիմագծութիւն ստացած տառերուն նման, թիւերն ալ յաճախ պերճախօս երեւոյթներու բացայայտման կը ծառայեն: Կը դառնան իմաստալից: Յատկանշական իրբեւ իրողութիւն, ապացոյց, փաստ: Եւ, առիթ կուտան խորհրդածութեանց, համատատումներու, մեկնաբանումներու:

Մերօրեայ ժամանակներուն քիչ չեն նահանջականները: Անոնք, որոնք մեր կեանքին գրեթէ բոլոր երեսներէն ներս աւելի տեղատուութիւններ քան թէ մակընթացութիւններ կը նշմարեն:

Կան անշուշտ յուսախաբութեան առիթներ՝ հանրային եռքով ապրող մարդոց համար: Ամէն ինչ փայլուն չէ այս հորիզոններուն տակ: Նաեւ՝ այլուր: Բայց այս արդէն կեանքին անբեկանելի օրէնքն է: Յաջողութեան հետ ձախողութիւն: Յոյսերու կողքին յուսաբեկումներ: Ոստումներն ու տատանումները անքակտելի շղթային օղակները կը կազմեն:

Հուսկ նաեւ յամառ ձգտումը միշտ յառաջ ընթանալու: Առանց կամակոր ճամբաներու: Այլ միշտ գիտակից կորովով եւ օրինակելի ճիգով: Որպէսզի այս ու այն ափերուն կայք հաստատած ժողովուրդը ապրի երկունքով, կենսագործելով՝ ի խնդիր իր դիմագիծին անաղարտ պահպանման, իր անվիճելի իրաւունքներուն հաստատման:

Հայ մամուլին եթէ ոչ ներկան, առնուազն ապագան երբեմն խնդրոյ առարկայ կը դառնայ ոմանց կողմէ: Երկար տարիներէ ի վեր: Հին սերունդին աստիճանական չիջումով՝ մեսրոպատառ հրատարակութիւններու կեանքը կը նկատուի վտանգուած այս ափերուն: Զոհ՝ ճնշող, տիրող գլանին:

Այլ սակայն տարիներու վայրերան եղերերգները յօդս կը ցնդին: Յառաջ հոս կը շարունակէ լոյս տեսնել անցեալի կանոնաւորութեամբ: Եւ, եթէ անդարձ մեկնած հիներէն շատեր կը մնան անփոխարինելի իրենց վաստակով, միտքի, հոգիի լայնածիր հորիզոններով, մանաւանդ իրենց Երկրին շունչով, այսուհանդերձ, ձին-ձմեռը չէ, որ իր ծանր թաթը հաստատած է թերթին վրայ: Նորին եւ նորագոյնին աստիճանական մուտքով՝ ան կը շարունակէ իր հաստատուն յառաջընթացը: Քայլ առ քայլ եւ հետեւողական կերպով:

Որովհետեւ նուիրումը միակողմանի չէ: Ըսել կ'ուզենք, որ Յառաջ իբրեւ հոգեկան հանապազօրեայ սնունդ եւ մնայուն ապրում կը մնայ միշտ գնահատուած գաղութին մէջ: Ներքին կապը գրողին եւ ընթերցողին միջեւ, ըստ առաջնոյն, ամուր, անքակտելի է, անխզելի:

Ասով պէտք է բացատրել այն իրողութիւնը, որ Յառաջ 1977ին 150 նոր բաժանորդ արձանագրեց: Ու սակայն աննախընթաց կամ բացառիկ չէ, իբրեւ երեւոյթ: Վերջին հինգ աւելի տարիներուն, յաւելումներու թուանշանները՝ կանոնաւոր ու նկատելի, բարձրացան իրարու վրայ, երեւոյթը դարձնելով մնայուն, այլապէս խրախուսիչ:

Ու թափը կը շարունակուի: Միայն Յունուարի այս անցնող օրերուն, հին ու հաւատարիմ ընթերցողներուն թիւին վրայ աւելցան 45 նորեր:

Ժամանակէ մը ի վեր նկատելի է վերադարձ մը դէպի հայկականութեան ակերը: Նոր բաժանորդներուն մէջ թիւ կը ներկայացնեն միջին եւ նոր սերունդին անդամները: Ոմանք նոյնիսկ թերխաշ հայերէնով: Ուրեմն «վերադարձ դէպի Արարատ»:

Այո, անկասկած, թիւեր, թուանշաններ կան, որոնք պատկերաւոր, խոհուն դարձուածքներու, ասացուածքներու նման բարբառուն վկայութիւններ կը դառնան: Խորքի մը պատկերացումը կը կատարեն:

Մեռանք-կորանքի տրամադրութիւնը, մտայնութիւնը տեղ չունի հանրային ծառայութիւնը կոչում նկատող մարդոց մօտ: Ուրեմն յառաջընթացը պիտի շարունակուի, ցորչափ հայ թերթը կը մնայ ամուր պատուար օտար ձինամբրեկներու դէմ:

Ժ. Մ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԹՈՒՆՈՒԶ
20 ՄԵՌԵԱԼ
ԾԱՆՐ ԲԱԽՈՒՄՆԵՐ

ԼՈՒՍԱՐԳԵԼ ԵՒ ՊԱՇԱՐՄԱՆ ՎԻՃԱԿ ՀԱՍՏԱՏՈՒԵՑԱՆ

—O—

Յունուար 26ի ընդհանուր գործադուլի օրը արիւնալի եղաւ Թունուզի մէջ, ուր շատ ծանր բախումներ տեղի ունեցան եւ հաշուեկշիռը կը ներկայացնէր քսան մեռեալ եւ բազմաթիւ վիրաւորներ:

Տարի մըն է որ կացութիւնը օրէ օր կը վատթարանար, գլխաւորաբար Հապիպ Աշուրի ղեկավարած Ընկերակցական կեդրոնին եւ իշխանութեան միջեւ: Կառավարութիւնը ուրեմն զօրակոչի ենթարկած էր վերոյիշեալ սենտիքային բանուորները, բայց կողմերը կը խուսափէին բախումէ: Հինգ տարուան համար աշխատավարձքերը «սառած» էին եւ բանուորական դասը ձանձրացած է լ տես միշտ նոյն դասակարգի մը բարգաւաճմամն: Վերջերս լարուածութիւնը աւելի սաստկացած էր եւ հակառակ ջանքերուն անխուսափելի կը նկատուէր բախումը: Հինգշաբթի օր Թունուզցի Աշխատաւորներու Ընդհ. Միութեան պարագլուխը՝ Աշուր տունը կը մնար ոստիկաններու հսկողութեան ներքեւ, որու կ'օժանդակէր նաեւ բանակը: Ցերեկուան մօտ է որ ցուցարարներու փոքր խումբեր մէջտեղ ելած էին եւ ճաղկել սկսած կարգ ու կանոնի ուժերը: Այլեւս կարելի չէր որեւէ բանի առաջքն առնել եւ մեռեալները կը շատնային, երկու կողմէն թէ՝ ապահովութեան ուժերէն եւ թէ ցուցարարներէն, որոնցմէ մին քսանամեայ երիտասարդ մը, իբրեւ մարտիրոս ուսամբարձ կը փոխադրուէր:

Իշխանութիւնները ուրեմն պաշարման վիճակ կը հռչակէին եւ նաեւ լուսարգել ժամը 18ին եւ 20ին Թունուզ քաղաքին համար:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊԱՌՈՆ ԱՄՓԷՆԻ առեւանգումը միայն դրամական բնոյթ ունի քանի Ուրբաթ օրուան լուրերու համաձայն շատ մեծ փրկագին մը ուզուած է 100 միլիոն (կամ 10 միլիառ) ինչ որ ցարդ մեծագոյն գումարն է պահանջուած նման պարագաներու:

ԹՈՒՐՔԻՈՅ մէջ եղեռնափորձերը իրարու կը յաջորդեն: Անծանօթներ կրակ բացած են կառքի մը վրայ որ կը պատկանէր Իզմիրի մօտ Թրքեւամերիկեան Թղթատարական խարիսխի մը, երեք վիրաւոր կայ, որոնցմէ մին ամերիկացի: Շուրջ քսան հոգի ալ վիրաւորուած են ռումբի մը պայթումէն, նետուած Անգարայի ճարտարապետական վարժարանին դէմ:

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ մէջ 200 բանուոր, արհեստագէտ եւ ճարտարագէտ ձեռնարկած են «ազատ» սենտիքայի մը ստեղծման: Իրենց ներկայացուցիչը բացատրած է օտար թղթակիցներուն, որ կ'ուզեն այս ձեւով պաշտպանել Խորհ. Միութեան աշխատաւորներու իրաւունքները: Թեկնածու անդամներու մեծ մասը անգործ է, գլխաւորաբար պաշտօնազրկուած տարրեր են, որովհետեւ բողոքած են տնօրէնութիւններու չարագործումներու դէմ (գողութիւն, եւայլն):

ԿԻՊՐԻԱՆՆՈՒ միակ թեկնածուն մնաց Կիպրոսի նախագահութեան, հինգ տարուան համար քանի ցանկերը փակուեցան եւ ուրիշ թեկնածու չկայ: Իր նշանակումը ուրեմն ինքնաբերաբար կ'ըլլայ:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՊԱՐԱԳԼՈՒԽՆԵՐԸ կը շարունակեն իրենց ընտրական ելոյթները: Միթերան որ Թէ-էֆ 1ի (հեռատեսիլի Ա. կայան) «Դէպք»ին հիւրն էր Հինգշաբթի իրիկուն, չէշտեց թէ Ժիսքար չի կրնար թէ՛ իրաւարար ըլլալ եւ թէ խմբապետ, ուրեմն երբ կողմ է եւ չի ծածկեր այլեւս, պէտք է միութեան մասին չխօսի եւ ամբողջ ժողովուրդին անունով: Կրկին անդրադարձաւ համայնավարներու հետ տարաձայնութեանց ինչպէս Մառշէ, որ նոյն օրը ամբաստանեց ընկերվարականները, որ Ժիսքարի խաղը կ'ընեն: Միթերան-Պառ վէճ մըն ալ կայ, նամակով եւ մէկը միւսը ստախօս կը նկատէ: Հարցը կը վերաբերի Միթերան-Քարթըր հանդիպումին, Պառ կ'ըսէ որ այդ հանդիպումը Միթերանի դիմումին վրայ եղած է (ըստ նաեւ ամերիկեան դեսպանատան մէկ զեկոյցին) իսկ Միթերան ո՛չ կ'ըսէ, սուտ է: Պարզ է որ մէկը սուտ կը խօսի կամ՝ Պառ, կամ Միթերան, կամ ամերիկեան դեսպանատունը: Արդիւնքը, ամէն պարագայի մէջ, շատ պատուաբեր չէ ոեւէ մէկուն համար: Ընտրապայքարի առթիւ, յիշենք որ Օ տը Սէնի մէկ ընտրաշրջանին մէջ (Պանեօ Մոնրուժ, Անթոնի, Պուռ լա Ռէն) Հ.Հ.Հ.ի (Շիրաք) ցանկի երեսփոխանական թեկնածու է՝ Փաթրիք Տէվէճեան, երիտասարդ փաստաբան:

.

ՔԱՆԻ ՄԸ ՕՐԷՆ

ՄԵՐ ՆՈՐ ԹԵՐԹՕՆԸ՝

Խօսէf, Հայաստանի լեռներ

Հեղինակ՝ ՍԵՐՕ ԽԱՆԶԱԴԵԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՅԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆ
ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԵԱՄԲ
ՇԱՀԵԿԱՆ ՎԷՊ ՄԸ

.

ՎՐԻՊԱԿ.— Մեր երէկուան թիւին՝ Լիպերասիոն եւ Մարսէյլի Հայ Մշակոյթի Տունը խորագրուած գրութեան Ա. տողը պէտք է ըլլար՝ ԶՈՐԵՓՇԱԲԹԻ, թուականը ճիշդ էր:

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ ՀԵՌԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Յունուար 20-23)

ՓԻՆԿ-ՓՈՆԿԻ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ԱԽՈՅԵՆԱԿԱՆ ԽԱՂԵՐԸ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ

Երեւանի «Դինամօ» մարզասրահին մէջ տեղի ունեցած է փինկ-փոնկի Եւրոպայի Լիկայի 11րդ ախոյենութեան 5րդ շրջանի մրցաշարքը: Իրարու դէմ խաղացած են Խորհ. Միութեան եւ Հարաւ-Սլաւիոյ ազգային խումբերը: Խորհրդային մարզիկները, որոնք Հունգարներու եւ Շուէտացիներու հետ կը գտնուէին դասաւորման գլուխը, Երեւանի մէջ կրցած են պահել իրենց դիրքը մէկի դէմ վեց խաղով յաղթելով իրենց մրցակիցներուն: Նոյն օրը Շուէտացիները յաղթած են Ֆրանսացիներուն, իսկ Հունգարները՝ Չեխոսլովաքիոյ: Այսպէսով, Խորհ. Միութեան ազգային խումբը՝ վերջին երկու շրջանէն առաջ, միշտ կը գտնուի դասաւորման գլուխը: Յաջորդ երկու խաղերը տեղի կ'ունենան՝ Փետր. 9ին, Սթոքհոլմի մէջ՝ Շուէտի ազգային խումբին հետ, իսկ Ապրիլ 9ին՝ Փարիզի մէջ, Ֆրանսայի ազգային խումբին հետ: Հաւանաբար Շուէտ-Խորհ. Միութիւն խաղը որոշէ ախոյեանը:

×

Եւրոպայի Լիկայի ախոյենութիւնը տասը տարուան պատմութիւն ունի: 1967 Հոկտեմբերին Խորհ. Միութիւն-Հունգարիա խաղով հիմը դրուած է յիշեալ ախոյենութեան: Անցեալ տարիներուն երեքական անգամ յաղթական հանդիսացած են Խորհ. Միութեան եւ Հունգարիոյ ազգային խումբերը, երկու անգամ՝ Շուէտը, իսկ մէկական անգամ՝ Չեխոսլովաքիոյ եւ Հարաւ. Սլաւիոյ ազգային խումբերը: Ներկայիս Խորհ. Միութեան ազգային խումբին մաս կը կազմեն երեւանցի Նարինէ Անտոնեան, Բաքուցի Վալենտինա Պոպովա, Մոսկուացի Վալէրի Շեւչենկօ, Իգոր Սոլոպով, որոնք կը մասնակցին մրցումներուն՝ փորձառու մարզիկներու կողքին, ինչպէս՝ Սարգիս Սարխոյեան, Անատոլի Ստրոկատով, Բագրատ Բուռնազեան եւ Էլմիրա Անտոնեան:

×

ԵԹՈՎՊԱԿԱՆ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ԱՅՑԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Յունուար 19ին Երեւան գացած է Եթովպիա-Խորհ. Միութիւն բարեկամութեան կոմիտէի պատուիրակութիւնը, գլխաւորութեամբ՝ Եթովպիոյ Փոխադրութեան եւ Հաղորդակցութեան Նախարար Եուսուֆ Ահմետի: Երեւանի օդակայանին մէջ հիւրերը դիմաւորուած են արտասահմանի երկիրներու հետ Բարեկամութեան եւ Մշակութային Կապի Հայկական Ընկերութեան նախագահ Ռ. Սամսոնեանի եւ պաշտօնական այլ անձերու կողմէ:

×

ՅՈՒՇԻ ԵՐԵԿՈՅ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ Ա. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆԻ

Երեւանի Գ. Սունդուկեան թատրոնին մէջ տեղի ունեցած է դերասան Աւետ Աւետիսեանի ծննդեան 80ամեակին նուիրուած յուշի երեկոյթ մը: Բացումը ըրած է Փրոֆ. Ռուբէն Զարեան: Դերասանին կեանքն ու բեմական գործունէութիւնը ներկայացուցած է Լեւոն Հախվերդեան: Երեկոյթի ընթացքին հատուածներ ցուցադրուած են Աւետիսեանի մեկնաբանած դերերէն՝ շարժանկարի միջոցով:

ՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ Ժ. – ԺԲ. ԴԱՐԵՐՈՒՆ

ԳՐԻԳՈՐ ՆԱՐԵԿԱՑԻ

Է.— ԱՊԱՇԽԱՐՈՂԻ ԻՆՔՆԱՁԱՂԿՈՒՄԸ

Ինչպէս բանաստեղծը կը զգայ, միշտ, սատանայի ներկայութիւնը իր կողքին, այնպէս ալ՝ Աստուծոյ, որու ողորմու-թեամբ ամէն դիւական բան կ'ոչնչանայ։ Բայց, մինչդեռ սատանան անընդհատ կը գործէ. Աստուած ազատ կը թողու գայն՝ իր պատուիրանները տուած ըլլալով մարդուն, թէ ինչպէս կրնայ փրկուիլ։ Բանաստեղծը, սակայն, կը գիտակցի իր թուլութիւնը, ոչնչութիւնը, եւ մինչեւ անգամ կը ցանկար ազատ եւ ինքնիշխան չըլլալ, միայն թէ չի մեղանչեր, եւ իր ու Աստուծոյ տարբերութիւնը այնքան մեծ չըլլար։ Որքան Աստուած մեծ է, բարձր, կարող ու մաքուր, այնքան ինքը՝ թոյլ, չնչին, սուր եւ պիղծ։ Ան, երբեմն, տեսակ մը նախանձով կ'երգէ Աստուծոյ փառքը, որովհետեւ ինքը չունի այդ առաւելութիւնները.

Դու լոյս ես եւ յոյս,
Եւ ես՝ խաւար եւ յիմար.
Եւ դու խնկութեամբ՝ բարի, գովելի,
Եւ ես համայնիւն՝ չար, ապիկար
Դու Տէր ստորիցս եւ երկնից,
Եւ ես անիշխան շնչոյս եւ հոգւոյս.
Դու բարձրեալ՝ ի կարեաց զատեալ
Եւ ես տածանաւոր ու վտանգաւոր.
Դու ի վեր քան զկիրս երկրիս,
Եւ ես կաւ անարգութեան, գարշութեան.
Ի քեզ ոչ է մթութիւն կամ նենգութիւն,
Եւ ես բովանդակն խսկ իցեմ,
Որ զաւանդ իմ ոչ պահիցեմ։ (*Բանն ՁԳ*)։

Բայց զարհուրելին այն է, որ բարեբար ու ողորմած Աստուած՝ բանաստեղծի բոլոր աղերսանքներուն ու հարցումնեբուն դիմաց անտարբեր ու խոր լռութիւն կը պահէ եւ երբեք չի յայտներ, թէ ան՝ այդ բոլոր աղերսանքներէն յետոյ պիտի փրկուի՞, թէ ոչ։ Եւ բանաստեղծը այս անորոշութեան առջեւ՝ կը տանջուի։ Միւս կողմէն, սակայն, բանաստեղծը սուկումի մէջ է Աստուծոյ առջեւ՝ որովհետեւ, ինչպէս ըսինք, Ան ինչքան բարի է, նոյնքան եւ արդար դատաւոր. ուստի, կրնայ պատահիլ, որ բանաստեղծը ոչ միայն Աստուծոյ հետ չմիանայ, այլ նոյնիսկ կորսուի։ Անոր սիրտը Անորմէ կը սասանի, ներսը՝ կը սկսի զօրեղ կռիւ մը՝ չար ու բարի յուզումներու, որոնք իրարու հետ, միշտ կ'ընդհարուին, որովհետեւ դատաստանի սարսափը միշտ ներկայ է անոր առջեւ։ Ազատելու ոչ մէկ միջոց կայ, բանաստեղծին կը մնայ՝ դարձեալ յուսալ Աստուծոյ շնորհին, բանալ իր վիրաւոր սիրտը անոր առջեւ, նկարագրել իր հոգին, խոստովանիլ իր մեղքերը եւ գիտակցելով իր ոչնչութեանը՝ փառաբանել Աստուծոյ մեծութիւնն ու բարութիւնը։ Ահա, ասոր համար է, որ անոր խռովայոյզ սրտէն կը բխի անոր խօսքը՝ Աստուծոյ, ինչպէս «հառաչանքի ձայն մը, սրտի հեծութիւն, ողբի աղաղակ», որմէ անոր անձը կը տոչորի, կը ճենճերի ու կը հալի։

Ը.— ՆԱՐԵԿԱՑԻԻ ԵՐԵՒԱԿԱՅՈՒԹԻՒՆԸ

Նարեկացին ունի իր բանաստեղծական հզօր երեւակայութիւնը, որ հակած է դէպի բնութեան եւ կեանքի տեսարանները, եւ կը ստեղծէ սարսափելի, զարհուրելի պատկերներ։ Անոր երեւակայութիւնն ունի այն առանձնայատկութիւնը, որ ամբողջական պատկերներ կ'ընդգրկէ։ Այլ կերպ ըսուած՝ ան մեծ տեսանող է. տեսիլքը մեծ տեղ կը բռնէ անոր հոգիին մէջ։ Եւ իրօք, յաճախ, անոր աչքերին կ'երեւան սատանան զանազան կերպարանքներով եւ որոգայթներով, վերջին դատաստանը, դժոխքը, իր մահը եւայլն։ Եւ ան կը տեսնէ, սովորաբար, ոչ թէ հեռուէն, ընդհանուր, աղօտ եւ մշուշոտ ուրուագիծերով, այլ՝ մօտէն, պատկերի մանրամասնութիւններով եւ պայծառութեամբ։ Շատ սրտառուչ է, այս տեսակէտէն, իր մահուան տեսիլը։ Ան՝ իր անձը կը տեսնէ մեռած, նոյնիսկ՝ թաղուած ու փոշիացած վիճակի մէջ.

Անկեալ դնիմ դի անկենդան,
Կարեալ խօսից, կաշկանդեալ ձեռօք,
Լքեալ անդամօք, խփեալ շրթամբք,
Կապուցեալ աչօք, տախտակ անշարժութն,
Կոնդ կիսայրեաց, որձան անզգայ,
Ողբալի օրինակ, եղկելի դէմք,
Արտասուելի նմանութիւն, լռեցեալ լեզու,
Ցամաքեալ խոտ, թօթափեալ ծաղիկ,
Դատարկ կոկորդ, խոպանացեալ սիրտ,
Հատեալ ծառ, սղոցեալ արմատ,
Թողեալ տուն, հնձեալ արտ,
Թաղեալ գարշութիւն, անարգեալ կմախք,
Եւ իբր զանպիտան առ ոտն կոխեալ։
(*Բանն ՀԳ*)

Այսպիսի մանրամասն նկարագրութիւն սեփական մահուան եւ մեռած դրութեան վերաբերեալ, միայն Նարեկացին ունի կարողութիւնը տեսնելու։ Մեր նոր բանաստեղծներէն՝ Պետրոս Դուրեան եւս ունի «Իմ մահը», բայց մեծ տարբերութիւն կայ երկուքի միջեւ։ Մէկը (Դուրեան) իր յիշատակով անմահ կը մնայ, անոր ցաւ կը պատճառէ, որ իր յիշատակը կրնայ մեռնիլ. իսկ միւսը (Նարեկացին) գիտէ, որ ինքն անմահ է, բայց կը սարսռայ, որ թերեւս Աստուծոյ հետ միանալու փոխարէն՝ բաժնուի անկէ։

«Վերջին դատաստանի» համար, Նարեկացին յաճախ կը յիշատակէ, թէ հեռուէն կը տեսնէ մտքով այդ «հրափորձական ընտրութեան օրը». «Ուշիւ մտացս տեսեալ ի հերուստ զհանդերձելոյն՝ հանդէս ահաւորափայլ» (Բանն Խ)։ Վերջին դատաստանի նկարագրութիւնը, որ մեծ տեղ կը գրաւէ անոր գրքին մէջ, հոյակապ պատկերներով կը փայլի. երկինքը կը գալարուի եւ դղրդիւնով կը դպչի երկրի յատակին, իսկ լայնատարած գետինը, իր հիմքերէն կը սասանի, կը տատանի,. ուժգին բախումին հետ՝ կը թնդայ երկրի ներքին խորքերը. կը հարթուին լեռները, քարերը, եւ բոլոր տարրերը կը հրդեհուին, կը հալին, ինչպէս մրրկոտ ծովի ալիքներ կը կուտակուին՝ կարծես փախուստ տալով։ Կը փոխուին բոլոր արարածները՝ նոր կերպարանք ընդունելով։ Նարեկացիի երեւակայութեամբ, այդ միջոցին հոգին դուրս կ'ելլէ, իսկ մարմինը՝ ներսը։ Հոգին, ուրեմն, կը տեսնուի իր բոլոր կիրքերով եւ մեղքերով։ Այդ ժամանակ, երկինքի թագաւորը կը նստի վերջին ահաւոր դատաստանին՝ հատուցման վճիռն արձակելու։ Բանաստեղծը ամբողջ էութեամբ կը սոսկայ։ Ան չի գիտեր, թէ ինչ ընէ. կ'ուզէ փախչիլ, բայց այդ անկարելի է.

Ոչ արագմամբ ոտից փախչելի,
Ոչ թիկանց դարձուցանելի,
Ոչ բերանով ընդ հող հաստելի,
Ոչ ի խորս երկրի զօղելի։

Այդ պահուն, պահապան հրեշտակը, որ մարդուս հզօր ոստիկանն է, կը սկսի ամբաստանել մեղապարտները։ Աստուած ահաւոր՝ կը յանդիմանէ։ Ողբն ու արտասուքը կը գրաւեն երկինքը, բայց արդէն ուշ է. ամէն զղջում ու ապաշխարանք կ'արհամարհուին։ Բանաստեղծը կը սոսկայ, երբ իր առջեւ կը տեսնէ դժոխքը, կորստեան այդ խորխորատը, ուր՝

Հրեղէն գետքն,
Անանցանելի վտակքն,
Թանձրամած խաւարն,
Արտաքոյ այցելութեան մառախուղն,
Ապականութեան է գուբն,
Ամենագրաւ տարտարոսն,
Անզերծ սառնամանիքն։

Դժոխքը, բանաստեղծին աչքին, անտեսանելի պատուհաններու, դառն, դժընդակ օթեւան մըն է մեղաւորներու համար, որդերով եւ գարշահոտութեամբ լի արգելարան մը, որոգայթ մը, ուրկէ կարելի չէ փախչիլ։ Այստեղ պատիժները՝ գործուած մեղքերուն համեմատ են։

Բանաստեղծը, որ ինքզինք դատապարտուած կը տեսնէ դժոխքին, ձեռնամած Աստուծմէ կը խնդրէ, որ բաւարար համարի, այս տեսիլքէն, իր կրած տանջանքը եւ ազատէ զինք։

Նարեկացիի կողմէ գրուած, սատանայի պատկերին հետ համեմատած, Աստուծոյ պատկերը շատ տժգոյն է տրուած եւ շատ ալ վերացական։ Նոյնպէս եւ դժոխքի նկարագրութեան հետ համեմատած, թոյլ է եւ տրտում դրախտի կամ արքայութեան պատկերը։ Բանաստեղծը դրախտի տեսիլ չունի. մինչդեռ, ընդհանրապէս, ան ուժեղ է, յատկապէս, սատանայի եւ դժոխքի տեսարաններով, եւ մանաւանդ, մարդուս մարմինը փշաքաղող քստմնելի երեւոյթներ ցուցադրելու առեն։ Այս մասերուն մէջ՝ անոր հանճարը հաւասարազօր է Տանթէի հանճարին։ Անոր դժոխքը նոյնքան ահաւոր է, որքան Տանթէի յայտնի երկին մէջ։

Ինչ կը վերաբերի Նարեկացիի տանջալի վիճակին, սեփական ապրումներուն, իր նուաստացմանը, անոր երեւակայութիւնն այստեղ, արդէն, անսահման է, անմրցակից։ Իր տանջանքն ու կործանումը բնորոշելու համար, յաճախ ան կը ստեղծէ խոշոր պատկերներ՝ իրենց բոլոր մանրամասնութիւններով, որոնք համեմատութիւններ ըլլալով հանդերձ, անկախ տեսարաններ են, հոյակապ, չգեղազանցուած նկարագրութիւններ, ինչպէս օրինակ՝ խորտակուած նաւի ընդարձակ տեսարանը (Բանն ԻԵ) կամ, խեղդուողի պատկերը (Բանն ԾԴ), որ աւելի կարճ է, բայց զօրեղ։

ՏԱՐՕՆԱՎԱՐԴ

(Շար.)

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՎԱՒԵՐԱԳՐԵՐ ՀԱՅ ԱՐԴԻ ՃԱՐՏԱՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ

Այս գիրքը 9րդ թիւն է Վաւերագրեր հայ ճարտարապետութեան, որ նուիրուած է Երերուք ճարտարապետական կոթողին եւ կ'աշխատի լոյս սփռել հայկ. ճարտարապետութեան մինչեւ այսօր ամբողջական կերպով չուսումնասիրուած յուշարձանի պատմութեան եւ ճարտարապետական հարցերուն վրայ։ Ըստ Փասկալ Փաբուճեանի «Յուշարձանը կը գտնուի Երերուք կոչուած վայրին մէջ. Երեւանի արեւմուտքը գտնուող Անի – Պեմզա գիւղին մօտիկ, այսինքն՝ Խորհ. Հայաստանի Թուրքիոյ սահմանակից մէկ հողամասին վրայ»։ Յուշարձանը պազիլիքի ձեւով ճարտարապետական կոթող մըն է, որ իր չափերով հայկական ճարտարապետական մեծադոյն կոթողներու շարքին կը դասուի։

Համաձայն Տիգրան Գույումճեանի «Կը կառուցուի Երերուքի պազիլիքը՝ Ախուրեան գետի մերձակայ վայր մը, կամսարականներու կալուածներուն մէջ։ Գոյութիւն չունին մատենագիտական կամ հնախօսական արձանագրութիւններ պազիլիքին մասին։ Կառուցուածքի վերլուծումէն եւ ոճաբանական նկատողութիւններէ կարելի է հետեւցնել թէ շինուած ըլլայ Ե. կամ Է. դարուն (Ե. դարը շատեր աւելի հաւանական կը նկատեն, մինչ մասնագէտներէն ոմանք թելադրած են նոյնիսկ Դ. դարը)։ Հարաւային ճակատին գտնուող յունարէն արձանագրութիւնը հնագիտական ներկայ ծանօթագրութիւններու հիման վրայ, չի կրնար Է. դարէն աւելի կանուխ ժամանակի մը պատկանիլ։ Իսկ Ե. եւ Զ. դարերու շրջանին, հնախօսական պեղումներուն համաձայն, շէնքը կը վերակառուցուի եւ փոփոխութիւններ տեղի կ'ունենան»։

Ուրիշ յուշարձաններու կողքին Դեկոր (Դ. դար), Դուին (շուրջ 450), Ծիծեռնավանք (Դ.–Ե. դար) մաս կը կազմէ այն հայկ. քրիստոնէական տաճարներուն, որոնք կը ներկայացնեն այն շղթան որ կը կապէ հայկ. հեթանոսական ճարտարապետութիւնը՝ Է. դարու հայկ. ինքնուրոյն ճարտարապետութեան։

Անշուշտ Երերուքի տաճարը ուսումնասիրութեան կը կարօտի։ Պեղումները եւ ապագային կատարուելիք ուսումնասիրութիւնները հաստատօրէն կը պարզեն այն այլազան հարցերը, որոնք այսօր կը մնան անպատասխան։ Պէտք է չեշտել այն մեծ ճիգը, բարեխղճութիւնը եւ ուսումնասիրական լրջութիւնը որ ի գործ դրուած է այս գիրքին մէջ դէթ պարզելու համար քանի մը կէտեր՝ որոնք սերտօրէն կապուած են Երերուքի պազիլիքի ճարտարապետական ազդեցութիւններու եւ փոխ – յարաբերական հարցերու մէջ։

Փ. Փաբուճեան իր եզրակացութեան մէջ կը գրէ. «Պատմական տուեալները կը փաստեն յաճախակի յարաբերութիւններու գոյութիւնը Հայերու եւ Ասորիներու միջեւ։ Հայերը քաղաքական, տնտեսական, մշակութային եւ կրօնական դէպքերու հետեւանքով, կը հսկէին ամբողջ Ասորիքը հիւսիսէն հարաւ, եւ երբեմն կը բնակէին ասորական ճարտարապետութեան յուշարձաններով ճոխ շրջաններու մէջ։ Երերուքի ոճով հայկական տաճարներու եւ ասորական տաճարներու բաղդատական ուսումնասիրութիւնը կ'ապացուցանէ, որ այս վերջինները՝ հայկական ճարտարապետութեան ներշնչումի աղբիւրներէն մէկը եղած են։ Շէնքերու տեսակները եւ անոնց ճարտարապետական ձեւերը նոյնն են երկու երկիրներու մէջ ալ»։

Երկու երկիրներն ալ կը կառուցանեն պազիլիքի ոճով նման շէնքեր, ուղղանկիւն կամ քառակուսի գերաններով։ Ցարակից սենեակները արեւելակողմը կ'ամփոփէին ապսիտը, իսկ արեւմտակողմը երբեմն զետեղուած էին նախամուտին երկու կողմերը, ուրիշ պարագաներուն սիւնազարդ ճեմասրահ մը կը հրջանակէր տաճարը՝ մէկ, երկու կամ երեք կողմերէն։ Նմանութիւնները կը հասնին մինչեւ ուղղանկիւն, լատին Թ· տառին ձեւով կամ խաչաձեւ անջատ յենակէտներուն։

Երկու մակերեսով պատի դրութիւնը՝ միջանկեալ շաղախով լեցուած, կը գտնուի երկու երկիրներուն մէջ ալ։ Քանդակուած մոթիֆներու մանրամասնութիւններուն մէջ ալ նմանութիւններ կան։ Ճարտարապետական կառոյցը միեւնոյն սկզբունքներուն կը հետեւի Հայաստանի եւ Ասորիքի մէջ։

Սակայն, ճիշդ այս ձեւական եւ կազմի նմանութիւններն են, որոնք դուրս կը ցայտեն տարբերութիւնները։ Հայաստան՝ երկար ատեն յարաբերութեան մէջ ըլլալով Պարթեւներու եւ Սասանեաններու քաղաքակրթութեան հետ, առած էր անոնցմէ դէպի վիթխարի ձեւերը ձգտող գեղեցկագիտական ըմբռնում մը, որ դուրս կը ցայտեցնէր կառոյցին կազմը եւ կը նախընտրէր գմբէթարդի դրութիւնը։ Ասորիքը, ընդհակառակն, աւելի մօտիկ հելլենական աշխարհին, կը փնտռէր աւելի նուրբ արտայայտութիւններ, որոնք կ'իրագործուէին թեթեւ ծածքերով։ Ասկէ զատ, կառուցանելու դրութիւնը իրարմէ կը զանազանէ նաեւ միեւնոյն տեսակի երկու եկեղեցիներ, շինուած Ասորիքի եւ Հայաստանի մէջ։ Հայկական պատը երկու երես ունի, միջանկեալ լեցուած շաղախով, որ իրարու կը կապէ զանոնք, ձեւացնելով միակտուր պատ մը։ Կը շաղախէ շինուած գմբէթարդներն ու գմբէթները կը պահանջեն մեծ եւ իրարու մօտիկ յենակէտներ։ Հայկական երկու կամ երեք կոնքերով եկեղեցիները կը տարբերին ասորականներէն պատերու հաստութեամբ, սիւներու փոխարէն մոյթերու կիրարկումով, անլուսամուտ պատերու մերկութեամբ ու զարդերու խնայողութեամբ։ Իսկ կամարակապը կը ձեւափոխէ հայկական տաճարներու արտաքին դիմագիծը, *բաղդատմամբ անոնց համապատասխան ասորական նախատիպերուն։ Այս տարբերութիւնները ոչ միայն բաւական են մերժելու ծառայական վերարտադրութիւն մը նախատիպերուն, զորս Հայերը ունեցած են իրենց աչքերուն առջեւ, այլ եւ անոնց ճարտարապետութեան մէջ, ցոյց կու տայ այնպիսի ինքնատպութիւն մը, որ ասորական ազդեցութիւններէն լոկ աղօտ յիշատակ մը կը պահէ։*

Գիրքը լոյս տեսած է ղեկավարութեամբ Արմէն եւ Ցակոբիկ Մանուկեանի եւ համագործակցութեամբ՝ Միլանոյի Բազմարուեստից համալսարանի ճարտարապետական ճիւղի եւ Երեւանի Արուեստի հիմնարկութեան. յօդուածներ ստորագրած են Փասկալ Փաբուճեան եւ Ալփակո Նովելլօ. պատմական ակնարկ՝ Տիգրան Գույումճեան։ Կան 12 գունաւոր նկարներ, 13 սեւ ու ճերմակ եւ 9 գծագրութիւններ։ Յօդուածները լոյս տեսած են անգլերէն, իտալերէն եւ հայերէն։ Տպաքանակ՝ 4350։ Հրատարակիչ՝ Արէս–Միլանօ։ Գին՝ 9 տոլար։

ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՇԱԲԱԹ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Ինչպէս ամէն տարի, այլեւս սովորութիւն դարձած քրիստոնէական շաբաթը, տեղի ունեցաւ Լիոնի մէջ, Յունուար 18էն մինչեւ 25, մասնակցութեամբ բոլոր յարանուանութիւններու:

Միջեկեղեցական այս հանդիպումները տեղւոյն քոյր եկեղեցիներու եւ բարձրաստիճան կղերականներու հետ, առաւել չափով համոզեցին եւ ամրապնդեցին մեր խոր հաւատքը սիրոյ եղբայրութեան փոխ–յարաբերութեան գաղափարին մէջ:

Նման առիթներու ընծայած հոգեկան զգացումը եւ բարոյական վերելքը, մասնաւորապէս զգացին Լիոնի Հայաստան – եայց Եկեղեցւոյ զաւակները, որուն սահմանուած էր այս տարի, լայն մասնակ – ցութիւն մը:

Արդարեւ, ամիսներէ ի վեր տենդոտ աշխատանք կը տանէր գաղութիս ար – ժանաւոր Դաւիթ Եպս. Սահակեան, որուն յանձնուած էր այս տարուան ֆըրանսական եկեղեցւոյ մէջ քարոզելու պաշտօնը:

Միութեան առաջին հանդիպումը տեղի կ՚ունենար Ուրբաթ երեկոյ ժամը 8·30ին «Մէն ուվերթ» Սանթրը Էօքիւմէնիք տը լա փառ – Տիէօի նորակառոյց սրահին մէջ, գլխաւորութեամբ կաթոլիկ, բողոքական, յոյն, ռուս եւ Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ հոգեւոր հովիւներուն եւ ներկայացուցիչներուն: Մեզի համար շահեկան եւ հրահանգիչ հաւաքոյթ մըն էր ուր լսեցինք իւրաքանչիւր եկեղեցւոյ պատ – մութեան եւ վարդապետութեան յատկանիշները, ու առիթ ունեցանք մօտէն ծանօթանալու ամէն մէկու ծիսական եւ յարանուանական կանոններու ինքնայատուկ բնոյթին: Հոս կրնանք չնշել անվարան Դաւիթ Սրբազանի տուած խորիմաստ տեղեկութիւնները մեր ազգային Եկեղեցւոյ մասին եւ անոր խորախորհուրդ ծիսակատարութեան զանազան բաժիններու հոգեւոր բացատրութիւնները, որոնք ունկնդրուեցան ներկաներու կողմէ ակներեւ հետաքրքրութեամբ: Աւագ սարկաւագ Յակոբ Թերզեան նոյնքան կուռ եւ իմաստալից կերպով պատմականն ըրաւ մեր Եկեղեցւոյ նուիրապետական Աթոռներուն, բ ա ց ա տ րե ց ներքին կանոնադրութիւնը եւ մասնաւորապէս չեշտեց Հայ Եկեղեցւոյ կենարար դերը այս օտար ափերուն վրայ, որպէս ազգապահպանման գլխաւոր աղբիւր: Այս յոյժ շահեկան ասուլիսէն յետոյ, ցուցադրուեցան հայկական մշակոյթը եւ պատմութիւնը պատկերացնող դիրքեր որոնք եւս յափշտակութեամբ թղթատուեցան ուշադիր ժողովուրդին կողմէ, ստանալով համապատասխան բացատրութիւններ ի մասնաւորի հնադարեան վանքերու, խաչքարերու եւ կաթողիկէ գմբէթներու հայկական մասնայատուկ ոճերու մասին:

Եւ այսպէս յաջորդաբար շարունակ – ուեցան հանդիպումներն ու միջդաւանական զրոյցները ամբողջ շաբթուան ընթացքին, եղբայրութեան եւ Եկեղեցիներու մերձեցման գաղափարին շուրջ: Այսօր արեւելեան Եկեղեցիներն են որ համդէս կուգային իրենց չքեղաշուք թափօրով, վաղը լուտերական երգեցիկ խումբը ելոյթ կ՚ունենայ, ապա կը յաջորդեն ափրիկեան, փորթուկալեան եւ պրազիլական Եկեղեցիները, բոլորն ալ սիրոյ եւ միութեան հոգեկան ներշնչումներով:

Շաբաթ ժամը 19·15ին, Սէն – Պոնա – վանթիւրի պատմական չքեղ եկեղեցիին մէջ հաւաքուած էր խուռն բազմութիւն մը բոլոր դաւանանքներէ բաղկացած, լսելու համար պատարագը որ կը մատուցանէր Լիոնի առաջնորդ Կարդինալ Ռընար, իր շուրջ ունենալով վեց տընդեբակից քահանայ հայրեր որ կը սպասարկէին Ս. Պաշտամունքին: Դասուն մէջ տեղ գրաւած էին Դաւիթ Եպս. Սահակեան, Յունաց Տ. Վլասիօս արխիման – տրիտը, եւ Անկլիքան Եկեղեցւոյ ներկայացուցիչը: Օրուան բնաբանն ըլլալով Պօղոս առաքեալի Եփեսացւոց դիրը «Օտարներ չէք», ամբողջ արարողութիւնը կը ձգտէր միութեան կապեր հաստատելու եւ եղբայրութեան հոգի ներշնչելու բոլոր օտարականներու միջեւ, դժբախտներու եւ ընչազուրկներու միջեւ եւ բոլոր տարաբախտ ժողովուրդներու միջեւ: Ցուցիչ էր պահը եւ հոգեպրաւ այս աղօթքի եղանակը զոր կ՚արտասանէր միաբերան հաւատացեալներու հրահամուռ զանգուածը: Ու մենք զգացինք այդ պահուն թէ իրապէս Քրիստոսի զաւակներն էինք բոլորս նոյն սրբատեղւոյն մէջ հաւաքուած:

Ապա բեմ բարձրացաւ Դաւիթ Եպս. օրուան պատշաճ քարոզը խօսելու: Իր եպիսկոպոսական չքեղազարդ զգեստաւորումով կը մարմնաւորէր հայ ազգի փառաւոր անցեալը եւ Լուսաւորչի Եկեղեցւոյ վեհաշուք փառահեղութիւնը: Ան քարոզին նիւթ առած էր Ս. Մատթէոսի աւետարանի վերջաբանը. «Եւ, ես ձեզի հետ եմ միշտ, մինչեւ աշխարհի վերջը». պերճիմաստ քարոզ մը, ուր գիտցաւ հոգեկան բարձր ապրումներով մեր հաղորդութեան գերագոյն նպատակները մաս – նաւորել երբ մանաւանդ կը տեսնենք ու կ՚ապրինք բարեփոխութեան շրջան մը ու կը դուշակենք ազգովին համատարած երջանկութիւնը եւ միութեան հոգին: Միութիւն բառը, որ քաղցր հնչիւններով կ՚արձագանգէ մեր սրտերուն, մեր հոգի – ներուն մէջ, որ կը պարփակէ մեր երազներուն նուիրականութիւնը ու կը խօսի մեր սրտին, բառ մը ոսկետառ որմէ կը բխի զօրութիւն եւ սէր, անտարբեր չի կրնար թողուլ մեզմէ ամէնէն անհաշտն իսկ:

Երբ կը բաղձանք ազգովին որ համե – րաշխութիւնը տիրապետէ մեր Եկեղեցիներուն մէջ սիրակցորդ միասնականու – թեան ճամբով, համոզուած ենք որ լա – ւագոյն առիթները կ՚ընծայուին մեզի այսօր իրագործելու համար բոլորիս ցանկութիւնները:

Դաւիթ Եպս. ծանրացաւ մասնաւորա – բար Քրիստոսի ներկայութիւնով իր հաւատացեալներուն մէջ, եւ յիշելով աւետարանական քարոզութեան էական գա – ղափարներէն մին «Հոն ուր երկու կամ երեք հոգի հաւաքուած են իմ անունովս, այնտեղ ես իրենց մէջ եմ». Քրիստոսի ներկայութիւնը, Աստուծոյ ներկայու – թիւնն է, Սուրբ Հոգիի կենդանի ներգործութիւնն է, որովհետեւ մենք անձնա – ւորեալ Աստուծոյ ուրիշ կերպ չենք կըրնար ըմբռնել, քան մեր մտքի ու հոգիի համար շօշափելի եւ մեր հոգեկան աչքերուն առջեւ տեսանելի Տէր Յիսուս – Քրիստոսի անձնաւորութեամբ եւ վարդապե – տութեամբ: Քրիստոնէական Եկեղեցւոյ ծագումն ու հաստատութիւնը պայմանաւորուած էր Ս. Հոգիի գալստեամբ: Հրեղէն լեզուներու ընդունելութեամբ է որ կը ստեղծուի սիրոյ տիեզերական լեզուի հասկացողութիւնը տարբեր ազգերու մէջ: Ապա անդրադառնալով անցեալի յեղա – շրջումներուն, պատերազմներուն, նիւ – թական եւ մշակութային կործանումնե – րուն, ըսաւ թէ դարերով Եկեղեցիներ եւս զիրար հալածեցին, քրիստոնեայ ժողո – վուրդներ զիրար յօշոտեցին, բայց կը հաւատանք որ այդ դէպքերը այլեւս պատմութեան կը պատկանին եւ վերստին չեն կրկնուիր, որովհետեւ համոզուած ենք որ այսօրուան մարդկութիւնը կ՚ընդունի իր մէջ Քրիստոսի ներկայութիւնը:

Մարդ կ՚ազնուանայ իր նմաններուն հաղորդակցութեամբ եւ այսպէսով աշխատակցութիւնը կը յայտնուի որպէս լաւագոյն միջոցը մարդս իր անդիտակցու – թենէն ձերբազատելու:

Այս մտածումները մեզի ցոյց կուտան թէ համագործակցութիւնը որքան ան – հրաժեշտ է Եկեղեցիներու միջեւ ստուգելու համար հաղորդութիւնը, այն լուսաւոր իրականութիւնը թէ Եկեղեցիները մէկ մարմին կը կազմեն Քրիստոսով: Կացութիւնը որքան հեշտ պիտի ըլլար եթէ իւրաքանչիւրը ըմբռնէր այս իրողութիւնը, գիտակցէր միոյն դիրքին և միւսին պայմաններուն ու փորձէր օգուտ քաղել մին միւսին հարստութիւններէն: Եթէ Արեւելքը կարիքը ունի Արեւմուտքի բա – րեկարգութեան եւ մշակութային հարըստութեան, այս վերջինը անտարակոյս պէտք ունի նաեւ արեւելեան Եկեղեցիներու այնքա՜ն հարուստ իրենց բիւրաւոր մարտիրոսներով եւ հոգեկան կեանքով:

Եւ որպէսզի անհատները եւ հաւաքականութիւնները ըլլան միշտ աւելի զօրաւոր եւ ուժեղ, հարկ է որ իրենց կոչումին գիտակցութիւնը ունենան, որպէսզի ընկերային կեանքը հնարաւոր ըլլայ, եւ իւրաքանչիւրը պէտք է յանդի այն համոզումին որ մարդկային ընդհանուր հաւաքականութիւնը մէկ մարմին կը կազմէ, ու այս միակ մարմնին ոգեւորիչ ուժը եւ հաստատող միութիւնը սէրն է:

Վերջացնելով Դաւիթ Եպս. մաղթեց որ բոլոր Եկեղեցիները հասկնան այն պարզ ճշմարտութիւնը թէ առանց Քրիստոսի ներկայութեան Եկեղեցի չկայ եւ թէ առանց անոր Հոգիի ներկայութեան, սիրոյ եւ եղբայրութեան շինարար գործ չկայ:

Յաջորդ օրը, Կիրակի երեկոյ ժամը հինգին, Հայաստանեայց եկեղեցին կը յորդէր խառն բազմութիւնով, մեծ մասամբ տեղացիներով որոնք եկած էին հաղորդուելու աղօթքի շաբթուան գաղա – փարականով: Ազգ. Միութեան նախա – գահը Պր. Սարեան եւ պաշտօնակիցները կը հսկէին ընդունելութեան եւ կարգա – պահութեան: Աննախընթաց էր տեսնել այսպիսի բազմազան ժողովուրդ Ս. Յակոբ եկեղեցւոյ կամարներուն ներքեւ սիրոյ ժպիտը դէմքերուն:

Ճիշդ որոշեալ ժամուն, Կարդինալ Ռընար, Դաւիթ Եպս. Սահակեան եւ բազ – մաթիւ վարդապետներ ու օտար հոգեւոր հայրեր, թափօր կազմած, դէպի խորան կը յառաջանային «Հրաշափառ»ի հոգեզմայլ շարականով զոր կ՚երգէր դպրաց դասը ջեկավարութեամբ Մարթէն Օֆ – լազի:

Դաւիթ Եպս. կողքին ունենալով եկեղեցւոյ նորընծայ Քհնյ. Իսահակ Հէքիմեանը, իր բարի գալստեան խօսքերուն մէջ յիշեց թէ հաւաքուած ենք Հայց. Եկեղեցւոյ մէջ, հսկումի արարողութիւններու մասնակցելու, քրիստոնէական միութեան շաբթուան առթիւ: Սովորութիւն մը որ հաստատուած է քառասունը հինգ տարիներէ ի վեր, լուսամիտ եկեղեցա – կան Հայր Քութիւրիէի ջանքերով եւ որ կը լրացնէ մեր բոլորին խորունկ զգա – ցումներուն պահանջը եւ Ս. Ծննդեան տօներէն անմիջապէս յետոյ:

Այս տարուան աղօթքի շաբթուան թեման է «Այլեւս օտարներ չենք». մենք համոզուած ենք որ Քրիստոսի սուրբ խաչի վարդապետութեամբ, օտարներ չենք, որովհետեւ Ան, իր խաչի քարոզութեամբ պատնէշները քանդեց եւ իրականացուց միութիւնը բաժանումի տեղ, սէրը ատելութեան տեղ, եղբայրութիւնը թշնամութեան տեղ: Խաչի թափուած արեան շնորհներով մենք կը մտնենք յարաբերութեան մէջ նախ մեր Արարչին հետ, ապա մեր նմաններուն հետ: Կը հաւատանք որ Եկեղեցին այս նոր եղբայրութեան, նոր մարդկութեան գործիքն ու նշանն է: Եկեղեցին այս պայքարն է որ կը մղէ դարերով:

Մեր Եկեղեցին առաքելական տարիքէն սկսեալ նետուած է այս պայքարին մէջ: Բազմաթիւ առիթներով հալածուած, անիրաւուած է, յաճախ անոր մահը յայտարարած են, բայց վերստին Փիւնիկի նման կեանք առած է, որովհետեւ հաւատացած է խաչի խորհուրդին եւ անմահութեան գաղափարին:

Այս դարու սկզբնաւորութեան ամէնէն ահաւոր կերպով վերջակէտ մը ուզած են տալ այս ժողովուրդին, անոնք որ օտարական համարած են զինք, բայց ահաւասիկ միշտ կանք այսօր այս եկեղեցւոյ մէջ:

Ապա երախտագիտական խօսքեր յայտնելով ասպնջական Ֆրանսայի որ մեզ ընդունեցաւ եւ թոյլ տուաւ որ ծաղկին մեր մշակութային եւ հոգեկան արժէք – ները, վերջացուց ըսելով թէ միշտ համոզուած կը մնանք որ Քրիստոսի եկեղեցին պէտք ունի բոլոր Եկեղեցիներու հոգեկան գանձերուն, խմբուելու համար առանձին մէկ պետի մը շուրջ: Յիսուս – Քրիստոս:

Մինչ ժողովուրդը հոգեխանդ կ՚ունկըն – դրէր դպրոցի աշակերտներուն երգած «Քրիստոս ի մէջ մեր յայտնեցաւ»ը, Դաւիթ Եպս. կ՚ողջունէր Կարդինալ Ռընարը եւ դասը եղող բոլոր հոգեւոր հայրերը:

Ապա խօսք կ՚առնէր օրուան քարոզիչը Հայր Պոնժան որ իմաստալից ոճով մեկնաբանեց միութեան ոգիին իմաստը:

Արարողութենէն ետք տեղի ունեցաւ սիրոյ ընդունելութիւն մը եկեղեցւոյ յարակից ազգ. սրահին մէջ, ուր եկեղեցասէր Տիկնանց նորակազմ Միութիւնը ջանք չէր խնայեր պատուաբեր սեղաններ պատրաստելու եւ որոնց շուրջ, շուտով կը ստեղծուէին խանդավառութիւն եւ եղբայրութեան սիրոյ հոգի:

Թող թոյլ տրուի մեզի այս առթիւ շընորհաւորելու Դաւիթ Եպս.ը, որ կորովի, եռանդուն հոգիի տէր եկեղեցական մըն է, որ ունի ամէն հարկաւոր յատ – կութիւն, ճանչցուած նաեւ օտարներու քով որպէս սակաւաթիւ աստուածաբան եւ գիտուն հոգեւորական որ մտքի խո – րութեան կը միացնէ նաեւ վարքի սըրբութիւնը: Հպարտ ենք մենք այսօր իրմով որ կրցաւ արժանաւորապէս ներկայացնել մեր ազգային Եկեղեցին իր իւրայատուկ բարքերով: Մենք կը հաւա – տանք անոր սրբազան առաքելութեան եւ Լիոնի հայ կեանքի բարգաւաճման, շընորհիւ իր ազգային գործիչի յատկու – թիւններուն, յղանալու գաղափարներուն, միջոցներ գտնելու ջանքերուն, հոգիները գրաւելու եւ զանոնք համերաշխութեամբ միացնելու փափաքով:

Պ. ԳԱՊԱՔՃԵԱՆ

ԹԵՐԹԵԼՈՎ ՕՏԱՐ ՄԱՄՈՒԼԸ

Միսոր առանց հոտի

Նոր տեսակէ սխտոր մը հրապարակ պիտի ելլէ Ճափոնի շուկան, գրած է Հէբըլտ Թրիպիւն: Այս նոր համեմը կը պահէ իր համն ու հոտը այնքան ատեն, որ ճաշակուած չէ: Բայց ուտելէ ետք այս սխտորը նոյնանք առթող հոտ չի տար արտաշնչառութեան ժամանակ:

— «Սակայն աշխարհի միւս մասերուն մէջ, սխտոր սիրողները դեռ պէտք է ուշադիր զտնուին բերաննին բանալու ատեն, միւսներն ալ քիթերնին գոցեն: Այս վիճակը դեռ կրնայ քանի մը տարի շարունակուիլ, որովհետեւ Ճափոնի այն ձեռնարկութիւնը, որ հրապարակ պիտի հանէ անհոտ սխտորը, որոշած է շարտածել ժամանակաւոր կերպով: Կը վախնայ նաեւ, որ այլ երկիրներ ալ հետեւին եւ այս սխտորէն իրենք եւս ցանեն:

Հողամշակ մըն է՝ Նակաքաուա, որ 50ական թուականներուն վերջերը սկսած է նուազագոյն հոտ ունեցող սխտորներ ցանել. տարուէ տարի ասոնց մէջէն ընտրելով առաւել քիչ հոտողները, զանոնք մշակած է: Ճափոնական թէյը անբաղ – ձալի հոտերը չէզոքացնելու յատկութիւնը ունենալով, Նակաքաուա իր սխտոր – ները մշակած է թէյի դաշտերու մէջ: 1971ին փոխելով հողն ու պարարտանիւթը, յաջողած է անհոտ սխտորը մէջտեղ բերել: Մասնագէտները դիտել տուած են, թէ սակայն պարզ փոփոխում մըն է: Քանի մը տարիէն սխտորը իր նախկին համն ու հոտը ձեռք պիտի ձգէ: Նակաքաուա դեռ սպասած է վեց տարի, ապա հրապարակ հանած է»:

ՍՏԱՑԱՆՔ

«ՎԱՀԱՆ ՁԵՐԱԶ ԵՒ ԻՐ ԵՐԳՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ»: Գրեց՝ Վազգէն Անդրէասեան:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Շաւիլէն Տէր եւ Տիկին Վարդան Գա-տապեան, զաւակներն ու բոլոր ընտանե-կան պարագաները շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք իրենց սի-րելի հօր՝

ՄՈՎՍԷՍ ՏԷՅԻՐՄԷՆՃԵԱՆԻ

ցաւալի մահուան առթիւ անձամբ ներ-կայութեամբ, նամակով, ծաղկեպսակով եւ փոխան ծաղկեպսակի նուիրատուու-թիւններով մասնակից եղան իրենց սու-գին։

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Տէր եւ Տիկին Աւետիս Պահչեճեան 50 ֆր. կը նուիրեն «Յառաջ»ին Պետրոս Պայ-րամեանի մահուան քառասունքին ի յի-տակ։

ՔԱՀԱՆԱՅԱԿԱՆ ՁԵՌՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ՔԱՄՓԱՆԵԼ ՖՐԷԶԻ
Ս. ԿԱՐԱՊԵՏ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՄԷՋ

Կիրակի, Յունուար 29

ՅԱԿՈԲ ԵՊՍ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ քահանայ կը ձեռնադրէ Գրիգոր աւագ սարկաւագ Քէշիշեանը, խարտաւիլակութեամբ Տա-րօն վարդապետ Ճէրէճեանի, հոգեւոր հո-վիւ Նիսի Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ, Գարեգին վարդապետ Պեքճեանի, հոգեւոր հովիւ Ս. Սահակ – Մեսրոպ Թարգմանչաց Մայր եկեղեցւոյ, կնքահայրութեամբ՝ Պր. Ֆիլիփ Փափազեանի։

Սկիզբ ժամերգութեան ժամը 8, պա-տարագ ժամը 9.30։ Յաւարտ պատարագի պատուոյ ընդունելութիւն մը կը սարքուի դպրոցի սրահին մէջ, իսկ ժամը 14ին, «Սեւանայ լիճ» ճաշարանին մէջ մասնա-ւոր մեծ ճաշ մը, ի պատիւ սրբազան հօր եւ նորընծայ քահանային։

Բոլոր անոնք որ կը փափաքին մասնակ-ցիլ ճաշին, թող հաճին հեռաձայնել եկե-ղեցիի գրասենեակը 51.28.06 եւ կամ Պր. Ֆ. Ժամկոչեանի (16-42) 22.63.25։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՄԱՐՍԷՅԼ

Տարօնի ճաշի օրը, իր կազմութեան առաջին տարելիցին առթիւ, Կիրակի, Մարտ 5, Հայ Մշակոյթի Տան մէջ, ըն-կերակցութեամբ «Քոչարի» նուագախում-բին։ Այս մասին յետագային աւելի լայն տեղեկութիւններ կը տրուին։

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Տիկին Յասմիկ Ինճէեանի մահուան տխուր առթիւ Տէր եւ Տիկին Թաթուլ Ինճէեան 100 ֆր. կը նուիրէ Կապ. Խաչի Անիէռ – Պուա Քոլոմպի մասնաճիւղին։ (Ստանալ «Յառաջ»էն)։

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Տարօնի Հայր. Միութեան վարչութիւնը կուգայ իր եւ իր բոլոր ան-դամներուն անունով խորին ցաւակցու-թիւնները յայտնելու հայրենակից Լեւոն Ասատուրեանի մահուան առթիւ (Տէսին), ողբացեալին զաւակներուն։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Ս. ՍԱՀԱԿ - ՄԵՍՐՈՊ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ

ՆՈՐԱՇԷՆ ՍՐԱՀԻ ԲԱՑՄԱՆ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Մարսէյլի Ս. Սահակ – Մեսրոպ Մայր եկեղեցւոյ շրջափակին մէջ աւարտած է կառուցումը Հայ Մշակոյթի Կեդրոնին, որուն հանդիսաւոր բացումը տեղի կ'ու-նենայ հետեւեալ յայտագրով.—

ԿԻՐԱԿԻ, ՓԵՏՐ. 5, հանդիսաւոր պատարագ, զոր պիտի մատուցանէ եւ օր-ուան պատգամը տայ Արեւմտեան Եւրոպայի Հայրապետական Պատուիրակ՝

ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

Յետ պատարագի կը կատարուի հոգեհանգիստ հանգուցեալ բարերարներու եւ եկեղեցւոյ ծառայողներու հոգիներուն համար։

Կրօնական հանդիսութեանց աւարտին՝

ԳԻՆԵՁՕՆ

նորակառոյց շէնքին մէջ։ Հանդիսութեանց կը նախագահէ Հայրապետական Պատ-ուիրակ Սերովբէ Արք.։

Ժողովուրդը սիրով կը հրաւիրուի անխտիր, մասնակցելու այս արարողու-թեանց եւ գինեձօնի ընթացքին այցելելու շէնքի սրահը եւ յարակից բաժինները։

ՆՈՅՆ ՕՐԸ ԵՐԵԿՈՅԵԱՆ ԺԱՄԸ 20ԻՆ

ԸՆԹՐԻՔ - ՃԱՇ

պատրաստուած եկեղեցւոյս Տիկնանց Միութեան անդամուհիներուն կողմէ նորա-կառոյց սրահին մէջ։

Ճաշին կը նախագահէ
ՆՈՒՐՀԱՆ ՖՐԷՆԿԵԱՆ

Ճաշին իր մասնակցութիւնը կը բերէ նաեւ Լուսինէ Զաքարեան։

Ճաշագինի մասնակցութիւն 150 ֆր.

Սեղանները ապահովելու համար դիմել Վարժարան Պօղաճեանի՝ հեռ. 90-53-91

28, Bd. des Dames — 13002 Marseille

Յաջորդ օրը՝ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ, Փետր. 6ին ժամը 21ին, նորակառոյց սրահին մէջ ՀԱՄԵՐԳ։

կը մասնակցին՝ Մարսէյլի մէջ առաջին անգամ ըլլալով Ռոմանի Քոնսերվաթուա-րի տնօրէն եւ ֆրանսահայ տաղանդաւոր ղեկավար ԱԼԵՔՍ ՍԻՐԱՆՈՍԵԱՆ եւ իր նուագախումբը, ինչպէս նաեւ հայրենի մեծահամբաւ երգչուհի ԼՈՒՍԻՆԷ ԶԱ-ՔԱՐԵԱՆ։

Սոյն համերգին մասնակցելու համար անհրաժեշտ է տեղերը ապահովել եկե-ղեցւոյ քարտուղարութենէն՝

Eglise Arménienne, 339, Ave. du Prado, 13008 Marseille — Tél. 77-84-70

Տոմսերու գիներն են.— 80 ֆր, 50 ֆր.

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ASSOCIATION
DES SCOUTS ARMENIENS

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

CINQUANTENAIRE de L'ASSOCIATION

FÊTE SCOUTE

de la Région LYON - DECINES

Dimanche 5 Février à 14 h. 30

SALLE MOLIERE
18 Quai de Bondy, Lyon

Երգ, Զաւեշտ (հայերէն եւ ֆրանսերէն),

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

Հ. Բ. Ը. Մ.

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐ

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ ՏՕՆԻՆ ԱՌԹԻՒ

Կազմակերպութեամբ Հ. Բ. Ը. Մի-ութեան Վալանսի մասնաճիւղի Տիկ-նանց Օժանդակ յանձնախումբին

Չորեքշաբթի, Փետրուար 1ին

Ե. Հիւսիսեան սրահին մէջ (6, Ֆա-վանթէն փողոց, Վալանս), ժամը 12ին՝ ճաշ Վալանսի, Ռոմանի եւ Պօլէնի հայ դպրոցներու աշակեր-տութեան համար։

Ժամը 14էն սկսեալ՝ սիրով կը հրաւիրուին ծնողքները մասնակցե-լու երախաներու խրախճանքին։

Ցուցադրութիւն մանկական ժա-պաւէններու։

Մուտքը ազատ է

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՊԱՏԱՐԱԳ, ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ԵՒ ՄԱՏԱՂՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Տարօնի Հայր. Միու-թեան վարչութիւնը Վարդանանցի տօնին առթիւ կը հրաւիրէ քաղաքիս եւ բո-լոր արուարձաններուն մէջ ապրող հայ-րենակիցները, ներկայ ըլլալու իր առա-ջին հոգեհանգիստին, նուիրուած իր բո-լոր նահատակներուն անխտիր՝ Կիրակի, Փետր. 5, Պուլ. Օտտոյի Ս. Յակոբ մատ-րան մէջ։

Հոգեհանգիստէն վերջ մատաղի օրհ-նութիւն կը կատարուի։

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ
ՆՇԱՆ ՔՀՆյ. ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ

ԿԱՄՔԷ ԱՆԿԱԽ ՊԱՏՃԱՌՆԵՐՈՎ ՅԵՏԱՁԳՈՒԵԼԷ ԵՏՔ

UNIQUE CONCERT A PARIS

QUATUOR KOMITAS

(Ensemble d'Etat de la R.S.S. d'Arménie)

Composé de : Yervant TATEOSSIAN (1er violon), Hagop MEKINIAN (2e violon), Hagop BABIAN (Alto), Félix SIMONIAN (Violoncelle)

Samedi 11 Février
à 20 h. 45
organisé par
L'UNION CULTURELLE FRANÇAISE DES ARMENIENS DE FRANCE
avec la participation de
la J A F, la Chorale Sipan-Komitas, la Chorale Yanbékian,
la Chorale Bartévian
en L'EGLISE N.D.-DES-BLANCS-MANTEAUX
12, rue des Blancs Manteaux - 75004 PARIS
(Métro : Hôtel-de-Ville ou Rambuteau)

Billets : 50 F. - 30 F. - 15 F. (Collectivités, Etudiants, J.M.F.)

En vente :
— Centre Culturel U.C.F.A.F. · JAF, 6 Cité du Wauxhall, 75010 Paris
Tél. : 208-76-49 ou 208-31-22
— Librairie Palouyan, 9, rue de Trévise 75009 Paris, Tél. : 523-24-97
— F. N. A. C., 6, boulevard Sétastopol — 75004 Paris
— F. N. A. C., 136 rue de Rennes — 75006 Paris
— F. N. A. C., 26 Avenue Wagram — 75008 Paris
— Durand, 4 Place de la Madeleine — 75008 Paris — Tél. : 260-21-76

LES BILLETS CONSERVES POUR CE CONCERT
(qui devait avoir lieu le 10 Décembre)
RESTENT VALABLES

CASINO DE CHARBONNIERES, SAMEDI 4 FEV. de 21 h. à L'aube

Dans le cadre du 60e Anniversaire du 28 Mai 1918

LE NOR SEROUND DE LYON
organise une

Nuitée Dansante

avec le grand orchestre de RMC « LES MEDITERRANEENS »

En attraction : L'ENSEMBLE ARMENIEN « ANI »

BUFFET AMBIANCE COTILLONS

Réservations : Annik Terzibachian 78) 25-08-28

FRANCE - PNEU
165, rue du Docteur BAUER 93400 St. OUEN
tél. 254 08 56 - 252 41 96

PNEUS NEUFS TOUTES MARQUES — PNEUS RECHAPÉS
BATTERIES — AMORTISSEURS — PLAQUETTES DE FREINS
TOUTES OPÉRATIONS DE MONTAGE — ÉQUILIBRAGE
RÉGLAGE TRAIN-AVANT (PARALLELISME)

REMISES SPÉCIALES AUX LECTEURS DU JOURNAL
12 à 20 % sur pneus selon marques
35 % sur batteries garanties un an
25 % sur amortisseurs

ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆՈՒԱՐ
31
MARDI
31 JANVIER
1978

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար. 200 Ֆ.	Վեցամսեայ	110 Ֆ.
Արտասահման	Տար. 230 Ֆ.	Հատը	1 Ֆ. 30

LE NUMERO 1,30 F

53րդ ՏԱՐԻ — Թիւ 14.043 Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN 53e ANNÉE — N° 14.043

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻՆ 1977-Ի ՏԱՐԵԿԱՆ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐԸ

Մեր պատրիարքական պաշտօնի 16րդ տարուան աւարտին, կը փորձենք յետադարձ ընդհանուր ակնարկ մը նետել անցնող 1977 տարուան մեր համայնական կեանքին եւ գործունէութեան վրայ:

Ամբողջ երկրին հետ, իբրեւ անոր անբաժանելի մէկ մասնիկը, մեր համայնքին համար ալ դժուարութիւններով լեցուն եղաւ 1977 տարին: Մինչ մեր երկրին դժուարութիւնները կը ծագէին տնտեսական ու անիշխանական պատճառներէ, մերինները յառաջ կուգային պետական հիմնարկներու անունով գործող տեղական պաշտօնատուներու քմահաճ տնօրէնութիւններէն: Հակառակ երեւութական այս տարբերութեանց, խորքին մէջ սակայն հայրենիքին ու համայնքին դժուարութիւնները կը բխէին մէկ եւ նոյն ակէն. այսինքն մարդկային իրաւանց, արդարութեան ու մանաւանդ երկրին օրէնքներուն հանդէպ ցոյց տրուած յարգանքի պակասէն: Այս բոլորէն տուժողը բնականաբար երկիրը կ'ըլլար ու մենք ալ անոր իբրեւ անբաժանելի մէկ մասը մեր տուրքն է որ կուտանք տիրող այս ժխտական մթնոլորտին, չըսելու համար զոհ կ'երթանք անոր, առաջին հերթին, որովհետեւ դիմելու ոչ մէկ տեղ ունինք այս ապօրէնութեանց դէմ պաշտպանուելու համար: Սակայն գիտակցի օրէնքներու չափ եւ աւելի անյեղլի են նաեւ աստուածադիր բարոյական օրէնքները. անոնցմէ մէկն է, որ կը հաստատէ հին իմաստուններէն մէկը երբ կ'ըսէ. «Արդարութիւնը կը բարձրացնէ ժողովուրդները. իսկ անիրաւութիւնը կը նուաստացնէ որեւէ ազգ» (Առակ ԺԴ. 34):

Հակառակ այս իրողութեան. սակայն փառք կուտանք Աստուծոյ, որ անպակաս ըրաւ ամէնքիս վրայէն համբերութեան եւ յարատեւութեան շնորհները, որոնցմով կրցանք տոկալ դժուարութեանց եւ չընկրկիլ անոնց ճնշումին ներքեւ, միշտ յուսալով եւ աղօթելով լաւագոյն օրերու համար, եւ հաւատալով թէ ուշ կամ կանուխ արդարութեան զգացումը, խղճմտանքի ձայնը ու մանաւանդ օրէնքներու հանդէպ յարգանքի գիտակցութիւնը ի վերջոյ պիտի յաղթանակեն:

ԿՐՕՆԱԿԱՆՔ. — Մեր համայնական կեանքի ամէնէն տանելի մասը եղաւ մեր զուտ կրօնական գործերը, որոնց անարգել կիրարկումին մէջ գտանք մեր զօրութիւնը եւ մխիթարութիւնը: Մեր եկեղեցական պաշտամունքները շարունակուեցան առանց որեւէ դժուարութեան: Հայ հաւատացեալը ի գործ դրաւ իր զուտ հոգեւոր ու կրօնական պարտաւորութիւնները անկաշկանդ ազատութեամբ: Մեր հոգեւորականները եւ դպրաց դասերը եկեղեցիէն ներս կատարեցին իրենց կրօնական պարտաւորութիւնները ի փառս Աստուծոյ եւ ի մխիթարութիւն մեր ժողովուրդին:

Այս մարզին մէջ ալ կայ սակայն կէտ մը ուր կաշկանդուած կը մնայ հայ հաւատացեալը 10–12 տարիներէ ի վեր, եւ այդ իսկ պատճառով զրկանքի կը մատնուին նաեւ մեր համայնական հաստատութիւնները:

Բացայայտ է, որ բոլոր կրօնքներու մէջ զօրաւոր կերպով կը յանձնարարուի բարեգործութիւնը իբրեւ կրօնական ամէնէն կարեւոր պարտաւորութիւնը: Բարեգործութիւնը, տեւողութեան եւ արդիւնաւորութեան տեսանկիւնէն դիտուած կարելի է բաժնել երկու տեսակի. առժամեայ եւ երկարժամանակեայ: Անօթի եւ ցրտահար կարօտեալի մը հաց կամ փայտ տալը կը նշանակէ հոգալ անոր առժամեայ եւ անմիջական կարիքները: Իսկ տուն մը տալը կը նշանակէ անոր ամբողջ կեանքի ընթացքին հոգալ անոր մէկ հիմնական կարիքը: Այսպիսի բարիք մը կը տարածուի մինչեւ իսկ կարօտեալի զաւակներուն եւ ժառանգորդներուն վրայ:

Ամէն ոք կը հաստատէ թէ այս վերջին տեսակի այսինքն երկարժամանակեայ բարեգործութիւնը շատ աւելի յարգի ու կարեւոր է ոչ միայն յաչս մարդկան այլ նաեւ յաչս Աստուծոյ: Բարիք կ'ընենք ոչ միայն կարօտ անհատներուն, այլ նաեւ կարօտ կրօնական ու բարեսիրական հաստատութեանց: Ներկայիս դժբախտաբար կարելիութիւն չի տրուիր հայ հաւատացեալին իր փափաքած կրօնական կամ բարեսիրական հաստատութեան նուիրելու իր անշարժ կալուածքը, համաձայն իր սիրտէն բխած ուխտի մը: Այսպիսի նուիրատուութիւններ հայ հաւատացեալները շարունակ ըրած են բոլոր ժամանակներու մէջ: Այս նուիրատուութեանց արդիւնք են այն բոլոր անշարժ կալուածները, որոնցմէ քիչ շատ ունին մեր գրեթէ բոլոր համայնական հաստատութիւնները: Սակայն վերջին 10–12 տարիներուն արգելքի տակ է հայ հաւատացեալը ի գործ դնելու իր այս կրօնական իրաւունքը եւ պարտաւորութիւնը: Այսպիսի արգելք մը կը դրուի այն երկիրներուն մէջ, ուր հողը ու բոլոր անշարժ կալուածները Պետութեան սեփականութիւն են: Այսպիսի դրութիւն մը գոյութիւն չունի մեր երկրին մէջ: Այս արգելքը ոչ միայն կրօնական իրաւանց կաշկանդում մըն է, այլ նաեւ խտրութիւն մըն է, որ կը դրուի փոքրամասնութիւն կոչուած Թուրք քաղաքացիներու եւ միւս իսլամ քաղաքացիներուն միջեւ: Այս խտրութիւնը ի յայտ կուգայ սա իրողութեան մէջ. երբ քաղաքացի մը Կարմիր Մահիկի կամ պետական հիւանդանոցի մը կամ հիմնարկի մը անշարժ կալուած կը նուիրէ անմիջապէս կ'ընդունուի իր նուէրը: Իսկ եթէ նոյն անձը նոյն կալուածը նուիրել Եւրգուլէի Հայոց կամ Ցունաց հիւանդանոցներուն, կը մերժուի: Դեռ չենք կրցած հասկնալ թէ ո՞ր օրէնքով այսպիսի խտրութիւն մը ի գործ կը դրուի մեր այս ազատական ու ժողովրդավար Հանրապետութեան մէջ: Դժբախտաբար ոչ ոք ինքզինքը իրաւասու կը զգայ պատասխանելու այս հարցումին: Այսպիսի խտրութիւն մը բացայայտօրէն կաշկանդում մըն է լայիք Թուրք Հանրապետութեան քաղաքացիի մը կրօնական ու բարոյական համոզումներուն:

Հակասական է նախ կրօնական ազատութեան միջազգային սկզբունքին, զոր ընդունած ու ստորագրած է մեր Պետութիւնը Միացեալ Ազգաց Կազմակերպութեան միւս անդամներուն հետ: Հակառակ է նաեւ մեր երկրին Մայր Կանոնին (Անա Եասային) որ հաւասարութիւն կը խոստանայ երկրի բոլոր քաղաքացիներուն, առանց կրօնքի եւ այլ տարբերութեանց: Այս ազատութիւնը վայելած է հայ հաւատացեալը ամբողջ օսմանեան շրջանին, Աթաթիւրքի լուսամիտ վարչութեան ներքեւ, եւ ամբողջ Հանրապետական շրջանին մինչեւ 1965ական թուականները, երբ սկսած ենք զրկուիլ քաղաքացիական ու կրօնական այս իրաւունքէն:

(Շար.)

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՆԱԽԱԳԱՀԻՆ «ԼԱՒ ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆ» ՃԱՌԸ ԵՏՔ

—o—

Նախագահ Ժիսքար հակասութիւն չի տեսներ Հանրապետութեան Նախագահի այսինքն՝ իրաւարարի դերին եւ իր բռնած դիրքորոշումին միջեւ: Վերտէօն–սիւռ–Լը Տուի մէջ, խօսեցաւ վերլուծական կարեւոր ճառ մը, որ նաեւ իր լաւագոյն ճառն էր, խորքով թէ ոճով, ինչպէս կը նկատէ նաեւ Ժաք Ֆօվէ (Լը Մոնտ): Իրաւարար բայց եւ մեծամասնութեան պարագլուխ, փորձեց համոզել Ֆրանսացի ժողովուրդը, որ «միւսը» փորձանքն է, արկածախնդրութիւնը քանի որ համայնավար նախարար պիտի ըլլայ կառավարութեան մէջ եւ գործադրուի Հասարակաց Ծրագիրը: Մէկ կողմը, Նախագահին համար (իր կողմը) վերականգնում, ազատութիւն եւ միութիւն, միւս կողմը՝ անկում, պառակտում եւայլն: Բայց մէկ յստակ բան կայ, այս վարչակարգը քսան տարիէ կը վարէ երկիրը եւ դժգոհները շատ են եւ կրնայ սխալ հըլլալ Նախագահին այն հաստատումը թէ Ֆրանսացին կ'ուզէ տագնապին դէմ քուէ տալ, ինչ որ չի նշանակեր միւսին բեր ըլլալ: Խորքին մէջ, ըսուածը գուցէ ուրիշ բան չէ քան համոզել որ իր մեծամասնութիւնը և իր քաղաքականութիւնը« նուազագոյն չարիքն է»:

Այս ճառէն գոհ են մեծամասնութեան բոլոր հոսանքները, նոյնիսկ Սերվան–Շրէպէր, որ յայտարարեց թէ ամէն ինչ պարզ ըլլալով, արմատականները կը քաշուին ինքնաբերաբար Բ. շրջանին մեծամասնութեան թեկնածուին ի նպաստ: Ընդդիմութեան մէջ, Միթերան ընդունելով հանդերձ որ ճառը խելացի մարդու ճառ է, յուսախաբ է քանի փոխանակ ապագայ մը որոնելու, կ'առաջարկէ միայն՝ առաջուան պէս շարունակել: Մառշէ կը պնդէ, որ համայնավարները կ'ուզեն իշխանութեան գլուխ գալ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՓՈՐԹՈՒԿԱԼԻ մէջ Մարիօ Սոարէս կազմեց իր երկրորդ կառավարութիւնը, ընկերվարական եւ կեդրոնի անդամներով: Նոր դահլիճը տասը ընկերվարական ունի, երեք կեդրոն – դեմոկրատ եւ երկու անկախ:

ԹՈՒՆՈՒԶԻ իշխանութիւնները կը հաստատեն, որ ամէն ինչ վերադարձ է իր բնականոն ընթացքը: Ձերբակալուած է Հապիպ Աշուր, Թունուզցի Աշխատաւորներու Միութեան Նախագահը: Պաշտօնապէս 42 մեռեալի մասին կը խօսուի բայց կ'ըսուի թէ շատ աւելի պէտք է ըլլայ: Փարիզ եւ գաւառի կարգ մը քաղաքներու մէջ Թունուզցի ուսանողները ցոյց ըրին բողոքելու համար հակարհեստակցական զսպումին դէմ:

ԼԻԲԱՆԱՆԻ քրիստոնեայ կուսակցութիւնները բողոքելու համար Տամուրի գրաւման դէմ Պաղեստինցիներու կողմէ Տամուրի Շաքաք հռչակած են և խորհրդանշական գործադուլ ըրած: Դեռ չէ մոռցուած, որ ճիշդ երկու տարի առաջ, Տամուրի քրիստոնեայ գիւղը Թալանի ենթարկուեցաւ Պաղեստինցիներու կողմէ եւ կատարեալ ջարդ մը տեղի ունեցաւ, այսօր Տամուր ուրուական քաղաք մըն է, ուր Թել–Զաթարի ջարդէն վերապրած շուրջ 12 հազար Պաղեստինցի տեղաւորուած են առժամեայ բնակութիւններու մէջ:

«ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄՐՑԱՆԱԿԸ» որ ձիարշաւի ամէնէն համբաւաւոր մրցումն է համաշխարհային գետնի վրայ, շահեցաւ Կռանիփրէ (9) ինչ որ չէր նախատեսուած: Այդ օրը 130 միլիոն (ներկայ փրանք) խաղցուած էր:

ՔԼԵՐՎՈՅԻ բանտէն երկու բանտարկեալներ, որոնք կը փորձէին փախիլ եւ զինուած, պատանդ բռնեցին հսկողները, տեղն ու տեղը սպաննուեցան ոստիկաններուն կողմէ: Մէկ հսկողը սակայն ծանր վիճակի մէջ է:

ԹԻՖԼԻԶԻ մէջ ձերբակալուած է Վիքթոր Ռշքելաձէ, անդամ Հելսինքիի հսկողութեան խումբին, Վրաստանի համար:

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ ԻՐԱՔ ԳԱՑԱԾ Է

Շուրջ տասը օրուան համար, Ամենայն Հայոց Վազգէն Կաթողիկոսը Պաղտատ մեկնած է, ուր պաշտօնական հիւրն է Իրաքի կառավարութեան եւ տեղւոյն հայ գաղութին:

Վազգէն Ա. Պաղտատ մեկնած է Յունուար 25ին: Տեղւոյն գաղութը նախաձեռնութեամբ թեմին առաջնորդ Ասողիկ Արք. Ղազարեանի, Ազգ. Կեդր. վարչութեան եւ գործակցութեամբ բոլորին հարկ եղած պատրաստութիւնները տեսած են, համազգային պատշաճ ընդունելութիւն մը կատարելու համար:

ՏԽՐՈՒԹԻՒՆ.- ԱՐՄԵՆԱԿ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Խոր ցաւով կ'իմանանք որ յետ անողոք հիւանդութեան, Յունուար 26ին իր մահկանացուն կնքած է Արմենակ Փափազեան:

Ողբացեալը, վաղեմի երաժշտական աշխատակից «Յառաջ»ի, վերջին տարիներուն քաշուած կեանք մը կ'ապրէր, հետեւանք իր առողջական վիճակին:

Ծնած էր 1899ին, Պոլիս (Սկիւտար) եւ շրջանաւարտ էր Պէրպէրեան վարժարանէն: Յետագային Փարիզ եկած (1921) կը վկայուէր իբրեւ ճարտարագէտ Հանրային Շինութեանց (Թրավօ – Փիւպլիք): Զաւակն էր ծանօթ երգիծաբան Լիլաի (Վահան Փափազեան), որ նոյն անունով ճաշարան մը ունէր Փարիզի կեդրոնը: Խոր երաժշտասէր եւ նաեւ երաժշտագէտ, աւելի քան յաճախ այդ ասպարէզին հետեւողները, լայն հասկացողութիւն եւ ճաշակ ունեցած է միշտ այդ ճիւղին մէջ եւ իր ձեռնհաս աշխատակցութիւնը բերած է «Յառաջ»ի:

Ըստ իր փափաքին, թաղումը կատարուած է մտերիմ շրջանակի մէջ Շաբաթ, Յունուար 28ին:

Իր մահով «Յառաջ» կը կորսնցնէ իր լաւագոյն աշխատակիցներէն մին, նոյնիսկ եթէ վերջին շրջանին, նախ տեսողութիւնը, ապա ընդհանուր առողջութիւնը պատճառ եղան, որ չկարենայ կանոնաւոր կերպով աշխատակցիլ ու նաեւ հարուած մը կը կրէ այն սերունդը, որ Պոլսէն Փարիզ, կազմեց ընտրանի մը գաղութահայ կեանքին մէջ:

Մեր ցաւակցութիւնները՝ իր քրոջ՝ Տիկին Նուարդ Աւագեանի:

ՓՏԱԾ ՀԱՐՑ ՄԸ, ՈՒՍՈՒՑՉԱԿԱՆ ԱՍՊԱՐԷԶ...

Ա.

Ուսուցչական ասպարէզը փշոտ ասպարէզ մըն է այսօր, տագնապներով եւ հազարումէկ դժուարութիւններով լեցուն: Այդ դժուարութիւնները թէ՛ արտաքին են, եւ թէ ներքին: Քիչ չատ այս հարցերով զբաղող ամէն մարդ գիտէ. արտաքին դժուարութիւնները կուգան երկրին օրէնքներէն: Կրթական իշխանութիւնները մէկ կողմէ կ'ուզեն պետական վարժարաններու համար ի զօրու օրէնքները նոյնութեամբ կիրարկել մեր վարժարաններուն ալ, բան մը՝ որ յաճախ անելի կը մատնէ գործերը, քանի որ մեր վարժարանները պետական չեն, այլ մասնաւոր, եւ միւս կողմէ ալ մեր վարժարաններուն յատուկ հրահանգներով բարդութիւններ կը ստեղծեն կրթական ամէն տեսակ գետնի վրայ: Այս դժուարութիւնները առաջին շրջաններուն ստեղծեցին ուսուցիչի սուր տագնապ մը: Յետոյ, քանի տարիները անցան եւ յայտնուեցան նորանոր դժուարութիւններ, ուսուցիչի տագնապին քով ստեղծուեցաւ նաեւ աշակերտի տագնապ: Բանը հոն հասաւ որ այսօր վարժարաններ ունինք, վարժարաններուն մէջ իւրաքանչիւր կարգէ կրկնակ, երբեակ դասարաններ ունինք, դասարաններուն մէջ նստարաններ, սեղաններ, գրատախտակներ ունինք, բայց ոչ ուսուցիչ ունինք, ոչ ալ աշակերտ: Տնօրէններու աթոռները պարապ մնացին, ուսուցիչներու ամպիոնները առանց ուսուցիչի, եւ նստարանները՝ առանց աշակերտի: Վարժարանները ամէն տարի քիչ մը աւելի նուազ նոր աշակերտ կ'արձանագրեն այլեւս, ամէն տարի քանի մը դասարան եւս կը պակսեցնեն դանոնք իրարու միացնելով: Հոն ուր դեռ քանի մը տարի առաջ հարիւր աշակերտ կարելի էր համրել, հիմա հազիւ քսանի կրնաք հանդիպիլ: Այդ քսան աշակերտներուն ալ շատերուն ծնողքը հաւանաբար հերոսական աշխատանք տարած են իրենց զաւակները հայ վարժարանի մը արձանագրել տալու համար:

Այս ահաւոր արտաքին դժուարութիւններուն վրայ կուգան աւելնալ նոյնքան ահաւոր ներքին դժուարութիւններ, որոնցմէ գլխաւորը որակի նահանջն է: Որակի նահանջ՝ կրթական դաշտի վրայ գործող ամէն տեսակ մարդոց մօտ: Նախ՝ ուսուցիչներու մօտ: Յետոյ աշակերտին մօտ: Եւ վերջապէս որակի նահանջ՝ դըպրոցի վարիչներուն, դպրոցի պատասխանատուութիւն ստանձնող հիմնադիրներու եւ թաղականներու մօտ:

Մեր խօսքը ընդհանուր է, եւ քանի որ բացառութիւններ միշտ կան ու կը գտնուին, նախ յարգանքով բարեւենք այդ բացառութիւնները եւ յետոյ ընդունինք որ քանի մը բացառութիւններ անզօր կը մնան «կեցիր» ըսելու համատարած այս նահանջին: Մեր հին ուսուցիչները անօթի էին, բայց հիանալի ուսուցիչներ էին, որովհետեւ անօթի էին: Այսինքն ասպարէզ նետուած էին գիտնալով որ անօթի պիտի մնային: Նուիրումի մարդ էին: Օրինակելի տիպարներ էին իրենց աշակերտներուն համար: Անոնք մեռան գացին, բայց անոնց յիշատակին ու օրինակը դեռ անջնջելի կը մնայ յիշողութիւններու մէջ: Անոնք, այսօր ալ, միւս աշխարհէն, կը շարունակեն ճամբայ ցոյց տալ իրենց հասցուցած սերունդներուն:

Այսօր մեր ուսուցիչները անօթի չեն, բայց... կ'արժէ անգամ մը հարց տալ. անոնցմէ քանի՞ հատը քսան, երեսուն տարի վերջ պիտի յիշուին իրենց աշակերտներուն կողմէ, անջնջելի տպաւորութիւն մը թողած պիտի ըլլան, պիտի շարունակեն բարոյական ճամբայ ցոյց տալ կեանքի խաւարին մէջ:

Այսօր մեր ուսուցիչները գործօն դեր չունին մեր հանրային կեանքին մէջ: Իրենց ձայնը, նոյնիսկ եթէ կը հասնի իրենց աշակերտներուն, չի հասնիր մեզի: Հրապարակ չեն իջներ յօդուածագրութեամբ, բանախօսութիւններով, գիրքերու հեղինակութեամբ, գոնէ թարգմանչական աշխատանքով: Կասկած չունինք որ անոնց մէջ չեն պակսիր բարի կամեցողութիւն ունեցողները: Հոս ու հոն բաներ մը ընելու ճիգեր ալ պակաս չեն: Բայց ինչ մեղք որ տկար են ուժերը ընդհանուր առմամբ: Հոգիները բոնկեցնելու կրակ չունին իրենց սրտին մէջ: Նոյնիսկ եթէ ունին, այդ կրակը յարմար գետին չի գտներ: Կը մարի կ'երթայ քանի մը թեւածումէ վերջ: Իսկ այդ ուսուցիչներէն շատեր, նոյն արտաքին եւ ներքին դժուարութիւններու բերումով, մայրենի լեզուն իջեցուցած են իր պատուանդանէն: Այս մէկը մեր ամէնէն գլխաւոր եւ ամէնէն անդարմանելի ցաւն է:

Գալով աշակերտներուն, նախ անոնցմէ մեծ մասը դադրած են մերը ըլլալէ: Դափնիներ կը խլեն օտար լիսէներու մէջ տարած իրենց յաղթանակներով: Իսկ անոնք որ կը շարունակեն մերը մնալ, այնքան չեն նմանիր քսան, երեսուն տարի առաջուան աշակերտներուն որքան այսօրուան ուսուցիչները չեն նմանիր այդ շրջանի ուսուցիչներուն: Ճիշդ է որ կը գրաւեն դասարաններու նօսրացած նստարանները, բայց չեն լեցներ զանոնք: Այդ պարապ նստարաններէն ի՞նչ կրնանք սպասել մեր տասը տարի վերջուան ընկերութեան համար:

Ճիշդ է որ մենք ամէնօրեայ շփում չունինք այս աշակերտներուն հետ, բայց ամէն անգամ որ պատահական շփում մը կ'ունենանք, կը նշմարենք որ մեր վարժարաններուն մէջ անոնց ներկայութիւնը ներկայ – բացակայութիւն մըն է: Հոն են բայց հոն չեն կարծես: Մեր վարժարաններէն չեն առներ այն միակ բանը որ պիտի ուզէինք որ առնէին մեր վարժարաններէն: Այն միակ բանը, որուն համար հիմնուած է հայ վարժարանը: Տոհմիկ կրթութիւն: Տոհմիկ կրթութեան մը հիմը: Մայրենի լեզուի ամուր ճանաչում: Չկան այս բոլորը: Եղածը թափթփուք մըն է պարզապէս: Տոհմիկ կրթութիւնը այլեւս դարձած է բան մը որ կարծես միայն պարտականութեան համար, առ ի ձեւակերպութիւն, իբրեւ թէ կը տրուի վերէն եւ իբրեւ թէ կ'առնուի վարէն: Ուսուցիչ եւ աշակերտ, այս մարզին մէջ, յուսահատօրէն կը նային իրարու եւ հաւանաբար կը յօրանջեն: Մէկը ոչ տալու կարողութիւն ունի, ոչ ալ տալիք բան: Միւսը ոչ իւրացնելու կարողութիւն ունի, ոչ ալ չորցածը պահանջելու իմաստութիւն:

Այս տգեղ պատկերը իր լրումին կը հասնի քանի մը վարչականներու եւ հիմնադիրներու ճարտար միջամտութեամբ: Վերջին տարիներու ընթացքին մեր մազերը փետտեցինք, երբ տեսանք որ մեր վարժարաններուն մէկ երկու արժէքաւոր ուսուցիչ կամ տնօրէններն ալ, որոնցմէ դեռ բաներ մը կը սպասէինք, եւ որոնք բաներ մը կուտային արդարեւ, վարժարանէն հեռացուեցան վարչականներու... անհունօրէն ծափահարելի կարճատեսութեան հետեւանքով: Այս վերջիններուն համար վարչական մէկ երկու դժուարութիւնները այնքան ծանր կշռեցին որքան մարդկային մարմնի մը չափ ոսկիին ծանրութիւնը: Եւ անոնք անխնայ փողոց նետեցին ոսկին: Նետեցին, որովհետեւ ոսկիին գաղափարը չունէին եւ կը կարծէին որ դեղին թիթեղն ալ կը տեսնէ ոսկիին գործը:

Հիմա մենք յուսահատօրէն կը նայինք մեր վարժարաններուն, որոնք իրենց ուսուցիչներով, աշակերտներով եւ վարչայինով, դարձած են պարապարապ եռանկիւններ:

Երբ Ուսուցչաց Հիմնարկը հիմնուեցաւ, մեր այսօրուան կրթական դժուարութիւններուն եւ տագնապներուն մեծագոյն մասը գոյութիւն չունէին տակաւին: Մեր դասարանները այնքան պարապ չէին նիւթական եւ բարոյական բովանդակութեան տեսակէտէ: Ուսուցիչներ ունէինք, աշակերտներ ունէինք: Դասարանները կը յորդէին աշակերտներու բազմութեամբ, տնօրէնները, մէկ դասարանի մէջ, քսանի, քսանհինգի տեղ, երեսուն, քառասուն աշակերտ կը նստեցնէին: Ճիշդ է որ մայրենի լեզուն այդ շրջանին ալ սկսած էր քիչ մը նահանջել, բայց տակաւին չէր վերածուած այն «խրտուիլակ»էն որմէ այսօր թերեւս կը սոսկան աշակերտներուն մեծ մասը, ուսուցիչներուն մէկ մասը:

Միայն թէ այդ շրջանին տակաւին մեր ուսուցիչները նիւթական ապահովութեան եւ բաւարարութեան մէջ չէին: Կը տառապէին նաեւ հայերէն դասագիրքերու պակասէն: Մեր կրթական պայքարը կը շարունակուէր երեսուն, քառասուն տարի առաջուան զէնքերով: Արդիականութեան շունչը կը պակսէր մեր դասարաններուն մէջ:

Ուսուցչաց Հիմնարկը ուրեմն հիմնուեցաւ ամէն բանէ առաջ այս պարապութիւնները լեցնելու համար: Ուսուցիչներուն թիկունք կանգնելու, անոնցմէ չքաւորներուն ձեռք երկարելու, անկարներուն տուն եւ տեղ ապահովելու, հանգստեան թոշակ չունեցող նախկին ուսուցիչներուն նեցուկ ըլլալու, եւ տակաւին դասագիրք պատրաստելու, խոստմնալից երիտասարդ ուսուցիչներու համար ալ ինքնազարգացման կարելիութիւններ ստեղծելու համար:

Այս մտահոգութիւններով մէջտեղ ելած Ուսուցչաց Հիմնարկը կամ Միութիւնը շատ չանցած յանկարծ եւ բոլորովին անակնկալ կերպով ինքզինքը գտաւ նոր խնդիրներու դիմաց: Կը յայտնուէին պետական նոր օրէնքներ որոնք կը սահմանափակէին մեր նախակրթարաններու ուսուցիչները: Կը խախտէին մեր վարժարաններուն մէջ հարիւրաւոր տարիներէ ի վեր գործադրուող դրութիւնները, մէկ օրէն միւսը մեր վարժարանները, մանաւանդ նախակրթարանները առանց ուսուցիչի մնալու վտանգին կ'ենթարկուէին:

Ուսուցչաց Հիմնարկը — կամ Ուսուցչաց Միութիւնը (մենք շատ չենք զանազաներ այս երկու քոյր հաստատութիւնները) — այդ օրերուն — եթէ սխալ չենք յիշեր — իր առաջին յաղթանակը տարաւ անմիջապէս միջոցառումներ ապահովելով պետական նոր պահանջներով նախակրթարանի ուսուցիչ հասցնելու համար: Քանի մը տարի յաջողեցաւ այս գործին մէջ եւ կը կարծենք թէ այդ քանի մը տարիներու ընթացքին շահուածը արդէն քիչ բան չէ:

Ուսուցչաց Հիմնարկը շուտով ձեռնարկեց նաեւ մանկապատանեկան հրատարակութիւններու եւ մանաւանդ դասագիրքերու պատրաստութեան: Քիչեր միայն կրնան գնահատել այս գործերուն դժուարութիւնը եւ որքան որ ալ դժուարութիւններ երբեք ինքնին չեն բաւեր արդարացնելու կարգ մը թերութիւններ, պէտք է խոստովանինք որ Ուսուցչաց Հիմնարկի հրատարակչական գործունէութիւնը աւելի շատ սպիտակ ունի իր թղթածրարին մէջ, քան թէ սեւ, այսինքն աւելի շատ յաջողութիւն՝ քան թէ վրիպում:

Ուսուցչաց Հիմնարկը բախտաւորուեցաւ նաեւ բացառիկ առանձնաշնորհումով մը: Մինչ պետական ինչ – ինչ օրէնքներ հազարումէկ դժուարութիւններ կը ստեղծէին համայնական մեր բոլոր հաստատութիւններուն համար, կը զրկէին զանոնք զանազան բարերարներէ կտակներ, անշարժ կալուածներու նուիրատուութիւններ ընդունելէ, նոյնիսկ իրենց կքած եւ փլչելու հակամէտ տանիքները նորոգելէ, կամ պատերը ուղղաներկելէ, Ուսուցչաց Հիմնարկը, իր կանոնագրով զերծ կը մնար այս արգելքներէն եւ կը հանդիսանար համայնական միակ հաստատութիւնը որ կրնար անշարժ կալուածներու եւ ամէն տեսակ կտակային նուիրատուութիւններու բարիքէն օգտուիլ:

Ուսուցչաց Հիմնարկը իր սահմաններէն դուրս ելլելով ձեռնարկեց ուրիշ ազնիւ նպատակներու ալ. օրացոյցներ հրատարակեց, զանոնք սիրայօժար զրկեց այն բոլոր հասցէներուն զորս կրցաւ գտնել, հրահրեց թարգմանչական աշխատանքները, պատուագիններ վճարեց թարգմանիչ գրագէտներու, դասընթացքներ կազմակերպեց հաւաքավայրին մէջ, մէկ բառով՝ ուսուցչաց հարցերով չգոհացաւ, մասնակցութիւն բերաւ մշակութային շարժումի:

Բայց այս բոլոր բարի իրագործումներուն քովն ի վեր Ուսուցչաց Միութիւնն ու Հիմնարկը, որքան կարելի է դատել հեռուէն, չկրցաւ իր շուրջ համախմբել մեր ուսուցիչները: Այս մէկը շատ տարօրինակ երեւոյթ է: Մինչ կը սպասուէր որ բոլոր ուսուցիչները մէկ հարուածով իւրացնէին Ուսուցչաց Միութիւնն ու Հիմնարկը, եւ Հիմնարկին կեդրոնն ալ իրենց տունը նկատէին, հեռու մնացին, չհաղորդուեցան: Կրնանք ըսել որ շատեր երկար ու երկար տարիներ այսպիսի հաստատութեան մը գոյութենէն լուր անգամ չունեցան: Ուսուցչաց Հիմնարկի մը, Միութեան մը անունով կազմակերպուած ինչ – ինչ հանդիսութիւններու ամէն մարդ ներկայ գտնուեցաւ, մեր ուսուցիչները չգտնուեցան: Յանցանքը որո՞ւնն էր: Չենք գիտեր: Բայց պակսող բան մը կար, որ աչքառու էր:

Ռ. ՀԱՏՏԻՃԵԱՆ
(Շար.)

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՇԱՀԵԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

—o—

Հայաստանի Գիտութիւններու Ակադեմիայի հրատարակչականը լոյս ընծայած է Հ. Մելքոնեանի «Ասորական աղբիւրներ» գիրք Ա.ը, որ 8րդ հատորը կը կազմէ «Օտար աղբիւրները Հայաստանի եւ Հայերի մասին» շարքին:

Պատմական գիտութիւններու դոկտոր Հրաչ Բարթիկեան գրախօսականով մը անդրադարձած է այս շահեկան աշխատասիրութեան: «Լրաբեր հասարակական գիտութիւնների» հանդէսէն քաղելով կը ներկայացնենք զայն, արեւմտահայերէն:

×

Հայաստան դեռ հին ժամանակաշրջաններէն սկսեալ սերտ կապեր հաստատած է բազմաթիւ դրացի երկիրներու հետ: Այդ կապերը՝ քաղաքական, տնտեսական, մշակութային, նպաստած են Հայերուն եւ դրացի ժողովուրդներուն փոխադարձ ծանօթութեան, տնտեսական զարգացումին, մշակութային փոխադարձ ազդեցութիւններուն. ասոնք արտացոլուած են գրական աշխատասիրութիւններու մէջ:

Յոյն, լատին, արաբ աղբիւրներէ անցեալին որոշ բաներ թարգմանուած են հայերէն. ասորականը այս իմաստով խոպան մնացած է, թէեւ Ասորիները միջնադարուն տնտեսական, մշակութային եւ դաւանաբանական առումով բազմաթիւ կապերով կապուած եղած են Հայերուն հետ: Այսօր հրապարակի վրայ է Հ. Մելքոնեանի «Ասորական աղբիւրներ»ու Ա. գիրքը, որ նուիրուած է Զ. դարու ասորի պատմագիրներ Մշիխա Զխայի, Կեղծ Նոնա Սինակեցի, Զաքարիա Հռետորի եւ Յովհան Եփեսացիի երկերուն մէջ Հայաստանի եւ Հայերու վերաբերեալ հատուածներուն թարգմանութեան, ինչպէս նաեւ հեղինակներուն անձին եւ աշխատանքին, ապրած ժամանակաշրջանին, հայ – ասորական յարաբերութիւններու պատմութեան ուսումնասիրութեան:

«Ասորական գրականութիւնն ու պատմագրութիւնը» ընդհ. տեսութեան մէջ, հեղինակը մերժած է ընդունիլ այն սխալ կարծիքը, թէ Ասորիները պարզ միջնորդի դեր կատարած են յունական մշակոյթը Արեւելքին ծանօթացնելու մէջ: Աշխատած է ցոյց տալ, թէ անոնք ստեղծած են իրենց բարձրորակ գրականութիւնը, արուեստը, եւ ընդգծած է այս գործին մէջ Բարդածանի, Եփրեմ Ասորիի, Բար Հեբրէոսի եւ Այլոց դերը ու ձգած ժառանգութիւնը: Անդրադարձած է ասորական հին միջնադարեան բանաստեղծութեան, վարքագրութեան, պատմագրութեան, ասորական գրականութեան վրայ դաւանաբանական վէճերուն ձգած ազդեցութեան եւ, հանգամանօրէն, ներկայացուցած է նեստորականութեան տարածման պատճառները Ասորիներուն մօտ, այս դաւանանքին ազդեցութիւնը ասորական մշակոյթին վրայ: Հոս, հեղինակը նշած է նաեւ հին միջնադարու Պարսկաստանի, Բիւզանդիոնի քաղաքական, ռազմական, տնտեսական եւ մշակութային կեանքին մէջ Ասորիներու խաղացած յատուկ դերը:

Աշխատութիւնը բաժնուած է չորս մասերու: Իւրաքանչիւրին մէջ ներկայացու-

ցած է ասորի հեղինակին կեանքն ու գործունէութիւնը բաւական մանրամասն, յիշատակած է ամէն մէկուն գրածին արժէքը Հայոց պատմութեան ուսումնասիրութեան համար։

1.— Միխա Զեխայի երկը կրած է « Ադիաբենի եկեղեցիին պատմութիւնը » խորագիրը։ Հեղինակը ներկայացուցած է վերոյիշեալ երկին Բ.–Զ. դարու առաջին կէսին համող ժամանակաշրջանին պատմութիւնը՝ մէջն առնելով դրացի ժողովուրդներուն, ուրեմն նաեւ Հայոց պատմութիւնը։ Բովանդակալից ուսումնասիրութեամբ մը Մելքոնեան յիշատակած է Միխա Զեխայի կեանքն ու գործունէութիւնը, երկին աղբիւրները, ասորական բնագիրները։ Ադիաբենի մէջ քրիստոնէութեան տարածումը, ինչպէս նաեւ հայկական աղբիւրներու տուեալները յիշեալ հեղինակին մասին։ Այսոնց արժէքը։

2.— Կեղծ Եռչվա Սիւնակեցի « Ժամանակագրութիւնը » բովանդակած է Գ. դարու վերջաւորութենէն մինչեւ Զ. դարուն սկիզբները երկարած ժամանակաշրջանը։ Ասիկա Հայոց պատմութեան համար կարեւոր է Պարսից Կաւադ Թագաւորին (488 – 531) օրով Հայերու՝ Սասանեաններու դէմ բարձրացուցած ապստամբութեան, Ե. – Զ. դարերու պարսկաբիւզանդական պատերազմներուն եւ Հայերու բռնած դիրքին, Հայաստանի քաղաքական վիճակին մասին տրուած տեղեկութիւններով։

3.— Զաքարիա Հռետորին « Ժամանակագրութիւնը » ընդգրկած է 451–491 թուականներու պատմութիւնը, որ նախապէս գրուած է յունարէն, բայց մնացած է միայն ասորերէն թարգմանութիւնը՝ ասորի անանուն բանաքաղի մը պատմական երկասիրութեան մէջ, կազմելով այս վերջինոյն Գ.–Դ. եւ, մասամբ, Ե.–Զ. բաժինները։ Ասիկա հետաքրքրական է Դուինի Հայոց կաթողիկոսութեան, անոր ենթակայ եպիսկոպոսութիւններուն, բիւզանդական կայսրութեան Պարսկաստանի ուղղութեամբ կատարած արշաւանքներուն վերաբերեալ տեղեկութիւններով։

4.— Յովհան Եփեսացիի « Եկեղեցական պատմութիւնը » բաղկացած է երեք մասէ։ Առաջին երկուքը՝ Յուլիոս Կեսարէն մինչեւ 571 թուականը նկատուած է կորսուած։ Պահպանուած մասը բովանդակած է 571–585 թուականներու դէպքերուն պատմութիւնը։ 571ին Սասանեաններու դէմ Հայերու ապստամբութեան ամէնէն կարեւոր աղբիւրներէն մէկն է։ Յովհան Եփեսացի մանրամասն շարադրած է նաեւ Յուստինիանոս Բ.ի հալածանքներուն, ինչպէս նաեւ Պարսից Շապուհ Բ.ի հայ քրիստոնեաներու դէմ կազմակերպած հալածանքները։

Հ. Մելքոնեանի արժէքաւոր պատմաբանասիրական, աղբիւրագիտական ուղիներով հայ ընթերցողը առաջին անգամ ըլլալով մայրենի լեզուով հնարաւորութիւն ունի ծանօթանալու հին միջնադարու ասորական աղբիւրներուն այն երեսներուն, որոնք լայն եւ կարեւոր տեղեկութիւններ տուած են Հայաստանի եւ Հայերու մասին։ Հայագէտները կարելիութիւն կ'ունենան աւելի խոր ուսումնասիրելու տուեալ ժամանակաշրջանի հայ – ասորական յարաբերութիւնները։ Յուսանք, որ Հ. Մելքոնեան յառաջիկային կը հրատարակէ միջնադարու ասորական միւս հեղինակներուն՝ Հայաստանի եւ Հայերու վերաբերեալ աշխատութիւնները, հայերէն թարգմանութեամբ։

Հ. ԲԱՐԹԻԿԵԱՆ

Հ. Մ. Ը. Մ. - ԱՐԾԻՒ

ՄԱՐՍԷՅԼ (Յառաջ).— « Յառաջ », պարբերաբար արձագանգ կ'ըլլայ Մարսէյլի Հ. Մ. Ը. Մ. – Արծիւ մարզական համաձայնութեան զանազան գործունէութեանց, ըլլայ կազմակերպական աշխատանքներու, ըլլայ ձեռնարկներու եւ անշուշտ ի մասնաւորի մարզական կեանքի զանազան երեսներու շուրջ։

1977 – 78 մարզական եղանակի կիսուն, ուզեցինք առաջին հաշուեկշիռ մը ներկայացնել, մեկնելով մանաւանդ Սէնլուի մէջ, վերջերս տեղի ունեցած ժողովէն, անկէ քաղուած տեղեկութիւններէն։

Ցայտնենք որ նման տեղեկատուութեան ժողովներ զանազան հայամիտ շրջաններու մէջ, սքանչելի նախաձեռնութիւն մըն է, Հ. Մ. Ը. Մ. – Արծիւը, եթէ կարելի է ըսել, իր « դաշտէն » դուրս բերելու համար, ժողովուրդին մէջ մտնելու համար։ Այս գաղափարը կը պատկանի ֆութպոլի յանձնախումբին։ Յանձնախումբ մը որ մարմին առաւ այս եղանակին սկիզբը եւ որուն նպատակն էր ստեղծել եւ կազմել « Ֆութպոլի դպրոց »ի մը անհրաժեշտ կառոյցը։ Թուցէ որակումը քիչ մը յաւակնոտ է, « ամաթէօր » ակումբի մը համար, բայց եւ այնպէս տրուած տեղեկութիւններուն համաձայն, ֆութպոլի յանձնախումբը լաւ ընթացքի մէջ է շնորհիւ իր անձնակազմի պատրաստակամ տարրերուն, որոնք բոլորովին սիրայօժար իրենց ծանօթութիւնները, տաղանդը եւ նուիրումը ի սպաս դրած են Միութեան։

Ֆութպոլի յանձնախումբի ընդհանուր պատասխանատուն է՝ Գրիգոր Ելքովանեան, ծանօթ անուն մը ոտնագնդակի տեղական շրջանակներուն մէջ։ Իր շուրջը ունի երիտասարդ աշխատակիցներ՝ Ժանֆլօտ Թիւրփինեան, Ժօժօ Յովսէփեան, Կարօ Միլտոնեան, ինչպէս նաեւ Ռոլան Վարդանեան, Ժորժ Տօրումեան, Իվ Պեռլան եւ Ռոպէր Կրուսոն որոնք կը մարզեն զանազան խումբերը « փուսէն »ներէն աւագ խումբը։ Իսկ որպէս այս զանազան խումբերուն ընկերացող ղեկավարներ՝ Փիէռ Ազանեան, Ալպէռ Թերզիպաշեան, Շարլ Տերուզեան, Մելքոն Քէօսէեան, Թոնի Մուրատեան, Ռոպէռ Տօնապետեան, Մարգար Թէճիրեան, Ռընէ Քիւրքճեան, Ժան Ղարիպեան, Գասպար Առապկեան, Մ. Արզումանեան, Գասպարեան, Հայրապետեան, Մինասեան, Տիգրան Պօղեան եւ Ալէն Տերուզեան։

Հ. Մ. Ը. Մ. – Արծիւը կը հաշուէ շուրջ 120 « լիսանսիէ », բաժնուած ըստ տարիքի եւ դասակարգի եօթը խումբերու մէջ։ Աւագ խումբը կը մրցի Տիւթրիք տը Փրովանսի Փրոմոսիոն տ'Օնէօր Ա. դասակարգին մէջ։ Երթի մրցումներու աւարտին, ընդհանուր դասաւորման մէջ 12 խումբերու վրայ կը գրաւէ 11րդ տեղը, մէկ յաղթանակ, հինգ պարտութիւն, չորս հաւասար խաղ։ Լրիւ եւ ճշգրիտ ըլլալու համար ըսենք որ Հ. Մ. Ը. Մ. – Արծիւը կը հաշուէ մէկ մրցում պակաս։

Արդիւնքները հեռու են փայլուն ըլլալէ։ Պէտք է յուսալ եւ մաղթել որ դարձի մրցումները աւելի ժպտին « դեղին – սեւերուն » որոնց միակ նպատակակէտն է այս եղանակին համար ապահովել իրենց տեղը շրջանային ֆութպոլի ընտրանիին մէջ։ Այս եղանակը աւագ խումբին համար փոխանցման եղանակ մըն է քանի բազմաթիւ լաւ եւ փորձառու խաղացողներ մեկնեցան այլ գոյներու տակ։ Երիտասարդ տարրերը կուտան իրենց լաւագոյնը, բայց առաջին եղանակը « մեծ »երուն մէջ միշտ դժուար է։ Անոնք կը ներկայացնեն ապագան։ Եւ հոս է որ Հ. Մ. Ը. Մ. – Արծիւի ըրած ճիգերը գնահատելի են քանի ծրագրուած ձեւով վաղն է որ կը պատրաստուի ապահովելով աւելի քան կիսադարեան այս մարզական միութեան յուսալից վաղորդայններ։ Շեշտենք անգամ մը եւս Ֆութպոլի յանձնախումբի կատարած դրական եւ արդիւնաւէտ աշխատանքը, մաղթելով որ յարատեւ ըլլայ իր ծրագիրներուն եւ վճռականութեան մէջ։

Վերջացնենք այս թղթակցութիւնը, վեր առնելով դրական աշխատանք մը որ ցոյց կուտայ թէ Հ. Մ. Ը. Մ. – Արծիւը իրապէս բոլոր ճիգերը լարած ու կեդրոնացուցած է երիտասարդներու, պատանիներու պատրաստութեան վրայ։ Արդարեւ, կը կազմակերպէ « Թուռնուա » մը ժիւնիորներու համար մասնակցութեամբ Մարսէյլի լաւագոյն խումբերուն, որգեգրելով Եւրոպայի բաժակներու ձեւը, այսինքն երթուդարձի մրցումներ եւ աւարտական մրցում մը։ Մրցաշարքին կը մասնակցին ութ խումբ որոնց մէջ՝ «Օլէմփիք տը Մարսէյլ»ի ժիւնիորները ինչպէս նաեւ Սէնթ Անթուանի Ժի. Էս. Ա.Ն եւ անշուշտ Հ. Մ. Ը. Մ. – Արծիւը։ Յաղթական խումբին կը տրուի 15 տոմսակ (բոլոր ծախքերը մէջն ըլլալով) ներկայ ըլլալու եւրոպական Բաժակի Ախոյեան Ակումբներու աւարտական մրցումին որ այս տարի տեղի պիտի ունենայ Լոնտոն, նշանաւոր «Ուէմպլէ» մարզադաշտին վրայ։ « Թուռնուա »ն կը սկսի Մարտ 21ին եւ կը վերջանայ Մայիս մէկին։ Առենին, յատուկ թղթակցութեամբ, կ'անդրադառնանք այս սքանչելի նախաձեռնութեան վրայ։

ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ

ԴՈՂԴՈՋՈՒՆ ԴՈՂԴՈՋ

ՏԻԹՐՈՅԹԻ Հայ Դատի յանձնախումբը եւ Հ. Ե. Դաշնակցութիւնը կազմակերպած են հանդիպում մը ծերակուտական Փօլ Սարպանէսի եւ տեղւոյն Հայերուն միջեւ։ Մերիլէնտի ծերակուտականը մէկ ժամուան ճառով մը թելադրած է ներկաներուն հետապնդել Թրքահայերու մարդկային իրաւունքներու հարցը եւ Թրքական կառավարութեան սեղմումները բացայայտել եւ Արտաքին նախարարութեան շրջանակներու ուշադրութեան յանձնել։ Փօլ Սարպանէս յատկապէս շեշտած է կարեւորութիւնը քաղաքական աշխատանքներու մէջ Հայերու մասնակցութեան, նշելով որ Թուրքիոյ հայկական վարժարաններու վրայ բանեցուած ճնշումները, Հայերու վրայ 1915ին ի գործ դրուած ցեղասպանութեան եւ Թուրքիոյ կողմէ Լօզանի դաշնագրի փոքրամասնութեանց վերաբերեալ յօդուածներու ոտնահարման խնդիրները պէտք է յարուցուին աւելի զօրաւոր կերպով եւ աւելի լայն շրջանակներու մէջ։ Իր խօսքի աւարտին, ծերակուտականը պատասխանած է ներկաներու հարցումներուն։

« ՔՐԻՍՉԸՆ ՍԱՅՆՍ ՄՈՆԻԹԸՐ » օրաթերթի Յունուար 10ի թիւին մէջ, Փրոֆ. Վահագն Տատրեան՝ « Այս յանդուգն Հայերը » վերնագրով, ընդարձակ յօդուած մը ստորագրած է եւ անդրադարձած Սեւրօ Խանզադեանի կողմէ Լէոնիտ Բրեժնեւի ուղղուած նամակին եւ Ղարաբաղի պատմական հոլովոյթին՝ խնդրին էութիւնը եւ նշանակութիւնը պարզելու համար ամերիկեան եւ օտար հանրային կարծիքին։ Փրոֆ. Վ. Տատրեան տարիներէ ի վեր կը հետեւի Վրաստանի եւ Ազրբէջանի աշխարհագրական սահմաններուն մէջ գտնուող հայապատկան հողերու եւ այդ գօտիներուն մէջ բնակող Հայերու կեանքին ու խմորումներուն։

ՄՈՆՐԷԱԼԻ մէջ, Յունուար 7ին, մեռած է Տիկին Ալիս Մարաշլեան, 41 տարեկանին։ Ողբացեալը ուսուցչական պաշտօն վարած է Պէյրութի Ս. Նշան վարժարանին մէջ իբրեւ ֆրանսերէնի դասատու։ Ապա, Մոնրէալի մէջ նուիրումով մասնակցած է Համազգայինի աշխատանքներուն եւ օգտակար դեր ունեցած տեղւոյն հայ կեանքի կրթական, միութենական եւ կազմակերպական մարզերուն մէջ։ Ողբացեալը կինն էր ընկ. Օննիկ Մարաշլեանի։

ՉՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ
ՉԵՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁՈՒԻՐ

ՀԻՆ ԷՋԵՐ

ԱԶԳԻՍ ԲԱՐԵՐԱՐՆԵՐԸ

— Մեզի ծաղրելո՞ւ եկեր ես։ Ատոնք գէշին գէշն են։ Ազգին բոլոր աղէտները ատ քաղաքներուն երեսէն են. բարով խերով չըլլային։ Ուրիշ քաղա՞ք կը պակսի։

— Շատ աղէկ, ուրիշ տեղերէ ալ որբեր կան. Մարզուան, Ակն, Արաբկիր...

— (Բարկութեամբ) Մենք քեզի շնորհքով քաղաք կ'ըսենք՝ դուն եկեր ի՞նչ կ'ըսես։ Անոնց բոյնը էն առաջ ատ տեղուանքը գրուեցաւ. մենք ալ բան գիտենք։ Ազգին բոլոր աղէտները ատ քաղաքներուն երեսէն են. բարով խերով չըլլային։

— Կիլիկիայէն չառնեմ, Հայաստանէն չառնեմ, Փոքր–Հայքէն չառնեմ, անդին ի՞նչ մնաց։

— Հայուն ԽԸԲԼԸԽԻ՞Ն եկեր ես որ պիտի երթաս աքսորութեան ճիղերուն դպած տեղերէն առնես։ Մինչեւ Ջինտմաչուն Հայ կայ, ա՛ռ ու տա՛։ Աս աս է. կարճ կապենք։ Ի՞նչ տեսակ որբեր են նայինք։

— Որբին տեսակը կա՞յ, ամէնուն ալ հարը մարը չար...

Ժողովականները.— Սըս սըս սը...

— Միւսին, մտածելով խօսէ։ Ամէն բան իր պատշաճ լեզուն ունի.ատանկ բաներուն կ'ըսեն՝ դէպքին հանդիպած են։

— Ատ ալ աղէկ, ամէնուն ալ հարը մարը դէպքին հանդիպած են, տղաքն ալ որբ մնացած են։

— Շէնքով շնորհքով որբեր չկա՞ն որ կ'երթաք ատանկները կը փնտռէք։

— (Զարմացած) Շէնքով շնորհքով որբը ո՞րն է։

— Մարդը կը հիւանդանայ, խոստովանանքը կ'ըլլայ, հաղորդութիւնը կ'առնէ, խելքը գլուխը անկողնին մէջ հոգին կ'աւանդէ, եկեղեցական արարողութիւններով կը տանին կը թաղեն. աստնկկանոնաւոր մեռնողին ո՞վ բան կ'ըսէ։ Ասոնց ձգած տղաքն ալ շէնքով շնորհքով որբ են, մեղքցուելու ալ արժանաւոր։ Ասանկ որբեր առնելու ես։ Մէյ մըն ալ, ի՞նչ ըսել է ատ տարիքը տղաք առնել որ մտքերնին բաներ մը դրած ըլլան։

— Ծիծի տղա՞քը առնեմ։

— Ատ քու գիտնալու բանդ է։ Ատ տարիքը տղաքներ կ'առնէք որ մտքերնին բաներ մը դրած ըլլան. անոնց գլուխը շուտով կը լեցուի. երթան բան մըն ալ իրենք հանեն, վրէժ լուծենք ըսելով, ինչպէս բերնովդ խոստովանեցար։ Անոնք ալ պատիժնին շուտ կը գտնեն, բայց ի՞նչ օգուտ, անոնց տղաքն ալ նորէն ասանկ մեր վրայ կը մնան։ Ու մենք գատինք աշխատինք, մեր զաւակներն ալ գատին աշխատին, մեր թոռներն ալ գատին աշխատին որ ասանկները պահենք մեծցնե՛նք։ Ամա՛ն Աստուած, ամա՛ն Աստուած, աս ի՞նչ է մեր քաշածը։

(Ժողովականները կէս մը ոտքի ելած օձիքնին կը թօթվեն ու միաբերան) Ամա՛ն Աստուած, ամա՛ն Աստուած, աս ի՞նչ է մեր քաշածը։

— Ահա կը տեսնե՞ս, ժողովս ամբողջապէս կը բողոքէ, ա՛լ դուն մտմտա թէ ի՞նչ ընելու ես, ընտըր տղաք առնելու ես որ մեր վստահութիւնը գրաւես։ Գանք սա անուններուն։ Ասկէ ետքը ա՛լ ատանկ անուններ պիտի չըլլան։ Ազգին բոլոր աղէտները ատ անուններու երեսէն են. բարով խերով չըլլային։ Առաջ ի՞նչ երջանիկ էինք երբ շէնքով շնորհքով Հայու անուններ կային։ Որբերուն ատ մեր հին անունները դնելու է։

— Ատ դիւրին է. հին անուններ կը դնենք. Սարգիս, Գէորգ, Մկրտիչ, Գրիգոր, Թադէոս, Բարթողիմէոս...

— Կեցի՛ր, միւսիւ, կեցի՛ր, ո՞ւր կը վազես։ Ատ անուններն ալ չեն ըլլար։

— Բայց մեր հօրենական պապենական անունները ատոնք չե՞ն։

— Ամէն բան իր ատենին։ Հիմա ատ անունները շատ ջուր կը վերցնեն։ Մէյ մը սա Սարգիսը, Գէորգը երբեք չենք ընդունիր։ Ան ի՛նչ է ժամերը պատկերներուն վրան կան, ձեռքերնին սուր, ներքեւնին ձի, ոտքերնուն տակ վազան մը։ Տէրութեան կասկած տալու չէ, տղոցը միտքն ալ բան ձգելու չէ։ Մկրտիչը՝ արմատէն ջնջելու է. հիմա գացեր էջմիածին հանդիսատը կը նայի։ Ազգին բոլոր աղէտները ատ մարդուն երեսէն են. բարով խերով չըլլար։ Ան Գրիգոր է, Թադէոս է, Բարթողիմէոս է, անոնք մտքէ անցընելն ալ մեղք է։ Մենք ալ քիչ մը ի դրոց ենք, գիտենք։ Գրիգոր, Թադէոս, Բարթողիմէոս ըսի՞ր մի, լէպ սէմէտէն լէպլէպին աղնար, « Հայաստանեացս » ալ ինքնիրենը եաւէն կուգայ։ Հայաստան մայաստան չկայ. ատ բաները ալ լմնցան։

ԱՐՓԻԱՐ ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ

(Շար. – 2)

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՄԱՐՍԷՅԼ – ՊՕՄՈՆ

Պր. Յարութիւն Աբգարեան, Տէր եւ Տիկին Ժաք Գասապալեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ժորժ Ճմուլեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Լեւոն Մաթէոսեան (Ամերիկա), Տէր եւ Տիկին Նուպար Գալվաճեան եւ զաւակները, Պր. Կարպիս Ծովիկեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի Կիրակի, Փետր. 5 Պօմոնի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցին իրենց սիրեցեալ կնոջ, մօր, մեծ–մօր, զոքանչին, քրոջ եւ ազգականին՝

ԱՐՇԱԼՈՅՍ ԱԲԳԱՐԵԱՆԻ

(ծնեալ Զագըր Յակոբեան)

մահուան տարելիցին առթիւ:

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն:

ՓԱՐԻԶ
Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ–ՄԿՐՏԻՉ

Հինգշաբթի, փետրուար 2, տօն է Սըրբոց Վարդանանց զօրավարացն մերոց՝ հազար երեսուն եւ վեց վկայիցն, որք կատարեցան ի մեծի պատերազմին (451 թ.):

Այս առթիւ Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ Մայր եկեղեցւոյ մէջ ժամը 10ին պատարագ կը մատուցուի:

Կը հրաւիրուին մեր ժողովուրդն ու դպրոցներու աշակերտութիւնը եւ մեր մանուկները ներկայ գտնուելու, ներշընչուելու Վարդանանց հաւատքով եւ աղօթելու Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ ան–սասանութեան համար:

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՊԱՏԱՐԱԳ, ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ԵՒ ՄԱՏԱՂՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Տարօնի Հայր. Միու–թեան վարչութիւնը Վարդանանցի տօնին առթիւ կը հրաւիրէ քաղաքիս եւ բո–լոր արուարձաններուն մէջ ապրող հայրենակիցները, ներկայ ըլլալու իր առաջին հոգեհանգիստին, նուիրուած իր բոլոր նահատակներուն անխտիր՝ Կիրակի, Փետր. 5, Պուլ. Օտտոյի Ս. Յակոբ մատրան մէջ:

Հոգեհանգիստէն վերջ մատաղի օրհ–նութիւն կը կատարուի:

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ

ՆՇԱՆ ՔՀՆՅ. ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ

CASINO DE CHARBONNIERES, SAMEDI 4 FEV. de 21 h. à L'aube

Dans le cadre du 60e Anniversaire du 28 Mai 1918

LE NOR SEROUND DE LYON

organise une

Nuitée Dansante

avec le grand orchestre de RMC « LES MEDITERRANEENS »

En attraction : L'ENSEMBLE ARMENIEN « ANI »

BUFFET AMBIANCE COTILLONS

Réservations : Annik Terzibachian 78) 25-08-28

ՏԻՐԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

Ճաշարաններ

PIZZA OSKIAN ընդարձակ սրահով, յարմար խմբական խրախճանքներու եւ ընկերական հաւաքոյթներու:

139, rue St. Honoré Paris 1er tél. 260 23 80

ILE DE CRETE հայկական եւ յունական խոհանոց

10, rue Mouffetard Paris 5e tél. 326 31 37

ARCHE DE NOE

42, rue Descartes Paris 5e tél. 329 68 83

Խանութներ արեւելեան ուտեստեղէններու

ՏԻՐԱՆ Ա. 26, rue de Trévise Paris 9e tél. 770 38 63

ՏԻՐԱՆ Բ. 18, rue de Chabrol Paris 10e tél. 770 26 55/6

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Մուրատ – Ռափայէլեան Նախկին Աշակերտաց Միութեան նախագահ Պ. Նուպար Փափազեան 500 ֆր. կը նուիրէ «Յառաջ»ին:

ՀԻԷՌ.— Տէր եւ Տիկին Ե. Միքայէլեան 100 ֆր. կը նուիրեն:

ՓԱՐԻԶ.— Պ. Ժիրայր Մուրատեան 150 ֆր. կը նուիրէ:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Յովսէփեան ընտանիքը 200 ֆր. կը նուիրէ:

ՄՈՆԹՐԷՕՅ.— Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Ետիգարտաշեան 50 ֆր.:

ՊԱՆԵԷՕ.— Պ. Յարութիւն Քէհեայեան 50 ֆր.:

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆԻ ՇՔԵՂ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ
GRAND BAL du MARDI GRAS

Շաբաթ, 4 Փետր. ժամը 20էն մինչեւ արեւածագ

Ճաշի սպասարկում՝ ճիշդ ժամը 21ին

dans les salons de l'Hôtel MÉRIDIEN

81, Bld. GOUVION SAINT CYR, PARIS (17e)

Մասնակցութեամբ

ՊԵՐՆԱՐ ՏԷՏԷՃԵԱՆԻ եւ իր ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲԻՆ

avec les chanteurs : BEDIK et Duo HARTAR

Le Trio KLOPCHIK

des Grands Cabarets Russes

DALLAS GANG

ROCK'N ROLL

Մասնակցութիւն ճաշին՝ 200 ֆր.

Etudiants et moins de 25 ans : Entrée : 30 F. à partir de 23 h.

Այժմէն իսկ կրնաք ձեր սեղանները վերապահել, հեռաձայնելով հետեւեալ թիւին— 878·02·99

Chèques à l'ordre de C.C.P. 10 775 28 G PARIS

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

Banquet et Gala

Organisés par LES ANCIENS COMBATTANTS ARMENIENS d'Issy-les-Moulineaux et Clamart

Sous le patronage de M. JEAN FONTENEAU

Maire de Clamart

et la présence de M. NOURHAN FRINGHIAN

Président d'Honneur

Centre Culturel JEAN ARP, 22 Rue P. V. Couturier à Clamart

Samedi 25 Février, de 20 h. 30 à l'aube

PARTIE ARTISTIQUE

MINAS PALANDJIAN (chanteur)

Orchestre : MELKON - SEVAN

Pour tous renseignements et réservations :

PARIS : 770-07-25 CLAMART : 642-73-10 ISSY : 642-45-25

BAKERDJIAN, 35 Rue de Trévise, Paris 9e

PALOUYAN, 523-24-97 — 9, rue de Trévise, Paris 9e

ASSOCIATION
DES SCOUTS ARMENIENS

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

CINQUANTENAIRE de L'ASSOCIATION

FÊTE SCOUTE

de la Région LYON - DECINES

Dimanche 5 Février à 14 h. 30

SALLE MOLIERE

18 Quai de Bondy, Lyon

Երգ, Զաւեշտ (*հայերէն եւ ֆրանսերէն*), *ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ է*

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Պօմոնի սրահին վերանորոգումի հանգանակութեան մասնակցող ազգայիններու ցանկը

Այրի Տիկ. Հայկ Սէմէրճեան 40 ֆր., այրի Տիկ. Սիրան Կարապետեան 500, Արշաւիր 200, Պ. Վաղարշակ Տ. Վարդանեան 300, Հայր եւ որդի Պօյաճեան 500, Պ. Գրիգոր Թութէլեան 200, Տէր եւ Տիկ. Վռամ Գրիգորեան, Տոքթ. Ժիլպէր Կէրկէրեան 1000ական, Պ. Մովսէս Արզուեան 200, Պր. Պետրոս Զինիճեան 500, Պր. Միքայէլ Եավէր 700, Տէր եւ Տիկ. Արամ Տէրտէրեան 500, Պր. Վարդգէս Վարդանեան 100, Տոքթ. Մարսէլ Տէմիրճեան 200, Պր. Ֆէրտի Հրաչեան 100, Տէր եւ Տիկ. Երուանդ Տօրումեան 500, Պր. Օննիկ Պէզիրճեան, Պր. Գամէր Տէր–Վարդանեան, Տիկին Մարուշ Գէորգեան, Պր. Գրիգոր Գըլըճեան, Պր. Յովհ. Տէր–Վարդանեան 100ական, Տէր եւ Տիկ. Քրիստափոր Թերզիպաշեան 500, Օր. Մարի Տօրումեան 300 ֆր.:

(Շար.)

Ս. ՅԱԿՈԲ — ԼԻՈՆ

Այս Կիրակի, Փետր. 5 Լիոնի Ս. Յակոբ եկեղեցւոյ մէջ, Վարդանանց տօնին առթիւ հանդիսաւոր պատարագ: Պատարագը կը մատուցանէ եւ կը քարոզէ

ԴԱՒԻԹ ԵՊՍ ՍԱՀԱԿԵԱՆ

Երգեցողութիւնը կը կատարուի «Կոմիտաս երգչախումբ»ի կողմէ, ղեկավարութեամբ Պր. Մ. Օֆլազի:

ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ
ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ ԵՒ ՍՐԲԱՎԱՅՐԵՐԸ

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ ՀԱՅՑՈՑ ԶԱՏԿԻ ՏՕՆԻՆ ԱՌԹԻՒ

1978

Երկուշաբթի Ապրիլ 24էն Մայիս, 5 Ուրբաթ

Կազմակերպութեամբ եւ առաջնորդութեամբ Լիոնի

Ս Ե Ւ Ա Ն

ՃԱՄԲՈՐԴԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԻՆ

Տնօրէն՝

ՎԱՐՈՒԺԱՆ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆԻ

Կը մասնակցի նաեւ ԴԱՒԻԹ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՍԱՀԱԿԵԱՆ

Առաջնակարգ պանդոկ (տըմի – փանսիոն) *եւ պտոյտներ*

Ճամբորդութեան վերաբերեալ մանրամասնութեանց եւ յայտագրերու համար դիմել

Catalogues à votre disposition sur demandes pour toutes destinations

RENSEIGNEMENTS ET INSCRIPTIONS :

Varoujan SARKISSIAN

sevan voyages

50, Cours de la Liberté — 69 Lyon — Tél. : 60-13-66

Tél. : 60-13-66 — Téléx 900287

Licence organisatrice : A 529

Տեղերը սահմանափակ ըլլալով, կը խնդրուի անյապաղ արձանագրուիլ

PELERINAGE A JERUSALEM ET AUX LIEUX SAINTS

du 24 avril au 5 mai

Départs par avion de PARIS — MARSEILLE ET LYON

Places limitées

A PARIS — MONDOTOURS

(Peruz Melkonian et Lévon Baghdassarian)

2, Rue de Sèze, 75009 PARIS — Téléph. : 073-30-64

Tél. : 073-30-64